Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Liber de vita Christi ac pontificum omnium

Platina, Bartholomaeus

[Nürnberg], 11. Aug. 1481

Platine historici liber de vita christi: ac pontificum omniū: qui hactenus ducenti vigintiduduo fuere

urn:nbn:de:bsz:31-341819

Visual Library

Platine hiſtorici liber de vita chriſti: ac pontificum omniū: qui hactenus ducenti ⁊ vigintiduo fuere.

Nobilitatis maximā partem duci ex his

maiorib9 qui clari iuſtiqꝫ fuere: quiqꝫ ob ſingularem aliquam virtutem imperauerunt: nemo ē qui ambigat: niſi qui Platonis auctoritatē non adeo probat: cuiꝰ quadripartitam de nobilitate diuiſionē: quātum ad genus pertinet: chriſtus rex noſter conſecutus eſt. Quem enim ex gētilibus habemꝰ: qui gloria et nomine cū dauid ⁊ Salomone: quiqꝫ ſapientia ⁊ doctrina cū chriſto ipſo conferri merito debeat ac poſſit. Neminem certe. Naſcitur chriſtus ex tribu iuda nobiliſſima quidē ob vetuſtatem ⁊ imperium inter hebreos vnde propheta Jacob inquit. Non auferetur ſceptrum de tribu iuda quoad venerit qui mittendus eſt: his erit prefecto expectatio gentium. Quot autem reges vel duces vel pontifices in ea tribu fuerint non attinet dicere: cum libri tum noui: tum veteris teſtamenti huius nobiliſſime genealogie mentionem faciant. Uerum cum poſt longiſſima tempora inter Ariſtobolum et Hircanum Alexandri regis et pōtificis filios orta ſeditio de principatu eſſet: tandem Herodi alienigene regnum iudeorum a romanis tradit: ex patre eī Idumeo: et matre arabe natus et iudeorum legiſperitos interfecit: et genealogias incendit ad integendam generis ſui notam. Ceſſauit ergo ac merito quidem eorum vnctio: hoc eſt imperium: qꝛ ex Danielis ſententia ſanctusſanctorum venerat: quem Maria virgo angelo annunciante ex ſpiritusſancto concepit. ⁊ peperit in bethleem iude: Cyrino tum Syrie preſide anno ab vrbe condita ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo: imperij do Auguſti ceſaris: qui tum orbi imperitabat anno quadrageſimoſecundo. Imperium enim a Caio ceſare: tum propinquitatis: tum hereditatis iure accipiens: vel potius pulſis: ac interfectis parricidis tyranniſqꝫ rempu. vſurpare conātibus monarchiam orbis terrarum ī meliorem formam redigens: ſuis temporib9 miram felicitatem preſtitit. Nam pacatō rebus tum externis: tum domeſticis tanto in honore non ſolum apud ſuos: verū etiam apud exteros reges fuit: vt eiꝰ nomine ciuitates conderet: quas Sebaſtas vel ceſareas appellarunt. Uenere etiam multi reges ad vrbem viſendi hominis cauſa: quos ita comiter. et perbenigne ſuſcepit: vt ex amicis ſibi amiciſſimos redderet. Cum ciuibus autem ſuis humaniſſime vixit: in delinquentes Clemens: erga amicos liberaliſſimus eſt habitus: in cōparandis amicis rarus: in retinendis cōſtantiſſimus. Liberalium artiū adeo ſtudioſus fuit: vt nullꝰ pene laberetur dies in quo non legeret aliquid: aut ſcriberet aut declamaret. Ingenio et doctria Saluſtij. Liuij. Uirgilij. Oratij. Aſinij pollionis: Meſſale Coruini oratoris inſigniſ delectatus eſt: quorum ſcriptis etiam eiꝰ res geſte immortalitati commēdate ſunt. Urbem romam ita exornauit: vt gloriatꝰ ſit ſe vrbem latericiam inueniſſe: marmeream relinquere. Hanc felicitatem que (ne mentiar) magna fuit: maiorem certe reddidit ſaluberrīno ortu ſuo chriſtꝰ rex noſter. Interceſſere autē a creatione mūdi vſqꝫ ad hunc feliciſſimum natalem diem anni quinqꝫ milia centū ⁊ nonaginta nouem. Naſcitur puer ſine dolore matris: quippe qui diuinus erat: non humanus partus: vnde mater integra ſtatim ſurrexit: et infantem de more pannis inuoluit. E taberna autē meritoria ī tranſtyberina regione ex terra oleum erupit: vt ait Euſebius: fluxitqꝫ toto die ſine interuallo chriſti gratiā gentibus oſtendens. Narrat Oroſius Auguſtum ceſarem eadem die mandaſſe: ne quis ſe dominū deinceps vocaret. Diuinantem credo verū principem orbis terrarum ac mundi totius natum eſſe. Idem quoqꝫ mandauit vt in orbe romano omnium hominum capita cenſu notarentur: ac ſi maiori principi

rationem gubernati imperij aliquando
redditurus eſſet. Huic autem cenſui Cy
rinum virum conſularem ex ſenatuſcon-
ſulto ꝑfecit. Pax ꝑterea ⁊ q̄es tanta fuit
cum domi tum foris quanta vnq̄ antea.
Hunc em̄ iuſticie: ⁊ pacis regem ꝓphete
appellarunt. Defertur autem octaua die
ad templum circūciſionis cauſa: neq; em̄
venerat abrogare legem: ſed adimplere.
Erat autem circūciſio teſtamenti ſignū
inter deum ⁊ homines: vt ait Auguſtinꝰ
Die vͦ terciodecimo adorat̄ a magis: ⁊
muneribꝫ donat̄: qui ex oriente hieroſoli-
mam eius rei cauſa venerant. Magos
enim q̄dam orientales populi reges ſuos
⁊ ſapientes appellant. Ne vͦ legem moy
ſeos ꝑtermittere videretur: mater purifi-
cationem ſumptura: licet intacta ⁊ incor-
rupta luſtratione minime indigeret: pue
rum ad templum defert. Hunc autem
Symeon vir iuſtus ⁊ ſingularis religio-
nis in vlnis retinens diuino numine af-
flatus regem ſuum: ⁊ ſaluatorem profite-
tur: vnde ihesus xp̄c appellatus eſt. Naz
ihesus nomē ſaluatoris eſt: xp̄c vͦ regis
qui miſtico illo chriſmate vnctus: quo re
ges omnes: Meſſias hebraice dicitur:
Vt enim romani imperatores purpura:
ſic hebreoꝝ reges vnguento ceteris inſi-
gniores habebantur. Idem facit Anna
ſpiritu ꝓphetico incitata. Quid de chri-
ſto ſenſerint ſibille: non eſt cur ſcribamꝰ:
cum omnes fere eius ſaluberrimum ad-
uentum ꝑdixerint. Celebrata hac luſtrati
one recognitoq; iure primogenioꝝ ſcḋm le
gem diuinam in nazareth patriam redie
re ciuitatē Galilee: vbi ꝑ getem Ioſeph
exiſtimatꝰ xp̄i pater ab angelo admonet̄
vt fugiens in egyptum puerum ſecum ⁊
matrem deferat. Futuꝝ enim paulopoſt
niſi id fecerit: vt herodes pueꝝ occideret
Vez id agere tunc qͦd deſtinauerat homo
crudeliſſimus no potuit. a filijs em̄ ob ſe-
uiciam accuſatus: romam ad cauſam di-
cendam ꝓficiſcit̄: q ſimulata concordia
in ꝓuinciā rediens. Ariſtobolū ⁊ Alex-
andrum filios adoleſcentes q̄dem egregi-
os: ⁊ doctos quippe: q apud ceſarem Au-
guſtum fuerant educati in ceſarea laq̄o
pemit. Ad necē deinde pueroꝝ ꝯuerſus
homo regnādi cupidus: q̄ natum eſſe al-
terum regem iudeoꝝ a ꝓphetis intellexe-
rat: omnes q tum in Bethleem erant: ⁊
finibꝫ ſuis a bimatu ⁊ infra occidi iubet
ſcḋm tempus quod a magis exquiſierat:
nec filio ꝓprio eius etatis parcit. Unde
ferunt auguſtum ceſarem crudelitatem
hominis deteſtatum hoc dixiſſe. Maluiſ
ſem herodis porcus eſſe q̄ filius. Iudei
enim ex lege non modo deguſtare: ſed tan
gere etiam ſuillam carnem ꝓhibentur:
quare fit vt neq; eos alant neq; comedāt:
hanc ob rem in porcos clementes dicunt̄
Ioſeph autem ſeptennio in egipto com-
moratus: vbi herodem tyrannum tabo ⁊
ſacro igne mortuum intellexit: hieroſoli-
mam cum puero ꝓficiſcitur: nec diu ibi
immoratus: quod Archelaum herodis
filium regnare intellexerat in partes Ga
lilee alterius imperio obtemperantes: ſe-
ceſſit ⁊ Nazareth ciuitatē incoluit: vnde
puer Nazareni nomen ſumpſit. Dum au
tem in egipto eſſet cecidere (vt Hieroni-
mus ait) deorum omnium ſimulacra: ceſ
ſarunt oracula: ⁊ mors quorundam de-
monum ſubſecuta eſt ex vaticinio ꝓphete
Ecce inquit leuem nubem conſcendet: ⁊
mouebuntur ſimulacra egipti ab eius cō
ſpectu: ⁊ cor egipti in eiꝰ medio tabeſcet.
Annum vͦ duodecimum agens hieroſo-
limam cum parentibus de more ad diem
feſtum celebrandum proficiſcitur. Hi vͦ
poſtea peracto ſacro abeuntes cum pue-
rum ſubſequi non viderent: ſolicitudine
pleni ad templum redeunt: eumq; docto-
res ſciſcitantem offendunt: quid maxime
adoleſcentem deceret. Supra etatem em̄
ſapiebat: quia (vt euāgeliſta ait) dei gra-
tia ⁊ virtus in illo erat. Parētes deinde
bene monentes ſecutus in patriam reuer
titur. Quid vͦ egerit in hac etate vſq; ad
trigeſimū annū: q̄ a Iohanne Zacharie
filio aqua baptizatus eſt dicere preter-
mittam: cum non ſolum euangelia ⁊ epi-
ſtole rebus a ſe optime ac ſanctiſſime ge-
ſtis plene ſint: verum etiam eorum libri:
qui ab eius vita moribꝫ ⁊ inſtitutis abor
ruere. Flauius ille Ioſephus qui lingua
greca antiquitatem iudaicam vinginti li
bris conſcripſit cum ad Tyberij princi-
pis imperium veniſſet: fuit inquit eiſ-
dem temporibus Ihesus vir quidam ſa-
piens: ſi tamen virum eum nominare
phas eſt. Erat enim mirabilium operum
effector: ac hoim̄ doctor: eorum maxime
qui que vera ſunt libenter audiuit: hanc

ob rem multos tum ex iudeis: tum ex gentibus ſibi adiunxit: chriſtus hic erat. Hunc autem cum Pilatus a principibus noſtre gentis inſtigatus in crucem agendum cenſuiſſet: non tamen hi deſeruere qui eum ab initio dilexerant. Eiſdem preterea die tercio poſt mortem viuus apparuit: quemadmodum diuinitus inſpirati prophete ⁊ hec et alia de eo innumerabilia miracula futura eſſe predixere. Perſeuerat et vſq; in hodiernum diem celebre chriſtianorum nomē ab iſo ſumptum: perſeuerat et genus. Idē quoq; Joſephus Johannem baptiſtam verum prophetam: et ob eam rem ab omnib⁹ in precio habitum iuſſu herodis magni herodis filij paulo ante mortem chriſti ceſum fuiſſe affirmat in caſtello Macherunta: non quod ſibi et regno timeret (vt idē ait) ſed quod Herodiadem Agrippe ſororem ac Philippi fratris viri optimi vxorem inceſtis nuptijs ſibi coniūxerat. Hic eſt ille Johannes: quo nemo maior inter natos mulierum fuit ſaluatoris noſtri ſententia. Int̄ficitur et chriſtus verus dei filius: veritatis iuſticie pietatis religionis aſſertor āno decimooctauo Tyberij ceſaris: etatis vō ſue anno trigeſimotercio: ⁊ eo magis quod ei vita propagata eſt: ab octauo kalendas ianuarij vſq; ad octauū kalendas aprilis: quo die conceptus in virginis vtero eſt de ſpirituſancto. Accuſatus a iudeis: q; ſabbatis non vacaret: ſaluti hominū quouis tempore conſulens: et quod baptiſmuz circumciſioni anteferret: et q; abſtinentiā ſuille carnis auferret: quibus in rebus iudaice religionis ſacramenta conſiſterent. Cedis autem tam nepharie etiam celi ipſi ſigna dedere. Nam et ſolis tanta defectio facta eſt hora ſexta diei: vt et dies in obſcuram noctem verſus ſit: et Bithynia etiam licet multum a hieroſolimis diſtet terremotu concuſſa: ⁊ multa Nicene vrbis edificia corruere: et velum tēpli quod ſepabat duo tabernacula ſciſſum: audita et vox ex adyto tēpli hieroſolimitani: trāſmigrem⁹ ciues ex his ſedib⁹. Admonitus Tyberi⁹ a Pilato de chriſti morte ac dogmate ad ſenatū retulit: cenſuitq; chriſtū in deos referendū ac templo honorandū. Fieri id nō modo ſenatus vetuit: quod nō ad ſe pri⁹: ſʒ ad Tyberium ſcripſiſſet Pilatus: verūetiā pellēdos vrbe tota chriſtianos cēſuit. Propoſita ſunt accuſatorib⁹ premia: quos Tyberius a tanto ſcelere minis et morte prohibuit. Auctores aūt tam nepharij parricidij penas dedere. Nam et Judas laqueo vitam finiuit: et Pilatus maris calamitatib⁹ vexatus ſibi manū iniecit: licet ſint q̄ ſcribāt eū ſceleris penituiſſe ac veniā a deo meritū. Judei aūt amiſſa libertate iuſti ſanguinis meritas penas adhuc luunt. Hec ſunt fere que d̄ vita chriſti regis ac pontificis noſtri q̄ breuiſſime ſcribēda cenſui: quo et mihi facilior aditus ad opus mente cōceptū daretur: et legentib⁹ gratior fieret lectio: que tanq̄ irriguus fons ab impatore chriſtianorū in pontifices Romanos p ordinē vſq; ad tempora Sixti quarti deriuaretur.

Petrus

POſt chriſti mortem et reſurrectionem completis iam dieb⁹ pentecoſtes ſpm̄ ſanctū accepere diſcipuli: quo imbuti varijs linguis res geſtas ſummi dei locuti ſunt etſi pleriq; eorū ſine vlla eruditione ſint habiti: maxime vō Petrus et Johānes. Eorū aūt vita ad vtilitatem cōmunē reſpiciebat: nil proprij habebant: quicq̄d ante pedes eorū ob religionez ponebatur: id totū vl' partiebāt inter ſe ad cōmoda nature vel paupib⁹ erogabāt. Hi vō prouincias ptiti ſūt. Thomas Parthos ſortitus ē: Matheus ethyopiā. Bartholomeus indiā citeriorē. Andreas ſcythiam. Johanes aſiā: vnde et apud epheſū cōmoratus poſt longos labores et diutinas ſolitudines e medio ſublatus ē. Petro autē principi apoſtolorū pontus Galatia: Bythinia: Cappadocia obtigit. His eñ natione galileus ex Bethſaide ciuitate Johannis filius Andree apoſtoli frater: prim⁹ ſedit annis ſeptē in epiſcopali ſede apd̄ Antiochiam Tyberij tempore: qui Auguſti priuignus et heres: annis vigintitrib⁹ varie imperauit. Neq; eñ inter malos omnino: neq; inter bonos principes numerari poteſt. In homine fuit multa litteratura ⁊ grauis eloquentia: bella p ſe nunq̄: ſʒ p legatos geſſit: tumult⁹ exortos prudēter ſuppreſſit. Multos reges a ſe blanditijs euocatos nunq̄ remiſit: marie vō Archelaum Cappadocem cuius regnū i prouinciā vertit. Multos ſenatores pſcripſit: q̄ſdā etiā int̄fecit: magnis q̄; ſupplitijs ab eodē necat. L. Aſini⁹ gallus orator Aſinij Polionis fili⁹ Morit et Vocienus mōtanus narbonēſis orator i balearib⁹: eo eñ relegat⁹ a Tyberio fuerat. Fratrē q̄; Bruſū veneno ei⁹ iuſſu necatū tradūt hiſtorici. Hac tñ moderatōe vſus eſt: vt publicanis q̄buſdā et pſidibus

ꝓuinciaꝝ augenda eſſe vectigalia dicen
tibꝫ rñderit: boni paſtoris eſſe tondē pecꝰ
non deglutire. Mortuo Tyberio. C.
Claudius cognomento Callicula a Ca
ſtrenſi loco ducto impiū occupat. Filiꝰ ei
Druſi auguſti ceſaris priuigni ⁊ ipſius
Tyberij nepos habebat: homo omniū
ſceleſtiſſimꝰ. Nil eñ vel domi vl' foris ſtrē
nue geſſit. Auaricia omnia expilauit: tā
te libidinis fuit: vt etiam ſororibꝫ ſtupꝝ
intulerit. Tante crudelitatis: vt ſepiꝰ ex
clamaſſe dicat: vtinam ꝑplus Romanus
vnam ceruicem hēet: exules ꝙ omnes in
terfici iuſſit. Naz cum vnum ab exilio re
uocaſſet: q̄reretq̄ qd potiſſimum exules
optarent: cū ille imprudent rñdiſſet: mor
tē ꝑncipis omnes paſſim ſuſtulit. De cō
ditione tpm ſuoꝝ ſepe etiam q̄ſtus ē: qđ
nullis calamitatibꝫ publicis inſignirent
velut Tyberij tpa: qbꝫ obtrita ferunt ad
viginti milia hominū caſu theatri apud
Tarracinam. Ita at Virgilij: ⁊ Liuij glo
rie inuidit: vt paulū abfuerit: qn coꝝ ſcri
pta ⁊ imagines ex oībꝫ bibliothecis amo
ueret: q̄ꝝ alteꝝ vt nulliꝰ ingenij minimeq̄
doctrine: alteꝝ vt vboſum in hiſtoria ne
gligentemq̄ carpebat. Dicebat Senecā
harenā eſſe ſine calce. Preterea vō Agrip
pam herodis regis filium a Tyberio in
carcerem ꝯiectum liberat: ⁊ regem iudee
facit: ꝙ herodem accuſauerit: ipm at he
rodem ꝑpetuo exilio Lugdunum relegat
Seipſum vō in deos transfert: imagines
in templo hieroſolimitano collocat. Po
ſtremo at a ſuis tandē necat: imperij an
no. iiij. menſe. x. Duo libelli in ſcriptis eiꝰ
repti ſunt: quoꝝ alteri pugio: alteri gladi
us ꝓ ſigno erat impſſus. Ambo lectiſſi
moꝝ viroꝝ vtriuſq̄ ordinis ſenatoꝝ ⁊
equeſtris nomina ⁊ notas ꝯtinebant mor
ti deſtinatoꝝ. Inuenta eſt ⁊ ingens arca
varioꝝ venenoꝝ: qbꝫ mox Claudio ceſa
re iubente demerſis infecta maria ēdunt
non ſine magno piſcium interitu q̄s eue
ctos in ꝓxima littora paſſim eſtus eiecit.
Libuit hec hominum monſtra ꝑſcribē: q̄
faciliꝰ apparēt deum vix potuiſſe tum reti
neri ab excidio orbis terraꝝ mundiq̄ to
tiꝰ: niſi ⁊ filium miſiſſet: ⁊ aplos q̄ꝝ ſan
guine humanum genꝰ Lycaonem imita
tū ab interitu redimeret. Hoꝝ itaq̄ tpi
bus fuit Petrꝰ ille: quem his vbis xpc al
locutus eſt. Beatꝰ es Simon bariona: q2
caro ⁊ ſanguis non reuelauit tibi: ſ3 pat
meus q in celis eſt: ⁊ tu es Petrus ⁊ ſup
hanc petram edificabo eccleſiam meam:

ac tibi dabo claues regni celeſtis ꝑtateq̄
ligandi ⁊ ſoluendi. Is vō omnium diligē
tiſſimꝰ vbi Aſiaticas eccl'ias ſatis ꝯfir
maſſet: ꝯfutatis eoꝝ opinionibꝫ. q circūci
ſionem approbabant: ſecundo Claudij an
no in ytaliam venit. Claudiꝰ em. C. Cal
licule patruꝰ: quem nepos in ludibrium
reſeruauerat impiū accipiens: qntꝰ ab au
guſto Brittaniam: quā neq̄ añ Iulium
ceſarem neq̄ pꝰ eum qſq̄ attinge auſus ē
in deditōnē accepit. Orchadas inſulas
romano adiecit impio. iudeos tumultuā
tes roma expulit: ꝯpſſit ⁊ ſeditiones in
iudea a qbuſdā pſeudoꝓphetis ꝯcitatas
Obtrita eē ſunt triginta milia iudeoꝝ in
portis hieroſolimitani tēpli azimoꝝ diebꝫ
Cumano eiꝰ iuſſu ꝓcurante iudeam. La
boratū eodē q̄ tpe annone caritate vbiq̄
eſt. Agabo ꝓpha tantam calamitatē ꝑdi
cēte. Ab externo hoſte ſecurꝰ ꝑfecit aq̄du
ctū: cuiꝰ ruinas apud lateranū cernimꝰ
a Caio inchoatū. Emittē q̄ fucinū lacū
eſt aggreſſus: non minꝰ ꝯpendij ſpe q̄ glie
cum qdam ꝑuato ſumptu emiſſuꝝ ſe pol
licēt: ſi ſibi ſiccati agri ꝯcedēnt. Per tria
at paſſuum milia ꝑtim effoſſo mōte ꝑtim
exciſo cuniculū egre abſoluit. pꝰ. xj. an
nos triginta milibꝫ hoīm ibi ſine intmiſ
ſione elaborantibꝫ. Portum q̄ oſtienſē:
quē adhuc cū admiratione intuemur ex
truxit: ducto dex̄ leuaq̄ brachio ad coher
cendos maris fluctꝰ. Meſſalina vxore cō
iuncta ꝓbri ⁊ infecta. Agrippinā Ger
manici fris ſui filiā ꝯ ius faſq̄ ducit vxo
rem: a q poſtea imperij. xiiij. anno boletis
veneno illitis necat. Petrꝰ itaq̄ romam
caput orbis terraꝝ tunc venit: ⁊ qđ hanc
ſedē pontificali digītati ꝯueniente cerne
bat: ⁊ huc ꝓfectū intellexerat Simonem
magum ſamaritanum q̄ndam: q ꝑſtigijs
ſuis eo erroris iā deduxerat ꝑplm roma
num: vt deus credēt. Rome em̄ iam titu
lum adeptꝰ erat int duos pontes poſitū
ac latinis lr̄is ſic ſcptū. Simoni deo ſcto
Hic dū in ſamaria eēt: tamdiu ſe credē in
xp̄m ſimulauit: q̄ad baptiſmū a philippo
vno ex ſeptē dyaconis acciperet: q̄ qdā po
ſtea i malā ptē vtēs mltoꝝ hēſum funda
mēta iecit cū ſelene ipudica mliere: quam
ſceleris ſociā hūit. ꝓuocat petꝝ miracul'
morte pueri hō nephariꝰ auſus ē: quē eiꝰ
carmina ꝑmo mouere viſa ſunt. veꝝ cum
poſtea nihilominus puer iaceret in noīe
ihu Petro iubente ſurrexit. Hanc ob rē
indignatꝰ Simō vidente ꝑplo ſe volatuꝝ
ex capitolino mōte in auētinū pollicet: ſi

Petrus ſubſequi vellet: ea ratōe dignoſci
poſſe: vter ipoꝝ ſanctioꝛ haberet̃ et deo ca-
rioꝛ. Cum iam volaret rogatu Petri ad ce
lū manū tendētis ac rogantis deū: ne delu-
di magicis artibꝫ tātū populū ſineret: Si-
mon decidit ac crus infregit: cuiꝰ doloꝛe nō
ita multo poſt Aritie mortuꝰ eſt. Nam eo
poſt tātā ignominiā delatus a ſuis fuerat
Hinc Simoniaci heretici originē habent:
qui donū ſpūſſcti emere ac vēdere cōſueuiſ-
ſent: quiqꝫ affirmabāt creaturā nō a deo eē
ſed ex ſupna quadā virtute ꝓuenire. Con-
uerſus deinde ad propagandū verbum dei
Petrus ſermone et exēplo rogat̃ a romaīs
vt Johāni cognomēto Marco eius in ba-
ptiſmate filio cōſcribēdi euāgelij negociuꝫ
tradat. Probata naqꝫ erat eius vita proba
ti moꝛes. Is eñ (vt Hieronimꝰ ait) in iſrl'
ſacerdotiū agēs ſm carnē leuita. id ē addi
tus vel appoſitus ad xpi fidē ꝯuerſus i yta-
lia euāgeliū ſcripſit: oſtēdēs qd generi ſuo
deberet et chriſto. Extant eius euāgelia te-
ſtimonio Petri cōpꝛobata. Deinde vō in
egiptū miſſus (vt ait Philo iudeꝰ) ſcriptoꝛ
egregius: vbi docendo et ſcribēdo Alexan-
drinā eccl'iaꝫ optime cōſtituiſſet: doctrina
ac moꝛibꝫ inſignis: octauo Neronis anno
Alexandrie moꝛitur et ſepelit̃: i locūqꝫ de-
mortui Anianus ſufficit̃. Anno vō añ moꝛ-
rit̃: et iacobꝰ cognomēto iuſtus dñi frater.
Nam ex ioſeph et alia vxoꝛe natꝰ erat: vel
(vt alij volut) ex ſoroꝛe Marie chriſti ma-
tris. Hic eñ (vt Hegeſippus ait) apl'oꝝ tē
poꝛibꝫ vicinꝰ i vtero mr̃is ſcūs fuit: vinuꝫ
et ſicerā nō bibit: nil carnis deguſtauit vn-
q̃: intōſus nec balneo nec vnguēto vſus eſt:
veſtibꝫ lineis tātūmō indutꝰ. Sāctaſcōꝝ
ingreſſus: ita aſſidue flexis genibꝫ ꝓ ſalu-
te populi oꝛabat: vt eiꝰ genua cameloꝝ mo
re occalluerit. Verū abeūte ex iudea feſto
ipius ꝓuīcie gubernatoꝛe: priuſq̃ ei Albi-
nus ſuccederet. Pōtifex Auanꝰ Auani fi-
liꝰ cōpellēs publice Jacobū chriſtū dei fili
um negare recuſantē lapidibꝫ obꝛui iuſſit:
q cū pceps de pinna tēpli deiectꝰ eēt ſemiui
uus adhuc: et manꝰ ad celū tendēs ꝓ pſecu
toꝛibꝫ oꝛaret: fuſte q̃ fullones vtūt̃ tandē ne
cat̃. Refert aūt Joſephꝰ hūc tāte ſcītatis
fuiſſe: vt ꝓpt̃ eiꝰ neceꝫ publice creditum ſit
Hieroſolimā eē ſubuerſā. Hic ē ille Jacobꝰ
cui dñs poſt reſurrectōꝫ apparuit: cuiqꝫ pa
nē benedicēs ac frāgēs dixit: mi frater ꝯme
de panē tuū. qꝛ filiꝰ hoīs e moꝛte reſurre-
rit. Annis vō triginta hieroſolimitane ec-
cleſie ꝓfuit. id eſt vſqꝫ ad ſeptimū Neronis

annum. Cuiꝰ ſepulcrū iuxta templū vnde
deiectus fuerat cū titulo. Hadriani tēpoꝛi
bus adhuc extabat. Moꝛtuū q̃ꝫ Barnabā
Cypriū qui Joſeph leuites ꝯgnominatus
eſt ante Petri martiriū cōſtat. Hic eñ cuꝫ
Paulo gentiū apl's electus: vnā tm̄ epiſto-
lam ad eccl'iam ptinentē conſcripſit: licet
ea q̃ꝫ inter apocryphas ſcripturas habeat̃
Diſſentiens item a Paulo ob Marū diſci
pulū in Cypꝛū proficiſcit̃ Marco comite:
vbi chriſti fidem ꝑdicās martirio coꝛonat̃.
Paulus aūt q antea Saulus dicebatur ex
tribu Beniamin et oppido iudee giſcalis
originē ducebat: quo a romaīs bello capto
cum parentibꝫ ſuis tharſum Cilicie cōmi-
grauit: inde hieroſolimam ob ſtudia legis
miſſus a Gamaliele viro doctiſſimo erudi
tur. Acceptis deinde epiſtolis a pontifice
templi eos pſequens: q chriſtū verū deum
eſſe ꝓfiterent̃. Stephani ꝓthomartiris ne
ci interfuit. At vō cum Damaſcum pgeret
ſpū diuino ad fidem cōpulſus: vas electio-
nis vocari meruit: nomenqꝫ a Paulo pro-
conſule Cypꝛi accepit: quē predicatōe ad fi
dem redegerat. Vna deinde cuꝫ Barnaba
multis vrbibus pagratis hieroſolimā redi
ens: a Petro: Johāne: Jacoboqꝫ gentium
apoſtolus eligit̃. Hic aūt poſt chriſti moꝛ-
tem anno vigeſimoquīto. id eſt Neroniani
imperij ſecundo: eodem tēpoꝛe quo Feſtus
ꝓcurātoꝛ iudee Felici ſucceſſit romam vin
ctus. Plutarchꝰ cōcaptꝰ comitās: vt ciuis
romanus mittit̃: vbi biennio i ſatis libera
cuſtodia manes: cū iudeis q̃tidie diſputa-
bat. Dimiſſus tādē a Nerone et predicauit
multa et ſcripſit. Extant et eiꝰ decem ac q̄-
tuoꝛ epiſtole: ad romanos vna: ad Choꝛin-
thios due: ad Galathas vna: ad Epheſeoſ
vna: ad Philippēſeſ vna: ad Coloſēſes vna
ad Theſſalonicēſeſ due: ad Tiotheū due:
vna ad Titū: ad Philemonē alt̃a: q̃ ad he
bꝛeos eiꝰ noīe fertur: icerta habebatur pꝛo
pter ſtili ſermoniſqꝫ differentiam. Erāt eti
am: qui hanc et Luce: et Barnabe: et Cle-
menti aſcriberent. Scripſit et Petrus du-
as epiſtolas: que canonice nomināt̃ur. Se
cunda a pleriſqꝫ eius eſſe negatur: q̃ a ſtilo
pꝛime diſſideat. Verum quia pluribus in-
tentus eſſe nō poterat: cum oꝛationi et pꝛe-
dicationi vacaret: duos epiſcopos oꝛdina-
uit. Linum ſcilicet et Cletum: qui ſacerdo-
tale miniſterium romano populo et adue-
nis bene ſentientibus exhiberent. His re-
bus intentus vir ſanctiſſimus: tātū nomis
ſibi apud omnes comparauerat: vt iā fere

ꝑ deo coleret. Hanc ob rem indignatus.
Nero mortem hominis q̃rere: vnde Pe-
trus monentibꝰ amicis ad declinandam
inuidiam ⁊ iraꝫ p̃ncipis via Appia ab vr
be diſcedens ad p̃mum lapidem xp̃o(vt
v̓bis Hegeſſippi vtar)fit obuiaꝫ: quem q̄
dem adorans rogat: dñe quo vadis: Tũ
xp̃c: Romam iteꝝ crucifigi. Extat ſacel-
lum eo loco vbi hec v̓ba ſunt habita. Tũ
Petrus de martirio ſuipſiꝰ dictum exi-
ſtimans: q̄d in ſe xp̃c paſſurus videret ad
vrbem rediȷ̇t: ac ſtatim Clementem ep̄m
ↄſecrat: eiq̄ꝫ cathedram ⁊ eccl'iam dei cõ-
mendat his v̓bis. Eandem ego tibi p̄ratẽ
ligandi ⁊ abſoluendi trado: quam mihi
xp̃c reliq̄t. Spretis ac contemptis rebus
omnibꝰ: tum corp̄is: tum fortune ozone ⁊
predicatione ſaluti hominum: vt bonum
paſtorem decet conſule. Cum hec autem
ita diſpoſuiſſet: non multopoſt vna cum
Paulo iuſſu Neronis necat̃: vltimo eius
anno diuerſis tamen cruciatibꝰ. Petrus
eñ cruci affigit̃ capite in terram v̓ſo: ele-
uatiſq̄ꝫ in ſublime pedibꝰ: ita eñ voluit:
quod diceret ſe indignum eſſe: q̄ mortem
ſaluatoris imitaret̃. Sepultus eſt auteꝫ
in Vaticano via aurelia ſecus ortos Ne-
ronis: non longe a via triumphali: q̄ ad
Appollinis templum ducit. Sedit auteꝫ
annis. xxv. Paulus v̓o eodem die capite
multatus: funerat̃ via oſtenſi: anno poſt
mortem xp̄i trigeſimoſeptimo. Hoc idem
approbat Caius hiſtoricꝰ in ꝓculum q̄n-
dam cathaphrigum diſputans. Ego in-
quit trophea ap̄loꝝ habeo q̄ oſtendam: ſi
ue eñ via regali ꝑgas: q̄ ad Vaticanum
ducit: ſiue oſtienſi trophea coꝝ inuenies:
q̄ hanc ſtabiliuere eccl'iam: duo certe fue-
re: Petrꝰ ⁊ Paulus. Preterea v̓o in eiſ-
dem Neronianis ortis multi cineres ſan-
ctoꝝ martiꝝ reconditi ſunt. Naꝫ cum in
cendium t̄pe Neronis a Cliuo ſcauri ad
exqlias: vſq̄ꝫ ſex diebꝰ vagatuꝫ: multas for
tunas ciuium ↄſumpſiſſet: ac omnis cul-
pa p̃ncipi aſcriberet̃. Ipſe(vt ait Corneli
us tacitus)abolendo rumori intentꝰ fal-
ſos teſtes ſubornauit: q̄ id factum a xp̄ia-
nis cauſarent̃. Vnde tot capti ⁊ interfe-
cti ſunt: vt ex coꝝ cadaueribꝰ ꝑ aliq̄t no-
ctes lumine continuata dicant̃. Sunt tñ
q̄ dicant illud incendium ab eo excitatuꝫ
fuiſſe: vel vt Troye ardentis ſimilitudi-
nem cerneret. vel offenſus deformitate ve
terem edificioꝝ: ⁊ anguſtiȷ̇s flexibuſq̄ꝫ vi
coꝝ homo libidinoſus intemꝑans ſeuus
⁊ auunculo Callicule omnibꝰ in rebꝰ ne-
quior ac ſceleratior. Nam ⁊ magnam ꝑtẽ
ſenatus interfecit: ⁊ turpiter in ſcena vi-
dentibꝰ omnibꝰ cecinit ac ſaltauit. Tan-
te p̃terea luxurie fuit: vt frigidis lauaret̃
vnguentis: retibibuſq̄ꝫ aureis piſcaret̃: q̄
attrahere funibꝰ purpureis conſueuerat.
Hec omnia vicia p̃ncipio imperȷ̇ ſui ita
occultauit: vt bonam ſpem omnibꝰ pre ſe
ferret. Nam cum admoneret̃: vt in ſuppli
tio cuiuſdam capite damnati ex more ſub
ſcribẽt. Et vellem inq̄t neſcire l̄ras: ſplen
dide tñ cum in vrbe: tum foris edificauit
Nam ⁊ thermas ſuo nōie rome: ⁊ domuꝫ
auream: ⁊ porticum trium milium paſſu
um mira celeritate ꝑfecit: ⁊ portuꝫ Anciȷ̇
quem ego nuper mira cum voluptate in-
ſpexi ſumptuoſiſſimis op̄is extruxit. Ad
ſeuiciam eius redeo q̄ in Senecam ꝑce-
ptorem in. M. Anneum Lucanum poe-
tam egregium in matrem agrippinam: in
vxorem Octauiani: in cornutum ph̄m p̃-
ceptorem Perſci: quem in exilium egit: ī
Piſonem: in omnes deniq̄ꝫ qui aliquo in
p̃cio apud ciues ſuos erant vſus eſt. Tã
dem v̓o ꝑp̄li Romani iraꝫ ⁊ odium ita in
ſe concitauit: vt ad penas queſitus q̄ dili
gentiſſime ſit. Que tales profecto erant:
vt vinctus in publicum ſub furca ducere-
tur: ⁊ v̓gis vſq̄ꝫ ad necẽ ceſus in tyberim
ꝓiceret. Verum his fugiens ad quartuꝫ
miliarium in ſuburbano liberti ſui inter
Salariam ⁊ Nomentanam viam ſemet-
ip̄m interfecit: etatis ſui anno. xxxȷ̇. im-
perȷ̇ vero. xiiȷ̇.

Lynus

Lynus natione tuſcꝰ p̄re Her-
culaneo: ab vltimo Neronis
anno vſq̄ꝫ ad Veſpaſiani tem-
pora ꝑuenit: a conſolatu Saturnini ⁊ ſci
pionis vſq̄ꝫ ad capitonem ⁊ ruffum conſu-
les. Hoc autem interuallo imparunt: ſ
breui tempore: Galba: Otto: Vitellius.
Galba eñ vir antiquiſſime nobilitatis ī
hiberia: impator a militibꝰ creatus: vbi
Neronis mortem comperit: romam con-
feſtim venit. Verum cuꝫ omnes auaritia
ac ſegnitia offenderet inſidiȷ̇s. Ottonis
rome ad lacum curciȷ̇ iugulatur: ſepti-
mo imperȷ̇ ſui menſe cum Piſone nobi-
liſſimo adoleſcente: quem in filium ꝑ ado-

ptionem ſuſceperat. Vir certe fuit vita
priuata inſignis militaribꝰ ac domeſticis
in rebꝰ. Sepe tamen conſul ſepe ꝓconſul
frequenter dux fuit grauiſſimis bellis.
Hunc vt laudē facit Marci fabij Quin
tiliani doctrina quem ſecum Galba ex
hiſpania romā duxit. Otto vo materno
genere ꝙ̄ paterno nobilior: vita priuata:
mollis quippe q̄ Neronis familiaris fue
rat inter tumultos (vt dixi) cedeſq̄ inua
ſit imperium. Cum autem ciuile bellum
contra Vitellium in germania impatorē
creatum moliꝰ tribꝰ leuibꝰ pliis ſupior
fuiſſet. vno ad alpes: alio apud Placenti
am: tercio ad Caſtorem: q̄rto apud Be
briacum ſuperatꝰ: vnde rerum deſperatio
ne ſibimet manum iniecit imperij ſui mē
ſe tercio. At Vitellius familia magis ho
norata ꝙ̄ nobili Romam veniens: ac im
perio potitus in omnem nequitiam ſeui
ciam ⁊ ingluuiem prolapſus eſt. Nam
tante voracitatis fuit: vt ⁊ ſepius in die
ꝯmederet: ⁊ vna cena ſuo iuſſu duo milia
piſcium: ⁊ ſeptem milia auium appoſita
ſint. Verum vbi comperit Veſpaſianum
apud iudeam paleſtine ab exercitu impa
torem creatum cum legionibꝰ aduentare
p̄mum deponere imꝑium conſtituit. po
ſtea vo a q̄buſdam animatus ſumptis ar
mis Sabinum Veſpaſiani fratrem cum
Flauianis in capitolium compulit: quo
quidem ſucceſo omnes concremati ſunt
Quare ſupueniēte Veſpaſiano cum nul
lum venie locum ſibi reliquiſſꝫ e cella pa
latij: in qua delituerat turpiſſime tractus
ꝑ viam ſacram: nudus ad ſcalas gemoni
as ducitur: vbi excarnificatꝰ in tyberim
ꝓijcit. Hoc itaq̄ tempore Lynus fuit pe
tri ſucceſſor. Sunt qui hunc locum Cle
menti aſcribant: ⁊ Lynum ac Cletum ꝑ
termittant: quos non ſolum hiſtoria: ve
rum etiam Hieronimi auctoritas repre
hendit. Quartus inquit poſt Petrum ro
me epiſcopus Clemens fuit: ſiq̄dem Ly
nus ſecundus: Cletus tercius ſunt habi
ti: tametſi latinorum pleriq̄ poſt Petrū
ſtatim Clementem numerent: quem cer
te cōſtat (tāte modeſtie fuit) coegiſſe Ly
num ac Cletum ante ſe munus pontifica
tus obire ne poſteris hec p̄ncipatus am
bitio pernicioſi exempli haberetꝰ: licet ei
dem Petrus quaſi ex teſtamento ſucceſſi
onis locum tradiderit. Lynus vo ex mā
dato Petri conſtituit: ne qua mulier niſi
velato capite templum ingrederetꝰ. Pre
terea vo ex ſacris ordinibꝰ bis in vrbe ha
bitis p̄ſbiteros decem ⁊ octo: epiſcopos
vndecim creat. Scripſit ⁊ res geſtas Pe
tri: maxime vo eius contentionem cū Si
mone mago. Huius autem temporibus
fuit Philo iudeus natione Alexandri
nus: qui multa ita eleganter ⁊ grauiter
ſcripſit: vt dictum merito ſit: aut Plato
philonem ſequitur: aut Platonem philo
His autem ſua doctrina ⁊ elegantia Ap
pionis temeritatē cōtra iudeos ab Alex
andrinis miſſam compeſcuit. Rome vo
impante Claudio conſuetudinem cum
Petro habuit. Inde multa de laudibus
xp̄ianorum conſcripſit. Joſephus quoq̄
Mathie filius: ⁊ Hieroſolimis ſacerdos
a Veſpaſiano captus: ac cum Tyto filio
tantiſper relictus: donec hieroſolime ca
perentur. Romam veniens iudaice capti
uitatis libros ſeptem patri ac filio obtu
lit Lyni pontificatu: qui etiam in Bibli
othecam publicam repoſiti ſunt: ⁊ auctor
ipſe ob ingenij gloriam ſtatua ac merito
certe donatus eſt. Scripſit ⁊ alios vigin
tiquatuor antiquitatum libros: a princi
pio mūdi vſq̄ ad quartumdecimum Do
mitiani ceſaris annum. Lynus autem cū
ſanctitate: ⁊ moribꝰ in p̄cio haberetꝰ: de
mones fugaret: ⁊ mortuos in vita reduce
ret: a Saturnino conſule: cuius filiam a
demonibꝰ liberauerat: capitali ſupplitio
afficitur: ſepelitq̄ in Vaticano iuxta Pe
tri corpus die vndecimo kalendas octo
bris: cum ſediſſet in pontificatu annos
vndecim: menſes tres: dies duodecim.
Sunt qui ſcribant Gregorium ep̄m oſti
enſem corpus ſanctiſſimi pontificis oſti
am: ex voto tranſtuliſſe ⁊ in templo diui
Laurentij magnifice collocaſſe.

Cletus

Cletus patria romanus: de re
gione Vicopatritij p̄re Emy
liano adhortante Clemēte pō
tificatꝰ onꝰ inuitꝰ ſuſcepit: licet doctrina
moribꝰ: ⁊ dignitate plurimū apud ſuos
valeret. Fuit aūt temporibꝰ Veſpaſiani ⁊
Tyti a conſulatu Veſpaſiani ſeptimo ⁊
Domitiani q̄nto vſq̄ ad domitianū ⁊ ruf
fum ꝯſules: vt Damaſus ſcribit. Veſpa

ſianus enim (vt antea dixi) Vitellio ſuc-
ceſſit: bellumq; iudaicum biennio ante ꝑ-
tractum. Tito filio commendauit: quod q-
dem biennio pꝰ conſtantiſſime abſoluit.
Nam capta iudea euerſis hieroſolimis:
temploq; ſolo equato ad ſexcenta milia ho-
minum interfecta referunt: licet Joſephꝰ
iudeus eo bello captus: ac vita donatꝰ: qđ
⁊ mortem Neronis ⁊ Veſpaſionum impa-
torem breui futuꝝ predixerat: vndecies cē-
tena milia ferro ac fame: eo bello periſſe
ſcribat: captaq; ad centum milia: ac publi-
ce venundata. Nec id do diſſonum videri
cum referat azimoꝝ dies tum fuiſſe: quo
tempe ex omni iudea hieroſolimam tanꝗ
in publicum carcerem: tum vel marie die
phaſe: quo xp̄m occiderunt: ſunt ꝓfecti da-
turi penas. ⁊ frequentis contra populum
Romanum defectionis: ⁊ ſceleris atq; per-
fidie. qua xp̄m innocentem pemere. Deui-
ctis itaq; iudeis triumpharunt pater ⁊ fi-
lius eodem curru vecti: ſubſequente Do-
mitiano equo albo inſidēte. Extant adhuc
in via noua huiꝰ triumphi monimēta: ap-
parent inſculpta candelabra: apparent ta-
bule veteris legis e templo ablate: ⁊ in tri-
umphum ducte: hac etiaz in victos huma-
nitate vſus: vt omnes q ex familia dauid
ſupfuiſſent. velut ex regia ſtirpe conquiſi-
tos in precio habuerit. Idem ꝗ; in impio ſp
modeſtiſſime vſus eſt. Tante eīn lenitatis
⁊ clementie fuit. vt reos etiam maieſtatis
verbis tantum caſtigatos dimitteret: petu-
lantium ⁊ loquatium dicta ꝯtemneret: of-
fenſaꝝ ⁊ inimicitiarum immemor. Colli-
gendarum tamen pecuniaꝝ nimium ſtudi-
oſus habitus eſt: licet ex alieno non rape-
ret. eis deniq; pecunijs ad liberalitatem ⁊
magnificentiam vteretᷣ. Nam ⁊ templum
pacis foro, primum diui Claudij ceptus ꝑ-
fecit: ⁊ amphitheatrum cuiꝰ patrem cum
admiratione adhuc cernimuz inchoauit.
Virtutem autem Titi filij tanti ſemper fe-
cit: vt tumultuantibꝫ quibuſdam ob cupi-
ditatem impandi dixerit: aut neminē aut
filium impio potiturum: ⁊ merito quidem
cum ob virtutem ⁊ integritatē animi. Ti-
tus amor ⁊ delitie humani generis habe-
retur. Nam ⁊ eloquentiſſimus in pace: ⁊
fortiſſimus in bello ⁊ clementiſſimꝰ in de-
linquentes eſt habitus: ita comis ⁊ libera-
lis vt nulli quicꝗ negaret. Hoc cum rep-
henderēt amici reſpondi: ſe ferē. Neminez
a vultu principis triſtem diſcedere oportz.
Addidit ⁊ illud recordatus: ꝙ nihil cuiꝗ
muneri dediſſet: amici diem ꝑdidi. Nemo
ante ſe magnificentia maior fuit abſoluto.
atq; dedicato amphiteatro thermiſq; edi-
ta venatione ferarum qnq; milium. Reuo-
cauit etiam ab exilio Muſonium ruffum
phm inſignem: ⁊ Aſconij pediani viri do-
ctiſſimi familiaritate delectatꝰ eſt. Perijt
autem anno imperij ſui ſecundo. delatuſq;
ad ſepulcrum eſt publico luctu: ac ſi pare-
te orbati omnes eſſent. Sunt autem q ſcri-
bant anno ſecundo Veſpaſiani qui annis
decem impium obtinuit Cletum lino ſuc-
ceſſiſſe. Vtcunq; ſit conſtat Cletum virum
optimum ac ſanctiſſimum fuiſſe: nihilq; ꝑ-
termiſiſſe. qđ ad augendum eccl'iam dei ꝑ-
tineret. Huius autez tempibꝫ fuit Lucas
medicus antiochenſis greci ſermonis ap-
prime doctus. Pauli apoſtoli imitator: ⁊
omnis pegrinationis eius comes ac ſociꝰ
Scripſit autem euangelium quod a Pau-
lo laudatᷣ. Vnde merito euangelium illud
ſuum eſſe Paulus dicit Apoſtoloꝝ ꝰo res
geſtas quemadmodū viderat conſcripſit.
Vixit annos octuaginta tres. vxorem ha-
buit in bithynia: ſepultus eſt conſtantino-
poli: ad quam vrbem. xx. conſtantij anno
eius oſſa cum ꝛliquijs Andree apoſtoli de
Achaia tranſlata ſunt. Philippus ꝗ; ea-
dem tempeſtate ex Scythia. quam. xx. an-
nis in fide: exemplo: ꝑdicatione retinuit. i
Aſiam rediens hieroſolimis moritᷣ. Cletꝰ
autem cum eccleſiaz dei optime ꝓ tempore
ꝯſtituiſſet: redactis in ordinem ex manda-
to Petri viginti qnq; pſbiteris ſub Domi-
tiano martirio coronatᷣ. ac ſepelitᷣ apud be-
ati Petri corpus in vaticano qnto kalen-
das May. Affecti ⁊ alij multi martirio:
inter quos eſt habita ⁊ flauia domicilia fla-
uij clementis conſulis ex ſorore neptis in
inſulā pōtiaz relegata: qr xpianā ſe faſſa ē
Sedit autem Cletus annis. xij. menſe. j.
diebꝫ. xj. Sedes autem huiꝰ morte diebꝫ
xx. vacat.

Clemens

Clemens patria Romanꝰ de re-
gione Celij montis. patre Fau-
ſtino Domitiani tpibꝫ fuit. qui
ab Auguſto nonꝰ Tito ſucceſſit. Neroni
aut Caliculę ſimilior ꝗ patri Veſpaſiano

aut fratri: moderatioꝛ tamen primis annis eſt habitus. Mox in ingentia vicia ꝓrupit: libidinis deſidie: iracundie: crudelitatis: quibꝫ criminibꝫ tm̄ odij in ſe ꝯcitauit: vt pene patris ac fratris nomen aboleuerit. Multos aūt ex nobilitate īterfecit pleroſq; in exilium miſit: eoq; in loco trucidari iuſſit. Tante vero deſidie fuit: vt in cubiculo ſolus muſcas p̄acuto ſtilo ꝯfigeret: vnde quidam ꝓdiens interrogatꝰ eſſe ne quiſpiam cum ceſare? Rn̄dit p iocum: ne muſca quidem. Eo p̄terea dementie ⁊ iactātie venit: vt ſe dn̄m ac deum vocari ſcribi colīq; iuſſerit. Hic autem ſecundus poſt Neronez xp̄ianos ꝑſequꝫ. Exqri q̄ꝫ queſtionibꝫ ⁊ tormentis genus Dauid īt̄ iudeos mandauit: conquiſitumq; funditꝰ ꝑdi ac deleri. Tandem vero diuina ſuꝑueniēte vltione in palatio a ſuis interficit̄ anno imperij .xv. Huiꝰ vero cadauer p veſpilones delatum ignominioſe ſepelit̄. Philix em̄ in ſuburbano ſuo latina via illud funerauit. Clemens autem quartus (vt dixi) tum erat rome poſt Petrum epūs. nam Linus ſecundus eſt habitus. terciꝰ Cletus: tametſi pleriq; latinoꝝ ſecundum pꝰ Petrum putauerint Clementem fuiſſe: qḋ etiam ep̄la ad Jacobum hieroſolimitanum ep̄m plane ſignificat. Simon Petrus vbi finem vite ſue adeſſe ſenſit in corona fratrum poſitus: apprehenſa manu mea: hunc inquit vrbis ep̄m ꝯſtituo: q mihi in rebus omnibus poſtea q̄ꝫ romam veni comes fuit. Subterfugiebam ego tantū onus: tum ille tibi tm̄ꝰ conſules ꝑp̄lm dei in fluctibꝫ ambulantem deſeres: cum piclitanti ſubuenire poſſis. Verꝫ hic omnium modeſtiſſimꝰ (vt dixi) Linum ⁊ Cletum ſponte ſibi in tanto honore pretulit. Scripſit item Romane eccl'ie nomine ad Corinthios ep̄lam quidem putilem nec caracteri ep'le differentem: q̄ ſub Pauli nomine ad hebreos fert̄. Legit̄ hec publice a nonnullis: extat ⁊ ſecunda eiꝰ nomine: quam veteres non adeo ꝓbarunt. Diſputationem q̄ꝫ Petri ⁊ Appionis longo tp̄e ab eodem conſcriptam Euſebiꝰ in tercio hiſtorie ſue volumine coarguit. Peruenīſſe aūt ad hec vſq; tp̄a Johannem ap̄lm conſtat Zebedei filium Jacobi fratrem. Hic vero omnium nouiſſimꝰ euangelium ſcripſit ac ea confirmauit: q̄ a Matheo: Marco. Luca conſcripta fuerant. Ferūt ⁊ id ob eam rem a Johanne poſtremo factum: quo Ebionitaꝝ dogma conſurgēs infringeret: q aſſerebant ⁊ impudenter quidem xp̄m ante mariam non fuiſſe: eiꝰ em̄ diuinam naturam Johannes explicat. Scripſit ⁊ alia multa: tum vero Apocalypſim relegatꝰ a Domiciano ī Pathmos inſulam: quo poſtea interempto: ⁊ actis eiꝰ ob nimiam crudelitatem a ſenatu reſciſſis imꝑante Nerua Epheſum redijt: ibiq; vſq; ad Trayanum p̄ncipem conſilio ⁊ ſeptis eccl'ias Aſie ſuſtentans ſenio confectus ſexageſimooctauo poſt paſſionem xp̄i in domino quieuit anno. Clemens autez: pietate religione: doctrina multos ad fidem xp̄i quotidie traducebat. Quaz ob rem. P. Targnus ſacroꝝ p̄nceps cum Mamertino vrbis p̄fecto Trayanū in xp̄ianos concitat. Cuiꝰ impio in inſulaz Clemens deportat̄: vbi ad duo milia xp̄ianoꝝ ad ſecanda marmora damnatorum inuenit. Dum ibi vero aque penuria laboraret̄: quam ſexto miliario repetebāt Clemens collem haud longe poſitum cōſcendens: agnum vidit ſub cuiꝰ dextro pede fons diuinitus abundantem aquaz ſcaturiebat: q̄ quidem ⁊ recreati omnes ſunt. ⁊ multi ad fidem xp̄i conuerſi. Hanc ob rem motꝰ Trayanꝰ ex ſatellitibꝫ ſuis q̄ſdam mittit: q Clementem in mare ꝓꝭcerent: alligata ad collum anchora: cuiꝰ ſacratiſſimum corpꝰ non ita multopoſt ad litꝰ delatum eſt. atq; eo loci ſepultum extructo templo: vnde fons diuinitꝰ emanauerat. Hoc aūt factum narrat .xix. kalendas decembris: anno .iij. Trayani p̄ncipis. Sedez vero Petri retinens annis .ix. menſibꝫ .ij. diebꝫ .x. ⁊ regiones ſeptem notarijs diuiſit: q diligenter res geſtas martirum ſcriberent: ⁊ habitis q̄ꝫ de more ſacris ordinibꝫ decembri menſe p̄ſbiteros decem: dyacos duos: ep̄os quindecim creat Eius autem in morte dies .xxij. ſedes vacat.

Anacletus

Anacletus natione grecꝰ pr̄ia Athenienſis Antiocho patre natꝰ Clemēti ſuccedit. Nerue Trayani tempoꝛibꝫ. Nerua em̄ moderate vite: tum publice: tū p̄uate p̄nceps: equiſſimum ſe atq; vtilem reipublice ꝯſtitit.

Preterea vo eius opa ex ſenatus decreto
Domiciani acta abrogata ſunt: vnde mul
ti ab exilio rediere. Pleriqꝫ vo bona ſua q-
bus antea ſpoliati fuerant hui9 beneficio
recepe. At Nerua cum iam ſenio pmeret
⁊ mors inſtaret: reipu. cauens. Traianuz
pncipem in filiuz p adoptionem accipies:
ſecundo ⁊ ſeptuageſimo etatis anno morit
imperij vo ſui anno. j. ⁊ menſe. iiij. Nerua
itaqꝫ Traianus genere hiſpan9: cognomē
to Ulpius Crinit9 impium accipiens mi-
litari gloria: vrbanitate ⁊ moderatōne om
nes pncipes ſupauit. Nam fines imperij
longe ⁊ late diffudit. Germaniam tranſre-
nanam in pſtinum ſtatum reduxit. Daciaz
⁊ multas trāſdanubium gentes impio ro-
mano ſubegit. Parthos recepit. Albanis
regem dedit. Euphratem ⁊ Tygrim puin
cias fecit: Armeniaz: Aſſiriam: Meſopo-
tamiam: Seleuciam: Cteſiphontem: Ba
bilona vicit ⁊ tenuit: vſqꝫ ad indie fines: ⁊
mare rubrum acceſſit: in quo etiaz claſſem
conſtituit: q̄ Indie fines vaſtaret. Anacle-
tus autem inſtitutis ⁊ moribꝫ eccliam Ro
manam confirmaturus conſtituit: ne pſul
neue clerici barbam vel comam nutrirent
Neue eps a paucioribꝫ q̄ a tribꝫ epis ordi
naret: vtqꝫ clerici publice non puatim ad
ſacros ordines aſciſcerent. Omnibꝫ qꝫ fi-
delibꝫ pcepit: vt pacta conſecratione ꝯmu
nicarent: q vo nollent e ſacris edibꝫ elimi-
narent. Augebat hac rōne mirūimmodū
xpiana reſpu. Quare Traianus veritus
ne qd detrimenti Romanuz impium inde
caperet: terciam pſecutionem in xpianos cō-
ceſſit: q̄ qdem multi interempti ſunt: maxi-
me vo Ignatius Antiochene ecclie terci9
poſt Petrū eps qui captus ⁊ damnatus ad
beſtias: dum Romam a Satellitibꝫ trahe
retur: qs decem leopardos vocat. Omnes xpi
anos in itinere orone vel lris in fide ꝯfir-
mabat. Sic ingens vt ibm xpm inueniaz:
ignis: crux: beſtie: ꝯfractio oſſium: ⁊ toti9
corporis contentio: ⁊ tormenta dyaboli in
me veniant: dummodo xpo fruar. Cum at
iam audiret leonum rugitum: frumentum
ſum ingt: dentibꝫ beſtiaꝝ molar: vt panis
mundus inueniar. Morit autem vndeci-
mo Traiani anno: eiuſqꝫ reliquie Antio-
chie iacent extra portam Daphnicam. At
vo Plinius ſecundus: qui tum puinciam
gubernabat: miſericordia ob multitudinē
interemptorum mot9 ad Traianum ſcri-
bit. Innumera hominum milia quotidie
obtruncari: in quibꝫ nihil omnino ſceleris
dephenderet: aut aliqd quod Romanas
leges offenderet: niſi hoc ſolum quod ante
Lucanos hymnos xpo cuidam canerent
deo: adulteria vo aut hmōi crimina apud
eos illicita haberi. Unde pmotus Traia-
nus reſcribit: xpianos quidam non eſſe re-
grendos: oblatos tamen puniri oportere.
Perijt etiam illo tumultu Simon domini
conſobrinus hieroſolimitanus epiſcopus
in cruce poſitus filius Cleophe: qui cen-
tum ⁊ viginti compleuit annos. Hec aute
que dixi ſub hoc pontifice geſta ſunt non
autem ſub Cleto: vt Euſebius in tercio hi-
ſtorie ſue libro oſtendit. Damaſus em Cle-
tum ab Anacleto patria ⁊ genere mortis
differre oſtendit. Nam Cletus natione ro
manus ſub Domiciano. Anacletus vo
Athenienſis ſub Traiano pncipe morit.
Hic autem ⁊ memoriam patri compoſuit
⁊ ſeorſum a plebe loca vbi martires ſepeli-
rentur aſſignauit: ⁊ ſacris ordinibꝫ ſemel
menſe decembri habitis preſbiteros qnqꝫ:
dyaconos tres: epos diuerſis in locis ſex
numero creauit: quo qdem vltimo ſuppli-
cio pempto. vacat epiſcopatus diebꝫ. xiij.
Sedit autem annis. ix. menſibꝫ duobꝫ. di-
ebus. x.

Euariſtus

Euariſtus natione grecus patre
iudeo nomine Juda ex Bethle
em ciuitate: ad Traiani tem-
pora peruenit: cuius principis ob ſingula
rem iuſticiam ⁊ humanitatem libent mē-
tionem facimus. Nam vbiqꝫ terrarum ita
ſe equalem omnibꝫ prebuit: vt vſqꝫ ad Ju-
ſtiniani tempora in creatione principum
ſit acclamatum. Felitior ſit Auguſto: ac
Traiano melior. Preterea vo tante comi-
tatis ⁊ humanitatis fuit in viſendis egro
tis: ſalutandis amicis: celebrādiſqꝫ paſſim
feſtis diebꝫ inuitantiumqꝫ conuiuijs: vt ei
tanta benignitas vicio daret: vnde dictuz
illud imperatore dignum prodijt. Talem
priuatis imperatorem eſſe oportere: qua-
les ſibi priuatos optat habere. Honores
autem: diuitias: facultates: premia bene-
merentibꝫ eque diſtribuit. Nulli quicq̄
iniuriarum fecit augēdi erarij gratia. Im-
munitates ciuitatibꝫ inopia laborantibꝫ

dedit. Fluminum traiectiones ac itinera piculoſa tuto ⁊ ſaluberrimo ope compoſuit. Portum Anconitanum ducto ꝑalto ⁊ lato muro ad cohercendos maris fluctus muniuit. Nihil in vita agens: nihil cogitans: quod ad ↄmunem vtilitatem non ptineret. Hac tanta gloria belli domiq; ꝑta apud Seleutiam Iſaurie ciuitatem ꝓfluuio ventris perijt anno imperij eius decimooctauo menſe ſexto. cui⁹ oſſa Roma poſtea delata ſunt: ⁊ in vrbe ſepulta vrna aurea in foro: q̄d ipſe ſtruxit ſub columna Coclide quam adhuc cernimus: cuiuſq; altitudo cētum ⁊. xl. pedum eſt. At Euariſtus (vt Damaſus ait) Titulos in vrbe Roma pſbiteris diuiſit: ⁊ ſeptem dyaconos in ordinem redegit: q cuſtodirent ep̄m p̄dicantem ꝓpt̄ ſtilum veritatis. Idem ↄſtituit ne plebis in ep̄m accuſatio reciperet. Ordinationes ter habuit meſe decembri: ac pſbiteros. vj. dyaconos duos: ep̄os ꝑ diuerſa loca numero q̄nq; creauit. Huius tempe Papias fuit Iohannis auditor hieropolitan⁹ ep̄s: qui non tantum hiſtorie veterꝫ diſcipuloꝫ domini: quantum voce Ariſtonis ⁊ ſenioris Iohannis adhuc viuentis delectat⁹ eſt Unde apparet ex ipſa nominum dinumeratione cum omnium fere apl'oꝫ mentionē fecisset: alium eſſe Iohannē q inter apl'os locat: alium ſeniorem Iohannem quē pt⁹ Ariſtonem numerat: q certe doctiſſim⁹ eſt habitus: quē q; etiā multi ſecuti ob doctrinam ſunt: vt Herene⁹: Apollinaris: Tertullianus: Uictorinus Pictauienſis: Lactantius Firmianus. Quadrat⁹ q̄z apl'oꝫ diſcipulus eccl'iā dei tum piclitantem fide ⁊ induſtria ſua quoad fieri potuit ſuſtētauit. Nam cum Hadrianus tum athenis hyemem agens: Symiſteſq; Eleuſine omnibꝫ pene ſacris initiatus occaſionem ſeuiendi in xp̄ianos dediſſet. Quadratus ipſe librum Hadriano porrexit de honeſtate religionis xp̄iane compoſitum: plenum fidei ⁊ rationis. Idem fecit Ariſtides Atheninienſis philoſophus ſub p̄ſtino habitu xp̄i diſcipulus: volumen nanq; noſtri dogmatis rōnem continens eodem tempe: quo ⁊ Quadrat⁹ Hadriano p̄ncipi obtulit. His aūt Apologeticis libris factum eſt: vt Hadrian⁹ iniuſtū fore exiſtimans xp̄ianos indicta cauſa vbiq; occidi. Minutio Fundano Aſie ꝓconſuli ſcripſerit: neminē occidendum niſi de accuſatore ⁊ crimine conſtaret. Euariſtus aūt (vt quidam tradunt) martirio coronatur vltimo Traiani principis anno. Sed meli⁹ cenſent: qui ſub Hadriano nondum in xp̄ianos placato id ei contigiſſe ſcribunt. Annis eī̄ nouem ſedit menſibꝫ. x. diebꝫ. ij. Sepultus eſt aūt Euariſtus in Uaticano apud beati Petri corpus. vj. kalendas nouembris. Uacat tum ſedes dies. xix.

Alexander

Alexander patria Roman⁹ p̄re Alexandro ex regione Capitetauri iuuenis etate: moribꝫ ſenior vſq; ad Helij Hadriani tempa ꝑuenit Hadrianus enim conſobrine Traiani filius imperium accipiens: primo quidem xp̄ianis aduerſatus eſt: poſtea vt deinceps dicetur cognita eorum religione ⁊ pietate in eos admodum beneficus fuit. De populo Romano benemeritus pater patrie ſtatim appellat̄: ciuſq; vxor Auguſte nomen ſuſcepit. Utraq; v̄o lingua eruditiſſimus: ⁊ leges multas compoſuit: ⁊ bibliothecā inſignē Athenis retulit: Plutarchi: Cheronei: Sixti: Agathoclis ⁊ Enomai philoſophi doctrina ac familiaritate delectat⁹ Athenienſibus autem leges petentibus ex Draconis ⁊ Solonis ſententia iura compoſuit. Idem q̄z ſacris Eleuſine initiatus multa Athenienſibus dona contulit: eorumq; pontem reſtituit: quem Cephyſus fluuius inundatus alluuione diſſoluerat. Fecit ⁊ Rome ſui nominis pontem qui adhuc extat ⁊ ſepulcrum in vaticano apud Tyberim: quo nunc pontifices pro arce vtuntur. Tyburtinam q̄z villam miro ſumptu edificauit: que quidem hodie Tybur vetus appellatur: in eaq; prouinciarum ⁊ locorum celeberrima nomina inſcripta erant. Peluſium autem veniens Pompei tumulum magnificentius extruxit: murum duxit in Brittania octoginta milia paſſuum: qui Barbaros Romanoſq; diuideret: Septio claro pretorij ſui tum prefecto: ⁊ Suetonio tranquillo epiſtolarum magiſtro. At v̄o Alexander Romanus pontifex: primus ob memoriam paſſionis chriſti in ſacrificio addidit: qui pridie q̄z pateretur vſq; ad hanc clauſulam: hoc eſt corpus meum. Inſtituit item: vt aqua quam ſanctam appellam⁹ ſale admi-

xta interpoſitis ſacris orationibꝰ: ⁊ in tem-
plis: ⁊ in cubiculis ad fugādos demones re-
tineret. Voluit ꝗꝫ aquam admiſceri vino in
conſecratōne ſanguinis ⁊ corporis iheſu xpi
quo ſignificat xp̄m eccl'ie coniunctum eſſe.
Oblationem ꝗꝫ ex azimo non autem ex fer-
mentato: vt antea fieri mandauit: q2 hoc mō
purior ac potior haberet: ⁊ Ebionitis here-
ticis calūniandi occaſio auferret. Huius vō
temporibꝰ fuit Agrippa cognomento Caſto
ris: q Baſilidis heretici volumina in euan-
gelium ſcripta ſua doctrina mirifice confu-
tauit. Barrabam ⁊ Barthecab eius ꝓphe-
tas conficta ſcilicet ad terrorem nomina. ⁊
deum maximum eiuſdem abraxas deridens
Mortuus ea autem eſt tempeſtate Baſili-
des: qua ⁊ Chocebas dux iudaice factionis
xpianos varijs ſupplicijs perſecutꝰ eſt. Huiꝰ
vō atꝫ iudeorꝫ omnium pertinaciam Hadri
anus imꝑator vltima cede perdomuit: prece-
pitꝗꝫ ne cui iudeo facultas introeundi Hie-
roſolimam daret: xpianis tantummodo ciui
tate permiſſa: quaꝫ menibꝰ ⁊ edificijs inſtau
rans de ſuo nomine Helyam appellauit. In
eadem vō ciuitate Marcus ex gentibꝰ p̄mꝰ
epiſcopus conſtituit. ceſſantibꝰ his q fuerāt
ex iudeis. Huius ꝗꝫ pontificis tempore mar
tirium ꝓ fide xpi Saphyra Antiochena: ⁊
Sabina Romana mulier paſſe ſunt: ⁊ fauo
rinus: Palemon: Herodes Athenienſis:
Marcus Byzantius rethores inſignes ha-
bent. At Alexander poſt ordinationes tres:
quas habuit menſe decembri: quibꝰ p̄ſbiteri
qnꝗꝫ: dyaconi tres: epi per diuerſa loca qnꝗꝫ
creati ſunt. Martirio coronat cū Euentio:
⁊ Theodoro dyaconis: ſepelitꝗꝫ in via no-
mentana: vbi interfectꝰ eſt ſeptimo ab vrbe
miliario. v. nonas May. Sedit annis. x. mē
ſibꝰ. vij. diebꝰ duobꝰ. Vacauit autem ſedes
dies. xxv.

Sixtus

Sixtus natione Romanus patre
paſtore (vl' vt alij volunt) Helui-
dio fuit Hadriani tempe: vſꝫ ad
Verū ⁊ Anniculum ꝯſules. Quē qdem Ha-
drianum inter bonos p̄ncipes numeranduꝫ
cenſuimꝰ. Liberalis eīm ſplendidus: magni-
ficus: ac clemens fuit. Nam ⁊ ſtultum in ſe
gladio furentem medicis curandū tradidit.
⁊ egros bis terue in die inuiſit: ⁊ Alexādri-
am a Romanis euerſaꝫ ſua inſtaurauit im-
penſa. Rome Pantheon reſtituit: ac mune-
ra Aromatica populo dedit. Moriens hos
verſus feciſſe dicit. Animula: vagula: blan-
dula: hoſpes: comeſꝗꝫ corꝑis. Quo nūc abi-
bis in loca pallidula: rigida: nudula: nec vt
ſoles dabis iocos: Morit at morbo intercu-
taneo. xxij. imperij ſui anno: ac ſepelit Pute
olis in villa Ciceroniana. Sixtus auteꝫ rei
diuine (vt par erat) curaꝫ gerens ꝯſtituit: ne
a quoꝗ̄ niſi a miniſtris ſacrorꝫ miſteria ⁊ va
ſa ſacra tangerent: maxime vō a feminis: ne-
ue ꝗ ſacerdotes corꝑale vocant ex alio ꝗ̄ ex
lineo panno: ⁊ qdem puriſſimo fieret. Idem
cenſuit ne epi ad ſedem apl'icaꝫ vocati rede-
untes a ſuis reciperent: niſi ſecū deferrent lr̄as
pontificis plebem ſalutantia. In celebratōe
vō mandauit. vt ſcīꝰ ſcīus ſanctus dn̄s deus
ſabaoth cantaretur. Nuda p̄mo hec erant: ⁊
omnia ſimplicit tractabant. Petrus eīm vbi
ꝯſecrauerat. orōne pat noſter vſus eſt. Au-
xit hec miſteria Iacobꝰ ep̄s Hieroſolimita-
nus: auxit ⁊ Baſilius: auxere ⁊ alij. Naꝫ ce
leſtinꝰ miſſe introitum dedit: Gregoriꝰ kyri-
eleyſon: Gloria in excelſis deo Teleſphorꝰ
collationes Gelaſius primus: Epiſtolam ⁊
euangelium Hieronimꝰ. Alleluia vō ſum-
ptum eſt ex eccl'ia Hieroſolimitana: Sym-
bolum in ꝯcilio Niceno: Mortuorꝫ at ꝯme-
moratōꝫ Pelagius inuenit. Thꝰ leo terciꝰ.
Oſculum pacis Innocentiꝰ p̄mꝰ. Vt cane-
ret Agnꝰ dei Sergiꝰ pontifex inſtituit. Cū
vō Sixti tempibꝰ ꝓpter freq̄ntes cedes pau-
ci reperirent: q nomen xpi ꝓfiteri auderent: ⁊
galli xpiani p̄ſulem ſibi depoſcerent: eo pe-
grinum Romanum ciuem miſit: q ꝯfirmatis
in fide gallis Romaꝫ rediens vltimo ſuppli
cio afficit in via Appia eo loci vbi xp̄c diſce-
denti Petro apparuit. Eius corpus in Vati-
canum p fideles delatum apud ſepulcrꝫ Pe
tri recondit. Aqla ꝗꝫ iudeus natione Pon-
ticus cū Priſcillia vxore edicto Claudij di-
ſcedens vſꝫ ad hec tempa (vt non nulli aiūt)
ſupuixit. ſecundus moſayce legis interpres
poſt illos. lxx. q Philadelphi tempibꝰ fuere.
At vō Sixtus vbi ordinationes ter menſe
decembri habuiſſet: quibꝰ p̄ſbiteros. xj. dya
conos vndecim: epiſcopos per diuerſa loca
quatuor creauit: martirio coronat: ⁊ in Va-
ticano apud Petrum ſepelit. Sedit autem
annis decem: menſibꝰ tribꝰ: diebꝰ. xxj. Va-
cat tum ſedes biduo tm̄.

Teleſphorus

Thelesphorus natione grecꝰ ex
patre Anachorita Antonini
Pij tpibꝰ fuit: cuiꝰ qdẽ impa
toris paternũ genꝰ e gallia Ciſalpina ori
ginem habuit. Jmpauit aũt cum filijs Au
relio ⁊ Lucio annis duobꝰ ac viginti mẽ
ſibꝰ tribꝰ. tanta cũ modeſtia ⁊ benignita
te vt merito Pij cognomentũ adeptus ſit
ac pater patrie appellatꝰ. Nulli eĩ vnq̃
tum ꝓuatum: tuz publice acerbꝰ fuit: aut
in redimendis pecunijs: aut exactione tri
buti: qđ qdem interdũ ita remiſit vt cau
tionibꝰ incenſis oĩm debita relaxaret. qđ
plura de hoc ꝓncipe dicaz? Qui religione
pietate: grã: humanitate: clementia: iuſti
cia: modeſtia cũ Numa Pompilio bono
rum oĩm ſnĩa ꝯpari pt̃. Js ꝓterea cum
Tyberis mundatõe plurima rome vexaſ
ſet edificia tum ꝓuata tũ publica: ſua im
penſa ciues in reſtituenda vrbe liberaliſ
ſime iuuit. Tarracinenſem q̃z ⁊ Cayeta
num portum miris opis: vt nunc etiaz ap
paret reſtituit. Eius q̃z impenſa erectam
eſſe colũnam illam cocleam putarim: a q̃
vrbis celeberrima regio nomen accepit.
Thelesphorꝰ aũt quem diximꝰ Sixto ſuc
ceſſiſſe ꝯſtituit: vt ſeptez hebdomadibꝰ añ
paſcha ieiunium obſuaret̃: vtq̃z in natali
ihu xpi noctu tres miſſe celebrarent̃. Pri
ma in dimidio noctis: quo xp̃c in bethle
em naſcit̃. Secunda illuceſcente aurora:
qñ a paſtoribꝰ cognitꝰ eſt. Tercia eadem
hora die: q̃ nobis dies redemptõnis ⁊ ve
ritatis illuxit: cũz omni reliquo tp̃e ante
horam terciam celebrare inđdictum eſſet:
q̃ hora dñs noſter in crucẽ ponit̃: vt mar
cus ait. Conſtituit item vt añ ſacrificiuz
hymnꝰ ille caneret̃. Gloria in excelſis deo
Huiꝰ tpibꝰ multum elaborauit ꝓ fide xp̃i
Juſtinus phs ex Neapoli vrbe paleſtine
q ⁊ Antonino Pio ꝓncipi ac filijs eiꝰ li
brum dedit ꝯ gentes ſcptum: ⁊ Dyalogũ
ꝯ Triphonem ꝓncipem iudeoꝝ habuit.
Jnuectus eſt ⁊ in Martionem: q Cerdo
nis dogma ſecutus alteꝝ bonum: alteꝝ
iuſtum dominum aſſeruit: tanq̃ duo ꝯtra
ria ꝓncipia creatõnis ⁊ bonitatis. Jmpu
gnauit ⁊ creſcentem Cynicum vt guloſuz
mortis timidum: luxurieq̃z ac libidinum
appetentiſſimum: xp̃iq̃z blaſphemum: cꝰ
inſidijs ad extremũ circũuentus ꝓ digni
tate xp̃iani nois ſanguez fudit. Huc aũt
iuſtini hoſtẽ ñ phm fuiſſe: ſꝫ philopompũ
id eſt amatorem arrogantie ſcribit Euſe
bius. Eodem q̃z tp̃e inualuiſſe Valenti
nianam hereſim conſtat. Hi quidem Va
lentini cuiuſdaz Platonici ſectatores di
cebant xp̃m de corpe virginis nil ſumpſiſ
ſe: ſed ꝑ eam tanq̃ per fiſtulam quandaz
purum tranſijſſe. Photinus autem tum
Lugdunenſis epiſcopus vir certe ſingu
laris virtutis ⁊ doctrine (vt ait Yſidorus)
iam nonagenarius martirij coronam cõ
ſtanti animo perpeſſus eſt. At vo The
leſphorus cum ordinationes quatuor mẽ
ſe decembri habuiſſet: creaſſetq̃z presbite
ros quindecim. dyaconos octo: epiſco
pos tredecim. martirium ſubegens: apđ
beati Petri corpus in Vaticano ſepelit̃.
Sedit annis vndecim. menſibus tribus.
diebus. xxij. Vacat tum ſedes dies ſe
ptem.

Higinus

Higinus natione Grecus pa
tria Athenienſis patre philo
ſopho Antonino Pio impãte
Theleſphoro ſucceſſit. Addẽ vo aliquid
etiaz de laudibꝰ Pij: anteq̃ ad Higinum
veniam hominis virtus me cogit. Qui
adeo moderate glorie fuit in re militari:
vt defendere magis prouincias q̃ augere
ſtuderet: vtq̃z hanc Scipionis ſententiaz
ſepius vſurparet ac diceret: malle ſe vnũ
ciuem ſeruare: q̃ mille hoſtes occidere:
ꝯ Domitioni inſtitutum: q ꝑpli Romani
exercitum hoſtibꝰ obijciebat: quo rarior
in patriam reuerteret̃ adeo multitudinẽ
oderat: ⁊ reformidabat ob eiꝰ ſeuiciam.
Tante autem iuſticie Pius fuit: vt mul
ti reges: multeq̃z nationes poſitis eius
iuſſu armis ad hominem controuerſias
ſuas liteſq̃z deferrẽt: eiuſdemq̃z ſententie
ſtatim parerent. Ob hec autem merita q̃
maxima ſunt. Populus Romanus mor
tuo ⁊ flamminẽ: ⁊ Circenſes: ⁊ templum
⁊ ſodales Antonianos lacrimantibꝰ om
nibꝰ conſtituit. At Higinus vrbis Ro
me epiſcopus tum maxime Clerum pru
denter in ordinem redegit: gradus diſtri
buit: inſtituitq̃z ne templa ſine celebratõ
ne dedicarentur: neue augerentur dimi
nuerenturq̃z ſine arbitratu Metropoli
tani vel epi. Vetuit itẽ ne Tigna reli

Qua ve materies ad edificanda templa con
geſta in ꝓphanos vſus ꝯuerteret̄: poſſe tñ
ad ſtructuram alterius templi vel Cenobij
concedēte epo transferri. Voluit item vnū
ſaltem patrimum vnamue matrimam ba
ptiſmo intereſſe. Sic eñ eos appellant: qui
infantes tenent dum baptizant̄: licet reue
ra patrimus ⁊ matrima aliud ſignificent.
Eſt eñ patrimus (teſte feſto) qui cum pat̄
ſit patrem adhuc habeat: idem ꝺ matrima
dicet̄. Inſtituit ꝑterea ne Metropolitan⁹
epm ꝓuincie ſue alicui⁹ criminis reum fa
ceret ⁊ damnaret. niſi prius a ꝓuincialib⁹
epis cauſa diſcuſſa ⁊ cognita fuiſſet. Sunt
tñ q hoc poſtremū Pelagio pontifici aſcri
bant. Huius ꝗ̄ tempe fuit ⁊ Polycarpus
Johannis apl̄i diſcipulus. Smyrne⁹ eps
ab eo creatus ac toti⁹ Aſie religione ⁊ do
ctrina tum facile ꝑnceps. Is autem Romā
veniens plurimos fidelium Martionis ⁊
Valentini falſa ꝑſuaſione deceptos ad fi
dem reduxit. Cum autem Martion forte
huic obuiam factus diceret: me ne cogno
ſcis: Reſpōdit cognoſco qdem primogeni
tum dyaboli. Negabat eñ patrem xp̄i de
um eſſe creatorē: qui ꝑ filium mundum fe
cerat. Poſtea vo imꝑante. M. Antonino
⁊ .L. Aurelio Commodo: q̄rta p⁹ Nero
nem ꝑſecutione Smyrne ſedente ꝓconſule
igni crematus eſt. Melito ꝗ̄ Aſianus ſar
denſis eps. Frontoniſqz oratoris diſcipul⁹:
libꝝ ꝺ doctrina xp̄iana. M. Antonino tra
didit. Hui⁹ ingenium Tertulianus mirū
immodum laudat: diciqz a pleriſqz noſtro
rum ꝓphetā habitū eſſe. Scripſit ⁊ Theo
philus Antiochenſis eccleſie epiſcopus li
brum contra Martionem imꝑante. M.
Antonino. Scripſit ⁊ librum contra Her
mogenis hereſim: qui materiam non natu
ram introducens: deo non autem nature
eandem comparauit: materiam elemento
rum ⁊ deum appellans. Higinus autem be
ne de eccl̄ia dei meritus cum ordinationes
ter decembri menſe habuiſſet: creaſſetqz ꝑ̄
ſbiteros quindecim: dyaconos quinqz. epi
ſcopos ſex: morit̄ ⁊ apud beati Petri cor
pus in Vaticano ſepelit̄ tercio Idus Ja
nuarij. Sedit annis quatuor: menſes tres.
dies quatuor. Sedes autem quatriduo tū
vacat.

Pius

Pius natione Ytalus patria
Aqleieñſis patre Ruffino. M.
Antonini veri tempa attigit: q
tum vna cum .L. Aurelio Commodo fra
tre: annis decē ⁊ nouem imꝑium equo iu
re adminiſtrauit. Bellum autem contra
Parthos ſimul ſuſceptum admirabili v
tute ⁊ felicitate geſſerunt: de hoſtibuſqz tri
umpharunt. Verum non ita multopoſt a
poplexie morbo e medio ſublato Commo
do fratre: Antoninus ſolus imꝑium obti
net: quem certe ob eius ꝓ̄ſtantem in omni
genere virtutis animum mirari facilius q̄
laudare licet. Hic enim ⁊ q2 a teneris an
nis eiuſdem animi: eiuſdēqz vultus in q̄
uis fortuna ſemꝑ eſt habit⁹: ⁊ q2 benigni
tas nature cum doctrina a Colatino Fron
tone oratore habita in eodem viro certa
bat: ab omnib⁹ philoſophus merito appel
latus eſt Platonis ſententia: quam ſemꝑ
(Capitolino teſte) in ore habuit ſepius re
petita: tum demum florere ciuitates: ſi aut
philoſophi imꝑarent: aut imꝑantes phi
loſopharent̄. Adeo autem doctrine auid⁹
fuit: vt imꝑator etiam Apollinium philo
ſophum ⁊ Sextum Plutarchi nepotem le
gentem audiuerit. Frontonis ꝗ̄ ꝑceptoris
ſtatuam honoris cauſa in ſenatu colloca
uit. Hoc tempore Pius pontifex conſuetu
dinem ⁊ quidem magnā cum hermete ha
buit: qui librum ſcripſit titulo paſtoris in
ſignitum. Quo quidem in libro Angelus
paſtoris ꝑſonam induens ei mādat: vt om
nib⁹ perſuadeat paſcha die dominico cele
brari: quod etiā fecit. Conſtituit item Pi
us ne hereticus quiſpiam ex iudeorum he
reſi ſuſciperet̄ ⁊ baptizaret̄. Rogatu vo
Praxedis ſanctiſſime femine thermas no
uatun vico patricij in honorem ſororis ſue
diue Pudentiane dedicauit. Multaqz do
na huic templo obtulit: ac ſepius eodem i
loco ſacrificium deo preſtitit. Vbi ⁊ fontē
baptiſmi conſtituit: ac benedicens conſe
crauit: multoſqz venientes ad fidem in no
mine trinitatis baptizauit. Illis ꝗ̄ penā
conſtituit: qui negligentes ſunt in attre
ctando chriſti ſanguine ⁊ corpore. Penitē
tiam inquit agant quadraginta diebus.
quorum negligentia in terram aliquid de
ciderit: ſi ſuperaltare trib⁹ dieb⁹: ſi ſuper
linteum quatuor. Si in aliud linteum no
uem dieb⁹. Vbicunqz deciderit ſi recipi po
teſt lambatur: ſin ſecus: aut lauetur. aut

radatur: lotum ⁊ raſum: aut comburatur
aut in ſacrarium reponat. Hui9 tempe in
pcio eſt habitus Apollinaris Aſie hiero-
ſopolitanus epſ: q inſigne volumen de fi-
de xpi. M. Antonino ſecundo tradidit.
Scripſit ⁊ in Cataphrigas. qui tunc etiaꝫ
cum Priſca ⁊ maximilla inſaniebant vati
cinantes: incipiente tamen Montano: q-
rum oim hec erat opinio. Aduentum ſpi-
ritusſancti non in apoſtolis ſed in ſe tradi
tum fuiſſe. Illis q tempib laudabatur ⁊
Tatianus vir doctiſſimus: qdiu ab opini
one Juſtini martiris preceptoris ſui non
diſceſſit. Nam poſtea inflatus opinione
ſui nouam hereſim condidit: quaꝫ Poſtea
Seuerus auxit: vnde Seueriani appellati
Hi vinum non bibunt: carnes faſtidiunt:
⁊ vetus teſtamentū ac reſurrectionem nō
recipiunt. Preterea vo Philippus Crete-
ſis epiſcopus preclarum contra Martio-
nem librum hoc tempe edidit. Naꝫ (ſicuti
dixi) Martioniſte Cerdonis dogma ſeq-
bant. Scripſit ⁊ Muſanus librum cont
quoſdaꝫ: qui ad Eucratitaꝝ hereſim de-
clinabant: horum quidem opinio cum Se
uerianis conuenit. Omnem enim coitum
ſpurcum putabant: ciboſqꝫ damnabant:
quos de9 generi humano pꝑoſuiſſet. At vo
Pius vbi in ordinationib ſuis que qnqꝫ
fuere menſe decembri: preſbiteros decem ⁊
nouem: dyaconos nouem ⁊ viginti: epos
decem creaſſet: moritur ⁊ apud beati Pe-
tri corpus in vaticano ſepelit: qnto ydus
Julij. Sedit vo annis vndecim: menſib
iiij. diebus trib. Uacauit tum ſeds dies
tredecim.

Anicetus

ANicetus natione Syrus patre
Johanne de vicomurco: vel (vt
Damaſo placet) Humiſia: eiuſ
dem Antonini veri tempore fuit: de quo in
pio diximus: quem quidem Antoninum
philoſophia nequaq a reb in bello geren
dis retardauit. Nam Germanos: Mar-
comānos: Squados: Sarmatas ingenti
virtute ⁊ felicitate vna cum filio Cōmodo
Antonino ſuperauit: ac triumphum egit.
Itrurus autem ad hoc bellum: cum nō ha-
beret vnde ſtipendia militib preberet ex
hauſto erario: omnem imperatoriam ſu-
pellectilem: omnemqꝫ ornatum vxoris in
foro Trayani haſte ſubiecit. Uerum cum
poſtea ſuperato hoſte in patriam rediſſꝫ:
emptorib precia reſtituit. Nemini tamen
moleſtus fuit: qui reddere empta noluiſſet
parta victoria in oēs de repu. meritos li-
beralis fuit. Tributa quibuſdam prouin-
cijs remiſit. Fiſcalium titulorum monu-
menta in foro congeſta cremari iuſſit. Le-
ges ſeueriores nouis conſtitutionib tem-
perauit. His reb geſtis factum eſt: vt ab
omnib ita diligeret: amaretqꝫ vt ſacrilegi
nomem incurreret: qui eius imaginem do
mi non habuiſſet. Anicetus autem eccl'ie
Romane conſulens ne morib petulanti-
um quorundam labefactaretur. Inſtituit
ne Clericus vllo modo comam nutriret
ſm apoſtoli preceptum: neue epiſcopus
conſecrari poſſet a paucioribus q a trib
eiuſdem ordinis iuris. quod poſtea Nice-
na ſynodus confirmauit. Ubi vo Metro-
politanus conſecrandus eſt: omnes pro-
uinciales intereſſe debent. Statuit preter-
ea (vt Ptolomeus ait) ne epiſcopus crimē
Metropolitani ſui ad alium q ad prima
tem: aut ad ſedem apoſtolicam deferret:
quod ⁊ dicta ſynodus: ⁊ auctoritas ſum-
morum pontificum deinceps confirmauit
Eiuſdem etiam inſtitutum fuit: ne archi-
epiſcopi niſi ex ſingulari titulo primates
nominarentur. Hi autem merito patri-
arche vocantur: ceteri autem archiepiſco-
pi nominentur: vel (vt quidam volunt)
Metropolitani. Huius temporibus He-
geſippus laudator fidei noſtre fuiſſe dicit:
qui omnem a paſſione domini vſqꝫ ad ſu-
am etatem eccleſiaſticorum operum texu-
it hiſtoriam ſermone ſimplici: vt quorum
vitam q diligentiſſime obſeruauit: eorum
qꝫ dicendi genus imitaretur. Affirmat au
tem ſe Romam Aniceti tempore decimi
poſt Petrum epiſcopi perueniſſe ac perſe-
ueraſſe vſqꝫ ad Eleutherium: qui Aniceti
quondam dyaconus fuerat. Multa vo in
ydolatras ſcripſit: quod tumulos mor-
tuis templaqꝫ facerent: vt Hadrianus
qui in honorem Antinoi ſerui: quem in
delicijs habuerat gymniacuꝫ Agona ꝯſti-

tuit apud antinoum ciuitatem:quam de no
mine ipſius conditam vocauit:ac prophetas
in templo ſtatuit. Sunt qui et dyoniſiuz hu
ius etate fuiſſe dicant. Uariantur hoc loco
tempora cum alij pium:alij Anicetuz prepo
nant. Uariantur et hiſtorie: vtcūqʒ ſit in tā
remota hiſtoria:tantaqʒ maiorum negligen
tia ſatius erit res ipſas pauloante vel poſt
geſtas aliqua ex parte attingere q̄ eas om-
nino pretermittere. Anicetus autem vbi ex
ordinatōnibus quinqʒ quas mēſe decembri
habuit preſbiteros.xix.dyaconos quatuor:
epiſcopos nouem creaſſet:martirio corona-
tus ac ſepultus eſt ī Caliſti cimiterio via ap
pia.xv.kalen.maij. Sedit annos vndecim:
menſes quatuor: dies tres. Sedes vō dies
xvij.poſt eius mortem vacat.

Soter

Soter natōne Campanus patria
Fundanus ex patre concordie. L.
Antonino cōmodo imperante fu
it. Hic enim omnibus incōmodus:vt Lapri
dius ait. Nil cōmune cum patre habuit:ni-
ſi quod et ipſe contra Germanos adiuuanti
bus xpianis militibus feliciter pugnauit.
In eo bello cum exercitus commodi penu-
ria aque laboraret:ferunt precibus xpiano-
rum militum aquam diuinitus e celo miſſa
pluraqʒ fulmina in Germanos et Sarma-
tas cecidiſſe:quod etiam imperator ipſe acci
diſſe litteris ſuis teſtatus eſt. Ceteruʒ ad vr
bem rediens in omnia luxurie et obſcenita-
tis dedecora prolabitur:nihil virtutis et pi-
etatis habens. Gladiatorijs quoʒ armis ī
ludo Neronē imitatus depugnauit. In am
phiteatro feris ſeſe frequenter obiecit. Plu-
rimos quoqʒ ſenatores interfecit:et eos ma-
xime quos nobilitate induſtriaqʒ excellere
animaduertit. Soter auteʒ a tantis malis
animum ad rem diuinam conuertens inſti-
tuit:ne monacha vlla pallā attrectaēt:neue
thus in acerram poneret dum ſacrificia fi-
erent. Eius extabat epiſtola hac de re ſcri-
pta ad epōs italie. Inſtituit itē ne legittima
haberetur vxor:niſi cui ſacerdos ex inſtitu-
to benedixiſſet:ꝛ quam parētes ſolenni pom
pa more xpiano marito collocaſſet:quamqʒ
etiam Paranimphe de more cuſtodiuiſſent.
Hoc autem conſtituit multa pericula reijci-
ens:que in nouas nuptias cadere ſolent ex
preſtigijs et magicis artibus quorūdā im-
proborum. Gratianus tamen hoc decretuʒ
Euariſto aſcribit. Utri vō ſit attribuenduʒ
legentes diiudicent. Non eñ multum refert
illi ne an huic attribuatur. Soteris tēporib9
fuiſſe dyoniſium Corinthiorum epiſcopum
ſcribit Euſebius:qui tante eloquentie et in-
duſtrie fuit:vt nō ſolum ſue ciuitatis et pro-
uintie populos:verumetiam aliarum vrbi-
um ac prouinciarum epōs ſuis epiſtolis eru
diret. Inſtructus eñ pauli apoſtoli doctri-
na facilime potuit ſanctitate et eruditōe ali
os in officio continere. Multa et Theodo-
cion genere Aſianus tatiani diſcipulus ad
laudem religionis noſtre tum ſcripſit. Ma
xime vō Appellem hereticum ſcriptis ſuis ꝑ-
comode irridet:ꝙ deum quem coleret igno-
rare ſe diceret. Affirmabat eñ xp̄m non de-
um in veritate:ſed hominem in fantaſia ap-
paruiſſe. Non deſunt qui dicant katafriga-
rum hereſim hoc tempore ortam auctore mā
tano Clemens preterea alexandrine eccleſie
preſbiter multa conſcripſit:e quibus illa ſūt
ſtromatum id eſt varietatum libri octo: hy-
potypoſeon id eſt informationum libri tot-
idem contra gentes vnus. Huius autem di-
ſcipulum Origenem fuiſſe conſtat. Huius
quoqʒ etati et Pinetum Cretenſem virum
eloquentiſſimum:et Oppianum: qui alieuti
ca ſcripſit:poetam inſignem et Herodianū
grammaticum quidam aſcribunt. Soter au
tem vbi per ordinationes quinqʒ menſe decē
bri habitas preſbiteros octo:dyaconos no-
uem:epiſcopos vndecim creaſſet:moritur ac
ſepelitur via appia ī cimiterio caliſti. Sedit
annos nouem.menſes tres.dies vnum et vi
ginti. Uacat tum ſedes dies totidem.

Eleutherius

Eleutherius natione grecus pa-
tria Nicopolitanus patre abun
dio:temporibus.L.antonini cō-
modi fuit cuius flagitioſe vite vrbs ipſa pe-
nam tulit. Nam Capitolium fulmine ictuʒ
vna cum egregia illa Bibliotheca maioruʒ
cura parata concrematur. Edes quoqʒ in ꝓ
ximo ſite eandem calamitatem ſenſere. Ex-
ortum eſt deinde aliud incendium q̄ et edes
veſte.et palatium:bonaqʒ Urbis pars exu-
ſta eſt ac ſolo equata. Tante preterea te-
meritatis fuit: vt etiam ſue ymaginis ca-

put coloſſo permagno et egregio priore detra
cto imponi iuſſerit et menſem decembrem ad
imitationē auguſti ceſaris commodū appellari
voluerit: que oīa poſt mortē eo abrogata ſūt:
ipſeq; mortuus: etiam hūani generis hoſtis ad
iudicatus eſt. Adeo eius vita flagitijs cōtami
nata omnibus erat odio. Strangulatus in do
mo veſtalium duodecimo imperij ſui anno et
menſe ſeptimo. e medio ſublatus eſt. Eleuthe-
rius autem quem diximꝰ Soteri ſucceſſiſſe ini
to pontificatu ſtatim epiſtolaꝫ accepit: a lucio
rege brittano: qua rogabatur vt ſe ac ſuos in
chriſtianorum numerum reciperet. Quare fu
gatium et damianū viros optimos eo miſit: q
regem ipm ac populū baptizarent. Erant tū
in britania pontifices quiq; et viginti: qs fla-
mines vocabant. Inter hos aūt tres archifla-
mines habebātur: quorū in loco archiepiſco
pi tres conſtituti ſunt: vt ptholemeus ait. Pro
thoflaminū vero loco primitiua eccleſia patri
archas inſtituit. Idem etiam ſtatuit: ne quis
ob ſupſtitionem cibi genus vllum reſpueret: q
humana conſuetudo veſceretur. Noluit prete
rea quempiam de gradu ſuo deijci: niſi accuſa
tus reus criminis ꝯuinceretur exemplo ſalua
toris: qui errorem Iude licꝫ rei nōdū tn̄ cōui-
cti: ita equo aīo tulit: vt quicqd interim egiſ
ſet ꝑ dignitate apoſtolatus ratū firmūq; man-
ſerit. Prohibuit etiam ne abſente eo quē accu-
ſator reū facit vlla in cauſa decerneret: quā qui
dem ſentētiā ⁊ Damaſus ponti fex ⁊ ius pōti-
ficū poſtea cōfirmauit. Huiꝰ aūt pontificatu
⁊ eccleſijs pax data eſt ac quies: et nomē chri-
ſtianū p oēm terrā mirūimmodū auctū. Rome
potiſſimū vbi multi ex nobilitate Romana cū
cōiugibus ⁊ liberis in fidem recepti baptiſmi
caractere notati ſunt. Solus vō appollonius
orator inſignis martirū tum paſſus ē: habita
priꝰ orōe de laudibꝫ chriſtiane fidei: qđ illis
temporibꝫ capitale habebat. Mortuo Appol-
lonio multe hereſes inualuere. Martionis qp-
pe ſecta varie diuiſa ē. Alij eñ vnū pꝛīcipium
fatebāt: alij duo: alij tria: et tres n aīas ꝯfirmā
tes fidē ꝓphetis abrogabāt. Florinꝰ q̄z ⁊ Bla-
ſco noua ꝯtra veritatē machinabāt figmenta.
Deū creaſſe mala: ꝯtra illđ deus oīa bona fe-
cit. Contra hos ſenſere. Quolitiani affirman
tes deum non creaſſe mala: cōtra id qđ ſcriptū
eſt: ego ſum deus creans malū. Sunt q dicāt
et Galienū Pergamenū medicū inſignē. ⁊ Iu
lianū legum latorem: et Frontonem rethorem
his temporibus fuiſſe: quod ego i tāta perturba
tione temporum et hiſtorie nec affirmo nec rea
fello. De Modeſto vō et Bardeſane affirma
re auſim. quorum alter in Martionem ſcripſit

alter vō in Valentinum. Nam cuiꝰ primum ſe
ctator fuerat: eius poſtea cōfutator factus eſt.
Hunc Hieronimus cōcitatiſſimū in dicendo
fuiſſe affirmat: cum eius ſcripta ex Syria lin
gua in grecaꝫ conuerſa vidiſſet. ⁊ ſi ingt tanta
vis eſt i interptatiōe quantū putabimus eſſe i
ſermone ꝓprio. Eleutherius aūt vbi ex tribus
ordinationibꝫ menſe decembri habitis pſbite-
ros. xij. dyaconos octo: epos. xv. creaſſet. Mo
rit ⁊ apud beati Petri corpus ſepelit. vij. kalē
das Iunij. Sedit aūt annos. xv. menſes tres:
dies duos. Vacat tum ſedes dies. v.

Victor.

VIctorem natione Aphruꝫ patre
felice fuiſſe Helij ptinacis tem-
pore crediderim: q quidē Heliꝰ
cum grandis natu eſſet. Septuageſimum eñ
agebat annū ex prefecto Vrbis quē magiſtra-
tum tuꝫ gerebat: Senatuſ conſultus impera-
tor creatur. Rogatus deinde vt ⁊ vxorem Au
guſtam faceret: ⁊ filium ceſarem appellaret: id
facere recuſauit teſtatus ſufficere. quod ipe i-
peraret inuitus. At vero qm̄ in impatorem ni-
hil auaritia turpius ē: cū illiberalis ac ſordidꝰ
haberet: qđ dimidietas lactucas ⁊ cardos cō
uiuis apponeret. Nemie ꝯtradicēte a Iuliano
iuriſpito in pallatio occidit: impij ſui mēſe ſex
to. Hic eſt ille Iulianus qui perpetuū edictuꝫ
ꝯpoſuit: quiq; ſeptimo mēſe poſteaq̄ imp are
ceperat apud pontem miluium victus a Se-
uero ciuili bello ⁊ interfectus ē. At victor pō-
tifex reipu. chriſtiane: vt par erat cura gerens
ꝯſtituit vt paſcha dñico die celebraret ex Eleu
therij ſnia (vt Damaſus ait) a. xiiij. luna pmi
menſis vſq; in. xxj. Cuius decretis obtempās
Theophilꝰ Paleſtini vrbis eps ꝯtra eos ſcri-
pſit. qui. xiiij. luna cum iudeis paſcha celebra-
bant. In hanc vero opinionē inuectus eſt Po
lycrates Epheſiorum eps: qui ex vetere ꝯſue-
tudine. xiiij. luna cū iudeis paſcha celebrabat
Se eñ apli Iohānis ⁊ veterum auctoritatem
ſecutuꝫ oſtendit. Nos inquit inuiolabileꝫ cele
bramus diem neq; addentes quicq̄ nec dimi-
nuentes. Hanc vero opinionem ſecutꝰ ē Phi-
lippus Hierapoli mortuus: hanc Iohannes
q ſupra pectus dñi recubuit: ⁊ pontifex eiꝰ fuit
auream laminā in fronte portās. Hanc Poly
carpꝰ. Traſeas: Melito: ⁊ Narciſſus hiero-
ſolomytane eccleſie epiſcopus. Idem q̄z Vic-
tor decreuit vt in quauis aqua baptiſmū petē-
tes baptizarent ſi neceſſitas inſtaret: hanc ob
rem quidā exiſtimant ꝯciliū in Paleſtina ha
bituꝫ eē: cui Theophilus: Hereneus: Narciſ
ſus: Polycarpus: Bacillus: Aſiane ꝓuicie

inſignes epĩ interfuere. Res tñ integra in Ni
cenum cõciliũ trãſlata: in quo etiã cõſtitutũ ē
vt paſcha poſt quartãdecimã lunã celebraret
ne iudeos imitari videremur. Fuere hui⁹ pon
tificis tẽpore multi doctiſſimi viri. Nã et Ap
pion tum Hexameron fecit: et Paulus Sa
moſatenus vna cũ Theodoto coriario exiſti
mauit ſaluatorẽ purũ hoiem fuiſſe: et Sextus
de reſurrectõe cõſcripſit: ⁊ Arabian⁹ opuſcu
la edidit ad xp̃ianã doctrinã ptinentia. Iudas
q̃ʒ chriſtoriographiam ſupiorẽ tẽpoꝝ vſqʒ ad
decimũ Seueri annum cõſcripſit: in qua tam̃
erroris arguitur q̃ aduentũ Antichriſti ſuis
temporibꝫ futurũ dixerit. In quẽ errorẽ ideo
incurriſſe putam⁹: qd̃ et vitia hoim et crudeli
tatem eo pueniſſe cernebat: vt diuti⁹ tolerari
humanũ genus a deo nõ poſſet: que res et La
ctantiũ poſtea ⁊ Auguſtinũ fefellit. Victor at
ↄpoſitis etiã q̃buſdã de regione volumibꝫ mo
ritur: et apud beatũ Petrũ in Vaticano ſepe
litur: cuius diem feſtũ quĩto kalendas augu
ſti celebramus. Sedit aũt annis decẽ: menſibꝫ
tribꝫ: diebꝫ decẽ. At ſedes dies. xij. tũ vacat.

Sepherinus

[S]Epherinus natõe Roman⁹ ex pr̃e
abundo Seueri tẽporibꝫ fuit. Qui
genere Apher ex oppido Lepti vna
cũ imperio cognomẽtũ ptinacis a Iuliano ce
ſo accepit. Is em̃ fiſci pcurator: mox tribun⁹
militaris p gradus alios vſqʒ ad imperiũ per
uenit. Parcus admodũ natura ſeuus. Mul
tis bellis laceſſitus fortiſſime quidẽ rempu. li
cet laborioſiſſime gubernauit. Ad bellicã glo
riã laudẽ q̃ʒ litteraꝝ addidit: philoſophie ad
modũ ſtudioſus. Foris parthos ⁊ Adiabenos
ſupat. Arabas aũt interiores ita cecidit: vt re
gionẽ eoꝝ puinciã Romanã faceret. Hãc ob
rem triũphans: vt in eius arcu ſub capitolio
poſito adhuc apparet: Parthicus: Arabicus
Adiabenicus ↄgnomiat̃. Edificijs p̃terea pu
blicis vrbẽ exornauit. Nã et Thermas Seue
rianas ⁊ Septizoniũ extruxit nõ longe a Cir
co maximo Palatinũ inter et Celiũ montem
Paulũ aũt affuit: quin Pauli ſecũdi pontifi
cis iuſſu lapicule quidã ſupioribꝫ annis eam
ptem Septizonij: que adhuc extat demolirent̃
At Zephirinus pontifex rei diuine magis q̃
hũane intẽtus cõſtituit: vt altaribꝫ clericis et
laicis fidelibꝫ: et leuita et ſacerdos ordinaret̃
qd̃ poſtea in Chalcedonienſi cõcilio confir
matũ eſt. Statuit item vt cõſecratio diuini ſã
guinis in vitreo vaſe nõ aũt i ligneo: vt antea
fieret. Hec q̃ʒ inſtitutio ſequẽtibꝫ tẽporibꝫ im
mutata ē. Vetitum em̃ ē: vt neqʒ in ligno fieret
propter raritatẽ qua ſacramẽtũ imbibitur: ne
qʒ i vitro ꝓpter fragilitatẽ: neqʒ ex metallo ob
tetrum ſaporẽ quem inde cõcipit: ſʒ fieri volue
re ex auro argẽtoue aut ex ſtanno: vt i Tribu
renſi et Remenſi cõcilio ſcriptũ apparet. Idem
preterea inſtituit vt om̃es xp̃iani ãnos puber
tatis attingentes: ſingulis annis in ſoleni die
paſce publice cõmunicaret. Quod quidẽ inſti
tutũ Innocetius tercius deinceps nõ ad ↄmu
nionẽ ſolũ: verũetiã ad cõfeſſionẽ delictorum
traduxit. Mandauit item ne epiſcopus: vel a
patriarcha: vel a primate: vel a metropolita
no ſuo in iudiciuʒ vocat⁹ ſine auctoritate apo
ſtolica damnaretur. Voluit poſtremo preſbi
teros om̃es adeſſe celebrãte epiſcopo: qd̃ etiaʒ
(vt dictũ eſt) Euariſto placuit. Hui⁹ aũt tem
poribus fuere et Heraclitus: qui in apoſtolũ
commentaries ſcripſit: et Maximus q famo
ſam queſtionem inſigni volumine diſcuſſit: et
Candidus qui Hexamerõ compoſuit. Et Ori
genes qui decimo Seueri ptinacis anno perſe
cutione in chriſtianos mota leonida patre iter
empto: quem ipſe adoleſcẽs ad martiriũ adhor
tatus eſt cuʒ ſex fratribus ⁊ matre vidua pau
per relinquitur: redactis in fiſcũ paternis bo
nis: quod chriſtum verum deum profiterent̃:
vnde gramatica ſibi ac ſuis victũ queſiuit. Di
ſcipuluʒ aũt Plutarchũ habuit: q poſtea mar
tirio coronat⁹ eſt. Totus deinde ad religionẽ
cõuerſus catethizandi: hoc ē p̃dicãdi officium
habuit. Tanti aũt ingenij fuit: vt nulla cũ lin
gua: nulla litteratura latuerit. Mira vtebat̃
cõtinentia in cibo et potu: abſtinẽtia in rebus
alienis. Nã et paupertatem chriſti imitat⁹ ē: et
multis annis nudis ambulauit pedibꝫ: illud
q̃ʒ qd̃ in euangelio dicitur ſecutus eſt: et ſi pu
erile habetur: q2 ſũt eunuchi qui ſeipſos caſtra
uerunt propter regnum dei. Hui⁹ virtutẽ ple
riqʒ imitati martirium ꝓ fide xp̃i equo animo
paſſi ſunt: maxime vo Potamiena mulier: ca
lida pice in caput eius fuſa. Zepherinus autẽ
cũ ex ordinatõibꝫ quatuor menſe decẽbri habi
tis: p̃ſbiteros tredecim: dyaconos ſeptẽ ep̃os
tredecĩ creaſſʒ: morit̃ Seueri tẽpore: ac in via
Appia nõ longe a cimiterio Caliſti ſepelit̃ ſe
ptio calẽdas ſeptẽbriſ. Sedit aũt ãnos octo: mẽ
ſes ſeptẽ: dies decẽ: vacat tũ ſedes dies ſex.

Caliſtus

[C]Aliſt⁹ natõe Romã⁹ pr̃e Domicio
ex regiõe Vrbis Rauẽnatũ vſqʒ ad
ſeueri tpa puenit: cui⁹ cũ aimo for
tuna mutata ē. Nã vbi quĩt⁹ a Nerone perſe
cutionem in chriſtianos mouet: ↄtinuo varijs
periculis et bellis diſtrahitur: hinc a Peſcen
nio nigro: qui magnos in Syria motus con
citauerat: hinc a Clodio Albino: quem tamẽ

in Gallia nõ incruẽto prelio ſuperauit. Inde vero in Brittaniã ꝓfectus deficiẽtibꝫ fere ſocijs omĩbꝫ varijs caſibꝫ afflictatus: apud Eburacum Gallie morit᷑ anno imperij ſui. xvij. duobꝫ filijs relictis: Baſſiano. et Geta: quorum Geta hoſtis publicus iudicatus ẽ ac interfect⁹ cũ ad vitã eius omĩbꝫ ꝓbris ↄtaminatã: tũ vl' maxĩe qꝛ Papinianũ iuris ciuilis alteꝝ Aſylum ſua manu necauerat. At Baſſianus ſupto a ſenatu Antonini noĩe iperio potit⁹ ẽ: ac Caracalle cognomẽtũ accepit a genere veſtis: quã populo dono dedit. Is aũt pre aſperioꝛ et omniũ libidine intẽpantioꝛ: nullũ gen⁹ facinoris in vita pretermiſit. Nam et fratrẽ Getã occidiſſe putatur: licet Geticꝫ triumphũ eius nomĩe duxerit: et nouercã ſuã in vxorẽ duxit. Nihil egregiũ de ſe reliquit preter Thermas Anthonianas quas ipſe inchoauit: et Alexander ꝑfecit: muniuit ⁊ viam nouam. Eos preterea capitali pena affecit: q remedia quartanis ac tercianis collo geſtarent. Damnati preterea ab eo ſunt q ad ſtatuas minxiſſent. Hic poſtremo dum bellum ĩ Parthos mouet: int᷑ Edeſſam ⁊ Caras ab hoſtibꝫ circũuẽtus occiditur ſeptimo imperij ſui anno: dum leuãde veſice cauſa ex equo deſcẽdiſſet. Caliſtus aũt põtifex in tãta rerũ ꝑturbatõe tãqꝫ ſceleratis imperatoribꝫ nequaq̃ ab inſtituto ſuo diſcedens conſtituit: vt ter in anno ieiunaret᷑ die ſabbati ꝑſertim frumenti vini ⁊ olei gratia ſcḋm ꝓphetam: videlicet quarto mẽſe ſeptio ⁊ decimo: inchoando annũ hebreoꝝ more. Verũ p⁹ea mutata ſententia id in q̃tuoꝛ ãni tẽpora trãſtulit: i vernale ſcꝫ: eſtiuale: autũnale: et hiemale: qbꝫ tẽporibꝫ deinceps ratio ſacroꝝ ordinũ habita ẽ: cuꝫ antea id quidẽ tantũmõ decembri menſe fieri cõſueuiſſet. Idem qꝫ inſtituit ne clericoꝝ delatores et accuſatores vel infames: vel ſuſpecti: vel inimici ĩ accuſatõibꝫ ⁊ iudicijs reciperẽtur. Eos vero hereticos putauit: q arbitrãtur ſacerdotes poſt crimen admiſſum. etiã ſi dignã penitẽtiã ſubijſſent ad priſtinos honores redire nõ poſſe. Hunc edificaſſe baſilicaꝫ in tranſtyberina regione ĩ honoreꝫ beate virginis Damaſus ſcribit. Non tñ crediderim hanc illam eſſe: quam hodie tam celebrẽ et am plã cernim⁹ cũ ea ꝑtate ob crebras ꝑſecutões occulta eſſent omĩa: et ſacella potius atꝫ eadẽ abdita et pleꝝqꝫ ſbterranea: q̃ aptis ĩ locis ac pblicis fierent. Cimiteriũ qꝫ de ſuo noĩe cõdidit via Appia: eo loci vbi multoꝝ martirũ cineres antea repositi fuerãt. Vñ mirũ cuipiã videri nõ debet ſi pri⁹ multos eiſdẽ ĩ locis ſepultos dixim⁹: cuꝫ nomẽ illud poſtea a notiore ꝑſona traxerit. In uiſi ego hec loca cũ amicis quibuſdã religioſiꝫ cauſa. Viſunt᷑ adhuc cineres ⁊ oſſa martiruꝫ viſuntur ſacella: vbi priuatim ſacrificia fierẽt que publice quorũdã impatoꝝ edicto exhiberi deo nõ poterãt. Huiꝰ tẽporibꝫ fuit Tertullianus apher Centurionis ꝓconſularis filius: quem Hieronim⁹ primũ poſt Victorẽ ⁊ Appolloniũ int᷑ doctos latinos cõmemorat. Acris ei ingenij fuit: mlta volumina ſcripſit. Vidi ego Hieronim⁹ inquit Paulũ quendã concordie: qḋ oppidum ytalie ẽ: qui ſe beati Cypriani notarium: cum ipſe admodum adoleſcẽs eẽt Rome vidiſſe diceret: referretqꝫ Cyprianuꝫ nunq̃ abſqꝫ tertulliani lectione vnã diem ꝑteriſſe. Is võ cũ vſqꝫ ad mediã etatẽ ꝑſbiter manſiſſet inuidia deinceps ⁊ ↄtumelijs clericoꝝ Romane vrbis ad Montani doctrinã lapſus contra eccl'iam volumia cõpoſuit: maxĩe võ de pudicitia: de monogamia: de ieiunijs. Scripſit et contra Appollonium libros ſex. Eiſdẽ qꝫ tẽporibꝫ multa ꝑclare geſſit Origenes. Nam et Hebioneoꝝ hereſim impugnauit: q et xp̄m ex ioſeph et maria natum purũ eſſe hoĩem dicebant: ⁊ legẽ iudaico ritu ſeruandã predicabãt. Hoc idẽ et Symmachus ſentiebat. Traduxit etiã ſua doctrina ad veram fidẽ Ambroſium quendaꝫ Valentiniani dogmatis (vt ait Euſebius) imitatorem: vel vt Hieronimo placet: Marcionitem: cui ꝓ theochriſto ꝑſbitero liber Origẽis de martirio inſcribit᷑. Hunc quidem etſi hoſtẽ ſibi porphirius deſumpſerit chriſtiani nomĩs accerrimus ꝑſecutoꝛ: ita tñ interdũ laudat: vt nunc doctiſſimũ philoſophum principem voceꝫ et cũ dicat eum omĩa platonis ſecreta conſecutum: carpit tamẽ qḋ religoni chriſtiane ſe addixerit. Scripſiſſe Origenem ad ſex milia volumina libroꝝ. Hieronimus ipſe refert. Errauit tamẽ (vt eidem et auguſtino placet) in pleriſqꝫ: maxĩe võ in libro de pricipatu: quẽ Periarchon appellauit. Nũc võ et Pamphil⁹ martir: et Euſebius: et Ruffin⁹ Aquileyenſis ꝑſbiter mirifice cõmendant. At Caliſtus vbi ex ordiatõibꝫ quinqes ꝑ mẽſem decembrẽ actis: ꝑſbitẽos. xvj. dyaconos q̃tuoꝛ: epiſcopos octo creaſſet: martirio coronatus ẽ: ac ſepultus ĩ cimiterio Calopodij via aurelia: tercio ab vrbe miliario: pridie idus octobriſ. Sedit ãnos ſex menſibꝫ decẽ: dies. x. Vacat tũ ſedes dies ſex.

Vrbanus

Urbanus natione Roman⁹ prẽ põtiano. M. Aurelio Antonino ipatore fuit: ãno xp̄i. ccxxvj. ab vrbe võ ↄdita nonigẽteſimo ⁊. lxx. Hic aũt vt putabatur Caracalle fili⁹. Erãt eñ q dicerẽt eũ vulgo ↄceptũ. Romã veniẽs magna oĩm expectatõe

imperiū adeptus. Heliogabali nomē ſūpſit
a ſole: cuiꝰ ſacerdos erat edito templo. Phe
nices eñ Heliogabalū ſolem vocant. Veruʒ
ita pter expectatōem is vixit: vt nullā de ſe ni
ſi flagitioꝝ totiuſq; obſcenitatis memoriaʒ
reliquerit. Nam et in virgines veſtales ince-
ſtum cōmiſit: et probroſas mulieres ſemꝑ do-
mi habuit: et iracūdia incitatus Sabinū cō-
ſularem virū (ad quē Vlpianꝰ ſcripſit) e me-
dio tolli iuſſit. Dignitates aūt et honores ma
lis ac flagitioſis cōmittebat: quos quidē ita
aliqñ deridebat: vt cuʒ ſecū accubuiſſent ſtra
tis follibꝫ in cena: eiſdem q̄ reflatis ſubito ſb
mēſa omes repirēt. Ita aūt inhoneſte ridebat
vt publice i theatro ſolus audirēt. Primus
Romanoꝝ holoſerica veſte: mēſis ac caplis
argēteis vſus ē. Admonentibꝫ amicis: cauēt
ne ad inopiā redigerēt. Rñdit qd meliꝰ. q̄ vt
ipe mihi heres ſim et vxori mee. Eo veſanie
interdū ꝓuectus eſt: vt decē milia pondo ara
chnearū collegerit: qua ex re dicebat magni
tudiem vrbis Rome cōprehēdi poſſe. Exhi-
buit pterea decē milia murū mille muſtelas:
mille ſorices. Hac vo inſania adeo ɔtēni ce-
ptus ē: vt tumultu militari exorto ipe cū ma
tre necarēt. Aiūt cū ei a ſacerdotibꝫ Syris
dictū eēt vi moriturū eū paſſe funem ſerico ⁊
cocco intortū: q̄ vitā laqueo finiret Morit̄ aūt
quarto iperij ſui āno: q̄ tempe i paleſtina Ni-
copolis vrbis: q̄ priꝰ Emaus rei grā ſuſcipiē
te Aphricano rerū ac tēpoꝝ ſcriptore. Vrba
nus vo q huiꝰ mōſtri tpe fuit: nō aūt Diocle-
tiani (vt qdā volūt) multos ſcītate vite ⁊ do-
ctrina ſingulari ad fidē traduxit: Inē hos aūt
Valerianū virū pſtātiſſimū: hēc Cecilie ſpon
ſum: ⁊ Tyburtiū eiuſdē Valeriani frēm: q
poſtea martyriū ɔſtāti animo tulere. Quam
ɔditōʒ eē vgo ipa ſubijt i domo paterna: iā an
tea ſuo rogatu ab Vrbano deo dicata. Eiuſdē
q; Vrbani iſtitutū fuit: vt eccl'ia pdia ac fun-
dos a fidelibꝫ oblatos recipet: ptireq; ꝓuen
tus clericis oibꝫ viritim: nihilq; cuiuſpiā pri
uatū eēt: ſ in cōmune bonū: qđ hodie obſole-
uit: tāta ē hoim rapacitas et libido. Sūt qui
huic attribuūt diſtictōʒ q̄tuor tēpoꝝ ac ieiu
nij: q antea cōfundebāt hoim iperitia. Huiꝰ
tēporibꝫ Triphonē Origenis auditorē fuiſ-
ſe cōſtat: q librū pcipue cōpoſuit: de Vacca
Ruffa in Deuteronomio. Minutiꝰ itē felix
inſignis tū Rome cauſidicꝰ dyalogū ſcripſit
q̄ xpianū et Ethnicū diſputātes idūcit. Scri
pſit et ɔtra Mathematicos: cuiꝰ eē Lactātiꝰ
meminit. Alexāder q; hieroſolomitanꝰ epus
Bibliothecā illā hieroſolimis tū iſtituit: vñ
tātū laudis ɔſecutꝰ ē. At vbi ex ordinatōnibꝫ
quinquies menſe decembri habitis: pſbiteros
nouem: dyaconos quinq;: epos nouem creaſſʒ
martirio coronatꝰ ē: ⁊ ſepultꝰ i cimiterio pre
textati via Tyburtina. Sedit annos q̄tuor
menſes decem: dies. xij. Sedes aūt dies. xxx.
tum vacat.

Pontianus

Pontianus natione Romanus pa
tre Calphurnio tēporibꝫ Alexan
dri imperatoris fuit: anno ab vrbe
ɔdita. dcccc. lxxvij. Anno vo chriſti. cc. ⁊. xlv.
Inter imperiū vo Heliogabali et Alexādri
tres impatores fūt habiti Diadumenꝰ: Ma
crinus: et Albinus: quoꝝ noīa ptermittē in-
ſtitui: cū q₂ parū imperarūt: tum vel maxime
q₂ nihil memoria dignum geſſere: Solus tñ
Albinus ob edacitatē nomē aliqđ apud pa-
ſtores conſecutus eſt: vt ait Cornelius: qui cē
tum perſica campana: decem melones hoſti-
enſes: quingentas ficos paſſarias: quadrigē
ta oſtrea vna cena comedebat. Sed omitta-
mus hec monſtra ad Alexandrum venio vni
cum virtutis exemplar: qui ſenatus ac mili-
tum ſtudio imperator creatus ad componen
dam rempu. vitio ſuperioꝝ principū labefa-
ctatā animū adiecit. Adiutores aūt ad hanc
rem habuit: et Iulium Frontinum viruʒ do-
ctiſſimum: Vlpianum et Paulum viros in
iure ciuili preſtantiſſimos. Iuſticiam vo ita
coluit: vt nemo vnq̄ de illata ab eo iniuria q̄-
ſtus ſit. Procul omi pompa et ambitione vi-
xit: vnde ſemel tantum dum conſul eſſʒ picta
toga viſus eſt. Siquis aūt inter ſalutandum
caput flexiſſet: aut blandius aliquid dixiſſet:
vt adulator reijciebatur. Erat preterea tante
prudentie: vt a nemine decipi poſſʒ. vñ Turi
num qui munera accipiebat: quod magna cē
auctoritatis apud imperatorem videretur:
in foro tranſitorio ad paluʒ alligatum fumo
necari iuſſit: precone clamante fumo puni-
tur: qui fumum vendidit. Pecunias autem
quarum mater Mamea vt mulier ſtudioſa
fuit omnino contempſit. Gemmas reiecit: vt
res muliebres: dictitans in virgilio (quem
Platonem poetarum vocabat plures) et me-
liores gemmas eſſe. Lenonum vectigal ⁊ me
retricum et exoletorum in ſacrum erarium
inferri vetuit: idq; ſumptibus publicis aſſi-
gnandū cenſuit: quo et theatrum et circus et
amphitheatrū et ſtadiū inſtaurarēt. Statu-
as ſummoꝝ viroꝝ vndiq; cōquiſitas in foro
tranſitorio locauit. Thermas vo Antonini
Caracalle: q̄ hodie Antoniāe vocāt: ꝑfecit ⁊

ornauit. Templū xp̄o edificare voluit: eumq̄ inī deos recipe. Habuit p̄terea xp̄m ip̄z Abrabam ⁊ orpheum in lario ſuo. Alexander igit̄ tot virtutibꝫ inſignis iuuenis admodū imperator creat⁹: bellū ſtatim cōtra Perſas ſuſcepit ac Xerxem eoꝝ regē cōſtantiſſime vicit. Diſcipline vō militaris adeo ſeuerus emēdator fuit: vt q̄ſdam etiā integras legiones exauctorauerit. Qua ſeueritate factum ē. vt militari tumultu apud Maguntiacū in Gallia occideretur. Pontianus aūt pōtifex Romanus inſtigātibꝫ ſacrificulis ydoloꝝ: mandato p̄cipis ab vrbe Roma in Sardiniam inſulā cū Philippo preſbitero deportat̄: eo potiſſimū tempore quo Origenes Germanū p̄ſbiterū Antiochenum ⁊ Berillū Arabie ep̄m ab hereſi ad veritatem reduxit. Negabat Berill⁹ xp̄m añ incarnatōem fuiſſe. Aliqua opuſcula hic ſcripſit marie vō ep̄las aliq̄t: qbꝫ origeni ꝓ ſana doctrina gr̄as agit. Extat et dyalog⁹ Origeīs ⁊ Berilli in quo berillum hereſeos arguit. Tanti aūt ingenij fuit Origenes ⁊ doctrine: vt ſeptē notarij ſibinuicē ſuccedētes: homi vix ſufficerent. Librarios habuit totidē et puellas apprime eruditas: q̄s oēs ingenij copiā ⁊ vbertatē effūdēdo ꝯfatigabat. Ab Antiochia vō acceritus Romam a Mammea Alexādri mr̄e: i quā fili⁹ vnice pius fuit in p̄cio habit⁹ Origenes: mulierē xp̄ianā fidē edoctam relinquens Antiochiā rediit. Pontian⁹ vō mltas calamitates ⁊ grauia tormenta ꝓ fide xp̄i in Sardinia paſſus tandē morit̄: cui⁹ corp⁹ poſtea a Fabiano pontifice Romam cū magna veneratōe ac totius cleri ſupplicatōibꝫ reportatū ē: ac ſepultū via Appia in Caliſti cimiterio. Hic aūt ex ſacris ordibꝫ bis mēſe decembri habitis: ſex p̄ſbiteros: dyaconos quinq̄: ep̄os ſex creauit. Vixit aūt i pontificatu ānis nouem: menſibus quinq̄: diebꝫ duobus. Vacat tum ſedes a martirio eius dies decem.

Antherus.

Antherus natōe grecus p̄re Romulo pōtifex creat̄. Maximino imperante: q āno ab vrbe condita. dcccc. lxxxvij. ex corpore militari: poſtea q̄ bellū in Germania p̄ſpere geſſerat: ſine vlla ſenat⁹ auctoritate impator elect⁹ ē. Fuit aūt ingētis ſtature vir: adeo vt pedes octo excederet. Pedē habuit tāte magnitudis. vt poſtea i ꝓuerbij locū ceſſerit: cū de lōgis ⁊ ineptis hoibꝫ loquntur Maximini caligā requirit. Pro anulo aūt vxoris dextrocherio vtebat̄. Tāte vō bibacitatis erat: vt vini amphorā vna cena biberet. Verū cum Sextus a Nerone xp̄ianos cedibꝫ p̄ſeq̄retur tercio anno poſtea q̄ regnare ceperat a Pupieno Aq̄leie quā obſidebat vna cū filio Maximino interfectus: p̄ſecutioni ſimul ⁊ vite finē impoſuit. Mammee mlieris xp̄iane et Origenis mortē pmaxime cupiēs. Ferūt i ea obſidione Aquileienſis feminas funes ex capillis ſuis feciſſe: cū nerui deeſſēt: aut funes ad emittēdas ſagittas. Vn̄ in honore matronaꝝ tēplū Veneri Calue ſenat⁹ dedicauit. Antherus aūt prim⁹ ſtatuit: vt res geſte martirū diligēter exq̄ſite a notarijs ſcriberētur. Conſcriptas recōdi i erario eccleſie mādauit: ꝑt maximū quendā q martirio coronat⁹ ē: ne vna cū vita bene agentiū memoria aboleret̄. Cenſuit item ep̄ꝫ omiſſo primo ep̄atu ad aliū neccitatis cauſa et vtilitatis nō ſuīpius: ſ creditarū ouium poſſe trāſferri: interpoſita ſumi pontificis auctoritate: qđ hodie a pleriſq̄ cōtra fit: ad vtilitatē ei ꝓpriam reſpiciētes imo voluptatē: vt habeat vnde expilent ad vberiorē ſemp reſpiciūt. Non quot oues: et qua ratōe paſcēde ſint querentes: qđ eſt officiū boni paſtoris: ſ ſciſcitantes quantū ſingulis annis inde excerpi poſſit. De cura aīaꝝ pua fit mentio: de augendis ꝓuentibꝫ magna: quo multa iumēta ⁊ plures ſeruos: ac eos q̄dem ignauos et ſtolidos domi alant. Hui⁹ aūt tp̄ibꝫ Julius Aphricanus fuit inter ſcriptores nobilis: conſtituta etiā (vt Euſebius ait) Ceſaree ſuo noīe inſigni Bibliotheca. Hic ſub. M. Aurelio Antonino legatōem ſuſcepit ꝓ inſtauratōe Emaus: q̄ poſtea Nicopolis appellata ē: vt ante diximus. Scripſit item ep̄lā ad Origenem: qua oſ̄dit fabulam Suſanne apud hebreos nō haberi: contra quē poſtea Origenes ob hāc rem grandem epiſtolam ſcripſit. Geminus q̄ꝫ Antiochene eccleſie preſbiter: ⁊ Heraclias Alexandrine eccleſie pontifex tū quidē in precio ſunt habiti. Anther⁹ vō vno tātūmō ep̄o creato: martiriū ſubiens: in cimiterio Caliſti via Appia ſepelit̄ tercio nonas Januarij Sedit annis. xj. mēſe vno diebus. xij. Vacat tum ſedes dies. xiij.

Fabianus.

Fabianus natōne Romanus ex patre Fabio a Gordiano et Philippo vſq̄ ad Decium imperatorem ꝓuenit. Gordian⁹ eīn imperiū adeptus: cum Parthos iam erūpētes ingēti clade ſupaſſet: ad triūphum rediēs: a Philippis necat̄. Cui⁹ hec fuit p̄cipua laus: qđ ad ſexagitaduo milia libroꝝ i bibliotheca habuiſſe dicit̄. Philipp⁹ aūt anno ab vrbe cōdita nongētēſimo nonageſimoſeptimo: reductis militū copijs e Syria in ytaliam vna cum filio Philippo ānos quinq̄

imperat. Hunc autem primum imperatorē
chriſtiani habuere: qui quidem miſteria adi-
re nunq̄ eſt auſus niſi confeſſus. Poſt terciū
vero imperij ſui annū milleſimus ab vrbe con-
dita annus impletus eſt. vnde et ſeculares lu-
di celebrati ſunt: qui centeſimo quoqȝ āno re
petebanť. Inſtituti a Ualerio Publicola pꝰ
exactos reges a ſeculo nomē ducentes: qꝺ eſt
humane vite ſpacium. Hi tñ Decij fraude li-
cet diuerſis ī locis interfecti ſunt: nam Phi-
lippus pater Uerone Rome filius occiditur
Fabianus autem pontifex ſeptem dyaconis
regiones diuiſit: q a notarijs martirum res
geſtas colligerent ad ceterorꝫ exemplū: q chri
ſti fidem ꝓfitebātur. Idem quoqȝ in cimite-
rijs pro dignitate martirum edificauit. Sta-
tuit preterea vt ſingulis quibuſqȝ annis in ce
na domini: chriſma renouaretur: ac vetus in
eccleſia combureretur. Huius tempore exor-
ta eſt Nouatiana hereſis. Nouatus eñ vr-
bis Rome preſbiter ob cupiditatem epiſco-
patus: omnia diuina atqȝ humana miſcebat
ne in manus Cornelij qui Fabiano ſucceſſit
pontificatus deueniret. Ab eccleſia eñ ſepa-
ratus ſemet ac ſuos id ē mūdos ap
pellabat. Negabat apoſtatas etiam peniten
tes recipiendos eſſe. Hanc ob rem Rome cō
cilium ſexaginta epiſcoporum: totidem pſbi-
terorꝫ cum dyaconis pluribꝫ habitum eſt: q̄
Nouatij opinio vt falſa improbatur: qꝺ ſal-
uatoris exemplo nemini penitenti denegāda
ſit venia. Eiſdem quoqȝ temporibus Orige-
nes hereſim quorūdam ſuſtulit: affirmantiū
animos hominū vna cum corporibꝫ interire
rurſumqȝ in Anaſtaſi (quam nr̄i reſurrectio
nē vocant) vna cū corporibus ſuſcitari. Su
ſtulit et hereſim Helcheſatarum: qui Pau-
lum apoſtolum omnino reſpuūt: quiqȝ aſſerť
negantem in tormentis chriſtum nihil crimi-
nis habiturum: modo integri et recti ſit cor-
dis. Scripſit etiam idem auctor in Celſum
Epicurum chriſtianos impugnantē. Litte-
ras quoqȝ de fide ad Philippum et Seuerā
eius vxorem dedit. Ad Fabianum poſtremo
de ordie fidei mlťa cōſcripſit. Alexander vero
Cappadocie epiſcopus: cū deſiderio ſacrorꝫ
locorꝫ hieroſolimā prexiſſꝫ: cogitura Narciſ
ſo eiuſdē vrbis epiſcopo iam ſene adminiſtra
torē epatus ſecū ſuſcipere. Uerū ſub Decio
ardente pſecutōe q̄ tēpore Babylas Antio-
chie martiriū paſſus eſt ceſareā ducť ob cō
feſſionē chriſti necať. At Fabianꝰ pōtifex cui
duz Anthero ſucceſſor quereret: columba vt
creditum eſt: ſupra caput aſtitit eiuſdem for-
me qua illa viſa ē: que ſpūſſcm̄ ſupra caput
ihesu apud iordanē detulit martirio corona
tur: vbi ex quinqȝ ordinatōibꝫ menſe decēbri
habitis preſbiteros duos et. xx. dyaconos ſe
ptem: epiſcopos vndecim creaſſet. Sepultus
eſt autem in cimiterio Caliſti via Appia. xiiij
kalēdas februarij. Sedit an. xiiij. men. vnde-
cim: dies vndecim. Uacat autem ſedes diebꝫ
ſex.

Cornelius

Cornelius natione Romanus: pa
tre Caſtino Decij temporibꝫ fuit.
Qui e Pannonia inferiore Bu-
dalie natus interfectis Philippis imperiū
ſumpſit: odio in chriſtianos exardēs propter
philippos eiuſdem ſecte imitatores. Uerum
cum poſtea biennio cum filio Ceſare impe-
raſſet: a Barbaris opprimitur: adeo vt eius
cadauer nuſq̄ repertū ſit. Digno certe dam-
natꝰ iudicio: q ſeptimā pꝰ Neronē perſecutō
nem in chriſtianos mouens multos ſanctiſſi
mos viros interemit. At vero ſub epatu Corne
lij: qui apoſtatas recipiendos cenſebat peni-
tentes preſertim: nouatus Nouatianū extra
eccleſiam ordinauit: ꝛ in Aphrica Nicoſtra
tum: quam ob rem. confeſſores qui a Corne-
lio ſeceſſerant: cum Maximo preſbitero ac
Moyſe ſentientes ad eccleſiam reuerſi veri
confeſſoris nomen adepti ſunt. Uerū poſtea
inſtantibus hereticis Cornelius: Centūcel-
las in exilium mittiť: ad quem Cyprianꝰ Car
thaginenſis epiſcopus in carcerē coniectus
litteras mittit: quibus intellexit et amici cala
mitatem ꝛ exilij ſui confirmatōem. Extant ꝛ
alie Cypriani ad Cornelium epiſtole plene
religionis et fidei: ſed illa potiſſimū elegans
habetur: qua Nouatum diſcipulū quendam
ſuum accuſat et damnat. De eadē quoqȝ he
reſi et Dyoniſius Alexandrine vrbis epiſco
pus: Origenis olim auditor ad Cornelium
ſcripſit Nouatum pſerea alia epl'a rephēdit
qꝺ a cōmunione Romane eccleſie diſceſſiſſet
qꝺqȝ etiā ſe inuitū ad ponficatū obeundum
diceret eſſe deductū. Tum ille ſi inuitꝰ noua
ti (vt dicis) deſignatꝰ es: ꝓbabis: cū volens
ſeceſſeris. Cornelꝰ aūt priuſq̄ ī exiliū mittiť
inſtāte Lucina matrona ſanctiſſima corpora
Petri et Pauli e catechumbis vbi minꝰ tu-
ta eſſe videbanť noctu leuāt. Paulū Lucina
in pdio ſuo via Hoſtiēſi collocat eo loci vbi
īterfectꝰ fuerat. Petrū vero Cornelꝰ apud lo-
cū repoſit vbi crucis martiriū ſubierat: in tē-
plo Appollinis ad radices aurei montis. iij.
kalēdas Julij. At vero Decꝰ vbi ītellexit Cor
neliū lr̄as a Cypriano accepiſſe eū a Centum-

cellis Romam ꝑduci iubet: quem ita in Tel-
luris templo aſtante vrbis p̄fecto alloquit̄.
Sic inq̄t obſtinate vitam ducẽ inſtituiſti: vt
neq; deos cures neq; p̄cepta vel minas p̄nci-
pum timeas: ⁊ ꝯ rempu. lr̄as accipias ac mit
tas. Huic Cornelius. De laudib; xp̄i: de rõ-
ne redimendoꝝ animoꝝ: non de imminutõne
imperij lr̄as accepi ⁊ reddidi. Tum Decius
iratus ſanctiſſimum viꝝ plumbatis cedi: ge-
nus id flagelli eſt: atq; deinceps ad templum
Martis duci iubet: vt ſimulacꝝ ei⁹ adoraret:
id ſi facẽ abnueret pena capitali afficeret̄. At
vir ſanctus dum ad ſupplicium duceret̄ om̄ia
bona ſua Stephano archidyacono ꝯmiſit.
Pr⁹ ꝟ võ tercio nonas May obtruncat̄. H⁹
corpus beata Lucina vna cum q̄buſdam cle-
ricis noctu ſepeliuit in arenario p̄dij ſui: via
Appia non longe a cimiterio Caliſti. Sunt q̄
ſcribant hunc pontificem ſub Gallo ⁊ Volu-
ſiano paſſum. At ego multomagis Damaſo
credo: q̄ Decij iuſſu hoc factum affirmat. Cor
neli⁹ at̄ menſe decembri ſacroꝝ initiandoꝝ po
teſtatem bis fecit: vnde p̄ſbiteros quatuor.
dyaconos. iiij. ep̄os. vij. creauit. Sedit annis
duob;: menſib; duob;: dieb; trib;. Sedes at̄
dieb; q̄nq; ⁊ triginta tum vacat.

Lucius

Lucius natione Romanus: patre
Porphirio imꝑante Gallo Hoſti
liano pontifex eligit̄. Gallus em̄
cum Voluſiano filio imꝑium obtinuit: quoꝝ
tempib; in vltionem xp̄iani nominis tanta
peſtis exorta eſt: vt pauce dom⁹ nedum ciuita
tes ⁊ ꝓuincie extiterint: q̄ non tantam cala-
mitatem ſenſerint. Verꝝ Gallus ⁊ Voluſia-
nus dum ꝯ Emylianum res nouas agitan-
tem bellum ciuile moliunt̄ inter amne necan-
tur: nondū ꝯpleto imperij ſui biennio. Emy-
lian⁹ võ obſcuro loco nat⁹ tercio menſe occu-
pat tyrannidis oppꝛimitur. Mor at̄ Valeri-
an⁹ in Rhetijs ⁊ Norico ab exercitu Gallie
n⁹ Rome a ſenatu imꝑatoꝛ̃s eligunt̄. Quoꝝ
imꝑiū ꝑniciosum romano nomi fuit: p̄ncipū
ignauia ⁊ in xp̄ianos ſeuitia. Nam ⁊ germa-
ni Rauennam vſq; ꝑuenẽ: ferro ac flām̄a om-
nia vaſtantes: ⁊ Valerianus in Meſopota-
mia bellum gerens ⁊ Parthis captus: in ſui
tute turpit̄ vixit. Eo enim vt ſcabello Paco-
rus Perſaꝝ rex equum inſcenſur⁹ vtebat̄: ac
merito q̄dem cum ſtatim vbi imꝑium arripu
it octau⁹ a Nerone adigi tormentis xp̄ianos
ydola colẽ: abnegantesq; interfici vbiq; iuſſerit
Terci⁹ at̄ tamclaro dei iudicio Gallien⁹ pa-
cem eccl'ijs tribuit. Sero tñ iam em̄ dei volū-
tate Barbari omnes in fines Romanos eru
ꝑant: ⁊ tyranni q̄dam ꝑniciosi exorti ſunt: q̄
q̄d domi relictum erat ab ext̄no hoſte peſſun-
darent. Gallienus võ cum rempu. deſeruiſſ;:
ac Mediolani libidinib; opaꝫ daret occidit̄
Luci⁹ igit̄ mortuo Voluſiano exilij pena libe
ratus romam veniens: conſtituit vt duo p̄ſbi
teri: dyaconi tres vbiq; locoꝝ ep̄m comitarẽ-
tur eius vite ⁊ actionis teſtes. Hui⁹ at̄ tꝑib;
martirium paſſus eſt Cyprianus: q̄ p̄mo re-
thoricam docuit: deinde ſuadente p̄ſbitero ce-
cilio (vt hieronim⁹ ait) a q̄ ⁊ cognomen ſortit⁹
eſt: ad xp̄ianos tranſiens oẽs facultates ſu-
as pauꝑib; erogauit. Preſbiter p̄mo. deinde
Carthaginenſis ep̄s creat⁹ ſub Gallo ⁊ Vo-
luſiano martirij pena afficit̄. C⁹ vitā ⁊ marti
riuꝫ Ponti⁹ eiuſdẽ Cip̄ani p̄ſbiter: ⁊ exilij co-
mes egregio volumīe ꝯpoſuit. Ante võ q̄̃ mo
reret̄ Cyp̄an⁹ venerat in ſn̄iam eccl'ie Roma-
ne. Non eẽ rebaptizandos hereticos: ꝟ ſola ma-
nus impoſitione in gr̄am recipiendos. Hac
em̄ de re int̄ Cyp̄anum ⁊ Cornelium magna
fuerat olim ꝯtentio. Luci⁹ võ anteq̄̃ ad mar-
tirium iubente Valeriano duceret̄: omnẽ p̄ta
tem eccl'ie Stephano archidyacono ſuo ꝑmi
ſit. Ter at̄ dandis ordinib; ſacris vacauit de
cẽbri menſe: vnde p̄ſbitẽos. iiij. dyaconos. iiij.
ep̄os. vij. creauit. Sepultus eſt in cimiterio
Caliſti via appia octano kalendas ſeptẽbris
Sedit annis trib;. men. iij. dieb;. iij. Dies q̄n
q; ⁊ triginta ſedes tum vacat.

Stephanus

Stephan⁹ natõne roman⁹ p̄re Iu
lio. Cum iam de impio Romano
actum videt̄: pontifex eligit̄: eo po
tiſſimum tꝑe q̄ Poſtum⁹ in Gallia tyrannidẽ
occupat: cum maximo reipu. emolumẽto. Na
annis. x. ingenti moderatõne vſus pulſis ho-
ſtib;: ꝓuinciam in p̄ſtinam formam redegit.
Huic deinde militari tumultu apud Magū-
ciā cum interfecto Victorin⁹ ſucceſſit: vir q̄dē
in re militari ſtrennuus: ꝟ dum nimie libidi-
nis eẽt ⁊ aliena mr̄imonia corrū pet: Agrippi
ne occidit̄. Stephan⁹ at̄ ad ordinandā eccl'aꝫ
ꝯuerſus inſtituit: ne ſacdotes ⁊ leuite veſtib;
ſacris alibi q̄̃ in eccl'ia: ⁊ ꝑagendis ſacris vte
rent̄: ne ſi ſec⁹ facerẽt penaꝫ Balthaſſar regis
babilonis ſubiret: q̄ vaſa ſac. ꝓphanis maib;
attigerat. De rebaptizandis at̄ his q̄ ad fidẽ
rediſſent. eadẽ ſenſit q̄ Corneli⁹ põtifex: neq;
vllo mõ his recõmunicandū eſſe q̄ rebaptiza
rẽt. Vñ dyo. q̄ ãtea hac de re cū carthaginẽſi
b; ⁊ oriẽtalib; ſẽſerat: mutata ſn̄ia ad ſtepha
nū ſcribẽs: eū bono eſſe aĩo iubet. cū eccl'ie tā

Aſiane ꝙ̄ Aphꝛicane mutata opinione in ſniam Romane ſedis iam veniſſent. Iuuit ⁊ eccl'iam dei illa tempeſtate Malchion eloqn-tiſſimꝰ Antiochene eccl'ie pſ̄biter. Hic em̄ ꝯt̄ Paulum Samoſatenum ep̄m Antiochenuꝫ ſcripſit: q̄ dogma Artemonis inſtaurare co-naret̄: affirmantis xp̄m ꝯmunis nature homi nem tantūmodo fuiſſe: nec ſemp̄ fuiſſe: ſ₃ a ma ria ſumpſiſſe p̄ncipium. Que opinio poſtea i̅ Antiocheno ꝯcilio omniuꝫ ꝯſenſu improbata eſt. Hac at̄ de re idem Malchion q̄ndem epi-ſtolam nomine Synodi ad xp̄i fideles ſcp̄ſit. Stephanus at̄ cum ope ⁊ op̄is multos genti les ad fidem xp̄i ꝯuertiſſet: ꝯq̄ſitus a Gallie-no: vt q̄dam volunt: vel ab his q̄ ex Deciano edicto xp̄ianos p̄ſequebant̄: vna cum pleriſq₃ ſuoꝝ ad martirium rapit̄. Capite em̄ mulcta tus in Caliſti cimiterio via appia ſepelit̄: q̄r-to nonas auguſti: cum iam ex ordinibꝫ ſacris bis mēſe decembri ꝓpoſitis: p̄ſbiteros ſex: dy-aconos q̄nq₃: ep̄os tres creaſſet. Sedit annis ſeptem: menſibꝫ q̄nq₃: diebꝫ duobꝫ. Sedes at̄ ad dies duos ⁊ viginti tum vacat.

Sixtus.

Sixtus ſecundus natione grecꝰ pa-tria Athenīēſis ex philoſopho xp̄i diſcipulus factus eſt durante ad-huc Deciana ⁊ Valeriana p̄ſecutione. S₃ nō erit a re nr̄a alienum reliquos tyrannos: vt cepimꝰ ſparſim ſcribere: qḋ veꝝ p̄ncipem atti gerimꝰ. Nam Victorino in Gallia interem-pto Thetricꝰ ſenatoꝛ: q̄ tum Aquitaniaꝫ gu-bernat: abſens a militibꝫ imp̄atoꝛ creat̄. At v̄o dum hec in Gallia agerent̄ p̄ Odenachuꝫ Perſe victi: defenſa ſyria: Meſopotamia vſ₃ ad Cteſiphonteꝫ recepta eſt. Eaq₃ tempeſta te exoꝛta doctrina eſt apud Ptholemaideꝫ: q̄ olim Barce vocabat̄: Pentapoleos ciuitatē plena blaſphemijs in deum patrem ⁊ in xp̄m quem ſummi dei filium eſſe negabat: p̄moge-nitumq₃ omnis creature: ſimul etiam ſp̄ūſſan cti intellectum auferebant: Hi Sabelliani a Sabellio auctoꝛe tam p̄uerſe ſecte inuentoꝛe vocati ſunt. Quid dicam de ſpurciſſimo Che rinti dogmate? Qui pſ̄ꝰ mille annos futuram Anaſtaſim ⁊ regnuꝫ xp̄i in terris dicebat: vn̄ Chiliaiſtos a grecis vocatꝰ eſt. Is at̄ q̄ꝛ libidi num ⁊ cupiditatum impatiens erat: volupta tes ipſas in ꝓmiſſionibꝫ futuri regni ſanctis ꝓponebat: abundantiam ciboꝝ ⁊ mulieꝝ co-piam. Idem ſentiebat ⁊ nepos in p̄tibꝫ egipti ep̄us. In delitijs em̄ coꝛpis ⁊ voluptatibꝫ om nibꝫ regnaturos in terra ſanctos cum xp̄o di cebat. Hinc Nepotiani tam turpis ſecte imi-tatores vocati ſunt. Confutare ⁊ extinguere has opiniones Sixtus aliq̄n̄ meditabat̄: ve-rum accuſatus quod xp̄i fidem contra imp̄a-toꝝ decreta p̄dicaret: captꝰ ad Martis tem-plum ducit̄: vt aut marti ſacrificet: aut ſi id facere noluerit penā capitis ſubeat. Euntē ad ſupplicium Laurentiꝰ archidyaconus ita al-loquit̄: Quo inq̄t ꝓgrederis ſine filio pater? Quo ſacerdos optime ſine miniſtro ꝓperas: Cui Sixtus: ego te non deſero fili: maioꝛa ti-bi ꝑ fide xp̄i ſupſunt certamina: pſ̄ꝰ triduum me ſeq̄ris ſacerdotem leuita. Interim at̄ ſiq̄d i̅ theſauris habes: id paup̄ibꝫ diſtribue. Eo-dem v̄o die vna cum Sixto dyaconi ſex inter-ficiunt̄. Feliciſſimꝰ: Agapitus: Ianuarius: Magnus: Innocentiꝰ. Stephanꝰ ſexto idus auguſti. Laurētiꝰ v̄o triduo pſ̄ꝰ vna cū Clau dio ſubdyacono: ⁊ Seuero p̄ſbitero: ⁊ Cre-ſcentio lectoꝛe: ⁊ Romano oſtiario varijs cruciatibꝫ necat̄ q̄rto idus auguſti. Exuſtum igni Laurentium ferunt. Vincentiꝰ v̄o quem Sixti diſcipulum fuiſſe conſtat in Hiſpani-am ꝓfectus: huic martirio intereſſe non potu it. Sixtus aūt in pontificatu ſuo ſacroꝝ oꝛ-dinum poteſtatem bis fecit menſe decembri: vnde ⁊ p̄ſbiteros quatuoꝛ: dyaconos ſeptem: ep̄os duos creauit: Sixti coꝛpꝰ in cimiterio Caliſti via appia ſepelit̄. Reliqui v̄o marti-res iacent in cimiterio pretextati in agro Ve-ranio via Tiburtina. Sedit at̄ Sixtus an-nos duos: menſes decem: dies tres ⁊ viginti. Vacat tum ſedes dies q̄nq₃ ⁊ triginta.

Dyoniſius

Dyoniſius cuiꝰ origineꝫ Damaſus inueniri potuiſſe negat: ex Mo-nacho pontifex creatus. p̄ſbiteris eccl'ias ⁊ cimiteria in vrbe Roma ſtatim diui ſit. Parrochias ⁊ dyoceſes foris [illegible]tribuit: quo q̄ſq₃ finibꝫ ſuis limitibuſue ꝯtentus eſſ₃. Huiꝰ tp̄ibꝫ fuiſſe Claudium exiſtimauerim: q̄ vbi ex voluntate Senatꝰ impium ſuſcepit Gothos annis iaꝫ q̄ndecim: Illiricum Ma-cedoniamq₃ vaſtans bello adoꝛtus incredibi-li clade ſuperauit. Hanc ob rem in curia au-reus Clypeꝰ: in Capitolio aurea ſtatua eidē a ſenatu decreta eſt. Moꝛbo autem coꝛreptꝰ apud Syrmium moꝛitur: nondum expleto bi ennio in imperio: quo moꝛtuo ſtatim Quin-tilius frater ab exercitu imperatoꝛ eligitur: vir quidem vnice moderationis. ⁊ qui ſolus fratri preferri poſſet. His q̄ꝫ decimoſeptimo imperij die interficitur Dyoniſij v̄o tempoꝛi-bus: Paulus Samoſatenus ab oꝛthodoxa fide diſcedēs Artemonis hereſim ſuſcitauit.

Nam in demortui locum Antiochenus epõs
creatus ſupbe nimium ſeſe habebat. Intere-
undum eñ ꝑ ſupbia ⁊ lr̃as relegebat ⁊ dicta-
bat epiſtolas: multis conſtipato agmine ꝑce-
dentibꝫ ac ſub ſeq̃ntibꝫ. Unde ꝓpter hois ar
rogantiam xp̃ianam religionem pleriq; dete-
ſtabant. Sed qd facerent nr̃a tempeſtate: qua
nil vel ſupbie vel pompe: volo dicere luxurie
addi poteſt. Si tot adoleſcentes antambulo-
nes ſericatos ⁊ coccinatos in eqs ꝑferocibꝫ ac
phaleratis viderent: Sique ſubſeq̃ntium ꝑ-
ſbiteroꝝ turbam cernerent: clamydibꝫ opti-
mi cuiuſq; coloris hincinde ab eqs deauratis
pendentibꝫ: Execrarent eos ſat ſcio: dicerent
nil eis cum xp̃o ꝑter ſimilitudinem quandã
religionis commune eſſe. Ad paulum redeo:
quem tutius repꝛehendere licet. Is eñ inflatꝰ
opinione ſuipſius ac tribunal altiꝰ querẽs ne
gabat dei filium e celo deſcendiſſe: ſꝫ a maria
cepiſſe originem ⁊ initium e terra habuiſſe.
Hanc ob rem in ꝯcilio Antiocheno omnium
epõꝝ: q aderant ꝯſenſu publice damnatus ẽ.
maxime vͦ Gregorij ceſarienſis epi viri ſan-
ctiſſimi ſententia: q tanto concilio interfuit: ⁊
poſtea pꝛo fide xp̃i martirij penam ſubijt. In
Paulum vͦ Malchio Antiochenus p̃ſbiter
multa diſeruit ⁊ ſcripſit: qꝛ Artemonis he-
reſim (vt dixi) inſtaurare conabat. Huic autẽ
concilio ꝓpter ſenium intereſſe Dyoniſiꝰ non
potuit. Ea tamen de re ad eum ꝑ Maximum
Alexandrinum epm̃ late ꝑſcriptum eſt. Mor
tuus at̃ Dyoniſius ſepelit in cimiterio Cali-
ſti. vbi ex inſtitutõibꝫ duabꝫ menſe decẽbri ha
bitis: p̃ſbiteros duodecim: dyaconos ſex: epi
ſcopos ſeptem creaſſet. Sedit annis ſex: men
ſibꝫ duobꝫ. diebꝫ quatuoꝛ. vacat tum ſedes
dies ſex.

Felix.

Felix natione Romanꝰ patre Con
ſtantino Aureliani tp̃e fuit: q an-
no ab vrbe cõdita milleſimo ac vi-
geſimoſeptimo impium adeptus: vir milita-
ri diſciplina clarus: Gotthos apud Danu
bium qui ꝑlio ſupat. In Aſiam deinde tra-
ijciens. Zenobiam: q occiſo Odenatho mari
to Orientis tenebat impiũ: apud Thymas
haud longe ab Antiochia tenoꝛe magiſq; pre
lio vincit: eamq; in triumphum vna cum Te
trico ducit: q apud Catalaunos ſupato Gal
lias recepat. Aureliani tñ clementia ⁊ huma
nitate Zenobia honoꝛifice in vrbe cõſenuit:
vñ Zenobia familia Romana originem ha-
buit. ⁊ Tetritus ꝯrectorꝰ Lucanis deinde ꝑ-
fuit. Ad pacis vͦ opa ꝯuerſus impatoꝛ: ⁊ tẽ-
plum Apollinis ⁊ muros vrbis magnificentiſ
ſimis operibꝫ extruit. Hic autem poſtea mo-
ta in xp̃ianos ꝑſecutõne: nonus a Nerone de
celo tactus inter Conſtantinopolim ⁊ Hera-
cleam in Zenophrurio occiditur. Felix autẽ
martirum glorie conſulẽs: ſtatuit vt quot an-
nis ſacrificia eoꝛum nomine celebrarent: vtq;
nullibi q̃ in ſacro loco ⁊ a viris ſacris initia-
tis ſacrificium: quod miſſam appellant cele-
braret: neceſſitatem ſemꝑ excipiens. Quod
ſi de conſecratione templi ignoꝛatum fuerit:
vtpote: vetuſtate: ⁊ abolitione monumentoꝝ
conſecrari denuo mandat. Neq; enim (vt ipe
aiebat) iteratum dicit quod factum eſſe neſci
tur. Huius tempoꝛe Manes quidam gente
perſa vita ⁊ moribꝫ Barbarus: pꝛofiteri ſe
xp̃m auſus eſt: aſcitis in ſocietatem duode-
cim diſcipulis: quo fidem rebꝫ in omnibꝫ fa-
ceret. Ut autem tum impugnat Manes ob
impietatem ⁊ ſupbiam: ita maxime laudatur
Anatolius Laodicenus epiſcopus ꝓpter re-
ligionem ⁊ doctrinam. Auſus etiam eodem
tempoꝛe Saturninus eſt nouam Antiochi-
am condere: exercitus opera fretus. Uerum
dum audacter nimium imperium q̃ molitur
inuadere: Apamee tandem occidit. Felix au-
tem vbi repetitis ſacris oꝛdinibꝫ mẽſe decem-
bri: preſbiteros nouem: dyaconos q̃nq;: epi-
ſcopos q̃nq; creaſſet: martir via Aurelia ſe-
pelitur tercio kalendas Junij in Baſilica:
quam antea in honoꝛem dei condiderat: ſecũ-
do ab vrbe miliario. Sedit autem annis. iiij.
menſibꝫ. iij. diebꝫ q̃ndecim. vacat tum ſedes
dies q̃nq;.

Eutichianus

Eutichianꝰ natione Thuſcus pa-
tre Maximo tempoꝛibꝫ Aurelia-
ni fuit: cui quidam interempto Tacitus ſuc-
cedit: vir certe ydoneus reipu. gubernande
ob eius virtutem ⁊ integritatem. Uerum in
ponto ſexto menſe poſt adeptum imperium
occiſus eſt. Florianꝰ q̃ qui Tacito ſucceſſit:
tercio demum imperij ſui menſe apud Tar-
ſum occiditur. Eutichianus autem inſtituit
vt in altari frugibꝫ benediceret: maxime vͦ
fabe ⁊ vue. Conſtituit item ne qui martires
ſepelire vellent ſine Dalmatica collobioue
purpureo id facere auderent. ſe neſciente pre-
ſertim. Sunt q ſcribant huiꝰ tempibꝫ Doꝛo-
theum Eunuchũ fuiſſe viꝝ certe greca ⁊ he-
braica lingua doctiſſimũ: cꝰ doctrina mirifice
delectatũ aurelianũ fert. Nã ita ꝑmis igij ſui

annis xp̄ianis fauit: vt Pauli ſamoſateni ſe
ctam ab eccl'ia ſepauerit. Ueꝝ poſtea malis
conſilijs ſubornatus in xp̄ianos (vt dixi) pſe-
cutionem mouens: ſcriptis iam ea de re ad p̄-
ſides, puincia⁊ lr̄is diuino iudicio interimit̄.
Ipſiꝰ autem Dorothei ſcripturas ſacras ex-
ponentis auditor. Euſebius etiaꝫ adoleſcens
fuit. Anatolius quoqꝫ Alexandrinꝰ Laodice ſy-
rie ep̄s multe doctrine vir: p̄clara qdaꝫ in ma-
thematicis ⁊ ſcriptura ſacra tum compoſuit
Inuectus ē ⁊ in Manicheoꝝ hereſim q̄ tum
maxie inualuerat. Hi ad reliq̄s errores ⁊ du
as ſubſtantias introduxerunt bonam ⁊ ma-
lam: dixere q̄ animas ex deo quaſi ex aliquo
fonte manare. Teſtamentum vetus omnino
reſpuebant. nouum vero aliqua ex pte recipie-
bant. At Eutichianus vbi ex ſacris ordinibꝫ
menſe decembri habitis p̄ſbiteros. xiiij. dyaco
nos quoqꝫ: ep̄os nouem creaſſet: martirio coro
nat̄: ⁊ in cimiterio Caliſti via Appia ſepelit̄
octauo kalendas auguſti. Sedit an. vnum.
menſem vnum: dieꝫ vnum. Uacat tum ſedes
dies octo. Sunt tñ q ſcribant eum ānis octo:
menſibꝫ decē in pontificatu vixiſſe: ſꝫ ego mul
tomagis Damaſo credo: q prime ſententie au
ctor eſt.

Caius

C Aius natōne Dalmatꝰ p̄te Caio
ex genere Dyocletiani imꝑatoris
primum, pbi tpe fuit: deinde Caio
⁊ Carino imꝑantibꝫ. Probꝰ aūt rei militaris
gloria inſignis: ſuſcepta reipu. adminiſtratio
ne Gallias a Barbaris occupatas ingenti fe
licitate reſtituit. Saturninum imꝑium vſur-
pare conantem in oriente: Proculum ⁊ Bo-
noſum Agrippine magna celeritate oppreſſit.
Apud Sirinum tñ vir acer ⁊ iuſtꝰ: tumultu
militari ⁊ licentia occidit̄ anno imꝑij eiꝰ. vj.
pꝰ quem Carus Narbonenenſis imꝑium ſu-
ſcepit ac biennio tenuit. Hic cum filios duos
Carinum ⁊ numerianū ad gubernacula im-
perij traduxiſſet: bello Partico captis etiam
Celenis ⁊ Creſiphonte nobiliſſimis vrbibꝫ
in caſtris fulmine ictus ꝯcidit. Numerianus
vero q tum cum patre erat rediens Apri ſoceri
ſui fraude necat̄. Carinꝰ aūt, pbris omnibꝫ ꝯta
minatꝰ a Dyocleciano difficili tñ bello i Dal-
matia victꝰ. ſceleꝝ ſuoꝝ penas tandem luit.
Caius vero ordines in eccl'ia diſtinxit qbꝫ tan-
q̄ gradibꝫ qbuſdam ad ep̄atum aſcenderēt. Hi
erant oſtiariꝰ: rector. exorciſta: accolitus: ſub
dyaconꝰ: dyaconꝰ: p̄ſbiter: ep̄us. Idem quoqꝫ (vt
quondam fabianꝰ) regiones dyaconis diui-
ſit: q res geſtas martiꝝ ꝯſcriberet. Conſtituit
etiam ne xp̄ianus qſpiam ſacris initiatum in
iudicium vocaret: neue paganꝰ aut hereticꝰ
accuſandi xp̄ianum hominem p̄tatem habēt.
Huiꝰ tempe fuiſſe Uictorinum Petabionen-
ſem ep̄m conſtat: q multa ꝯmētaria in ſacros
codices ſcripſit. Inuectꝰ eſt etiam in hereſes
omnes licet non eque grecam linguam ac lati
naꝫ nouerit (vt Hieronimo placꝫ) q affirmat
eius ſcripta ḡndia ſenſu: ꝯpoſitione viliſſima
apparuiſſe. Pamphilus vero p̄ſbiter Euſebij
Ceſariēſis epi neceſſariꝰ: adeo diuinoꝝ volu-
minum cupidus fuit: vt magnam ptem libro
rum Origenis ſua manu deſcripſerit: quos q
dem libros Hieronimꝰ affirmat ſe vidiſſe in
Bibliotheca Ceſarienſi tanta auiditate: vt
Creſi diuitias ꝯſecutum ſe arbitraret̄. Scri-
pſit idem Pamphilus Apologeticum p Ori
gene: qđ etiaꝫ Euſebiꝰ non multo pꝰ fecit. At
vero Caius orta in xp̄ianos tēpe Dyoclecioni
tanta pſecutione q̄nta nunq̄ antea: in ſubtera
neis locis q̄s Cryptas vocant: diu latuit. Ca
ptus deinde a pſecutoribꝫ vna cum Gabinio
fratre: eiuſqꝫ filia Suſāna martirio coronat̄
⁊ via appia in cimitērio Caliſti ſepelit̄ decimo
kalendas may. Sunt etiam q ſcribant Luci-
am: Agatam: Agnetem non multo pꝰ marti
rium paſſas fuiſſe. Sedit aūt Caius annis vn-
decim. men. q̄tuor: diebꝫ duodecim. Quo qdē
tpe p̄ſbiteros quoqꝫ ⁊ viginti: dyaconos octo:
ep̄os quoqꝫ creauit. Quater ordinibꝫ ſacris mē
ſe decembri habitis. Uacat tum ſedes dies
vndecim.

Marcellinꝰ

M Arcellinus natione Romanꝰ: p̄te
Proiecto Dyocleciani dalmate
obſcuro loco nati: ⁊ Maximiani
tꝑibꝫ fuit. Dyoclecianꝰ eñi anno ab vrbe ꝯdi-
ta. M. xlj. ab exercitu imꝑator electꝰ Aprum
q Numerianum interfecerat ipſemet occidit.
Ueꝝ moto in Gallia tumultu potiuſq̄ bello:
eo cum exercitu Maximianum cognomento
herculeū miſit: q agreſtes facile ꝯpeſcuit. At
vero circūſtrepentibꝫ vndiqꝫ bellis cum ſolus
Dyoclecianꝰ reſiſtere tot ꝑiculis non poſſet:
Maximianū auguſtū: Cōſtantiū vero ⁊ Ma-
ximianū Galerium ceſares creat. Maximia
nꝰ aūt herculeꝰ Caruſio fraude Allecti intēm-
pto Britaniaꝫ pꝰ annos. x. recepit. At Con-
ſtātiꝰ cū p̄mo in gallia male pugn̄ſſet: renoua
ta ſcđo pugna: multa milia almanoꝝ occidit.
q eo venerāt mercede ꝯducti: ac Gallias paca
tas reddidit. Dyoclecianꝰ interī captā Alex-
driaꝫ quā Achileo reſiſtēte mēſibꝫ octo obſe-
derat diripiendā militibꝫ dedit. Preterea vero

Maximianus Galeriꝰ cum duobꝫ prelijs ꝯ
Narſeum bene pugnaſſet: poſtremo int̄ Gali
cium ⁊ Caras ſupat̄. At tam ſiniſtra pugna
amiſſis copijs ad Dyoclecianū ꝯfugit: a quo
ita arrogant̄ exceptus eſt: vt ꝑ aliquot milia
paſſuum purpuratꝰ añ currꝫ eiꝰ cucuriſſe dica
tur. Is aūt hac ꝯtumelia motus: repetito bello
hoſtes ſupat ac domat. Pacatis h̄ mō vndiqꝫ
rebꝫ Dyoclecianꝰ in oriente. Maximianꝰ v̄o
herculeꝰ in occidente. vaſtari eccl̄ias xp̄ianos
affligi interficiqꝫ mandant: decima ptꝰ Nero
nem pſecutione: q̄ certe omnibꝫ diuturnior ⁊
immanior eſt habita. Nam ⁊ ſcripture ſacre
igni exuſte ſunt: ⁊ ſiqs xp̄ianus in magiſtratu
fuiſſꝫ: eo ſublato īmanebat infamis. Preterea
v̄o hui q in xp̄ianiſmo ꝑdurabant: libertatē
conſequi non poterant. Milites item xp̄iani
cogebant̄ aut imolare ydolis: aut militiam
parit̄ vitamqꝫ deponere edicto p̄ncipis in fo-
ro poſito. Hoc v̄o qdam lacerare auſus pelle
nudatus: ſupfuſo aceto ⁊ ſale tamdiu cruciat̄
quoad vita ſupfuit. Hunc in fide ꝯfirmarunt
Dorotheꝰ ⁊ Gorgonius viri clariſſimi. Hiſ-
dem diebꝫ forte fortuna in vrbe Nicomedie
regia domus incendio ꝯflagrare cepit: vnde
impator a xp̄ianis id factum falſa ſuſpitione
exiſtimans multos interfici pleroſqꝫ viuos in
igni conijci iubet. Eadem qꝫ ſeuicia vſi ſunt:
q in Miletene ꝓuincia: in Syria: in Aphri-
ca: in Thebaide: in Egipto cum impio erāt.
In planicie v̄o Paleſtine ⁊ Tyri m̄lti ſeuiſ-
ſimis beſtijs expoſiti ſunt. Nullum aūt genus
tormenti xp̄ianis tum non adhibitum ē. Pro
vngulis eñ teſtas fictilium vaſculoꝝ adhibe
ant: qbuſdam v̄o harundines acute ſub vn-
guibꝫ figebant̄. Hoc etiam tormento vexate
mulieres ſunt hardinibꝫ ipſis ꝑ pudenda cor
poꝝ adactis. Urbis q̄dam in Phrygia tota
combuſta ē: qꝛ ciues ydolis ſacrificia exhibē
recuſarant: adaucto Romano viro ſanctiſſi-
mo eos in fide retinente: ad hoc poſtremo ve
nere ſeuiſſimi tortores: vt oculis effoſſis ac
cauterio aduſtis ſeuirent. Paſſi etiam mar-
tirium ſunt Anthimꝰ Nicomedie ep̄us: Luci
anus preſbiter Antiochenus vir doctiſſimus
Pamphilus Ceſarienſis. Hileas Egipti-
us. q ⁊ Thynꝰ vocabat̄. Is eñ capitali pena
afficit̄: qđ ⁊ libꝝ de laudibꝫ martiꝝ ꝯpoſuit:
⁊ impugnare iudices male iudicantes auſus
eſt. Quid plura: cum Damaſus referat. xvij.
milia hoīm vtriuſqꝫ ſexus diebꝫ. xxx. ꝑ diuer-
ſas ꝓuincias martirio coronata fuiſſe. Omit
to eos q in inſulas relegati ſunt: vel ad metal
lum: vel ad opꝰ metalli: vel ad fodiendas ha-
renas excidendoſqꝫ lapides damnati: q̄ multi

tudo ꝓpe infinita eſt habita. At Marcellinꝰ
pontifex ad ſacrifica gentium ductꝰ: cum mi-
nis inſtarēt carnifices: vt thura dijs exhibēt:
metu ꝑterritꝰ deos alienos adorauit. Habito
deinde non ita multo ptꝰ ꝯcilio centū ⁊. lxxx.
ep̄oꝝ in Sinueſſa vrbe Campanie: eo ⁊ mar
cellinꝰ ſqualidus ⁊ puluerulentꝰ ac cilicio in-
dutꝰ ꝓficiſcit̄: petitqꝫ vt ſibi ꝓ incōſtantia de-
bita pena tribuat̄. Qui cum damnaret in tā-
to ꝯcilio nemo vnꝰ inuētꝰ eſt: cum dicerent oēs
ea ferme rōne Petꝝ peccaſſe ac flendo pc̄ti pe
nam luiſſe. Redijt romam Marcellinꝰ iratꝰ:
Dyoclecianum adijt: hoiemqꝫ increpat: q ſe
impulerit dijs gentiū imolare. Ducit̄ ad mar
tirium Dyocleciani iuſſu Marcellinus cum
Claudio: Cyrino: Antonino xp̄i fidelibꝫ. In
tereundum v̄o Marcellum preſbiterꝝ admo-
net: ne Dyocleciani p̄ceptis obtempet in rebꝫ
maxime ad fidem ꝑtinentibꝫ: neue corpꝰ ſuū
ſepulture tradēt: qđ dicēt ob negatum ſalua-
torem ſe id nequaq̄ mereri. Hoꝝ aūt ſil' inter-
emptoꝝ corpa Dyocleciani iuſſu ad dies ſex
⁊. xxx. inſepulta iacuerīt via publica. Uñ Pe
tri apl̄i iuſſu: q Marcello in ſomnis apparuit
via Salaria in cimiterio: qđ Priſcille dein-
ceps nomen habuit. ſepeliunt̄ ſexto kalendas
mayus apud bt̄i Creſcētionis corpꝰ. Tandē
v̄o apparuit oculos deus (vt Euſebiꝰ ait) ⁊ eo
Dyoclecianū ꝯpulit: vt depoſito impio ꝓua
tus viuēt. Idem facit ⁊ Maximianꝰ eiꝰ colle
ga acerrimꝰ pſecutōnis xp̄iane auctor: q ptꝰ
aliq̄t annos multis varijſqꝫ morbis vexatꝰ:
ac ptꝰ longos cruciatꝰ inſania mentis pcitꝰ:
furijſqꝫ ſcelerꝝ agitatus ſeipm tandem pemit.
Hanc aūt calamitatē: quā nr̄i paſſi ſunt a deo
ꝑmiſſam refert Euſebiꝰ: ꝓpter corruptos ni-
mia libertate ⁊ indulgentia xp̄ianoꝝ mores.
maxime v̄o eccl̄iaſticoꝝ: q̄ꝝ ꝑuerſitatem diui
na iuſticia frenare hac pſecutōne inſtituit: dū
ſimulationem in vultu: dolum in corde: falla-
ciam in coꝝ v̄bis cerneret: Hi eñ liuore: ſup-
bia: inimicitijs: odijs int̄ ſe certantes tyran-
nidem potiuſq̄ ſacdotium ſape videbant̄: xp̄i-
ane pietatis oīno obliti: ac dīna miſterio ꝓ-
phanantes potiuſq̄ celebrātes. Sꝫ qd futuꝝ
nr̄a etate arbitramur: q̄ vicia nr̄a eo creuere:
vt vix apud deum miſcdie locum nobis reliq̄-
rint: Quanta ſit auaricia ſacerdotum: ⁊ coꝝ
maxime q rex potiunt̄: q̄nta libido vndiqꝫ con
ſita: q̄nta ambitio ⁊ pompa: q̄nta ſupbia ⁊
deſidia: q̄nta ignoratio tum ſuipſius: tum
doctrine xp̄iane: q̄ parua religio ⁊ ſimulata
potius q̄ vera. q̄ corrupti mores vel in pro-
phanis etiam hominibus: quos ſeculares
vocant deteſtandi non attinet dicere: cum ipi

ita apte ⁊ palam peccent: ac ſi inde laudem q̄-
rerent. Veniet mihi credite vtinã falſus ſim
vates: veniet. Thurcus hoſtis xp̄iani nomi-
nis Dyocleciano ⁊ Maximiano violentior:
Italie clauſtra iam pulſat. Nos deſides ⁊
ſomniculoſi interitum cõmunem expectam⁹:
voluptati priuate potius q̄ cõmuni vtilitati
cõſulentes. Ad Marcellinum venio: quẽ vti-
nam aliqñ im itate ad ſanitatem redeamus.
Hic em̄ (vt dixi) cognito errore ſuo quo a fide
defecerat: ad ſe rediens martirium ꝓ fide xp̄i
conſtanti animo paſſus eſt. Ubi ex ſacris or-
dinib⁹ bis menſe decembri habitis. p̄ſbiteros
quatuor: dyaconos duos: ep̄os quoq; creaſſꝫ.
ſedit aũt annis nouẽ: men. ij. dieb⁹. xvj. Uacat
tum ſedes dies quoq; ⁊. xx.

Marcellus

Marcellus natõne Roman⁹: patre
Benedicto ex regione vie late a
Conſtãtio ⁊ Galero vſq; ad Ma-
zentium peruenit. Conſtantius enim ⁊ Ga-
ler⁹ abdicantib⁹ ſe ab impio Dyocleciano ⁊
Maximiano imperij gubernacula ſuſcipien-
tes ꝓuincias inter ſe ꝑtiti ſunt. Nam Gale-
rus Illiricum Aſiam ⁊ orientem ſortit⁹ eſt.
Conſtantius v̄o ſingulari moderatõne vſus:
Gallia tantum ⁊ Hiſpania cõtent⁹ fuit: licet
ei ⁊ Italia ſorte obtigerit. Unde Galer⁹ du-
os ceſares legit: Maximianum quem orienti
p̄fecit: ⁊ Seuerũ cui italiã cõmendauit. Illi-
ricum ipſe retinuit: q̄d ea Barbaros hoſtes
ꝓpl'i Ro. iter facturos ſentiebat. At Conſtan-
tius vir ſingularis manſuetudinis ⁊ clementie
Gallis omnib⁹ cariſſim⁹ fuit: p̄cipue v̄o q̄ ⁊
dyocleciani vaphrum ingenium ⁊ Maximi-
ni crudelitatem non ſine magno diſcrimine
euaſerant. Morit̃ autem Conſtantius Hora-
ci in Brittania p̄ncipat⁹ ſui anno. xiij. atq; in
diuos ſummo oĩm cõſenſu refert̃. At Marcel-
lus diuino cultui intent⁹: vbi Priſcillam ma-
tronam Romam impuliſſꝫ cimitterium ſuis
ſumptib⁹ via Salaria cõſtruere: titulos quoq;
⁊ viginti in vrbe Roma cõſtituit: q̄ſi Dyoceſes
ad comoditatem baptiſmi ⁊ oportunitatem
eoꝝ: q ad fidem ex gentib⁹ quotidie veniebãt:
cõſultum iri ⁊ eo modo ſepulturis martiꝝ vi-
debat. Mazenti⁹ v̄o vbi Lucinam matronã
Romanam inſtituiſſe eccl'iam dei reꝝ ſuaꝝ
heredem intellexiſſet. irat⁹ ⁊ mulierem ip̄am
relegauit ad tp̄s: ⁊ Marcellum captum im-
pellere minis conat⁹ eſt: vt ⁊ ep̄atu ſe abdica-
ret: ⁊ xp̄ianum nomen deponeret: quem vbi
cõtemnẽ ⁊ deridẽ ſua p̄cepta vidit: in cacabu-
lum ad cuſtodienda aĩalia publica (vt q̄dam
volunt) ſtatim incluſit. quo in loco nec oratio-
nes vnq̄: nec ieiunia p̄termiſit. Parochias
item non ſec⁹ ac ſi liber eſſet: epiſtolis guber-
nabat. Menſe aũt nono captiuitatis ſue a cle-
ricis noctu e cacabulo liberat⁹ eſt q̄ ex re ma-
iore p̄citus ira Mazenti⁹ ſãctiſſimum viꝝ in
cacabulum redegit: vbi cum fede ⁊ incomo-
de habitaret pedore ⁊ ſitu mortuus eſt. At v̄o
Lucina ſanctiſſimi viri corp⁹ via Salaria in
cimiterio Priſcille cõdidit. xvij. kalendas fe-
bruarij. Poſtea aũt re xp̄iana creſcente cacabu-
li dom⁹ in eccl'ia erigit̃ beati Marcelli noĩe:
q̄ etiam etate nr̄a inuiſit̃. Sunt aũt q ſcribant
Mauricium cum vna xp̄ianoꝝ legione apud
Rhodanũ flumen a p̄ſecutorib⁹ ceſum. His
addit̃: Marcus. Sergi⁹: Coſm⁹: Damian⁹
alijq; cõplures: q vbiq; terraꝝ cedebãt̃. Mar-
celli⁹ aũt annis quoq; ſedẽs: men. ſex. dieb⁹ vno
⁊ viginti ex ſacris ordinib⁹ menſe decembri
habitis: p̄ſbiteros ſex ⁊ viginti: dyaconos du-
os: ep̄os vnum ⁊ viginti creauit. Uacat tum
ei⁹ morte Romana ſedes dies viginti.

Euſebius.

Euſebius natione grecus: patre
medico pontificatum adijt Con-
ſtantino ⁊ Mazentio imperan-
tib⁹. Nam mortuo Conſtantino (ſicuti dixi)
Claudij ex filia nepote Conſtantin⁹ ei⁹ ⁊ He-
lene in grã herculei r̃pudiate fili⁹: occidẽtis
imperium maximo omnium cõſenſu adept⁹ eſt.
Rome interea pretoriani excitato tumultu
Mazentium maximiani herculei filium au-
guſtum nũcupant. Unde maximian⁹ ſpe recu-
perandi imperij ex ſolitudĩe Lucanie romã ve-
nit: l'ris Dyoclecianum adhortat⁹ vt idẽ ip̄e
facẽt. Cõtra hos mot⁹ miſſus a Galero Seue-
rus cum exercitu: dum vrbem romam obſidet
fraude militum: q cum Mazentio ſentiebãt:
circũuentus fugiens demum Rauenne occi-
dit̃. Paulum etiam abfuit: qn Maximianus
p̃ militum beniuolentiam pollicitationib⁹ ⁊
largitione q̄rens a filio Mazentio occideret̃.
Is aũt in gallias ad Conſtãtinũ generũ p̄fect⁹
dũ circũuenire hoĩem ſtudet detecto ꝑ Fauſtã
e⁹ filiã dolo: q̄ rem oẽm marito aperuit fugiẽs
ac maſſilie oppꝛſſus ſuoꝝ ſceleꝝ penas tandẽ
luit: vl' ſeip̄m (vt q̄dam volũt) deſparatis reb⁹ i̇̃-
terfecit. Dum aũt Euſebi⁹ in põtificatu viuẽt:
crux dñi inuẽta eſt ante nonas may: ⁊ ab He-
lena Cõſtantini mr̃e exornata: ac i mag vene-
ratõe hita. Baptizat̃ ⁊ iudas crucis inuẽtor:
quẽ poſtea mutato noĩe Cyriacũ vocat̃. He-
reticos q̄ꝫ idẽ põtifex reconciliauit impoſita tã-
tũmodo manu. Inſtituit p̄terea ne ꝓphani q̄s

laicos vocāt: epiſcopū i iudiciū vocarēt. Hu-
ius vero tempib⁹ fuiſſe Lactātium Firmia-
nū: ꝯſtat Arnobij diſcipulum. Hic cum rhe
toricā Nicomedie doceret: infrequētia diſci
pulorum motus: quod id in greca ciuitate agēt
ad ſcribendum ſe contulit: qua in re tantum
valuit: vt poſt tempa Ciceronis ab eo ſcd͠s
habeaẗ. Multa ſcripſit: ſed illa potiſſimū ex
tant: que ꝯtra Gentiles: de opificō hominis
de ira dei ꝯſcripſit. In extrema ſenectute con
ſtitutus Ceſaris Criſpi: filij Cōſtantini p̄-
ceptor fuit in Gallia. Euſebius quoqꝫ Ceſa
ree Paleſtine epiſcopus: ac bibliothece diui
ne cum Pamphilo martyre diligentiſſimus
inueſtigator: mlta eiſdē tempib⁹ ſcripſit ma-
xime vero libros euāgelice: prepatōnis eccle
ſiaſtice hyſtorie: in porphiriū xpianorum hoſtē
acerrimū: Apologias item ſex pro Origene
ꝯpoſuit. De vita Pāphili martiris: a quo ob
amicitiam cognomentū accepit libros tres.
Euſebius aūt pontifex habita ſemel ratōe ſa
crorum ordinū menſe decembri: cū preſbiteros
xiij. dyaconos tres: epōs. xiiij. creaſſet: Ro-
me moriẗ: ac in cimiterio Caliſti via Appia
ſepeliẗ ſexto nonas octobris. Sedit autē an-
nis ſex: menſe vno: dieb⁹ trib⁹. Uacat tum ſe
des diem vnū.

Melciades.

Melciades natione Apher: Ma-
zentij: Licinij: Maximini tem-
porib⁹ fuit. Licinius eni͠ ex Da-
cia oriundus a Galero in ptē impij recipitur
ꝓpter eius in re militari pſtantiā. Hi q̄ Cō-
ſtātinū videbant apud oēs magno eſſe i pcio
xpianis parcebāt. Mazētius tn̄ milites Clā
culū mittebat: q obuiā queqꝫ cederēt. Arte q̄
qꝫ magica delectat⁹: q̄uidas maxie vero xpi-
anas funeſtis ſacris adhibitas ſcīdebat ifā-
tū cā: q̄rū cinerib⁹ in magia vtebaẗ: vt oñde-
ret tyrānidē ſuari etiā p nephas poſſe. Sili
veſania 7 crudelitate: Maximin⁹ qꝫ in oriē-
te vtebaẗ: q magorum mgr̄is 7 malarum artiū do-
ctorib⁹ p̄mia etiā decernebat: augurijs diui-
natōib⁹ fidē pſtans. Seuior ceteris in xpia
nos hec oia ꝯtēnentes ē hitus. Uetera aẗ de-
lubra renouari: ac more veterū ſaĉ dijs exhi-
beri iubet. In hos vō Cōſtātin⁹ mouens et
Mazētiū q̄ui plio victū apō pōtē miliū ita
ſupat: vt dū p dolore ſuarum fraudū oblitus pō
tē ad decipiēdū hoſtē ſtructū decipulis tran
ſit: cū magna pte ſuorum ſatellitū ſūmergatur.
Et Liciniū ſororiū nauali ac terreſtri plio vi
ctū apō Nicomediā dedē ſeipm coegit: vitā-
qꝫ theſſalonice puatā ducē: ac merito qdē cū
a fide ob inuidiā deficiens xpianos Cōſtāti
no fauētes q̄uib⁹ ſupplicijs pſeqretur. Maxi
mianus vō diuīa vltone inſtatis ſubito viſce-
rib⁹ ſuppuratiſqꝫ inteſtinis ita diſtēdiẗ: vt in
ter ſe 7 putridū cadauer nil intereēt: ſcatenti
bus vndiqꝫ vmib⁹: 7 tabo ſerpēte: tāto pedo-
re vt ſuſtineri fetor nō poſſz. Hoc volebāt e⁹
merita: q 7 nr̄os ad cimiteria cōuenire veta-
bat: 7 ſimulacrū Antiochie cōſecratū: ſubor-
natis ſacerdotib⁹ q ex adytis id enūciarent
clamaſſe dicebat: pellēd⁹ ab vrbib⁹ xpianos
7 p̄mia i ꝓuincijs diſtribuit ſacerdotibus ſi
mulacrorum: q ꝯtra xpianos agerēt. Tādē vō
tyrānus penitentia duct⁹: medico verū dicē-
te: decreto publico vetuit xpianos ledi: eoſqꝫ
ſuis legib⁹ vti ſinit. Sed ħ nil ei ꝓfuit cū vi
fierēt oia. Nam q̄uiſſimis morbis diuti⁹ cru
ciatus viuendi finē tandē fecit: hō ſeeuus 7
varius: nūc eni͠ i xpianos: nūc ꝓ xpianis age
bat. His aẗ cladib⁹ mlti xpiani interfecti ſūt
maxime vero Dorothea vgo ſāctiſſima 7 pul-
cherrima: que mortē poti⁹ q̄ ſtuprum tyrāni
pati voluit. Sophronia qꝫ a Mazentio ſepi
us de ſtupro appellata: cū diuti⁹ vitare picu-
lū nō poſſet ſeipām interfecit: Lucretiā imi-
tata. Melciadis aūt inſtitutū fuit: ne die do-
minico: neue qnta feria ieiunareẗ: q2 hos di-
es pagani qi ſacros celebrāt. Mlta qꝫ in ob-
latōib⁹ faciēdis ꝯſtituit: q⁹ Manicheorum hē-
ſis in vrbe Roma tū maxie inualeſcebat. His
aẗ pactis Maximini iuſſu martyrio corona
tur. Idē fatū ſubire: 7 Petrus Alexādrinus
epō: 7 Lucian⁹ Antiochen⁹ preſbit: vir mo-
rib⁹ 7 doctrīe iſignis. Et thimothe⁹ pſbiẗ ro-
man⁹: aliiqꝫ ꝯplēs epi 7 ſacdotes. Sepult⁹ ē
aẗ Melciades via Appia Caliſti Crypta q̄r
to id⁹ decēbris. Uiuēs adhuc ex ordinib⁹ ſa-
cris ſemel hitis: pſbiteros ſeptē: dyaconos
ſex: epōs. xij. creauit. Sedit ānis. iiij. men. vij
dieb⁹. ix. Uacat tū ſedes dies. xvij.

Silueſter.

Silueſter natione Romanus: pr̄e
Ruffino: Conſtātini tēpib⁹ fuit:
anno ab vrbe condita milleſimo-
nonageſimopmo: Dn̄i vō āno. ccc. xxxix. Sb
ħ tādē pncipe xpiani a tyrānis ātea oppſſi n̄
nihil reſpiraẗ incipiūt. Nā corpis ac animi
dotib⁹ cū optio qꝫ pncipe ꝯpari Cōſtātin⁹ po
tuit. Militaris eni͠ glīe appetētiſſim⁹ fuit: in
bello fortunat⁹. Pacē petētib⁹ libēter dedit:
liberalib⁹ ſtudijs: vbi p ociū licebat delecta-
baẗ: liberalitate 7 gr̄a oīm beniuolētiā ſibi
ꝯpabat. Mltas leges rogauit ex eq̄ 7 bono:
ſupfluas abſcidit: ſeueras nimiū emēdauit.

Urbē i byzantij ruinis d̄ noīe ſuo ꝯdēs: eaꝫ
rome magnitudine edificioꝝ parē facē cona-
tus. Secūdā romā vocauit: vt lr̄e ſb̄ equeſtri
ei⁹ ſtatua indicabāt. Is igit̄ tāt⁹ pnceps oīa
circūſpiciēs: oīa ꝯſiderās: vbi honeſtateꝫ xp̄i
ane religiōis intellexit: q̄ ſuare parſimoniā
paupta te gaudē: māſuetudineꝫ colē: pati ſtu-
dere: ſimplicitate ⁊ ꝯſtātia vti iubemur: eam
ita ꝯplexus ē: vt itur⁹ ad bellū nō alio q̄ cru
cis ſigno vteretur. Qd̄ ſereno celo dū i ma-
xentiū tyrānū copias mouet: ⁊ viderat ⁊ ado
rauerat: aſtātesq̄ angelos audierat dicētes:
Cōſtātine   quod etiā fecit ac
tyrānos oēs a ceruicib⁹ ppl̄i Ro. xp̄ianoꝝ
q̄ omniū depulit: maxime vero liciniū q xp̄i-
anos ⁊ domo ⁊ militia pulſos: aut religione
aut carcē (vt dixi) ad mortē vſq̄ macerabat:
aut leonib⁹ obijciebat: aut ſuſpenſos tāq̄ por
cos mēbratim lacerās diſſipabat. Tātū ita-
q̄ pncipē ac tābūanū ſilueſter nact⁹: relicto
ſoracte mōte q̄ a tyrānis ſeuiētib⁹ relegatus
fuerat (vel vt qdā volūt) receſſerat romā veni
niēs: Cōſtātinū erga xp̄ianos bn̄ aīatū: ꝓm-
ptiorē adoptie de ecc̄ia dei ꝓmerēdū reddidit
Nā ⁊ pōtificib⁹ dyadema aureū diſtictū gē-
mis ꝯcedebat: qd̄ qdē ſilueſter aſpernat⁹ tan
q̄ religioſo capiti minime cōueniēs: phrigia
mitra ⁊ cādida tantūmō ꝯtētus fuit. Permo
tus aūt cōſtātin⁹ ſanctitate ſilueſtri ecciam in
vrbe roma ꝯdidit i hortis eqtij nō lōge a ther
mis domitianis: q̄ titulū eqtij vſq̄ ad tp̄a da-
maſi p̄ ſe ferebat. Cui qdē ecc̄ie impator mu
nificus hec ēē dona ꝯſtituit: patenā argēteā li-
braꝝ vigīti: ſciphos duos vigīti libraꝝ: cali-
cē aureū duaꝝ libraꝝ: ⁊ alia vaſa tū argētea
tū aurea q̄ enumerare lōgū eēt. Fundū q̄ va
lerianū dono dedit i agro ſabino poſitū: vn̄de
q̄tannis ſolidos. lxxx. capiebāt. Hortū intro
vrbē ad regionē duoꝝ adamātū: vn̄ ſolidi. xv
capiebāt. Domū i regione orphea int̄ vrbem
vn̄ ſolidi octo ⁊. l. ꝓueniebāt. Alex dū hec ro
me agēnt̄ apd̄ alexādriā p̄ſbit̄ qdā arri⁹ noīe
vir ſpē ⁊ forma magiſq̄ ꝟtute inſignis: ⁊ lau
dis ac glīe potiuſq̄ veritatis cupid⁹: ferē di-
ſcordiā i fide xp̄i cepit. Separe ei filiū ab et-
na ⁊ ineffabili dei p̄ris ſuſtātia conabat̄ his
v̄bis: erat aliqn̄ qn̄ nō erat: nō intelligēs fili-
uꝫ p̄ri coeternū eē: ⁊ eādē i trinitate ſubſtātiā
cū dictū ſit ego ⁊ pr̄ vnū ſum⁹. Cū aūt alexan-
der alexādrine vrbis ep̄s fruſtra reuocare ar
riū ab errore tēptaſſꝫ: cōſtātini mādato adhi
bita etiā impēſa munifice qdē apd̄ niceā vr-
beꝫ bithynie ꝯciliū generale indicit̄: cui. ccc.
⁊. xviij. ep̄i int̄fuē. Diſputatū eſt eo i loco ali
q̄diu ⁊ qdem acriter. Nā viri aliq̄t i q̄ſtioni-
bus callidi arrio tn̄ qdem fauebant ſimplici-
tati fidei nr̄e aduerſātes: licꝫ ex his qdam do
ctiſſim⁹ ph̄us diuo ſpū mot⁹ vno momēto fi
deꝫ nr̄aꝫ quā antea impugnbat: vt ſc̄taꝫ ⁊ ite-
gram ſtatim amplexus ſit. Tandem vero re
ipſa in concilio diligenter diſcuſſa concludi-
tur   ſcribi debere. i. eiuſdē cuꝫ
patre ſubſtantie filiuꝫ confiteri. Qui vero cū
arrio ſentirent fuere ad decem ⁊ ſeptem: af-
firmantes extrinſecus creatum eſſe dei filiuꝫ
⁊ non ex ipſa patris diuinitate progenitum.
Cognita aūt tante controuerſie veritate Cō-
ſtantinus decretū ꝯcilij affirmat: ꝓpoſito ꝯdi
centib⁹ exilio: vnde ſex tātū cum arrio exulā-
uere: reliqui eīn in ſentētiā bn̄ iudicātiū venē
In eodem concilio damnatos ferunt: ⁊ pho-
tinianos a Photino epiſcopo Gallo grecie
nomen ducentes: qui ebionitaꝝ hereſim imi
tati: affirmabant xp̄m a maria pio coitu fu-
iſſe ꝯceptū. Damnati ⁊ Sabelliani: q vnā tā
tū pſonā patri filio ⁊ ſpūiſancto aſcribunt.
In eodem vero ꝯcilio q̄rimoniaruꝫ libellos
(vt fit) epiſcopi ipſi Conſtantino dabant ſe
inuicem accuſantes: expetētesq̄ a pncipe iu-
diciū: qb⁹ ita impator optim⁹ r̄ndet: ꝯbuſtis
eoꝝ libellis: eos di tantummodo ⁊ nō homi
nuꝫ iudiciū expectare debē. Preterea aūt i eo
deꝫ ꝯcilio decretū eſt: ne q ſe impatiētia libi-
dinis caſtrarēt in clerum amplius reciperen
tur: neue neophytus anteq̄ caut⁹ examiare
tur cleric⁹ fieret: ⁊ ne in miliciā dei aſcit⁹ cū
extraneis mulierib⁹ habitet: cū m̄re vero ſorore
amita id tantūmodo licere: ne ep̄s in ordinē
aſciſceret̄: niſi ab oīb⁹ vel ſaltē a trib⁹ ꝓuin-
cie ep̄is: ⁊ ne quē alius epiſcop⁹ expulerit vl̄
clericū vel laycū ali⁹ ſuſcipiat. Decernit̄ et
ac qdem ſancte ne cuiq̄ fieret iniuria: vt ſin-
gulis annis ꝯcilium in prouincia habeatur.
Quare hoc ſanctum inſtitutum aboleuerint
noſtre etatis pontifices non video: niſi cenſu
ras bene viuentium ac ſentientium reformi-
dant. Conſtitutum quoq̄ eſt: vt qui abſq̄ tor
mentis in perſecutionibus lapſi fuerint: an-
nos quinq̄ inter catechumenos vitaꝫ ducāt
Poſtremo vero decernitur: ne quis de mino
re eccleſia ad maiorem tranſeat ambitionis
⁊ auaricie cauſa: quod certe non obſeruatur
cum ſiccis faucibus tanq̄ lupi famelici pre-
cibus pollicitationibus muneribus largiti-
one vberiores ep̄atus omiſſis primis oēs q̄-
rant ⁊ efflagitent. Silueſtri autem conſtitu-
tiones he ſunt habite: vt chriſma ab epiſco-
po tm̄ conſecraretur: vt epiſcopi baptiza-
tum ſignarent propter hereticam ſuaſionem
vt baptizatuꝫ chriſmate liniat p̄ſbit̄ occaſiōe

mortis. Addit pterea: laycus clericū ī iudici
uz ne vocet. Dyacon⁹ ī ecc̄ia celebrādi cā dal
matica induat: ⁊ palla linoſtima leua ei⁹ te-
gat. Cleric⁹ cās ī curia ne agat: nec añ iudi-
cez ſecularē cāz dicat. Prcibit celebraturus
neqꝫ ſerico: neqꝫ pāno tincto vtat: ſꝫ lineo eq-
dē albo. Sic ī albis celebrādū eē dicebat: quē
admodū ī linea ſyndone ⁊ alba xp̄i corp⁹ ſe-
pultū fuit. Gradus qꝫ ī ordib⁹ ecc̄iaſticis cō-
ſtituit: vt vnuſqſqꝫ vno tantū ordie ꝯtēt⁹ ſit: ⁊
vni⁹ ſolū vxoris vir. Cōſtātinus aūt augēde
xp̄iane religiōis cupid⁹ baſilicā cōſtantinia-
nā (quā lateranēſez vocāt) edificauit: doniſqꝫ
plurimis eādē exornauit. Nā ⁊ faſtigiū argē
teū tēplo obtulit: ī quo ī frōte ſaluatorē ſedētē
in ſella qnqꝫ pedū centū ⁊. xxx. librāꝝ: ⁊ duo
decim apl̄os in qnis pedib⁹ librāꝝ nonagita
cū coronis argēti puriſſimi. Saluatorē qꝫ ad
didit reſpicietē in apſida: ſedentē ī throno. v.
pedū: cuius pōd⁹ centū. xl. librarū erat. An-
gelos. iiij. ex argēto pōderis cētū ⁊. v. librarū
coronas. iiij. ex auro puriſſimo cū delphinis
xx. librāꝝ: altaria ſeptē ex auro puriſſimo. cc
librāꝝ. In vſuz vō luminū maſſe gargiliane
ꝓuētū ex agro Sueſſāo ꝯſtituit ſolidos. cccc
Addit ⁊ maſſa vrbana q̄ ī agro Antiati eſt.
Sacrūqꝫ pterea fontē inſtituit apō eandē ba
ſilicā ex lapide porphyretico: c⁹ tota ps illa
q̄ aquā ꝯtinet ex argēto erat. In medio autē
fontis colūna porphyretica poſita erat: in q̄
aurea phiala. l. librāꝝ balſamo plena in cele
britate paſche vſū nocturni luminis pſtabat
In labro fontis ſtabat agn⁹ auri puriſſimi:
vn̄ aq̄ fūdebat. Nō lōge ab agno erat ſalua-
toris ſtatua argēti puriſſimi cētū ⁊. lxx. libra
rū. Ad alterā ptē ſtabat Iohis baptiſte ſta-
tua argētea cētū librāꝝ: hūc titulum p̄ ſe fe
rēs. Ecce agn⁹ dei: ecce q tollit pcc̄a mūdi. Se
ptē vō cerui aquā fūdebāt: qꝛ ſingli octuagi-
ta librāꝝ erāt. Prouēt⁹ at ſacri fōtis ex maſ-
ſa ſtatuliāa ī agro corano: ex fūdo baſſi: ex do
mib⁹ ⁊ hortis aliqt ī vrbe poſitis: ex qbuſdaz
fūdis ī aphrica: numidia: grecia ſitis. Idē cē
conſtātin⁹ rogatu bti ſiluestri petro apl̄oruz
pncipi baſilicā ī vaticano edificat: nō lōge a
tēplo apollinis: q̄ in loco eiuſdez apl̄i corpus
ſplēdide ac mirifice collocauit: ex ere em̄ ⁊ cu
pro vndiqꝫ clauſū erat. Sup̄ btiſſimi apl̄i ſe
pulcrū crux cētuz ⁊. l. librāꝝ extabat ex auro
puriſſimo. Aderāt circūquaqꝫ cādelabra. iiij
argēto ꝯcluſa: cū ſigill' argēteis: vn̄ apl̄orum
act⁹ cernebant. His addidit calices aureos
tres librāꝝ. xij. calices argēteos. xx. qꝛ ſingu
li. x. librāꝝ erāt. Metretas argēteas. iiij. cc. li
brāꝝ. Patenā aureā cū thur̄ ⁊ colūba ornatā

gēmis hiacynthinis ⁊ margaritis. xxx. libra
rū. Ipm at altare erat clauſū argēto ⁊ auro
diſtinctūqꝫ plib⁹ gēmis. Hos vō ꝓuēt⁹ huic
baſilice addidit: ī antiochia domum datiani
ſolidos cētū. ⁊. l. pſtātē. Cellā ī aprodiſia ſol.
d. xv. pbētē. Ortū maronis thermas ꝯplures
popinas: piſtrina ꝯdonauit: vn̄ multū collige
bat ad vſū ſacerdotū. Idē qꝫ cōſtātin⁹ īſtāte
ſiluestro baſilicā pauli via hoſtiēſi extruxit:
corp⁹ vō apl̄i ita ꝯdidit: vt ꝺ petro diximus.
Vaſa et aurea argētea enea totidez donauit
qt diuo petro: narie at crucē aureā cētū ⁊. l.
librāꝝ ſup̄ loculū bti pauli collocauit. Venē
ꝓuēt⁹ ad eādē baſilicā ex tarſo cilicie: ex poſ-
ſeſſiōe tyri: venit oleū: venē aromata ⁊ caſſie:
venit balſamū ex locis hec eadē ferētib⁹: veit
crocū: ſal: pip: cinnama. Edificat etiā ipato-
ris iuſſu baſilica in atrio Seſſoriano ſb titu-
lo ſācte crucis ī hieruſalē: vbi ſc̄e crucis ptē
aliquā repoſuit: iuentā ab helena mr̄e: fcīa i-
cōpabilis fidei ⁊ religiōis. Hec eī magnitu-
dine animi mota ⁊ viſis nocturnis hieroſoli-
mā petijt: vt lignū crucis pqrēt. Difficile id q
dez erat: qꝛ ab antiqs pſecutoribus eo loci ſi
mulacrū veneris collocatū fuerat: vt xp̄iani
venerē ſaluatoris loco adorarēt. At mlier re
ligiōe pcita vbi locū ipm ruderib⁹ purgaſſet:
tres ꝯfuſo ordie cruces reperit. In vna inſcri
ptio illa legebat trib⁹ linguis. I. N. rex iu-
deoꝝ. Aſtabat at macharı⁹ illi⁹ vrbis tū eps
q vnā ex his maib⁹ cū religiōe retinēs veraz
eē dicebat. At tercia mlieri mortue admota
eidē vitā reſtituit. Hāc ob rē cōſtātin⁹ mot⁹
edicto vetuit: ne qſpiā deinceps ſupplicō vtēt
Helena vō edificato eo ī loco tēplo vbi crucē
repererat: abiēs clauos qb⁹ xp̄i corpus cruci
affixū fuerat ſecū ad filiū portat. Horuz ille
vnū ī frenos eq trāſtulit: qb⁹ ī plio vtēt: alio
ꝓ cono galee vtebat: terciū ī mare hadriati-
cū (vt ait ambro) ad ꝯpeſcēdas ſeuiētis ma-
ris ꝓcellas deiecit. Illa at crucis ps: quā ea
dez mlier ſecū ī thecis argēteis detulerat: gē-
mis ⁊ auro diſtincta ī baſilica Seſſoriana col
locat. Huic hec munera addūt: argētea cāde
labra. iiij. argētei ſciphi. iiij. calices aurei. x.
patena argētea auro cluſa librāꝝ. l. altare ar
gēteū. cc. l. librāꝝ: agros qꝫ circa palatiū po-
ſitos eccl'ie dono dedit. Ex faliſcis at ⁊ nepeſi
no agro fundos qſdā donauit. Sūt q ſcribāt
⁊ baſilicā ſc̄e agnetis cōſtātini iuſſu edifica-
tā eē: rogatu cōſtātie ei⁹ filie ⁊ baptiſteriū ec
cleſie additū: vbi ⁊ filia ⁊ ſoror cōſtātini eiuſ-
dez nois baptizate ſunt. H⁹ baſilice hec fuē
munera: patena aurea librāꝝ. xx. calix aure⁹
librāꝝ. x. calices argētei. v. fūdus ex agro Fi-

denatiū: fundus ex vico piſonis. Idē qꝫ impe
rator baſilicā ſācti laurētij ex̄ muros edificat
ī agro verano ſup arenariū Crypte: ꝗduſqꝫ
extruxit: qbus aſcēſus ac deſcēſus his darēt
q ad viſendū beati laurētij corp⁹ accederent
Templi ornamentū erat apſis argēto ⁊ por
phyreticis lapidibus ornata. In aditu Cry-
pte lucerna erat ex auro puriſſimo librarum
viginti. Añ corpus martyris erāt lucerne .x.
argētee librāꝝ .xv. Fund⁹ aūt cyriacetis femi-
ne: quē fiſc⁹ pſecutonū tpe occupauerat. Hu
ic baſilice aſſignat̄ fundus itē Verani⁹: vnde
ſolidi .lx. veniebāt. Via eṫ lauicana idē impa
tor int̄ duas lauros baſilicā beatis martyri
b⁹ marcellino p̄ſbitero ⁊ petro exorciſte edi-
ficat. Nō longe vo māſoleū erexit in honorē
mr̄is: quā ſepulcro prophyretico icluſit. Hu
ic tēplo martyrū ⁊ mr̄is grā hec dona data
ſunt. patena ex auro puriſſimo librarū .v. ⁊
xxx. cādelabra argētea .iiij. auro cluſa ī pedi-
bus .xij. calices aurei tres cū gēmis praſinis
⁊ hiacynthinis ame auree due: ara ex argē-
to puriſſimo librāꝝ .cc. ſciph⁹ ex auro puriſ-
ſimo librāꝝ .xx. fund⁹ laurētin⁹ cū balneo iu
xta formā ꝓdeūtis aque poſito: fundus Au
guſte helene: vnde ſolidos .ccc. ⁊ .xx. ſacerdo-
tes ꝗtānis hēbāt. Sūt q ſcribāt (ſine auctore
tñ) Sardiniā cū fundis ſuis ⁊ meſanā ⁊ ma
tiniā: cū mōte argētario: ac fund⁹ oib⁹ huic
eccl̄ie dono datā. Ad has baſilicas ī vrbe Ro
ma edificatas: al's qꝫ foris extruit. Nā ⁊ ho
ſtie nō lōge a portu ei⁹ mādato tēplū edificat̄
ī honorē btoꝝ aploꝝ petri ⁊ pauli ac Iohis
baptiſte: qb⁹ etiā hec dona ei⁹ munificētia ob
lata ſunt: patena argētea librāꝝ .xxx. calices
argētei .x. patena argētea chriſmalis librāꝝ
.x. peluis ex argēto ad vſū baptiſmi librarū
.xx. His munerib⁹ additi ⁊ Graccoꝝ fundi
ardeatini agri: fund⁹ quirini ī agro hoſtieſi
In albano qꝫ iohi baptiſte templū edificat:
cui hec dona obtulit: patenā argēteā librarū
xxx. ſciphū argēteum deauratum librarū .xij.
amas argēteas librāꝝ .xx. fundū laurētinū
cū adiacentibus predijs: fundū cū lacu alba
no: fūdū tyberij ceſaris. Capue etiā baſilicā
aploꝝ ꝯdidit: quā ciues cōſtātinianā appella
rūt. Cui ⁊ hec dona oblata: patene argētee .xl
librāꝝ. cādelabra greca .iiij. cū pedib⁹ .x. His
addit̄ fund⁹ ex agro caietano: ⁊ fund⁹ p̄mus
ex agro Sueſſano. Aliā poſtremo baſilicā
neapoli edificauit: vt ait damaſi⁹ i c⁹ honorē
cā erexerit nō ſatis ꝯſtat. Proinde reticē do-
naria tēplo dedicata inſtitui: ne videar cū ali
is errare. Sūt eṫ q ſcribāt Silueſtꝝ titulū ſu
um ī tercia regiōe vrbis apud thermas Do
mitianas inſtituiſſe: equitiū qdaꝫ vocāt. Hu
ic titulo m'lta dona cōſtantin⁹ obtulit: vt pa-
tenā argenteā librāꝝ .xx. ceroſtrata enea .xvj
fundum barbatianū ex agro ferētinati: fūdū
ſulpicianū ex agro corano. Ne autē noue ro
me ſacerdotes imperatorie munificētie exp-
tes eēnt: duas itē baſilicas cōſtātinopoli edi
ficat: quarū altera Hirene: altera aploꝝ vo
catur: euerſis prius paganoꝝ templis: aut ī
vſū xp̄ianoꝝ trāſlatis: ſublatiſqꝫ e medio tri
podib⁹ delphicis: vnd̄ infinita mala oriebā
tur. Hec ſunt cōſtātini dona que antea narra
uimus: qb⁹ hoc etiā addidit. Certū eñ vecti
gal a ciuitatib⁹ pēdi ſolitū eccl'ijs: ꝓuicia: li-
bris: cleroqꝫ diſtribuit. Rationem vo ipſam
decreti ſui auctoritate validā ī perpetuū eſſe
voluit. Vt autem virginib⁹ ⁊ q in celibatu vi
uerēt: teſtari liceret: aliqdqꝫ ſacerdotib⁹ ex te
ſtamēto relinquē: qua ex re (ego arbitror) ec-
cleſie p̄rimoniū auctū eē: legē ſuſtulit ātea la-
tā ad ꝓpagādā ſobolē: qua illi vetabāt here
ditatem adire: qui vigeſimoquinto etatis an
no vxorem non duxiſſent. Hinc ius illud triū
liberorum inuentum a principib⁹ eſt: quo in
amicos prole carētes plerūqꝫ vtebant̄. Hec
ſocrates ⁊ Sozomenes ī tripartita ſua accu
rate ſcribunt. Fuē autem ⁊ ſilueſtri tempori
bus multi preclari viri: quorum opera ⁊ la-
bore gentes ⁊ nationes plereqꝫ ad fidem no-
ſtram venere: maxime vero iuliani: frumen-
tij ⁊ ediſij predicationibus: quos philoſophi
quidam alexandrini eo perduxerant. Ibero
rum quoqꝫ gens que ſub axe pontico iacet fi-
dem chriſti intelligūt a captiua muliere: ⁊ ce
dunt Baccurio rege omnes ad id cohartan-
te. Valuit etiam multum illis temporib⁹ ad
monendos homines Antonij heremite ſan-
ctiſſimi auctoritas: cui literis ⁊ nuncijs He-
lena ſe ac filios ſepius commendauit: eius ci
bus ſolus panis erat: aq pot⁹: nec vnq̄ niſi ī
occaſu ſolis comedebat: homo egyptius om
nino contemplationi deditus. Huius qui-
dem vitam Athanaſius Alexandrine vrbis
epiſcopus inſigni volumine perſcripſit. Sil-
ueſter autem vbi ex ſacris ordinibus ſepties
menſe decembri habitis: preſbiteros duos ⁊
quadraginta: dyaconos ſex ⁊ triginta . epi-
ſcopos quinqꝫ ⁊ ſexaginta creaſſet: moritur
ac ſepelitur in cimiterio Priſcille via Salla
ria tercio ab vrbe miliario: pridie kalendas
Januarij. Sedit autem annos tres ⁊ viginti
menſes decem. dies vndecim. Vacat tum ſe-
des dies .xv.

Marcus

MArcus natõne romanus: pr̃e pri-
ſco magni coſtãtini tpib' fuit: d' q̃
varia ſcribũt hyſtorici. Sũt em̃ q affirmant
cõſtãtinũ vltimis imp'ij ſui annis inſtigante
ſorore arriũ ab exilio reuocaſſe: qḋ inuidia dã-
natũ hoiez m̃lier diceret: i eiuſq; dogma decliaſ-
ſe. Hos ego deceptos ſilitudine nois puto: ꝛ
patri illud aſcribe: qḋ filij ſcelẽ factũ ẽ. Neq;
em̃ ſile veri ẽ pricipẽ illũ ſapiẽtiſſimũ: qḋ ip̃
improbauerit: ea potiſſimũ etate q̃ ſapẽ dat
illo' idez collaudaſſe. Scribũt pterea cõſtãti-
nũ ab euſebio nicomedie epo arriani dogtis
imitatore baptizatũ ẽẽ: qḋ q̃dẽ falſũ eſſe: ꝛ re
ligio pricipis ondit: ꝛ baptiſteriũ huius rei
cã rome ab eo magnificẽtiſſimis opis edifi-
catũ. A ſiluestro em̃ vna cũ Criſpo filio ba-
ptizat': pulſis ab vrbe tyrãnis: fidẽq; edocet'.
Alij q̃ aliẽ ſentiũt cõſtãtinũ tantã rẽ diſtuliſ-
ſe q̃ad ei ad iordanẽ pueuire ptigẽt: i q̃ ad imi
tatõez ſaluatoris baptizari cupiebat. Veruz
dũ i parthos pficiſcit' Meſopotamiã incur-
ſionib' vaſtantes vno ꝛ. xxx. imp'ij ſui anno:
etatis vero ſexto ꝛ. lx. apud nicomediaz villa
publica diẽ extremũ obijſſe: nec ad iordanem
baptiſmi cã pueuire potuiſſe. Atq; illo tũ de-
mũ extremo vite tempe baptizatũ fuiſſe. Di-
ſceãt iſti vt volũt rẽ hãc: ꝛ nos qḋ oẽs ferme
ſentiũt credam'. Cõſtãtinuz q i ſigno crucis
totiẽs hoſtes vicerat: q tot tẽpla i honorẽ dei
edificauerat: q ſacris ↄcilijs intẽfuerat: q toti
ens cũ ſanctis pãtib' myſterijs ornauerat ba-
ptiſmatis charactẽ: vbi ſape cepit mũiri etiã
ↄ hoſtẽ hũani generis voluiſſe. Nõ later me
certe q̃d ſocrates ꝛ Sozomenes i tripartita
ſua velint: quidq; alij pleriq;: veritatẽ ſequor
optimi pncipis religiõi ꝛ pietati ↄueniẽtem.
Et võ i leprã inciderit (vt vulgo dr̃) baptiſ-
moq; mũdatus ſit: ↄficta pus d' ſãguie infãtiũ
neſcio q̃ fabula: nullo mõ credo ſocratẽ hac i
re ſecut': q affirmat cõſtãtinũ ipm̃ vbi ſexage
ſimũquintũ etatis annũ attigiſſet: egritudie ca
ptũ ex vrbe Cõſtãtinopoli ad aquas calidas
egreſſuz valitudinis cã: nulla d' lepra mentõ
ne hita. Preterea võ hac d' re a nullo ſcripto-
rũ fit mẽtio: nõ dico ab his: q ethnici ſũt hiti
ſ; ne a nr̃is q̃dẽ: ñ reticuiſſet ſ; Oroſi' ñ eutro
pi': nõ illi q cõſtãtini res geſtas: ſ; diligẽtiſſi-
me ſcripſere. Añ vero tãti pncipis mortẽ ſtel-
lã crinitã iuſitate magnitudis (quã greci co-
meta appellãt) fulſiſſe aliquãdiu ↄſtat. Mar-
cus at roman' põtifex ad curã xpiane religi-
onis ↄuerſus iſtituit: vt epõ hoſtiẽſis a q̃ ro-
man' ↄſecrator pallio vterẽt'. Voluit pterea
diel' ſolennib' ſtatim poſt euãgeliũ ſymbo-
lũ a clero ꝛ pp̃lo mag' voce decantari: ꝛ eo mo
do q̃ fuerat i niceno cõcilio declaratũ. Duas
itẽ eccĩas rome ↄdidit: vnã via ardeatina i q̃
ſepult' eſt: alterã in vrbe roma ad palatinas
q̃s quidez cõſtãtin' his muneribꝰ exornauit
ꝛ auxit. Fundo roſarũ cũ oĩ agro cãpeſtri:
patena argẽtea librar̃. xx. ſcipho argẽteo. x.
librar̃: corona argẽtea librar̃. x. Fundo an-
toniano: qui eſt via claudie: fũdo ad baccha
nas via appia: fundo marmoreo via ardeati-
na. Huius autem et coſtantini temporib' fu
it iuuencus hiſpanus preſbiter genere nobil'
qui tetrauãgelia herametris verſib' fere ad
verbuz trãſferens quatuor libris compoſuit
Scripſit ꝛ quedam eo genere metri ad ſacra
m̃torum ordinem pertinẽtia. Marcus aũt
poſteaq̃ ex ſacris ordinib' his menſe decem-
bri habitis: pſbiteros. v. ꝛ. xx. dyaconos. vj.
epiſcopos octo ꝛ viginti creaſſet: moritur ac
ſepelitur in cimiterio balbine via ardeatina
tercio nonas octobris. Sedit autem ãnis du
obus: mẽſib' octo: dieb' viginti. Vacat tũ ſe
des dies viginti.

Julius

IUlius natiõe roman': pr̃e ruſtico
tpib' conſtãtij fuit: q cũ conſtanti-
no ꝛ conſtãte fratrib' imperiũ adeptus: an-
nis. iiij. ꝛ viginti imperauit. Habitus ẽ etiã
inter ſucceſſores magni cõſtantini dalmati'
ceſar fratris filius adoleſcens ſane preclare
indolis: qui haud ita poſt tumultu militari
opprimitur. Sinente poti' cõſtãte q̃ iubente
Interea vero arriana hereſis inualuit fauẽ-
te cõſtãtio: qui nr̃os cogebat arriũ recipere.
Scdo itaq; cõſtãtij anno apd' laodiceã vrbez
Syrie (vl' vt alij volũt) apd' tyrũ cõciliũ indi-
cit'. Eo ↄuenere catholici ꝛ arriani: diſputa
tur q̃tidie homuſion ne an ſec' xpm̃ cũ patre
vocarent. Inſtabat athanaſius alexandrin'
epiſcopus ratõib' ꝛ argumentis affirmans
filium patri homuſion eſſe. Id cum refellere
arrius non poſſet ad conuitia verſus: magi-
cas artes athanaſio viro ſanctiſſimo obijcit:
ꝓlato in loculis arſenij brachio. Damnatur
itaq; violenter iubente conſtantio athanaſi'
qui quidem fugiens ſex continuis annis i la-
cu ciſterne carentis aqua ita delituit: vt ſolẽ
nunq̃ viderit. Indicante deinde ancilla qua
dam: cum in eo eſſet vt caperetur: di monitu
ad conſtantis partes confugit: qui fratrẽ con
ſtantium minis certe coegit athanaſium reci
pere. Arrius interim epiſcoporum ꝛ populi
frequentia ſtipatus: dum leuandi ventris cã

ad publicū locum declinat: egē conatus inteſtina oīa in cuniculū latrine demiſit: mortem certe paſſus vita turpiſſima ꝯdignam. Juli⁹ autem pōtifex multis incōmodis vexatus: in tāta rerū ꝑturbatōne tandē poſt mēſes decē Romā ab exilio redijt: audita pſertim cōſtātini morte: q bellū fratri cōſtāti inferēs: dum apud aquileiā icōſulte dimicat occidit͛. Nō deſtitit tñ iulius orientales epōs repꝛhēdere: maxime vō Arrianos: qui in iuſſu Romani pontificis antiochie ꝯciliū indixerāt: cū id ſine eius auctoritate fieri nō poſſet: ꝙ romana eccleſia ceteris pſſet. Cōfutabāt id oriētales nō ſine ironia ꝙ diceret a ſe ad occidētē xpiane religiōis principes ꝯmigraſſe: hāc ob rē ſuā eccīaꝫ tanꝙ penne fontē: vnde tanta gr̃ia manauerat ceteris pferēdā. Cōſtat autē iulium ipſuꝫ omiſſis his ꝯtentionibꝫ duas edificaſſe baſilicas: vnā iuxta foꝝ romanum: aliam in trāſtyberina regione. Tria itē cimiteria extruxit: vnū via flāminea: aliud via aurelia: terciū via portuenſi. Cōſtituit ꝑterea ne ſacerdos alibi: ꝙ apd iudicē eccīaſticum cauſam diceret. Voluit itē vt oīa ad eccīaꝫ ꝑtinentia ꝑ notarios: aut ꝑ primicyriū notariorum ꝯſcriberent͛: hos hodie (vt arbitror) ꝓthonotarios vocam⁹: quoꝝ officiū ē res geſtas pcipue ꝯſcribē. Verū nr̃a etate adeo pleriqꝫ nolo dicē oēs lr̃aꝝ ignari ſunt: vt vix ſciant nomē ſuū latine exprimē: ne dū aliorum res geſtas ꝯſcribere. De moribꝫ nolo dicē: cū e lenonū numero: ⁊ paſitoꝝ qdā in hūc ordinem relati ſint. Cōſtātini autē ⁊ cōſtātij tēpe in pcio fuit Marcell⁹ anticyranus epus qui mlta ſcripſit maxime vō ꝯtra arrianos. Ferū tur tñ ꝯ hunc aſterij ⁊ apollinaris libri eū ſabelliane hereſis arguētes: eiuſdeꝫ ꝙ erroris cum hilarius arguere conat͛: quē certe marcellus refellēs: ſe tñ nequaꝙ cū iulio ⁊ athanaſio ſentire oñdit. Cōtra hūc ꝑterea ſcripſit ⁊ baſilius anquiranus epūs librū vnū de vginitate. Nā baſili⁹ macedonie ptīs vna cuꝫ euſtaſio Sebaſteno pnceps fuit. Theodor⁹ ꝙ Heraclee thraciarū epus elegantis copioſeqꝫ elocutionis vir mlta tū ſcripſit: maxime vō ꝯmētarios i mathеū: i iohēꝫ: i pſalteriū: i apl̃m. Juli⁹ vō cū ex ſacris ordinibꝫ ter menſe decembri i vrbe hītis: pſbiteros. xviij. dyaconos. iij. epōs nouē creaſſet. morit͛ ac ſepelitur via aurelia in cimiterio calopodij ab vrbe roma miliario tercō: pridie idus Auguſti Sedit annos. xv. mēſes duos: dies ſex. Vacat tū ſedes dies. v. ⁊ viginti.

Liberius

Liberius natione romanus: patre auguſto cōſtātij ⁊ cōſtantis tēporibus fuit. Conſtantinus eñ (vt ān diri.) dum conſtantem fratrem bello incautius pſequitur: ab eius militibus opprimitur. Conſtans autem varia fortuna contra perſas vſus: cuꝫ nocte itempeſta ſeditione militum ſuſcipere prelium cogeretur: tandē vincitur. Verū poſtea cum de ſeditioſis militibꝫ ſuſcipere penas iſtituiſſet: Magnetij dolo ac fraude in opido helena interficit͛ anno impij ſui. xvij. etatis vero. xxx. Mortuo aūt cōſtāte rurſum in athanaſium conſurgunt veteres illi arriane hereſis ſuſcitatores. Nam concilio apud mediolanum habito: omnes q athanaſio fauebant in exilium pelluntur. Preterea vō cum in ſynodo ariminenſi orientales ſacerdotes callidi homines ⁊ acuti: occidentales ſimplices ⁊ imperitos argumentis ac fallacijs conuincerent: pretermittere eam diſputationem pro tempore ſatius viſum eſt. Criſtū eñ cū patre homuſion eſſe negabant Hoc aūt qꝛ primū liberius pontifex aperte ipugnabat: qꝛqꝫ etiam damnare athanaſium iubente impatore nolebat: in exilium ab Arrianis pellitur: atqꝫ ita triennio ab vrbe abfuit. At vero ſacerdotes ꝯgregata ſynodo in liberij locū felicem preſbiterum virū optimū pontificeꝫ crearunt: qui ſtatim octo ⁊. xl. epiſcopoꝝ conuentu duos preſbiteros Vrſatiū ⁊ valentem ab eccleſia ſeparauit: quod cū cōſtantio auguſto in fide ſentirent. Hanc ob rē rogatu ⁊ precibus eorundem conſtantius liberium a b exilio reuocat: qui impatoris bñficio motus cuꝫ hereticis in rebꝫ omnibꝫ (vt qdam volunt) ſentiens: illud tamē cuꝫ catholicis tenebat: hereticos ad fidem redeūtes ñ eſſe rebaptizandos. Ferūt liberiū apd cimiteriuꝫ ſancte agnetis aliquandiu habitaſſe: cū conſtantia cōſtantij ſorore: quo eius rogatu ⁊ auxilio vrbem tutius ingrederet͛: ſ; mlr catholica dolum ineſſe ſentiens: id ſe facturam oīno recuſauit. Tandem vō cōſtantius iſtigantibꝫ vrſatio ⁊ Valente pulſo felice liberium introduxit. Vnde pſecutio ita vehemens exorta eſt: vt in eccījs ipſis pſbiteri ⁊ clerici paſſim necarent͛. Sūt tamē q ſcribant mulieres romanas in circēſi ſpectaculo reditū Liberij ab impatore precibꝫ impetraſſe. Pontifex aūt tācti cuꝫ arrianis ſentiebat eccleſias dei ꝙdiligenter exornauit: maxime aūt ſepulcrū beate agnetis: ⁊ baſilicā quā de noīe ſuo fecit apd macellū lidye. Fuit aūt hac miſera

tempeſtate euſebius emiſen⁹ epũs: qui multa
contra iudeos: getes 7 nouatianos docte ad-
modũ 7 eleganter ſcripſit. Eriphylus ꝙ Cy
prileteſis ſiue leuconte epiſcopus: in canti-
ca cãticoꝝ copioſe 7 accurate ꝯmẽtarios cõ
poſuit. Preterea võ donatus Apher (a quo
donatiui nomen ſumpſere) multa in catholi-
cos ſcribens: totam pene aphricã 7 iudeam
ſua pſuaſione decepit. Affirmabat em̃ patre
minorẽ eſſe filium: 7 ſpiritumſanctũ minorez
filio catholicoſq; rebaptizandos eſſe. Exta-
bant autem Hieronimi tpe eius multa ſcpta
ad heresim pertinẽtia: 7 de ſpirituſcõ liber
arriane doctrine conueniẽs. Et ne quicꝗ̃ ar-
riane perfidie tum deeſſet: Aſterius eius fa-
ctionis pl'ibus impante conſtantio multa ſcri-
pſit ad romanos in euãgelia in pſalmos que
ab hominibus ſue hereſis ſtudioſiſſime legũ
tur. Lucifer preterea caralitanus epiſcopus
cũ pancratio 7 hilario romanis clericis ad
conſtantinum a liberio miſſus: cum nollet ſb
nomine athanaſij Nicenam damnare fidem
relegatus: contra cõſtantiũ imperatorẽ ſcri-
pſit librumq; ei legendũ miſit: moritur tamẽ
ſub valentiniano principe. Ferunt autez for
tunatianum aquileienſem epiſcopum Libe
rium fidei cauſa in exilium pergentem: vt in
hereſim 7 diſcordiã laberetur ſolicitaſſe. Se-
rapion quoq; qui ob elegantiam ingenij ſco-
laſtici cognomẽ meruit: edidit tum aduerſuz
manicheum librum egregium: nec vnꝗ̃ con-
ſtantij minis a confeſſione veritatis deſtitit.
ad hominem enim profectus quo cum paca-
tiorem magno athanaſio redderet: minis tã
ti principis e gradu cõſtantie nunꝗ̃ decidit.
Ideo autem athanaſius magnus eſt habit⁹:
ꝙ paganis 7 hereticis conſtanti animo ſem-
per reſtitit. Liberius võ vbi ex ſacris ordini
bus bis in vrbe roma habitis: preſbiteros. x-
viij. dyaconos. v. epiſcopos. xix. creaſſet. mo-
ritur ac ſepelitur via Salaria ĩ cimiterio pri
ſcille. ix. kalendas maij. Sedit autem annos
ſex: menſes tres: dies quatuor. Uacat ſedes
dies ſex.

Felix ij

Felix ſecundus natõne romanus:
patre anaſtaſio: Conſtantij tẽpo-
ribus fuit. Qui ſolus poſt interfe
ctum a magnetio conſtantem imperio potit⁹
eſt. Mox iulianũ patruelem ſuum: quippe q
ex conſtantio patris conſtantini fratre nat⁹
erat: ceſarem creatum in gallias ſeditione ꝗ-
rũdã tyrãnoꝝ tumultuantes miſit: qui breui
7 gallorum 7 germanioruz motus ꝟtute ſua
compeſcuit: vnde militum omnium conſenſu
auguſtus appellatur. Quo audito conſtanti-
us rebus parthicis occupatus ad bellum ci-
uile conuerſus: apoplexia in itinere obijt in-
ter ciciliam cappadociam in Mopſocreni op
pido anno imperij. iiij. 7. xx. etatis quinto 7 q̃
dragesimo. Hoc autem morbo dixere medi-
ci hominem interijſſe ob dolorem animi 7 g̃-
uem cogitationem in quam rebellante Iuli-
ano inciderat. Ob eius autem moderatione
chriſtianorum cauſam ſemper excipio: i qua
vnice impius fuit: 7 comitatem inter diuos
more veterum referri meruit. Nam poſt ſu-
ſceptum imperium: Romam cum triumpho
via flamminea ingreſſus: aureo carpento ci-
ues obuiam factos mira benignitate inſpe-
xit 7 veneratus eſt: dictitãs illud Cynee pyr
rhi legati verum eſſe: tot ſe videre reges ĩ vr-
be Roma quot ciues. In vna tamẽ re popu-
lum Romanum ad riſum potius ꝙ̃ ad indi-
gnationem concitauit: ꝙ portas vrbis ingre-
diẽs celſas 7 faſtigiatas: arcuſq; triumpha
les prealtos 7 latos homo parue ſtature ca-
put incuruaret: more anſerum leſionem veri-
tus. Is preterea campum martium cum ad-
miratione inſpitiens ſepulcrum Auguſti ce-
ſaris tot ſimulacris marmoreis et eneis or-
natum. Forum Romanum: Iouis tarpei de
lubra: thermas: porticus in prouincie modũ
auctas. Amphiteatrum tyburtino lapide ex
tructum: tante altitudinis: vt eo vix inſpice-
re humanus oculus poſſet: pantheon mira al
titudine ſpacioſis molibus fornicatum: tem-
plum pacis: Pompei theatrum: circum ma-
ximum ſeptiſolium: tot arcus triumphales:
tot aqueductus: tot ſtatuas per vrbem ad or-
natum poſitas obſtupuit: ac tandez dixit na-
turam vires omnes in vnam vrbem effudiſ-
ſe. Stabat Traiani equus eneus in atrio:
cuius inſtar alterum ſibi fieri Conſtantino-
poli Conſtantius petebat ab hormiſda ar-
chitecto: quem ſecum duxerat. Cui hormiſ-
da ſtabuluz quoq; tale condas oportet: ſi vo
les equum late ſuccedere. Idem quoq; Hor-
miſda a Conſtantio interrogatus quid ꝺ vr
be Roma ſentiret. Id tantum ſibi placere re
ſpondit: quod didiciſſet ibi quoq; homines
mori (vt philoſophum decebat) locutus. Fe-
lix autem (quem diximus) in Liberij locum
a catholicis ſubrogatum eſſe: licet id factum
ab hereticis Euſebius 7 Hieronimus affir-
ment: quod certe miror: ſtatim vbi Pontifi-
catum inijt Conſtantinum magni Conſtan-
tini filium hereticum: 7 ſecũdo rebaptizatuz

ꝓmulgat ab euſebio nicomedieſi epo i aglõe
villa nõ lõge a nicomedia. Hic aũt deꝓbendi
error ẽt: q̃ ducunt nõnulli: q hãc hereſiz ma
gno cõſtãtino aſcribũt. Qḋ ꝑfecto (vt ex hy⸗
ſtoria vides) in tãtũ pncipẽ tanq̃ religiõis cri
ſtiane amãtiſſimũ nec debuit cadẽ nec potuit.
Dũ aũt altercatõ eẽt: 7 qdẽ mag (vt dixim⁹)
inter liberiũ 7 felicẽ: Arriana hẽſis biffariã
diuidit. Nã Eunomi⁹ (vnḋ Eunomiani) vir
corpe 7 aio leproſus: nec ſec⁹ interi⁹ q̃ exteri
us morbo regio corept⁹: affirmabat i rebus
oibꝫ 7 filiũ diſſimilẽ pr̃i: 7 ſpũſſanctũ cũ pr̃e
7 filio nil hr̃e cõmũe. Macedoni⁹ aũt quez nr̃i
añ errorẽ cõſtãtinopolitanũ epm fecerant: ab
arrianis expellit: q2 filiũ pr̃i ſilez fatebat: li
cet ſpũſſanctũ nõ ſec⁹ atq̃ illi blaſphema⸗
ret. Aiũt qdã felicẽ ↄciliũ octo 7 .xl. epoꝝ ha
buiſſe: i q̃ decernit: vt epi omnes aut ad ↄciliũ
generale veniat: aut lr̃is rõem reddãt: q̃re id
facere negant: qḋ qdẽ inſtitutũ carthaginenſi
cõcilio poſtea renouatũ ẽ. Hui⁹ aũt tꝑibꝫ fuit
achati⁹: quẽ q2 luſcus erat monophtalmõ vo
carũt. Hic vero ceſarienſis eccle i paleſtina eps
multa i eccleſiaſticen ↄſcripſit: tãteq̃ auctorita⸗
tis ob eloquẽtiã 7 ꝺſutiã apḋ cõſtãtinum fuit
queadmodũ hieronim⁹ ait (qḋ ego certe mi⸗
ror) vt rome i liberij locũ felicẽ arrianũ epm
ↄſtituẽt: quẽ ꝑfecto catholicũ fuiſſe cõſtat: vt
ſcripſimus: 7 arrianos ſp dãnaſſe. Felix aũt
poſtremo cũ nulla i re orthodoxe fidei deeſſz
ab aduerſarijs capt⁹: vna cũ m̃ltis ſecũ bene
ſentiẽtibꝫ interficit: ſepelit q̃ i baſilica quã ipe
edificauit via aurelia ſecũdo ab vrbe Roma
miliario duodecio kalẽdas decẽbris. Sedit
aũt tantũmõ annũ vnũ: meſes .iiij. dies duos
ꝓpter ſeditõez a liberio motã: quẽ damaſũ ſe
cut⁹: licz imerito int põtifices numeraui.

Damaſus

Damaſus natõe hiſpan⁹: pr̃e anto⸗
nio Juliani tẽpibꝫ fuit: viri certe
egregij: ſi domi: ſi foris ei⁹ ingeniuz reſpicis.
Nã 7 eubolo ſophiſta 7 libanio phõ p̃ceptõ⸗
ribꝫ viſus liberalibꝫ diſciplinis ita erat ibut⁹
tũ grece tũ latine: vt cuiuis optio pncipi ↄpa
ri poſſz. Mte erat meõrie: ingẽtis facũdie: i
amicos liberal: ꝓuicialibꝫ iuſtiſſim⁹: glie cu
pid⁹. Verũ hec oia ad extremũ euertit dũ xpi
anos pſeq̃t. Callidior tñ ceteris pſecutor nõ
vi neq̃ tormẽtis pmo: ſꝫ pmijs honoribꝫ blãdi⸗
tijs pſuaſiõibꝫ maiorẽ fere ꝑpli pte q̃ ſi atro⸗
cior fuiſſet elicuit. Vetuit aũt ne xpiani aucto⸗
rũ gẽtiliũ ſtudia adirẽt: neue ſcole niſi his q
deos deaſq̃ venerarẽt paterẽt. Vni tñ ꝓ he⸗
ſio viro doctiſſimo ↄceſſũ ẽ: vt xpian⁹ publice
docẽt: quã grãz ipe indigẽt⁹ ↄtẽpſit. Militare
cigulũ dari niſi gẽtibꝫ vetuit. Statuit p̃terea
ꝓcuratões ꝓuinciarũ iuriſq̃ dictõez xpianis
ñ debẽ ꝑmitti: q̃ꝑpe qbꝫ lex ipa xpiana ꝓꝓrio
vti gladio vetat. Athanaſiuz tñ apte oppugñt
atq̃ i exiliũ mittit: a magis ab auguribꝫ iſti⸗
gat⁹: q̃rũ artibꝫ maxie delectabat: qḋ dicerẽt
athanaſiũ obſtare q̃min⁹ eoꝝ artes in p̃cõ eſ
ſent. Cũ daphnius q̃ i ſuburbano antiochie
iux fontẽ caſtaliũ litaret apollini: 7 nulla ex
his q̃ q̃rebant rñſa ſuſciperet: cãſq̃ ſilẽtij p⸗
cõctaret a ſacerdotibꝫ: demões aiũt ſepulcrũ
babylle martiris ꝓpe aſtare: 7 iḋo rñſa ñ rd
di. Cũ iulian⁹ galileis impat: ſꝫ eñ noie xpi
anos appellabat: vt ſepulcrũ martyris inde
auferat. Qui dũ ſepulcrũ mira exultatõe tra
herẽt dicẽtes. Cõfudant oẽs q adorãt ſculpti⸗
lia: 7 q gliant i ſimulacris ſuis: ita irã iuliãi
pncipis ↄcitarũt: vt m̃ltos p̃ter inſtitutũ ſuũ
interfici iuſſerit. Miror ego id a iuliano fa⸗
ctũ cũ dyaboli artes iam vanas eẽ ↄgnoſcẽt.
Semel eñ magũ quedã i ſpelũcã ſecut⁹: cum
voces demonũ p ſꝫ reijceret ſigno crucis viſus
eſt: q̃ fugati ſunt demões. Cũ vò iulian⁹ dice
ret ſigno crucis aliqd mirũ ineſſe: rñdit ma⸗
gus demones etiã genus illḋ ſupplicij formi⸗
dare. Hãc ob rẽ iulian⁹ ꝑtinatior q̃ antea fa
ctus eſt: adeo vanitati magice deditus erat:
licet pus xpianã religionẽ ſimulato aio ãple
xus fuiſſet: vt cõſtãtij odiũ vitaret: legiſſetq̃
publice diuos codices: ac baſilicã noie marti
rum edificaſſet. Preterea vò idez impator q̃
nr̃is ſtomachũ facẽt: iudeis tẽpluz hieroſoli⸗
mitanũ reſtituit: cũ dicerẽt ſe alibi ſacrifica⸗
re nõ poſſe. Qui certe tãta arrogantia elati
ſunt: vt maiore impẽſa q̃ antea reſtituẽ tẽplũ
conarẽt. Verũ nõ ita m̃lto poſt terremotu tẽ⸗
plũ corruẽs: 7 m̃ltos iudeos ſil' oppreſſit: 7 il⸗
lud approbatũ ẽ lapidẽ ſup lapidẽ poni nõ de
bere. Seq̃nti aũt die incẽdio diuinitus imiſſo:
7 ferramẽta ipa ↄſũpta ſũt: 7 eo miraclõ m̃lti
iudei ꝑterriti ad fidẽ xpi venẽ. In pſas vò ꝓ
ficiſces iulian⁹ q̃s itellerẽ aũt res nouas moli
ri in reditu ſuo: malã qdẽ rẽ xpianis minat.
Cũ aũt ſupatis hoſtibꝫ icõpoſito agmine vi⸗
ctor rediret apud Cteſiphontẽ ↄfeſſus perijt.
A ſuis aut ab hoſtibꝫ id factum ſit incertũ ẽ:
q̃q̃ ſunt q ſcribãt ſagitta ex icerto miſſa trãſ
fixũ fuiſſe eũdẽq̃ exclamaſſe manu ad celum
extenſa: viciſti galilee viciſti: nã xpm galileũ
appellabat 7 fabri filiũ: vnde illḋ adoleſcẽtis
i libaniũ ſophiſtã interrogãtẽ: qd agẽt fabri
fili⁹: Juliano inqt locellũ ↄpoit: nã paulop⁹
ei⁹ cadauer locello auectũ ẽ. Sũt et q ſcribãt
hũc antea clericũ fuiſſe: ac poſtea a fide nr̃a

deſeciſſe: vn̄d hoīez apoſtatā vocāt. Perijt aūt
poſt annū 7 octo imperij ſui meſes: anno vo
catis ſecūdo 7. xxx. Huic deinde ſuccedit Jo
uianꝰ: q ab exercitu impator electꝰ n̄ pus ꝓ-
fiteri impatoris nomē voluit: q̄ oēs ↄclama-
rūt ſe xp̄ianos eē. Quibꝫ collaudatis: 7 iperi
um ſuſcepit: 7 exercitū e manibꝫ barbarorū
liberauit: Niſibi ac magna Meſopotamie p
te ſapori regi pſarū relicta. Hic autē octauo
impij ſui mēſe cruditate ſtomachi ſiue tetro
odore prunaꝝ morit᷑. Damaſꝰ aūt electꝰ ad
potificatū obeūdū vrſicinū dyaconū ↄpetito
rē hūit i baſilica q̄ ſicinini appellat᷑: vbi mlti
vtriqꝫ cecidē in ipo tēplo: cū res nō ſuffragijs
tm̄: ſ vi 7 armis tractaret᷑. Uerum n̄ ita mlt
topoſt ſacerdotū ac ppl'i ↄſenſu damaſꝰ epo
ↄfirmat᷑: 7 vrſicinus ad Neapolitanā eccl'iaꝫ
traducit᷑. Damaſus aūt adulterij accuſatus
publico ↄcilio cām dixit: vbi 7 innocēs abſol
uit᷑: 7 ↄcordiꝰ atqꝫ caliſtꝰ dyaconi falſi accu-
ſatores dānati: ac reiecti ab eccl'ia ſunt. Lau
tūqꝫ lege ē: vt deīceps penā talionis ſbeāt: q
aliquē falſo accuſauerit. Pacata tadē eccl'ia
Damaſus ocio litterario delectatꝰ vitas pō-
tificū omniū: q aū̄ ſe fuere ↄſcripſit: eaſqꝫ ad
hieronimū miſit. Nō d̄ſtitit tn̄ 7 tēpla 7 cul
tū diuinū augē. Duas em̄ baſilicas edificauit.
vnā iux̄ theatrū: alterā via ardeatina ad ca-
techūbas. Dedicauit 7 platoniaꝫ: vbi corpa
petri 7 pauli aliqn̄ iacuerāt. Uerſibꝫ q̄ꝫ ele-
gātibꝫ ſanctoꝝ corpa eo loci ſepulta exorna-
uit ad memoriā poſteritatis. Preterea vō ba
ſilicā quā ipē in honorē diui laurētij nō lōge
a theatro pōpeiano ↄdiderat: maximis mūe
ribꝫ ornauit: patena argētea libraꝝ. xx. ama
argētea libraꝝ. xv. ſcipho argēteo anaglypho
libraꝝ. x. calicibꝫ argēteis. v. coronis argēte-
is. v. domos q̄ꝫ circa baſilicam poſitas dono
dedit: fundū etiā papyrianū agri ferētinatis:
fundū antonianū: balnea n̄ lōge a tēplo poſi
ta: vt pſalmi q̄ꝫ alternis vicibꝫ i eccl'ia canerē
tur. i fineqꝫ coꝝ v̄ba hec ponenē. Glīa pr̄i 7
filio 7 ſp̄ui ſancto iſtituit. Primꝰ et hieroni-
mi ſcriptis auctoritatē dedit: cū pus. lxx. iter
ptū ſcripta tātūmō i pcō eēnt. Nā 7 biblia hie
ronimi legi cepta ē: 7 pſalmi eiuſdē fideliť ex
hebraico traducti: cū antea apō gallos potiſ
ſimū icōpoſite legēnt. Mādauit itē vt i pnci
pio celebratōnis (quā miſſā vocāt) ↄfeſſio di-
cēt vt hodie fit. Idē vero damaſus vbi ex ſa-
cris ordibꝫ qnqes hitis: pſbiteros vnū 7. xxx
dyaconos. xj. epōs. ij. 7. lx. creaſſet: morit᷑ ac
ſepelit᷑ via ardiatina cū mr̄e 7 ſorore i baſili-
ca a ſe ↄdita tercō idꝰ decēbris. Sedit ānoſ. x-
ix. mēſeſ. iij. dieſ. xj. Uacat ſedes dies. j. 7. xx.

Syricius

Syricius natione romanus: patre
Tyburcio Ualentiniani tempo-
ribus fuit. Qui a Juliano multa
incommoda ob fidem chriſti paſſus pulſuſqꝫ
militia: cum Senatorū princeps eēt. Mor
tuo autem Jouiano militum omnium con-
ſenſu imperator electus: Ualentem fratrem i
partem imperij accipiens eidem orientem aſ
ſignat. Poſtea vō imperij ſui anno tercio
Gratianum filium necdum bene puberez ſo
crus 7 vxoris hortatu Auguſtuz creat: pre-
copium quidem apud Cōſtantinopolim res
nouas molientem cum ſatellitibus ſuis mi-
ra celeritate opprimit. Sed Ualens ab Eu-
dorio Arriani dogmatis epiſcopo baptizatꝰ
in ſeuiſſimam hereſim declinans noſtros per
ſequitur: 7 in exilium pellit. Mortuo preſer
tim Athanaſio: quo viuente res chriſtiana
ſex 7 quadraginta annis mirifice ſuſtentata
eſt. Inſtabat Lucius hereticus hoſtilem in
modum noſtros perſequens: neqꝫ illis qui-
dē parcens qui in heremo erant: eos em̄ im-
miſſis militibus aut trucidabant: aut in ex-
iliū mittebat. Magne auctoritatis tunc erāt
Antonij diſcipuli Macharij duo in Syria
quorum alter in ſuperiore alter in inferiore
habitabat heremo. Iſidorus quoqꝫ tum in p̄
cio erat: Pannucius: Pambos: Moſes: be-
niamin: Paulus apheliotes: Paulus pho-
cenſis: Joſeph qui mons Antonij dicebatur
Hos cum exilio vexaret Luciꝰ mulier: pha-
natica proclamat: viros dei in inſulam egy-
pti nequaq̄ꝫ mittendos eſſe. Mannia quoqꝫ
Saracenorum gentis regina cum frequenti-
bus prelijs Romanorum opes attriuiſſet:
Paleſtini 7 Arabici limitis oppida vaſtans
Orata pacem nō aliter repromittit: niſi mo
ſem chriſtianum virum ſanctiſſimum genti
ſue epiſcopum deſignarent. Id agere Luci-
us conabatur: verum Moſes inclamat. Ar-
guunt te o Luci per metalla damnati chriſti
ani in inſulas relegati 7 carcere incluſi: qua
re manus tuas ad me conſecrandum nunq̄
inijcies. Reuocatis itaqꝫ epiſcopis qui ſe cō-
ſecrarent datur regine preſul: ac pax Roma
nis redditur. Seuiebat in chriſtianos Ua-
lens 7 Lucius: licet Themiſtij philoſophi
littere eum Ualentem aliquantulum mitio-
rem reddiderint. Seuiebat 7 Thanaricus
Gottorum rex: qui plurimos barbaroꝝ mar
tyrio affecit. Interim vero valentinianus ſa
xones gentē i oceani littoribꝫ poſitā locis in-
uijs: 7 burgōdiōes v̄tute ac rei militaris ſcia

oꝓpꝛeſſit. At vͦo dux ſarmate ſeſe ꝑ pãnonias
effuduſent bellũq; in eos parat ſubita ſãguis
effuſiõe apd brigionẽ oppidũ moꝛit̃. Cũ got
ti ſedibꝰ eiꝰ pulſi ꝑ oẽs ſe thracias effudũt: q
bus dũ valẽs ire obuiã cũ exercitu parat: re
uocatis priꝰ ſ ſero ab exilio ep̃is ⁊ mõachis
q̃s etiã militare coegerat: ꝓlio victꝰ igni exu
rit̃. Hec qdẽ clades romani imꝑij ac totiꝰ ita
lie exitiũ fuit. Siricius aũt (dũ hec agerẽt) cẽ
ſuit mõachos q̃ꝝ vita ꝓbata eẽt poſſe ſacris
iniciari a p̃mis oꝛdibꝰ vſq; ad ep̃atuz. Cẽſuit
itẽ oꝛdines ꝑ interualla dãdos. Manicheos p̃
terea q i vꝛbe erãt vetuit ꝯmũicare cũ fidelibꝰ
Penitẽtes aũt ⁊ redeũtes ad gremiũ oꝛthodo
xe fidei recipiẽdos eẽ cẽſuit: ſi mõaſteriũ igꝛe
derent̃: atq; ibi ieiunijs ⁊ oꝛonibꝰ ſe toto ſue
vite t̃pe macerarẽt. Uiaticũ ſiqdez tũ demuz
ab eccĩa recipiebãt: vbi de optia eoꝝ vita cõ
ſtaret. Cõſecꝛari aũt p̃ſbiterũ ab ep̃o tantũ cẽ
ſuit. Inſtituit itẽ vt qcũq; aut viduã aut ſecũ
dã vxoꝛẽ duxiſſet: ab officiõ eccĩaſtico pellere
tur. Hereticos q̃z ꝑ manus impoſitõz recipi
endos cẽſuit. Hꝰ t̃pibꝰ hilarius fuit vꝛbis pi
ctauioꝝ aqtanie ep̃us q ⁊ ꝯ arrianos .xij. li
bꝛos ſcripſit: ⁊ alteꝝ ꝯ valẽtẽ ⁊ vꝛſatiuz: atq;
nõ ita m̃ltopoſt pictauijs moꝛit̃. Uictoꝛinus
aũt natõe aphꝛ: rome tũ p̃mũ rhetoꝛicã docu
it: poſtea vͦo in extrema ſenectute fidei nr̃e ſe
tradẽs: ꝯ arriũ libꝛos moꝛe dyaletico ſcpſit.
M̃lta q̃z ꝯpoſuit ad ꝯmẽdatõz fidei nr̃e gre
goriꝰ lacticꝰ hiluerti ep̃s. Photinꝰ aũt gallo
grecꝰ marcelli anticyrani ep̃i diſcipulꝰ He
bionis hẽſim inſtaurare tũ conatꝰ ẽ. Hebion
ei xp̃m pio cohitu Marie: natũ viꝝ iuſtũ pu
tauit. Is qdẽ a valẽtiniano imꝑatoꝛe pulſus
plura ſcripſit volumĩa: ac p̃cipua ꝯ gẽtes. At
didymꝰ alexãdrinꝰ a teneris ãnis ocul' captꝰ
⁊ ob id etiã p̃maꝝ lr̃aꝝ ignarꝰ: ita geometri
az ⁊ dyaleticã: q̃ magno vſu indigẽt: iã gran
dis natu cũ p̃mis elemẽtis didicit: vt p̃clara
q̃dã opa i mathematicis ſcripſerit: i pſalmos
q̃z ⁊ i euãgeliũ matthei ac iohĩs: ⁊ ꝯtra arria
nos m̃lta edidit. Optatꝰ q̃z aphꝛ ep̃s Mil
uetanꝰ libꝛos ſex ꝯ donatianos ꝯpoſuit. Se
uerus aũt cecilius hiſpanus agnatõez ab illo
ſeuero ducẽs: ad quẽ lactãtij duo extãt ep̃laꝝ
libꝛi: volumẽ ꝯpoſuit: qd cataſtrophen võuit
Syricius vͦo cõpoſitis eccĩe rebꝰ: ac creatis
ſex ⁊ .xx. p̃ſbiteris: dyaconis .xvj. ep̃is duobꝰ
⁊ .xxx. ex ſacris oꝛdibꝰ qnquies hitis: moꝛit̃
ac ſepelit̃ i cimiterio priſcille via ſalaria octa
uo kalẽdas marcij. Sedit ei annos .xv. men
ſes .xj. dies .v. ⁊ viginti. Uacat tum ſedes di
es viginti.

Anaſtaſius.

Anaſtaſius natõe romanꝰ: patre
maximo: imꝑante gratiano vꝛbis
rome ep̃s creat̃. Nam gratianꝰ adoleſcẽs re
ligione clarus: milicia ſtrẽnuus: apd argẽta
riã oppidũ gallie vno prelio ad trigĩta milia
alamanorũ fines romanoꝝ vaſtantes: cũ mi
nimo ſuoꝝ incommodo interfecit. In italiã
deinde rediẽs: pulſa arriana hẽſi totã ꝓuĩci
az ad verã xp̃i fidẽ redegit. At vero cũ inſtã
tibꝰ gottis rempublicam in magno diſcrimi
ne videret: Theodoꝛiũ ex hiſpania oꝛiundũ
virum clariſſimũ ſocium ac imꝑij comitẽ ſibi
delegit: qui ſuperatis alanis Hunnis ⁊ got
tis oꝛientale imꝑiũ reſtituit: icto cũ athalari
co rege gottoꝛũ federe. quo qdem moꝛtuo ac
cõſtãtinopoli egregie ſepulto: om̃es eius mi
lites theodoꝛiũ virũ optimũ ſecuti ſunt. In
terim vͦo maximus in b2ittania tyrãnidẽ oc
cupans: ac in galliã traijciẽs: apd Lugdunũ
gratianũ interfecit: qua re valentinianꝰ iuni
oꝛ frater metu ꝑterritꝰ: ad theodoꝛium i oꝛi
entem confugit. Sunt autez qui ſcribãt hos
quidem fratres in tantam calamitatem inci
diſſe matris iuſtine crimine: que arrianã he
reſim fouens chꝛiſtianos perſequebatur: ma
xime vero ambꝛoſium: quem etiam inuitum
populus Mediolanenſis tum epiſcopum de
legerat. Moꝛtuo enim Auxentio hereticoꝛũ
epiſcopo: ſtatim ſeditõ Mediolani exoꝛta ẽ.
Cuz hanc itaq; repꝛimere Ambꝛoſius cona
retur: qui tum conſularis eiuſdem prouincie
faſces regebat: eccleſiamq; ingreſſus m̃lta d
concoꝛdia partium diſſeruiſſet: ab om̃ibꝰ ſuc
clamatum eſt: non alteri q̃ Ambꝛoſio epiſco
patum committi debere: quod etiam factum
eſt. Ex catechumino enim chꝛiſtianus factꝰ
⁊ ſacris initiatus Mediolanenſis epiſcopꝰ
creatur. Cuius doctrina ⁊ ſanctitas quanta
fuerit: eius vita ac opera doctiſſime ⁊ elegan
tiſſime ſcripta oſtendunt. Tunc autem ana
ſtaſius rei diuine cauens conſtituit: ne ſacer
dotes vllo modo ſederent: ſed curui ⁊ venera
bundi ſtarent: cum ſacrum euangeliũ aut ca
neretur aut legeretur i eccleſia dei. Neue pe
regrini maxime autem tranſmaritimi in cle
rum reciperentur: niſi quinq; epiſcopoꝛuz p̃
ſe ferrent cirographa. Hoc autem factum ẽẽ
aiunt propter manicheos: qui tum in aphꝛi
ca magno in precio erãt: ⁊ ad coꝛrumpendaz
fidem de ſuis quoquo verſum mittebant. Cõ
ſtituit ite m ne debiles ⁊ manci: neue aliquo
membꝛo carentes in numerum clericoꝛum
reciperentur. Baſilicam nouq; (que creſcen

tina vocatur)in regione ſecunda via mamer
tina dedicauit. Huius ⁊ damaſi ⁊ ſyricij tem
pora illuſtrarunt: non modo optimi impera
tores: Iouianus: Ualentinianus: Gratian⁹
Theodorius: verumetiam ſanctiſſimi atq3
excellentes in quauis facultate doctores: tu3
greci: tum latini: Gregorium nobis chriſti-
anis cum Baſilio Capadocia genuit: vt ait
euſebius: ambo fuere nobiles: ambo athenis
eruditi. Baſilius enim ceſaree Cappadocie:
que prius Maza vocabatur epiſcopus con-
tra Eunomiu3 egregios libros edidit. Scri
pſit ⁊ volumen de ſpiritusancto: ⁊ monacho-
rum inſtituta. Duos habuit fratres Grego-
rium ⁊ Petrum viros doctiſſimos. Gregorij
extabant Euſebij temporibus aliqua volu-
mina. At gregorius Nazianzenus: qui Ba
ſilium ad monaſterium perduxit: Hierony-
mi preceptor multa ſcripſit: maxime vero in
laudem Cypriani Athanaſij maximi philo-
ſophi. Scripſit ⁊ contra eunomium libros
duos: contra Iulianum imperatorem librū
vnum. Laudauit ⁊ nuptias ⁊ virginitatem
hexametro verſu. Leuauit ⁊ Conſtantinopo
litanos ab hereſi rationibus ⁊ ſuo elegantiſ
ſimo dicendi genere: in quo polennonum vi-
rum eloquentiſſimum ſecutus eſt. Is poſtre-
mo dum ſenex admodum eſſet: ſucceſſore3 ſi-
bi deligens ruri vitam monachi duxit. Ba-
ſilius autem ſub Gratiano: hic vero ſub the-
odorio moritur. Epiphanius quoq3 Cypri
Salamine epiſcopus hereſes omnes elegan
tiſſimis voluminibus impugnauit. Compo-
ſuit tū etiam mlta ſermone Syro effren edeſ
ſene eccleſie dyaconus: qua ex re ad tantam
venit dignitatem: vt poſt lectōnem ſcripture
ſacre publice in quibuſdam eccleſijs eius ſcri
pta legerentur. Anaſtaſius autem vbi ex ſa-
cris ordinationibꝫ bis in vrbe menſe decem-
bri habitis: preſbiteros octo: dyaconos qui-
q3: epiſcopos. x. creaſſet: moritur ⁊ ſepelitur
in cimiterio ad vrſum pilleatum. v. kalendas
maij. Annos vero. iij. dies. x. ſedit. Uacat tū
ſedes dies vnū ⁊. xx.

Innocentius

Innocentius natōne albanus: pa-
tre innocentio particeps Theo-
dorij temporum fuit: qui ſingulari
celeritate ⁊ conſilio vſus: maximū tyrānum
gratiani interfectorē apud aquileiā occidit.
Hanc calamitatē maximo ipſi martinus vir
ſanctiſſimus antea predixerat: dū brittaniā
militaribꝫ copijs ſpoliat: in italia3 ꝯtra ius
fasq3 ventur⁹. Tūc eīn a circio ſcoti ab aqui
lone picti: inſulā vacuā militibꝫ ingreſſi lōge
ac late oīa vaſtarūt. Theodori⁹ aūt dīno au
xilio fretus: ⁊ androgatium maximi comitē
⁊ victorē eiuſdem tyrāni filium: ⁊ abrogaſtē
⁊ eugenium tyrānos mira celeritate vſus op
primit: vnde merito claudiani poete carmia
in laudem theodorij extant. O nimium dile-
cte deo tibi militat ether: Et coniurati veni-
unt ad claſſica venti. Accedit theodorio ad
diſciplinam militarem laus ingenij: quo plu
rimum valuit ⁊ religionis. Nam cum medi
olani ingredi eccleſiam vellet myſteria viſu-
rus: prohibitus ob quoddam facinus (vt fie
ri ſolet)ab ingreſſu eccleſie niſi peniteret: ita
equo animo id tulit: vt vltro ipi ambroſio ḡ-
tias egerit atq3 penituerit. Huius vxor fla-
cilla fuit ex qua arcadium ⁊ honorium ſuſce
pit. Iratus ſemel theodorius: ꝙ theſſaloni-
cenſes in theatro militem occidiſſent: vel(vt
alij volunt)iudicem ſuum: egre retentus a ſa
cerdotibꝫ italicis ē: quo minuſ omnes theſſa
lonicenſes occideret. Qui poſtea ad ſe redi-
ens re cognita ⁊ lacrimis penitentia3 prope
patrati ſceleris egit: ⁊ lege3 tulit: vt ſententie
principum ſuper animaduerſione prolate in
tercium diem differentur: quo miſericordie
vel penitentie locus daretur. Ferunt princi-
pem ipſum(ſi quando ira percitus fuiſſet) hac
deinceps conctatione vſum: vt notas omnes
litterarum expreſſe recenſeret: quo interi ire
daretur locus. Affirmant quidam principē
ipſum familiaritate cuiuſdam Iohānis mo-
nachi anachorite in thebaide vſum: cuius cō
ſilio tum bellum tum pacem gerebat. Theo-
dorius autem quinquageſimum etatis agēs
annum: Mediolani moritur. Innocentius
vero tanta imperij tranquillitate ⁊ benigni-
tate principis vſus: multa ad religionem cri-
ſtianam pertinentia meditatus eſt. Conſtitu
it enim vt ſabbato ieiunium celebraretur ⁊
ꝙ tali die chriſtus in ſepulcro iacuiſſet: ⁊ ei⁹
diſcipuli ieiunaſſent. De iudeis quoq3 ⁊ pa-
ganis: deque monachis regulas quaſda3 tu
lit. Cataphrygas autem hereticos: quorum
auctores fuere montanus priſca ⁊ maximil-
la(vt ante dixi)ab vrbe expulit: Theodorio
annuente vel in monaſteria(vt alij volunt)re
legauit. Preterea vero Pelagiu3 monachū
⁊ Celeſtinum hereſeos damnauit: ⁊ ꝙ libe-
rum arbitrium diuine gratie anteferrent: ⁊
ꝙ dicerent ad implenda diuina iuſſa volun-
tatem per ſe ſufficientem eſſe. Contra hos ꝗ-
q3 multa ſcripſit Auguſtinus. Pelagius aūt
in brittaniā proficiſcens totā in ula3 errore
ſuo īfecit adiuuāte iuliano tāti mali comite

Baſilicā v̄o Geruaſij ⁊ Protaſij dedicauit.
Veſtiue mľieris impēſa ſtructā ⁊ ornatā: di
uenditis eiꝰ bonis ex teſtamēto relictis iuſto
p̄cio. Tēpli dona hec fuere: patene argentee
due. lx. librarꝫ: corone. xij. ceroſtrata argētea
iiij. Ad ornatū baptiſterij ceruū obtulit. v. et
xx. librarꝫ fundētez aquā: vas criſmatis ex ar
gēto li. v. ſcyphos duos argenteos: anagly
phos. xx. librarꝫ. Dos autē tēpli erat domus
ad baſilicā bl'inā: balneū ad templū Mamu
ri: domus itē in cliuo ſalutis balneate: fūdꝰ ī
agro cluſino: alē fundus ī agro fūdato. His
addita domus emeriti ī cliuo mamertino: do
mꝰ altera in vico lōgo: balneū q̄ꝫ eodem vico.
Curā v̄o ⁊ adminiſtratōez huius baſilice ⁊ ſā
cte Agnetis leopardo ac Paulino p̄ſbiteris
ꝯmiſit. Huiꝰ tēpibꝫ fuit Apollinaris Lao
dicee Syrie ep̄us: vir ſane in diſputando ve
hemēs ⁊ ita acutꝰ: vt auſus ſit dicē corpꝰ non
aīaꝫ a dn̄o in diſpēſatōne ſuſceptū: poſtea ve
ro cū ratōnibꝫ vrgeret: ait eū q̄dem habuiſſe
animā nō tn̄ ex ea p̄te qua rōnabiľ eſt: ſꝫ ex ea
ſolū q̄ corpꝰ viuū reddit. Ad ſupplemētū vero
rōnabilis p̄tis ipſuꝫ v̄buꝫ dei fuiſſe p̄hibeat.
Que q̄dem ſn̄ia ⁊ a Damaſo antea ⁊ a Pe
tro Alexādrino ep̄o exploſa ē. Hinc Apolli
nariſte originē habuē: Martianꝰ aūt Bar
cilone vrbis ep̄s caſtitate ⁊ eloq̄ntia īſignis
bn̄ cuꝫ fide ſenſit: ⁊ nouatianos ſcriptis ſuis
impugnauit. Cyrillꝰ v̄o hieroſolymitanꝰ ep̄us
ſepe pulſus eccl'ia: ⁊ receptꝰ ad extremum ſub
Theodoſio p̄ncipe ānis octo ep̄atuꝫ tenuit
mľtaq̄ꝫ ſcripſit. Eſitꝰ itē apō Theſpheſium
rhetorē cū Gregorio Nazianzeno ep̄o adole
ſcēs ceſarie eruditus: plurimo labore Orige
nis ⁊ Pamphili corruptā bibliothecā mem
branis īſtaurare conatꝰ ē: ſcpſit et ip̄e mľta
Eodē q̄ꝫ t̄pe hieronymꝰ p̄ſbitē ī bethleē hitās
īgenio ac facūdia ſua xp̄i fidē mirūimmodū
auxit: q̄d etiā eiꝰ ſcripta declarāt. Improbat
itē eo t̄pe ī ſynodo burdegalēſi Priſciliani do
gma ſumptū ex Gnoſticorꝫ ⁊ manicheorꝫ hē
ſi: de q̄ ſupius diximꝰ. Innocētiꝰ v̄o vbi ꝑ ſa
cros ordies q̄ter ī vrbe hitos p̄ſbiteros. xxx.
dyaconos. xij. ep̄os. iiij. ⁊. l. creaſſet: moritur
ac ſepelit ī cemiterio ad vrſū pileatū. v. kalē
das auguſti. Sedit ānis. xv. men. ij. diebꝫ. v.
⁊. xx. Vacat tū ſedes dies. ij. ⁊. xx.

Zozimus.

Zozimꝰ natiōe grecus: p̄re Abra
hamo mortuo: Theodoſio: Ar
cadij ⁊ Honorij q̄ p̄ri impio ſuc
ceſſere t̄pibꝫ fuit. Hi q̄dē gubnacula impij ſu
ſcipiētes paribꝫ auſpicijs illō rexē diuiis tan

tūmodo adminiſtratōibꝫ. Arcadiꝰ eīn orientem:
Honoriꝰ v̄o occidentē gubnabat: licꝫ Theo
dorꝰ filijs adhuc adoleſcētibꝫ tres duces re
liq̄rit: q̄ Romā gubernarēt impiū Ruffinuꝫ
q̄ orientēꝫ: Stilconem qui occidentē: Gildo
nem q̄ Aphricā regerent. Qui deinceps cupi
ditate imperandi moti ſpretis pupillis regnuꝫ
occupare conati ſunt. Gildoni res nouas in
Aphrica molienti: Maſcelger fratē eius cru
delitatē veritus cū exercitu obuiā factus: ho
minē fundit fugatq̄ꝫ: q̄ vel dolore animi vľ ve
neno nō ita multo pꝰ moritꝛ. Idē q̄ꝫ Maſcel
ger tanta victoria elatus: cū nec deo nec hoī
bus parcēt a militibꝫ occidit̄. Ruffinꝰ v̄o ab
Arcadio opprimitꝛ: dū orientale impiuꝫ conat̄
inuadē. Ingreſſus tum Italiā Rhadagaſiꝰ
Gottorꝫ rex immaniſſimꝰ ferro ac flāma oīa
vaſtabat. Verū Romani ꝯpato exercitu bar
barū in feſulanis mōtibꝫ opprimūt duce ſtil
cone. Huic vero ſucceſſit Alaricus: quē Sti
lico regni cupidus cū ſupare poſſet: ⁊ fouit ⁊
iuuit. Verū poſtremo cū Alaricꝰ in Galliaꝫ
ꝓficiſcēs ꝯcedente eo loci ſedes ad incolēduꝫ
Honorio apud pollentiā ꝯſediſſet: Saulum
gente ⁊ religiōe hebreū a Stilcone cū militi
bus immiſſuꝫ: quo fedus turbaret hoſtē ſen
ſit. Facile eīn fuit barbaros nil tale ſuſpican
tes: ⁊ diē paſche obſuātes incautos p̄turba
re. Verū ſequēti die ſumptis armis: ⁊ Sau
lum cū exercitu ad interfectōez cedit: ⁊ omiſſa
Gallia ī Stilconē ⁊ Romanos mouet. Qui
bꝫ ſupatis vrbē romā poſt longū ⁊ grauē ob
ſidionē capiūt āno eiuſdē ꝯdite milleſimo ac
centeſimo ⁊ ſexageſimoquarto: ſalutis vero
xp̄iane āno duodecimo ⁊ q̄drigēteſimo. Hac
tn̄ moderatōne alaricus vſus ē ⁊ clemētia: vt
ſuis mādauerit a cede ⁊ ſāguie q̄ad fieri po
terat abſtinē: otue ꝯfugiētibꝫ ad baſilicas pe
tri ac pauli p̄ceret. Rex v̄o tercia die ab vr
be diſcedēs minus calamitatis q̄ putaret ꝑ
peſſa. Pax eīn incēdij ſenſerat: ī Lucanos ⁊
Brucios ꝓficiſcit̄ vbi apud Coſentiā vi ca
ptā ⁊ direptā moritꝛ. Cui ſtati oīm Gottorū
ꝯſenſu Athaulphus ob affinitatē ⁊ genꝰ ſuc
cedit: quē q̄dē ad vrbē romā cū exercitu r̄deū
tēꝫ Galla Placidia ſupioris Theodoſij fi
lia eꝰ vxor ita placauit: vt a cedibꝫ ⁊ rapinis
t̄paruꝫ: ⁊ ſuis ingratibꝫ vrbis dimiſſa ſit. In
animo certe ei ꝑus fuerat vrbē romā delē ac
nouā ꝯdē: eāq̄ꝫ Gotthiam appellare: ⁊ impa
toribꝫ nomē d̄ ſe relinq̄re: vt nō auguſti dein
ceps ſꝫ Athaulphi vocarent̄. Mētē hoīs pla
cidia n̄ mō a tāto facinore auertit: verūetiam
fedꝰ inē athaulphū Honoriū ⁊ Theodoſiū
iuniorē ꝯpoſuit. Arcadij iā mortui filiū. Zo

zimus autẽ ĩ tanta rerũ ꝑturbatõe rem diui⸗
nam nũq̃ omiſit. Cõſtituit eñ vt dyaconi dñ
celebraretur leuas tectas haberẽt linoſtimis.
Conceſſit item vt ĩ parrochĳs cerei ſancto ſab
bato benedici poſſent. Bibere aũt in publico
clericis vetuit. In cellis fideliũ id fieri poſſe ñ
negauit. Vetuit etiã ne ſerui in clerum recipe
rentur: q̄ huiuſcemodi viros liberos ⁊ inte⸗
gros eſſe oporteret. Aſciſcũtur nũc nõ modo
ſerui ⁊ vulgo cõcepti ac nati: verũ etiam flagi⸗
tioſi oẽs ex flagitioſo quoq̧ geniti: quoꝝ ſce
lerib⁹ eccleſia dei magnũ aliq̇d incõmodũ tan
dem capiet. Ferunt tum Zozimum miſiſſe ad
Carthaginenſe conciliũ Fauſtinum epiſcopũ
duoſq̧ vrbis Rome preſbiteros: vt oſtenderet
nil vſq̃ publice agi debere ſine cõſenſu eccleſie
Romane. Huius aũt pontificatu fuit Lucius
Arriane partis epiſcopus: qui variarum hy⸗
poteſeon libellos ſcripſit. Diodorus q̧ Tar⸗
ſenſis epiſcopus: dum Antiochie p̄ſbiter eſſet
multa tum ſcripſit Euſebĳ ſententias nõ autẽ
eloquẽtiam imitatus ꝓpter ignoratõem ſecula
rium litteraꝝ Scripſit et Tyberianus apolo
geticum ob ſuſpitõem hereſeos: q̄ cũ priſcilli⸗
ano accuſabatur. Euagrius preterea acris et
feruẽtis igenĳ vitã btĩ Antonĳ de greco Atha
naſĳ in ſermonem noſtrum trãſtulit. Scripſit
et Ambroſius Alexandrinus auditor Didy⸗
mi in Apollinarem volumen preclarum. Fue
re tum etiam in precium Iohannes Conſtan
tinopolitanus et Theophilus Alexandrin⁹
illuſtres epiſcopi. Hunc ego arbitror Iohan⸗
nem chriſoſtomum fuiſſe: qui ob elegantiaz di
cẽdi hoc cognomẽtum merito adeptus eſt: qui
q̧ Theodorum ⁊ maximum ꝯdiſcipulos ſuos
ad fidem xp̄i traduxit: relictis preceptoribus
Libanio et Andragathio philoſopho. Inter⸗
rogatus Libanius iam morti propinqu⁹: quẽ
potiſſimũ in ſchola ſucceſſorem relinquere vel
let nõ alium q̃ chriſoſtomum dixit: niſi homi⸗
nem chriſtiani ad ſe traduxiſſent. Perlata tũ
etiam ſunt ad Zozimum ſynodalia decreta:
quibus confirmatis: pelagiana hereſis vbiq̧
damnatur. Sũt qui ſcribãt ⁊ Petroniuz Bo
nonienſem epiſcopum virum ſanctiſſimum: et
Poſſidonium Aphrice prouincie epiſcopum
magnam ſanctitatis opinionem de ſe tum con
citaſſe. Scripſit et multa ꝯtra hereſes Prima
tius ad Fortunatum epiſcopum. Sunt q̄ ſcri⸗
bant probam Adelphi proconſulis vxorez Cẽ
tonas Virgilĳ ĩ laudem chriſti tum compoſu⸗
iſſe. Hanc certe laudem quidam Eudochie a⸗
ſcribunt Theodorĳ iunioris vxori. Auguſti⸗
nus vero beati Ambroſĳ in fide diſcipulus:
homo certe omnium qui tum fuere doctiſſim⁹
Hippone in Aphrica epiſcopus: fidem noſtrã
ſcriptis et diſputationibus tum maxime tue⸗
batur. At zozimus creatis ĩ vrbe Roma preſ⸗
biteris decem: dyaconis trib⁹: epiſcopis octo
moritur ac ſepelitur via Tyburtina apd̄ cor⸗
pus beati Laurentĳ martiris ſeptimo kalen⸗
das ianuarĳ. Sedit annum vnũ. menſes tres
dies duodecim. Vacat tum ſedes dies vnde⸗
cim.

Bonifacius

Bonifacius natione Romanus: pa
tre Iocundo preſbitero: Honorĳ
temporibus fuit. Orta quidez tum
in clero ſeditio eſt. Nam dum Bonifacius in
Baſilica Iulĳ vrbis Rome epiſcopus crea⸗
tur: Eulalius in Conſtantiniana electus huic
ſtatim obĳcitur. Quod vbi Honorius: q̄ tum
Mediolani erat intellexiſſet. inſtante Placi⸗
dia cum filio Valentiniano ambo ab vrbe pel
luntur. Reuocatur tamen ſeptimo menſe poſt
Bonifacius: et ſolus vrbis preſul conſtituitur
Interea vero mortuo Athaulpho Gottorum
rex Vallias decernitur: qui dei iudicio perter
ritus: Placidiam apud ſe tamen honeſte ha⸗
bitã: Honorio fratri reddidit: paceq̧ cuz eo
datis lectiſſimis obſidibus inĳt. Idem fecere
Alani Vandali et Sueui. Placidiam vͦ Ho
norius Conſtantio quem ceſarem declarauer⸗
rat in matrimonium collocat: vnde Conſtan⸗
tius Valentinianum filium ſuſcepit: que poſt⸗
ea a fratre pulſa ad orientem cum filĳs Hono
rio et Valentiniano proficiſcitur. Bonifaci⸗
us autem pontifex tum conſtituit: ne mulier
vlla aut monacha ſacratam pallam attrecta⸗
ret: aut thura contingeret: neue ſeruus aut ob
noxius vel oberratus ĩ clerũ reciperetur. Cõ⸗
didit preterea oratorium ĩ cimiterio ſancte Fe
licitatis martiris: eiuſq̧ ſepulchrum ornauit
marmoribus et argento. Nam et patenam ar
genteam dono dedit librarum. xx. et cyphum
argenteum librarum. x. et coronas argenteas
tres: calices minores duos. Hui⁹ quoq̧ pon⸗
tificatum inſignẽ reddidere mlˀti preclari viri
maxime vͦ hieronimus preſbiter patre Euſe⸗
bio nat⁹ opido Stridonis: quod a Gottis e⸗
uerſum Dalmatie quondam Pannonieq̧ in
finibus fuit. Quantum iſte iuuerit eccleſiam
dei vita et ſcriptis non attinet dicere: cum et
vita eius ſanctiſſima omnibus placeat: et ſcri⸗
pta eius ita in precio et in honore ſint: vt ne⸗
mo magis legatur ab eruditis p̄ſertim. Mo⸗
ritur autem hieronimus in Bethleem etatis
ſue anno. lxxxi. pridie kalendas octobris.
Laudatur et Gelaſius ceſaree paleſtine poſt

Eunomium epiſcopus: vir accurati elegan
tiſqꝫ ingenij. Scripſit et hiſtoriam Dexter
Patiani filius ad Hieronimum. Laudauit
et ſpiritumſanctum Amphilotius eleganti
ſtilo. Laudat et Sophronium Hieronimꝰ
qꝫ de euerſione Serapis librum copioſe ac
docte ſcripſerit. Aiunt et Lucianum preſbi-
terum deo innuente: tum quidem reliquias
Stephani prothomartiris ⁊ Gamalielis
Pauli preceptoris inueniſſe: deque ea re ſer
mone greco ad omnes eccleſias ſcripſiſſe:
quam ſcriptionem poſtea Habundius pre-
ſbiter Hiſpanus latinam fecit ad Oroſiū
preſbiterum. Sunt etiam qui huic etati ad-
dant Johannem Caſſianum et Maximi-
num viros doctiſſimos. De Eutropio autē
Auguſtini diſcipulo nō ita ambigitur: qui
hiſtorie Romane Epitomen fecit: ab vrbe
condita vſqꝫ ad tempora ſua ſatis eleganti
ſtilo ⁊ oratione. Scripſit ⁊ ad duas ſorores
chriſto dedicatas: de pudicitia et amore reli
gionis. Laudatur et Juuenalis qui tū Cō-
ſtantinopolitanus epiſcopus erat. Fuit etiā
in precio Heros vir ſanctus: ac beati Mar
tini diſcipulus. Arelatenſis epiſcopus iniu
ria pulſus. Bonifacius autē vbi ex ſacris
ordinibus ſemel habitis: preſbiteros trede-
cim: dyaconos tres: epiſcopos ſex et. xxx.
creaſſet: moritur ac via Salaria ſepelitur
apud corpus ſcē Felicitatis martiris octa
uo kalendas nouembris. Sedit annis tri-
bus: menſibus octo: diebus ſeptem. Mor-
tuo Bonifacio clerici quidam Eulalium
ſtatim ad vrbem reuocant: qui vel indigna-
tione: vel contemptu rerum humanarum re
uocationem ſpernens: anno poſt Bonifaci
um moritur. Uacat tum ſedes dies nouem.

Celeſtinus

CEleſtinus natione Campanus.
Theodorij iunioris temporibꝰ
fuit. Hic enim mortuo Honorio
principe clariſſimo Ualentinianum Placi
die amite ſue filium Ceſarem creatum ad
regendū occidentale imperium mittit. Qui
ſtatim totius ytalie conſenſu imperator cre
atus: gubernacula imperij apud Rauennā
ſuſcipiens: hoſtes Romani nominis: mari
me vero Johannem tyrannum mira felici-
tate in ytalia compeſcuit. Interea vō Uan
dalorum Alemanorum ⁊ Gottorum effera
gens ab Hiſpania ī Aphricam Genſerico
rege traijciens prouinciam ferro ac flamma
depopulata: fidem quoqꝫ catholicam Arri-
ana impietate fedauit: pulſis etiam in exili
um quibuſdam epiſcopis bene ſentientibus
in qua perturbatione beatus Auguſtinus
Hipponenſis epiſcopus tercio obſidionis
menſe quinto kalendas ſeptembris moritur
ſeptimo et. lxx. etatis anno. Uandali autē
capta Carthagine in Siciliam traijcientes
inſulam depopulantur et vaſtant. Idem fe-
cere Pictauij et Scothi inſulam Brittani
am occupantes. Accitus autem a Britta-
nis in auxilium Etius patritius vir belli-
cis artibꝰ inſignis: nō modo laborantibus
auxilium non fert: verumetiā regnandi cu
pidus. Hunnos ad inuadendam ytaliam
ſolicitat. Unde brittanni ab Etio deſtituti:
ab anglis auxilium petiere: quos hoſtes de
inceps non auxiliares ſenſere. Ab his enī
oppreſſi et patriam ſimul et nomen amiſere.
Interim vō Theodorio Conſtantinopoli
mortuo ſeptimo et vigeſimo imperij ſui: ac
patrui honorij anno Belda ⁊ Atila fratres
Hunnorum reges Illiricum ingreſſi: om-
nia incēdunt et vaſtant. At Celeſtinus diui
no cultui intentus: conſtituit vt pſalmi Da
uid ante ſacrificium antiphonatim ab om-
nibus canarentur: quod ante fieri non con-
ſueuerat. Perlecta enim epiſtola et euange
lio: finis ſacrificio imponebatur. Refert
Martinus caſſinas. Judica me deus et di-
ſcerne cauſam meam: quod in principio ſa-
crificij dicitur eius inuentum fuiſſe. Gra-
duale quoqꝫ huic aſcribitur. Multa prete-
rea conſtituit de omni eccleſia: que tum in
archiuis legebantur. Dedicauit et Baſili-
cam Juliam: cui etiam hec dona obtulit: pa
tenam argenteam librarum quinqꝫ et vigin
ti: cyphos duos argenteos viginti librarū
aquamanulos argenteos viginti librarū:
candelabra argentea duo. lx. librarum: can
tharos: ceroſtrata enea quatuor et viginti
magni ponderis. Neſtorius autem conſtan
tinopolitanus epiſcopus nouum tum erro-
rem inducere conatus eſt. Predicabat enī
chriſtum ex Maria hominem tm̄: et non
deum natum: eiqꝫ diuinitatem collatam eſſe
pro meritis: cui impietati et Cyrillus ale-
xandrinus epiſcopus et Celeſtinus pōtifex
miruminmodū aduerſati ſunt. Nā habita
apud Epheſū ſynodo. cc. epōꝝ impius Ne-
ſtorius cum hereſi nomis ſui: cūqꝫ pelagi-

anĩs oĩb9:q dogma illđ xp̃e conatuꝫ iuuabãt
omnium conſenſu.xiiij.canonibus eorum ſtul
ticiam impugnantibus damnantur. Prete-
rea germanum Antiſiodorenſem epiſcopum
in Brittanniam mittit:qui de turbatis here-
ticis inſulares ad catholicam fidem redige-
ret. Miſit et ad Scothos chriſti fidem optã-
tes palladium:quem ipſe epiſcopum creaue-
rat. Huius certe atq ſuorum opera magna
pars occidentis ad veram chriſti fidem con-
uerſa eſt. Ferunt hoc tempore dyabolum per
ſonam Moyſi indutum:multos iudeos de-
cepiſſe:dum eos ex creta in terram promiſſio
nis ad ſimilitudineꝫ hiſtorie veteris ſicco pe
de per mare deducere pollicetur. Multi em̃
ex his falſum Moyſen ſecuti:in vndis perie
re. Aiunt aũt illo ſolos euaſiſſe:qui tum chri
ſtuꝫ verũ eẽ deũ credidere. Ac celeſtinus vbi
ex ſacris ordinibus ter in vrbe menſe decem-
bri habitis:preſbiteros duos et.xxx.dyaco-
nos.xij.epiſcopos.ij.et.xl.creaſſet:moritur
ac ſepelitur in cimiterio Priſcille via ſalaria
viij.idus aprilis. Conſederat annis.viij.mẽ.
x.diebus.xvij.vacat tum ſedes dies vnum et
xx.

Sixtus .iij.

Sixtus tercius:natione Roman9
patre Sixto:Valentiani tempo-
ra attigit:qui occidentalis impe-
rij gubernator pacem cum Genſerico vanda
lorum rege inijt:ac certis finibus aphricam
ſibi ac Genſerico diuiſam:vandalis incolen
dam dedit. Subornatus deinde Genſericus
ab arrianis eorum impietatem extollens:va-
rijs terroribus epiſcopos noſtros perſequit.
Interim v̈o dum valentianus Continopo-
lim proficiſcitur:et Theodorij filiam in vxo-
rem ducit:Vandali Genſerico duce Cartha
ginem iterum capiunt ac diripiunt:anno qn
genteſimo ⁊.lxxxiiij.poſtea q̃ romanorum eſ-
ſe ceperat. Dum hec autem in aphrica gere-
rentur:Attilia cum Bleda fratre hunnoruꝫ
reges non contenti occupaſſe Pannonias.
Macedoniam:Myſiam:Achaiam:⁊ vtraſ
q thracias ferro ac flamma deuaſtat. Ble-
damq fratrem obtruncat:quo ſolus regno
potiretur. Inde vero animos ſumens ad oc-
cupandum occidentale imperiuꝫ:copias vn
diq celeriter colligit:atq iter ſtatim carpit.
Quod vbi Entius itellexiſſet:legatos de pa
ce ſtatim Tholoſſam ad Theodoricum re-
gem mittit:cum quo federa ita ſunt inita:vt
communi impenſa et paribus copijs bellum
contra Attilam gereretur:romanorum ac
Theodorici auxiliares copie fuere:Alani:
Burgundiones:franci:Saxones:atq om-
nes fere occidentales populi. Tandem v̈o ſu
perueniente Attila in campis catelaunicis:
magno ardore animorum prelium vtrinq cõ
mittitur:pugnatuꝫ erat aliquandiu atq acri
ter:cum vox ſuperueniẽs incerto auctore cer-
tamini finem impoſuit. Ad centum et octogi
ta milia hominum in eo prelio vtrinq ceci-
diſſe conſtat:neutro inclinante acie:aut cedẽ
te. Ferunt tamen Theodoricũ Thuriſmun
di regis patrem eo prelio cecidiſſe. At Sixt9
pontificatum iniens a Baſſo quodam reus
in iudicium accerſitur. Hic autem congrega
ta ſeptem et quinquaginta epiſcoporum ſyno
do:ita cauſam dixit:vt ab omnibus vno con
ſenſu abſolueretur. Damnatur Baſſus ca-
lumniator iniquus:annuente Valentiniano
et Placidia eius matre:in exiliumq mitti-
tur:ita tamen:vt vltimo die viaticum ei ob
pietatem eccleſie non negaretur. Eius auteꝫ
predia non fiſco ſed eccleſie aſcribuntur. Ai-
unt Baſſum poſt exilium non multum vixiſ
ſe:tercio enim menſe diem extremum obijt:
cuius corpus Sixtus epiſcopus linteamini-
bus inuolutum:et aromatibus conſparſum
proprijs manibus ad ſanctum petrum ſepeli-
uit in loculis parentum. Edificauit autem
Sixtus Baſilicam beate marie virginis:
q̃ ab antiquis liberij cognominabatur iuxta
macellum libye. Accepit deinde nomen ad
preſepe:poſtremo v̈o ſancta Maria maior
vocata eſt. Sixtum autem huius templi au-
ctorem fuiſſe titulus ipſe in frontiſpicio pri-
mi fronicis dederat his verbis. Xyxtus epi-
ſcopus plebi dei. Per.x.enim in principio et
y.ſcribitur greca orthographia:licet noſtra
etas conſuetudini ſeruiens. Sixtum ſcribat
per.s.et iota. Huic quoq templo idem pon-
tifex hec dona obtulit:altare argenteum pu-
riſſimum tricentarum librarum:patenas ar
genteas tres centum et viginti librarum:ci-
phos argenteos quinq calices decem:co-
ronas argenteas octo et viginti:candelabra
argentea tria:thymiamatarium librarum
quindecim:fundum ſcauri in agro caietano.
fundum celeris:ceruum argenteum funden-
tem aquam in fontem baptiſterij. Ornauit et
ambonem eccleſie porphyreticis lapidibus
quem nos ſuggeſtum appellamus:vbi euan-
gelium et epiſtola canitur. Preterea v̈o roga
tu Sixti Valentinianus templa quedam ſã-
ctorũ mirifice excoluit. Nam ⁊ ſupra confeſ-
ſionem beati Petri auream ſaluatoris ima-
ginem gemmis aureis diſtinctam collocauit
et faſtigium argenteum baſilice conſtantini-

ane a barbaris ſublatū reſtituit. Ornauit
et confeſſionem beati Petri ex argento. Ai
unt preterea huius temporibus Petrum
epiſcopum natione illyricum edificaſſe tē
plum diue Sabine in monte auentino
non longe a monaſterio ſancti Bonifacij
in quo diuus alexius iacet. Quod ego fa-
ctum Celeſtini primi tempore crediderim
vt etiam carmina heroica indicant: que ad
huc leguntur his fere verbis. Culmen apo
ſtolicum cum celeſtinus haberet. Primus
et in toto fulgeret epiſcopus orbe. Hec que
miraris fundauit preſbiter vrbis. Illirica
de gente petrus vir nomine tāto dignus.
ab exortu chriſti nutritus in aula. Paupe-
ribus locuplex: ſibi pauper: qui bona vite
Preſentis fugiens: meruit ſperare futura
Sunt etiam qui ſcribant hui⁹ tempib⁹ fu-
iſſe Euſebium cremonenſem et philippum
Hieronimi diſcipulos: qui pleraqꝫ elegan
ti oratione ſcripſere. Laudatur et Eucheri
us lugdonenſis epiſcopus doctrina et dicē-
di copia. Non improbatur poſtremo Hila
rius Arelatenſis epiſcopus: vir ſanctitate
et doctrina ea tempeſtate inſignis. Sixtus
autem cum omnia que habuerat: aut i edi-
ficijs ꝛ ornamentis eccleſiarum: aut paupe
ribus erogaſſet: creatis preſbiteris octo
et viginti: dyaconis duodecim: epiſcopis
duobus et quinquaginta: moritur ac ſepeli
tur in crypta vie tyburtine apud corpus be
ati Laurentij. Sedit autem annis octo: die
bus. xviij. Vacat tum ſedes dies duos ꝛ vi
ginti.

Leo

Leo natione thuſcus: patre Qui
tiano: eo tempore fuit: quo Atti
la a pugna catelaunica rediens
in pannonias comparatis magnis copijs.
ytaliam hoſtili manu ingreſſus: ac primo
Aquileiam in limitibus prouintie ſitaz
triennio obſedit. Verum cum iam deſpera
tis rebus in eo eſſet vt ſtatiua moueret: vi-
diſſetqꝫ ciconias ex vrbe in agros pullos ſu
os deferentes auſpicio motus: adhibitis
machinis miſeram ciuitatem acriter oppu
gnatam tandem capit: diripit et incendit:
nec vlli generi hominum parcit: flagel-
lum dei ſe vocitans. Inde hunni veluti ru-
ptis clauſtris per totam Venetiam ſeſe ef-
fundentes: vrbes omnes occupant. Medi-
olanum ac Ticinum diripiunt. Iturus de
inde Romam infeſtis ſignis cuz eo loci cō
ſediſſet: vbi Mintius padum influit am-
nem traiecturus: vir ſanctiſſimus Leo pon
tifex calamitatem ytalie ꝛ vrbis Rome mi
ſeratus: adhortante etiam Valentiniano
ei fit obuiam: perſuadetqꝫ Alarici exemplo
qui ſtatim dei iudicio poſt captam vrbem
mortuus eſt: ne vltra progrediatur Moni-
tis pontificis optimi obtemperans Attila
ꝙ dum ſimul loquerentur cernere duos vi
ros ſupra caput ſuum ſtrictos tenentes gla
dios: ac mortē minitantes: niſi pareret vi-
ſus eſt. ij. Petrus et Paulus apoſtoli pu-
tati ſunt: inde mouens Pannonias repe-
petit: vbi non ita multopoſt effundente ſe
vbertim propter ebrietatem e naribus ſan
guine moritur. Leo vō ad vrbem rediens:
totus ad confirmandam catholicam fidem
conuertitur: que tum potiſſimum a multis
hereticis impugnabatur: maxime autem a
Neſtorianis et Eutichianis. Neſtorius
enim conſtantinopolitanus epiſcopus vir-
ginem non dei ſed hominis tantummodo
genitricem dixit: vt aliam carnis: aliam di
uinitatis perſonam faceret: et ſeiunctim al
terum eſſe dei filium: alterum hominis oſtē
deret. Eutiches autem conſtantinopolita-
nus abbas: ne ſentire cuz Neſtorio videre
tur: diuinam cum humana natura in idez
compoſitum recidiſſe affirmabat: vnumqꝫ
factū: nec vllo modo int̄ ſe diſtingui debe-
re. Hanc hereſim cum flauianus conſtanti
nopolitanus epiſcopus damnaſſet Theo-
dorio annuente ſynodus epheſina idicitur
in qua Dioſcoro Alexandrino epiſcopo
preſidente Eutiches reſtituitur. Flauia-
nus vō damnatur. At Leo mortuo Theo
dorio in eiuſqꝫ locum ſuffecto Marciano
principe catholico concilium chalcidonien
ſe indicit: in quo ſexcentorum et triginta
epiſcoporum auctoritate decernitur credē-
dum duas naturas in chriſto fuiſſe: vtqꝫ
vnus idemqꝫ chriſtus deus et homo crede-
retur: ac ſtatim Neſtorius et Eutichius
nephandus manicheorum preſul damna-
rentur. Combuſti etiam publice ſunt ma-
nicheoꝝ libri: calcata et depſſa ē Dioſcori
ſupbia atqꝫ hereſis. Interi vō mortuo a ſu-
is Valentiano. Maximus tyrannus im-
perium occupat. Eudoxanqꝫ quondā Va-
lentiani vxorem ſibi violentis nuptijs ad-
iūgit. Hanc ob rem vādali ex Aphrica ac-
citi Genſerico duce Romaz hoſtili manu
ingreſſi. Maximum i illo tumultu ab Ur
ſo milite romano occiſuz i tyberim proijci

unt: vrbem diripiunt atqꝫ incendunt: templa
et ſacraria ſpoliant: nec Leonem pontificem
exaudiunt clamantem et dicentem: vt vrbi et
templis parcentes: predam quo vellent abi-
gerent. Abeuntes quartodecimo die poſt vr
bem captam: atqꝫ Eudoxam cū filia et ingen
ti captiuorum numero ſecum trahentes: in
Aphricam reuertuntur. At Leo ad reparan
dam vrbem et templa conuerſus. Demetri-
am ancillam dei impulit: vt Baſilicam bea-
to ſtephano via latina tercio ab vrbe milia-
rio in fundo ſuo conderet. Ipſe vero in honorē
beati Cornelij epiſcopi baſilicā via appia edi
ficauit. Templa diſtracta reſtituit: ſacrorū
vaſa cōminuta aut ablata denuo renouauit
vel ex integro quoad fieri potuit reſtituit. Ca
meras preterea tris condidit in tribus baſili
cis Iohānis Petri ac Pauli. Sepulcris qꝫ
apl'oꝝ cuſtodes addidit ex clero romāo: hos
cubilares appellauit. Preterea vero monaſteri
um prope ſanctum Petrum condidit: conſti-
tuitqꝫ: vt intra actionem miſterij diceretur.
Hoc ſanctum ſacrificiū ⁊c: neue vlla mona
cha velamen capitis benedictum acciperet:
niſi approbatum fuiſſet eam quadraginta an
nis caſte et integre vixiſſe. Dum autem his
curis vir ſanctus intentus eſſ&: ſubito exorta
eſt acephalorum hereſis: qui ideo Acephali
vocati ſunt quia ſine cerebro et ſine auctore
habebantur. Hi autē chalcidonem ſe conci
lium improbantes: proprietatem duarum ſb
ſtantiarum in chriſto negant: vnam tantum
in eiuſdem perſona naturam predicantes:
quam quidem hereſim epiſtolis ſuis elegan-
ter et docte ad chriſti fideles ſcriptis acerri-
me confutauit. Sunt qui ſcribāt Paulinum
Nolane vrbis epiſcopū. Proſperū Aqui-
tanum virum doctum. Mammercum vien-
nenſem epiſcopum in precio tum fuiſſe. Pri-
mus enim Mammercus (vt aiunt) ſupplica-
tiones: quas greci letanias vocant: inſtituit:
ob frequentes terremotus: qui tum maxime
gallias vexabant. Leo poſtremo creatis ex
inſtitutione ſacrorum. lxxxj. preſbiteris: dya
conis. xxxj. epiſcopis ſex ⁊. lxxx. moritur ac ſe
pelitur apud ſanctum Petrum in vaticano.
iij. idus aprilis. Sedit annis vno: ⁊ viginti:
menſe vno diebus tredecim. Vacat tum ſedes
dies octo.

Hilarius

Hilarius natione ſardus: pre Cri-
ſpino: ad Leonis tempora peruenit
Leo enim primus ex greca natio-
ne in locum Martiani imperatoris demor-
tui ſufficitur: qui ſtatim filium ſuum eiuſdē
nominis Auguſtum creat. Sub hoc quidē
imperatore reſpublica romana magnas cala
mitates paſſa eſt: ſubortis quibuſdam tyran
nis imperium vſurpare conantibus. Hac vero
oportunitate illectas Genſericus vandaloꝝ
rex ex Aphrica in ytaliam ſtatim nauigat: ro
manum imperium inuaſurus. Quod vbi in-
tellexit Leo baſilicum patricium cum valida
claſſe in auxilium Anthemij principis roma
ni mittit. Hi cōiūctis copijs ⁊ aīmis ad Po
puloniam Genſerico fiunt obuiam: hominē
qꝫ claſſe decernere impellunt: qui quidam ſu
peratus ingenti clade: turpi fuga in Aphri-
cam redijt. Vexare interea vrbem Romam
parabat Richimer ille patricius: qui Bior-
gum alanorum regem in montibus tridenti-
nis ſuperauerat: elatus tāta victoria: in Epi
phanius ticinenſis epiſcopus hominē An-
themio vrbem defendēti conciliaſſet. Hilarius
autem in tanta perturbatione rerum diuinā
rem intermiſit nunq̄. Preterea vero inſtituit
ne pontifices deinceps ſucceſſorem ſibi deli-
gerēt: que inſtitutio ad omnes eccleſiaſticos
gradus pertinet. Fecit ⁊ decretalem: ac per
vniuerſum orbem ſparſit. Epiſtolas quoqꝫ
conſcripſit de fide catholica: tres ſynodos cō
firmantes. Nicenam: epheſinam: ⁊ chalcido
nenſem: quibus item Eutichem: Neſtorium
et Dioſcorium cū ſectatoribus damnat. In
baptiſterio autem conſtātiniane baſilice tria
oratoria edificauit auro et precioſis lapidi-
bus diſtincta: tribus ſanctis dedicata. Iohāni
baptiſte: Iohanni euangeliſte: et ſancte cruci
quorum ianue erant enee argēto celato clau-
ſe. In oratorio autem erat   erat li-
gnum crucis auro clauſum: et ornatum gem
mis. Stabat et eo loci agnus aureus duarū
librarum in columna onychina. Ante orato
rium erant columne mire magnitudinis: que
dicuntur hecaton. In fonte Iohannis erat
lucerna aurea librarum decem. Cerui argen
tei tres. lxxx. librarum aquam fundentes: co
lumba aurea duarum librarum. Addidit et
oratorium ſancti Stephani baptiſterio late-
ranenſi. Duas quoqꝫ bibliothecas apud eū-
dem locum edificauit. Ad lunam vero mona-
ſteriū in vrbe ſtruxit. Omitto dona templis
oblata: que quidem prope infinita fuere ex
auro: argento: marmoribus: ⁊ gemmis. Sūt
qui ſcribant Germanum Altiſiodorenſem
et lupum trecharēſ. epiſcopos huius tempo-
ribus fuiſſe: qui tum multum iuuere chriſtia
nam fidem: gentilium ac pelagianorum opa

plurimum labefactatã. Gennadius prete-
rea conſtantinopolitanus epiſcopus inge
nio: doctrina et moribus eccleſie catholice
multum profuit. Uictorinus autem natio
ne Aquitan⁹: arithmetricus inſignis rati
onem paſche ad curſum lune tum redegit.
Euſebium et Theophilum ea in re ſupe-
rans. Sunt qui Merlinum anglum vatez
inſignem his temporibus aſcribant: de q̃
plura fortaſſe: quaz ſatis eſt ſcribuntur.
Hilarius autem vbi ea peregiſſet que ad
optimum pontificem pertinebant: tum in
extruendis templis ornandiſqꝫ: tum etiam
docendo: admonendo: caſtigando elemoſi-
naſue vbi erat opus prebendo moritur: cre
atis prius de more quinqꝫ et viginti preſ bi
teris: dyaconis quinqꝫ: epiſcopis duobus
et viginti. Sepelitur autem in crypta ſan-
cti Laurẽtij apud corpus beati Sixti. Se
dit annos ſeptem: menſes tres: dies decem
Uacat tum ſedes dies decem.

Simplicius

Simplicius patria Tyburtus:
patre Caſtino imperante Leo-
ne ſecundo et Zenone fuit. Nã
Leo primus valitudine correptus Leonez
ſecundum ex Mariagene ſorore ſua nepo
tem: et Zenonis Iſaurici filium ſucceſſo-
rem imperij deſignauit: qui non ita multo
poſt graui morbo oppreſſus: cum finem vi-
te ſibi adeſſe cerneret: patri Zenoni impe-
rium reliquit. Interim vo Odoacer cum
maxima Tucilingorum et Herulorũ ma
nu ytaliã ingreſſus. Oreſtem patriciũ apd
Ticinum ſuperatum et captum. Placen-
tie inſpectãte exercitu interfecit. At Zeno
calamitates ytalie miſeratus Theodori-
cum gotthorum regem iam antea apud ſe
i honore habitum contra Odoacrem cũ in-
gentibus copijs in ytaliam propere mittit
qui duces Odoacris non procul Aquileia
ad Sontium amnem graui prelio ſuperat
Eadem quoqꝫ fortuna contra Odoacrem
ſepius vſus: hominem triennio Rauenne
obſeſſum eo perpulit: hortante etiam Io-
hanne epiſcopo: vt ſe imperij ſocium acci-
peret. Uerum ſequenti die cum filio contra
datam fidem interficitur: vnde ſtatim nemi
ne aduerſante Theodoricus totius ytalie
imperio potitus eſt. Simplicius autez vir
ſanctiſſimus has baſilicas interim dedicat

Baſilicam Stephani prothomartiris i ce-
liomonte: baſilicam Andree apoſtoli non
longe a templo ſancte Marie maioris: in
qua adhuc veſtigia quedam antiquitatis
apparent: que perſepe flendo etiam inſpexi
ob incuriam eorum quibus ipſa templa iã
ruinam minantia commiſſa ſunt. Hoc au-
tem in templo carmina legiſſe memini mu
ſiuo opere deſcripta. Hec tibi mens valide
decreuit predia chriſte. Cui teſtator opes de
tulit ille ſuas. Simpliciuſqꝫ papa ſacris ce
leſtibus aptans. Effecit vere muneris eſſe
tui. Et quod apoſtolici deeſſent limina no-
bis. Martiris andree nomine compoſuit
Utit̃ hec heres titulis eccleſia iuſtis. Suc
cedenſqꝫ domo miſtice iura locat. Plebs de
uota veni perqꝫ hec comertia diſce. Terre
no cenſu regna ſuperna peti. Dedicat ⁊ ali
am Baſilicam Stephani Simpliti⁹ apud
ſanctum Larentum. Baſilicaz quoqꝫ Ui
uiane martiris ad palacium Lucinianum
vbi corp⁹ virgis repoſitũ ẽ. Hebdomadas
q̃ꝫ iſtituit: vt preſbiteri: tuz ad Petri: tũ ad
Pauli: tum ad Laurentij martiris templa
viciſſim manerent propter penitentes ⁊ ba
ptiſmum requirentes. Urbem preterea pre
ſbiteris in quinqꝫ regiones diuiſit: prima
erat petri: ſecunda Pauli: tercia Lauren-
tij: quarta Iohannis lateranenſis: quinta
ſancte Marie maioris. Inſtituit poſtre-
mo: ne clericus vllus poſſeſſionem benefi-
cij a laico recognoſceret: quod poſtea a gre
gorio et alijs pontificibus confirmatum
eſt. Romam autem ſedem eſſe primam om
nium eccleſiarum declarant Achatij epi-
ſcopi Conſtantinopolitani: et Thimothei
viri doctiſſimi ſcripta: quibus rogat̃ Sim
plicius pontifex maximus: vt Petruz Ale
xandrinum epiſcopum Eutichetis imita-
torem hereſeos damnet. Quod etiam fa-
ctum eſt hac conditione tamen: vt peniten-
ti tempus aſcriberetur. Sunt qui dicent
huius temporibus fuiſſe Remigium re-
menſem epiſcopum virum ſanctiſſimum:
qui Clodoueum (vt hiſtorie referunt) re-
gem Francorum baptizauit. Scripſit eti-
am multa eo tempore contra Euticheten
Theodorus Syrie epiſcopus: edidit ⁊ de
cem libros eccleſiaſtice hiſtorie: Euſebium
Ceſarienſem imitatus. Tum vero omnes
fere egiptij declinarunt in Dioſcori hereti-
ci errorem: de quo multa ſuperius dixi-
mus. Uexauit et catholicos in Aphrica
Himericus Uandalorũ rex arrianos imi-

tatus. Quam ob rem Eudora Theodorij neptis: mlier catholica eiꝰ vxor ſimulāſ ſe hieroſolimam voti cauſa ituram a marito heretico diſcedens hieroſolimis poſt longam peregrinationem: et mulieri preſertim grauem moritur. Ferunt ea tepeſtate et Eliſei oſſa in Alexandriam tranſlata eē et corpus Barnabe apoſtoli cum euangelio eius manu ſcripto repertum. At Simplicius cuꝫ eccleſiam Romanā nō inſtitutis ſolum: verumetiam donis auxiſſet: creaſſetqꝫ ex ordine ſacroruꝫ preſbiteros octo et quiquaginta: dyaconos vndecim: epiſcopos ſex et octoginta: moritur ac ſepelitur in Petri Baſilica ſexto nonas Marcij. Sedit autem annos quindecim: menſem vnum: dies ſeptem. Vacat tum ſedes dies ſex et viginti.

Felix. iij.

Felix tercius. patria Romanus: patre Felice preſbitero ex regione faſciole a rege Odoacre. qui annis. xiiij. ytalie imperauerat vſqꝫ ad theodoricum peruenit: Qui etſi Rauennam ſedem regni feciſſet: tamen vrbem Romam quoad fieri potuit exornauit. Nam et ſepulcrum Octauij inſtaurauit: et ſpectacula de more exhibuit: et edificia: ac baſilicas pleraſqꝫ reſtituit: nihilqꝫ omiſit: quod ad optimum principem pertineret. At vͦ vt regnum aliquando ſtabiliret: et Clodouei Francie regis filiam Andefledam in vxorem duxit: et ſororem Honorico vandalorum: et filiarum ſuarum alteram Alarico Veſogotthorum: alteram Gundibato in matrimonium collocauit. Felix autem tum maxime intellexerat Petrum Eutichianum: quem antea diximus ob hereſim in exilium pulſum: inſtigante Achatio: tunc demum ab eodem reuocatum eſſe. Quare ſanctus pontifex fraudem ſubeſſe veritus: ex autoritate ſedis apoſtolice concilio bene ſentientium approbata Petrum et Achatium damnat. Poſt āños vͦ tres cum zeno fidem faceret hos homines penitere. Felix eo miſit epiſcopos duos Meſſenum et Vitalem: qui re cognita damnatos abſoluerent. Hi itaqꝫ Heracleam ciuitatem ingreſſi: pecunia corrupti: nihil ex ſententia Felicis egere: vnde pontifex merito īdignatus: habita de more ſynodo: hos vt preuaricatores et ſimoniacos a communione deiecit: Meſſeno tamen penitentie tempus aſcriptum eſt: quia errorem ſuum faſſus eſt: penitendiqꝫ tempus petijt. Idem quoqꝫ Felix Baſilicam ſancti Agapiti edificauit non longe a Bſilica Laurentij martiris. Conſtituit item vt eccleſie non niſi ab epiſcopis conſecrarentur. Aiunt autem huius tempore Theodorum preſbiterum grecum librum contra hereticos ſcripſiſſe de conuenientia veteris ac noui teſtamenti. Sunt etiam qui huic etati aſcribant Iohannem Damaſenum virum doctiſſimum ac theologum inſignem. Hic enim librum ſententiarum compoſuit: in quo Gregorium Nazianzenum: Gregorium nicenum: Dydimum. Alexandrinum imitatus eſt: libros quoqꝫ medice artis compoſuit quibus morborum cauſam et medelas deſcribit. At Felix cum ex inſtitutione ſacrorum ordinum: quos ī vrbe Roma menſe decembri bis habuit: preſbiteros octo et viginti: dyaconos quinqꝫ: epiſcopos triginta creaſſet: moritur et ſepelitur in Pauli Baſilica. Sedit annos octo: menſes vndecim: dies decem et ſeptem. Vacat tum ſedes dies quinqꝫ.

Gelaſius

Gelaſius natione apher: patre Valerio: eo tempore fuit quo Theodoricus Clodoueo ſocero ſuo Francorum regi bellum intulit: ꝗ Alaricum generum Veſo gotthorum regem in agro volgadenſi interfeciſſet. Vaſconiamqꝫ occupaſſet: vterqꝫ affinis erat. Iuſtior habebatur Alarici cauſa: vnde ſocerum genero pretulit. Superatis itaqꝫ francis ingenti prelio. Vaſconiam recipit: receptamqꝫ pro Almarico Alirici filio: donec adoſleceret gubernat. Idem Theodoricus: Siciliam: Dalmatiam: Liburniam: Illyricum: Narbonenſem Galliam: Burgundiam ſuo regno addixit. Tridentum vrbem in alpibus muro cinxit: et ytaliam ab externo hoſte tutatus eſt: collocatis Erulis in extremis ytalie partibus apud pretoriam Auguſtam: quorum regem adhuc adoleſcentem in adoptionem ſuſceperat. Gelaſius autēꝫ manicheos in vrbe de-

prehenſos exilio damnat:eorum que libros
apud Baſilicam diue Marie publice com-
burit. Inſtante p̄terea ſynodo cognita Meſ
ſeni penitentia:cum libello prius ſatiſfacien
tem purgatum eccleſie ſue reſtituit. Cum vͦ
intellexiſſet Petri et Acatij ſeditionibꝰ mlta
flagitia et parricidia in eccleſijs grecie cōmit
ti:confeſtim eo miſit:qui hos ſi nō ſtatim pe-
niterent imperpetuum damnarent. Erat au-
tem conſuetudo primitiue eccleſie diutius ex
pectare ad gremium pietatis ſue aliquando
redituros. Confugerat tum Johannes ale-
xandrinus epiſcopus:vir catholicus illorum
ſeditionibus vexatus ad pontificem roma-
num:a quo perbenigne et comiter ſuſceptus
eſt. Dedicauit Gelaſius eccleſiaꝫ Euphemie
martiris in ciuitate tyburtina. Dedicauit et
Baſilicam ſanctorum Nicandri et Eleuterij
via lauicana:et baſilicam ſancte Marie via
Laurentina in fundo Criſpi vigeſimo ab vr
be lapide. Clerū quoqꝫ amauit ⁊ auxit. Pau
peres ſemper mira beniuolentia et charita-
te complexus eſt. Ciuitatem romanam a mlͭ
tis periculis liberauit:maxime vͦ ab inopia
rerum et fame. Hymnos etiam compoſuit
ad imitationem beati Ambroſij. Edidit et li
bros quinqꝫ contra Eutichem et Neſtorium
Duos item contra Arrium. Orationes ha-
buit elegantes et graues. Epiſtolas preterea
ad amicos et domeſticos fidei ſcripſit:nō mi-
nus graues ꝙ doctas:que opera in publicis
bibliothecis tum legabantur. Sunt qui ſcri-
bant Gelaſium excommunicaſſe Anaſtaſi-
um Imperatorem conſtantinopolitanū Ze-
nonis ſucceſſorem. ꝙ hereticis et Acatio fa-
ueret:vnde conſtat imperatorem erranteꝫ in
fide et monitum:ſi non paruerit a pontifice
romano excommunicari poſſe. Eadeꝫ aucto
ritate vſus eſt etiam contra vādalos eorum-
qꝫ regem:qui arriana infecti hereſi catholi-
cos cruciatibus et ſupplicijs perſequebanͭ.
Fuere etiam in primo huius pontificis tem-
pore Germanus et epiphanius:quorum al-
ter ticinenſis:alter vͦ campanus epiſcopus
fuit. Hi multuꝫ auctoritate et ſanctitate ſua
ytaliam a barbaris vexatam iuuere oratio-
nibus et blandicijs barbarorum corda mol-
lientes. Multum preterea:tum in Gallia ꝓ
fecere:et lannociatus abbas carnotenſis et
Aurelianus et Mezentius pictauienſis viri
optimi ac docti:qui Clodeuum regem Fran-
cie:ac Crocildini eius vxorem eo perpulere
vt chriſtianiſſimi fierent:et fidem catholicaꝫ
vbiqꝫ tutarentur. Sunt qui hanc laudem re-
migio viro ſanctiſſimo aſcribant. Gelaſius
autem poſteaq̃ preſbiteros duos et triginta
dyaconos duos:epiſcopos ſeptem et ſexagin
ta creaſſet moritur ac ſepelitur in Baſilica
Petri apoſtoli. xj. kalendas decembris. Se-
dit annis quatuor men. octo:diebus decem ⁊
ſeptem. Vacat tum ſedes dies ſeptem.

Anaſtaſius. ij.

Anaſtaſius ſecūdus:patria roma-
nus:patre Fortunato Anaſtaſio
imperante fuit:quo tēpore Trā
mundus vandalorum rex:⁊ catholicas eccle
ſias claudit:et centum ac viginti epiſcopos
exulatum in Sardiniam mittit. Ferunt tum
apud Carthaginem Olympium quendam
arrianum epiſcopum ſanctam trinitateꝫ pu-
blice in balneis deteſtantem:tribus fulmini-
bus ictum concidiſſe:eiuſqꝫ cadauer exuſtuꝫ
omnino fuiſſe. Cumqꝫ item Barbas quidam
Arrianus epiſcopus:neſcio quem baptiza-
turus eſſet his verbis. Baptizat te Barbas
in nomine patris per filium in ſpiritu ſancto
ferunt aquam nuſquam comparuiſſe:quo mi
raculo permotus:qui characterem expecta-
bat:confeſtim ad noſtros tranſijt. Anaſtaſi-
us vͦ (vt quidam ſcriptores referunt) Ana-
ſtaſium imperatoreꝫ excōmunicauit:ꝙ Aca
tio faueret:tā et ſi poſtea ipſe ab Acatio ſedu
ctus:dum eum reuocare clanculum tentat:
clerum a ſe grauiter alienauit qui ſe a cōmu
nione pōtificis tum maxime ſubtraxit:ꝙ eti-
am ſine catholicorum conſenſu Plotino theſ
ſalonicenſi dyacono communicaſſet:qui tum
Acatij errorem imitabatur. Hanc ob rem fe
runt diuino nutu hominē ſubito morbo cor
reptum interijſſe. Sunt qui dicant eum in la
trinaꝫ effudiſſe inteſtina:dum neceſſitati na
ture obtemperat. Huius temporibus Fulgē
tius natione apher:rupenſis epiſcopus:qui
in Sardiniā quoqꝫ cū alijs catholicis aphri
ce a Transmundo exulatuꝫ miſſus eſt:nil p̄-
termiſit quod ad veram chriſti fidem perti-
neret docendo:predicando:monendo. Edi-
dit et libros de trinitate:de libero arbitrio:
de regulis fidei. Scripſit et contra pelagia-
nam hereſim. Orationes quoqꝫ habuit ad
populos elegantes quidem et graues. Iuuit
etiam ſcriptis ſuis eccleſiam dei Hegeſippus
vir doctiſſimus:qui et monachorum regulas
compoſuit:et ſancti Seuerini abbatis ele-
ganti ſtilo vitam edidit. Fauſtus autem apͦ
gallos epiſcopus multa tum ſcripſit copioſe
et ornate:ſed eius illud opus potiſſimū lau-

datur: quod contra arrianos ſcripſit: ī quo oſtendit hoc eſt trinitatem eſſentialem eſſe. Scripſit et contra eos: qui dicunt in creatis aliquid incorporeum eſſe: qua in re oſtendit: tum patrum ſententijs: tum diuine ſcripture teſtimonijs ſolum deum incorporeum dici poſſe: ne etiam creata incorporea dicerentur. Hec de Anaſtaſio et eius pontificatu: qui ex ſacris ordinibus ſemel decembri menſe in vrbe habitis preſbiteros duodecim: epiſcopos ſexdecim creauit. Sepultus eſt autez in baſilica Petri. xiiij. kalendas decembris. Sedit annuz vnum: menſibꝰ decē: dies quatuor et viginti. Vacat tum ſedes dies. iiij.

Symmachus

Symmachus Natione ſardus: patre Fortunato mortuo Anaſtaſio pontifex creatur non ſine magna diſcordia. Nam dum pars cleri Symmachum apud baſilicam Conſtantinianam pontificē decernit: ps altera apud baſilicam Marie in via noua Laurentiū in locum demortui Anaſtaſij ſufficit. Seditio ingens in ſenatu ac populo romano biffariam diuiſio orta eſt:: vnde omnium cōſenſu concilium Rauenne indicitur: diſcuſſaqꝫ re preſente Theodorico Symmachꝰ tandem in pontificatu cōfirmatur: qui certe magna clementia vſus. Laurentium cōpeditorem Nucerinis epiſcopum dedit. Verum anno quarto poſt clerici quidam ſeditionibus gaudentes: adiuuantibꝰ Feſto et Probino ſenatorij ordinis viris Laurentium reuocant: qua ex re indignatꝰ rex Petrum Altini epiſcopum Romam mittit: qui pulſo vtroqꝫ ſedem teneret. Verum Symmachus habita centum: et. xx. epiſcoporum ſynodo et obiecta conſtanti animo diluit: et omnium ſententijs obtinuit: vt Laurentius et Petrus malorum omnium capita relegarentur. Orta autem ob hanc rem tanta ſeditio Rome eſt: vt multi tum ex clero: tum ex populo paſſim crederentur nec ſacris virginibus parcerent. Opprimitur eo tumultu Gordianus preſbiter: vir optimus ad vincula ſancti Petri: nec finis tante cedis factus fuiſſet: ni Fauſtus cōſul clericos miſeratus contra Probinum tāti mali auctorem arma ſumpſiſſet. Reſpirāte deinde aliquātulum republica chriſtiana. Clodeuus pulſis Arrianis hereticis ꝛ catholicos reduxit: et Pariſiorum ciuitatem regni caput conſtituit. Symmachus vō manicheos tum ab vrbe expulit: eorumqꝫ libros ante fores conſtantiniane baſilice ꝯcremauit. Baſilicas vō mltas: aut ornauit: a fundamentis erexit. Naz et templū beati Andree apoſtoli apud ſanctum Petrum edificauit: multoqꝫ argento et auro exornauit: et templum ipſius apoſtolorum principis ac porticum cum marmoribus opere vermiculato in auguſtiorem formam redegit. Gradus quoqꝫ ipſius baſilice ampliores fecit: alioſqꝫ gradꝰ ſub diuo dextra leuaqꝫ: epiſcopia preterea conſtruxit. Edificauit etiam Baſilicam Agathe martiris via aurelia in fundo lardario. Baſilicam ſancti Pancratij cum arcu argenteo librarum quindecim. In baſilica Pauli renouauit apſidam: cui ruina imminebat picturiſqꝫ ornauit: poſt apſidam vō aquam itroduxit: balneumqꝫ a fundamento erexit. In vrbe autem baſilicam ſanctorum ſilueſtri et Martini a fundamentis extruxit: iuxta Traiani thermas vbi et ſupra altare ciboriuz fecit argenteum librarum centum viginti: arcus argenteos librarum decem: confeſſionem argenteam librarum quindecim: ſuggeſtum quoqꝫ erexit porphireticis et cruſtis marmoreis inſignē. Fecit et gradus baſilice Iohānis et Pauli poſt Apſidē Auxit ꝛ baſilicā Archangeli Michaelis: aquāqꝫ introduxit. Sanctoꝝ Coſmi et Damiani oratoria a fūdamētis erexit via tyburtina ī fundo Paciano: adiuuātibus Albino et Glaphyra illuſtribꝰ viris. Pauperibꝰ qꝫ ad baſilicas Petri et Pauli habitacula extruxit: curauitqꝫ ne qd eis deeſſe: qd ad victū ꝑtineret. Amator em̄ paupū fuit: ꝛ epīs ac ceteris clericis ī Aphrica ꝛ Sardinia ꝓpē catholicā fidē exulātibꝰ pecuniaſ et veſtes ſummiſtrabat. Repauit et baſilicā ſcte Felicitatis: ꝛ apſidā beate Agnetis cū baſilica: q̄ ruinā minabant̄ in meliorem formam reſtituit. Redemit et captiuos in diuerſis ꝓuintijs multa pecunia. Conſtituit item vt die dñico: vel natalitijs martirū caneret̄ hymnꝰ. Glīa ī excelſ deo. Cimiteriū qꝫ iordanoꝝ vel fecit: vel in meliorē formā redegit. Nil poſtremo omiſit: qd ad oīpotētis dei glīaz ꝑtinēt. Hꝰ qꝫ tpe ecclīam dei multū iuuit Gennadiꝰ maſſilienſis epīs q diligēs auguſtini imitator: ꝛ librū de dogmatibꝰ compoſuit: ꝛ quid cuiqꝫ ad ſalutē neceſſarium eſſꝫ declarauit. Scripſit item de viris illuſtribus Hieronimum imitatꝰ.

Symmachus autem creatis duobus et.lxx-
xx.preſbiteris.dyaconis.xvj.epiſcopis.cxvij
habitis de more ſacris ordinibus: moriens
ad Baſilicam Petri ſepelitur.xiiij. kalen-
das auguſti. Sedit autem annis.xv. men.
ſex.diebus.xxij.vacat tum ſedes dies ſeptē.

Hormiſda

Hormiſda patria Fruſinonius: pa
tre Juſto. ad Theodorici et Ana
ſtaſij tempora peruenit a conſola-
tu ſenatoris vſqꝫ ad conſulatum Boetij et
Symmachi. quos Theodoricus ob ſuſpiti
onem affectate libertatis exilio primo: mox
carcere afficit. Jn hac calamitate conſtitutꝰ
Boetius multa ſcripſit que adhuc leguntur
Tranſtulit ⁊ pleraqꝫ ex Areſtotile: eademqꝫ
commentatus eſt. Jn mathematicis doctiſſi-
mus eſt habitus: quod eiꝰ muſice et arithme
trice oſtendunt. Poſtremo vō cum Symma
cho Senatore Theodorici iuſſu necat. Sūt
autem qui ſcribant Boetium tantam cala-
mitatem ſubijſſe: quod in arrianos inuehere
tur: ad quos Theodoricus declinauerat.
Superior ſentētia mihi verior videtur Hor
miſda autem hortante Theodorico prouin-
cialem ſynodum in vrbe habuit: omniumqꝫ
conſenſu eutichianos iam antea improba-
tos damnauit. Johannem quoqꝫ conſtanti-
nopolitanum epiſcopum litteris et nuncijs
adhortatus eſt: vt ab eadem hereſi deſiſteret
crederetqꝫ duas in chriſto naturas eſſe: diui-
nam et humanam. Deſijt parere Johannes
Anaſtaſij viribus fretus: quem non ita mul-
to poſt fulmine ictum dediſſe penas creditū
eſt: tum propter hereſim que grauis erat: tū
vel maxime: quia legatos ab Hormiſda miſ
ſos contra ius gentium magna effecerat cō-
tumelia: reiectos enim a ſe naui quaſſa et ri
moſa ea conditione nauigare iuſſit: vt recta i
ytaliam redirent. nec vllum grecie littus at-
tingerent. Hec etiam eiſdem mandata ad pō
tificē dediſſe referunt: vt ſciret imperatoris
proprium eſſe imperare: et non imperata pō
tificis aut cuiuſuis accipere. Fuere autem
legati Euodius ticinenſis epiſcopus: fortu-
natus catinenſis: venantius vrbis Rome p̄-
ſbiter: et Vitalis dyaconus. Mortuo itaqꝫ
Anaſtaſio.vij.et.xx.imperij anno. Juſtinus
orthodoxe fidei amator imperium accipit:
ac ſtatim nuncios ad pontificem mittit: qui
et ſedis apoſtolice auctoritatem confirma-
rent: et pacem eccleſijs omnibus exquirerēt:
quantum per religionem cōcederetur. Qua
re permotus Hormiſda Theodorico annuē
te germanum Campanum epiſcopum: Jo-
hannem et blandum preſbiteros: et Felicem
ac Dyoſcorum dyaconos legatos ad Juſti-
num mittit: qui eos nullo non genere hono-
ris adhibito: effuſa obuiam honoris gratia
monachorum: ac magna orthodoxorum et il
luſtrium virorū multitudine honorifice ac-
cepit: congratulante clero vna cum Johāne
conſtantinopolitano epiſcopo. Atqui cum
Acatio ſentiebant iſtorum aduentum veriti
ſe in templo quodam munitiſſimo incluſerūt
et nuncios habita conſultatione ad impera-
torem miſere: affirmantes ſe nullo pacto in
ſententiam apoſtolice ſedis venturos: niſi ei
reddita fuerit ratio: quam ob rem Acatius
damnatus eſſꝫ: hos omnes Juſtinus ex tem
plo atqꝫ ab vrbe expulit. Jdem fecit Hormiſ
da contra manicheos iterum in vrbe Roma
pullulantes. eorumqꝫ codices ante fores baſi
lice Conſtantiniane incendio conſumpſit.
Eodem tempore mortuo in aphrica Tranſ-
mundo vandalorum rege: Jldericus filius:
quem ex captiua Valentiani filia ſuſceperat
regnum obtinet. Hic non hereſim paternam
imitatus: ſed matris catholice monita ſecu-
tus: omnes catholicos: quos Tranſmundꝰ
in exilium miſerat: reduxit: atqꝫ eos ſub in-
ſtituto viuere permiſit. Dona preterea mul-
ta ac precioſa eodem tempore Romam ad or
nandas baſilicas ſanctorum ſunt miſſa. Gē-
mas enim magne eſtimationis Clodeuꝰ rex
Francie miſit. Delata et dona tum aurea: tū
argentea: delata euangelia cum tabulis au-
reis gemmis diſtinctis a Juſtino imperato-
re voti gratia. Miſit et patenam auream li-
brarum.xx.cum hyacinctis: ciphum aureū
gemmis circundatum. Ornauit et templum
beati Petri Theodoricus rex trabe argen-
tea.mille et.xl.librarum: ceroſtratis argen-
teis duobus librarum.lxx. Certauit et Hor
miſda muneribus: cum his principibus.
Locauit enim ante altare conſtantiniane ba
ſilice coronam argenteam librarum.xx.can
tharos argenteos ſex. Ornauit etiam tem-
plum Pauli ciphis argenteis decem: amis
argenteis tribus. His demum ex ſententia
peractis: cū etiam de more preſbiteros vnū
et.xx.epiſcopos quinqꝫ et.l.creaſſet moritur:
ac ſepelitur in baſilica Petri.viij.idus Au-
guſti: conſulatu Maximi. Sedit annis.ix.
diebus.xviij.vacat tum ſedes dies ſex.

Johannes

IOhannes natione thuſcus: pa-
tre Conſtantio a ɔſulatu Ma-
ximi vſq; ad conſulatum Oli-
brij peruenit Theodorici regis temporib9
et Juſtini Auguſti: qui orthodoxe fidei di
ligentiſſimus obſeruator: vt tandem hereti
corum nomen extingueret: arrianos expu
lit: eorumq; eccleſias catholicis aſſignauit
Quam quidem rem Theodoricus egre-
ferens. Johannem pontificem Theodo-
dorum duoſq; Agapitos oratores ad Ju-
ſtinum mittit: qui eum adhortarentur: vt
arrianos reſtitueret: ſin ſecus animatus eſ
ſet: ſcire ſe omnes ytalie eccleſias catholi-
cas preſertim demoliturum. Magnifice ⁊
perbenigne primo quidē excepti legati ſūt:
qui vbi rationem legationis expoſuere: cū
flectere Juſtinum nō poſſent: ad lacrimas
verſi ac ſuppliciter petētes: vt periture yta
lie vna cum catholicis omnibus ſubueni-
ret: eo tandem pium hominem perpulere:
vt arrianos reſtitueret: atq; eos viuere ſuis
legibus et inſtitutis ſineret. Sunt qui ſcri
bant Theodoricum rabie ſeuiēdi tum in-
citatum: Symmachum et Boetium reuo
catos ab exilio et carcere eo tempore occi-
diſſe: vt cunq; ſit: necatos Theodorici iuſ
ſu conſtat: nec multum refert hermiſde: ne
an Johannis temporib9 aſcribantur. Jo-
hannes autem Rauennā ad theodoricum
rediens: in carcerē propere conijcit̄: ac pa-
rum affuit qui eum ſtatim occideret: adeo
in hominem exarſerat. et fide et moribus
cum Juſtino ſentientem. Perijt tamen ſan
ctiſſimus homo in carcere pedore: ſitu: et
inedia: quam quidem ſeuitiam ira diuina
non ita multo poſt grauiore pena compe-
ſcuit. Apoplexia eīm Theodoricus morit̄:
eiuſq; anima (vt quidam heremita vir ſan
ctiſſimus retulit) in ignem lipareū immer
ſa eſt. Theodorico autem in regnum Ama
laſiunta filia ſucceſſit: cū gnato Athaleri-
co: quem ex Eucherio marito ſuſceperat.
Que quidē mulier ſupra ſexum prudentia
vſa: et patris decreta mala preſertim emen
dauit: et Boetij ac Symmachi filijs bona
paterna in fiſcum delata reſtituit: et filium
optimis diſciplinis erudiuit: aduerſantib9
gotthis: et acclamantibus: non litteris: ſed
rei militaris diſciplina regem ſuum imbu
endum eſſe. Juſtinus autem ſenex admo-
dum eodem ferme tempore Juſtiniano ſo-
roris ſue filio imperatore relicto moritur:
⁊ Clodoueus Francie rex filijs quatuor in
regno relictis. Fuere tum in precio et Be-
nedictus vrſinus: qui rationem monaſtice
vite ytalis dedit: et Brigida ſcotia muli-
er ſanctiſſima: et Johannes antiochene ec
cleſie preſbiter: qui multa contra eos ſcri-
pſit: qui in vna tantum ſubſtantia chriſtum
adorandum cenſebat. His addidit Yſido-
rus Cyprignium quendam epiſcopum hi
ſpanum: qui eleganter in apocalipſim ſcri
pſit. Johannes autem pontifex: anteq̄ Cō
ſtantinopolim proficiſceretur: tria cimite-
ria reſtituit. Primum fuit Nerei et Achil
lai via ardeatina. Secundum ſanctorum
martirum Felicis et Adaucti Tercium
Priſcille. Ornauit etiam altare ſancti Pe
tri gemmis et auro. Detulit et ſecum Ju-
ſtini imperatoris munere patenam aure-
am librarum. xx. calicem aureum cum gem
mis librarum quinq;: que dona vna ſecum
periſſe arbitror. Creauit etiam habitis de
more ſacris ordinibus epiſcopos. xv. Ferūt
corpus viri ſanctiſſimi Rauenna ad vrbem
delatum: ſepultumq; in baſilica Petri. vj.
kalendas Junij Olibrio conſule. Sedit au
tem annis duobus. menſibus. viij. Uacat
tum ſedes dies octo et quinquaginta.

Felix. iiij.

FElix Quartus natōne ſamius:
patre Caſtorio: Juſtiniani tem-
pora attigit: qui Belliſario du-
ce in prelijs vſus de perſis et vandalis tri-
umphat: quorum gentem in Aphricā traij-
ciens idem dux preſtantis animi et ſingu-
laris virtutis ſuperauit: ac prope deleuit:
capto eorum rege Geliſmero: et in trium-
phum ducto. Amalaſiunta vō ſeditioni-
bus gotthorum diu vexata: mortuo filio
Atalarico quo cum moleſte vixit. Theoda
tum conſobrinum ſuum regni conſortem fe
cit. Erat autem Theodatus ita grecis et
latinis lr̄is edoctus: vt et tēpoꝝ ſuoꝝ hiſto
riā elegāter ſcripſerit. et platonicā diſcipli
nā optie calluerit. ſegnis tn̄ ad res agēdas
hēbat̄. Uex hortāte Amalaſiūta burgun-

diones et alemanos felicibus prelijs ſupera-
uit. Felix autem rei diuine interim curam ge
rens: et patriarcham conſtantinopolitanuꝫ
declinantem a fide anathemate notauit: et
ſanctorum Coſmi et Damiani templa: que
adhuc extant in vrbe via ſacra apud forum
romanum edificauit: qꝺ carmen vermicula-
to opere notatum adhuc indicat. Baſilicaꝫ
ꝗꝫ ſancti Saturnini via ſalaria incendio cō-
ſumptam: reſtituit. Sunt qui ſcribāt Caſſio
dorū hac etate fuiſſe: qui et ſenator de regēda
repu. multa cōſcripſit: et monachꝰ pſalterij
ſententias eleganti oratione ac ſtilo edidit.
Ferūt etiā priſcianū Ceſarienſem grāmaticuꝫ
inſignē librū ſuum grammatices tum compo
ſuiſſe. Arator ꝗꝫ vrbis Rome ſubdyaconus
verſibus exametris euāgelia cōſcripſit. Lau
datur et Juſtinianus valentine eccleſie ep̄s
multa eū̄ predicauit ⁊ ſcripſit ad doctrinam
chriſtianam pertinētia. At Felix habitis de
more ſacris ordinibus: vbi p̄ſbiteros quinqꝫ
et quiquaginta creaſſet: dyaconos. iiij. ep̄os
nouem et viginti: moritur: ac in baſilica Pe
tri ſepelitur quarto idus octobris. Annis q̄-
tuor ſedit: menſibꝫ duobꝫ: diebus tredecim.
Uacat tum ſedes dies tres.

Bonifacius. ij.

BOnifacius ſecūdus: patria roma
nus: patre Sigiſbūdo: Juſtinia-
no imperāte fuit. Quem quidem
imperatorem tāti conſtat ingenij: tanteqꝫ do-
ctrine fuiſſe: vt mirū nō ſit: ſi leges romanas
ſparſas et incōpoſitas in ordinem ad vtilita-
tem hoīm redegerit: eaqꝫ abſciderit que ſup-
uacanea et iutilia videbātur. Hac tū̄ in recō-
ſilio et opera Johānis Patricij tribuniani
Theophili Dorothei vſus ē: qui tū̄ doctrina
et auctoritate inſignes habebātur. Immen-
ſum nāqꝫ illud libroꝝ pelagus (ad duo eū̄ fe
re milia libroꝝ fuiſſe cōſtat) coaceruatis ſi-
mul ab vrbe condita vſqꝫ ad hec tēpora tot iu
dicijs in quiquaginta libros titulatim digeſ
ſit: quos nunc digeſta: nunc pandecta appel-
lant: quod omnem ciuilem doctrinam cōtine-
ant. Idem quoqꝫ legum epitomen fecit libro
rum quatuor. Has autem leges iſtitutiones
vocat. Dicimus etiam Juſtiniani codicem ⁊
volumen eſſe. Sunt preterea qui dicant Ju-
ſtinianum ip̄m libros de incarnatione domi-
ni eleganter ſcripſiſſe: templumqꝫ in honoreꝫ
dei patris (nam filius ſapientia patris eſt)
ſancte Sophie: quo nullum eſt in orbe maiꝰ:
ſua impenſa: ſuoqꝫ iuſſu edificatum. Huius
itaqꝫ tempore Bonifacius pontifex creatur
non ſine contentione tamen: nam et Dioſco-
rus diuiſo biffariam clero in demortui Feli-
cis locum ſubrogatur. Exagitatus auteꝫ cle
rus hac ſeditione diebus octo et viginti mor
te Dioſcori a tanta perturbatione tandem li
beratur: vnde Bonifacius ad confirmandā
eccleſiam conuerſus: inſtituit ne quiſpiam ſi
bi in epiſcopatu ſucceſſorem deligeret: quod
poſtea multi pontifices confirmarunt. Inſti
tuit item vt in demortui locum alter pōtifex
ſi fieri poſſet tercia diei ſufficeretur: ne dila-
tio ſeditionem faceret. Diuiſit et populum a
clero dum celebraretur. Hoc eodem tempo-
re multi ex romana nobilitate Benedicti ſā-
ctitate moti in montem Caſſinum peruenere
religionis gratia: inter quos Maurus qui-
dem ac Placidus inſignes habentur. Lau-
datur et Dyoniſius abbas: qui tum Rome
paſche calculum mira ratōne compoſuit. Fa
cundi quoqꝫ ſcripta contra Eutichianos ꝗ-
dam tum pullulantes laudantur. Marti-
nus preterea gentem ſueſſionem predicatio-
ne et ſcriptis ab arriana heresi ad noſtros
traduxit. At bonifacius cum in pontificatu
ſediſſet annis duobus: diebus duobus: mo-
ritur: et in Baſilica Petri ſepelitur. Sedes
autem menſibus duobus tum vacat.

Johannes. ij.

JOhannes ſecundus: patria ro-
manus: patre proiecto ex coelio
monte Juſtiniani tempore fuit:
qui ſtatim vbi pontificatum inijt Anthimuꝫ
epiſcopum damnauit: ꝙ in arrianam here-
ſim declinaſſet. Sunt qui ſcribant hunc epi-
ſcopum Conſtantinopolitanum fuiſſe. Juſti
nianus vero ſedem romanam veneraturus
Hypatum et Demetrium epiſcopos Romā
cum muneribus mittit: qui et romanum pon
tificem ſuo nomine ſalutarent: ⁊ munera hec
beati Petri templo offerrent: ciphum aure-
um circundatum gemmis librarum ſex: ci-
phos argenteos duos librarum duodecim:
calices argenteos duos librarum quindecim
Interim vero dum hec dona miſiſſet: Mun-
dus exercitus Juſtiniani dux Salonas vr-
bem munitiſſimam capit: ac gotthos prelio
vincit non incruenta victoria. Una enim cū̄
filio egregie virtutis adoleſcente Mundus
eo prelio occiditur: quo nihil potuit Juſtini-
ano moleſtius nunciari: tanti faciebat ho-
minis virtutem et fidem. Johānes aūt ponti
fex: de quo pauca admodum ſcribunt hiſtori-

ci moritur: vbi ex ſacris ordinibꝫ ſemel habi-
tis preſbiteros quindecim: epiſcopos vnuz et
viginti creaſſet: ſepeliturqʒ in baſilica petri ſe-
xto kalendas iunij. Sedit annnis duobꝫ: men
ſibꝫ quatuor. Uacat tum ſedes dies ſex.

Agapetus

Agapetus patria romanus: patre
Gordiano preſbitero eccleſie ſctõꝝ
Johannis et pauli pontifex creatꝰ
a theodato ſtatim ad Juſtinianũ mittit̃: et in-
fenſum q amalaſiuntã athalarici matrem in
inſulam lacus volſinenſiũ relegauerat inter-
ficiqʒ iuſſerat. Erat eñi hec femina ita grecis ⁊
latinis litteris imbuta: vt cũ quouis docto di-
ſputando congredi auderet. Preterea vͦo ita
linguas barbarorum omniuz callebat: vt ſine
interprete cuz his omĩbꝫ loqueret̃: qui tum ro
manum inuaſerant imperiũ. Huius at̃ mulie
ris interitum iuſtinianus ita egre tulit: vt bel
lum theodato ſe illaturum minaretur. Agape
tus itaqʒ eo miſſus: ac benigne ⁊ honorifice ſu
ſceptus: cum pacem impetraſſet ab imperato-
re tentatur: vt eutibianam opinionem ꝯfirma
ret. Uerum cum iuſtinianus ab ea re hominẽ
ſanctiſſimuz abhorrere cerneret: precibus mi
nas addit. Tum agapetus: ego inquit ad iu-
ſtinianum chriſtianiſſimum principem venire
optaui: ſed dyoclecianum inueni: quem chri-
ſtianorum hoſtem fuiſſe conſtat. Hac libertate
loquendi et dei nutu iuſtinianus permotus: et
fidem catholicam amplexus eſt: ⁊ pulſo anthe
mio cõſtantinopolitano epiſcopo: qui eutichi-
anam hereſim tuebatur: Menam catholicuz
in eius locum ſuffecit Agapeto conſecrante. q
haut ita multo poſt Conſtantinopoli moritur
cuius corpus loculis plumbeis cluſum romã
defertur: ac in baſilica Petri ſepelitur. Sedit
autem menſibus vndecim: diebus vndeuigin
ti. Uacat tum ſedes mẽſez vnum. diebus nouẽ
et viginti.

Silucrius.

Siluerius natõne campanus: patre
Hormiſda epiſcopos: Theodato
iubente pontifex creatur: cuz antea
non regum: ſed imperatorum auctoritas inter
ueniret. Plus autem valuere theodati mine
q̃ decreti ratõ. Mortem enim his clericis mi
natus eſt: qui nomina ſua nõ ſubſcriberent in
creatione ſiluerij. Hanc ob rem: ⁊ vt etiã ama
laſiunte necem vlciſceretur Juſtinianus: Bel
liſarium patriciuz cum exercitu in italiaz mit
tit. Nauigans hic primo Siciliã attigit: eãqʒ
in fide imperatoris retinuit. Interim vͦo mor-
tuo Theodato: cum gotthi regem cotra volũ-
tatem iuſtiniani creaſſent: Belliſarius e Sici
lia mouens italiam a tyrannide gotthorum li
beraturus: in campaniaz veniens Neapolim
mandata imperatoris nequaq̃ facientẽ vi ca-
piens ac diripiens: gotthos omnes qui in pre
ſidio erant ac magnam partem ciuium inter-
fecit: abactis inde virginibus ac pueris cũ om
ni preda. In tanto autez belli furore ⁊ templa
ſpoliata: et virgines ſacras violatas fuiſſe cõ-
ſtat. Inde vͦo romam cum exercitu properans
noctu vrbem ingreſſus: tantum terroris got-
this qui in preſidio erant incuſſit: vt omẽs re-
lictis portis ac menibus Rauennam confuge
rint. Belliſarius autem superuenturuz Uiti-
gim cum ingenti exercititu ratus: cui aperto
marte nequaq̃ par eſſe poſſet: menia vrbis ꝑ
tempore vallo ac foſſa vbi opus eſſe videbatur
q̃ celerrime muniuit. Supueniẽte deinde Ui
tigi cũ ingẽti exercitu: ad centũ nãqʒ milia ho-
minum ſecum duxiſſe fertur: continere ſe meni
bus Belliſarius ꝯtentus fuit: cum non ampli
us quinqʒ milibus hominum ſecum duxiſſet.
Caſtra inter duos aqueductus locat Uitigis
quo munitiora ſint: quorum alter ad latinam
viam: alter vͦo ad preneſtinam vergit: ſeqʒ inui
cez iungunt quinto ab vrbe milliario: et ne aq̃
vrbem. Romam influeret: omnes aqueductꝰ:
quos ad quatuordecim fuiſſe conſtat: interci-
ſi ſunt: Portum quoqʒ Uitigis cum parte co-
piarum occupat: qua ex re magna calamitas
romanis illata eſt: cum et bello ſimul ⁊ fame
laboratum ſit. Interea vͦo inſtigante Uigilio
dyacono ciue romano ⁊ apocriſiano theodo-
ra auguſta Siluerio imperat: additis etiã mi
nis: vt pulſo Menna ab vrbe Conſtantinopo
li Anthemum reuocet: quem diximus ob euti-
chianam hereſim damnatum eſſe. Id autez cũ
facere pontifex recuſaret: ſcribit ad Belliſari-
um mulier: vt pulſo Siluerio in eius locũ Ui
gilium ſufficiat. Belliſarius autem rei bellice
intentus: rem Antonine vxori ſue committit:
que quidez ſubornatis a Uigilio teſtibus: qui
affirmarent Siluerium vrbem Romam got-
this hoſtibus prodere voluiſſe: hominem coe-
git abdicare ſe pontificatu: ac poſito pallio cu
cullam monaſticam ſumere: qui in pontiuz in-
ſulam in exilium miſſus: nõ ſine opinione ſan-
ctitatis moritur. Ferũt gallos hoc tempore nũ
cijs et litteris benedictum rogaſſe: et vnuz ali-
quem ex diſcipulis ſuis ad ſe mitteret: qui gal-
los monaſticam vitam edoceret. Quare Bene
dictus Maurum eo miſit: qui omnibus vita

⁊ moribus racõnem bene ac beate viuendi
dedit: quiq; etiam multa monaſteria con-
ſtituit. Vigilius autem clericis romanis
ex Anthonine ſententia ita petentibꝰ pon-
tifex creatur. At vero ſiluerius vbi annum
vnū: menſes quinq;: dies duodecim in pō-
tificatu vixiſſet. vt dixi. in inſula Pontio
moritur ac ſepelitur. duodecimo kalendas
iulij. Vacat tum quidem epiſcopatus di-
es ſex.

Vigilius.

Vigilius patria romanus: patre
conſule imperante Juſtiniano:
pontifex creatur: cuius tempo-
ribus Cõſtātinopoli quinta ſynodus ha-
bita eſt contra Theodorum et omnes he-
reticos: qui affirmabant beatiſſimam virgi
nem ſolum hominem: non etiam deū et ho
minem peperiſſe: qua quidem in ſinodo ſta
tutum eſt. vt beata virgo
diceretur: ꝙ deum ſuo partu nobis edidiſ-
ſet. Interim vero Belliſarius auctis copijs
cum per annum integrum ⁊ dies nouem
menia vrbis tutatus eſſet: egredi conſtitu
it: ⁊ collatis ſignis cum Vitige decernere.
Is autem copijs ſuis diffidens: incenſis
caſtris Rauennam magnis itineribꝰ pro-
ficiſcitur. Eo et Belliſarius propere mo-
uet: ac Vitigim in vrbe captum cum omni
familia et magna procerum parte: recupa
rataq; fere tota italia Conſtantinopolim
ſecum ducit: quinto anno poſtea ꝙ̄ in Ita-
liam venerat. Idē quoq; Mauros Aphri
cam vaſtantes: mira celeritate perdomuit:
deq; hoſtium manubijs crucem auream gē
mis diſtinctam librarum centum: ceroſtra
ta duo magni precij Petro apoſtolorū pri
cipi dono miſit. Duo item xenodochia. que
nos domos hoſpitales appellamus. ſua im
penſa Rome edificat: quorum alterum in
via lata: alterum via flamminea extabat.
Condidit et monaſterium ſancti Juuena-
lis apud ortam vrbem. additis fundis vn-
de monachi paſcerentur. Inſtabat tū the-
odora: vt Vigilius pontifex Conſtantino
polim proficiſceretur: Anthemūq;: vt pol-
licitus fuerat reſtitueret. Negat Vigilius
ſe id facturum: ꝙ malis promiſſis ſtandū
non ſit. Cenſere enim ſe que Agapetus et
Siluerius contra Anthemum hereticum
egiſſent: iure facta eſſe. et propterea eorū
acta nullo modo ſibi reſcindenda videri.
Irata Theodora romanis quibuſdam ad
iuuantibus: Vigilium in iudicium vocat:
et ꝙ eius fraudibus Siluerius circumuen
tus exulatum abierit. ⁊ ꝙ ipſo iubente ado
leſcens quidam a nepote Vigilio aſterij cō
ſulis filio ceſus ad necem ſit. At vero ne iu-
dicij penam Vigilius refugeret: anthemū
quendam cum his mandatis Romam mit
tit: vt Vigilium parere recuſantem ad ſe vi
etiam perduceret. Is vero Romā veniens:
mandata facturus in baſilica ſancte Ceci
lie hominem comprehendit: munera popu
lo ob diem natalem ſuum diſtribuentem
more romano: ac captum quibuſdam Ro
manis adiuuantibus Conſtantinopolim
perducit. Ferunt Vigilium naui per Ty-
berim deuectum: fuſtibus et ſaxis cum exe
cratione a populo impetitum: cumq; hac
exprobratione: malemeritus de romanis
es: mala omnia tecum veniant. In Sicili-
am vero perueniens concedentibus his qui
captum ducebant: quoſdam ad ſacros or-
dines aſciuit: ex hiſq; Ampliatum preſbi-
terum: et Valentinum epiſcopum: qui cle-
rum et Romanam eccleſiam interim gu-
bernarent. Ei vero e Sicilia Conſtantino-
polim mouenti: Juſtinianus cum magno
comitatu fit obuiam. Ingrediuntur vrbē
clero precedente: vſq; ad templum ſancte
Sophie. Temptare tum Theodora Vi-
gilium: vt quod pollicitus erat preſtaret.
Cui ille: male ſe quoduis ſupplicium pati
reſpondit: ꝙ̄ ſententiam mutare: et cū mu
lier et qui ſecum aderant minis inſtarent:
ad Dyocleciamum ſe non ad Juſtinianum
quemadmodum arbitrabatur veniſſe di-
cens: ita ceſus eſt: vt paulū abfuerit quin
tum occideretur. Fugiens itaq; in templū
ſancte Euphemie: quod haud procul abe-
rat: inde a craſſatoribus trahitur: et inie-
cto in collum eius fune tanꝙ̄ latro per to-
tam vrbem vſq; ad veſperam trahitur. De
inde vero carceri incluſus: pane ⁊ aqua tan-
tummodo aliquandiu vitam duxit ita pa-
tienter et equo animo: vt ſemper diceret ſe
etiam peiora meritum: ſi digne pro pecca-
tis pena irrogaretur. Clerici autem qui ho
minem ſecuti fuerant partim in exilium:
partim ad excidenda metalla deportati
ſunt. Verum poſtea rogantibus romanis
omnibꝰ qui iam ſententiam mutauerant:

et inſtante Narſete : quem iuſtinianus con-
tra gotthos romam miſerat: Vigilius ac ex-
ules omnes in patriã remittuntur. At võ cũ
Syracuſas in Siciliaʒ pueniſſent: Vigili⁹
quem tot mala: tot cure occidere nõ poterãt:
ex calculo moritur: eiuſqʒ corpus romam de-
fertur. et apud ſanctum Marcelluʒ via ſala
ria ſepelitur. Vixit aũt in pontificatu cũ ro-
me tum alibi annis. xvij. menſes ſex. dies ſex
et viginti. Vacat tum ſedes eius morte men-
ſib9 tribus. diebus quinqʒ.

Pelagius.

PElagius primus: patria roman⁹
patre Johanne vicario: eo tempo
re fuit: quo Totila gotthorũ rex
Caruiſio mouit cum magno exercitu Itali-
am inuadens ac diripiens: adeo vt ꝓpter ſe-
uiciam et rabiem flagellũ dei vocat⁹ ſit. per-
ueniens deinde ad montem caſſinatem in cã
paniam iturus : Gregarij militis habitu a
Benedicto viro ſanctiſſimo dinoſcitur. ⁊ mi
nis deterretur: ne tantope in xp̃ianos ſeui-
at. Inde võ mouens in Samnium ꝓficiſci-
tur: Beneuentum oppugnat: vrbis menia de
molit̃: Neapolim obſidet : Cumas recipit:
et magna benignitate ac modeſtia vſus: ple-
raſqʒ matronas romanas ibi captas romã
ad ſuos intactas remittit. Capta deinde nea
poli atqʒ occupata om̃i illa Italie parte. que
ad ſiciliaʒ vergit in romanos mouet. quos q̃-
dem occupato prius portu : vnde ſubuehi cõ-
meatus poterant: tam acri obſidione preſſit
vt inopia rerum humana quidam veſcerent̃
carne. Tandem võ Totila ꝑ hoſtienſeʒ por
tam vi irrumpens vrbem capit: ac direptam
incendit. Sunt tamen qui ſcribant ei in ani
mo fuiſſe vrbem ſeruare: miſiſſeqʒ noctu pre-
cones ꝑ vrbem qui militibus mandarent: vt
vrbi parcerent. Hoc võ vbi iuſtinianus com
perit: Narſetem eunuchum cum magno ex-
ercitu in Italiaʒ propere mittit. Narſes eñ
vt nonnulli ſcribũt: primo quidem bibliopo
la fuit. Hunc cum in cubiculum ſuum acce-
piſſet imperator: cognita hominis virtute: cũ
in ordinẽ patriciatus aſciuit. Pietatis eñ:
religionis: miſericordie: munificentie: gratie
poſtremo vnicum exemplar tuʒ omnib9 erat
Is igitur acceptis etiam auxiliarib9 copijs
ab Alboino longobardorũ rege gotthos in-
uadit: obtruncat: perſequitur. Nam ⁊ Toti
la apud brixellum male pugnans occidit̃: et

Theias in eius locum ſuffectus: non longe
a Nucera fortiter oppugnãs: virtute Narſe-
tis opprimitur. Atqʒ ita ſecundo et ſeptuage
ſimo anno: poſteaq̃ Theodoricus eorũ rex
primo Italiã ingreſſus ẽ : gotthorum nomẽ
cum regno interijt. Juſtinianus quoqʒ non
ita multo poſt quadrageſimo imperij ſui an-
no moritur: vir quidem memoria dignus: cũ
merito ſuo alamaricus: gotthicus: vandali-
cus: perſicus : Aphricanus: more veterum
imperatorum appellari poſſet: licet alioꝝ ope
ra et ſuo conſilio hec geſta ſunt. Pelagius
aũt eccleſiam dei in tantis ꝑturbationib9 nõ
deſerens cõſtituit: vt heretici et ſciſmatici co-
herceri etiaʒ ſecularium manu poſſent. quãdo
ad ſanitatem rationibus nõ ducerent̃. Hic
autem accuſatus q̄ malorum vigilij cauſa fu
iſſet. cum Juſtinianus Vigilio preferret euʒ
vidente populo et clero crucem tangens : et
euangelium iureiurando ſuſcepto: ſe a tanto
crimine purgat. Inde Narſes ad vrbem ve-
niens ſupplicatiões pro rebus bene geſtis a
ſancto Pancratio vſqʒ ad ſanctum Petrum
celebrat: vrbemqʒ a gotthis liberatam : quo
ad fieri poteſt inſtaurat. Una võ cum Pella-
gio inſtituit: ne vllus ambitiõe vel precio ad
quoſuis ſacros ordines admittatur. Vigili-
us preterea Valentinum notarium ſuum vi-
rum probate fidei et religionis thezauris ec-
cleſie preficiens: baſilicam apoſtoloꝝ Jaco-
bi et philippi inchoat. Sunt qui ſcribãt Caſ-
ſiodorum monachum virum doctiſſimum vſ
qʒ ad tempora Pelagij perueniſſe: qui primũ
cõſul: inde ſenator factus: poſtremo monaſti
cam vitam ſpretis rebus om̃ibus complex⁹
eſt. Aiunt et victorem campanum epiſcopuʒ
libruʒ phaſe tum compoſuiſſe: quo potiſſimũ
Dyoniſium abbatem romanum inſcicie ar-
guit: qui paſchalem calculum inepte nimium
compoſuiſſet. Ornarunt etiaʒ pelagij tempo-
ra ſanctitate et doctrina Sabinus Canuſi-
nus: Gregorius lingonenſis: Vedaſtus bea
ti Remigij diſcipulus: et Attrebatum epiſco
pus. Herculanus võ Peruſinus antiſtes a
Totila interemptus. in ſanctos refertur. pe
lagius autem vndecimo ſui pontificatus an
no: menſe decimo: die octauo et vigeſimo mo
ritur: et in baſilica petri ſepelitur: vbi ex ſa-
cris ordinibus bis mẽſe decembri habitis p̃-
ſbiteros ſex et viginti. dyaconos vndecim. e-
piſcopos vndequadraginta creaſſet. Vacat
tum ſedes menſibus tribus: diebus ſex et vi-
ginti.

Johannes .iij

IOhannes tercius: patre Anaſta
ſio ex illuſtri genere orto: Juſtini
temporibus fuit: qui Juſtiniano
ſucceſſit: cuius certe nulla in re ſimilis fuit.
Auarus enim improbus: rapax: deorum at-
qꝫ hominum contemptor habitus eſt. Hanc
ob rem: cum totus auaricie et cupiditati in-
hereret: libidine habendi in inſaniam verti-
tur: cuius vxor Sophia imperium vſqꝫ ad
Tiberij ſecūdi tempora gubernauit: hec aūt
mulier inſtigantibus quibuſdam delatoribꝰ
qui Narſetem oderant: hominem ab Italia
ad ſe cum ignominia verborum reuocat: vi-
delicet vt Eunuchus ad lanam et penſa re-
diret. Ferens id iniquo animo: vt par erat:
Narſes reſpondet ſe talem orſurum telam:
que inextricabiles errores emulis atqꝫ inimi
cis ſuis preſtaret: quod etiaꝫ fecit. Alboinū
nanqꝫ Longobardorum regem cum omībꝰ
copijs e Pānoniā in italiā capeſcēdas ſedes
vberiores q̄ꝫ q̄s in Pannonia occupauerāt:
lr̄is ⁊ nuncijs accerſit. Obtemperans itaqꝫ
Narſetis monitis Alboinus: Italiam per
Syrmium ingreſſus cum cōiugibus et libe-
ris: cunqꝫ exercitu lectiſſimo: primo quidem
omnem Venetiam occupat. Inde Inſubriā
ingreſſus: Medyolanum vi capit ac diripit
Papiam triennio obſeſſam in poteſtatem ſu
am tandem redigit. Hac autem victoria le-
tus Alboinus Veronam ſe contulit: quam
regni totius ſedem ꝯſtituerat. ibi v̄o cōuiuio
exhilaratus Rhoſimundam vxorem ea pate
ra bibere compellit: quā ex patris ipſius mu
lieris capite a ſe occiſi in poculum redegerat
Erat autem in exercitu Alboini Nelmel-
chidis Longobardus adoleſcens forma in-
ſignis. et nobilitate atqꝫ armis preſtantiſſi-
mus. cuius conſuetudine Rhoſimunda qui-
dem delectabatur: quemqꝫ in cubiculuꝫ ſecre
to ducens propoſita regni ſpe Alboinum ob-
truncare compulit. Verum cum aduerſanti-
bus lōgobardis de ſpe regni decidiſſent am-
bo ad Longinum: qui tum Rauenne preerat
confugere. Nec ita multopoſt ſeipos inuiceꝫ
veneno petentes diem extremum claudunt.
Multas clades tum paſſa Italia eſt irrum
pentibus prouinciam barbaris quas quidē
protendere prodigia illa tempeſtate viſa: et
ignee acies in celo apparentes. ita etiā in im-
menſum Tyberis creuit: vt inundatōne ſua
populo romano magnas calamitates intule
rit. Interim v̄o Johannes pontifex ⁊ ſancto
rum cimiteria reſtituit: ⁊ Jacobi ac Philip
pi eccleſiam a Vigilio inchoatā perfecit. Et
Narſetem Romanis non diſſimulanter ira-
tum: q̄ꝫ de ſe male opinarentur. idqꝫ ad So-
phiam ſcripſiſſent: e Neapoli ad vrbem du-
cit: vbi haud ita multo poſt Narſes moritur
cuius corpus loculis impoſitum Conſtanti-
nopolim defertur. Actum tum demum de no
mine italico putaſſem in tanta rerum pertur
batione: niſi ſanctiſſimi viri periture prouin
cie ſuccurriſſent. Nam et Paulus patriar-
cha Aquileienſis: et Felix epiſcopus Tar-
uiſinus Alboinum vbi Italiam attigit miti
orem ciuibus ſuis ⁊ ꝓuincie reddidere. Et
Fortunatus vir ſingularis litterature et elo-
quentie gallos ad mitiorem cultum redigit
ſcriptis et exemplo. Ad Sigibertum enim
eorum regem libellum de gubernādo regno
perſcripſit: ac beati Martini vitam elegāter
compoſuit. Sunt qui ſcribant Germanum
pariſienſem epiſcopum: virum quidem ſan-
ctiſſimum hoc tempore fuiſſe. qui francie re-
ges ſemper in officio continuit. et adeo qui-
dem: vt inter ſe certatum religione: pietate:
gratia: humanitate ſit. Nil enim in Germa
no cernebant: quod ipſi non imitarētur: tan-
tum valent boni paſtoris exempla. Johānes
autem cuius temporibus Armenij fidem cri
ſti recepere moritur: ac in baſilica Petri ſe-
pelitur pontificatus ſui āno duodecimo. mē-
ſe vndecimo die ſexto et vigeſimo. Vacat tuꝫ
ſedes eius morte menſibus decem. diebus tri
bus.

Benedictus

BEnedictus patria romanus: pa-
tre Bonifacō: Tiberij ſecundi tē-
poribus fuit: quem quidem Juſti
nus per adoptionem in filium et regni here-
dem ſuſceperat: ac merito certe cum in homi
ne ea ornamenta eſſent: que in optimo princi
pe requiruntur: clementia: iuſticia: pietas: re
ligio: ſapientia: conſtantia et perpetua forti
tudo. Verum inter alias eius virtutes beni
gnus et liberalis in omnes: potiſſimum vero
erga pauperes habitus eſt: et ob eam rem do
minus largas opes ei ſumminiſtrauit. Naꝫ
dum ſemel per edes ſuas contētius inambu-
laret: cerneretqꝫ in pauimento marmoream
crucem: eā religionis cā: ne pedibꝰ ꝯculcarēt

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

auferri iuſſit: meliorīqꝫ loco atqꝫ honeſtiore reponi. Poſt hanc vō vna atqꝫ altera inuenta eſt. ſub qua tantam vim auri et argenti reperit. quantā hominis beneficētia requirebat: cuius quidem magnam partem pauperibus erogauit. Ferunt etiam Narſetis theſauros ad eum ex italia delatos fuiſſe: quibꝰ conflatis ad munificentiam et liberalitatem vſus eſt. Ad ſigibertum nanqꝫ francoꝝ regē qui ſe ꝑ legatos inuiſerat: cum reliquis muneribus: que magna fuere: aureos etiam quinquaginta ſingulaꝝ librarum miſit: quorum pars vna imagine pricipis ſignata erat his litteris: Tiberij conſtantini perpetuo auguſti: Altera vō pars quadrigam cōtinebat cū aſcenſore: atqꝫ his litteris: romanoꝝ gloria. Et ne qd ad integrā eiꝰ felicitatē deeſſet: exercitus quem in perſas miſerat: victor rediens tantam predā cū elephantis. xx. auerit quantam nullus vnq̄ antea. Hoc requirebant eius merita erga genus humanū: hoc religio in deum ſaluatorem noſtrum: hoc poſtremo eius beneficētia erga populum romanum: quē et armis quoad fieri potuit ab hoſtibus tutatus eſt. ⁊ immiſſo ex egipto frumēto a ſeuiſſima fame liberauit: interuenientibus Bonifacij pontificis precibꝰ. quem Tiberius mirumimmodum dilexit ⁊ obſeruauit. Adeo eñ longobardi longe et late italiam vexauerunt diutino bello: vt ex illa vaſtatione rerum omnium caritas ⁊ inopia oriretur. Dum hec in italia agerentur Johannes Cōſtantinopolitane vrbis epiſcopus orientalem eccleſiam quoad fieri potuit in fide cōtinuit: legendo: diſputādo: ſcribendo: monēdo docendo: licet multos aduerſarios habuerit. Idē quoqꝫ fecit Leander tolletanus vel (vt quidam volunt) hiſpalenſis epiſcopus in q̄ doctrina et eloquentia pari lance certabant. Multa enim compoſuit tum ad confirmationem noſtri dogmatis: tum ad ꝯfutatōem arriane perfidie: quam tanq̄ teterrimā labem Vandali ex aphrica in hiſpaniam a Belliſario pulſi detulerant. Benedictus autem (vt quidā ſcribūt) ſolicitudine et dolore: quē in calamitatibus vrbis Rome et ꝓuincie italie conceperat moritur: quarto pontificatus ſui anno: menſe vno: et diebꝰ octo et viginti. Vacat tum ſedes menſibꝰ duobꝰ: ⁊ diebꝰ decem.

Pelagius. ij.

Pelagius ſecundus: patria romanus: patre Vingeldo a Tiberio ad impatorē Mauritiū Tiberij generū peruenit. Huic eñ et ſi cappador erat: impium tamē ob virtutem ⁊ ſtrennuitatē in rebꝰ agēdis commiſſum eſt. At vō longobardi: cum poſt mortē albonij viginti annis ſub ducibꝰ fuiſſent: Eutharim regem ſibi creant: quē et flauiū appellarūt: quo quidem cognomēto oīes longobardoꝝ reges deinceps vſi ſunt. Mauritius aūt pellere italia longobardos conatus: Sigibertū francoꝝ regem mercede ad id bellū ſolicitat: qui ſtatim compato galloꝝ et germanoꝝ magno exercitu cum Euthari decertās: magno accepto incōmodo ſuperatur. Hac aūt elati victoria Longobardi vſqꝫ ad fretum ſiculum peruenere: vrbes italie in poteſtatem ſuam redigentes: quo minꝰ vō vrbe Roma diu obſeſſa potirentur: fecere ymbres ⁊ quidem frequētes: quibꝰ hoſtes a menibꝰ ꝓpelluntur. Tanta eñ tum inundatio aquaꝝ fuit: vt Noe diluuiū renouatū crederet. Hec aūt vna fuit cauſa: quare pelagiꝰ in iuſſu principis tū pontifex creatus ſit. cū extra obſeſſam ab hoſte vrbem mitti quiſpiā nō poſſet. Nil eñ tum a clero in eligendo pōtifice actum erat: niſi eius electōem impator approbaſſet. Miſſus itaqꝫ conſtantinopolim ad placandū impatorē Gregorius dyaconꝰ vir optimus atqꝫ doctiſſimus: vbi ex ſentētia pontificis oīa pegiſſet: nequaq̄ ocio ⁊ ingenio ſuo abuſus: et libros moraliū in Job cōpoſuit: ⁊ Eutichiū quendā Cōſtantinopolitane vrbis epm̄ ita preſente auguſto diſputationibꝰ ꝯuicit: vt oīa q̄ in libro ſuo de reſurrectōe ꝯſcripſerat: retractare coactus ſit. Dicebat eñ corpus noſtꝝ in illa reſurrectionis gloria vento aereqꝫ ſubtilius futurū: ob eam rem tangi nō poſſe. Quod contra illud dominicū eſt: palpate et videte quia ſpiritus carnem et oſſa non habet quemadmodū me videtis habere. Pelagius aūt vbi Gregoriū rogatu populi romani ad vrbem reuocaſſet: et domum paternam in xenodochion pauperum ſenum redegiſſet: Hermetiſqꝫ martiris cimiteriū ac baſilicā Laurentij martiris a fundamentis extruxiſſet peſtilentia moritur. que tum maxime europam omnem vexabat: anno pontificatus ſui decimo: menſe ſecundo. die decimo. Sepultus eſt autem in eccleſia beati Petri in vaticano. Vacat tū ſedes menſibus ſex: dies octo ⁊ viginti.

Gregorius.

Gregorius patria romanus: pa-
tre Gordiano: viro ſenatorio: vno
omnium conſenſu inuitus etiam
pontifex creat̃: anno domini. dc.
ac.xix. Monachus nanqꝫ erat: ac leuita. Is
autem cum principis ꝯſenſus requireretur.
(vt antea dixi) nuncios cuꝫ litteris miſerat
qui Mauritium obſecrarent: ne pateretur
electionem cleri et populi Romani ea in re
valere. Intercepte ſunt littere a prefecto vr-
bis: ac diſcerpte: ſcripteqꝫ alie quibus roga-
batur: vt quem populus ac clerus in pontifi
cem legiſſet: eundem imperator confirmaret
quo nihil ei nunciari iocundius ac gratius
potuit: cum ſecum familiariter dum Conſtã
tinopoli erat Gregorius vixiſſet: filiumqꝫ eiꝰ
fonte baptiſmatis leuaſſet. Remittit itaqꝫ
Mauritius nuncios: ac quideꝫ propere qui
Gregorium confirmarent: cogerentqꝫ homi
nem ſanctiſſimum pontificatus gubernacu-
la in tanta ꝑturbatione reꝝ ſuſcipe. Is itaqꝫ
non ſibipſi: ſed vtilitati hominum: ac honori
diuino conſulens: quem certe ob religionẽ ⁊
pietatem rebus om̃ibꝫ ſꝑ antetulerat: ſpre-
tis opibus poſthabitis voluptatibus: atqꝫ
omni ambitione et potentia. Gubernacula
reipublice chriſtiane ſuſcipiens: ita vixit: vt
vſqꝫ ad tempora noſtra neminem ex ſucceſ-
ſoribus parem habuerit: nedum ſuperiorem
vel ſanctitate vite: vel diligentia in rebus a-
gendis: vel doctrina et ſcriptis. Nam et li-
brum de ſacramentis compoſuit: et antipho
narium: tam diurnum ꝙ nocturnum: et com
mentarios in Ezechielem: in q̃draginta euã
gelia: in Iob qꝫ (vt dixi) allegorice ad mo-
res et hiſtoriam reſpiciens: elegãter ſcripſit.
Edidit et libros quatuor in dyalogo. ⁊ li-
brum quem paſtoralẽ appellauit: ad Iohan-
nem epiſcopum Rauennatem de ratione gu-
bernande eccleſie. Inſtituit preterea ne quid
ornatus ⁊ concentus inter ſacrificandũ de-
eſſet: vt antiphone canarentur: hec vulgo in-
troitus vocant. Eius quoqꝫ inuentum eſt: vt
nonies kyrieleyſon caneretur ⁊ alleluia: in-
terpoſitis ſeptuageſime diebus vſqꝫ ad pa-
ſcha. Cantatur etiam poſt euangelium: poſt
communionem ſuo mandato. Ideꝫ quoqꝫ in
canone redegit: dieſqꝫ noſtros in tua pace di
ſponas. Preterea vͦ ſupplicatões maiores
quas greci letanias vocant. primus inſtitu-
it. Stationum quoqꝫ magnam partem: ma-
xime aũt q̃ in baſilica petri habent̃: die nata-
li Hieſu chriſti: in Epiphania: in dominica
paſſione: in albis paſche: in aſcenſione: in pẽ
thecoſte: natalibus apoſtolorum: in tercia do
minica aduentus: in dedicatõne eiuſdem baſi
lice: die feſto ſancti Andree: in cathedra Pe
tri: duꝫ maior letania fit in ſabbato quatuor
temporum. Quid plura de hoc ſanctiſſimo
viro commemorem? Cum omnis inſtitutõ ec
cleſiaſtici officij veteris preſertim ab eo ſit i-
uenta et approbata: quem quidem ordinem
vtinam ſequeremur. Non abhorrent hodie
a lectõe officij viri docti: quemadmodum fa-
ciunt propter barbariem neſcio: quam illi la
tinitati ⁊ compoſitionj additam. Ne vͦ vlla
in re vir ſanctiſſimus eccleſie deeſſet: ſynodũ
habuit apud ſanctum Petrum quatuor et
viginti epiſcoporum: qua certe multa ſuſtu-
lit que nocitura: mula etiam addidit que ꝓ
futura fidei noſtre videbantur. Miſit et vi-
ros optimos in Britaniam: Auguſtinum:
Melitum: et Iohannem: cunqꝫ his mona-
chos quoſdam probatiſſime vite. quoruꝫ mo
nitis ⁊ predicationibus fidei noſtre dogma
Angli tum primum integre receperunt. Re
diere etiam Gotthi Gregorij opera ad vni-
onem catholice fidei. Sunt preterea qui ſcri
bant Gregorium dyalogum ſuum de mori-
bus ad Theudelindam longobardorum re-
ginam miſiſſe: cuius lectione pre ferocem et
indomitum viri ſui Antharis animum ad
religionem et mitiorem cultum redigeret.
Erat enim matrona inſignis: et fidei chriſti
ane ſtudioſiſſima. Nã et baſilicam beati Io
hannis baptiſte Modoetie edificauit. quod
oppidum decem milibus paſſuum a Medio-
lano diſtat. et eandem eccleſiam predijs ac
vaſis aureis ornauit. Ferunt eo tempore: ꝗ
Hermichildus a patre Leuigildo Gottho-
rum rege interfectus eſt: ꝙ fidem catholicaꝫ
confiteretur: Hieſu chriſti tunicam: que ſor-
te vni militũ obtigerat: inuentam eſſe apud
vrbem Zaphat in archa marmorea eo loci
repoſitam Thome Hieroſolimitani epiſco-
pi: et Iohannis Conſtãtinopolitani: ac Gre-
gorij anthioceni tempore. Interea vͦ Mau
ritius ſuperatis in Hetruria ⁊ Campania
Herarcho romano duce: Longobardis in
omnia vicia ⁊ omnem arrogantiaꝫ prolapſis
legem tulit: vt qui romane militie aſcriptus
eſſet: niſi finita militia: aut manchus et debi-
lis ex vulnere factus: deo militare nõ poſſet.
Hãc ob rẽ motꝰ Gregorius hoiem admonet

ne ei⁹ religionē impugnet: cui⁹ benignitate ex
infima ſorte hominum ad ſummum gradum
dignitatis peruenerat. Preterea uo cum Io
hannes Conſtantinopolitanus epiſcopus ha
bita grecorum ſynodo ſeipm̄ oecomenicū: id
eſt vniuerſalem patriarcham creaſſet: monu-
iſſetq; gregorium mauritius: vt Iohanni ob-
temperaret. Reſpondit homo conſtantis in-
genij: et fidei poteſtatem ligandi et ſoluendi
Petro traditam. eiuſq; ſucceſſoribus: nō epi-
ſcopis conſtantinopolitanis: proinde deſine-
ret iram dei in ſe concitare: dum ſeditōes ſtu-
dioſe nimium in eius eccleſia ſerit. Nequaq̄
uo his malis contentus Mauritius: reuoca-
tis militibus ſuis qui in italia erant: longo-
bardos adhortatur: vt ſpretis federibus iam
iactis Romanos adorirentur: quare agilul-
phus ex ciſalpina mouens vaſtatis longe ac
late Hetrurie agris: qua iter faciebat: vrbem
romā magnis illatis calamitatibus integrū
annum obſedit: quo quidem tempore Seue-
rus aquileienſis epiſcopus in hereſim prola-
pſus eſt: que multorum malorum ſeminariū
fuit. Nam ſeuero mortuo aquileienſis eccle-
ſia biffariam diuiſa eſt. cum agilulphus lon-
gobardorum rex Iohannem aquileienſē gre
gorius Candianum gradenſem foro iulianis
epiſcopos prefeciſſent. Agilulphus uo omiſſa
ſpe potiunde vrbis obſidionem ſoluens Me
diolanum redijt. At Mauritius nō ſponte ſ;
coacte penitentia ductus cum gregorio miti-
us agere cepit. q intellexerat quendam mo-
nachi habitu indutum: ſtrictum gladium in
manu tenentem in foro Conſtantinopolitano
clamaſſe: imperatorem breui gladio moritu-
rum. hoc idem eius ſomnium confirmauit: q̄
ſe vxorem ac liberos cedi videbat. Interiā uo
milites ſtipendijs ſuis defraudati: Phocam
centurionem imperatorem creant: et Mauri
tium obtruncāt: vnde vigeſimo imperij ſui an
no. At Gregorius exornatis quibuſcūq; re-
bus potuit baſilicis Romāis: dedicataq; got
horum eccleſia: que in ſubura ē Agathe mar
tiris nomine. Fl. Ricimerij viri ꝯſularis op⁹
(vt littere muſiue indicant) paternam domū
in cliuo ſcauri poſitam nō longe a circomari
mo in monaſterium redegit: quo in loco et ho
ſpites continuo accipiebat: et pauperes vndi
q; confluentes: cibo et potu in vita retinebat
Vir certe omni laude dignus: ſi vitam: ſi mo
res: ſi doctrinam: ſi ſolertiā in rebus tum di
uinis: tum humanis inſpicis. Neq; eſt cur pa
tiamur Gregorium hac in re a quibuſdā lit
terarum ignaris potiſſimum carpi: q ſuo mā
dato veterum edificia ſint dirupta: ne peregri
ni et aduene vt ipſi fingunt ad vrbem religio-
nis cauſa venientes p⁹ habitis locis ſacris:
arcus triumphales et monumenta veterum
cum admiratōne inſpicerent. Abſit hec calū-
nia a tanto pontifice romano preſertim: cui
certe poſt deum patria q̄ vita carior fuit. Mi
ta profecto ex collapſis edificijs exedit vetu-
ſtas. Multa preterea demoliuntur homines
edificandi gratia: vt quottidie cernimus. Im
pacta illa foramina que tum in concauo for-
nicum: tum in coniuncturis marmorū qua
dratorumue lapidū videntur: non minus a
romanis q̄ a barbaris auellendi eris cauſa
crediderim. In fornicibus enim: quo leuior eſ
ſet moles: ollas cū nummiſmatibus colloca
bāt. Lapides uo quadratos eneis clauis fir-
mabant. Factū id quoq; a romanis dixi: epir
rhote: dalmate: pannonij. et fex totius orbis
terrarum huc miſſa romani appellari poſſunt
Gregorius autem confirmata omni ratione
eccleſia dei. anno. xiij. menſe. vj. die. x. pontifi
catus ſui moritur: Phoce uo imperatoris an
no ſecundo: ſepeliturq; collacrimantibus om
nibus in baſilica Petri ante ſecretarium q̄r-
to idus martij. Eius uo in morte menſibꝫ quī
q;. diebus vndeuiginti ſedes romana tum va
cat.

Sabinianus

Sabinianus cuius patria ignora-
tur. ac merito quidē gregorio ſuc
ceſſit. homo enim obſcuro loco na
tus. obſcurior moribus. rebus geſtis Grego
rij viri ſanctiſſimi aduerſatus eſt. Nam cum
ſuo pontificatu fame laboraretur. inſtarentq;
pauperes. vt pietatē gregorij elemoſinis imi
taretur. nil aliud reſpondebat q̄ Gregorium
popularem famam aucupantem. patrimoni-
um eccleſie largitionibus diſſipaſſe. Paulu-
lum etiam abfuit quin libri eius comburerent
tur: adeo in Gregorium ira et inuidia exarſe
rat homo maliuolus. Sunt qui ſcribant Sa
binianum inſtigantibus quibuſdam romāis
hoc in Gregorium molitum eſſe: q̄ veterum
ſtatuas tota vrbe dum viueret et obtrūcaue-
rit et diſiecerit. quod quidem ita vero diſſonū
eſt. vt illud quod de abolendis edificijs maio-
rum in vita eius diximus. Iacent ſtatue tum
propter vetuſtatem collapſe. tum etiam quia
baſibus ſublatis vel aeris vel etiam marmo-

rum cauſa ſtare tante moles non poterant.
Quod autem capitibus careãt miruȝ nequa
q̃ videri debet: cum ipſius ſtatue caſu ea pars
vtpote fragilior: et ad accipiendam leſionem
paratior potiſſimum frangatur. Sed qd ego
has coniecturas quero? Uidemꝰ ſtatuas ex-
ciſis capitibus nõ diffractis iacere: quia fa-
cilius eſt caput ſtatue q̃ totum corpus defer-
ri: quod hodie quoqȝ fit ab his preſertim: qui
antiquitatis ſtudioſi ſunt. Non eſt igitur cur
tantũ facinus Gregorio obijciatur. Ad Sa-
binianum redeo: cuius hoc fuiſſe inſtitum fe-
runt: vt et ore in eccleſijs diſtinguerentur of-
ficij gratia: et accenſe lampades cõtinuo reti-
nerentur: potiſſimum võ in eccleſia beati Pe-
tri. Sunt qui ſcribant Phoca annuente pacẽ
tum cum longabardis ictam; reddita Agilul-
pho eorum regi filia: que ĩ bello capta fuerat.
Tanta võ hoc tp̄e apparuere prodigia quan-
ta nunq̃ antea: quibus certe future calamita-
tes protẽdebãtur. Nam et cometes viſus eſt
perlucidus: et byſantij puer quadrupes na-
ſcitur. Et apud delon inſulã duo marina mõ
ſtra omnino humanam ſpecieȝ habentia viſa
ſunt: Sirenes fortaſſe fuere Acheloi filie: vt
aiunt poete: q̃ ſi ita fuiſſet: nequaq̃ pro mon-
ſtro habenda erant: cum elementuȝ aque ani
malia terreſtribus ſimilia: in omni ſpecie p-
ducat. Sunt qui ſcribant tempore Sabinia-
ni et iohannem patriarcham Alexandrinuȝ
virum pietate et doctrina inſignem: ⁊ latinia
num epiſcopum carthaginenſem Johanni ne
quaq̃ diſſimilem: dignitatem vtriuſqȝ eccleſie
mirumimmodum auxiſſe. Seuerus quoqȝ la
tiniani familiaris vir doctiſſimus multa tum
in vincentium Ceſar auguſtanum epiſcopuȝ
ſcripſit: qui in arrianum dogma declinauerat
Idem quoqȝ de virginitate librum ad ſororeȝ
ſcripſit: quem aureolum appellauit. At Sabi
nianus cum annuȝ vnum: menſes quinqȝ. di
es. ix. ĩ pontificatu ſediſſet moritur: funuſqȝ
eius a ſancto Johanne per portam a inariaȝ
et pontem miluiam ad baſilicam Petri defer
tur. Uacat ſedes eius morte menſes. xj. dies.
ſex et viginti.

Bonifacius. iij.

BOnifacius tercius: patria roma-
nus: a Phoca imperatore obtinu-
it magna tamen contentione: vt ſe-
des beati Petri apoſtoli: que caput eſt omni-
um eccleſiarum: ita et diceret ⁊ haberetur ab
omnibus: quem quidem locũ eccleſia conſtan
tinopolitana ſibi vendicare conabatur: fauen
tibus interdum malis principibus: affirman
tibuſqȝ eo loci primam ſedem eſſe debere: vbi
imperij caput eẽt. Affirmabãt romani pon-
tifices vrbem romam vnde Conſtantinopo-
lim colonia deducta eſt caput imperij merito
habendam eſſe: cum etiaȝ greci ipſi litteris ſu-
is principem ſuum
id eſt romanorum imp̄atorẽ vocẽt ipſiqȝ Cõſtã
tinopolitani etiam etate noſtra romei nõ gre
ci vocentur. Omitto q̃ Petrus apoſtolorum
princeps ſucceſſoribus ſuis pontificib᷒ roma
nis regni celorum claues poteſtatemqȝ a deo
ſibi conceſſam reliquerit: nõ conſtantinopoli
ſed rome. Illud tãtũ dico multos principes:
maxime võ Conſtantinum comparande ſyno
di ac diſſoluende: confutandi: vel confirman-
di ea que in ſynodis decreta erant: romane ſe
di tñmodo cõceſſiſſe. Merito igitur ſedes ro
mana ceteris antefertur: cuius integritate ⁊
conſtantia cuncte hereſes confutate ſunt et ex
ploſe. Idem quoqȝ Bonifacius inſtituit ha-
bita ſynodo epiſcoporum duo et ſeptuaginta
preſbiterorum. xxx. dyaconoruȝ trium: ne qs
ſub anathematis culpa in locum demortui
põtificis aut epĩ ſubrogaretur. niſi tercia ſal
tem poſt obitum eius die: vtuc anathematiza
rentur qui largitione et gratia ad pontifica-
tum vel epiſcopatum aditum ſibi quererent.
Uoluit item electionem epiſcopi a clero pari
ter et populo fieri: eamqȝ ita ratam fore: ſi a
principe ciuitatis approbata eſſet: et ſi ſũmꝰ
pontifex deniqȝ his verbis auctoritatem ſuaȝ
interpoſuiſſet: volumus ⁊ iubemꝰ: ſancta q-
pe inſtitutio et pernecceſſaria noſtris preſertiȝ
temporibus: quibus in peius omnia dilabun
tur. Eſt enĩ ſimile veri clerum et populum ac
principem ciuitatis: ſi libera ſuffragia ſunt ĩ
alium electuros. q̃ qui merito poſſit et debe-
at alijs preeſſe: quod eſt epiſcopi propriuȝ: vt
vocabuli ethymologiã. huic rei accomodatã
repetamus. Licet reuera (pace bonorum di-
cam) multi epiſcopatum deſiderent explende
auaricie et libidinis ſue cauſa: non quo com-
muni vtilitati: vt eorum expoſcit officium et
nomen conſulant. Queritur enim quãtuȝ red
dat epiſcopatus: non quot oues paſcue in eo
ſint: ſed de his ſatis. Ad Bonifacium redeo:
cuius cum vita: vt video etiam decreta extin-
cta ſunt: pontificatus ſui menſe nono. Sepul-
tus eſt autem in baſilica Petri. Uacat tuȝ ſe-
des menſe vno: diebus ſex.

Bonifacius. iiij.

BOnifacius quartus: natione mar
ſus: patria valeriēſis: patre Iohā
ne medico templum ſancte Ma-
rie rotūde: quod veteres Pantheon: quia cy-
beli et omnibus dijs cōmune eēt a phoca im-
peratore obtinuit: cōſecrauitqꝫ quarto idus
maij. in honorem beate virginis omniumqꝫ
martirum: eiectis prius gentium ſimulacris
luſtratoqꝫ templo. Unde poſtea virgo ad mar
tires appellata eſt. Hoc eodem tempore perſe
rege Coſdra in romanas prouincias irrum-
pentes: ſuperato phoce exercitu hieroſolimā
occupant. Templa xpianorum ꝓphanant et
diripiunt. Lignum dominice crucis inde au-
ferunt. Zachariam virum ſanctiſſimum eiuſ
dem ciuitatis patriarcham in captiuitatem
abducunt. Hanc ob rem ab omnibus: potiſſi
muꝫ vō a ſenatu ſpretus phocas: ab heraclio
copiarum et aphrice prouincie duce imperio
ac vita priuatur. Cacannus vō bauarorum
rex per Pannoniam et illiricum ī italiam ir-
rumpens: longobardorum reges ita ſuperat:
vt paulum abfuerit quin prouinciam ipſam
caperet: ita tamen forum iulij proditōne Ro-
milde eius amore capte diripuit. vt vix ipſius
prouintie cernerentur veſtigia. Dum hec age
rentur in italia: Iohannes gerundenſis epi-
ſcopus religionem xpi predicatōe et ſcriptis
vbiqꝫ tuebatur. Hic eīn genere gotthus: in lu
ſitania natus: vbi ſapere aliquid per etatem
cepiſſet: Conſtantinopolim proficiſcens: ita
grece et latine doctus inde diſceſſit: vt in Lu-
ſitaniam rediens: arrianam hereſim: que tū
inualuerat facilime confutaret: hanc ob rem
Barchinonam ab hereticis relegatur. Verū
poſtea mortuo Lemungildo rege: qui hereti-
cis fauebat: in patriam rediens: et multa ſcri
pſit ad doctrinam noſtram pertinentia: et mo
naſterium cōdidit. rationemqꝫ viuendi mona
chis ſcripſit. Eutropius quoqꝫ valentinꝰ epi-
ſcopus hiſpanos doctrina et exemplo in fide
cōtinuit. Preterea vō Columbanꝰ abbas vir
ſanctiſſimus genere gotthus (vt quidam af-
firmant) ex Scocia in burgundiam primo ve
niens: lixonem ſe monaſterium egregium id
quidem extruxit: inde in italiam abiēs apud
Bobium in appennino aliud monaſteriū am
plum ſane edificat inter hetruſcos: lygures ⁊
inſubres. His autem hac in re nequaꝗ̄ cedēs
Bonifacius pontifex domum paternaꝫ ī mo
naſterium redigit: fundoſqꝫ ſuos monaſterio
aſcribit in monachorum vſum. Verum n̄ ita
multo poſt diem extremum obiens: ſexto pon
tificatus ſui anno: menſe octauo: die. xiij. quo
quidem tempore peſte: fame: et inundatione
aquarum laboratum eſt: ſepelitur in baſilica
Petri. Vacat tum ſedes eius morte mēſibus
vij. diebus quinqꝫ et viginti.

Deuſdedit

DEuſdedit patria romanus: patre
Stephano ſubdyacono: pontifica
tum omnium ſuffragijs adeptus:
clerum mirumimmodum dilexit et auxit. Fe-
runt quidam hunc tante ſanctitatis fuiſſe: vt
quendam obuium elephantie morbo laboran
tem: oſculo ſuo lepra ſtatim liberauerit. Con-
ſtituit auteꝫ vir optimus: ne filius patrini pu
ellam e ſacro fonte a patre leuatam ducere in
vxorem poſſet. Eodem quoqꝫ tempore Hera-
clius magno compato exercitu multas proui
cias a perſis occupatas in poteſtatem ſuam
redigit. Ducem Perſarum ſingulari certami
ne ex equo deturbat et interficit. Coſdroeꝫ re
gem perſarum opprimit: filium eius captum
et baptizatum in regnum paternum reſtituit
Perſidem ingreſſus: turriꝫ coſdroe theſauris
plenam capit: quorum partem militibus tri-
buit: partem vō reparādis templis: que Per-
ſe diripuerant et vaſtauerant deſignat. Ipſe p̄
tera alia onuſtus preda cum ſeptem elephan-
tis hieroſolimam rediens crucem domini a p̄
ſis ablatam ſecum deferens eo loci reponit: ī
quo antea fuerat. Captes a Perſis in patri-
am remittit. Rediens deinde cōſtantinopoliꝫ
litteris et ocio delectatus: ad aſtrolagiam ſe
contulit. Sororis tamen ſue filiam tātus im-
perator contra ius faſqꝫ in vxorem accipit: et
vt ſceleri ſcelus adderet: quod fieri conſueuit
vbi quis in peiora labitur: ad Eutichianos
tranſijt: eo potiſſimum tempore: quo Anaſta
ſius Perſa monachus ſub nomine xpi a ſuis
captus martirium paſſus eſt: cuius reliquie
poſtea Romam aducete ſunt: et ī monaſterio
beati Pauli ꝓpoſite ad aquas ſaluias vt vul
go dicitur. Ferunt eodem tempore Siſebutuꝫ
gotthorum regem plurimas hiſpanie ciuita-
tes: que ad romanos defecerant in fidem rece
piſſe: iudeoſqꝫ omnes ī regno deprehēſos gra-
uioribus ſupplicijs ad xpi fidem compuliſſe
rogatu (vt aiunt) Heraclij. q in fatis habue-
rat: ſibi cauēdū a circūciſis eē: cum tn̄ poſtea

haud ſatis fati neceſſitatem circumſpiciens a ſaracenis circūciſionem obſeruātibus oppreſſus ſit. Agebantur hec in oriēte: nec ſuis athletis pro fide xp̄i carebat occidens. Arnulꝰ enim metenſis epiſcopus cōſilio et ſanctitate Dagobertum francorum regem in officio cōtinebat: adiuuante amando traiectēſi epiſcopo: viro quidem optimo: et religionis xp̄iane defenſore acerrimo. Hiſpanus quoqꝫ yſidorꝰ hiſpalenſis epiſcopus leandri ſucceſſor mlta tum ſcripſit que fidem xp̄ianam mirifice iuuant. De ſummo enim bono: de viris illuſtribus: de vocablis grāmatices ⁊ ethymologijs libros compoſuit. Hiſtoriam preterea ab adā vſqꝫ ad tempora heraclij: vitas quorundā ſanctorum: hiſtoriam longobardorum: et breuē quandam coſmographiam ſtilo ſatis eliganti edidit. In eo homine pluris facienda eſt certe ſanctitas ꝙ eruditio. Sunt qui ſcribant iſidorum germanum fuiſſe: quamq̄ hiſpani hūc ſuum eſſe affirment: vtcūqꝫ ſit ſatis cōſtat: eū fuiſſe quauis laude dignum ob doctrinam et ſanctitatē. Deus autem dedit cuius tempora ad hec etiam que diximus notiora fecere: et terremotus: et ſcabies quedam ita ad elephanciam tēdens: vt deformitate cognoſci homines non poſſent: moritur pontificatus ſui anno .iij. die tercio et vigeſimo ac ſepelitur in baſilica petri ſexto idus nouembris: eius morte epiſcopatus tum vacat menſem vnū. dies xvj.

Bonifacius .v.

BOnifacius quintus: natione campanus: patre iohanne: eo tempore pontificatum inijt: quo eleutherius patricius Romam ab heraclio miſſus: vidicata iohannis herarchi morte ſemetip̄m regem italie creat. At vō cum romam proficiſceretur a militibꝰ ſuis necatur: eiuſqꝫ caput cōſtantinopolim mittitur. Huius in locum poſtea Iſatius patricius cōſtantinopolitanꝰ Herarchus ſuffectus eſt. At theudelinda (vt diximus) mortuo adoaldo marito: vna cū filio regnum longobardorum ſapienter et integre gubernans: inter longobardos et italos pacem decennio continuit: eccleſias multas donis et muneribus exornauit: fundos quoqꝫ his adiecit: quorum prouentibus ſacerdotes vterentur. Anno vō duodecimo Heraclij mahometus arabs: vt quidam volunt: vt alij perſa: nobili genere natus: patre qui deos gentium coleret: matre hebraica Hiſmalielitici generis: magnum in xp̄iano populo excitauit incendium: et ita magnum vt verear ne eius ſecta noſtra potiſſimum etate reliquias xp̄iani nominis penitus extinguat: adeo et peſcimus et animo ac corpore languidi interitum noſtrum expectantes concidimus. Inualeſcit eꝰ ſecta nunc multomagis ꝙ antea. Nam tota Aſia et aphrica magnaqꝫ pars europe Mahometanis principibus ſubiecta eſt. Inſtant nunc turci terra ac mari: vt nos tāꝙ cuniculos ex his Europe lateribus eruant: Sedemus ocioſi. alter alterū expectantes: quaſi ħ malū vniuerſe reipublice xp̄iane nō imineat Expectant ſacerdotes: vt a ſecularibus hoc tātū bellū et tamneceſſarium ſumatur. Expectant item ſeculares: vt preſbiteri tuende religionis cauſa pecunias in ſumptꝰ bellicos polliceantur et ſubminiſtrent: nec in peiores vſꝰ effundant: quemadmodum facere pleriqꝫ cōſueuere. pecunias elemoſinis et ſanguiē martirum comparatas. in aurea et argentea vaſa et pregrandia quidem fundentes. paruū ꝺ futuro ſoliciti: dei quem tantum vtilitatis gr̄a colunt: et hominum contemptores. Ad Mahometum redeo: virum adeo verſutū et acris ingenij: vt cū int̄ xp̄ianos diu verſatꝰ eſſet. omneſqꝫ omnium qui ante fuere ſectas cognouiſſet: nouam quandam ſuperſtitōnem introduxit: vt videmus: qua prope noſtra religio extincta eſt. Auſus eſt etiā comparato ingenti arabum exercitu fines romani imperij turbare: cuius motus heraclius cito cōpeſcuit: ſolicitatis eius ad defectōnē militibus pollicationibus et premijs. Bonifacius autem pontifex vir ſingularis humanitatis et clementie magna in omnes benignitate et gratia vtens: nullum genus officij (quod bonum paſtorem deceret) pretermiſit. Inſtituit preterea ne qui ad eccleſias confugerent inde vi retraherentur: neue Acholyti reliquias martirum attractarent: quod eſt preſbiterij: aut ſubdyaconi officium. Mandauit item vt quouis in loco ſacrilegi anathematizarentur: vtue teſtamētum iuſſu principis vbiqꝫ valeret. Cimiterium autē beati Nicomedis fecit et dedicauit. In clericos vō integre viuētes vnice liberalis ⁊ munificus fuit. Gallus autem beati columbani diſcipulus: ita in occidente tum viuebat: vt etiam in vita ſancti nomen mereretur. Huius veſtigia ſecutus eſt Euſtachius abbas: ſecuta et ſancta aurea: in cuius honorem beatus Elidius monaſterium virginum edificauit. Ferunt etiam Baſilium quendā Iſidoro eq̄lem vita. moribus et doctrina inſignem tum habitum fuiſſe. Moritur autem bonifacius pontificatus ſui anno quinto: die decimo: et i

baſilica Petri collachrymantibus oīb⁹ ſepelitur. Eius autem in morte diebus tredecim ſedes tum vacat.

Honorius

Honorius natione campanus: patre petronio viro cōſulari: eo tempore pontificatum iniit: quo theudelinda moritur: eiuſq; filius Adoaldus e regno deiicitur: ſuffecto in eius locum arioaldo. Inſtabat tum (vt dixi) Heraclius qui d̄ perſis triūphauerat: vt omnes iudei imperio ſubiecti baptizarētur. Hanc ob rem ſaraceni et arabes arma ſumentes a natiuitate xp̄i anno ſexcenteſimo tercio ac vigeſimo: ita Heraclij duces ſuperarunt: vt hominem felicem primo mox infeliciſſimum reddiderint: duce mahometo: qui cum magnum ſe dei prophetam aſſereret: magicis artibus aſianos et aphricanos deludens: ita populos quoſdam concitauit noua a ſe religione imbutos: vt paulū abfuerit quin omnino imperij nomen delerent: capta alexandria: multiſq; alijs Syrie et Cilicie vrbibus: Saracenos ſectatores ſuos habuit: a Sara abrahe legittima vxore ita appellatos: quaſi legittimos diuie profeſſionis ſucceſſores et heredes. Secutus eſt homo callidiſſimi ingenij hac in re Hieroboaz exemplū qui tribui ſue alios colendi ritus conſcripſit: ne vnq̄ iudeorum imperio ſubeſſent. Idē poſtea fecere greci a catholicis diſſentientes: nō ob religionem tm̄modo: ſed ob imperium: cuius gratia Neſtorianorum. iacobitarum et hebionitarum errores ſecuti ſunt. Verū poſtremo hac pertinacia eo deducti ſunt vt vna cuʒ religione et ſecta imperium omnino amiſerit in turpiſſimam ſeruitutem redacti. Mahometus autem (vt in alcorano legitur) quo magis ſectatores ſuos a religione xp̄iana ſe iungeret hereticos quoſdā in componendis legibus: maxime vō Neſtorianos ſecutus eſt. multa hincinde contra legem Moyſeos et euangelij dei aſtute colligens: ac ī vnum quaſi corpus redigens. Ferunt heraclium tum quideʒ deſperatione et fedam pacem cum ſaracenis iniiſſe: et Pyrrhi patriarche Conſtantinopolitani et Cyrri alexandrini epiſcopi fraudibus deceptum. in hereſim quoq; monothelitarum incidiſſe: vnam tm̄modo voluntatem ī xp̄o eſſe dicentiū: vnde nomen accepere. Hos tamen poſtea tanti erroris auctores hortante honorio. et verum ante oclos litteris ⁊ nūcijs ponente: relegauit Heraclius. Honori⁹ autem a rebus externis aliquantulum quietis adeptus: doctrina morib⁹ ſanctiſſimis omnem prope clerum renouauit. Baſilicam beati Petri tegulis eneis ex ioue capitolino ſumptis cooperuit. Edem agnetis martiris via momentana: vt carmen in apſide indicat: edē Pancracij via aurelia reſtituit. Templa q̄ʒ anaſtaſij ad aquas ſaluias: templuʒ quatuor coronatorum martirum: templum beati Ciriaci via hoſtienſi miliario ſeptimo: templū ſeuerini apud vrbem Tyburtinam magnificētiſſimis operis edificauit: et argento et auro porphireticis: et marmoreis lapidibus incruſtatione parietum; opere tectorio: opere v̄miculato exornauit. Reſtituit etiam cimiteriuʒ Marcellini et petri via lauicana. Eccleſiam quoq; beate agnetis. apud ſanctuʒ Silueſtrū eccleſiam beati hadriani in tribus foris hui⁹ mandato et impenſa edificatas fuiſſe ſcribūt nonnulli: vt vō vnoq̄q; ſabbato a ſancto apolinari ad diuum Petrum iretur cuʒ letanijs primus inſtituit. Moritur autem vir ſanctiſſimus anno pontificatus ſui duodecimo: mēſe vndecimo: die. xvij. ac in baſilica Petri ſepelitur quarto idus octobris. Eius morte annum vnum: menſes ſeptem: dies deceʒ et octo ſedes interim vacat.

Seuerinus

Seuerinus patria romanus: patre Labieno: in demortui Honorij locuʒ ſubrogatus: ab Iſatio totius italie Hexarcho in pontificatu confirmatur. Vana tunc enim habebatur cleri electio: niſi id imperatores: aut eoruʒ hexarchi cōfirmaſſent. Iſatius itaq; ob eam cauſam romam p̄fectus: cuʒ pontificem confirmaſſet: ne gratuito tātū laboris ſuſcepiſſe videretur: thezaurum et ſacrarium baſilice lateranenſis adiuuātibus romanis quibuſdam ſpoliat: reſiſtētibus aliquādiu: fruſtra tamen ſacerdotibus templi: quorum primates omnes poſtea ī exilium miſit. Indignabatur enim Iſatius eos tantū in thezauris habere: neq; quicq̄ ī vſus bellicos cōferre: p̄ſertim cū milites inopia rerū omniū tūc laborarent. Hui⁹ prede partem

militibus conceſſit:partem ſecum rauennam
detulit:reliquum vo ad imperatorē miſit. Sa
raceni autez:quos precio conductos ab hera
clio diximus:cuz eis auare maligneqꝫ pacta
merces perſolueretur:in ſyriam profecti: da
maſcum imperio ſubiectam vi capiunt. Dein
de vo cum reliquis arabibus:qui domi remā
ſerant coniuncti cōmeatibus et armis adiuti
mahometi furore incitati:pheniciam:egyptū
peruagati:reſiſtentes tum imperio ſuo:tū le
gi mahometane paſſim cedunt. Verſi deinde
in perſas.ormiſda perſarum rege interempto
non prius vaſtandi omnia finem fecere ꝙ ſara
cenorum legem et imperium ſuſcipiunt. Rex
Heraclius audita ſaracenorum licētia:capta
preſertim Antiochia:veritus ne hieroſolimā
occuparent:crucem domini Conſtantinopo
lim deferendam curauit:ne iterum in agare
norum manus deueniret. Agarenos eniz gre
ci arabas appellarunt ob ignominiam: quaſi
ab Agar ancilla abrae ortos:neqꝫ ita. multo
poſt hieroſolima capta eſt. Mahometo autē
(vt quidam ſcribunt)ad Mecham mortuo ī
principatu Calipha ſuccedit. poſt hunc Hali
quo quidem pulſo: ꝙ nimium ſuperſtitioſus
eſſet:alterum Caliphum ſibi ducē egyptij cre
auere. Ferunt tum etiam nequid calamitatis
deeſſet:quod romanum vexaret imperiū:Si
ſebutum gotthorum regem omēs hiſpanie ci
uitates Romanis adueniſſe: ac tum demum
romanos imperare in hiſpania deſijſſe. Seue
rinus autem pontifex vir ſingularis pietatis
et religionis:amator pauperum:in calamito
ſos benignus:in omnes munificus: in repa
randis templis ſplendidus: pontificatus ſui
anno primo:menſe ſecundo:moritur ac ſepeli
tur in Baſilica Petri quarto nonas Augu
ſti. Vacat tū ſedes menſes quatuor: dies vn
detriginta.

Johannes .iiij.

IOhannes quartus:natōne dalma
ta:patre Venantio:pontificatum
iniens:ſtatim mira pietate vſus eſt
Ex reliquis ei thezauris:quos Iſatius apd
lateranum reliquerat captiuos omnes:quos
potuit Iſtrios et dalmatas a captiuitate re
demit. Interea vo Rhotaris:qui Arioaldo
in longobardorum regnum ſucceſſerat:licz iu
ſticia et pietate inſignis habitus ſit: ad arria
nos tamē declinat:paſſuſqꝫ eſt:vt eodem tem
pore omnibus regni ſui ciuitatibus duo epi
ſcopi pari poteſtate preeſſent:alter eñ catholi
cus:alter arrianus.habebatur. Tanti prete
rea ingenij fuit:vt leges que ſola memoria et
vſu retinebātur in ſeriem quandam redigerit
codicemqꝫ ipm edictum appellari preceperit.
In re autem militari ita preſtans fuit:vt He
truriam omnem et Lyguriam cum ora mari
tima Maſſiliam vſqꝫ in ſuam redegerit pote
ſtatem. Anno deinde ſexto regni ſui moriens
Rhodoaldo filio regnum reliquit. Ferunt ſa
cerdotem quendam Rhotaris corpus apud
templum Johannis baptiſte ſepultuz: noctu
aperto tumulo ſpoliaſſe:ſolent enim precioſa
quedam cum regum corporibus reponi. Hāc
ob rem beatus Johannes homini apparens
ei mortem interminatus eſt:ſi deinceps tem
plum ſuum ingrederetur. Huic enim ſancto
Rhotaris mirumimmodum in vita deditus
fuerat. Idem contigit temporibꝫ noſtris alo
uiſio cardinali patriarche aquileienſi. Eru
to enim ſepulchro ab his ſpoliatur: quos ipſe
ex infima ſorte hominum ad dignitatez ſacer
dotalem et meliorem fortunam erexerat. Rho
doaldus igitur regni gubernacula ſuſcipiens
Gundibergam regine Theodelinde filiam ī
vxorem accipit:que religionem matris imita
ta:vt illa Modoecie:ſic ipa Tarracine Jo
hannis baptiſte templuz edificat: plurimoqꝫ
auro et argento exornat. At Rhodoaldus in
adulterio deprehenſus:a marito adultere in
terficitur. Huic autez ſucceſſit Aripertꝰ Gu
ndualdi filius: Theodelide regine frater: qui
apud ticinum ſaluatoris oraclum condidit:
varijſqꝫ ornamentis inſigniuit et fundis dota
uit. Johannes autem pontifex veritus ne cor
pora Vincentij et Anaſtaſij aliquando ī ma
nus barbarorum deuenirent: vt Romaz ꝙdi
ligentiſſime ferrentur curauit:ac iuxta fontē
lateranenſem in oratorio beati Johannis ba
ptiſte magna cū veneratione collocauit. Sūt
qui ſcribant huius pontificis tempore et Vi
centium Beluacenſem epiſcopum et Muar
dum archiepiſcopum Remenſem ſanctitate
et doctrina in precio fuiſſe. His addunt ⁊ Re
ginulpham gallam matronam genere et ſan
ctitate inſignem.et Renaldum Traictenſem
epiſcopum:vita et miraculis clarum. Iudocꝰ
quoqꝫ his nequaꝙ inferior ē habitus:q Bri
tonum regis filius ſpreto regno:cum aliꝙ
diu in heremo vixiſſet: tandem in pago pon
tio moritur. Johannes autem pontificatꝰ ſui
anno primo:menſe nono:die nono moriens: ī
Baſilica Petri ſepelitur quarto idus octo
bris. Vacat tum ſedes menſem vnuz:dies tre
decim.

Theodorus

Theodorus natione grecus. patre
Theodoro epiſcopo hieroſolimis
oriũdo: pontificatũ iniens. omĩa
que ad dignitatẽ religionis chriſtiane ꝑtine
re arbitrabaẽ circumſpiciebat. vt bonum pa
ſtorem decet: in oĩs. marie aũt erga paupes
mira benignitate vtens. Interea vͦo Heracli
us trigeſimo imperij ſui ãno morbo intercuti
neo perijt: cum paulo ante Theodorũ cogno
mento Caliopã mortuo Iſatio Herarchum
in ytaliam miſiſſet: In locũ vͦo demortui He
raclij prio ſufficitẽ Conſtãtin⁹ filius: q q̃rto ſu
ſcepti impij mẽſe veneno opprimiẽ Martine
nouerce et Heraclionis inſidijs: q̃s qdem ad
tantũ facin⁹ (vt aiũt) Phirrus pͥarcha in-
ſtigauerat. Heracleõ itaqꝫ mortuo frẽ impe-
rium occupat. eo potiſſimũ tpe. q̃ Cir⁹ Ser-
gius et Phir⁹ acephalorũ hẽſiꝫ inſtaurãtes
vnã opatione in xp̃o humanitatis ſcꝫ et diui-
nitatis. vnãqꝫ volũtateꝫ predicabãt. Ex his
aũt Pirhus audita Heraclij morte redeũdi
in patriam cupid⁹. ex Aphrica vbi exulabat
Romã veniẽs: ac errati veniã petẽs ñ ex aio.
ſꝫ ficte a Theodoro viuẽdi forã ꝫ accepit. Ue
rũ pri⁹ vitã amiſit quã tãto ſcelere q̃ſitã digni
tatem potuerit obtinẽ. Senat⁹ ei pplꝰqꝫ Cõ-
ſtantinopolitan⁹ cognito ſcelẽ in Martinaꝫ
Heracleonẽqꝫ ꝯſurgẽs: cum hũc naſon illã li
guam mutilatã relegaſſet. Pirrhum de fuga
retractum interficit. Conſtãtium vͦo Cõſtã-
tini dolo necati filiũ impatoreꝫ creat. in locũ
aũt Pirrhi Paulum ep̃m ſufficit: quẽ Theo
dorus pontifex romanus digtate ꝑuauit: q̃a
orthodoxe fidei normã ⁊ ratõeꝫ ſuſcipe recu
ſabat: adiuuãte eius ſtulticiã Cãſtantõ in eã
dem hẽſim ſtolide nimiũ ꝓlapſo. Conuerſus
deinde ab hꝫ certamĩe põtifex adornãda cor-
pa ſanctoꝝ: Primi et Feliciani martirũ re-
liquias ex arenario vie nomentanee ablatas
in vrbem deferẽs in baſilica Stephani pro-
thomartiris ĩ celio mõte collocat. multis or-
namentis. tum ex argento: tum ex auro adhi
bitis. Idem quoqꝫ baſilicam edificat via flã
minea non longe a ponte miluio: ⁊ ſtatim de
dicat duo poſtremo oratoria conſtruxit et or
nauit. quorum alterum erat apud lateranẽ-
ſem baſilicam beato Sebaſtiano. alterũ vͦo
via hoſtienſi Eupulo martiri dedicatũ. His
ita conſtanter et ſancte peractis: moritur põ-
tificatus ſui anno ſexto. menſe q̃nto: die deci-
mo octauo. ſepeliturqꝫ in baſilica Petri pri-
die idus Maij. Epiſcopatus autem diebus
duobus et quinquaginta. tum vacat.

Martinus .j.

Martinus primus: patria Tuder-
tinus: patre Fabricio. in Theo-
dori locum ſuffectus. legatos ſta-
tim Conſtantinopolim miſit qui paulum ad
hortarenẽ. vt obmiſſis erroribus ſuis aliquã
do veritatis callem ingrederetur. Is autem
non modo pontifici benemonenti non obtẽ-
perat. verũ etiaꝫ eius legatos Conſtantij au-
toritate abuſus: in diuerſas inſulas relegat.
Quam ob rem indignatus Martinus ſyno
dum centu ⁊ quinquaginta epiſcoporuꝫ Ro-
me habuit: in qua Ciri alexandrini Sergij
ac Pirrhi damnationem renouauit: et Pau
lum patriarcham omni anathematis vincu-
lo damnatum priuauit. Interea vero dũ hec
ita agerentur. pax ytalie que inter romanos
et longobardos annis triginta durauerat:
turbari iam cepta eſt: longobardis oĩa ad
vtilitatem ſuã trahentibus: ꝯtra vͦo recuſan
tibus romanis. que preter ius faſqꝫ manda-
rentur: maxime vͦo cuꝫ Rotharis arriana la
be inquinatus. nullam ferme ciuitateꝫ habe
ret: cui non arrianum pariter et catholicum
ep̃m ꝑpoſuiſſet. Hũc aũt errorem emẽdare co-
nati Theodorus et Martinus rem ſepi⁹ fru
ſtra temptauerant. Ob has igitur cauſas in-
ſtante etiaꝫ Theodoro ytalie Herarcho. bel
lum longobardis indicitur. Non detrectarẽ
illi certamen. ad ſcultennam ſiquidem Mu-
tine amnem acriter vtrinqꝫ pugnatum ẽ: tan
dem vͦo Theodorus ſuperatus funditur et
fugatur: quo quideꝫ in prelio ex ſuis ad ſeptẽ
milia deſiderati ſunt. Rhotaris auteꝫ tanta
victoria elatus: liguriam omnem haud ma-
gno negocio breui in poteſtatem ſuaꝫ redigit
interea vͦo Conſtantius fortunam cum du-
ce mutaturus. reuocato Theodoro Olimpi
um Herarchum in ytaliaꝫ ſtatiꝫ mittit: qui
primo quideꝫ ⁊ Monthelitharum ſectam ꝑ
omnem ytaliam ſpargeret. et martinũ pon-
tificem. aut interficeret: aut captum ad ſe per
ducendum curaret. At Olimpius romaꝫ ve
niens: vbi iam ſinodus habebatur. contra
hunc atqꝫ alios orientalis eccleſie errores:
cum virus conceptum ſpargere non poſſet.
lictorem ſuum immiſit: qui Martinum in ec
cleſia ſancte marie maioris caperet et ad ſe
perduceret. vel ſaltem parere recuſantem in-
terficeret. Facturus mandata lictor dei mi-
raculo ſubita cecitate corripitur. atqꝫ ita di
uine maieſtatis nutu tantum diſcrimen tum

Martinus euaſit. Hac vō orientalis et occidentalis eccleſie diſcordia freti ſaraceni Alexandria cuꝫ ingenti claſſe ſoluentes Rhodū peruenē. captaqꝫ vrbe Coloſſum fama celeberrimum demoliti ſunt ex cuius ere noningentos camelos onuſtos ferunt. Erat eñ. lxx. cubitorum cuius auctor Chares Lyſippi diſcipulus habitꝰ eſt. Deinceps vō occupatis mlˀtis Egei maris inſulis in Siciliam nauigātes: multa damna ſiculis intulere: quod Olipius Martini precibus motus eos inſula depulit: non ſine magna nauium militū ac ſui ipſius iactura: ibi eñ morbo correptus moritur. Conſtantius vō tot calamitatibus nihilo melior factus: Theodorum caliopam cuꝫ his mandatis iterum in ytaliaꝫ mittit: vt p̄mo quoqꝫ tempore Martinum pontificē ad ſe vinctum mitteret: eiqꝫ rei ſocium addidit Paulum pellarium: qui tātuꝫ facinꝰ curaret Theodorꝰ a Romanis perbenigne exceptꝰ cum ſalutandi cauſa adire pontificem ſimularet: homini cathenas iniecit: eūqꝫ Conſtātinopolim mittit. Unde poſtea in cherſoneſū ponti exilij cauſa deportatur: vbi quondā beatus Clemens Romanus preſul exulauerat Martinus autē multis calamitatibus circūuentus: ac inopia rerum omniū preſſus: tādem in exilio moritur. pontificatus ſui anno vj. menſe vno: diebus ſex et viginti. Sedes autem Rome. xiiij. menſibus tuꝫ vacat: quia nil certi de ſanctiſſimi viri morte habebat.

Eugenius. j.

Eugeniꝰ primꝰ: patria romanꝰ pr̄e Ruffiniano e celio monte. Martino in pontificatu ſucceſſit: eodē ferme tempore. quo Petrus in locum Pauli heretici Conſtantinopoli ſufficitur. Hic eñ etſi melius aliquantulum de religione ſenſit q̄ Paulus: nō tamē vſqꝫ adeo eandeꝫ fidei normam tenuit. quam ſancta romana eccleſia p̄dicat et ſeruat. Cuiꝰ quidem littere Romaꝫ miſſe duas operationes ⁊ voluntates in chriſto negantes ita ſunt exploſe: vt clerus ipſe interdicere pontifici auſus ſit: quo minus in eccleſia ſancte Marie maioris ſacrificaret: niſi prius tam prophanas litteras reieciſſet. Interea vō Grimoaldus dux bñuētanus Romoaldo filio Beneuēti duce relicto: cum ingenti exercitu in Galliam ciſalpinaꝫ mouēs Papia Pertheritem: Mediolano Gundibertuꝫ Aritheperti filios expulit. Quod vbi Clodoueus francoruꝫ rex intellexiſſet: caſuꝫ adoleſcentum miſeratus: magnas copias ſtatiꝫ in ytaliam miſit: que adoleſcentes in regnū paternum reſtituerent. In tranſpadana regione prelium vtrinqꝫ magna animorum concitatiōe ꝯmittitur: cum illi redire in ditionē paternam: hic retinere bello partum conarētur. Tandeꝫ vō ſe inclinante ad Grimoaldū fortuna fuſi ac fugati galli ytaliā expellunt. Sunt tamē qui ſcribāt gallos hac ratione deceptos eſſe. Lōgobardi eñ ſimulata fuga caſtra rerum omniuꝫ copia ac vini potiſſimum plena relinquentes haut longe in inſidijs cōſtiterant. Galli vō caſtra ingrediētes rati veram eſſe hoſtium fugam: in omnem voluptatem effundūtur: epulis ⁊ vino replentur: quare ſuperuenientibus hoſtibus cū ſomno etiam grauati paſſim veluti pecora ſine cuſtode iacerent. ita ab hoſtibus ceduntur: vt vix nuncius ſuperfuerit: qui tantam cladem Clodoueo nunciaret. Hac victoria fretus Grimoaldus: omnem prouinciaꝫ ſtatim in poteſtatem ſuam redigit. Eugenius autem pontifex: vir mire pietatis: religiōis: māſuetudis: comitatis: munificētie: pontificatꝰ ſui āno ſecūdo. m̄ſe nono moritur. ac in baſilica Petri ſepelit quarto nonas iunij. Vacat tum ſedes mēſeꝫ vnum. dies octo et viginti.

Vitalianus

Vitalianus patria ſignimus ex oppido volſcorum: patre Anaſtaſio eo tempore pontificatuꝫ inijt. quo Ceſarea perſarum regina neſciēte marito cū paucis fidelibus Conſtantinopolim venit: āno ſexcenteſimo tercio ac. lxxx. Que quidem ab imperatore honorifice ſuſcepta: nō multo poſt karacterem baptiſmi ſuſcepit. cuius rei cauſa profecto venerat. Hoc vbi intellexiſſet perſarum rex: legatos ſtatim Conſtantinopolim mittit: qui vxoreꝫ ab imperatore repetāt Reſpondet imperator in arbitrio regine eſſe ſtandi vel diſcedendi: proinde eam ſciſcitentur. Interrogata regina reſpōdet. nūq̄ redituraꝫ i patriā: niſi rex chriſtiani nomē ſuſciperet: qui ſtatim re cognita cum q̄dragita milibus hoim Cōſtātinopoli pacato agmie veniens: perbenigne ab impatore ſuſceptus: vna cuꝫ militibꝫ ſuis baptizatꝰ: i regnū cū vxore reuertit̄. Pꝰea vō conſtātiꝰ cōſtantino filio i partem imperij ſuſcepto: comparata ingenti claſſe Conſtantinopoli ſoluens. Tarentum peruenit: copias etiam terreſtres na-

nibus onerarijs ſecum vehens. Inde vͦ terre
ſtri itiere in Samniuz veniens: obſidere Be-
neuentuz inſtituerat. Verū vbi intellexit vrbē
valido preſidio: multiſqz cōmeatibꝫ Rhomo
aldi diligentia munitaz eſſe: Luceriam mo-
uens: vrbem vi cepit: ac direptaz ſolo equit.
Inde autē acherontiam ꝓfectus cum vrbem
munitiſſimā capere nō poſſet: Beneuentū op
pugnare adhortus ſtatiz obſidionē ſoluit: ꝙ
intellexerat Grimoaldum prope diē cum ma-
gnis copijs affuturū: vt filio Romoaldo opē
ferret. Neapolim igitur prius: mox romam in
de Conſtantius petens: magna incōmoda in
itinere paſſus eſt. Saburro aūt ciue romano
cum. xx. milibus hominum apud Phormias
relicto: qui hoſtes reprimeret tandez ad vrbē
ꝑuenit. prodeunte obuiā pontifice cuz clero ⁊
populo vſqz ad ſextuz lapidez honoris cauſa
Ductus per vrbez plaudente multitudine ad
baſilicaz Petri palliū auro intextū ſancto
obtulit. Interiz vͦ Rhomoaldus patris au-
xilio fretus: Saburrū aggreditur et ſuperat:
ac plurimos grecos interficit. Hac deſperati-
one motus Conſtantius. quinta poſteaꝙ vr-
bem ingreſſus ē die: ad direptionē cōuerſus:
oīes ſtatuas ex ere et marmore ad ornatum
vrbis locis inſignibus poſitas: oīa eccleſiaꝝ
ornamenta paulo decentiora diſtrahit. ac na-
uibꝫ ad id ſubuectis īponit. pluſqz ipſe ornamē-
torū ſeptē diebus vrbi detraxit. quaz barbari
antea ducētis ⁊ quinquagintaocto ānis. Ne
dicant maliuoli. ⁊ hyſtoriarū ignari. Grego
rij pontificis iuſſu cōminutas eſſe maioꝝ ſta
tuas ⁊ monumēta. Duodecimo aūt die Roma
in malā rez abiens: greculus nequā ⁊ ꝑfidus
Neapolim cōtendens. inde quoqz in ſiciliaz
proficiſcit. vbiqz tributa adeo acerbe colligēs
vt filij oberati a parentum cōplexibꝫ diuellerē
tur. Cōmorat⁹ aliquādiu in ſicilia hō auariſ
ſimus: dū Syracuſis in balneo libidinis va-
cat a ſuis occiditur: in cuiuſqz locū Meſenti⁹
cuius fraude necatū putant Conſtātiū. impe
rator a militibꝫ creatur. Magna fuit in hoc ho
mie varietas. nā prius qdē vbi intellexit Vita-
lianū pontificatū iniſſe: nuncios miſit: qui ei
ſuo noīe gratularētur. quiqz euangelia aure-
is litteris ſcripta: ac multis gēmis ornata be
ato Petro condonarent. Deinde vͦ mutata
ſententia. nec dijs nec hoībꝫ pepercit. diuina
hūanaqz oīa confundēs. At Vitalian⁹ cultui
diuino intentus. et regulaz eccleſiaſticam cō-
poſuit: et cantuz ordinauit adhibitis coſonā
tiam (vt quidam volunt) organis. Theodoꝝ
quoqz archiepiſcopum: et Hadrianum abba
tem viros doctiſſimos atqz optimos in Bri-
tanniam mittit (quā angliam vocāt) cum ma-
gna poteſtate ligandi et ſoluendi: quo britan
nos in fide predicationibus et exemplo conti
nerent. Fecere mandata. ac quidem diligen-
ter viri optimi. librum preterea Theodorus
ſcripſit: quo declarauit. qua penitentia dilui
vnumquodqz peccatum poſſet: Sunt tamen
qui hoc opus Theodoro pontifici aſcribant
Vitalianus autem bene et ex ſentencia ꝙtuz
in eo fuit. gubernata eccleſia. anno. xiiij. pon-
tificatus ſui. menſe. vj. moritur. ac ſepelitur ī
baſilica Petri. vj. kalendas Februarij. Epi-
ſcopatus autem tum vacat menſibꝫ. iiij. diebꝫ
quindecim.

Adeodatus

Adeodatus patria Romanus. pa-
tre Iouiniano: ex monacho ponti-
fex creatur. eo tempore potiſſimuz
quo lupus Foroiulianorum dux regnū ytalie
occupare conat⁹ eſt. Grimoald⁹ ei (vt dixim⁹)
a filio Rhomoaldo duce Beneuentano con-
tra Conſtantium imperatorem in auxilium
accitus. Lupo (vt aiunt) regnum ⁊ oues com
mendauit. in Hetruria enim Emilia et trāſ-
padana ytalia omnia tumultu Lupus inuol
uit. Hanc ob rez Grimoaldus Bauaros du
ce cacanno in Lupum pecunijs et pollicitati-
onibus mouet. qui primo congreſſu a lupo ſu
perati ſunt. Veruz ſequenti die prelium repe-
tentes. Lupum ſuperant et obtruncant: ac to
tum forumiulij diripiūt. Grimoaldus autez
abeunte ex ytalia Conſtantio in Ciſalpinaz
rediens. Forum Popilij ſabbatho ſancto ag
greſſus: ceſis omnibus diripuit, ac ſolo equa-
uit: propter iniuriam quam eo loci a rauen-
natibus acceperat. cum in auxlium filij profi
ciſceretur. Dum vero Arneſites Lupi filius
adiuuantibus dalmatis ducatum paternum
repetit: ad Natizonem fluuium a longobar-
dis ſuperatus. duce Vectari vicentinorum co
mite ceditur. Opitergini quoqz hāc calamita
tem ſenſere. Domo em̄ et patria pulſi ſunt. qr
Arneſitis ſtudioſi erant. In Sicilia vͦ tum
quoqz laboratum ē: eo em̄ ex omnibus proui
cijs romanis profecti milites ſunt. ad opprim̄
dum Meſentium. cuius dolo Conſtantius
interfectus fuerat. quo ſublato cū omnes paſ-
ſim dilaberentur. ſuperuenientibus cum ma-
gna claſſe Saracenis et Syracuſe et tota in-
ſula occupat. Unde poſtea onuſti preda Ale-
xandriam redeuntes. vrbis quoqz Rome ca
ornamenta ſecum detulere: que Conſtantius

Syracuſas aduexerat eo animo: vt inde Cō
ſtantinopolim traijcerentur. Indicabant pro
fecto tot clades: tot mala: ⁊ ſtella crinita. quā
greci cometem appellant. que tribus cōtinuis
menſibus apparuit: ⁊ pluuie magne. ac freq̄n
tia tonitrua. qualia nūq̄ antea fuere. Sed ce
cum ē humanū genus. etſi eīm futura preui-
det nō tn̄ vt deceret ſibi cauet. Ferunt aūt his
frequentibus pluuijs omnes ſegetes concul-
catas iterum renatas eſſe: ⁊ ad maturam fru
gem perueniſſe. in Ciſalpina potiſſimuꝫ. In
terea vo Adeodatus vir religione et omni co
mitate preditus. in delinquentes clemens. in
pauperes bn̄ficus: in hoſpites benignus: er-
ga calamitoſos miſericors. eccleſiā beati Pe
tri via portuēſi iuxta pontē Meruli tn̄ iſtau-
rauit ac dedicauit. Auxit et monaſteriuꝫ ſan
cti Heraſmi in celiomonte edificijs et fundis
vbi ipſe monaſticam vitaꝫ duxerat. Supplica
tiones quoqꝫ frequētes habuit ad abolenda
prodigia: q̄ dixīmus tn̄ apparuiſſe. Demū vo
pontificatus ſui āno. iiij. menſibus duobꝫ. di-
ebus quinqꝫ vir ſanctiſſimus moritur. et ab
omnibus fletus ad baſilicam Petri ſepelitur
ſexto kalendas Julij. Vacat tum ſedes menſi
bus. iiij. diebꝫ. xx.

Donus

DOnus patria roman⁹: p̄re Mau-
ritio: eo tēpore pontificatum inijt
quo Grimoaldus longobardoruꝫ
rex moritur nono die poſt phlebotomiam in
brachio factam. dū arcu in columbā ſagittaꝫ
acriter intēdit: quod fieri n̄ ſine mag̃ neruoꝝ
et venaꝝ ꝯtentiōe ſolet: vnde ſanguis ſine vl-
la intermiſſione prodijt. Fuere in hoc rege ml̄
te preclare corpis et animi dotes. Tantū eīm
prudētia ⁊ ꝯſilio valuit: n̄ ſolū in rebus exter
nis. verū etiā in domeſticis: vt quedaꝫ capitu-
la ac quidē vtilia Rhotaris regis edicto addi
derit. que poſtea legis formā accepere. Fuit p̄
terea mediocris ſtature: corpore validus. ca-
pite caluo: promiſſa barba: nec aīo min⁹ in re
bus agēdis q̄ corpore promptus. Sepultus
ē aūt Papie in baſilica beati Ambroſij: quaꝫ
ipſe ſua impenſa edificauerat. Pertaris autē
Ariperti regis filius. quē pulſuꝫ a Grimoal
do diximus duꝫ exul ex Gallia in britanniam
traijceret. incerta voce admonetur: vt mortuo
Grimoaldo regnū paternū repetat. qua qui-
dem voce p̄motus. licet incert⁹ haberet auctor
in Ytaliam rediēs tercio menſe poſt Grimo-
aldi mortem. regno paterno ſine contentione
potitus eſt. Eodem ferme tempore Dagober
tus francoruꝫ rex viꝛ callidi et aſtuti ingenij.
nec conſilio minuſq̄ manu promptus morit̄:
c⁹ aīaꝫ e manibꝫ demonū lipareaꝫ inſulaꝫ ꝓ-
pe attingentium liberataꝫ ferūt. Dyoniſij ac
Mauricij martiris ac etiā Martini ꝯfeſſoris
auxilio. quos ſemper dū vixit: vt patronos co
luit. et tēplis honoratiores reddidit. Donus
aūt pontifex honori et cultui diuino ꝯſulēs:
veſtibulū beati Petri (quod paradiſū) vocāt
quadriportuꝫ marmoribus ſtrauit. ſublatis
(vt arbitror) ex illa pyrrhamide. que in vati
cano eſt e regione molis Hadriane. Inſtaura
uit preterea ⁊ reſtitutas dedicauit. eccleſiam
apoſtoloꝝ via hoſtiēſi: et eccleſiam beate Eu
femie via appia ſitaꝫ. Clerꝫ quoqꝫ diuerſis or
dinibus diſtinxit: ⁊ honoribus auxit. Mona
chos vo quoſdā Syros cū Neſtorianis ſenti
entes in monaſterio Boetiano dep̄hēſos ⁊
caſtigatos: in varia monaſteria diuiſit. boeti
anūqꝫ Romanis incolēduꝫ tradidit. Prete-
rea aūt tantū valuit doctria et ſanctitate vite:
vt Rauennatuꝫ eccleſiā a romano iaꝫ prideꝫ
ſegregatā: et ob eam rem Aliocaphaliꝫ appel
lataꝫ. ſedi apoſtolice obtēperantē reddiderit:
Theodoro eiuſdē eccleſie p̄ſide in hāc opi-
nioneꝫ deſcēdente. Sūt etiā qui ſcribāt huius
tēporibꝫ ⁊ proiectuꝫ ep̄m in agro cameracen-
ſi ob fidem chriſti martirij penā et gloriā ſub-
ijſſe: et Mezelindiꝫ feminā incōparabilis pu-
dicitie tn̄ hitaꝫ. que ab Ardenio amatore pe-
tita. et varijs cruciatibus affecta etiā pro pſe-
cutore ob crimē dei nutu obcecato: ita orauit
vt eius precibꝫ hoī ſceleſto. et intemperāti lux
tandē ſit reddita. At Donus potificatus ſui
anno quinto. mēſe quīto: die. x. morit̄ ac ſepe
litur ad baſilicam Petri apoſtoli tercio idus
Aprilis. cuius in morte epiſcopat⁹ vacat mē
ſibus duobus diebus ſexdecim.

Agatho

AGatho natiōe ſicul⁹: patre roma-
no. Anno dn̄i ſeptigēteſimo ſecun
do: ex monacho pōtifex creat̄. vir
tcerte tāte ſcītitatis: vt leproſuꝫ obuiū ſcēm oſ-
culo ſuo ſtati liberauerit. Tāte p̄terea māſue
tudinis ⁊ hūanitatis fuit. vt nemeꝫ a ſe vnq̄ tri
ſtem dimiſerit. Nact⁹ itaqꝫ imp̄atorē moribꝫ
ſuis haud quāq̄ diſſimilē monothelitaꝝ cau
ſa concilium habere conſtituit. Expectauit
itaqꝫ donec Cōſtantinus a bello ī patria redi
ret. qui ſaracenos a ſe victos imperio romāo
vectigales reddidit. At vo cum Bulgari ex
Scythia venientes Traciam tum inuaſiſ-
ſent: eorumqꝫ impetum retardare impera-

toꝛ conaretur: ab hoſtibus Pannoniaz inter
et Meſiaz ingenti clade ſuperatur. Hanc ob
rem pacē n̄ equis conditionib9 inire neceſſe fu
it. Pannonia ſiquidem et Meſia his ad co-
lenduz conceſſa eſt: non ſine magno reipubli-
ce chriſtiane emolumento ⁊ cōmodo. hi eniz
tanq̄ ꝓpugnatores nr̄i bellū: iam ſeptingentiſ
et ſeptuaginta annis contra thurcos chriſtia
ni nominis hoſtes aſſidue gerūt. Pace itaqz
hac ratione parta: Agatho pontifex ſtatim
legatos Conſtantinopolim mittit. Johannē
portuenſem epiſcopum: ⁊ Johannem Roma
ne eccleſie dyaconuz. Hos perbenigne ſuſce
ptos mira caritate Cōſtantinus adhortatus
eſt: vt omiſſis cauillationibus et ſophiſticis
altercationibus: ex equo ⁊ bono omi contro-
uerſia ſublata duas eccleſias vnam tandē fa-
cerent. Aderant in ea ſynodo ducenti et octu
agintanouez epiſcopi. Delati in mediuz ſunt
imperatoris iuſſu e bibliotheca Conſtantino
politana libri: vnde antiquorum patruz ſentē
tie ⁊ decreta perlegerentur. Inuertebant ve-
ras m iorum ſententias Gregorius patriar
cha Caonſtantinopolitanus: et Macharius
anthiocenus: vnam tm̄ voluntatem et ope-
rationem in chriſto eſſe diiudicantes. Uerum
cum orthodoxi rationibus et autoritatib9 in-
ſtarent: ac Gregorium in veram ſentētiam de-
duxiſſent: Macharium pertinacē anathema
tizant: eiuſqz ſectatores. et Theophaniuz ab
batem vera ſentientē in locuz Machary An-
thiocenuz epiſcopū creant. Hac aūt re ex ſen
tentia feliciter geſta: vt deo gratie agerentur.
ꝙ vtranqz eccleſiam vnam feciſſet ſentētia et
animis: Johānes epiſcopus portuenſis octa
ua paſche coraz pricipe ac patriarcha: coraz
qz populo Conſtātinopolitano i baſilica ſan-
cte Sophie miſſaz latine celebrat. approban-
tibus oibus: qui tū aderant: veruz eſſe ac ſan
ctum illuz ſacrificandi morez. ⁊ qui aliter ſen
tiunt: a recto ⁊ honeſto diſcedere. Hec eſt aūt
ſexta vniuerſalis ſynodus ducētoꝝ et ſeptua
gintanouez epiſcoporuz Cōſtātinopoli habi-
ta: qua Cirilli. Athanaſij. Baſilij. Gregorij.
Dioniſij. Hilarij. Ambroſij. Auguſtini. Hie
ronimi. ſentētia cōcluſum ē. duas naturas et
operationes in chriſto eſſe: exploſaqz illoruz
pertinacia: qui vnicā eſſe in dn̄o volūtatez di
cerent: vnde monothelithe vocati ſunt. Pria
eni ſynodus tricētoꝝ et. xviij. patrū (vt antea
diximus) Nicee habita eſt: pōtifice Julio: ac
Conſtātino pricipe contra Arriuz. qui diuer
ſas in trinitate ſubſtātias ponebat. Secūda
Conſtantinopoli centum et quinquagita pa-
trum: Gratiani principis et Damaſi pape tē
poribus contra Macedonium et Eudoxum
negantes deum eſſe ſpiritumſanctū. Tercia
in Epheſo ducentoꝝ patrum: magno Theo
doſio principe ⁊ pontifice Celeſtino ꝯtra Ne
ſtorium conſtantinopolitanuz epiſcopuz. qui
virginem non dei: ſed hominis tm̄ genitri-
cem appellauit: quiqz aliaz perſonam carnis:
aliam faceret diuinitatis. et ſeiunctim alterū
eſſe filium dei: alteꝝ hoīs predicaret. Quar
ta chalcedonie. que vrbs regione Biſantij eſt
ſexcentorum ⁊ triginta patrum: Leone ponti
fice: et Martiano pricipe cōtra Euthicē Con
ſtantinopolitanum abbatem. qui aſſerere nō
dubitabat chriſtum poſt humanam aſſuptio
nem: nō ex duabus naturis cōſiſtere. ſed ſola
diuina contētum eſſe. Quīta Conſtantinopo
li cōtra Theodorum et hereticos omēs: qui
Mariam virginem ſolum hominem peperiſ-
ſe dicebant: nō deum et hominem. qua in ſy-
nodo cōſtitutum eſt. vt beata virgo theotocos
diceretur: quia verum deum et hominem pe-
pererat. De ſexta ſynodo ſatis ſuperius dixi
mus: in qua etiā plurimū valuere littere Da
miani epiſcopi Ticinenſis māſueti archiepi
ſcopi mediolanenſis noīe miſſe. quibus hec
potiſſimum inerāt. Hec eſt vera dei et hoīs
fides vt due credantur in deo volūtates: due
operatiōes. Ego inquit q̄tum ad diuinitatez
et pater vnum ſumus. q̄tum vō ad humaita-
tem pertinet pater maior me ē. Preterea vō
ſcđm humanitatem eum in naui dormientem
cernis: ſi diuitatem inſpicis. vētis et mari im
perat. Agatho vō: cuius tēpore poſt lune ac
ſolis eclipſim peſte ac grauiſſima quidem la-
boratum ē: pōtificatus ſui āno ſecūdo. menſe
ſexto: die quintodecimo moritur: ac ſepelitur
ad ſanctum Petrum quarto idus Januarij:
cuius morte ānum vnum: mēſeſ quinqz ſedes
tum vacat.

Leo. ij.

Leo ſecundus: natione ſiculus: pa-
tre Paulo. vir doctiſſimus fuit la-
tine ac grece: vt eius ſcripta indi-
cāt. Preterea vō adeo muſices peritus ē habi
tus. vt pſalmodiam cōpoſuerit: ymnoſqz ad
meliorem cōcentum redegerit: arte exercitati
one cōfirmans. Idez quoqz inſtituit: vt in ce-
lebratione pax ppl'o daretur. Sextaz vō ſyno
dum (de qua in Agathone diximus) ita ſu-
ſcepit: vt eoſdem anathematizauerit. quos
ſancta ſynodus preſente Conſtantino dam
nauerat. Contudit etiaz ſuperbiam preſuluz

Rauennatum : quod Agatho inchoauerat:
Inſtituit em̄ ne electio cleri Rauēnatis vale
ret. niſi eadē romane ſedis autoritate confir
mata fuiſſet. Antea vō hexarchorū potētia fie
ri: diuina atq3 hūana omia pro arbitrio ani
mi miſcebant. nemini obtemperātes: quaſi ro
manis pontificibꝫ pares. Leonis quoq3 inſti
tutum eſt: ac quidem ſanctum: quod vtinā ho
die obſeruaretur. ne ad archiepātum aſſum
ptus pro vſu pallij aliorūue officiorū quicꝙ̄
eccleſie perſolueret. Cū ex hac largitione mł
ta quotidie mala orirētur. Agebātur hec a Le
one. cū Rhomoaldus dux beneuentanus cō
parato magno exercitu Tarentū: Brunduſi
um. Ac totam Apuliā3 occupat: eiuſq3 vxor
Theodata. mulier piētiſſima ex his mannu
bijs nō longe a Beneunto baſilicā in honorē
beati petri edificat: addito ſacrarum virginū
zenobio. Moritur deinde Rhomoaldus. cui
Grimoaldus filius ſine ſtirpe virili ſuccedēs
Giſulpho fratri ducatū3 reliquit. At Leo in
quo preter doctrinā ⁊ eloquētia ſingularis re
ligio: mira pietas ⁊ clemētia fuit. quiq3 omēs
verbis et exemplo ad iuſticiam et fortitudinē
humanitatem: benignitatē adhortabatur. pō
tificatus ſui menſe decimo moritur: ſepelitꝗ3
collacrimātibus omnibus tanꝙ̄ publico pa
rente orbati ad baſilicam Petri quarto ka
lendas Julij. Poſt eius mortē menſibus vn
decim. diebus vno et viginti epiſcopatus va
cat. Breuis fuit hu9 ſanctiſſimi viri pōtifi
catus. ſed gloria tanta vt diutius vixiſſe appa
reat: cum eius nomen omnium laudibus me
rito celebretur.

Benedictus. ij.

Benedictus Junior: patria roma
nus : patre Johanne : abineunte
etate chriſto militās. diuie ſcriptu
re ita operā dedit: vt doctrina et exercitatione
in rebus diuinis ſingularis tū3 haberet. Ad
do eius humanitatē3: pietatem. gratiā3 ī oēs
maxime vō erga pauperes : quibus virtutibꝫ
hominū3 corda ita ſibi deiunxit: vt tū vn9 ha
beretur. qui omniū ſuffragijs in locū3 demor
tui Leonis merito ſubrogaretur. Adhūc aūt
Conſtātinus imperator hominis ſanctitate
permotus ſanctionē3 miſit. vt deinceps quē3
clerus populus exercituſq3 romanus in pon
tificem delegiſſet. eundē3 ſtatim verū chriſti vi
carium omēs eſſe crederent. nulla aut cōſtan
tinopolitani pꝛīcipis aut ytalie hexarchi ex
pectata autoritate: vt antea fieri conſueuerat
Jd eī ratum erat incrcādo pontifice. quod
princeps cōfirmaſſet: vel qui eius vices ī yta
lia gerebat. Perthāris vō longobardorū rex
religionem Benedicti et pietatem imitatus:
monaſterium Papie in honorē3 ſancte Aga
the edificat. Eius aūt vxor Rhodelinda viri
exemplo permota. extra menia Ticinenſiū3
baſilicam beate virgini extruit. que ad perti
cas dicitur. Hoc aūt fecere emulatione moti.
ꝙ̄ itellexerant Benedictū pontificem Rome
beati Petri apoſtoli. Laurentij martiris in
Lucina: beati Ualentiniani via flamminea:
vɡinis genitricis ad martires tēpla magnis
ſumptibꝫ reſtituiſſe: eademq3 ophitico ⁊ pur
phyretico lapide: incruſtatione parietū. ope
re tectorio et vermiculato argenteis atq3 au
reis vaſis. veſtibus inauratis et holoſericis
exornaſſe. Erat ⁊ Perthari in animo maio
ra templa extruere. ſed cū retraxit Alalchis
longobardus Tridentinus dux. qui elat9 vi
ctoria ꝙ̄ bauaros ingenti clade ſuperaſſet: in
regem ſuū3 arma mouet. Uerum Perthāris
comparato exercitu hoſtem prīo impetu fūdit
ac fugat: clauſum Tridenti aliq̄diu obſidet
quo quidē noctu fuga inde abeunte. Tridē
te potitur. Tanta preterea Perthāris regis
clementia fuit: vt et hominē ad ſe redeūtē3 in
gratiam reciperet et eū Brixianorum ducem
creauerit. Sunt qui ſcribant benedicti tēpo
ribus ſtellam iuxta vergilias per aliquot dies
et noctes appariuſſe ſereno celo inter natalem
domini et Epiphaniā. Stellā ipā3 appariuſſe
non negauerī3. ⁊ quidē crinitā3 atq3 aliquid
protendētē. Sed de ortu vergiliarū non cohe
ret. niſi id quoq3 prodigioſe factū arbitremur
Equinoctio em̄ verno oriunt̄ vergilie: cū3 ſol
arietis ſignū ingreditur. qđ fieri ꝯſueuit nono
kalendas Aprilis. occidētq3 incipiūt equino
ctio autūnali. Cū aūt ex Ueſeuo monte Cam
panie tantus ignis tū eruperit. vt loca circū
quaq3 poſita exuſta ſint. minus mirū videt̄. cū
Plinius ille: q natalē3 hyſtoriā ſcpſit: ex claſ
ſe cui tū iuſſo Traiani p̄erat. ad viſendū ſpec
tacl'm profectus conſumptus incendio dicat̄
Utcunq3 ſit: conſtat tamen non ita multop9
cedes. rapinas. incendia: mortes principum
ſubſecutas eſſe: maxime vō Benedicti ponti
ficis. qui vt eque omnibus in vita carus fuit.
ita poſt mortem ab omnibus vt ſanctus. ⁊ be
ne de hūano genere meritus celebratur. Mo
ritur aūt pontificatus ſui: menſe decimo. die
duodecimo: ſepeliturq3 apud beatum Petrū
Jdibus Maij. Eius autē3 in morte ſedes va
cat menſibus duobus: diebus quindecim.

Johannes.v.

IOhannes quintus: natione ſyrus patria anthiocenus: patre Lyriaco: Pontifex creatur eo fermē tēpore: quo imperator Conſtantinus decimoſeptimo imperij ſui anno moritur. filio Juſtiniano ſecūdo in imperio relicto: qua quidē tēpeſtate ſaraceni Lybiaꝫ et Aphricā inuaſere omniaqꝫ mari expoſita haud magno negotio occuparūt. Verū Juſtinianus confirmato aliqua ex parte imperio. cōparatoqꝫ ſatis magͦ exercitu in ſaracenos mouēs. eorū duci Abimelech (quem admiratū vocant) tantuꝫ terroris incuſſit: vt vltro pacē petierit: atqꝫ Aphricam reſtituerit. Sunt qui ſcribāt pacem in decenniuꝫ bis cōceſſam. hac conditione tamen vt mille nummos aureos ſeruū vnum ex gente ſua equo inſedentem romano imperatori ſingulis diebus penderēt. Johānes itaqꝫ vir ſingularis religionis et māſuetudīs vno omniuꝫ cōſenſu pōtifex creatus in eccleſia ſaluatoris. que Conſtātiniana appellatur ad Lateranum ea ratiōe. qua leo ſecūdus cōſecratur a tribus epiſcopis: Hoſtienſi. Portuenſi: et Veliterno: quē quidē moreꝫ poſteri deinceps tenuere. Huius pōtificatū celebrē etiā fecere: et Felix Flauiani patruus: vir tāte integritatis et doctrine. vt Condiperthus Arithperti filius Longobardorum rex ei baculuꝫ argento et auro. inſignitū virtutis gratia dono dederit. et Johānes Pergomatū epiſcopus: cui ob ſanctitatē et doctrinā reges etiā ⁊ pricipes honoris gratia aſſurgē ꝯſueuerāt. Johānes aūt et antea ⁊ i pōtificatu valitudinarius: cū libellū de pallij dignitate cōpoſuiſſꝫ. pōtificatꝰ ſui āno pͥo moritur: ſepeliturqꝫ ad ſanctum Petrum. iiij. nonas Auguſti. Eius in morte ſedes vacat menſibꝫ duobꝫ. diebus. xix.

Conon

COnon thracia oriundus: in Sicilia educatus: inde Romane eccleſie militans: ex preſbitero pontifex creatur. Nā dū Romani Petrū archiepiſcopus. exercitus vͦ Theodorū preſbiterum in Johannis demortui locum ſufficere conarentur: tandem poſt longam altercationeꝫ i hanc ſententiam venere omnes nutu diuino impulſi: vt Cononeꝫ eligerent. viruꝫ certe tanto principatu dignum: ſi animi dotes. ſi corporis inſpicimus. Erat eñ moribus: litteratura: pietate: religione dignitatis ſpecie inſignis. quē nōnulli angelicū ob venerādā caniciem et dignitatem forme appellarunt. animi ſimplicis et integri: modeſtie ⁊ iuſticie ſingularis. cōſtātie ⁊ prudentie pluſq̄ humane ſemper eſt habituſ. Hanc ob rem e veſtigio omēs. ad quos pertinebat eum confirmarunt cum maxima acclamatione laudum ſuarū Ideꝫ fecit Theodorus hexarchus Rauēnas. cui quidem in magiſtratu mortuo nō ita multopoſt Johannes Platyna i hexarchatu ſucceſſit: hūc ego crediderim dediſſe nomen meo natali ſolo. qd̄ Platyna apellatur in agro Cremonenſi poſitum. Nam cū inter hexarchos et longobardorum reges frequentia bella cōmitterentur: haud diſſonuꝫ vͦ fit. cum ille locus prope medius inter Rauēnam et Papiam ſit. quaruꝫ altera longobardorum: altera hexarchi ſedes haberetur. ibidem aliquando vel pugnatum eſſe: vel caſtra habita: quibus ex rebus locis ipſis plerumqꝫ nomina indita legimus: vt in eodem agro vitellianā oppidum a vitellianis caſtris et vicū bebrignanū nō longe a Bebriaco Ottonis clade inſigneꝫ videmus. Ad cononem redeo: qui poſt initum pontificatū ſtatim in valitudinem incidit. vnde Paſchalis archipreſbiter. ac theſauri pontificis diſpenſator regnandi cupidus. Johanneꝫ hexarchū pecunia ſolicitat: vt eius ſuffragijs pꝰ morteꝫ Cononis pontificatus ſibi decernatur. Accepit pecuniam Hexarchus. quāq̄ nihil eoruꝫ que premiſerat deinceps preſtiterit. Non erat certe alio premio q̄ fruſtratiōe dignus homo auarus: et imperandi cupidus. qui theſaurū eccleſie. quē mandato Cononis: tū in elemoſinas pauperum. tū in reſtitutiōeꝫ templorum erogare debuerat in largitionē effuderit: quo nihil poteſt eſſe in viro preſertim eccleſiaſtico deteſtabilius. Hoc nō feciſſet Hubertus ep̄s britannus. vir ea tempeſtate doctrina et integritate vite inſignis. non Leodegarius martir epiſcopus Auguſtudinenſis. qui Theodorici francoruꝫ regis iuſſu interfectus eſt. q̄ eū perſepe tyrannidis arguerit. Non Audoenꝰ Rhotomagenſis archiepiſcopus. doctrina et ſanctitate nulli ſecundus. Hi eñ nō in ambitione et auaricia. ſed in deo ⁊ doctrinam ſpeꝫ omneꝫ ſuam collocarunt. vnde poſtea condignam. cum apud deum. tum apud homines accepere mercedeꝫ felicitatis eterne ac glorie Moritur aūt Conon pontificatus ſui menſe vndecimo: die tercio: ſepeliturqꝫ ad ſanctum Petruꝫ vndecimo kalendas octobris. Vacat tū ſedes mēſibꝫ duobꝫ, diebꝫ tribꝫ et viginti.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Sergius

Sergius natõne ſyrus: patria An
thiocenus: patre Thiberio. Ade-
odati pontificis tempore Romaꝫ
veniens in cleruꝫ Romanuꝫ aſciſcitur. Dein-
de vͦo ob eius doctrinam ⁊ diligentiam circa
myſteria ac rem diuinam: per ordines conſcē
dens ſancte Suſanne ad duas domos presbi
ter cum titulo eius loci creatur. Frequentare
tum magis atqꝫ magis cimiteria cepit eiſdē-
qꝫ in locis ſolēnia celebrare: quia ex re tantuꝫ
ſibi nomis comparauit: vt defuncto Conone
in eius locum ſuffectus ſit nō ſine altercatio-
ne tamē. Populus em̄ Romanus biffariam
diuiſus: hinc Theodorum: hinc Paſchaleꝫ
archidyeconū petebat. Irruperat iam The
odorus cum factione ſua interiorem partem
epiſcopatꝰ lateranēſis. exteriora vͦo Paſcha-
lis occupauerat ab oratorio ſancti Siluestri
vſqꝫ ad baſilicam domus Iulie: que campo
imminet. Uerum cum ibi tanta altercatō ⁊ ri
xa eſſet: vt de pugna non ambigeretur cum al
ter alteri ceſſurus non videretur: niſi vi ⁊ ar-
mis pulſus princeps ciuitatis cleri militieqꝫ
Romane vnum in locuꝫ ſecedentes: quid ma-
xime fieri oporteret ad tollendam ſeditioneꝫ
conſultant. Tandem vͦo re ipſa diſcuſſa. cum
neutri eorum qui ob ambitionē tantos motꝰ
concitauerat demandandum pontificatū cen
ſerent: dei nutu nemine aduerſante Sergiuꝫ
pontificem deligunt: eūdemqꝫ e media turba
humeris tollentes: primo in oraculum Ceſa
rij martiris: mox in lateranenſem epiſcopatū
detulerunt: refractis vi foribꝫ. repulſiſqꝫ his
qui locum occupauerant. At vͦo Theodorus
cognito omnium conſenſu Sergium pontifi-
cem ſalutat ⁊ oſculatur. Idem fecit Paſcha-
lis alter competitor: licet inuitus. cogente mł
titudine que armis circūſtrepebat. Hic tamē
clanculum Iohannem platynam Hexarchū
Rauennatem litteris nuncijs et pollicitatio-
nibus adeo cōcitauit: vt que antea pollicitus
erat. largitione corruptus tandem preſtaret:
vt idem Iohannes Romam confeſtim vene-
rit nullis premiſſis nuncijs quo negligentes
et incautos opprimeret. Ueruꝫ vbi intellexit
Sergium omnium conſenſu pontificeꝫ decla
ratum: inſtaretqꝫ: vt que Paſchalis pollici-
tus erat ſibi: preſtaretur aduerſante Sergio
ꝙ tantam largitionem improbaret. donaria
quedam ex Baſilica Petri ſuſtulit. Uex Pa
ſchalis tāti mali cauſa. magiceo accuſatus ⁊
conuictus: vt ſortilegus archidyaconatu pri-
uatur: in monaſteriumqꝫ penitentie cauſa re-
truditur. vbi quinquennio poſt eadem ſemper
pertinatia vſus moritur. Interea vͦo cum in
deum Iuſtinianus tum in homines mira in-
conſtantia vſus. et ſaracenos et bulgaros pre
ter federa pacis inite adoritur: a quibus cer-
te plus incōmodi accepit ꝙ̄ intulit: et Conſtā
tinopolim rediens a ciuibus omnibus odio
habitus ꝙ ſeuiciā prefecti vrbis compeſcu-
iſſet: ſynoduꝫ habuit in qua nōnulla approba
ta ſunt orthodoxe fidei nequaꝙ̄ congruentia
Eadem quoqꝫ Sergij apocriſarius qui tum
Conſtantinopoli erat: ſubſcriptione ſua ſtoli-
de nimium confirmauit. Uerum cum poſtea
Romam delata a Sergio exploderentur: q
non vnam. ſed duas in chriſto naturas tene-
bat ac ōgiez fuiſſe: ira parcitꝰ Iuſti
nianꝰ Zachariā, pthoſpatharīū (quē nos pri
cipem militie dicere poſſumus) Romaꝫ. mi-
ſit qui Sergiuꝫ ad ſe vinctuꝫ traheret: quod
vbi ſenſere milites Hexarchatus ytalici ra-
ptis propere armis: non ſolum pontificem a
tanta iniuria tutati ſunt. Uerumetiam parū
affuit quin Zachariam occiderent. queꝫ pō-
tifex ad ſe confugientem in cubiculo ſuo aliꝙ̄
diu conſeruatuꝫ: clanculum ad imperatorem
remiſit. Agebantur hec Rome cum Leonti-
us ānuente Gallanico patriarcha plebe Cō-
ſtātinopolitana ad arma excita: refractis om
nibus cuſtodijs vrbis vnde multi neri prodi-
ere: Iuſtinianum imperio deiecit. ac truncis
naribus exulatum in cherſoneſum ponti mit
tit. Hec cuꝫ intellexiſſet Abimelech ſaraceno
rum admiratus: Aphricam ſtatim inuadit ſe
ditiombus Conſtantinopolitanorum fretus
eo propere et Leontius copias ſuas mittit: q̄
barbaroꝝ impetuꝫ retardarent. Uerum non
ita multopoſt ſeditione inter eos orta: Tibe
riuꝫ quendam ciuem Conſtantinopolitanuꝫ
imperatorem creant. qui confeſtim Conſtāti
nopolim cum exercitu adnauigans Leontiū
capit. et codeꝫ affectum ſupplicio. quo Iuſti-
nianum dirimus in carcerem conijcit: maio-
ri ludibrio hominem reſeruās. Philippū pre
terea Nicophori patricij filium. qui ei in adi
piſcendo imperio fauerat: in exiliuꝫ mittit qꝺ
equalibus ſuis narrauerat ſe per quietem vi-
diſſe Aquilam caput ſuum alis obtegere: ve-
ritus ne imperium adoleſcenti portenderetur
Dū hec cōſtātīopoli agerent: Pipinꝰ Auſtrie
gubernator ⁊ dux. occupādi regnū Frācie fū
damēta iecit. Cū ei intellexiſſet Bertariū qn
dam ignobilē: cuius opera Theodoricꝰ Frā-

cie rex plurimuz vtebatur: omnibus odio eſſe
coactis in vnũ ingentibus copijs in Galliam
traijcit: ac Theodoricum cũ Bertario obui
um factũ: collatis ſignis fundit fugatqꝫ. Sa
lutem ſibi Bertariꝰ fuga queſiuit. In regnũ
vo Theodoricꝰ ſeſe recipiens: Pipinum vi
ctorẽ pace ſequeſtra regni gubernatorẽ et ma
iorem domus (vt galli aiunt) efficit. Is autez
in Auſtriam rediens. ꝙ a Germanis et Sue
uis vexari ſuos intellexerat. ſupatis hoſtibus
in Franciam denuo redijt. qđ mortuo Theo
dorico regnũ ad Childepertũ fratrẽ eius per
ueniſſe cognouerat: eo pueniẽs ⁊ a rege perbe
nigne ſuſceptus. cũ filium Grimoaldũ domꝰ
regie gubernatorez inſtituiſſet. in Sueuos et
Germanos iterꝫ rebellãtes in feſto aĩo redijt
At vo Sergius põtifex relegato Juſtinião pa
ce ac quite viſus. baſilicã Petri ablatis rude
ribus renouatiſqꝫ tignis. ſtillicidijs ac parie
tibus: in antiquam formã reſtituit. Frõtiſpi
ciuz baſilice opere vermiculato exornauit: cã
delabra atqꝫ alia templi ornamenta ex auro
et argento cõfecit in eadẽ baſilica. et partẽ do
minice crucis inuenit in capſula enea. et beati
Leonis corpus vilius vſqꝫ ad tempora ſua
iacens ꝙ̃ eius merita requirebãt. honeſtiore
ac celebratioẽ loco repoſuit. Statuas apoſto
lorum vetuſtate exoletas renouauit. Multa
rum preterea eccleſiarum. quas cõmemora
re longum eſſet: ornamenta collapſa. vel reſti
tuit: vel noua de integro fecit. Conſtituit pre
terea. vt in fractione domici corporis canere
tur Agnus dei qui tollis peccata mundi miſe
rere nobis: vt letanie quoqꝫ a ſancto Hadria
no quotãnis ducerentur per vrbem. die annũ
ciationis ſancte genitricis ac Simonis inſti
tuit. Rauennatibus aũt Damianũ: Berſta
uardũ vo brittãnis archiepiſcopos dedit. Ec
cleſiam aquileienſem quintam ſynodum nõ
omnino approbantem ad ſanitatem doctrina
et autoritate ſua tandem perduxit. Sunt qui
ſcribant Lambertum virum ſanctiſſimũ epõ
Leodium ea tempeſtate martiriuz ſubijſſe: ꝙ
Pipinum reprehenderit: qui vxori pellicem
Alpiadem ſuperinduxerit. Hoc autẽ facinus
ipſius Alpiadis fratrem cõmiſiſſe: qui poſtea
morbo pediculari conſumptꝰ ẽ. Sũt etiã qui
ſcribãt Sergij virtute et ſanctitate Saxones
tum primũ fidei noſtre karacterem ſumpſiſſe
His tot rebus vir ſanctiſſimus inſignis: pon
tificatus ſui anno. xiij. mẽſe octauo: die. iij. et
xx. moritur. et in baſilica Petri collacriman
tibus oĩbꝫ p̃ dolore ob amiſſuz põtificẽ cõmu
nem oĩm parentẽ magno funere ſepelitur. vj.
idus Septembris. Uacat tum ſedes menſem
vnum. diebus viginti.

Johãnes. vj.

IOhannes ſextus. natione grecus:
eo tempore põtificatum inijt. quo
Theophilacius herarchus Ita
liam petẽs: Primo in Siciliam venit. quod
vbi ſenſere milites ytali veriti. ne qđ mali ei
us aduentus portenderet: ꝙ ſupioribꝫ tempo
ribus fere magis cũ põtificibꝫ ꝙ̃ cũ imperato
ribus ſenſiſſent. ingreſſarũ vrbẽ Romã interfi
cere cõſtituerãt. Uerꝫ Theophilacius aucto
ritate Johannis põtificis defenſus: q ſeque
ſtrum ſe inter ducem et milites fecerat: cõpo
ſitis rebus omnibus Rauennã pficiſcit. In
terea vo Giſulphus beneuentanus dux mili
tum et Herarchi diſcordia fretus: Cãpaniaz
inuadit: Soram et arpinũ occupat. villas in
cẽdit: ruſticos et pecora abigit: quibus malis
permotus põtifex: legatos ad Giſulphũ mit
tit. qui ei mandẽt: vt obmiſſis campanie ⁊ her
nicorũ oppidis in Samniuz reuertat. ꝙ ſi ſe
cus fecerit: breui ſenſurꝫ oĩpotẽtis dei in ſe irã
His monitis pterritus Giſulphus oppida q̃
ceperat reſtituẽs. Beneuẽtuz reuertitur. Ca
ptiuos aũt oẽs quoad per erarium eccleſie ſi
bi licuit Johãnes redemit ex toto Sãnio cõ
qſitos. At Juſtinianus (quẽ diximus) a Ti
berio in cheroneſuz ponti relegatũ: inde fugi
ens ad Cacãnũ Bauarum peruenit. a quo p̃
mo ita perbenigne ſuſceptus eſt. vt ei filiam ĩ
vxorẽ ſpopõderit. verꝫ poſtea pecunia et mũe
ribus a Tiberio corruptus: hoſpitẽ et generꝫ
ei pdẽ inſtituerat. Hoc vbi Juſtinianus intel
leriſſet: ad Trebelliũ bulgarorꝫ regẽ ꝯfugit:
a quo etiã ñ ita m̃ltopꝰ vi et armis ĩ impiũ re
ſtituit. At vo dũ hec in Europa agerẽt. ſara
ceni occupata Lybia et Aphrica ex Septa
ſoluentes tranſmiſſo Atlantico freto. omnes
Hiſpanias preter aſtures et cantabros occu
pant. Hi eñ ſicuti vltimi fuere in Hiſpania:
quos romanum ſubigeret imperiuz: vltimi ꝙ̃ꝫ
qui ab eo deficerẽt. ſoli poſtremo: qui veſogot
thorum a ſe diſcuterent iuga ita nunc demuz
accepta chriſti fide et religione armis ſe a per
fida ſaracenorum gente conſtantiſſime tutati
ſũt. Aphrica igit̃ q̃ a Balliſario primi Juſti
niani duce recupata centum et ſeptuaginta
ãnis romano paruit imperio: a ſaraccis vna
cum Beticha Hiſpanie (quã nũc Granataz
vocãt) tũ occupata eorꝫ moribꝫ ⁊ legibꝫ iã ſep
tigentis et quadraginta annis obtemperat:

cum maxima chriſtiani nominis ignominia.
Et ſi hyſpani qui iactare ingeniuȝ et fortitu-
dinem ſolent: nequeant tantam labeȝ ab Eu-
ropa propellere. Sunt qui ſcribant Bedam
qui eiſdeȝ temporibus fuit. hanc ca lamitatẽ
litteris. ad principes chriſtiani nominis ſcri-
ptis lamentatum fuiſſe. quo bellum in hoſtes
dei atqȝ hominum ſuſciperent: Beda eñ pre
ter grece atqȝ latine lingue doctrinam: quam
nõ mediocriter tenebat. ob religionẽ etiã atqȝ
modeſtiã venerabilis cognomentum adeptus
eſt. Scripſit eñ multa in actus apoſtolorum
in Lucam. Edidit et librum de tẽporibus et
Omelias pleraſqȝ. quibus multuȝ gallici ſa-
cerdotes vtuntur. Strabo quoqȝ et Haymo
viri doctiſſimi Bede fratres ſunt habiti. quo-
rum alter pleraſqȝ omelias eleganti ſermone
compoſuit. alter võ geneſim cõmentatus eſt.
At Johãnes põtifex reſtituta baſilica ſancti
Andree in vaticano ſarctoqȝ tecto diui Mar
ci. atqȝ ornato altari principis apoſtolorum
Petri. ductis columnis dextra leuaqȝ. mo-
ritur pontificatus ſui anno. iij. menſe. iij. mar
tirio. vt quidaȝ volunt. Sed a quo martiriuȝ
paſſus ſit. non ſatis conſtat. Sepultuȝ ad Ca
tecumbas ſebaſtianas via Appia quidã affir
mant. Eius ex morte vacat tuȝ ſedes mẽſem
vnum. dies vndeuiginti.

Johannes. vij.

Iohannes ſeptimus: natione gre-
cus: patre Platone: eo tẽpore põ-
tificatũ iniyt. quo Juſtinian⁹ Con
ſtãtinopolim reuerſus. Tiberiuȝ et leontiũ
a quo fuerat imperio deiectus ſpectãte populo
interfici iuſſit. Multos preterea ex inimicis
e medio ſuſtulit vario generẽ mortis: pleroſqȝ
in carcerem coniecit. quoruȝ de numero quo-
tidie aliquem ſupplicio afficiebat: cum nares
emungendo illate iniurie reminiſcebatᷣ. Pre
terea võ Gallanicum patriarcham conſtan-
tinopolitanuȝ confoſſum oculos: Romam ex
ulatum miſit. Cirumqȝ abbatem. cuius mu-
nificentia in Ponto vixerat in locum Galla
nici patriarcham ſufficit. Eademvõ ſtulticia
vexatus. q̃ fuerat añ amiſſuȝ imperium Ser
gio pontifice duos metropolitanos Romam
miſit: qui Johannem adhortarentur: vt habi
ta ſynodo que de Homuſio crederent orienta
les. eadẽ vera etiã occidẽtales affirmarẽt. pre
poſitis libellis in quib⁹ ei ſubſcribendũ erat
Homines autem re infecta ad imperatorem
pontifex remiſit: neqȝ tamen (vt par erat) er-
rores male ꝺ deo opinantiũ emendauit. cenſu
ris et interdictis. quemadmodum conſtantẽ
pontificeȝ decuiſſet. Sunt qui ſcribant (ſine
autore tamen) Arithpertum longobardoruȝ
regem religione motum. condonaſſe alpes co
ctias beato Petro. ⁊ quicquid a Taurinis ⁊
medulis genuam vſqȝ Lyguſticam protendi
tur. Alij autem affirmant donationem ipſam
ab Arithperto confirmataȝ fuiſſe. Veruȝ cuȝ
de donatione nil certi habeatur. paleãqȝ pon-
tificij iuris periti appellent. quod ſine frumen
to ſit. nihilqȝ conſtantiniane elegantie ac di-
gnitatis habeat. quomodo de confirmatione
conſtabit? Ad Johannem pontificem redeo.
virum certe multe eloquentie et ſanctitatis: q
in baſilica Petri oratorium (ita enim appel-
lant) locum orandi in honorem dei genitricis
extruxit. cuius parietes vermiclato opere in-
tecti: dextra leuaqȝ quorundam ſanctorum
patrum vultus oſtendebant. Baſilicam pre-
terea ſancte Eugenie reſtituit: iaȝ pridẽ vetu
ſtate collapſam. Cimiteria quoqȝ ſanctorum
martirum Marcellini. Marci: Damaſiqȝ
pontificis exornauit. Poſtremo võ mltas ba
ſilicas pictura et ſtatuis ſanctorum cultiores
reddidit. Has aũt qui cernebant ipſum pon-
tificem intueri videbantur: vnde exemplaria
grauitatis et dignitatis pictores ac ſtatuarij
ſumpſerant. Moritur autẽ Johannes ſecun
do pontificatus ſui anno. menſe ſeptimo die
xvij. ſepeliturqȝ in Baſilica Petri ante alta-
re dei genitricis: quod ipſe extruxerat. quin-
decimo kalendas nouembris. Eius auteȝ in
morte tribus menſibus ſedes vacat.

Siſinius

Siſinius vl (vt alij volũt) Soſim⁹
natione Syrus: patre Johanne
xx. tantum diebus in pontificatu
vixit: quo quidem tempore ferunt ſancti Be-
nedicti corpus e monte caſſino furto ſublatũ
ꝓpter ſolitudinẽ loci ⁊ in Galliam tranſlatuȝ
fuiſſe. Soſimus auteȝ licet podagra et chira-
gra ita laboraret: vt neqȝ ambulare: neqȝ ci
bum capere poſſet: tamen ita vrbis Rome et
reipu. chriſtiane curam geſſit. vt nil pretermi
ſerit: et ante pontificatum et in ipſo magiſtra
tu: quod bonum pontificem deceret. Jam eñ
materiam omnem parabat: qua et menia vr-
bis et templa vetuſtate collapſa in meliorem
formam reſtitueret: celebratioraqȝ redderet.
Verum ſubita morte correptus: in Baſilica
Petri ſepelitur octauo idus nouembris. Va
cat tum ſedes menſem vnum et dies decem et
octo.

Conſtantinus

COnſtantinus natione Syrus: pa
tre Johanne: eo tempore pontifi⸗
catuz inijt. quo Rome triennio fa
me laboratum eſt qua quidem in re ita omẽs
tum: vel maxime pauperes iuuit: vt Conſtā⸗
tinum celitus miſſuz homĩes arbitrarentur.
Interea vͦo Juſtinianus odio pontifici noĩs
Mauritium patricij ordinis virum: et He⸗
liam ſpatariuz in Cherſonenſuz vbi exulaue
rat cum claſſe mittit: qui omnes pubertatem
ſupergreſſos occiderent. Fecere mandata pre
fecti claſſis: vt rabiem imperatoris explerẽt
Et ne in homine ſolam crudelitatem fuiſſe ex
iſtimes: tante ingratitudinis fuit: vt Trebel
lium regem. cuius ope et copijs in imperiuz
reſtitutus fuerat: cum Tracibus contenden
tem de improuiſo hoſtili manu adortus ſit:
quem certe Trebellius non modo ſuſtinuit:
verumetiaz cum detrimento repulit. De pri⸗
ſtina vita ob calamitates quas perpeſſus fu⸗
erat Juſtinianus nil imutauerat. preter hoc
tantum: quod ſedem apoſtolicam contra at⸗
qꝫ antea conſueuerat: veneratione deinceps
obſeruauit tutatuſqꝫ eſt. Nam cum felix ar⸗
chiepiſcopus Rauẽnas ordines a romão põ
tifice accepiſſet: cogereturqꝫ de more formulã
obtemperandi ſcripto: et pecunia Romam
mittere: neqꝫ id pre arrogantia faceret. Juſti
nianus re cognita Theodorum patriciũ claſ
ſis prefectum ſtatim admonet: vt primo quo
qꝫ tempore ex Sicilia in Rauẽnates moue⸗
at. Js autem dicto imperatoris obtemperãs
et Rauẽnantes prelio ſuperatos: maximis
affecit cladibus: et felicem cathenis vinctum
Conſtantinopolim miſit: quem poſtea Juſti⸗
nianus in Pontum relegauit: orbatũ prius
luminibus eneo vaſe cancauo: ac quidem ca
dente diu inſpecto. Inde em̃ pyramis ignea
exit: que facillime oculorum aciem preſtrin⸗
git et obcecat. Nequaquã tamen hanc ſeui⸗
tiaz Conſtantinus probauit. redigere em̃ ho
minem ad ſanitatem volebat: nõ tantis ma⸗
lis affici. Interea vͦo cuz hec a pontifice ⁊ im
peratore agerentur: Ariſprandus regnũ aui⸗
tũ repetens: auxilio Bauarorꝝ fretus: in yta
liam deſcendens collatis ſignis cum Arith
perto dimicat et vincit. regnoqꝫ longobardo
rum potitur. Arithperto ipſo duz trepide ni⸗
mium aufugit in rapido flumine ſubmerſo.
Uerum ariſprandus nõ ita multo poſt mori⸗
ens: Luitprandũ filiũ regni ſucceſſorem ap
probantibus omnibus reliquit. Juſtinianus
autem videndi Conſtantini pontificis admo
dum ſtudioſus hominem rogat. vt ad ſe pro
ficiſcatur. premiſſa claſſe quo tutius nauiga⸗
ret. Appropinquanti autem vrbi regie Con⸗
ſtantino Tiberius Juſtiniani filius cum re
gio comitatu. et Cyrus patriarcha cuz omni
clero honoris cauſa ad octauum lapidez ob
uiam prodeunt: eumqꝫ camelanto pontifica⸗
li amictu indutum ſolenni pompa vrbem in⸗
greſſi in regiam perduxere. Inde vͦo Nicome
diam proficiſcens: quo venturus et impera⸗
tor Nicea erat. non ſecus quã Conſtantino⸗
poli a nicomedienſibus ſuſcipitur. Juſtinia
nus autem non ita multo poſt vrbem ingreſ⸗
ſus: non ſolum pontificem amplectitur: verũ
etiam eius pedes venerationis cauſa exoſcu
latur. Cum vͦo ſequentibus diebus multa in
ter ſe collocuti fuiſſent: confirmaſſetqꝫ Juſti⸗
nianus pontificum decreta. Conſtantinꝰ abi
ens hominem adhortatur: ne in Philippicũ
Cherſone exulantẽ grauius aliquid decerne
ret. veritus ne aliquid mali oriretur. qꝛ Phi⸗
lippicum magni animi eſſe et conſilij viruz in
tellexerat. Uerum Juſtinianus conſilio pon
tificis bene monentis nequaq̄ obtemperans
claſſem in Pontum mittit: eo animo vt Phi
lippicum interficeret. qui quidẽ deficientibus
ad ſe militibus: eadẽ claſſe vſus duodecio ab
vrbe Conſtantinopoli miliario: cuz Juſtini⸗
ano ⁊ Tiberio dimicãs. eos vicit et interficit
imperioqꝫ ſtati oĩm ꝯſenſu potitur. Deinde
vͦo Cyro patriarcha in põtuz relegato: qꝛ hñ
cũ põtifice romano ſentiret: in eius locũ Jpã
nez monachũ hereſiarchã ſufficit. Cuius qui
dez dogmata ſtatiz Romaz miſit. mandauit
vt oĩm cõſenſu approbarẽtur. At Cõſtãtinꝰ
habita ſynodo ñ modo Philippici et Johan
nis monachi opiniones improbat: verũetiã
decernit. vt ſanctorꝝ patrꝝ imagines: qui ſex
cõcilijs ab oĩbꝫ probatis interfuerãt: ĩ porti⸗
cu beati Petri depĩgerẽtur: cũ ĩtellexiſſet eas
a Philippico e parietibus ſcẽe Sophie igno⸗
minie cauſa abraſas fuiſſe. Preterea vͦo idez
põtifex ꝯſtituit: ne ĩpatoris hẽtici nomẽ pu
blicis ſcriptis aut ꝑuatis ĩ ere. argẽto. plum⸗
boue recipeꝛ̃. At Anaſtaſiꝰ cognomẽto Ar⸗
themius ſumptis armis Philippicũ imperio
deijecit: ãno ꝑmo. et mẽſe imperij ſexto. eũqꝫ
captuz oculis priuauit. Litteras preterea ad
Cõſtãtinũ põtifice immittit. qbꝫ ſe catolice fi
dei ac ſexte ſynodi acerrimũ defenſorẽ futurum
pollicetur. Uerꝫ hic qꝫ triẽnio pꝰ a militibus
ſpretus ĩpio deijcit̃: cogitꝗꝫ a Theodoxio:
qui in eiuſ locuz ſuffectus eſt. ſacros ordines
recipe: ne ei ſacris initiato amplꝰ redire ad
impiũ liceat. Theodoxius autez catholicus

impatoꝛ ſtatim imagines ſc̄toꝝ patꝝ (vt di-
ximꝰ) a Philipico demolitas reſtitui priſti-
no in loco mādauit. Felix vō (quem diximꝰ)
in pontū a iuſtiniano relegatū: a priſtina he-
reſi diſcedēs i patriā reuertit̄: ac ſedē vñ pul-
ſus fuerat repetit. Declaratū eſt etiā eodem
tp̄e Ticineſē ep̄m romāe ſedi tātū ñ et̄ medi-
olanēſi archiep̄o obtpare debere. Ea em̄ d̄ re
magna ⁊ diuturna inter vtrūqꝫ antiſtitē ꝯtē-
tio fuerat. Sunt q ſcribāt duos reges Saro-
nuꝫ hoc eodē tp̄e Romā voti ⁊ religionis cā
veniſſe: mortuoſqꝫ ibidē eſſe peſte: vt arbitroꝛ
Poſt hos vō nō ita multopoſt morit̄ Cōſtā-
tinꝰ ſeptimo pōtificatꝰ ſui anno. dic. xx. ac in
baſilica Petri ſepelit̄ tercio idus Februarij.
Sedes aūt huius i morte menſē vnū: ⁊ dies
quadraginta tum vacat.

Gregoriꝰ. ij.

GRegoriꝰ ſc̄ds patria romanꝰ: p̄re
Marcello ſub Sergio pōtifice ſa-
cris initiatꝰ: ſacellis ⁊ bibliothe-
ce p̄fuit tante fidei ⁊ integritatis eſt habitꝰ.
Sumēs deinde dyaconatꝰ ordinē: Cōſtanti-
nopolim cū Cōſtātino pōtifice ꝓficiſcit̄: vbi
cū acriter diſceptaret̄ quibuſdā de reb9 ad fi-
dē ptinentib9: ita acute r̄ndit: vt oib9 ingenij
ſui ⁊ doctrine admiratōꝫ iniiceret. Tāte em̄
eruditōis ⁊ facūdie erat: vt facile ꝯuinceret
male de fide noſtra opinātes. Inito aūt pon-
tificatu: ⁊ menia vrbis aliq̄ ex pte vetuſta-
te colapſa inſtaurat: ⁊ trabes baſilice princi-
pis apoſtoloꝝ Laurentijqꝫ martiris ex̄t mu-
ros ānoſitate quaſſas reſtituit: reſarctis te-
ctis ac parietib9: introductiſqꝫ de more aqs:
ꝯpaginatis fiſtulis iā dudū vetuſtate ⁊ hoim
incuria viciatis. Alias qꝫ eccleſias reſtituit
muneribuſqꝫ tū aureis: tū argenteis exorna-
uit: quas quidē enumerare longū eſſet. Non
reticebo tñ reſtitutum eſſe ab eo monaſteriū
via hoſtiēſi poſitū nō lōge a Baſilica Pau-
li: cuius ruinas adhuc cernimꝰ. Reſtitutūqꝫ
etiam monaſteriū beati Andree qd̄ barbare
nuncupat̄ ibiqꝫ diſpoſitos monachos: q die
ac noctu laudes deo canerēt. Huius p̄terea
hec peculiaris laus ē: q̄ eiꝰ opa germani ad
fidē noſtrā ꝯuerſi ſūt. miſſo eo bonifacio mo-
nachos: q eos e tenebris educeret ꝓpoſita ve-
ritatis luce. Ipoꝝ aūt germanoꝝ magnam
ptem Romā venientē ſuis manib9 vir ſc̄tus
baptizauit ipulit itē ſua auctoritate Luith-
prandū pmo quidēꝫ recuſantem Arithperti
donationē (de qua antea diximꝰ) ꝯfirmare: q
quidē Luithprandꝰ principio regni ſui ⁊ ba-
iouarie magnā ptē occupat: ⁊ Rauennā ob-

Germani
ad fidē
conuerſi

ſidet ac capit. Eiuſdē tempib9 tyberis adeo
in immēſum creuit: vrbē porta flāminea īflu-
ens: vt i via lata hois magnitudinē aqua fe-
re equaret: ⁊ a ponte miluio vſqꝫ ad gradus
ſancti Petri nauigaret̄ lyntrib9 nō paruis.
Durauit aūt hec illuuies dieb9 ſeptē cū ma-
ximo ciuiū dāno ⁊ detrimēto: euerſis domib9
ac erutis arborib9 ſatiſqꝫ. Luna qꝫ eclipſim
tū paſſa vſqꝫ ad mediā noctem: colorē ſangui-
neū p̄ ſe tulit. Dedit ⁊ ſigna futuri mali cō-
metes: extēſa ad ſeptentrionē cauda. Grego-
rius aūt quo ſūmi dei iram a ceruicib9 xp̄ia-
noꝝ auerteret: frequētes ſupplicatiōes vrbe
tota facit. Dum hec Rome a pōtifice ageren-
tur: nūciatum eſt longobardos Beneuētano
duce arcē cumanā inſidijs occupaſſe: qua ex
re Gregoriꝰ vehement̄ ꝯmotus longobardos
admonet: vt arcem p̄ter federa pacis frau-
de occupatā reddāt: aliter eos breui indigna-
tionem omnipotētis dei ſenſuros: verꝫ cum
hoſtes ſepius moniti res repetitas nō redde-
rent: Neapolitanꝰ pontifex adhortat̄ ꝓpoſito
premio. ꝓmiſſiſqꝫ etiam quibuſdā militibus
romanis: vt arceꝫ vi occupent. Hi vero man-
data ſtrennue facientes. Theoduno ſbdya-
cono hanc rem curante arcē recidiunt: ceſiſqꝫ
tricētis ex his qui in p̄ſidio erāt: ad quingen-
tos viuos capiūt: ac Neapolim pducunt vbi
ſtatim militib9 p̄mia reddita ſunt. Pace ita-
qꝫ foris parta. Gregorius reparandis locis
ſacris aīm adijcit. Baſilicā nanqꝫ ſancte cru-
cis in hieruſalem iam pridem deſtitutam re-
ſtituit: porticus circumquaqꝫ poſitas inſtau-
rat fornicibus ⁊ tectis. Oratorium Oſanne
in monte celio a fundamentis extruxit. Do-
mum paternam mortua matre in honorem
Agathe chriſti martiris dedicauit: eoqꝫ loci
monaſterium extruxit: additis ſuburbanis
⁊ ruſticis p̄dijs ad monachorum vſum ⁊ cō-
moditatē. Saraceni aūt diſcordia xp̄ianorū
freti ex ſepta Aphrice in Hiſpaniam traijci-
entes: ꝓuinciam omnē p̄ter Beticaꝫ a ſuis
iam antea poſſeſſam depopulantes: ad aqui-
taniam vſqꝫ cum coniugibus ⁊ liberis pue-
nere: eam quoqꝫ prouinciā occupaturi. Erat
tum Carolus marcellus Pipini regis filꝰ
magno apud omnes in precio. Duos em̄ fili-
os Pipinus tum habuit. mortuo Grimoal-
do. Carolomanum. ⁊ Carolum marcelluꝫ q
poſtea ſolus hoc quoqꝫ mortuo regnum Frā-
cie obtinuit: multis tamen aduerſantibus:
maxime vō Eudone Aquitanie duce: ⁊ chil-
perico rege: quē franci quidā poſt theodori-
cum emulatione moti regeꝫ conſtituerāt. Ve-
rum Carolus marcellus trāſmiſſo Sequa-

ne fluuio in aurelianos mouens : vno impe-
tu hoſtes fundit fugatq3:ac regno francie ſo-
lus potitur. Renū3 deinde traijciens Saxo-
nes. Alemanos. Sueuos. Bauaros: regno
ſuo adijcit. Verū cū3 intellexiſſ3 ſaracenos ab
Eudone in Galliā euocatoſ :magnis itinerib9
in hoſtem proficiſcitur. pugnandiq3 poteſta
te3 facit. et vincit n̄ longe a Turonū finibus
In eo aute3 prelio ſcribunt hyſtorici ad tricē
ta et. lx. milia ſaracenoꝝ cecidiſſe. ex francis
vō mille tm̄modo centum et .l. deſideratos
Sunt tamē qui ſcribant. Eudonē tanto peri
culo motum . poſtremo cum Carolo ſenſiſſe
Hac itaq3 ratione ſaraceni beneficio Caro-
li a ceruicibus hiſpanorū et gallorum pulſi:
rabiem omnem et indignatiōem ex tanta cla
de conceptam in Conſtantinopolitanos ver
tere: vrbe3 eñ terra mariq3 triennio obſidēt
Verū cū fame: frigore. peſte. bello. poſtrēo ma
gna incōmoda paterentur: obſidionem ſoluē
tes: ad ſua quiq3 rediere: Ex cōſtātinopoli-
tanis aūt ad tricenta milia eadem peſte con
ſumpta traduntur. In ytalia vero longobar
di duce Luithprando Rauēnā diu obſeſſam
tandem capiunt et diripiūt. inde Ticinum
auferentes quicqd preclaru3 in vrbe erat: vn
de crediderim tum equum illum eneum viro
inſidente. Papiam aduectum: quem Accole
regi ſolem vocant. Sed ita fit in rebus hūa-
nis viciſſitudo eſt. quod eñ Theodoric9 alij
q3 reges gotthorum: atq3 deinceps hexarchi
Rauentes Roma 3Rauennam detulerāt id
poſtea in varia loca diſiectum eſt. Interi3 vō
rome a quibuſdam ſedicioſis. in pontificem
coniuratur pricipib9 cōiurationis Baſilio:
iordane carthilario Johanne ſubdiacono co
gnomento lurici. Mario ſpatario: qui duca
tui romano imperatoris nomine tum ꝑerat.
Veru3 dilata in aliud tēpus res ē ꝙ Mari-
nu3 imperator reuocauerat: Tentare et pau
lum hexarchum cōiurati cepere. quo quide3
duce in tanta re vti volebant. Sed romanuſ
pplˢ re ipa tandem patefacta arma capit. Jo
hannem et Lurione3 interficit. reliquoſq3 cō
iuratos diſſipat. Baſiliū monaſterio inclu-
dit. vbi et vitam finiuit. Paulus autem vehe
menter pontifici infenſus : ꝙ ab eo prohibe-
retur: ꝗ minus noua vectigalia exigeret. cla3
et aperte mādato imperatoris viri ſanctiſſi-
mi mortē querē: ſ romaī et lōgobardi ſūptis
armis ꝗ min9 id fieret prohibuē. Tū vō Leo
tercius imperator : cum apte inuehi in pon-
tificē nō poſſet: edictum proponit . vt omnes
ſub imperio romano eſſent ſanctorum omni-
um martirum et angeloru3 ſtatuas atq3 ima

gines e templis abraderent et auferrent. tollē
de (vt ipſe dicebat) ydolatrie cauſa. qui vō ſe
cus feciſſet eū ſe pro hoſte publico habiturū.
Gregorius aute3 tante impietati non modo
nō obtemperat: verū etiam omnes catholicos
admonet. ne in tātu3 errorem timore vel edi-
cto pricipis vllo modo dilabantur. Qua co-
hortatiōe adeo certe animati ſunt ytalie po
puli. vt paulum abfuerit quin ſibi aliū impe
ratorem deligerent. Quo minus aute3 id fie
ret. autoritate ſua obſtare Gregorius anni-
xus eſt. Rauenne tamē tanta ſeditio orta eſt
cum alij imperatori alij pōtifici obtemperan
du3 dicerent. vt in ipſo tumultu Paulus he-
xarchus cū filio occideretur. Mittitur dein-
de ab imperatore Eutichius eunuchus. qui
pollicitationibus 7 donis lōgobardos a beni
uolentia et ſocietate romani pontificis ſepa-
raret. Verū cum id fruſtra quereretur rē toti
ens tēptatam ad tēpus obmiſit . vnde ponti-
fex tanta moleſtia liberatus. loca pauperum
et baſilicaſ inuiſere cepit: eaq3 reſtituere que
ob vetuſtatem et incuriam ruinā minaban-
tur. Pacē preterea inter regem longobardo-
ru3 et duces ſpoletinū. ac Beneuentanū cō-
poſuit. Hos eñ rex ipſe opprimē inſtituerat
cuius animum adeo pontifex ad manſuetu-
dinem redegit interpoſita ſaluatoris noſtri
autoritate: vt obmiſſo bello armillas balteū
enſem. ac reliqua arma tēplo pricipis apſto-
loꝝ offerret. cu3 exercitu eñ vſq3 ad vaticanū
peruenerat: pacto tamē agmine hac de re cu3
pontifice locuturus. Leo aūt imperator pha
natico ſpū iterum incitatus oibus mādat: vt
ſimulacra vel lignea vel enea vel marmorea
ad ſe deferāt 7 delata ſtatim incendit. non de
ferentes vō capit et obtruncat. Germanum
patriarcham id potiſſimum improbantem ī
exilium mittit: in eiuſq3 locu3 anaſtaſiu3 ma
le ſentientem ſufficit. quē poſtea Gregorius
ſynodo habita priuauit: et ab officio diuino
ſemouit : niſi ad catholicam fidem reuertere-
tur. Sepius preterea. vt ſactiſſimum virum
decuit. Litteris imperatorem admonuit : vt
obmiſſis quorundam improborum errori ho
veram tandem amplecteretur fidem. et abo-
lere ſanctorum imagines deſineret : quoru3
memoria et exemplari ad virtutem et imitati
onem excitarentur homines. Sunt qui ſcri-
bant bonifaciū hui9 pōtificis tempore e Bri
tania Romam veniſſe. et ex monacho ob ei-
us ſanctitatem epiſcopum factum: ac in Ger
maniam ad confirmandos predicatione et
exemplo germanos in fide miſſum quod qui
dem ita egregie fecit: vt maguntinus epiſco-

pus creari meruerit. in Aphricã deinde pro-
ficiſcẽs: cum verbum dei elegãtiſſime predica
ret: ab hoſtib⁹ chriſtiani nomis occidit̃. Fe-
runt ⁊ ſãctum Egidiũ natione grecũ: exem-
plo ⁊ miraculis inſigneȝ tum habituȝ fuiſſe
⁊ Petronium ciuem romanum ex voto baſi-
licam beati benedicti prope derelictã ſua im-
penſa reſtituiſſe. At Gregorius qui ſuo exẽ-
plo omẽs ad virtutem ⁊ ſanctitatem incita-
bat: pontificatus ſui ãno ſextodecimo: menſe
nono: die. xj. morit̃: ſepeliturqȝ ad baſilicam
Petri tercio idus Februarij. Eius in morte
epiſcopatus tũ vacat dies quinqȝ ⁊. xxx. Le-
tum aũt ⁊. viij. ac. xl. epiſcopos toto ſuo pon
tificatu creaſſe dicitur.

Gregorꝰ. iij

GRegorius tercius: natione ſyrus patre Johanne: anno domini ſeptingenteſimoquinquageſimonono: omnium conſenſu pontificatum inijt. Fuit aũt vir ſingularis doctrine: ⁊ humanitatis precipue greca atqȝ latina lingua eruditus. Mentem diuine ſcripture ita callens: vt nemo tum diſertior predicatione atqȝ interpretatione rerũ occultaꝝ ⁊ admirabilium haberetur. Preterea vo: ne verbo tantũ ⁊ cohortatione populos mouiſſe arbitreris: omnia q̃ exemplo mouere poſſunt: ita aſſidue obibat vt iudicare difficile ſit promptior: ne lingua q̃ opere habendus eſſet. Orthodoxe fidei ita acerrimus defenſor fuit: vt ob eam rem maximorum principũ graues ſimultates ⁊ inimicitias ſuſcepit: ñ armis: ñ potẽtia: ñ minis cuiuſpiã e gradu ꝯſtantie ſue deiectus. Tante poſtremo hũanitatis fuit: vt ⁊ pauperes mira caritate complecteretur: ac elemoſinis foueret: captiuos redimeret: ere alieno nexos solueret: viduas ⁊ pupillos: quo minꝰ a potentibus circumuenirentur: tutaretur adeo vt fere omnium parens ac paſtor merito vocaretur. Hic ſtatim vbi pontificatũ inijt: cleri romani conſenſu Leoneȝ tercium imperatorem Conſtantinopolitanum imperio ſimul ⁊ communione fideliũ priuat: ꝙ ſãctas imagines e ſacris edibus abraſiſſet: ⁊ ſtatuas d-molitus eſſet: ꝙqȝ etiam de homuſio male ſentiret. Interim vo cum Luithprandus longobardorum rex cupiditate imperandi motus vrbem Romam obſideret: captis circumquaqȝ oppidis omnib⁹ Gregorius legatos naui quia terreſtri itinere nõ licebat: ad Carolum Francie principem ſtatim mittit: qui hominem rogarent. vt primo quoqȝ tempore laboranti Rome et eccleſie auxilium ferret. Conſueuerant autem pontifices Romani ſi quid mali ab externo hoſte immineret auxilia ab imperatore conſtantinopolitano petere. Quod facere Gregorius ſubſtitit: cũ ob eaſdem cauſas quas pauloante commemoraui: tum vel maxime ꝙ vrbem regiam egre Leo a ſaracenis tutaretur: nedum alios defenderet. His itaqȝ rationibus accidit: vt tunc primum tutela eccleſie ab imperatoribus Conſtantinopolitanis ad alios tranſlata ſit. Carolus autem rogatu Gregorij patrocinium eccleſie ſuſcipiens: Luithprandũ regem amicum et compatrem rogat vrbem ne obſideat: ac pontificem vexet: hac re nil ſibi fieri moleſtiꝰ quicq̃ aut grauiꝰ poſſe. Obtemperat Carolo Luithprandus atqȝ vrbeȝ obſidione ſoluit. Nam inito iam antea inter ſe federe: Carolus Pipinum filium in ciſalpinam galliam ad Luithprandum miſerat: vt ei capillum de more ſacrorum ſuccideret: vnde compatres more chriſtiano inuicem facti ſunt: quod eſt quoddam affinitatis vinculum. Remiſerat puerum ad parentes Luithprandus multis ac maximis donatum muneribus. At Carolus pacatis Italie rebus in burgundiones verſus: eos vi capit: ⁊ pre modeſtia ſocios appellat. Phryxiões idolatras opprimit. Lugdunum arelate Maſſiliande veſogottis occupat: qui athimum ſaracenorum regem in auxilium vocant. Is itaqȝ cũ magno exercitu Rhodanũ traijciens: Auenionem vi capit opportunitate loci pro arce vſurus. At Carolus re ꝯgnita eo propere cũ exercitu mouet: ⁊ Auenionem recuperat: interfectis ſaracenis omnibus qui in preſidio erant. Inde Narbonem proficiſcitur: quo aufugiſſe Athimum cognouerat. Ab obſidione Narbone diſcedens: ꝙ ammoreum alterum ex ſaracenis Hiſpanie regem venire in auxilium Athimi cum magno exercitu intellexerat: haud procul inde in vallem Corbariam deſcendit. vbi inerat planicies ad dimicandum aptiſſima. Amoreus autem arbitratus Carolum deſperatione rerum in fugam verſum in vallem ingreditur: ſtatimqȝ pugnandi copiam facit. Non detrectat certamen Carolus: licet hoſtium numerus prope infinitus eſſet. Tandem vo acriter aliquandiu vtrinqȝ pugnatum eſſet. Cadente autem in primis aciebus Amoreo fundũtur hoſtes fuganturqȝ. quorũ pars magna ĩ proximis

paludib⁹ ⁊ ſtagnis:quo ꝯfugerant oppreſſa ē
Athim⁹ vō forte fortuna nauigiū nactus:in
de in Hiſpaniam vlteriorem fugiens omēs
inſulas quas adijt: deſperatione rerum fer-
ro ac flāma vaſtat. Eodem ferme tpe btī Au
guſtini corpus:qḋ antea ducentis ⁊ qnquagi
ta annis ab Hippone in Sardiniā trāſlatū
fuerat:cum vandali pdabundi Aphricā va-
ſtarent:diligētia Luithprandi ex inſula ipā
Papiam delatū eſt:⁊ egregio in loco recōdi
tū. At ſaraceni his cladib⁹ domiti:intra py
reneū ſe deinceps ꝯtinēt:vñ deſogotthi oēs q
citeriorem Hiſpaniam ⁊ ptem Gallie occu
pauerāt:auxilio carētes:in poteſtatem Caro
li deuenere:atq ita gotthi:qui tricētis ꝑpe ā
nis imperauerāt:funditus deleti ſunt preter
paucos:quos barchinonēſes ab interitu libe
rarunt. Sunt qui ſcribant Luithprandum
copias auxiliares in tanto bello Carolo mi-
ſiſſe atq ita rebus bene geſtis ſuos oēs onu-
ſtos preda domum rediſſe. Interim vō Gre-
gorius pontifex nequaq̄ ocio ⁊ pace abutēs
ad exornandas eccleſias aīm adijcit. Nā ⁊
altare beati Petri ſex columnis onychinis
auguſti⁹ reddidit. dextra ac leua poſitis apō
Philopareas vetuſtate fere comminutas.
Stabāt in his colūnis trabes argēto delibu
te. In trabibus vō equis ſpacijs ſaluatoris
⁊ apoſtolorū ſimulacra diſtinxit. Struxit et
oratorium in eadem baſilica: in quo de reli-
quijs fere ſanctorū oīm recondidit:celebrari-
q co loci quotidie mādauit:atq ī canone ce
lebritatis hec verba addit:marmorib⁹ circū
quaq poſitis inſculpta. Quorū ſolennitas in
ꝯſpectu tue maieſtatis celebrat dñe deus no
ſter toto in orbe terrarū ⁊c. Quibus verbis
nūc ſacerdotes in ſecretis nō vtunt. Prete-
rea vero huic baſilice mlta argentea vaſa cō-
donauit:eius quoq iuſſu ⁊ impēſa aurea dei
genitricis imago ſaluatorem amplectens ex-
tructa eſt:⁊ in baſilica ſancte Marie ad pſe
pe collocata. Reſtituit etiam tectum ſancti
Chryſogoni:eoq in loco monachos colloca-
uit:qui rem ſacram quotidie celebrarēt. His
addidit ⁊ fundos vnde viuerent. Monaſte-
ria quoq multa partim reſtituit: partim vō
a fundamentis extruxit:addita regula q̄ mo
nachi integre ⁊ ſancte viuerēt. Inſtaurauit ⁊
menia vrbis magna ex parte vetuſtate col-
lapſa. Idem etiam centumcellis fecit iam ꝑ
pe deſertis ꝓpter collapſa menia. Inſtituit
preterea: vt fere ſine interuallo ⁊ a preſbite-
ris hebdomadarijs ⁊ a monachis in eccleſia
ſancti petri diuina officia celebrarent:vñ ap
paret ⁊ monachorum ⁊ preſbiterorū ſecula
rium domicilia multis in locis contigua fu-
iſſe:qui emulatione moti vō q̄ diligentiſſime
ſeruiebant. Gregorius vō bene de deo ⁊ ho-
minibus meritus:āno pontificatus ſui deci-
mo:menſe octauo:die.iiij.⁊.xx.moritur ac ī
baſilica Petri ſepelit qrto kalēdas dcēbris
collacrimantibus omnibus tanq̄ ꝯmuni pa
rente orbatis. Sedes aūt dies octo tantum-
modo tum vacat.

zacharias

ZAcharias natione grecus:ex pre
Polycramio:inter optimos pon
tifices annumeratur. Fuit eñ vir
mitiſſimi ingenij:mire ſuauitatis ⁊ gratie:oī
virtute preditus:cleri ac populi romāi ama-
tor. Ad iram tardus:ad miſericordiam ⁊ cle-
mentiam promptiſſimus:nulli malū ꝓ ma-
lo reddens:ſed imitationē ſaluatoris malū
in bono vincens:⁊ adeo quidem:vt quos ha
buerat emulos ⁊ inimicos:eoſdē poſtea ini-
to pontificatu honoribus ⁊ premijs affece-
rit. Cum aūt initio pontificatus ſui ardentē
bellis Italiam offendiſſet:legatos de pace cō
ponenda ſtatim ad Luithprandū longobar-
dorum regē miſit perſequentē bello Trāſ-
mundum Spoletinum ducem. Uerum cum
a legatis eadem re nil fieret : ipē comitante
clero romano in ſabinos proficiſcitur. Ferūt
aūt octauo miliario a Narnia regem pontifi
ci honoris cauſa obuiam factum ex equo de-
ſcendiſſe:ac pedibus virum ſanctiſſimum in
vrbem comitatum fuiſſe. Qui ſequenti die in
ter miſſarum ſolennia orationem publice ha
buit:⁊ quidem elegantē:qua oſtendit:quid
maxime regem chriſtianum deceret:ſiue pa-
cem:ſeu bella gerat. Hac oratione ita permo
tum regem ferunt:vt ſtatim arbitriū omne
componende pacis ei commiſerit. Iam vero
Tranſmundum ducatu ſpoletino rex priua
uerat:in eiuſq locum Agrandum nepotem
ſuum ſuffecerat. Accipitur tamen in gratiā
Tranſmundus rogatu pontificis:⁊ ex duce
in clericatum aſſumitur. Redduntur itē Ro
manis oppida ſua ex ſabinis capta:redditur
Narnia ⁊ Ancona ex Picentibus:⁊ quicqd
a longobardis triginta iam annis in Hetru
ria occupatum fuerat. Redduntur ⁊ captiui
omnes eo bello capti. Mira etiam humani-
tate pontifex vſus eſt:adhibito eñ rege in cō
uiuium nullum genus comitatis ⁊ gratie ꝓ-
termiſit. Inde vō rex pacato agmine abiens
nō ita multo poſt moritur:anno regni ſui tri
geſimo ſecundo. Fuit autem vir tanto regno
dignus:quippe qui ſapientia prudentia:con-

ſilio plurimum valebat : ac ita manu prom-
ptus erat vt nemo veteranꝰ eo pugnatior ha-
beretur. Juſticia autem ⁊ clementia ita inſi
gnis habebatur: vt difficile iudicaretur vtrū
in re maiorem laudem mereretur. Huic aūt
in regno Aldeprandus nepos ſuccedit: quo
quidem poſt menſes ſex defuncto Rachis
dux omnium ſuffragijs rex decernitur. Uir
certe omni laude dignus: ſi vitā eius: ſi mo
res: ſi animi integritatem inſpicis. Redinte
gratum quoqꝫ fedus cum hoc rege a ponti-
fice eſt miſſis legatis: quibus omnia ex ani-
mi ſententia rex ipſe pius ⁊ religionis ama-
tor benigniſſime conceſſit. Poſtq̄ vo regni
ſui animum rex diuino numine tactus: ſpre-
to regno vitam monaſticam amplectitur. vx
orem ⁊ filios. vt idem ipſi facerent adhorta-
tus. Huius quidem frater Aiſtulphus re-
gnum occupat: qui ob aſtutiam ingenij ⁊ fe
rocitatem animi omnibus arma intentabat
maxime vo pontifici ⁊ romanis: quorum di-
tionem ſibi vindicare armis conabatur. In-
terea vo Carolus marcellus graui morbo
correptus ſuadentibus amicis regna a ſe ar-
mis occupata filijs ſuis diuidit. Nā Carolo
magno maiori natu Auſtria ⁊ Sueuia: Pi
pino vo iuniori burgundia ⁊ pars Frācie ob
tigit. Moritur autē Carolus vir animi ma
gni ⁊ ſapientie ſingulari villa Cariſiaco apd
Iſarim fluuium anno magiſtratus ſui (quē
maiorem domus vocant) quinto ⁊ trigeſimo
ſepelliturqꝫ Pariſius ī baſilica dioniſij mar
tiris. Habuit ⁊ alium filium Carolus ex pri
ma vxore ortum: quem Griphonem appella-
bant: cuius cum nomine etiam moēs conue-
niebant. Rapere enim ex alieno conſueuerat
vnde ⁊ bella fratribus intulit: ⁊ ſaxones gen
tem ferociſſimam contra eos ſolicitauit. Ca-
rolus autem ⁊ Pipinus hoſtili manu pro-
uinciam ſaxonum ingreſſi. Theodoricum
gentis principem in deditionem accipiunt.
Ab hac autem expeditione digrediens. Ca-
rolꝰ magnꝰ Romam venit. ibiqꝫ dimiſſa im
periorum ⁊ regni gloria in montem Caſſina-
tem ad monaſterium ſancti Benedicti profi
ciſcitur: vbi ⁊ monachi habitum ⁊ mores ſu
ſcipit. At Pipinus regnandi cupidius: le-
gatos ſuos ad pontificem mittit: eumqꝫ ro-
gat: vt regnum Francie ſibi auctoritate ſua
confirmet. Annuit pontifex eius poſtulatis
accepti beneficij. ⁊ veteris beniuolentie me-
mor: que inter pontifices ⁊ principes huius
familie interceſſerat: atqꝫ itaqꝫ eius auctori
tate regnum Francie Pipino adiudicatur:
anno domini ſeptingenteſimoquinquageſi-
moterciо: ex maiore nanqꝫ domus: qui poſt
regem ſummus erat: apud francos magiſtra
tus regis Francie deinceps a Pipino ſecun-
do eiuſqꝫ familia originem habuere. Ferunt
Carolum: quem diximus monachi habitum
ſumpſiſſe: ex monte Caſſino cum alijs mona
chis ad Zachariam pontificem veniſſe. ab
eoqꝫ precibus obtinuiſſe: vt eis liceret repete
re ſancti Benedicti corpus furtim ablatum:
quod tum in floriacenſi monaſterio regni
Francie collocatū fuerat. Annuit iſtorum p̄
cibus pontifex: ⁊ litteris Pipinum adhorta
tur: vt patiat̄ monachos ſancti Benedicti
corpus repetere. Quod quidem rex haud ḡ
uate conceſſit: quia inde furtim ablatū a mo
nachis quibuſdam ſenſerat. Zacharias au-
tem pace iam vbiqꝫ parata: multas baſilicas
ruinam minantes reſtituit. Porticum quoqꝫ
⁊ turrim ante baſilicam lateranenſem a fun-
damentis erexit: vbi ⁊ cācellos ⁊ portas ene
as extruxit. In ipſo frontiſpicio porticus vr
bis terrarum imago deſcripta erat: ſanctorū
imagines vetuſtate exoletas renouauit. La-
teranenſes edes auxit ⁊ exornauit. Biblio-
thecam beati Petri reſtituit. Uectigal prete
rea vnicuiqꝫ baſilice aſſignauit: vnde oleum
pro lampadibꝫ emeretur. Condonauit ⁊ ve-
ſtem altari beati Petri auro gemmiſqꝫ diſti-
ctam: qua depicta inerat hieſu chriſti natiui
tatis. Idem quoqꝫ baſilicam beati Georgij
in velabro condidit. eoqꝫ loci caput ipſius ſā
cti collocauit. Edificauit ⁊ oratorium beate
Cecilie via Tyburtina quinto ab vrbe mi-
liario. Huic autem baſilice oratorium quoqꝫ
addidit in honorem beati Cyri abbatis: ad
didit: ⁊ fundos vnde ſacerdotes viuerēt. Re
ſtituit ⁊ tectū Euſebij martiris quod ſuo tē-
pore corruerat. Conſtituit item vt Buccella-
rij quotidie elemoſinas e leteranenſi palatio
cuiuſuis generis preberent. Uenetis preterea
inhibuit ſub anathematis pena: ne ſeruos
chriſti ſigno notatos ſaracenis ⁊ gentilibus
venderent: vt mercatores facere conſueuerūt
Poſtremo vo ne litteras in tanto rerum fa-
ſtigio eum pretermiſiſſe arbitreris: quattuor
libros Gregorij in dyalogo e latino ī grecū
tranſtulit: vt haberent greci vnde beneuiuē-
di rationem perdiſcerent. Cum vo ita ſacte
⁊ integre populum dei annis decem: menſibꝫ
tribus cum maxima omnium beniuolentia
gubernaſſet: moritur ac ſepelitur in baſilica
Petri idibus martijs. Eius autem ex mor-
te epiſcopatus tum vacat diebꝫ duodecim.

Stephan⁹. ij.

STephanus ſecundus: natiõe romanus. patre Cõſtantino: per gradus eccleſiaſticos ad pontificatũ peruenit: licet defũcto Zacharia Stephanũ quendam preſbiterum romanum pontificez populus ſtatim creaſſet: quia tercia die pontificatus ſui ſomno excitus. dũ res domeſticas diſponere incipit: morbo apoplexie correptus interijt. Poſt hunc võ cleri ac populi ꝯſenſu ĩ templo ſancte dei genitricis ad preſepe: Stephanus ſecũdus põtifex creatus. humeris oĩm (adeo erat oĩbus gratus) in baſilicam ſaluatoris: que etiam Cõſtantiniana dicit̃ deportatur: atq; inde in patriarchatũ lateranẽſe. Erat aũt vir ſingl'aris religiõis ⁊ prudẽtie. amator cleri: eccleſiarũ reſtitutor chriſtiane doctrine diligẽs predicator ⁊ ſcriptor: pater pauperum pupillorũ ⁊ viduarũ defenſor acerrimus fortiſſimus ⁊ cõſtans ĩ rebus agendis: nõ tamẽ pertinax. Placare ei Aiſtulphũ romanorũ agros ⁊ fines bello vexantez. primo quidem verbis et muneribꝫ conatus eſt. Nam tributũ ſibi rex auariſſim⁹ penderi volebat a populo romano quotãnis ſingulis aureis in capita collatis: vnde pontifex coactus ad externa auxilia ꝯfugere: ad cõſtantinum imꝑatorez Cõſtantinopolitanum legatos mittit: qui auxilium petant cõtra Aiſtulphum totaz Italiam vexantem quiq; iam Rauennam hexarchatus ſedez ⁊ magnaz partem flãminee ceperat. Uerum cuz id fruſtra ac ſepius tẽptaſſet: eius rei cauſa proficiſci ad Pipinum regez Francie inſtituit. Mittit itaq; legatos ad regez qui Aiſtulpho mãdet: vt ei tuto liceat iter facere ꝑ regnum ſuum. Poſtulata conceſſit Aiſtulphus Pipini rogatu. Stephano aũt iam fines regni Francie attingẽti: Carolus pipini fili⁹. cui poſtea a rebus geſtis magno cognomentũ fuit: ad cẽteſimum lapidez honoris cauſa fit obuiam. Idez facit ⁊ Pipinus tercio ab vrbe lapide. qui ex equo deſcendens ⁊ pedes ſanctiſſimi viri exoſculatus eſt: ⁊ a freno equi: quo pontifex vehebatur pedes nũꝙ̃ ip̃e diſceſſit: donec hominez in vrbem perduxerit: ⁊ in cubiculo vbi diuerſaturus erat collocaret. Aiſtulphus aũt veritus: nequid mali ĩ ſe Stephanus moliretur. Carolo magnũ monachũ ad fratrem Pipinũ mittit: qui cum adhortaretur ne Stephani gratia bellũ longobardis inferret. qui certe nõ modo monacho nõ obtemperat: verum etiam cum in viennẽſe monaſterium relegat: vbi non multo poſt dolore aĩmi ⁊ cruciatu moritur. Interea võ cum pro ãni tempore bellũ geri nõ poſſet Pipinus veteri amicicie multum tribuẽs legatos ad Aiſtulphum mittit: qui hominem adhortentur res repetitas reddere: aliter ei ſe eas bello ⁊ armis breui repetiturũ. Non paruit ſanis admonitionibus Aiſtulphus: vnde Pipinus apparente iam vere copias ĩ longobardos mouet: premiſſis leuis armature militibꝫ: qui Aiſtulphi predia e clauſtris alpium deturbarẽt. In planiciez. deinde Inſubrium deſcendẽs cũ longe ac late oĩa depopulatus eſſet. nemine obſtãte Papiaz lõgobardorum ſedem obſidione cingit ⁊ oppugnat: defendẽte Aiſtulpho ⁊ qui cuz eo ĩ preſidio erant. At Stephanus tot calamitatibꝫ hominis pertinaciſſimi ⁊ prouincialium motus: pacez vltro Aiſtulpho pollicetur: modo ablata reſtituat. Accepit tandem cõditiões pacis Aiſtulphus. ⁊ plura etiam ꝙ̃ que peterentur promiſit iureiurãdo interpoſito. Hãc obrem Pipinus ſatiſfactum pontifici arbitratus. ſoluta obſidione in patriam reuertitur: relicto Uarreno huiuſce pacis arbitro. Cũ Romaz Stephanus ⁊ Uarrenus arbitrati Aiſtulphum ꝓmiſſa breui preſtiturũ: qui cõtractis celeriter vndiq; copijs tumultuario magis ꝙ̃ iuſto exercitu: eos ſubſecutus Romã obſidione cingit. ac ſuburbana oĩa vaſtat ⁊ incẽdit: maiore ꝑpe dãno ex hoc latrocinio accepto: ꝙ̃ tricentis iam aũ ⁊ quattuor ac quadraginta annis ab inclinatiõe imperij ſenſiſſẽt. Rogat⁹ denuo Pipinus a pontifice vt vrbi Rome perfidia ⁊ rabie Aiſtulphi laborãti opẽ ferret: exercitũ quãta maxime celeritate poteſt ꝑparat. Interim võ Thurci meliores ſede expetẽtes: alanos p̃mo: mox Colchos: ⁊ armenios: inde mĩoris aſie populos poſtremo perſas ⁊ ſaracenos vincũt ⁊ opprimũt. ãno dñi ſeptingẽteſimoquinquageſimo quinto. Sunt qui ſcribant hos fuiſſe Scythas: ex his preſertim. quos Alexãder Macedonum rex intra Hyperboreos ferreis repagulis clauſit: hac metaphora vſi: ꝙ gentez indomitam in angulũ illũ tanꝙ̃ ĩ ergaſtulũ incluſiſſet. Uerum cũ poſt multas illatas inuicem ⁊ acceptas clades: de pace inter ſaracenas ⁊ thurcos ꝯueniſſet decretũ eſt: vt thurci qui in Perſide habitabant ſaraceni appellarẽtur: atq; ita equiore aĩmo ſaraceni ĩ aſia regnare thurcos paſſi ſunt: ⁊ ꝙ etiam eos breui accepturos Mahumetanam ſuperſtitionem videbant: adeo erant eorum ingenia ad malum prona. Pipino aũt iam in Italiam cum exercitu deſcendẽti. Gregori⁹ Cõſtãtini

quarti imperatoris protoſecretarius fit ob-
uiam. hominem imꝑatoris nomīe admonet
ne herarchatum Rauēnatem oppreſſū a lon-
gobardis ad ſe ꝑtinentem: vel pontifici: vel
Romanis dedat: ſi ei cōtigerit longobardos
ſuparē: cui Pipinus ita r̄ndet: ſe quidem in
Italiā ideo veniſſe: vt ⁊ pontifici ⁊ populo
romano rem gratam faceret: conſulturumqꝫ
eorum commodis quoad eius fieri poterit.
Deinde vō Papiam mouens: ita Aiſtulph-
um obſidione preſſit. vt breui eum coegerit
priſtinas conditiones pacis accipere. Red-
ditus itaqꝫ romanis herarchatus eſt: quic-
quid Padum ⁊ apeninum interiacet a Pla
centinis vſqꝫ ad ſtagna venetorum. ⁊ quicqd
intra Iſaurum flumen ⁊ apeninum: ⁊ hadria-
ticum continetur. Addo etiam que Aiſtul-
phus de Hetruſcis ⁊ Sabinis ceperat. Pi-
pinus autem qui ad radices alpium tandiu
conſtiterat: donec deditio fieret: relicto abba
te Folcado cum parte copiarum: qui Aiſtul-
phum in officio contineret. non prius alpes
tranſcēdit: ꝙ intellexit Aiſtulphum in vena-
tione apoplexia interijſſe: nōdum plane dedi-
tione facta. Deſiderius autem: qui dux He-
trurie erat: copias longobardorū ſtatim vn
diqꝫ ꝯtrahit regnum inuaſurus. Idem quo-
qꝫ facit Rachiſius Aiſtulphi frater: quē di-
ximus monachi habitum ſumpſiſſe. Hūc aūt
longobardi oīnes p̄ter eos q̄ in hetruria erāt
ſecuti ſūt. Verū Deſiderius multa pontifici
⁊ romanis pollicitus. eos ſtatim in ſniā ſu-
am trahit: q̄ quidē ꝓpere legatos ad Rachi-
ſium miſere: atqꝫ inter hos Pholcadum ab
batem: qui hoī mandarēt: vt ab armis diſce-
deret. ac Deſiderio obtēparet. Atqꝫ ita Fauē-
tia ⁊ Ferraria poſtremo pōtifici reddita. no
mē herarchatꝰ ceſſat. q̄ cētum ⁊ ſeptuaginta
durauerat ānos a Narſete vſqꝫ ad captam
ab Aiſtulpho Rauēnam: Foris itaqꝫ pace
parta atqꝫ aucta: mirumimmodum eccleſie
ditione: Stephanus habita ſinodo oues ſu-
as atqꝫ earum paſtores recenſet: delinquen-
tes caſtigat ſeruata clementia: errantes ī vi-
am rectā deducit: ignaros docet ⁊ admonet
quid deceat epiſcopum: quid preſbiterū. q̄d
deniqꝫ omnes ſacris initiatos proponit. Le
tanias preterea inſtituit ad placandam dei
iram. Itum eſt primo ſabbato ad ſanctā dei
genitricem ad preſepe: ſecundo ad beatum
Petrum in vaticanum: tercio ad ſanctum
Paulum via hoſtienſi. Reſtituit ⁊ baſilicas
quaſdam ab Aiſtulpho: dum vrbem obſide-
ret comminutas: non tamen recuperauit ſan
ctorum reliquias: quas idem rex Papiam ſe

cum detulerat: ibiqꝫ nō in decore in quibuſ-
dam baſilicis collocauerat. His itaqꝫ artibꝫ
Stephanus vir ſanctiſſimus bene de deo: de
patria: de ciuibus ſuis: deqꝫ omnibus chriſti
anis meritus: pontificatus ſui anno quinto
menſe vno moritur ac ſepelitur in Baſilica
Petri collacrimantibus omnibus: tanꝙ cō-
muni parente orbatis ſexto kalendas Maij.
Vacat tum ſedes dies duos ⁊ triginta.

Paulus.

PAulus natione romanus: patre
Conſtantino. Stephani ſecundi
frater. in patriarchatu mores et
doctrinā eccleſiaſticam perdidicit: ſub Gre-
gorio ſecundo ⁊ Zacharia pontificibus quo
in dyaconatus ordinem cum fratre aſcitus
eſt: verum mortuo fratre in ipſo pontificatu
cū ſucceſſor quereretur: fuere qui Theophy
lacum archidyaconum proponerent. Fue-
re item qui dicerent Paulum ob integritatē
vite ⁊ doctrinam in demortui fratris locum
ſubrogandum eſſe. Exploſo itaqꝫ poſt longā
contētionem Theophylaco: ſolus bonorum
oīm ſuffragijs Paulus pontifex decernitꝰ cō
ſtātini et Leonis temporibꝫ. Erat aūt paulꝰ
vir mitiſſimi ingenij. clementieqꝫ ſingularis
⁊ adeo ſaluatoris noſtri immitator. vt nulli
vnꝙ malū pro malo redderet. ſed contra ma
los a quibus perſepe iniuria afficiebatur in
bono vinceret. Hic autem tante pietatis et
humanitatis fuit: vt noctu cū duobus ⁊ eo
amplius tribus familiaribus cubicula pau-
perum egrotantium circuiret: vnumquenqꝫ
eorum ⁊ verbis ⁊ elemoſinis ad recuperan-
dam valitudinem cohortatus. Carcerem ꝙ
frequenter adibat: indeqꝫ pleroſqꝫ ere alieno
nexos: perſoluto creditoribus precio dimitte
bat. Pupillos ⁊ viduas circumuentas frau
de cauſidicorum tuebatur: ⁊ elemoſinis ſu-
ſtentabat. Idem quoqꝫ congregato clero vni
uerſoqꝫ populo romano corpus beate Petro
nelle petri filie: vna cum ſepulchro marmo-
reo his litteris notato: Petronelle filie dul-
ciſſime. ex via appia in vaticanum detulit ca
nentibus (vt fit) ſacerdotibus: populoqꝫ ce-
lebritate agente. Atqꝫ corpus ipſum ſanctiſ-
ſimum in templo Apollinis ad caput baſili
lice patri dedicate collocauit. Interea vō cū
Conſtantinus imperator ſacras imagines
vbiqꝫ demolitus Conſtantinum regie vrbis
epm̄ impietati ſue r̄ſiſtētē vberibꝫ necaſſet: i
locūqꝫ demortui Nicetam ſpadonem ſui ſa

crilegij conſcium ſuffeciſſet: pontifex ipē omī ex parte religioni conſulēs: nuncios Conſtā tinopolim mittit: qui imperatorem adhortarentur: vt ſacras imagines ⁊ ſtatuas reſtitueret: id ſi facere recuſaret: eidem anathematis cenſuraȝ minarētur. Sed Conſtantinus in ſacrilegio ſuo pertinax: ⁊ ſanas admonitiones contempſit: ⁊ Sabinum bulgaroruȝ regem in demoliendis ſacris imaginib⁹ ei⁹ impietatē imitatū: i grāȝ recepit: cū antea bello bulgaros perſecut⁹ fuiſſet. Aſcito deinde Leone filio eius nominis quarto in parteȝ imperij: cui Hirenem Athenienſem mulierum omnium pulcherrimam in matrimoniū collocaret: fedus cum ſaracenis inijt: ſtomachū orthodoxis chriſtianis facturus. Interea vō Pipinus ⁊ Taxillonem Bauarorum ducē ſuo imperio ſubijcit: ⁊ ſaxones in amicitiam recipit: hac tamen conditōne: vt tricentos equites: quotiēs belluȝ geri oporteret auxilio mitterent: cum Aquitanis diuturnuȝ ei fuit bellum: quod quidem poſtremo Carolo adoleſcenti ꝯmiſit: cum ipē ſenio confectus interesse nō poſſet. Hoc bello abſoluto Carolus Borbonium: Claromontem: ⁊ multa de Aluernis oppida vi capit. At Pipinus: quem diximus annis grauem eſſe: nō ita multo p⁹ moritur: duob⁹ filijs Carolo ac Carolo magno i regno relictis. Sunt qui ſcribant h̄ tēpore mortuū eſſe Aiſtulphum longobardorū regem: quem diximus multa ſanctoꝝ corpora Roma Papiam ſecū detuliſſe: eorūq3 ſacella edificaſſe: ac monaſteria virginū: vbi ⁊ filias deo dicauit. Monachos autē ſup̄ modum dilexit: quoꝝ etiam in manib⁹ regni ſui anno ſexto: mēſe quinto morit̄. In principio regni nimiū ferox ⁊ audax: in fine moderat⁹. Tante ꝑterea litterature fuit vt edicta lōgobardoꝝ in leges r̄tulerit. Huic aūt (vt dixi) Deſiderius dux militaris ſucceſſit lāgueſcēte iam ob delitias lōgobardoꝝ virtute. Moritū et Paul⁹ i baſilica Pauli via hoſtiēſi: reſtitutis qbuſdā eccl'ijs vetuſtate collabētib⁹: pōtificat⁹ ſui āno decio: mēſe vno: eiuſq3 corp⁹ mag̃ ac ſolēni pōpa i vaticanū defert̄. Vacat tū ſedes annū vnum: menſem vnū.

Stephanus .iij.

Stephanus tercius natione ſiculus: patre Olibo: anno domini ſeptīgēteſimoſexageſimooctauo pōtificatum inijt: vir certe doctus atq3 erudit⁹: ⁊ in rebus agēdis: maxime vō eccleſiaſticis ſtrenuus admodum ac conſtans. Hic enim a teneris annis Romam veniens: mandato Gregorij tercij ī monaſterio ſancti Chryſogoni rationem bene viuendi ⁊ doctrinam eccleſiaſticā ꝑdidicit: accepto clerici ac monachi ordine. Vocatus deinde a Zacharia pōtifice in patriarchatū lateranenſem: cū eius vita ⁊ doctrina ab omnib⁹ probaretur: ſancte Cecilie preſbiter cum titulo inſtituitur: quē tamen ⁊ Zacharias ⁊ Stephanus ⁊ Paul⁹ a ſe nunq̄ dimiſere: tāte probitatis erat: ⁊ ꝑſtantie in agēdis rebus. Mortuo autē Paulo: quem nunq̄ ne in extremo quideȝ ſpiritu reliquit. Deſiderius: quem ex duce regē longobardoruȝ creatum eſſe adiuuante Paulo diximus: liberatus omni metu Pipini morte. Totonem Nepeſinum ducem adhortat̄: vt Conſtantinū fratrem vi etiam: quādo largitione ⁊ ambitione fieri non poſſet: pontificem deligat. Is itaq3 Romam cum exercitu ꝓfectus: Conſtantinum fauentib⁹ quibuſdā amicis largitōe ⁊ pollicitationib⁹ corruptis pontificem creāt. Fuere etiā qui Philippum quēdam huic ꝓponerent: qui ſtatim abdicare ſe magiſtratu armis ꝯpulſus eſt. Cogitur et Gregorius preneſtinus epūs: Conſtantinuȝ ipm̄ laicum ſacris ſtatim initiare: atq3 epūȝ inungē: cui⁹ man⁹ ita ob eam rē exaruiſſe miraculo dicunt̄: vt eas ori admouere n̄ poſſet. Cum vō Conſtantin⁹ munera pōtificat⁹ per annū obſtinate exercuiſſet: tandeȝ e ſede deijcitur a populo Romano ira et in dignitate rei percito: in eiuſq3 locum omnium ſuffragijs Stephanus tercius ſufficitur. Hanc ob rem Conſtantinus in baſilicaȝ ſaluatoris ꝑductus videntibus omnibus: ac ſacris canonibus perlectis: vt fieri ſolet: depoſito pontificali habitu magiſtratu ſe abdicat: in monaſterio vitam priuatam ducere iuſſus. Tunc vō Stephanus in baſilica ſancti Hadriani inter tria fora a tribus epiſcopis conſecrat⁹ ⁊ ab vniuerſo clero ac populo vt verus pōtifex ſalutatus: ad corrigendos mores quorundam improborum labefactare integritatem eccleſie romane volentium animum adijcit. In dicto itaq3 concilio Carolum litteris ac nuncijs adhortatur: vt primo quoq3 tempore epiſcopos quoſdam Gallie ad hanc rem doctrina ⁊ integritate morum idoneos Romam q̄ primum mittat. Idem quoq3 ceteris principibus chriſtiani nominis ſcribit. Obtemperarunt omnes mandato pontificis. In lateranenſi baſilica concilium habetur. Multa inter ſe de componendis eccleſie rebus collocuti: Conſtantinum ad ſe perduci iubent. Nam cum Deſiderij longobardorum regis ſubornatōe ⁊ Pauli cognomento

apbiarte imperatoris Conſtantinopolitani
fraude crebre ſeditiones in populo romano
orirent᷑: qd Deſideri⁹ reuocare aīmos roma-
norum a Carolo ad imperatorem ſtuderet: et
interfecti pleriqꝫ ſunt. ⁊ ꝯſtantinus: cui⁹ cau
ſa tot mala ꝯmittebantur. ab aduerſa factōe
reclamāte Stephano ⁊ indignāte oculis ca-
pitur. Sed ire obuiam populo in furorē ver
ſo nō licet. Perductus itaqꝫ in medium Cō-
ſtantinus ⁊ accuſatus: ꝙ nullis ſacris initia
tus ſedez apoſtolicā occupaſſet: omne crimē
in vim populi ⁊ quorundā facinoroſorū reij-
cit: ꝙ ſe etiaz inuitum coegerint pontificatū
obire: cum vero in pauimēto pronus ⁊ ſup-
plex iaceret veniam petēs: cōmiſeratione mo
ti qui aderāt: cum e medio duci iubent. atqꝫ
ita rem integram in ſequentem diez reijciunt
maturius cōſulturi qd in tali re facere opor-
teret. Uerum Cōſtantinus ſequēti die in cō
cilium rediēs mutata ſentētia oſtendit. que
adhuc egerat maiorum exemplo feciſſe: ꝙ et
Sergius Rauēnatuz archiepiſcopus. ⁊ ſte-
phanus Neapolitanorum ex laico epiſcop⁹
creatus ſit. Ob hanc vō impudētiā indigna
ti: qui in cōcilio aderāt. eum turpiter eijcien-
tes ad cōponendam rempublicā chriſtianaz
aīmuz adiecere: abrogatis primo Cōſtanti-
ni decretis. Inſtitutum eſt aūt oīm cōſenſu:
ne quiſꝙ laicus: niſi per gradus eccleſiaſti-
cos aſcendēs pontificatum occupare auderet
ſub anathematis pena. Promulgatum eſt
item: vt q epiſcopatus dignitatē Cōſtantini
tempore cōſecuti fuerāt: magiſtratu ſe abdi-
cātes ad priſtinos ordines reciderēt. Quod
ſi iſtorum vita ⁊ doctrina a populo probata
fuiſſz placere vt ad ſedez apoſtolicā veniētes
denuo ꝯſecrarētur. Idē de pſbiteris ⁊ dyaco
nis adiudicatū eſt. Uetitū tn̄ eſt ne qui iſtoꝝ
maiores grad⁹ attingerēt. Ueritos credo: ne
qt erroris: aut ſecta aliqua inde orire᷑ tāꝙ ex
ſeminario quodā diſcordie ac ſeditōis. Cōſtitu
tū eſt ꝑterea. vt q̄ Cōſtantin⁹ in re ſacra egiſ-
ſet: irrita haberē᷑ ꝑter baptiſmū ⁊ chriſma.
Poſtremo vō abrogata ſynodo conſtātinia-
na. qua decretū int̄ grecos fuerat: vt ſctoꝝ ſi
mulacra ⁊ ſtatue e tēplis abradarē᷑ eijcerē᷑-
ue: ꝯſtitutū ē vt edez ſtatue vbiqꝫ reſtituerē᷑
anathematizātes execrabilē ⁊ ꝑnicioſā illā
ſynodū: qua dei immortalis cōditio peior ꙗ
hoīm fieret. Referre eīm ſtatuas mortaliū be
ne de repu. meritoꝝ lꝫ: ne ingrati videamur:
vtqꝫ coꝝ facta emulatōe imitari cogamur: ſi
nō licet: quē ſp aīi oculos ſi fieri poſſet hēe de
berem⁹: ſi eius merita erga humanū gen⁹: ſi
nature diuie dignitatez inſpicimus. His vō
ex ſnīa pactis decretū eſt: vt ſequēti die ſuppli
cationes haberen᷑: quibꝫ ⁊ deo gratias age-
rēt: ⁊ iram ipſius: ſiqua ex hoīm peccatis cō-
cepta eſſet placarēt. Itū eſt aūt a lateranenſi
baſilica ad ſāctū Petruz cum maria omiuz
religiōe nudis pedibꝫ: ⁊ a pōtifice ⁊ ab hoī-
bus qui tū aderāt. Nūc vō adeo refrixit pie-
tas ⁊ religio nō dico nudis pedibus. ſed ca-
ligati ⁊ coturnati vix ſupplicare dignā᷑. Nō
flent inter eundum: vel dū ſacrificā᷑: vt illi
ſācti patres: ſed rident: ⁊ quidē impudēter:
de his eī loquor: quos purpura inſigniores
facit: nō hymnos canūt: id eīm ſeruile vide᷑:
ſed iocos ⁊ fabulas ad riſū ꝯcitandū inter ſe
narrāt. Quid plura? quo qs dicatior eſt ⁊ pe
tulātior: eo maiorē ī tācorruptis moribꝫ lau-
dez mere᷑. Seueros ⁊ graues viros reformi
dat hic nr̄ cler⁹. Quid ita? qꝛ in tanta licētia
mallūt viuere: ꙗ benemonenti: aut cogēti ob
tempare: ⁊ ob eā rem xpiana religio quotidie
in pei⁹ labi᷑. Ad Stephanū virꝫ ſāctiſſimuz
redeo: q pactis ſupplicatōibꝫ: ſtatim q̄ in ꝯci-
lio acta erāt: ⁊ voce Apocriſarij ⁊ ſcripto ꝓ-
mulgauit: penāqꝫ anathematis illis ꝓpoſuit
q abrogare auderēt. q̄ in ſcta ſynodo inſtitue
rāt. Uerꝫ nō ita multo poſt mortuo Sergio
Rauēnatū archiepō. Michael eiuſdē eccl̄ie
ſcriniari⁹ ſedē occupat: nullis ſacris initiat⁹
adiuuāte Deſiderio rege ⁊ Mauritio Ari-
minēſiū duce: qs Michael pecūia ⁊ largitōe
corrupat: pulſo leone archidyacono: quē po-
tiſſimū cler⁹ expetebat. Auſi qnetiam miſſis
ad Stephanū legatis cū pecūia ſbornare: vt
eūdē Michaelē ī eccl̄ia ꝯfirmaret. q n̄ mō do-
na reiecit: verꝫ etiā edictū ꝓpoſuit. q̄ ille ana-
thematis pena notare᷑: niſi ſedez relinq̄ret:
quā ꝯtra ius faſqꝫ occupauerat. Tādiu tn̄ vi
Rauēnatū eā obtinuit: ꙗdiu aliqd hūit: ⁊ ꝓ
phanū ⁊ ſacꝛ. qd Deſiderio mūeꝛ cupiētiſſi
mo elargire᷑. Uerꝫ cū pōtifex eo legatos ſuoſ
miſiſſet cū oratoribꝫ Caroli regis ob eā rē in
Italiā miſſis: admonuiſſētqꝫ qd marie pōti-
fex expēteret: ſtatim eiecto Michaele Leonē
deligūt: quē pōtifex ꝯfirmauit. At vō cuz ob
hāc rē a Deſiderio clāculū vexare᷑. Caroluz
rogat Deſideriū admōeat vt ab iniuria iſerē
da caueat. Fecit id Carol⁹ ⁊ qdē ꝓdiligen᷑. re-
tinere tn̄ hoiez ī officio armis nō potuit. q ei
mortuo frē. q ſecū ꝑibꝫ aīs biēnio regnauerat
mlta bella obire neceſſe fuit. Aqtanos ei. qd
bellū pr̄ ichoauerat. ī ꝑtatē ſuā redegit. guaſ
conos domuit in Aqtana poſitos. Deide vō
trāſmiſſis pyreneis mōtibꝫ. fuſis ac fugatis
ſaracēis vſqꝫ ad hetim fluuiū ꝑuenit. q̄ nūc in
Hiſpania ſaraceni Granate ſe ꝯtinēt. Interī

vo Stephanus paſtor ꝙ diligentiſſimus: et
verus Petri ſucceſſor: ac chriſti imitator q̃r
to pontificatus ſui anno moritur: menſe qui
to: die. vij. ⁊. xx. ſepeliturq́ʒ in baſilica Petri
Eius autem ex morte dies novē ſedes tum
vacat.

Hadrianus. j.

Hadrianus primus: patria roma-
nus: patre Theodoro ſumme no
bilitatis viro: pontificatū iniens
nequaq̃ a maioribus ſuis degenerauit. Nā
magnitudine animi: conſilio: doctrina: ⁊ ſan
ctitate vite: cum quouis optimo pontifice cō
parari poteſt. Cuius amplitudinem Deſide
rius longobardorum rex veritus: ſtatim de
pace ineunda ⁊ de amicitia mentionē per le
gatos fecit. Uerum Hadrianus cognita ho
minis perfidia pluſq̃ punica in aliud temp⁹
pacem diſtulit. Interea vero mortuo Carolo
magno: Berta eius coniūx Hildegradi Ca
roli vxori ob amplitudinem mariti inuidēs:
Adoarij cuiuſdam conſilio vſa: cum filijs ad
Deſiderium regem in Italiam confugit: qui
eam ꝑbenigne ſuſcepit: ⁊ ꝙ ſe tutiorem futu-
rum hac ratione ab impetu gallorum exiſti-
mabat: ⁊ ꝙ frācos propoſitis Caroli magni
filijs facilius ſumpturos arma in Carolum
regem: ſiquid in ſe moueret abitrarēt. Uerū
cum obtinere ab Hadriano precibus nō poſ
ſet: vt filios Caroli magni reges inūgēt: ad
vim conuerſus in Rauennates mouens diti
oni romane obtemperantes: Fauentiam et
Comachuʒ vi cepit. Preerat tum Rauenne
archiepiſcopus ⁊ tribuni tres: qui primo q̃ʒ
tempore ab Hadriano auxiliuʒ petiere. Pō
tifex autem primo quidem Deſiderium nun
cijs ⁊ litteris adhortatus eſt: vt ſuis finibus
ſe contineret: nec ditionē eccleſie inuaderet.
Deinde vero vbi intellexit eū Urbinuʒ: Seno-
galliā ⁊ Eugubiū cepiſſe: tū magis atq́ʒ ma-
gis minari: cū paulopoſt affuturū deū vindi
cem violati federis diceret. Qui quidē in tā-
tis minis nil aliud dicebat q̃ pōtifici i ſuas
ꝑtes trāſcundū eſſe. Separare eīm hoīem ab
amicitia Caroli oīno nitebaẗ: ⁊ ob hāc rem
cū precibꝫ ⁊ pollicitatōibꝫ id obtinē nō poſ-
ſet: minabaẗ ſe vrbē breui obſeſſurū. Iaʒ eīm
Spoletū cuʒ Aldagaſio Caroli magni filio
ꝑuenerat: inde tamē ad vrbē ꝓuetur⁹ (vt ipſe
dicebat) pacato agmīe voti grā. Uerꝫ Hadri
anus redactis i vrbē reliquijs oīm baſilicarū
que extra vrbis menia habebātur: tres epōs
ad Deſideriū miſit: q ei ſub anathematis pe
na minarēẗ: ne vllo mō fines romanos attin
geret. Rex igiẗ veritus ne irā dei incurreret
in Ciſalpinā ſtatim redijt. Interea vero caro-
lus ab Hadriano de iniuria ſibi illata certi
or fact⁹: deſideriū ꝑ legatos admonet: ac fru
ſtra qdē: vt res iniuria ablatas pōtifici reſti
tueret: aliter ſe breui cū exercitu affuturū vt
qđ ſponte nollet: id vi facē cogereẗ. Utrinq́ʒ
igiẗ magni paranẗ exercitus: ſʒ Carolus mi-
ra celeritate vſus: ꝑmiſſa ꝑte copiaꝝ q̃ i trā-
ſitu alpiū iouis montē occuparet: cū reliquo
exercitu ꝑ montē Ciniſiū in Italiam deſcen-
dit: fuſoq́ʒ ac fugato Deſiderio obuiaʒ facto
oīa longe ac late populaẗ ⁊ capit. Deſideri⁹
aūt deſperatis rebus tanto accepto incōmo-
do: Papiam ſe recepit: vxore ac liberis Uero
nam miſſis. At ſpoletini: Reatini ac longo-
bardi omnes qui eas regiones incolebant:
audita Deſiderij calamitate Romam venie-
tes: ſe ac ſua omnia Romani pōtificis fidei
committunt: adhibito iureiurando depoſito
capillo ⁊ barba: quod apud eam gentē ma
ximum vero deditionis ſignum erat. Horuʒ
ſecuti exemplum Anconitani auximates fir
mani pontifici ſe ac ſua libere dedunt. Lon-
gobardis autem ad ſuos redire nolentibꝫ va
ticani ſedes ad incolendum conceſſa: quo po
ſtea ex tota Italia multi ſue gentis ꝯfluxere
iſtorū exēplo ꝑmoti. At Carol⁹ relicto Ber-
nardo patruele ſuo in obſidione Ticinenſis
vrbis: cū parte copiarum Ueronam profici
ſcitur. Que quidē ciuitas haud ita multop⁹
inclināte in ꝑtes francoꝝ: Berta ac Caroli
magni filijs deditōeʒ fecit. Aldegiſi⁹ vero De
ſiderij filius inde abiens: ad imperatorē Cō
ſtantinopolitanū ꝯfugit. Carolus aūt acce-
ptis in deditōeʒ omnibus ferme tranſpada-
ne Italie vrbibus Romam petit: vna cū pō-
tifice reſurrectionis feſtuʒ celebraturus: cui
iam vrbi appropinquanti ad tria milia iudi
cum honoris gratia occurriſſe Bibliotheca
rius ſcribit: iudices eos vocans: qui nequa-
q̃ ſordidis artibus impliciti eſſent. Expecta
bat hominem Hadrianus cum clero ſuo in
gradibus ſancti Petri: quem quidem acce-
dentem mira beniuolentia complexus ē: nec
retinere eum potuit: quo minus pedes ſuos
exoſcularetur. Inde poſt datam acceptamq́ʒ
ſalutem baſilicam ingreſſi: cū ad altare apo
ſtoli ſimul perueniſſent: iurarunt mutuo Ca
rolus ac pontifex romani ac franci: et perpe-
tuam ſe amicitiam ſeruaturos: et cōmunes
eorum hoſtes fore: qui alteram partem laceſ
ſiſſent. Urbem deinde ingreſſus: omnes baſi
licas pie admodū ⁊ religioſe inuiſit: ac mu-

neribus quibuſdam ornauit. Nudius vero
quartus poſteaꝗ̃ vrbem ingreſſus fuerat: qđ
dono pater Pipinus Gregorio tercio dede=
rat: eadem ipe amplioribus priuilegijs ꝯfir=
mauit iureiurando interpoſito. Que quidez
(vt Bibliothecarius refert) hec ſũt quicqđ
in Lyguria ab vrbe luna iam pridem euerſa
vſqꝫ ad alpes Italie fines ptinet: huic ditio=
ni additur: ⁊ Corſica inſula: ⁊ quicquid Lu
cam ⁊ parmam interiacet. Additur ⁊ Forũ=
iulij cũ hexerc hatu Rauennatũ cumqꝫ bene=
uentano ⁊ Spoletino ducatu. His aũt reb9
ita compoſitis: Carolus cum bona Hadria
ni gratia in tranſpadanaz rediens: ſexto mẽ
ſe poſteaꝗ̃ obſideri cepta eſt. Papiã deditio=
ne occupat. In Deſideriũ aũt clementia vſ9
hominem ſpoliatuz regno: nõ etiaz vita Lu
gdunum cum vxore ⁊ liberis exulatum mit=
tit. Verſus deinde in Arcbim beneuentanũ
principem Deſiderij generum: qui eius furo
res iuuerat: hominem pacẽ petere breui coe
git duobus filijs obſidib9 datis. At vero dũ
iter in Ciſalpinam facit: ad Caſſinuz diuer=
tens religionis cauſa: omnia monaſterij do=
na ab alijs principibus diuo benedicto data
ꝯfirmauit. Atqꝫ ita ſedatis in tota Italia re
bus: propoſitiſqꝫ Ciſalpine firmiſſimis preſi
dijs: cum magna preda ⁊ gloria in patriaz re
uertitur: Caroli fratris vxorem ⁊ liberos ſe=
cum ducens: quos quidem ſp in honore ha=
buit. Paulum quoqꝫ longobardum aqui=
leienſis patriarchatus dyaconuz Deſiderio
ob doctrinam ⁊ ingenium admodum carum
ſecuz in Galliam ducens: libertate donauit:
in precioqꝫ aliquãdiu habuit. Verum cuz po
ſtea ꝯperiſſet hominez Deſiderij libertatez q̃
rere: eum in Diomedis inſulaz relegauit: vñ
poſt aliquot ãnos aufugiens: ⁊ ad Arachim
perueniẽs rogatu Adelperge Deſiderij filie
⁊ Arachis vxoris. Eutropij hyſtorie duos
libros addidit a Iuliano principe vſqꝫ ad pri
mi iuſtiniani tpa oĩa perſcribẽs. Mortuo
deinde Arachi Caſſinẽſe cenobium ingreſſ9
reliquum vite ſanctiſſime vſqꝫ ad mortez du
cens: ſepe ad Carolum regem litteras elegã
tes. ⁊ humanitatis plenas ſcripſit: ab eodem
qꝫ a quo fuerat ob litteraturam ſeruatus vi=
ciſſim accepit. Lõgobardi itaqꝫ quarto ⁊ du
cẽteſimo ãno poſtꝗ̃ In Italiam venerant re
gnum amiſere: anno domini ſeptingẽteſimo
ſeptuageſimoſexto. Carolus aũt nulla inter=
poſita mora in Saxones idolatras: qui ob
eius in Italiam diſceſſum rebellauerant mo
uet: eoſdemqꝫ: quib9 cum ad triginta ãnos
bella geſſerat: vincit ⁊ fidem chriſti oĩno ſu=
ſcipere cogit. Conuerſus deinde ĩ hiſpanos
a noſtra ꝗ̃qꝫ fide aliẽos: Pampalunaz ⁊ au=
guſtaz vi captas militibus diripiẽdas cõceſ=
ſit. Neqꝫ hiſpanis pacem ⁊ quietez daturus
erat: niſi ipſi quoqꝫ integre fidez chriſti rece=
piſſent. In Galliam võ tuz quoqꝫ rediẽs re=
bus ex ſentẽtia geſtis: dum pyreneos trãſit: ĩ
Guaſconum inſidias incidit. quo in prelio
licet ſe acriter tutatus ſit: Anſelmuz tamẽ et
Egibardum ſummos in bello duces amiſit.
Sũt qui eo quoqꝫ prelio cecidiſſe ſcribãt Ro
landuz Caroli ex ſorore nepotem poſt editaz
ingẽtem hoſtium cedez ⁊ ſtragẽ. Perierit ne
ſiti vt aiũt an vulnere haud ſatis ꝯſtat. Va
ſcões võ tandẽ a Carolo ſuperati: defectiõis
ac perfidie meritas penas dedere. Mouet
bellum in frãcos Taxillo Baiouarie dux
Deſiderij gener: ſolicitatis hunnis: qđ qui=
dem celeritate ſua prius pene Carolus cõfe=
cit ꝗ̃ incboatum ſit: huic quoqꝫ pacem nõ ne
gauit: acceptis prius obſidibus. Dum hec ĩ
Gallia gererẽtur: Cõſtantinus ĩ oriente im=
perator elephãtie morbo correptus: vnde for
taſſe nata eſt illa de lepra magni Cõſtantini
vana opinio ob ſimilitudinez nomis: moriẽs
Leonem quartuz imperatorez reliquit: qui
adeo gemmis delectatus eſt. vt direpto ſacra
rio ſãcte Sophie coronaz magni põderis ac
precij ſibi cõſtituerit: qua quidez ita frequen
ter vtebatur. vt aut propter pondus: aut ob
frigiditatez lapillorum ſubito morbo corre=
ptus ſit. Idem quoqꝫ accidiſſe noſtra etate
Paulo ſcđo putauerim: qui adeo his mulie=
ribus delinimẽtis delectatus eſt. cõquiſitis
vndiqꝫ magno precio gemmis: ⁊ exhauſtu pe
ne eccleſie Romãe erario. vt quotieſcũqꝫ in
publicum rediret. Cybeles quedaz phrigia
ac turrita non mitrata videretur. Hinc ego
ortaz tũ ſudore prepiguis corporis. tuz gem=
marũ põdere apoplexiam illam puto. qua
correpť9 ſubito morbo iterijt leone itaqꝫ mor
tuo. Hirene eius vxor ⁊ filius Cõſtantinus
ſextus imperiuz accipiẽtes. cõcilio trecẽtoruz
⁊ quinquaginta epiſcoporuz in Nicena vrbe
ſecũdo habito inſtituere. vt qui ſacras ima=
gines delẽdas dicerẽt. perpetuo anathemate
notarẽtur. Quam quidem cõſtitutionez Cõ
ſtantinus adoleſcens patris flagitia ſecutus
quorundam improboruz ſuaſu. nõ ita multo
poſt ⁊ abrogauit. ⁊ matri oĩno adminiſtra
tionem imperij abſtulit. Repudiata deinde
vxore. Theodorã eius ancillam corona im=
perij auguſtiorez redditaz in ſuos complex9
traduxit. Subornauit et duces ſuos. quos ĩ
Italia habebat contra finitimos. hos qđem

vnico nũcio ſua auctoritate Carolus in offi-
cio continuit: qui tum in ſclauos ⁊ hunnos
(quos vngaros merito dicemus) copias mo
uerat: quod horum incurſionibus circa Da
nubium vexarentur omnia: quibus certe per
domitis in Franconiam duxit maiorum ſuo
rum natale ſolum: vnde franci nomen ſũpſe-
re: qua quidem ĩ prouincia haud magno ne-
gocio in poteſtatẽ ſuam redacta: biẽnio poſt
Theophilacius ⁊ Stephanus epiſcopi inſi-
gnes Hadriani nomine ſynodum francorũ
germanorũq; epiſcoporum habuere: in qua
⁊ ſynodus (quam ſeptimã greci appellabãt)
⁊ heresis feliciana de tollendis imaginibus
abrogata eſt. Hadrianus vͦ opera ⁊ aucto-
ritate Caroli a terrore bellico ſecurus: ad ex
ornandam vrbem ſacraſq; baſilicas animũ
adijcit. Nam ⁊ corpus beati Pauli laminis
argenteis incluſit: ⁊ altare Petri pallio ex-
ornauit auro intertexto: ĩ quo depicta hiſto-
ria inerat: quẽadmodum angelus beatũ Pe
trũ e vinculis liberauerat. Reſtituit itẽ ⁊ ſtra
uit marmoribus Pauli apoſtoli atriũ: iam
antea vetuſtate collapſum. Inſtituit item vt
ſingulis diebus centum pauperes ĩ atrio la-
teranenſi paſcerẽtur: in quo etiam diſcũben
tes pauperes picti cernebantur. Reſtituit p̃-
terea magna impenſa aqueductus quoſdam
⁊ vetuſtate ⁊ hoſtiũ maleficio collapſos. Al-
phentinum potiſſimũ ductum iam antea ab
Auguſto via claudia ex lacu alphẽtino duo-
bus ac viginti milibus paſſuum in ſubiacen
tem tranſtyberinã regionem magis ad viũ
hortorum naumachie thermarumue q̃ ad po-
tum: cum aqua illa inſalubris haberet. Sa-
batinum vͦ ex lacu ſabatino nomen ducens
quem quidem lacum alio nomine angularẽ
appellant: a tribus angulis: quos pre ſe fert
via aurelia in vaticanum duxit: vt eo vteren
tur ſacerdotes beati Petri: tum ad vſum ba
ſilice: tum ad lauãdos chriſti pauperes: qui
in paſchate elemoſinam accepturi lauabant
ad imitationem apoſtolice doctrine ⁊ religio
nis. Molendi quoq; vſum ea aqua interdũ
preſtabat: e ianiculo in planum cadens. Sa
batinum autem lacum angularem etiã ap-
pellatum fuiſſe declarat emptõ p̃ ole rutilie
que fundum hac ratione in ripa lacus ſaba-
tini vel angularis emit: vt quicquid agri ex-
hauſto lacu deſiccaretur: id fundo Pole ad-
iudicaretur quaq̃ verſum fundus tenderet.
Reſtituit ⁊ Iuliam a duodecimo lapide via
latina in vrbem ductam: que quidem (vt ait
Frontin⁹) tepule ex agro tuſculano ducte ri-
uum intercipit. Ita vͦ Claudiam formã re-
parauit via ſublacenſi conceptam ad trige-
ſimumoctauum lapidem ex duobus fontib⁹
ampliſſimis: vt eius aque pars in baptiſteri
um ſaluatoris ad lateranũ deriuaretur. Re-
ſtituit etiam virginis formam ab octauo la-
pide via collatina in vrbem introductã. Te-
cta quoq; multarum baſilicarum ob vetuſta
tem ruinam minantia reſarſit. Dum vͦ his
operibus detineretur Hadrianus: adeo im-
menſum excreuit tyberis: vt ⁊ portam flam-
mineam a fundamentis euerterit: ⁊ pontem
Antonini Pij: quem olim ſublicium voca-
runt: inter Ianiculum ⁊ auentinum et mul-
ta vrbis edificia demolitus ſit: ſecum ⁊ arbo
res et ſegetes et vrbis ornamenta trahens.
In tãta autẽ calamitate hac diligentia Ha-
drianus vſus eſt: vt per vicos nauiculas mit
teret: vnde cibaria ob excreſcentiam aque e-
gredi domo nequeuntibus ſumminiſtraren-
tur. Eos preterea qui tanta calamitate ma-
gis ac magis vexati fuerant: et verbis ⁊ mu-
neribus conſolatus eſt. Turres ⁊ vrbis mu
ros collapſos reſtituit: centum auri libris in
eo ſumptu expenſis. Quid plura? nil preter-
miſit in vita Hadrianus: quod ad bonum
principem: ad optimum pontificem pertine
ret. Nam et religionem chriſtianam: et liber
tatem ciuium ſuorum et vitam pauperum:
pupillorum: viduarum acerrime tutatus eſt
Moritur autem pontificatus ſui anno ter-
cio et vigeſimo: menſe decimo: die decimoſe-
ptimo: ſepeliturq; magna cum laude in baſi-
lica Petri ſexto kalendas Ianuarij.

Leo.iij.

LEo tercius: patria romanus: pa-
tre Azzupio: pontifex creatur: ac
merito quidem. Ab ineunte enim
etate ita erat educatus et eruditus diſcipli-
na eccleſiaſtica: vt dign⁹ eſſet qui ceteris an-
teferretur. Fuit preterea vir caſtus: integer:
pudicus: facundus. Doctorum virorum ita
amator: vt eos vndequaq; ad ſe premijs al-
liceret: eorumq; conſuetudine mirumimmo-
dum delectaretur. Preterea vͦ egrotos viſe
re: eoſq; ad patientiam adhortari: elemoſi-
nas indigentibus prebere: deſperatos conſo
lari: errantes in viam rectam deducere: pre-
dicatõib⁹: admonitõib⁹: q̃b⁹ plurimũ ob elo
quẽtiã ⁊ doctrinã valebat ei peculiare fuit. bo-

mo certe ita mitis ingenij: vt omnes dilige-
ret: neminem odio hꝫet: tardus ad iram: ad
miſerendum ꝓmptꝰ: inſignis pietate: fortiſ
ſimꝰ rex eccliaſticaꝝ: honoriſqꝫ diuini ꝓcu-
rator ⁊ defenſor. Creatur itaqꝫ (vt dixi) pon-
tifex vno omnium ꝯſenſu in natalicijs Ste-
phani ꝓthomartiris: ſequētiqꝫ die acclamā-
tibꝰ omnibꝰ ꝑ fauore in ſede Petri collocaṫ.
Hiſdem vͦ temporibꝰ Conſtantini impato
ris mater Hirene filij flagitia nequaq̄ ferēs
impellentibꝰ qbuſdam ciuibꝰ Conſtantino-
polim reuertiṫ: ac Conſtantinum captum
oculis in carcerem conijcit: vbi ⁊ merito tan
q̄ ſacrilegꝰ minimeqꝫ pietatis: quippe q ma-
trem relegauerat vitam finiuit. Interim vͦ
cum Carolus multis rebellantibꝰ vndiqꝫ la
ceſſereṫ. Pipinum filium in vngaros miſit.
quos qdem ꝗnibꝰ prelijs ſupatos: tandem
ad deditionem compulit. Adelphōſus autē
Aſturie ⁊ Gallatie rex acceptis a Carolo
auxiliaribꝰ copijs: ſuperatiſqꝫ ſaracenis.
Vlixibonam vi cepit: qui vͦ in pꝛeſidio bar-
chinone erant. Carolo audita Adelphōſi vi
ctoꝛia ſe confeſtim dedunt. Superantur ⁊
Bauari: q Foroiulianos vexabant ab Hen
rico Caroli ꝑfecto. Interea vͦ Leo tercius
dum ſupplicationes a beato Gregorio inſti-
tutas Rome agit cum populo ⁊ clero Pa-
ſchalis ꝑmicerij ⁊ campuli preſbiteri frau-
dibꝰ apud edem beati Sylueſtri captus. ac
pontificali amictu priuatus: multiſqꝫ verbe
ribꝰ adeo ceſus: vt oculis ⁊ lingua captus
putareṫ: in monaſterio ſancti Heraſmi in
vincula conijciṫ. vnde poſtea albini cubicu-
larij induſtria cuſtodes fallens in vaticanū
ſeſe ꝓripuit: ibiqꝫ tamdiu latuit: quoad Vi-
nigiſius Spoletinoꝝ dux clanculum accer-
ſitus. cum incolumē Spoletum ꝑduxit: co-
hortibꝰ militum in itinere ſtipatum: ne ali-
qua in hoſtium vi obrueret. At ſeditioſi cū
ſeuire i Leonem ⁊ Albinum non poſſent: eo
rum domos a fundamentis diruunt. Idem
qꝫ (adeo audaces erant ⁊ temerarij) ad Ca-
rolum: q tum bellum contra Saxones gere-
bat: qꝫ Leonem ꝓfectum intellexerant: accu-
ſandi hominis cauſa ꝑuenere. Verum Ca-
rolus reiecta in aliud tempus diſceptatōne
pontificem cum egregio comitatu Romam
mittit: ſe eo breui peruenturum pollicitus
componendarum rerum ytalicarum gratia
Leoni vͦ ad pontem miluium honoris ⁊ ꝗ-
tulationis cauſa clerus ac populus romanꝰ
obuiam factus: virum ſanctiſſimum in vꝛ-
bem introducunt. Carolus autem non diu

immoratus per maguntiacos in belgis po-
ſitos: noꝛicumqꝫ montem in Forumiulij de-
ſcendens taruiſinos graui ſupplicio afficit:
q̄ Henricum pꝛefectum occidiſſent. Creato
vͦ in huiꝰ demoꝛtui locum altero: Reuen-
nam pꝛimo: mox Romam expectatus profi-
ciſciṫ. Vrbem ingꝛedienti omnia certe: ⁊ me
rito quidem honoris genera adhibita ſunt.
Octauo autem die poſtea quam vꝛbem in-
greſſus fuerat: in baſilica Petri aſtante po-
pulo ⁊ clero epiſcopoꝝ omnium: qui eo ex
tota Ytalia ⁊ Frantia conuenerat: ſententi-
as de vita ⁊ moꝛibꝰ pontificis rogat. verum
ab omnibꝰ vna voce reſponſum eſt: ſedem
apoſtolicam omnium eccleſiarum caput a
nemine (layco preſertim) iudicari debere.
Omiſſa autem ob tamgraue reſponſum a
Carolo queſtione: Leo pontifex qui id iudi-
cium maxime expedebat: ſuggeſtum conſcen
dens: ac euangelia in manibꝰ retinens: iu-
reiurando affirmauit ſe omnium rerum: q̄
ſibi obijcerentur inſontem eſſe. Fuit is dies
ydibꝰ decembꝛis ſalutis anno octingenteſi-
mo. Dum hec autem Rome agerentur. Pi-
pinꝰ mandato patris Beneuentanos duce
Grimoaldo finitimos ſuos vexantes aggreſ
ſus: magnis cladibꝰ ita perdomuit: vt egre
ſe menibꝰ tuerentur: cui bello Vinigiſium
Spoletinum ducem pꝛeficiens ad patrem
reuertitur imperij coꝛonam breui ſumptuꝝ.
Nam pontifex Carolo optime de eccłia dei
merito aliquam gratiam relaturus: cum vi-
deret imperatoꝛes Conſtantinopolianos
egre id nomen tueri: ac ob eam rem vꝛbem ⁊
Ytaliam ipſam magnas calamitates paſ-
ſam: in baſilica Petri poſt ſolennia ſacra:
populi Romani ſcito ac precibꝰ ipſum Ca-
rolum magna voce imperatoꝛem decernit:
ac dyademate donat. ter acclamante populo
Romano: Carolo Auguſto a deo coꝛonato
magno ⁊ pacifico imperatoꝛi vita ⁊ victoꝛia
Pontifex item hominem inunxit vna cum
Pipino filio: quem Ytalie regem ſolenni de
creto ꝓnunciauit. Accepta itaqꝫ imperij po-
teſtate Carolus: Campulum ⁊ Paſchalem
coniurationis reos capite plectendos cen-
ſet. At pontifex omni ex parte clemens a
Carolo rege tamen obtinuit: vt his vita con
donaretur: in Franciamqꝫ tantummodo re-
legarentur. Poſt hoc vͦ fuere qui Carolo
ſuaderent: vt omnes Longobardos Ytalia
expelleret. Verum cum id nequaq̄ tutum vi-
deretur: q̄ multis Ytalie populis ſanguine
⁊ affinitate coniuncti eſſent: cenſuere ſimul

⁊ Carolus ⁊ Leo longobardoꝛuꝫ nomen ibi
tantummodo remaneret: vbi ea gens preci-
pue ſedem habuiſſet. Pipinus aũt cũ in Sã-
niũ rediſſet: fruſtra que ꝑ aliquot mẽſes Be
neuentũ oppugnaſſet: Theate ſe ꝯferens oppi
dum vi captũ incedit ac diripit. Inde Orto-
nam ⁊ Luceriã mouẽs: eas ciuitates timoꝛe
ꝑculſas in deditiõem ſtatim accipit: ac Gri-
moaldum Beneuentanũ ducẽ lucerie capit:
qui nõ ita multo poſt doloꝛe aĩmi ꝑijt. Inte-
rea vero Cõſtãtinopolitana imperatrix miſ-
ſis in Italiã legatis cum Carolo pacem ⁊ fe
dus inijt: imperiumqꝫ his terminis diuiſit
vt Hirene ea Italie parte potiret̃: q̃ ad dex-
teram Neapoli incipiẽs: ad ſiniſtram Sipõ
to (que vrbs nunc Manfredonia dicitur) in
fero ſuperoqꝫ mari clauditur vna cum Sici-
lia. Reliqua vero Italie pars Carolo ipi ex
federe obtigit: ea tñ loca ſemper excipio: q̃
ditiõis eccleſiaſtice habebant̃. At Nicepho
rus patricius egre ferens. Hirene mulieris
imperium: cum eam dolo captam Leſbum ĩ
exilium miſiſſet. Fedus iam antea inituꝫ ꝑ
legatos cum Carolo renouat: qui tum ſaxo-
nes totiens deficientes migrare in Franciaꝫ
cum vxoꝛibus ⁊ liberis compulit: eos ĩ itine
re cum legionibus ſubſequens: nequid male
ficij intereundum ꝯmitterent. At leo cum ſe-
ſeditiõibꝫ ſꝑ vexaret̃: ab vrbe diſcedẽs: Mã-
tuam ꝓficiſcit̃ ad viſendum chꝛiſti ſanguinẽ
qui tum miraculis magno in precio erat. Is
aũt a mantuanis ꝑbenigne ſuſceptus appro-
bato chꝛiſti ſanguine ob frequentia miracu-
la: ad Carolum ꝓficiſcit̃: vt hoĩem veritatis
cognoſcende cupidum eius rei certioꝛem fa-
ceret: ſimulqꝫ etiam vt d̃ cõponendis rebꝫ ita
licis inuicem colloquerentur. Rediens dein
de in Italiam adiuuante Pipino rege man-
dato patris: de coniuratis quibuſdaꝫ ⁊ ſedi
cioſis non ſine clemẽtia ſupplicium ſumpſit.
Carolus aũt iam ſenio grauis: cum intelle-
xiſſet Pipinum quem (vt diximus) Italie re
gem perfecerat. Mediolani moꝛtuũ eſſe. Lo
douicũ filiũ minoꝛem natu Aquitanie regeꝫ
⁊ imperij ſucceſſoꝛem: Bernardum võ ne
potem Italie regem declarat eiqꝫ mandat vt
Lodouico rebus in omnibꝫ obtemperet. Fi-
nes imperij hos eſſe voluit in Galliã: rhenũ
ac ligerim q in celtis oriens eos a buty rigi-
bus diuidit in Germania vero Danubium
⁊ Sauum fluuios: his aũt prouincijs Aqui
taniam Gaſconiam: magnam ꝑtem Hiſpa-
nie. Ciſalphinam Galliam: Saxoniaꝫ vtrã-
qꝫ Panoniam: Iſtriam: liburnos addidit:
maritima vero Dalmacie imperio conſtanti
nopolitano ſubiecta erant. Rebus aũt ita cõ
poſitis: dũ Aquiſgrani eſſet valitudinis cau
ſa, ꝓpter aquas calidas: que ibi ſcaturiunt fe
bꝛe ac doloꝛe laterum moꝛitur: etatis ſue an-
no ſecundo ſeptuageſimoquinto kalendas fe
bꝛuarij: ſalutis vero anno octingenteſimo ac
q̃ntodecimo. Eius aũt coꝛpus nullo nõ gene
re honoꝛis adhibito: in templo beate virgis
quod ipſe magnis ſumptibus Aquiſgrani ex
truxerat ſepelit̃: h̃ addito epigramate: Ma-
gni Caroli regis chꝛiſtianiſſimi: Romanoꝛũ
qꝫ impatoꝛis coꝛpus hoc ſepulchꝛo conditũ
iacet. Fuit aũt Carolus: ſi eius res geſtas tũ
domi tum foꝛis inſpicis: tante amplitudinis
⁊ ĩtegritatis impatoꝛ vt poſtea neminẽ ſupio
rem: nedum parem habuerit. Adeo aũt cuꝫ
ei per ociuꝫ liceret ſtudijs litterarum delecta
tus eſt: vt pꝛimus (ſuadente tamen Albino)
gymnaſium pariſienſe inſtituerit. Tres aũt
menſas argenteas habuit: quarum vnam (ĩ
q̃ vꝛbs Conſtantinopolitana ĩſculpta erat)
baſilice beati Petri: aliam (vbi imago vꝛbis
Rome cernebatur) eccleſie rauennati dono
dedit. Terciam filijs reliquit: vbi inerat oꝛ-
bis terrarum deſcriptio. Sunt item qui ſcri-
bant hanc auream fuiſſe. At vero Leo ponti-
fex reſtituto ſãcti Pauli tecto: quod terremo
tu conciderat: edificatoqꝫ a fundamẽtis apꝺ
ſanctum Petrum ampliſſimo hoſpitali: qꝺ
greci xenochion vocant: necnon inſtitutis tri
um dierum ſupplicationibus ante diem aſcẽ-
ſionis: quibus pꝛima die ab eccleſia dei geni
tricis ad preſepe: ad baſilicam Conſtantinia
nam: ſcd̃a ab eccleſia beate Sabie martiris
ad ſanctum Paulum: tercia a ſancta cruce ĩ
hieruſalem ad Laurentiuꝫ extra muros iba
tur moꝛitur pꝛimo ac vigeſimo pontificatus
ſui anno: quo etiam cometes apparuit (vt nõ-
nulli putant) tante calamitatis indiciũ. Se-
pelitur aũt in baſilica Petri pꝛidie idus Iu
nij. Eius in moꝛte ſedes tum vacat diebꝫ. x.

Stephanꝰ. iiij.

STephanus quartus: patria roma
nus: patre Iulio pontificatus ſui
menſe tercio ad lodouicum impa-
ratoꝛem in Gallias pꝛoficiſcitur: q̃obrem au
tem id fecerit haud ſatis ꝯſtat: Sunt tñ q cõ-
iectant: id ab eo factuꝫ ad vitandũ ſeditionẽ
⁊ reliquias campuliane cõiurationis: que iã
ĩualeſcebat moꝛtuo Leone. In aurelianis
tunc erat Lodouicus imperatoꝛ cognomen
to Pius: qui vbi intellexit pontificem ad-
uentare: ſtatim honoꝛatiſſimum ei queqꝫ
obuiam miſit: maxime võ Teodulfum au-

relianorum epiſcopum: cum clero ⁊ magna populi parte. Ipſe vero ad primum lapidem procediens: cum hominem vidiſſet ex equo deſcendit: atque eum data acceptaque ſalute cum maxima veneratione in vrbem introducit: precedente clero ac ſepe carmen repetente. Te deum laudamus. Erat enim Stephanus ex nobili genere ortus tante doctrine ⁊ integritatis: vt facile apud omnes ſanctitatis nomen nanciſceretur: quippe qui ſub duobus ſanctiſſimis viris Hadriano ⁊ Leone educatus: rationem bene ac beate viuendi didicerat. In vrbem introductus: ſuſtentante eum imperatore propter impetum multitudinis ſtudio videndi concurrentis: in regiam diuertit: vbi ⁊ ſepe cum imperatore de componendis Ytalie rebus collocutus eſt: ⁊ ita ſe mutuo conuiuiis excepere: vt raro alter ſine altero conuinaretur. Retinuiſſet hominem apud ſe diutius imperator: niſi tum grauibus implicitis bellis ſeſe obijcere hoſti neceſſe fuiſſet. Nam ⁊ vaſcanes ab imperio defecerant: quos breui in poteſtatem ſuam redegit. Britones res nouas molientes: armis in officio continuit: ⁊ conuentu Aquiſgrani habito: legatis ſaracenorum Ceſaream auguſtam incolentium pacem conceſſit. Abiturus itaque Stephanus ad imitationem ſaluatoris noſtri: qui etiam inimicis pepercit: a Lodouico impetrauit: vt exulibus omnibus ⁊ captiuis: quos ſceleris conuictos in Leonem admiſſi Carolus mulctauerat: redire ad vrbem Romam liceret. Secum quoque detulit crucem magni ponderis magneque eſtimationis: quam Lodouicus ſua impenſa beato Petro dicauerat. At vero ſanctiſſimus pontifex ad vrbem rediens: ſeptimo pontificatus ſui menſe vita functus: in baſilica Petri ſepelitur: Sedes autem eius morte dies xi. tum vacat.

Paſchalis

Paſchalis patria Romanus: patre Bonoſo: nulla interpoſita imperatoris auctoritate pontifex creatur: hanc ob rem vbi pontificatum iniẏt ſtatim legatos ad Lodouicum miſit: qui eius rei culpam omnem in clerum ⁊ populum reijceret. quod ab his vi coactus eſſet pontificium munus obire. Accepta hac ſatiſfactione Lodouicus reſpondit populo ⁊ clero maiorum inſtituta ⁊ pacta ſeruanda eſſe: cauerent ne deinceps maieſtatem lederent. In conuentu autem apud Aquiſgranum habito Lotharium filium maiorem natu imperij ſocium ſibi deligens. Pipinum ſecundum ⁊ Lothario Agtanie: Lodouicum tercium: Bauarie reges appellauit. At vero cum Bernardus Ytalie rex inſtigantibus quibuſdam epiſcopis ⁊ ſeditioſis ciuibus ab imperio defeciſſet: coegiſſetque ciuitates quaſdam ⁊ populos in ſua verba iurare. Lodouicum in ſe concitauit: qui prefectos quoſdam copiarum cum ſatis valida manu in Ytaliam miſit. Horum vero impetus retardare conatus Bernardus in alpibus ſuperatur. Seditiones auctores ſtatim capti necantur. Ipſe vero Bernardus quamuis ſupplex veniam peteret. Aquiſgrani ſupplicio capitali afficitur. Epiſcopi autem tanti mali auctores: ſynodali decreto in monaſteria quedam relegantur. Sedato itaque Ytalico tumultu veriuſque bello: in Saxones qui ab imperio defecerant copias mouet: eorumque tyrannum Vuromarchum regnum affectantem: ⁊ ſecum congredi auſum ſuperat atque interficit. Deinceps vero Lotharium filium regem Ytalie declaratum ad pontificem miſit: a quo in baſilica Petri inungitur: ⁊ Auguſtus appellatur. Interea vero tumultuante Ytalia: ⁊ ad res nouas ſpectante: cum Lotharius tantis motibus nequaquam ſe parem cerneret: maiores exercitus paraturus ad patrem ſe contulit. Hanc ob rem Theodorus primicerius ⁊ Leo nomendator Rome in lateranenſi palatio per ſeditionem confoſſis oculis necantur. Fuere qui tantum crimen in Paſchalem reijcerent: qui quidem in ſynodo triginta epiſcoporum habita: ⁊ coniecturis: ⁊ rationibus: ⁊ iuramento a tanto ſe crimine liberauit. Accepit hanc ſatiſfactionem Lodouicus: ⁊ vt Bibliothecarius ait: cum Paſchali reſcriberet: ne deinceps ſeditio ex re incerta oriretur: ciuitates Hetrurie imperio ſubiectas litteris declarauit: Aretium: Volterras: Cluſium: Florentiam a patre Carolo reſtitutam ⁊ auctam: Piſtorium: Lucam: Piſas: Peruſiam: ⁊ Vrbemueterem: cetera vero eccleſie romane aſcribebat. Addidit ⁊ Tudertum in Vmbria ⁊ vltra apenninum flamineam: ac Rauenne vrbis hexarchatum idem quoque Bibliothecarius ſcribit: Lodouicum liberam eligendorum epiſcoporum poteſtatem Paſchali dediſſe: cum antea ea quoque in re imperatores conſulerentur: quam poteſtatem ab Hadriano pontifice Carolo conceſſam idem auctor refert. Paſchalis itaque quem Stephanus ob eius virtutem ⁊ doctrinam: dum viueret monſterio beati Stephani martiris in Vaticano prefecerat: pontificatum

imens: ⁊ corpa ſanctoꝝ min⁹ religioſe iacen
tia in vrbem cum maxima veneratõe intro-
ducta boneſtiore loco recondidit. Et capti-
uos pſoluto creditoribꝫ precio e vinculis li-
berauit. Idez q̄ꝫ Praxedis beatiſſime xp̄i
martiris templum a fundamentis extruxit.
non longe a veteri. qđ iam obuetuſtatē ⁊ in-
curiam ſacerdotum ruinam minabat̄: quo
quidem in templo a ſe dedicato ⁊ pſepe cele-
brauit: ⁊ multoꝝ corpa ſanctoꝝ collocauit.
iam antea in cimiterijs paſſim ⁊ ſine venera-
tione iacẽtia. Extat ⁊ in eadem baſilica ora-
torium beate Agneti dedicatum: quod ipſe
pluribꝫ ornamentis auguſti⁹ reddidit. Idem
q̄ꝫ beate Cecilie templuz extruxit: qđ carmē
in apſide notatum nunc etiam indicat: eo q̄ꝫ
loci ⁊ ipſi⁹ virginis ⁊ eius ſponſi Ualeriani:
Tyburtij: Maximi martiꝝ: Urbani: Lucij
pontificum corpa collocauit: multis additis
muneribꝫ ⁊ ornamentis ex auro argento ⁊
q̄uis genere marmoꝝ. Reſtituit p̄terea bea-
te genitricis templum ad pſepe vetuſtate q̄ſ-
ſum: eiuſq̄ꝫ apſida in meliorem formaz rede
git. Qui non ita multo poſt nullo religionis
pietatis: humanitatis: benignitatis exem-
plo p̄termiſſo: ſeptimo pontificat⁹ ſui anno:
menſe tercio. die decimoſeptimo morit̄: ſepe-
lit̄q̄ꝫ in baſilica Petri. Uacat tum ſedes di-
es quatuor.

Eugenius .ij.

EUgeni⁹ ſecundus: patria Roma-
nus: patre Boemundo: tante reli
gionis: ſanctitatis: doctrine hu-
manitatis ⁊ eloq̄ntie fuit: vt omnium cõſen-
ſu pontifex crearet̄: eo maxime tempore quo
Lotharius in Ytaliam veniens magiſtratū
delegit: q populo Romano ius diceret. Ro-
mani em̄ impante Carolo ac filijs libertate
aliqua pt⁹ longam ⁊ grauem ſeruitutem vſi
ſunt. Interim vo Ludouicus cum q̄dragin-
ta diebꝫ ferro ac flamma Britanniaz vaſtaſ
ſet: acceptis obſidibꝫ Rothomagum petit:
vbi Michaelis Conſtantinopolitani impe-
ratoris oratores audit: eum conſulentes: qđ
de ſacris imaginibꝫ faciendum cenſeret: abo
lende ne: an reſtituende viderent̄. Hos autē
ad pontificem reiecit: cuius maxime inter-
erat ea de re decernere. Bulgaros deinde
Pannonias inuadentes primo quidem re-
pulit: verum cum Naydo Aquitanie prefe-
ctus rebellaſſet. Abderamanni ſaracenoꝝ
regis auxilijs fretus: omittere tantum bel-
lum neceſſe fuit: hanc ob rem bulgari p Pā-
nonias in Dalmatiam in feſto agmine pene
trarunt. Sed anteq̄ Ludouicus in Nyadõ-
nem mouiſſet: magnam Hiſpanie partem
deficientibꝫ populis iam occupauerat: di-
miſſa circunquaq̄ꝫ claſſe: que maritimas ci-
uitates vexaret. Solus autem Bernardus
Barchinonenſium comes terra mariq̄ꝫ ve-
xatus: in impatoris fide permanſit. At Eu-
genius dignitate corporis ⁊ preſtantia ani-
mi inſignis: ſpretis rebꝫ omnibꝫ humanis:
vel potius fortune bonis: ad munificentiam
⁊ liberalitatem verſus: adeo rem frumenta-
riam curauit: vt nullibi viliuſq̄ rome anno-
na venderet̄. Preterea vo pauperum: pupil-
loꝝ: viduaꝝ cauſas ⁊ vitam ita tutatus eſt:
vt ab omnibꝫ merito pauperum pater dice-
retur. Hoc autem genere viuendi: ⁊ ante pō
tificatum vſus eſt: ⁊ dum beate Sabine in
Auentino presbiter eſſet. quam pontifex in
meliorem poſtea cultum reſtituit: ⁊ dum
baſilice Lateranenſis archipreſbiter eſſet:
quo ex loco deinceps tante integritatis ⁊
modeſtie fuit: ad pontificatum omnium ſuf-
fragijs traductus eſt. Huius preterea opera
⁊ precibꝫ captiui omnes ⁊ exules ex Gallia
tandem ad vrbem rediere. quos bonis pater
nis ⁊ fortunis omībꝫ ſpoliatos ſuis faculta
tibꝫ ſuſtentauit: ⁊ in vita retinuit. Per eum
q̄ꝫ non ſtetit: quo minus Sico dux Beneuē-
tanus Neapolitanos obſidione ſolueret: q̄s
tum vehementer premebat. vnde beati Ia-
nuarij corpus Beneuentum tranſtulit: ⁊ in
maiori baſilica cum deſiderio ⁊ feſto honori-
fice collocauit. Siconem nãq̄ꝫ mouere in ſa-
racenos pontifex adhortabat̄: qui Panhor-
mum in Sicilia iam cepant. Cum his itaq̄ꝫ
artibꝫ in pontificatu ānis q̄tuor vixiſſet. mo
rit̄ pontifex optim⁹ collacrimãtibꝫ omnibꝫ.
⁊ ſuam vicem potiuſq̄ mortem ſanctiſſimi vi
ri dolentibꝫ: cum mors ei ad filicitatem via
optatiſſima eſſet: ſepelit̄ autem in Baſilica
Petri aploꝝ pncipis.

Ualentinus

UAlentinus patria Romanus. pa
tre Leontio: tante virtutis ⁊ ſan
ctitatis fuit: vt nondum presbiter
ſed dyaconus ſummum pontificatus gra-
dum meruerit. nec mirum quippe cum apud
Paſchalez ⁊ Eugenium viros ſanctiſſimos
⁊ doctrinam ⁊ rationem bene ac ſancte viuē-
di a teneris annis vſq̄ꝫ ad maturam etatem
didicerit. Non ludis: non iocis aut volupta
tibꝫ intentus. vt pleriq̄ꝫ omnes adoleſcentes

facere conſueuerunt: ſed doctrinam ⁊ beate
viuendi normam ex lectione veterꝝ: ⁊ exem-
plo ſanctorꝝ pontificum ſumēs. Fuit pterea
in homine tanta ingenij dexteritas: tāta elo-
q̄ntia: vt facile qđ vellet ſuaderet ⁊ diſſuade
ret: nil niſi ſanum: ⁊ qđ doctrinam ſapet ac
modeſtiam ꝓponens. Poſtremo aũt pietate:
clementia: liberalitate: tū in vita priuata: tū
in pontificatu nulli maiorꝝ ſecundus eſt ha-
bitus. Has ob res omnium conſenſu ponti-
fex creatus: meritis hominum qui tum erāt
id fortaſſe exigentibꝫ: quadrageſimo pontifi-
catus ſui die moriť: ac in baſilica Petri ſe-
pelit: congrentibꝫ omnibꝫ eum hominez ſibi
morte ſublatum eſſe: quo ſtante labefactari
romana libertas ⁊ xpiana religio vix pote-
rat. Vacante aũt ſede Sicardus dux Bene-
uentanus: q patre mortuo tyrannicam vitā
ducebat. Deuſdedit Montiſcaſſini abbatez
a quo pecunias expetebat: in carcerem con-
iecit: quo in loco non ſine opinione ſancti-
tatis mortuꝰ eſt.

Gregorius .iiij.

Gregorius quartus: patria Ro-
manꝰ: patre Johanne: tituli ſan-
cti Marci pſbiter: eo tempe pon-
tificatum iniјt: quo ⁊ ſaraceni Aſiam occu-
pantes: ad ſancta Paleſtine loca xpianis a-
ditum intercluſere: ⁊ Mauri in Siciliam
claſſe delati ipſius inſule magnaz partem va-
ſtauerunt: occupato (vt dixi) Ponhormo.
Nec ꝓhibere Veneti potuere quo minus id
facerent: eo claſſe rogatu Michaelis impa-
toris Conſtantinopolitani contendentes.
Maior em̄ erat Maurorꝝ claſſis: maiores
etiam nauales copie. Creſcebat tum res ve-
neta: q̄ originem a venetis omnibꝫ habuerat
eo maxime tpe: q̄ hunni Attila rege Agle-
iam: Concordiaz: Altinum: aliaſqꝫ Venetie
ꝓuintie vrbes ceperunt ac diruerūt a ſeui-
tie barbarorꝝ ſolis eſtuarijs ⁊ paludibꝫ ſe-
ipſos tuentes. Dux venetorꝝ Juſtinianus pa
tricius tum erat. cuiꝰ nomen ideo ꝯmemora
re libuit: q̄ ſuis tempibꝫ corpꝰ ſancti Mar-
ci Alexandria a mercatoribꝫ venetis in pa-
triam delatum eſt. vbi nūc in maxima vene-
ratione habeť: extructo egregio templo in ce
lebriore vrbis loco: multiſqꝫ denarijs in ipſo
ſacello reconditis. Hinc pmū veneti Mar-
ci imaginem vrbis patroni in vexillis retule
re. At vͦo gregoriꝰ cū intelligēt a venetis bar-
baros pelli ex inſula ñ poſſe: legatos ad Lo

douicum ⁊ Lothariũ miſit q eos rogarent
vt pmo q̄ꝫ tpe ſiculis auxiliū ferrent. Tergi
uerſabanť hi cum dicerēt id bellum ad Mi-
chaelem impatorem ꝯſtantinopolitanum p-
tinē: ſe tū patos eſſe ꝯni impēſa ꝯmunibuſqꝫ
copijs rem iꝯaz gerē. Interea vͦo cum legati
ea de re vltro citroqꝫ mitterenť. Bonifaciꝰ
Corſice comes cum fratre Bertario ⁊ auxi-
lijs q̄rundā ꝑplorꝝ Hetrurie claſſe in Aphri
cam delati. inť Vticam ⁊ Carthaginem q̄ter
cum hoſtibꝫ ꝯgreſſus: tantaz hominū ſtragē
edidit: vt coacti ſint Mauri: vt olim a Sci-
pione vexati ſuos ex Sicilia reuocare: q pa-
trie laboranti auxilium ferrent. Hac igr ra
tione Sicilia a barbarorꝝ manibꝫ liberata
eſt. Redijt itaqꝫ ex Aphrica in Corſicaz bo-
nifacius cū claſſe victrici ingēti pđa onuſta.
Sunt q ſcribant duz omnia vbiqꝫ in Ytalia
pacta eſſent: Lotharium egrefeŕētem: q̄ Lo
douicꝰ Carolum natu minimum: cui poſtea
caluo cognomentum fuit: rebꝫ in omnibꝫ ſi-
bi pferret: patri vincula indidiſſe: nec ita in
vlto poſt eum liberum dimiſiſſe. eaqꝫ oppor-
tunitate barbaros illectos ex Aphrica cum
ingenti claſſe in Ytaliam delatos centumcel
lis applicuiſſe: vrbemqꝫ (que nunc ciuitas ve
tus appellatur vt quidaz volunt) deleſſe. At-
qꝫ inde Romam mouentes: vrbem ipſam ce-
piſſe. quod quidem vͦo diſſonum eſt. De cen-
tumcellis non negauerim. Barbaros vͦo vr-
bem oppugnare adortus conſtat. ſed Gui-
done Cyſalpine Marchione eam acriter de-
fendente: incenſis ſuburbijs ac Baſilicis
Petri ⁊ Pauli via latina in ſaltum Caſſi-
natem mouentes: vbi ſancti Germani oppi-
dum ⁊ monaſterium beati Benedicti in mō
te poſitum euertiſſent iuxta lyrim fluuium
ad mare deſcendentes claſſe ab Hoſtia eo
auecta Tarentum ⁊ Siciliam inuaſere: atꝫ
(vt dixi) Bonifacij virtutem in patriam a ci
uibꝫ bello oppreſſis reuocati ſunt. Credide-
rim ego tum Bartholomei corpus apoſtoli
ex Lypari Sicilie Beneuentum tranſlatuz
fuiſſe a Sycardo Beneuentanorꝝ principe:
qui tanto bello interfuit ne ſanctiſſimi apo-
ſtoli corpus in hoſtium chriſtiani nomis ma
nus deueniret. Ad Gregorium redeo: qui
tante modeſtie fuit: vt electus a clero popu-
loqꝫ Romano: non prius pontificium munꝰ
obire voluit: q̄ a legatis Lodouici impera-
toris ob eam cauſam Romaz miſſis: qui di-
ligenter tantam electionem diſcuſſerant: cō-
firmatus eſt. Fecerat id Lodouicus non ſu-
perbia motꝰ: ſed ne iura imperij amitteret:

quippe qui natura clemens ⁊ humaniſſimus
ſit habitus: quicq̧ iura eccl'ie ⁊ dignitatem
ſemꝑ tutatus ſit. Inſtituit enim ne xp̄i ſerui
vlli ſuituti humane ſubiecti eſſent: ⁊ vt vna-
queq̧ eccl'ia ſuos ꝓuentus haberet: vnde ſac̄
dotes viuerent: ne ob inopiam rerum cultum
diuinum deſererent: neue ob neceſſitatem
queſtui ſeſe dederent. Idem p̄terea octingen
teſimo ac trigeſimo dominice incarnationis
anno ſynodum multoꝝ ep̄oꝝ habuit: exco-
gitatam ad honorem dei ⁊ vtilitatem eccl'ia-
ſtice dignitatis. in qua q̄dem conſtitutum ē:
ne ep̄i ⁊ clerici cuiuſuis gradus precioſas ⁊
exq̄ſitas veſtes: vtpote ſericas ⁊ coccinei colo-
ris aut bracteatas ferrent: neue in digitis
gemmas: niſi dum p̄ſules ſacrificant. in cin-
gulis ⁊ calceis crepidis aurum ⁊ argentum
ferrent. que certe ꝓcul omni religione ſunt:
⁊ magne incontinētie ac vanitatis ſigna ma
nifeſtiſſima. Utinam noſtris temꝑib' Lodo-
uice viueres. Indiget nunc eccl'ia tuis ſan-
ctiſſimis inſtitutis tua cenſura: adeo in om-
nem luxum ⁊ libidinem ſeſe effundit eccl'ia-
ſticus ordo: coccinatos ⁊ trabeatos nunc in-
ſpiceres non homines: quod leue fortaſſe vi-
deret̄: ſed equos ⁊ iumenta: p̄cedente dum ī-
cedunt magno adoleſcentum ⁊ altero p̄ſbite-
rorum agmine ſubſequente: non in aſinis: vt
xp̄c noſtri dogmatis auctor. ⁊ beneuiuendi
vnicum in terris exemplar: ſed in equis p̄fe-
rocib' ⁊ phaleratis: ac ſi ex hoſte deuicto tri-
umphum ducerent. De argenteis vaſis: ⁊
egregia coꝝ ſuppellectile: deq̧ cibarijs nō at
tinet dicere: cum ⁊ Sicule dapes: ⁊ Attali-
ca ornamenta: ⁊ vaſa corinthia: ſi hec inſpi-
cias nulli' p̄cij dici poſſint. Quid vō ex hac
intemꝑantia naſcat̄ dicere p̄termittam: ne
os (vt ip̄i aiunt) in celum ponam. Ad Lodo
uicum redeo: q̄ his artib' ⁊ humanis ⁊ diui
nis reb' conſulens: imperij ſui anno trigeſi-
moſexto morit̄: ſepelit̄q̧ meritis in baſilica
beati Arnolphi. Hunc autem non multo p'
ſecutus eſt Gregorius pontifex: nobilitate
inſignis: ſanctitate clarus: doctrina ⁊ eloq̄n
tia p̄cipuus: diligentia ac ſolicitudine: tum
in reb' diuinis: tum in humanis admiratio-
ne dign'. Nam ⁊ ꝑpl'i ſui commoda mirum-
inmodum curauit: diuites in officio ꝯtinen
do: pauꝑes paſcendo: deſperatos ſolando: er-
rantes ſanis admonitionib' in viam rectā
deducendo: eccl'ias q̧ multas vetuſtate colla
pſas reſtituit. Electos in ſortē domini doctri
na ⁊ exemplo: quoad vixit in officio ꝯtinuit.
Tranſtulit idem ſanctiſſim' pontifex: beati
Gregorij corpus: atq̧ eo loci collocauit. vbi
nunc iacet magnis adhibitis ornamentis: q̄
in loco multi temporib' illis religionis: aut
voti cauſa excubare conſueuerant. Ferunt ⁊
ab eodem corpora Sebaſtiani ⁊ Tyburtij
a cimiterijs: in quib' ante iacebāt ad baſili-
cam Petri tranſlata fuiſſe. Sunt q̄ ſcribant
rogatu Lodouici Gregorium ſanctoꝝ omni
um celebritatem kalendis nouembris inſti-
tuiſſe: eamq̧ rem magnopere a Rabano mo
nacho theologo inſigni carminib' ⁊ proſa
laudatam fuiſſe. In his em̄ duob' dicendi
generib' vir doct': vt illa maxime tempeſta-
te ſatis valebat. Commentatus eſt idem
Rabanus: ⁊ librum paralipomenon. ⁊ ma-
chabeos. Habuit etiam ſmones ſatis elegā
tes ad ꝑpl'm: ſed is potiſſimum laudat̄: quē
habuit in celebritate omnium ſanctoꝝ. Mo
rit̄ autem Gregorius pontificatus ſui anno
xvj. ſepelit̄q̧ in baſilica Petri: ac ſedes eius
in morte dieb'. xv. vacat.

Sergius. ij.

SErgius ſecundus: patria Roma
nus: patre Sergio e regione q̄r-
ta: eo tempore pontificatum iniit.
quo Michael imꝑator conſtantinopolitan'
morit̄. Sunt qui Sergium p̄mo quidem os
porci appellatum fuiſſe dicant: ⁊ ob turpitu-
dinem cognomenti Sergij nomen ſumpſiſſe
eamq̧ conſuetudinem ad noſtros manaſſe.
vt q̄ pontifices crearent̄: ſuo omiſſo maioꝝ
nomina ſibi inderent: licet ab omnib' nō ſit
obſeruatum: vt cunq̧ eſt: conſtat Sergium
ex illuſtri familia ortum: nequaq̄ a maiorib'
ſuis degeneraſſe: adiuuantib' eius p̄clarum
ingenium: Leone tercio: Stephano quarto.
Eugenio ſecundo: ⁊ Gregorio quarto: ſub
quorum morib' ⁊ doctrina ita vixit: vt ſolus
mortuo Gregorio dignus haberet̄ qui ponti
ficium munus obiret. Exarſerat tum inter
Lodouici filios tantū odij ꝓpter imperij diui
ſionem: vt in antiſiodorenſi agro apud Fron
tanicum acerrime a Lodouico ⁊ Carolo ꝯ̄
Lotharium fratrem dimicatum ſit: quo qui
dem multi vtrinq̧ cecidere. Lotharius enim
tandem victus Aquiſgranum confugit: atq̧
inde q̧ deturbatus inſtantib' hoſtib' Vien-
nam cum coniuge ⁊ lib'is ſe contulit. Inſe-
cuti ⁊ eo cū exercitu frēs: ad q̄s q̄dē placādos
n̄ ſolū multi regni ip̄i' ꝓceres: ſ ex italia q̄dā
iuſſu Sergij ꝓfcti ſunt int̄ q̄s Georgi' archi
epiſcopus Rauennas primus eſt habitus: q̄
cum ſecundo prelio apud Lotharium com-
ponende rei cauſa eſſet: ac fortuna ad Lodo-
uicum ⁊ Carolum inclinaſſet: totum comi-

tatum in ꝑlio amittens: eo enim cum tricen-
tis equitibꝫ venerat: vix ſolus e tanta ſtrage
fuga ꝑlapſus eſt. At uo hi ꝯmunem toti⁹ re-
gni calamitatem ⁊ interitum miſerati: fede-
ra pacis in hunc modum ineunt: vt pars illa
occidentalis regni: q̄ a Britannico oceano
vſ3 ad Moſam flumen ptinet. Carolo ob-
tem paret in eaqꝫ et Francoꝝ nomē manēt:
vtqꝫ Lodouico Germania ꝯtingēt vſ3 ad re-
ni fluēta ⁊ trās renū q̄cq̄d genitor poſſediſſ3.
Lotharius aūt cum imperij titulo vrbem ro-
mam obtineret cum Ytalia ⁊ ea pte Gallie:
q̄ olim narbonenſis: nunc romana ꝓuincia
vocat̄: huic autem addidere eam q̄3 ptem q̄
inter Scalduz ⁊ rhodanum fluuios Lotho
ringie nomē accepit a Lothario: vt arbitror
Rebꝫ autem ita ꝯpoſitis Lotharius Lodo-
uicum filium: quem regni ſocium aſciuerat.
in Ytaliam cum ingenti exercitu mittit: huic
ſocios addidit Drogonem metenſem epm̄:
atqꝫ alios viros eccl'iaſticos prudentia ⁊ au-
ctoritate dignos: quoꝝ conſilijs vteret̄. His
autem adoleſcens nimia felicitate elatus: q̄-
cunqꝫ iter facit cedibꝫ omnia ⁊ rapinis va-
ſtat: incendit ⁊ dirruit. Vex cum vrbi appro
pinq̄ſſet: eiqꝫ obuiam honoris cauſa Romā
ciues ꝓdijſſent: depoſita ferocitate illa Gal-
lica mitior eſſe cepit: ꝙ ei p̄ter ſniam ingredi
vrbem pacato agmine liceret. Prodeunt ⁊
obuiam ad p̄mum lapidem ſacerdotes cum
crucibꝫ: ⁊ hoc cantu Benedictus q venit in
nomine domini oſanna in excelſis. atqꝫ eum
vſ3 ad ḡdus ſancti Petri comitant̄: ibi pon-
tificem offendens mutuo oſculo: mutuaqꝫ ſa
lute data ⁊ accepta ad argenteas portas ſil'
ꝑuenere clauſas q̄dem. Tum pontifex: ſi pa
cato magiſq̄ꝫ hoſtili animo ad nos veniſti:
ſicqꝫ ad reipu. xp̄iane vtilitatem magis reſpi-
cis q̄ꝫ ad voluptatē ſeuiendi p̄dandiue: meo
iuſſu ingredere: ſin aliter animatus es: fores
ne tetigeris: nam ſup̄ caput enſem habes ſce
lerum omnium vltorem. Cum autem bono
animo eſſe pontificem iuſiſſet: ſtatim e⁹ iuſſu
fores patuere. Ingreſſi itaqꝫ pariter magna
romanoꝝ ac francoꝝ multitudine tum p̄ce-
dente tum ſequente: cum ad altare beati Pe
tri ꝑueniſſent: ꝓcidentes ſimul omnipotēti
deo ⁊ apl'oꝝ p̄ncipi ḡras egerunt: ꝙ ſine vllo
maleficio res ex ſnia acta eſſet penthecoſtes
octaua. Vex cum poſtea a multitudine mili-
tum ſuburbia vaſtarent̄: parumqꝫ abeſſet q̄n
vrbem p̄dandi cauſa irrumpent octauo ex q̄
venerat die videntibꝫ omnibꝫ q aderant Lo
douicum regem oleo ſancto inungit corona

donat. Ytalie regem decernit. Ad quem Si-
ginolphus dux Beneuētanus ſalutandi ho-
minis cauſa ſtatim venit: q̄ q̄dem multitudi
ne ⁊ arbores truncate: ⁊ pecora diſtracta: ⁊
ſegetes (vt fit) in pabulū equoꝝ ſucciſe ſunt.
His itaqꝫ pontifex q̄cq̄d petiere honeſtum
p̄ſertim facile ꝯceſſit: quo citius ab vrbe di-
ſcederent. Unde romani tyrannice immani
tatis metu liberati: ſanctiſſimum pontifice3
veꝝ xp̄i vicarium ⁊ vnicum patrie pentem
p̄dicabāt. Qui q̄dem ad ornanda templa cō
uerſus: baſilica3 ſanctoꝝ Syluestri ⁊ Mar
tini vetuſtate collapſa3 reſtituit: in eaqꝫ vna
cum ipſis ꝯfeſſoribꝫ Fabiani: Stephani: So
therij: Aſterij: Cyriaci: Mauri: Smaragdi
Anaſtaſij: Innocentij: Quirini: Leonis: Ar
themij: Theodori: Nicandri corpa colloca-
uit. Struxit ⁊ a fundamentis ad ipſius baſi
lice latus in honorem Petri ac Pauli mo-
naſterium: vbi continuo res diuina agebat̄.
Demum uo ſanctiſſim⁹ pontifex re eccl'iaſti-
ca bene ac integre gubernata: tercio pontifi-
catus ſui anno moritur: ſepelit̄qꝫ in baſilica
Petri. Vacat tum eius in more romana ſe-
des menſibꝫ duobꝫ: dies. xv.

Leo. iiij.

LEo quartus: patria roman⁹: p̄re
Rhadulpho: anno incarnatōnis
octingētesimoq̄drageſimooctauo
pontifex omnium ꝯſenſu decernit̄: ac merito
q̄dem. Vir em̄ fuit in omni vita ꝓuata etiam
religione: innocētia: pietate: humanitate: ḡ-
tia: liberalitate: doctrina eccl'iaſtica p̄cipue
inſignis. Tante p̄terea prudentie ⁊ ūtutis
fuit: vt euangelij ſnia ſpentis aſtutiam: vbi
oportebat ⁊ colūbe ſimplicitatem imitaret̄.
Tam conſtanti aūt fama impulſus Sergius
ſecūdus roman⁹ pontifex hoīem totius ūtu-
tis exemplar: ex ſubdyacono p̄ſbiteꝝ creat:
eūdemqꝫ titulo ſanctoꝝ q̄tuor coronatoꝝ p̄fi
cit. Vn̄ poſtea mortuo Sergio ad lateranē-
ſem baſilicam duct⁹: ac in ſede Petri collat⁹
vt ver⁹ ⁊ dign⁹ pōtifex ab oībꝫ ſalutat̄. Exo-
ſculati ſunt et ei⁹ pedes: q ꝓpe aderant morē
antiquum ſuantes. Sunt q arbitrant̄ hu⁹
ſanctiſſimi viri orōnibꝫ deū ꝑmotū ſaraceno
rum rabiē naufragio dum onuſti p̄da domū
redeunt ꝯpeſcuiſſe. Nam ſupato apud Ta-
rentum nauali ꝑlio Theodorio Michaelis
imꝑatoris duce. Ytalia3 nemine obſtāte lon-
ge ac late populati: captaqꝫ Anchona ac di-
repta: vexatoqꝫ item Dalmatico ſinu: dū leti

domum redeűt: volente deo ꝓcellis fluctuum
obruunt̃. Liberatꝰ ſaracenoꝝ metu Leo: ⁊
ſedilia in veſtibulo atrij lateranenſis poſita
ex marmore ꝯſtruxit: ⁊ ſolariũ a Leone ter-
cio incboatũ ꝑfecit. Inſtituit item pius an-
tiſtes: vt quotannis a cũcto clero in baſilica
Pauli ipſiꝰ apl̃i natali die bora veſptina ce-
lebraret̃. Mandauit p̃terea ne laycꝰ qſpiam
pſbiteriũ ingrederet̃: duʒ ſacra fieret̃. Habi-
to etiaʒ ſuo iuſſu eiſdẽ ferme diebꝫ ſupplica-
tiones ad auertẽdam iram dei: quam freq̃n-
tes terremotꝰ p̃ ſe ferebant. Crucẽ ꝙ quã Ca-
rolus romanoꝝ impator Conſtãtinianẽ ba-
ſilice donauerat: furto gẽmis ſpoliatã mirũ-
immodũ exornauit. Hunc aũt tante ſctitatis
fuiſſe ꝯſtat: vt ⁊ baſiliſcuʒ ſpentẽ (quẽ latini
regulum appellare pñt) ſuis orõnibꝫ e forni-
ce ſancte Lucie v̾ginis in orphea expulerit:
cuiꝰ alitu ⁊ veneno multi mortaliũ pierant: ⁊
incendiũ illud ſigno crucis extinxit: qđ diu
p domos ſaxonum ⁊ longobardoꝝ vagatum
diui Petri baſilice appropinq̃bat. Hoc aũt fa-
ctum ẽ octaua die ab aſſumptõe btẽ dei geni-
tricis: q dies poſtea vt feſtꝰ celebratꝰ eſt ñ lõ-
ge a baſilica Laurentij martiris ex menia.
Eo nanqꝫ loco ipſiꝰ v̾ginis templũ extabat:
cui munificentiſſimꝰ pontifex multa dona ex
argento auroue obtulit. Preterea v̾o opus
muſiuum baſilice ſancti Martini ⁊ Sylue-
ſtri in montibꝫ: incruſtationemqꝫ pictum a
Sergio inchoatam ipſe ꝑfecit: vt epigrãma
indicat: qđ ſolum ſupeſt: nam pictura iam-
p̃dem corruit: vel incuria hominum: vel ve-
tuſtate ⁊ ſitu. Suo ꝙ iuſſu crux illa q̃ añ põ-
tificem a ſubdyacono fert̃ ex auro facta: gẽ-
mis ornat̃. Nullum genus ornamenti relin-
q̃ns: qđ ad dignitatem ſaluatoris nr̃i ꝑtinẽt
Reſtituit ꝙ vrbis menia: ⁊ portas vetuſtate
collapſas. Ad hec v̾o. xv. turres ꝓpugnacula
vrbis a fundamẽtis erexit: haꝝ duas ꝑmaxi-
me neceſſarias: hinc dextra: hinc ſiniſtra ty-
beris amnis poſuit infra Janiculum ⁊ Auẽ-
tinum ne ſubuehi naues hoſtium ad diripi-
endam vrbem poſſent. Idem ꝙ ſua diligẽtia
corpora ſanctoꝝ q̃tuor coronatoꝝ inuenit:
coꝝqꝫ templum in ſplendidiorẽ formam in-
ſtaurauit. Sanctos ip̃os ſub altari colloca-
uit Sempronianum: Claudium: Nicoſtra-
tum: Caſtorium. His addidit ⁊ corpa Se-
ueri: Seueriani: Carpophori: Victorini:
Marij: Feliciſſimi Agapiti: Hyppoliti:
Aquile: Priſci: Agni: Narciſſi: Marcelli-
ni: Felicis: Apollinis: Benedicti: Venãtij:
Dyogenis: Liberalis: Feſti: Marcelli: Ad-

didit ⁊ caput ſancti Prothi: Cecilie: Alexã-
dri: Sixti: Sebaſtiani: Praxedis. At v̾o dũ
his rebꝫ: vt ſanctiſſimum viꝝ decebat: q̃ dili-
gentiſſime vacaret: nunciaret̃qꝫ ſaracenos
cum magna claſſe diripiende vrbis cauſa ad-
uentare: ⁊ neapolitanos ac ceteros illiꝰ ore
maritime paulopꝰ ipſi vrbi auxilio futuros
ipſe ſtatim cum q̃nta potuit manu Hoſtiam
ꝓficiſcit̃: eoqꝫ omnes auxiliares copias ꝯuo-
cat: cum hoſtibꝫ dimicaturus ſi copiam pu-
gnandi feciſſent. Suos autem ſanctiſſimus
pontifex ad ꝯmunionem p̃mo adhortatꝰ vbi
id obſeq̃ntiſſime feciſſent orõnem ad deum
his v̾bis habuit. Deus cuiꝰ dextera beatum
Petrum ambulantem in fluctibꝫ ne merge-
ret̃ erexit: ⁊ coapoſtolum eius Paulum ter-
cio naufragantem de ꝓfundo pelagi libera-
uit exaudi nos ꝓpitiꝰ ⁊ ꝯcede: vt amboꝝ me-
ritis hoꝝ fidelium tuoꝝ brachia contra ini-
micos eccl̃ie tue ſancte dimicantia omnipo-
tenti dextera tua corroborent̃ ⁊ ꝯualeſcant:
vt de recepto triumpho nomen ſanctum tuũ
in cunctis gentibꝫ glorioſum appareat. His
dictis ſtatim facto ſigno crucis pugnandi co-
piam fecit: q ita alacriter pugnam inieret:
ac ſi victoriam certam ſibi ꝓpoſitam vider&etilde;t:
tandem v̾o pꝰ longum ⁊ acre certamen ho-
ſtes ſupant̃ fugant̃qꝫ: multi in ip̃o p̃lio vtpo-
te nauali periere: pleriqꝫ tamen viui capti: ⁊
Romam pducti ſunt. Placuit etiam ciuibꝫ
romanis quoſdam ad terrorem non longe a
portu romano furca ſuſpẽdẽ: aduerſante ta-
men Leone ob manſuetudinem ⁊ clementi-
am: qua potiſſimum inſignis habebat̃. ſed
ire obuiam multitudini in tanto preſertim
furore non licuit. Eorum v̾o opera: qui viui
Romam pducti ſunt: vſus eſt Leo in reſtitu-
endis eccleſijs: quas ipſe Agareni quondaʒ
diruerant ⁊ incenderant in extruendis me-
nibꝫ: quibꝫ vaticanum cinxit. Leoninamqꝫ
vrbem de ſuo nomine appellauit. Idqꝫ potiſ-
ſimũ efficit: ne deinceps hoſtibꝫ liceret eccle-
ſiam beati Petri vna vel leui incurſione ſpo-
liare ⁊ incendere: vt ante conſueuerant. Nõ
caruere ſuis ꝑcationibꝫ porte. In ea enim
que ad ſanctum peregrinum ducit: hec erãt
in marmore ceſa. Deus qui apoſtolo tuo
Petro collatis clauibꝫ regni celeſtis: ligan-
di atqꝫ ſoluendi pontificium munus tradi-
diſti: concede vt interceſſionis eius auxilio
a malis nexibꝫ liberemur: ⁊ hãc ciuitatẽ quã
nouiter te adiuuante fundauimꝰ: fac ab ira
tua imꝑpetuum manere ſecuram: ⁊ de hoſti-
bus quoꝝ cã ꝯſtructa ẽ: nouos ac multipli-

ces habere triumphos. In ſecundo võ porta
que apud Hadriani molem ad prata ducit:
hec verba inerant. Deus q ab ipſo huiꝰ mũ-
di principio hanc ſanctam catholicã ⁊ apo-
ſtolicam Romanam eccl'iam ab hoſtib' cu-
ſtodire ⁊ ꝯfirmare dignatꝰ es: iniqtatis no-
ſtre cirographum ꝓpiciatus emenda: ⁊ vrbẽ
hanc quam tuo ſancto nomini ꝑ aploꝝ Pe-
tri ⁊ Pauli ſuffragia nouiter dedicauimꝰ:
ab omnib' inimicoꝝ inſidijs ſecuram ꝑma-
nere ꝯcede. Tercio autẽ ꝑcatio erat in frõ-
tiſpicio porte qua ibat ad ſcolam Saxonũ:
his verbis. Preſta queſumꝰ omnipotens ⁊
miſericors deus: vt ad te toto corde claman-
tes intercedente beato Petro apoſtolo tue
pietatis indulgentiam cõſequamur: ⁊ vrbs
quam ego famulus tuus Leo quartus epũs
romanꝰ te auxiliante meo nomine Leoninã
vocaui: nouoq; ope dedicaui: vt ſecura atq;
illeſa ꝑmaneat: apud clementiam tuam iu-
giter exoramꝰ. Hanc autem vrbem ꝑmo põ-
tificatus ſui anno inchoatam demum ſexto
abſoluit: eamq; corſis quos ſaraceni ex inſu-
la depulerant incolendam dedit: aſſignatis
viritim agris vnde viuerent. Sed miror in
portis ipſis aliam nunc inſcriptionem legi
verſib' hexametris ineptis qdem: quos cer-
te Leonis nullo modo eſſe arbitror: licet ſub
eius nomine ferant̃. Ex manubijs võ ſarace-
noꝝ dona qdam: tum ex auro: tum ex argen-
to baſilicis romanis obtulit. Sunt q ſcribãt
eius mandato etiam baſilicam ſancte Ma-
rie in via noua edificatam fuiſſe: ⁊ turrim in
vaticano apud ſanctum Petrum quam ad-
huc cernimꝰ. Fores ꝑterea ſancti Petri ab
Agarenis direptas ex argẽto reſtituit. Sy-
nodum. vij. ⁊. xl. epoꝝ habuit: in q ex decre-
tis maioꝝ ſuoꝝ Anaſtaſium pſbiteꝝ cardi-
nalem ſancti Marcelli multis criminib' cõ-
uictum damnat: ⁊ ab eccl'ia reijcit: eo maxi-
me ꝙ parochiam ſuam ꝑ annos qnq; ꝯ cano-
nũ inſtituta deſeruerit. Colonias ꝑterea ex
Sardinia Corſicaq; q pulſis ſaracenis iam
reſpirare cepant. Hoſtiam cultorib' ꝓpter in-
ſalubritatem aeris ⁊ freqntes direptiones
vacuam duxit. Lothario poſtremo egregie
ſatiſfecit: q delatione qrundam impulſus ro-
mam venerat: ꝙ intellexerat Leonem trãſfe-
di impium ad conſtantinopolitanos ꝯſilia
iniſſe. De delatorib' in mendacio dephen-
ſis (vt par erat) ſupplicium ſumit̃: atq; amici-
cia inter vtrunq; integrat̃. Sunt q ſcribant
Iohannem ſcotum huiꝰ tempib' fuiſſe: viꝝ i
reb' diuinis doctiſſimum: q in franciã veni-
ens regis Lodouici iuſſu hierarchiam beati
Dyoniſij e greco in latinũ tranſtulit: nec ita
multo pꝰ (vt aiunt) a diſcipulis ſtilo ꝯfoſſus
perijt. Tanti ſceleris cauſa nuſq̃ tradit̃. Fe-
runt item Aldulphum Anglie regem ob re-
ligionem inſulam vectigalem eccl'ie romane
feciſſe ſingulis nũmis argenteis in ſingulas
domos qtannis collatis. Morit̃ at̃ Leo vir
ſanctiſſimꝰ. ⁊ optime de eccl'ia dei: deq; vrbe
roma ac nomine xpiano meritꝰ: ꝯſilio aucto-
ritate: diligentia: doctrina: magnificentia ꝑ-
claroꝝ opeꝝ anno pontificatus ſui octauo:
men. iij. die ſexto. xvj. kalendas auguſti: ſepe-
litq; in Baſilica Petri. Vacat tũ ſedes mẽ-
ſib' duob': dieb'. xv.

Iohãnes. vij.

IOhannes Anglicꝰ: ex Magun-
tiaco oriundꝰ: malis artib' (vt a-
iunt) Pontificatum adeptus eſt.
Mentitꝰ eñ ſexum cum femina eſſet adole-
ſcẽs admodum Athenas cũ viro docto ama-
tore ꝓficiſcit̃: ibiq; ꝑceptores bonaꝝ artiũ
audiendo tantum ꝓfecit. vt Romam veniẽs
paucos admodum etiam in ſacris l'ris pares
hẽret: nedum ſupiores. Legendo at̃ ⁊ diſputã-
do docte ⁊ acute tantum beniuolẽtie ⁊ aucto-
ritatis ſibi compauit: vt mortuo Leone in
eius locum (vt Martinꝰ ait) omnium ꝯſen-
ſu pontifex crearet̃. Vex poſtea a ſuo com-
pſſa: cum aliqdiu occulte ventrem tuliſſet:
tandem dum ad lateranenſem baſilicam ꝓfi-
ciſceret̃: inter theatꝝ (qd colloſſeũ vocant)
a Neronis coloſſo: ⁊ ſanctum Clementẽ do-
lorib' circũuenta pepit: eoq; loci mortua: põ-
tificatus ſui anno ſecundo: menſe vno: dieb'
qtuor ſine vllo honore ſepelit̃. Sunt q hec
duo ſcribant pontificem ipm qñ ad lateranẽ-
ſem baſilicam ꝓficiſcit̃: deteſtandi facinoris
cauſa: ⁊ viã illam ꝯſulto declinare: ⁊ eiuſdẽ
vitandi erroris cauſa dum ꝑmo in ſede Pe-
tri collocat̃: ad eam rem pforata genitalia
ab vltimo dyacono attrectari. De ꝑmo non
abnuerim: de ſecundo ita ſentio: ſedem illam
ad id parã eſſe: vt q in tanto magiſtratu cõ-
ſtituit̃: ſciat ſe non deũ ſ; hoĩem eſſe: ⁊ neceſſi-
tatib' nature: vtpote egerẽdi ſubiectũ eẽ: vñ
merito ſtercoraria ſedes vocat̃. Hec q dixi
vulgo ferunt̃: incertis tñ ⁊ obſcuris auctori-
tatib'. q ideo ponẽ breuit̃ ⁊ nude inſtitui: ne
obſtinate nimiũ ⁊ ꝑtinacit̃ omiſiſſe videar:
ꝙ fere oẽs affirmant: erremꝰ etiam nos hac i
re cũ vulgo quanq̃ appareat ea. q dixi ex his
eſſe: q fieri poſſe credunt̃. Sunt q dicãt huiꝰ
tpib' beati Vincentij corpꝰ e Valentia cite-
rioris Hiſpanie ciuitate a qdam monacho i

pagum albienſem vlterioris Gallie deporta
tum. Dicunt p̄terea Lotharium iā grandē
natu: ſumptu monachoꝝ habitu filium Lo-
douicum impatorē religiſſe: q ſtatim in Ger-
maniam ꝓuinciā rediens: omnes ad arma
ſpectantes ſua p̄ntia in officio ꝯtinuit.

Benedictus .iij.

Benedictꝰ terciꝰ: patria Romanꝰ
p̄re Petro. merito B̄ndictꝰ appel
latꝰ eſt ob ſanctitatem vite ⁊ reꝝ
diuinaꝝ grām. Sub gregorio eīn militans:
cū ab eo ſubdyaconatꝰ ḡdum accepiſſet: ita
deinceps vixit. vt mortuo Leone vnꝰ B̄ndi-
ctꝰ tanti pontificis dignꝰ ſucceſſor h̄ret. Ad
hunc itaq ꝯcurrētes oēs tanq̄ ad vnicū ⁊ be
nigniſſimū ſidus a deo in t̄ras miſſum eum
pontificē decernūt. Qui flens: ⁊ deū ac ſc̄os
teſtes faciens: ſe neq̄q̄ dignū eſſe q tante ſedi
p̄ficeret̄ dicebat. Acclamātibꝰ itaq oībꝰ: ⁊ e-
lectoꝝ approbātibꝰ: inuitꝰ tandē pōtificiū mu
nus ſuſcipiēs: in atriū lateranēſe pducit̄: ⁊ ī
ſede Petri collocat̄. Inde v̄o i eq̄ albo ſedēs
ad eccl̄iam ſancte marie ad p̄ſepe ductꝰ: ieiu
nijs triduo ⁊ oꝛonibꝰ vacauit: deū rogans vt
ſibi licēt ſancte ⁊ integre eccl̄iam ſuā guber
nare. Eo aūt pꝰ diē tercium iteꝝ venē oēs: ⁊
eius pedes de more oſculati ſunt. Hi potiſſi
mū q Rodoaldi portuenſis ep̄i factoꝝ ſecuti:
alium neſcio quē vel (vt qdā volūt) Anaſta
ſium a Leone pōtificatu deiectū: hoīeꝝ igno
tum p̄die eiꝰ die B̄ndicto p̄ferre conati fue-
rant: ſ cognito errore (vt dixi) veniam petē-
tes in ſn̄iam bonoꝝ tandē venē ⁊ hoīem ſan
ctiſſimū de more adorarunt. Idem fecē ⁊ Lo
douici impatoris legati: ad ꝯfirmandā cleri
ac p̄pl̄i electoꝝ Romam miſſi. Seq̄nti v̄o die
comitante p̄pl̄o ad baſilicam Petri deductꝰ
vidētibꝰ oībꝰ: vt mos eſt: ⁊ antiq̄ traditio di
ctat: ꝯſec̄tꝰ inſignia pontificis ſuſcepit accla-
mantibꝰ oībꝰ ⁊ plaudentibꝰ. Tante eīn mā-
ſuetudinibꝰ fuit: tante dig̃tatis corꝑe ⁊ aīo
vt tam in magiſtratu ꝯſtitutꝰ q̄ in vita p̄ua-
ta carꝰ oībꝰ ⁊ ḡtus videret̄. Hic q̄dem ad cul
tum diuinū ꝯuerſus: multas eccl̄ias vetuſta
te collabentes reſtituit: ⁊ dona pleraq in ea-
rundē ſac̄ria repoſuit. Inſtituit p̄terea vt fu
neribꝰ ep̄i p̄ſbiteri aut dyaconi pontifex vna
cum clero ineēſſet honorādi corꝑis defuncti
⁊ ꝯmēdande aīe grā: mādauitq: vt viciſſim
clerꝰ mortui pontificis funꝰ celebraret. Ipſe
v̄o qd̄ inſtituit dum in vita eſſ̄: non v̄bis t̄m
ſ re ipſa ꝓprobauit. Sacerdotū eīn funeribꝰ
ſemꝑ interfuit. Egrotos p̄terea inuiſit: pau-
ꝑes aluit: deſꝑatos ⁊ calamitoſos ꝯſolatus
eſt: viduas ⁊ pupillos acerrime tutabatur:
His artibꝰ vitam ſanctiſſimam t̄ducēs ſuo
magiſq̄ p̄pl̄i romani tꝑe morit̄ pontificatus
ſui anno ſecundo: menſe. vj. die. ix. Sepultꝰ
eſt aūt an̄ fores baſilice beati Petri ap̄li. In-
terim v̄o dies. xv. ep̄atus vacat.

Nicolaus .j.

Nicolaus primꝰ: patria Romanꝰ
patre Theodorio bene ac ſancte
a teneris annis educatꝰ: p̄mo qui
dem ſubdyaconus a Sergio: mox v̄o dyaco
nus a Leone creat̄. In q̄ ordine adhuc ꝯſti-
tutus nullum genus pietatis omittens. Be
nedicti corpus ſuis manibꝰ tumulo colloca-
uit non ſine multis lacrimis. At v̄o cum pa-
cto de more funere creare alteꝝ pontificem
neceſſe eſſet: cunq ieiunijs: vigilijs: oꝛonibꝰ
inſtarent homines: vt talem a deo ꝯſeq̄rent̄
pontificem: q̄lem amiſerant: in baſilica ſc̄ti
Dyoniſij ꝯfeſſoris atq pontificis (eo nanq
eiꝰ rei cauſa ꝯuenerant) pꝰ longā ꝯſultatoꝝ
Nicolaum abſentem pontificem creant: ⁊ fu
gientem in vaticanum: latitantemq vitandi
honoris cauſa ꝗſitum in atrium lateranēſe
pduxerunt: ⁊ nolentem etiam in ſolio apo-
ſtolico collocarunt. Deinde v̄o in baſilica
Petri ꝯſecratus: ſumptaq de more pontifi-
cia corona: multa cum Lodouico Ceſare qui
tum aderat collocutus eſt: tum ad pontifica-
tum: tum ad impium ꝑtinētia. Cum v̄o Lo-
douicus ipſe ab vrbe diſceſſiſſet: conſcendiſ-
ſetq in loco: quem romani quintum appella-
bant: eo ꝓfectum Nicolaum ferunt: cum ꝓ-
ceribꝰ vrbis Rome itaq honorifice ſuſceptū
vt impator ad mille paſſus pontifici obuiam
factus ex equo deſc̄ēdens cum freno manibꝰ
attrectato in caſtra pduxerit. Erat eīn tante
veneratōis ⁊ maieſtatis: tante eloquentie ⁊
doctrine: vt ab omnibꝰ tanq̄ numen coleret̄.
Habito autem ſimul longo ⁊ ſecreto collo-
quio poſt epulas oſculoq inuicem dato ⁊ ac
cepto: ad vrbem pontifex redijt: quam q̄dem
ex creſcentia tyberis ita vexatam inuenit:
vt non niſi lyntribꝰ de vico ad vicum tranſi-
re liceret. Nam ⁊ eccl̄iam ſancti Laurentij
in lucina: ⁊ monaſterium beati Sylueſtri:
⁊ totam illam planiciem: que a via lata ad
radices tarpeie rupis ad viā argentariā ad
anētinū ducit ita occupauerat: vt iſtaē dilu-
uiū vulgo putatū ſit. Hac inūdatōne ⁊ mul-

te domus euerſe ſunt: ⁊ plures arbores euul-
ſe: ⁊ ſata paſſim diſiecta. Neqꝫ hoc ſemel eo
anno: ſed iteꝝ decembri mēſe Rome accidit.
Emendare hec damna vel potiꝰ delinire pō-
tifex enixus: nullum genꝰ officij ⁊ pietatis in
ciues ſuos omiſit. Interim vō Michael the-
ophili filius Conſtantinopolitane vrbis im-
pator legatos cum muneribꝫ Romam miſit
q ⁊ limina apoſtoloꝝ ⁊ pontificem inuiſerēt.
Hec aũt munera fuere: patena aurea: ⁊ calix
aureꝰ iuſti ponderis cum gēmis magne eſti-
matōis. Hic eſt ille Michael: quem poſtea
Baſiliꝰ ꝯſors imperij factus dolo necauit: vt
ſolus impio potiret̄. Habiti ſunt aũt a ponti-
fice ꝑbenigne legati: ⁊ domum viciſſim cum
muneribꝫ miſſi. Nicolaꝰ vō pontificie digni
tati admodum ꝯſulēs. Johānem archiepm̄
Rauennatē ad ſedem aplīcam ꝓpter obiecta
crimina venire recuſanteꝫ dignitate ꝓuauit.
Js autem Papiaꝫ ad Ludouicum ꝯfugiēs:
ab impatore lr̄as ꝯmendaticias ad pontificē
obtinuit: ⁊ legatos q a pontifice impet̄rent:
vt Johanni archiepō Romam ad cām dicē-
dam tuto ꝓficiſci liceret. qđ haud ḡuate pō-
tifex conceſſit. Johannes autem facta dicen-
di copia in magno p̄ſulum ꝯuentu in domo
Leonina nil aliud faſſus eſt q̄ ſe maieſtatis
reū ēē: ob eam rē ⁊ a pontifice ⁊ ab his q eo i
conuentu aderant ſe veniaꝫ petere. Motus
hac ꝯfeſſione pontifex: ⁊ p̄cibꝫ q tum aderāt
his ꝯditionibꝫ Johannem in grām recipit:
vt ſe in ꝯcilio de hereſi purgaret: vtqꝫ q̄tan-
nis Romam ſe ꝓfectuꝝ polliceret̄ quoad fi-
eri poſſet. Et ne electos eī canonice in flāmi-
nia epōs ꝯſecrandi facultatem hr̄et niſi id ſi-
bi a ſede aplīca lr̄is concederet̄: neue eoſdeꝫ
epōs Romam ꝓficiſci quotienſcunqꝫ vellent
ꝓhiberet: vtqꝫ ei nullam exactionem: quam
ſacri canones non recipiūt: nullum morem:
nullam conſuetudinem introducere liceret.
Poſtremo vō ei ſub anathematis pena man
datum eſt. ne de bonis ecclīe qcq̄ immutaret
aut decerneret inconſulta ſede aplīca: neue
etiā ꝓhana ei recipe liceret: niſi id placere
ſummo pontifici intellexiſſet. Has autē ſan-
ctiſſimas iuſſiones tota ſynodus ita appro-
bauit. vt ab oībꝫ ter acclamatum ſit. Rectū
iudicium ſummi p̄ſulis. Juſta diffinitio pa-
ſtoris vniuerſalis ecclīe. Salubris inſtitutō
xp̄i: diſcipulis omnibꝫ placet. Omnes aũt ea-
dem dicimꝰ: eadem ſapimus: eadem iudica-
mus. Tum vō Johannes videntibꝫ omibꝫ:
eadem ſe ꝯſuatuꝝ iureiurando ⁊ ſcripto cō-
firmauit. Atqꝫ ita ſoluta ſynodo Johannes
Rauennam ad ſuos redijt: liberatus autem

hac moleſtia pontifex eccleſiam dei genitri-
cis (que p̄us antiqua nūc vulgo noua appel-
lat̄) reſtituit: egregijſqꝫ picturis exornauit.
Regem bulgaroꝝ cum omni ꝓuintia ad fi-
dem xp̄i lr̄is ⁊ ſanis admonitionibꝫ conuer-
tit: eiſdemqꝫ bulgaris epōs ⁊ p̄ſbiteros de-
dit: q neophitos in fide confirmarent. pulſo
photino: cuiꝰ fraude in errorem bulgari di-
lapſi fuerant. Pacem p̄terea inter Lodoui-
cum impatorem ⁊ Andaliſium Beneuen-
tanum ducem ꝯpoſuit. Saracenos Bene-
uentum vſqꝫ aliquando ꝑuagatos repulit.
Poſtremo vō approbante Lodouico impato
re inſtituit: ne p̄nceps vllus ſecularis aut im
pator concilijs clericoꝝ intereſſe auderet: ni
ſi de fide ageret̄: licere tum ac par eſſe cenſu-
it. Sunt qui ſcribant beatum Cyrillum ex
Cherſona ponti ſancti Clementis corpus
Romam tum detuliſſe: idqꝫ in eccleſia his
tempibꝫ ſancti Clementis appellata: recon-
ditum fuiſſe: nec ita multo pꝰ Cyrillum mor
tuum eo loci ſepultum iacere. Nicolaꝰ auteꝫ
in omni genere v̄tutis vnici viri exempli vir
ſeptimo pontificatus ſui anno: menſe nono:
die. xiij. morit̄ ⁊ ante fores baſilice beati Pe
tri ex teſtamento ſepelit̄. Sunt q ſcribant pꝰ
mortem eꝰ annis octo: menſibꝫ ſeptem. diebꝫ
nouem ſedem vacaſſe.

Hadrianꝰ. ij.

HAdrianus ſecundus: patria Ro
manus: patre Talaro epō Ser-
gio pontifici familiaris fuit: a cū
q aliqñ denarios q̄draginta dono accepiſſꝫ.
domū rediens diſpenſatori mādauit: vt eos
ꝑegrinis ⁊ paupibꝫ: q in ueſtibulo domꝰ ſue
ſtabant errogaret. Facere ille mandata co-
natus: cum videret ne minime qdem ꝑti tan
tula re ſatiſfieri poſſe: ad Hadrianum redi
ens: rem ipſam exponit. Tum Hadrianꝰ ac-
cepta pecunia ad paupes veniens ⁊ ternos
denarios ſingulis p̄ſtitit: ⁊ totidem ſibi rei
familiari ſatiſfacturus reſuauit: admiran-
te diſpenſatore miraculo rei. Cui Hadrianꝰ
vides inqt q̄ benignus ⁊ largus ſit dominus
his p̄ſertim: q liberales ⁊ munifici in paupe
res ſunt. Hac ⁊ alijs virtutibꝫ tanto in p̄cio
apud omnes fuit: vt cum de pontifice crean-
do ſmo haberet̄: certatim omnes vnicū Ha-
drianum deligerent: quē etiam ab ecclīa ſan-
cte dei genitricis ad p̄ſepe ad lateranenſem
baſilicam nolentē detulere: ac ſtatim ponti-
ficem crearunt. Non eſt habita in tanto tu-
multu cuiuſpiaꝫ rō. Hanc ob rem Lodouici
legati q eꝰ rei cā aderant indignati. qđ nuſq̄

(vt par erat) dum hec agerent̄ intereſſe potu
iſſent: ⁊ auctoritatem īpatoris in creando
pontifice interponē. Legatis aūt hac rōne ſa-
tiſfactum eſt: ꝙ dicerent multitudinis volū-
tatem in tanto tumultu moderare non potu
iſſe: eos tn̄ recte facturos ſi viꝝ optimū: quē
⁊ clerus ⁊ ꝑplꝰs elegerat de more pontificem
ſalutarent. Fecere id legati: ꝙꝙ aperte cerne
rent cleꝝ ⁊ ꝑplm̄ eligendi pontificis totā au-
ctoritatem ſibi vendicare: ne deinceps pnci-
pis cuiuſpiaꝫ nutꝰ expectarent̄. Forte eī: vt li-
bertas eccl'iaſtica tum inoleſcēt. Supuenere
a Lodouico īpatore lr̄e: qbꝫ romanos ad-
modum laudat: ꝙ ſummū pontificem ſancte
⁊ integre creaſſent: non expectato alioꝝ vo-
to: q forte ea in re ob ignoratōeꝫ ꝑſonaꝝ mi-
nꝰ iudicij habuiſſent. Qui eī̄ fieri poſſe dice
bat: vt pegnꝰ ⁊ hoſpes dignoſcē poſſet ī ali-
ena repu. qs potiſſimū ceteris ꝑferendꝰ ſit.
Id maxime ad ciues ꝑtinē: ⁊ ad eos ꝑſertim
q cum inglinis familiariter vixere. Hadria-
nus aūt pontificatū adeptus: omnia q̄ ad ho-
norem ſummi dei ꝑtinerāt diligent̄ circūſpi-
ciebat: vbis: exemplo: auctoritate: tum ſua:
tum maioꝝ vnumquēqꝫ ad bn̄ beateqꝫ viuē-
dum cohortatꝰ. Circūuentos etiam alioꝝ iu
dicijs ⁊ potentia acerrime tutatꝰ eſt. Haberi
eī̄ ſynodum Conſtantinopoli paſſus eſt: q̄
⁊ pulſus Photius vir ſeditioſus: ⁊ reſtitutꝰ
Ignatius iam antea iniuria pulſus. Habi-
ta etiam in eadem ſynodo longa ꝯtentio eſt:
bulgari ne (quoꝝ legati tū aderant) ſedi ro-
mane an ꝯſtantinopolitane ſubiecti eſſent.
Tandem vō Baſilio ꝯdicente romane ſedi
adiudicant̄. Quare Hadrianꝰ a bulgaris ro
gatꝰ: vt viꝝ vita ⁊ doctrina inſignē in ꝓuinci
am mittēt: cuiꝰ auctoritate ⁊ exemplo in fide
xp̄i retinerent̄. Tres ſctiſſimos viros eo cū
ſumma ꝑtate miſit: q eccl'ias illas ex ſnīa ad
meliorem cultū redigerēt. Hi aūt fuere Syl-
ueſter ſubdyaconꝰ. Leopardꝰ anconitanus:
Dn̄icꝰ taruiſinꝰ: q rē oēm ex ſnīa pontificis
breui ꝯpoſuere. Quāꝙ bulgari non ita mul-
toptꝰ donis ⁊ pollicitatōibꝫ a ꝯſtantinopoli-
tanis corrupti: pulſis latinis ſacdotibꝫ gre-
cos recepint: q̄ qdem ſeditio multoꝝ maloꝝ
incendia int̄ grecos ⁊ latinos ſuſcitauit. Ha
drianꝰ vō ſeſe oībꝫ eccl'ie hoſtibꝫ q̄ad fieri po
terat obijciēs: cū mortuo Lodouico Carolū
filiū inunctꝰ eſſet: morit̄ pōtificatꝰ ſui an-
no. v. men. ix. die. xij. Eiꝰ aūt an̄ mortē ⁊ tribꝫ
diebꝫ ſangne apud Brixiaꝫ pluit: ⁊ locuſte
gallias mirūimmodū vaſtarunt tam calami-
toſe mortis indicia ꝑmaxima.

Johannes. viij.

IOhannes octauꝰ: patria Roma-
nꝰ: pr̄e Gundo: initō pontificatꝰ
ſui Carolū: q tum Romaꝫ vene-
rat īpatorem decernit. Hanc ob rē indigti
duo Caroli Lodouici regis Germanie filij:
ꝯtractis vndiqꝫ copijs in ytaliaꝫ deſcendūt
patruū Carolum īpio ſimul ⁊ vita ꝓuatu
ri. Is aūt tridentinos ſaltꝰ nepotibꝫ clauſurꝰ
cum exercitu Veronā properās: apud Mā-
tuam valitudine correptꝰ: venenata potione
morit̄: quaꝫ Sedechias iudeus quo medico
vtebat̄: curande valitudinis cauſa (vt credi-
tum eſt) ei dederat. Ea re cognita Johannes
pontifex omnibꝫ viribꝫ annitebat̄: vt Lodo-
uicus rex Francie Caroli filius imperator
decerneret̄. Quo minꝰ aūt id faceret obſtitere
romani ꝓceres. Carolum tercium Germa-
nie regem: q cum fratre Carolo magno iam
partem ytalie occupauerat: īpatorem eſſe
cupientes. In tanta vō ſeditōe cum nō deeſ-
ſent: qui etiam Lodouico fauerent pontifex
capit̄: ⁊ in vincula conijcit̄. Hanc ob rem nō
ita multoptꝰ adiuuantibꝫ qbuſdam amicis
e vinculis ꝓlapſus: ad Lodouicuꝫ cognomē-
to balbum in Franciam ꝯfugit: vbi ꝑ annuꝫ
immoratus ⁊ regem inunxit: ⁊ ꝯtrouerſias
quaſdam inter eccleſiaſticos ortas ſuſtulit.
Nam Gibertus neumanēſis epiſcopus Le-
onem abbatem poſſeſſione monaſterij ſui vi
priuauerat. Erat eī̄ monaſteriū ſancti Pe-
tri: in quo beati Egidij corpus quieſcebat.
Situs autem loci flauianus appellatus eſt a
valle flauiana: quam flauius quondam rex
beato Egidio donauerat: is poſtea eo loci in
honorem Petri ⁊ Pauli monaſterium con-
diderat. Multis itaqꝫ ep̄is ⁊ iudicibꝫ aſtan
tibꝫ pontifex cognita cauſa Leoni monaſte-
rium adiudicat. Arelate hec ꝯtentō extincta
eſt. vn̄ Johannes abiens annuente Lodoui-
co apud Trecas ciuitatem ꝯcilium habuit.
in quo ⁊ multa ad fidem ꝑtinentia ſunt inſti
tuta: ⁊ flandris qui tum primum ex locis
nemoroſis ad meliorem cultum venerāt ep̄s
datꝰ ē. Verꝫ cū ytalia a ſaracenis vaſtaret̄:
cūqꝫ iam mōtis caſſini mōſteriū cepiſſent ac
diripuiſſent. Johes romā accitꝰ adiuuātibꝫ
ꝑncipibꝫ xp̄ianis agarenoꝝ magnā ꝑtē yta-
lia ac Sicilia expulit. Carolum preterea:
quo ei liberius in vrbe viuere liceret: im-
perij corona donauit: terciuſqꝫ Carolus ap-
pelatus eſt. Qui poſtea in normannos mo-
uens. Franciam ⁊ Lothoringiam vaſtan-

tes ita eos ꝑdomuit: vt Rothifredus eorum
rex pacem petere ⁊ fidem xp̄i ſuſcipe coact⁹
ſit: quem imꝑator in gratiã recipiens e ba-
ptiſmatis fonte leuauit: vt ſcribit Anaſtaſi⁹
q tum in p̄cio erat romane eccleſie Biblio-
thecarius: vir ſane ita vtraq; lingua doctus
vt e greco in latinum ⁊ ſeptimam vniuerſa-
lem ſynodum: ⁊ hierarchiam Dyoniſij Ari
opagite: ⁊ vitas multoꝝ ſanctoꝝ Caroli grã
in latinum eleganter ⁊ docte tranſtulerit.
Sunt q ſcribant Carolum ipſum multa mo
naſteria condidiſſe: ac rem diuinam auxiſſe
Sed hec eius precipua laus: ꝙ multos ad
ſcribendum impulit. Nam ⁊ Milo beati
Amandi monachus: eiuſdem ſancti vitam
accomodate ꝯſcripſit. ⁊ Johannes ſcotus
quedam noſtre religionis acutiſſime diſpu-
tata grauiſſime compoſuit. Non caruit eti-
am hac laude ſcribendi Johannes pontifex
dum adhuc priuatus eſſ3. Dyacon⁹ enim p̄-
mi Gregorij vitam q̃tuor libris egregie con-
ſcripſit. Cum vͦ in pontificatu annis decē:
dieb⁹ duob⁹ vixiſſet moꝛit̃: ⁊ in baſilica Pe-
tri ſepelit̃.

Martinus .ij.

Martin⁹ ſecundus: natione Gal-
lus: patre Palumbo: pt⁹ Johã-
nem pontificatum inijt. Sunt q
hunc Marinum vocent: quos ego ſimilitu-
dine ſcriptionis deceptos puto. Martinus
itaq;: cui⁹ vita ideo breuior eſt: qꝛ breui tem-
pore in pontificatu vixit: imꝑantib⁹ apud
Conſtãtinopolim Leone ⁊ Alexandro Ba-
ſilij filijs: in occidente vͦ Carolo tercio: quē
ab Johanne octauo coronam accepiſſe ſcri-
pſim⁹: quenq̃ normam nos Galliam infeſtã-
tes: ita continuis p̄lijs attriuiſſe: vt eos ⁊ fi-
dem xp̄i: ⁊ leges victoris accipe cogēt. Sunt
q ſcribant Martini fraude: vt in formoſo di-
cetur Johannem pontificem ita ſeditionib⁹
agitatum fuiſſe: vt ei in vincula coniecto au-
fugere neceſſe fuerit. Martin⁹ autem malis
artib⁹ pontificatum adept⁹. breui moꝛit̃. An-
num em̄ ⁊ menſes q̃nq; tantummodo in pon-
tificatu vixit: nil dignum memoria gerens:
vel ob breuitatem temporis: vel ꝙ nil tum ac-
cidit: quo nomen eius fieret illuſtri⁹: vel ꝙ
dei nutu malis artib⁹ principatus acquiſiti
veram gloriam vnicum optimi principis ci-
bum amittunt.

Hadrianus .iij.

Hadrian⁹ tercius. patria roman⁹
patre Benedicto: tanti animi fu-
it: vt initio pontificat⁹ ſui ſtatim
ad ſenatum ꝑplmq; retulerit: anno domini
octingenteſimononageſimoqnto: ne in cre-
ando pontifice imꝑatoris auctoritas expecta-
ret̃: vtq; libera eſſent ⁊ cleri ⁊ ꝑpl'i ſuffragia:
qͦd qdem inſtitutum a Nicolao p̄mo tenta-
tum potiuſq̃ incohatum diximus. Illectum
credo hac oportunitate Hadrianum: ꝙ Ca-
rolus imꝑator ab ytalia cum exercitu diſce-
dens in normannos rebellantes mouerat.
Fuerat ei in animo gentem ingetã omnino
delere. At vͦ cum id difficile videret̃: nec fie-
ri ſine magna ſuoꝝ clade poſſet: partem illã
Gallie ad incolendum his conceſſit: q̃ vltra
Sequanam flumen eſt: queq; hodie a gente
ip̄a. Normandia vocat̃. Pendere at̃ quotan-
nis vectigal Regib⁹ Francie ſunt iuſſi: ne vi
ſed benignitate imꝑatoris Caroli loca illa
obtinuiſſe viderent̃. Interea vͦ Gulielmus
cognomento pius Aquitanie dux: ⁊ Auer-
nie comes: cum ſtirpe virili careret. Clunia-
cenſe monaſteriũ in fundo paterno Burgũ-
die pago maſticenſi magnificentiſſimis ope-
rib⁹ inchoauit eidemq; loco Bernonem ab-
batem p̄fecit: deſignatis ꝓuentib⁹: vnde mo-
nachi viuerent. Ante tempus vͦ Gulielm⁹
moriens monaſterium imꝑfectum reliquit.
Ebo comite pictauienſe herede inſtituto: q
rem ip̄am ex teſtamento curaret. Hadrian⁹
autem pontifex. de quo clerus ꝑpl'uſq; roma-
nus magnam ſpem ꝯceperat ob eius vͦtutem:
⁊ magnitudinem animi. anno p̄mo ⁊ menſe
ſcdͦo pontificat⁹ ſui moꝛit̃: ſepelit̃q; in baſi-
lica Petri collacrimantib⁹ omnib⁹ ⁊ inge-
miſcentib⁹ tantum ꝑentem iniq̃ tp̄e tam repē-
te ſibi ablatum eſſe.

Stephan⁹ .v.

Stephanus q̃ntus. patria Ro-
manus: ex via lata p̄re Hadria-
no pontificatum inijt. eo tempe q
normanni adiunctis ſibi dacis omnem fer-
me Galliam ruptis federib⁹ vaſtarunt. Ti-
more vͦ tante incurſionis beati Martini
corpus Turonis Altiſiodoꝝ deportatum
eſt: ⁊ in eccleſia ſancti Germani collatum.
Accidiſſe miraculum tum ferunt: orta inter
monachos diſcordia. cui potiſſimum ſancto
nomen eccl'ie aſcriberet̃. Hanc ob rem diſcu-
tiende ambiguitatis cauſa leproſus in me-
dio vtriuſq; ſancti collocat⁹: ea parte ſanat̃:
qua ad Martinum vergebat: conuerſus de-
inde in alterã ꝑtem vͦtute beati Martini in-

teger omnino redditur. Hoc totũ a Germa-
no hoſpiti ſuo tributũ credit̃: ne ꝺ ſanctitate
eius ob tranſlationez quicq̃ diminutum vi-
deretur. Sunt qui ſcribant huius pontifi-
cis tempore Carolum cognomento. groſſuz
qui iã annis. xij. imperauerat: poteſtate de-
iectum ab optimatibus ſuis fuiſſe ob ſegni-
tiem corporis ⁊ ingenij tarditatẽ: in locũq;
eius Arnulphum nepotem ſuffectum fuiſſe:
qui ſeptimus a Carolo magno imperator ẽ
habitus. Hac itaq; perturbatione rerũ ille-
cti hũni gẽs ſcythica: vt Uincentius ⁊ Mar-
tinus ſcriptores referunt: ĩ pãnoniã inferio-
rem ad cõſanguineos vngaros deſcẽdẽtes:
pulſis ĩde gepidis ⁊ auaribꝫ ĩpam occupãt:
ide ĩ Germaniam hoſtili agmĩe mouentes ad
Belgicã vſq; Galliã ꝑuenẽ: ferro ac flãma
oĩa vaſtãtes. Stephanꝰ võ ĩ tãta rerũ ꝑtur-
batiõe ſanctitate Luithprãdi ticinẽſis eccle-
ſie dyaconi: valdridi Bauari: Gerardi pi-
ctauienſis mirifice recreabat̃. Quoruz vita
⁊ moribus ita chriſtiana fides ĩolevit: vt ⁊
monaſteria multa ⁊ ſacella magnis ſumpti-
bus in vtraq; Gallia ſint cõdita. Moritur
autez Stephanus pontificatus ſui anno ſe-
xto: die. xj. vacat tum ſedes diebꝫ quinq;.

Formoſus

Formoſus portuenſis epiſcopus
poſt Stephanũ põtifex creatur:
qui ſtatim inito magiſtratu eccle-
ſiam Petri principis apoſtolorũ levi pictu-
ra exornauit. Hic aliquãdo Johãnis ponti-
ficis ſeueritatẽ veritus: epiſcopatũ ſuũ deſe-
rens ĩ Gallias aufugit. Uerũ cũ reuocatus
redire abnueret: anathemate notatus. Ro-
mam veniẽs omni eccleſiaſtica dignitate pri-
uatur: prophana ĩdumenta ſimul cũ moribꝫ
aſſumẽs. Sunt q̃ arbitrãtur hoc ideo formo-
ſo accidiſſe: q̄ eius cõiuratiõis cõſcius ⁊ au-
ctor fuerit: qua Johãnes captꝰ ⁊ in vincula
cõiectꝰ ẽ. Hac itaq; cõtumelia motꝰ Formo-
ſus: ab vrbe diſcedẽs iureiurãdo affirmauit
ſe nunq̃ poſtea vel Romã vel ad epiſcopatũ
rediturũ. At võ Martinꝰ pontifex Johã-
nis ſucceſſor: hominẽ poſtea iuramẽto ſolutũ
in patriã ⁊ priſtinã dignitatẽ reſtituit: vnde
ad pontificatũ nõ ita multo poſt largitione
potiꝰ q̃ virtute cõtradicẽtibus quibuſdã aſ-
ſumit̃. Arnulphus autẽ quẽ ſeptimuz a Ca-
rolo imperatorẽ diximꝰ: primo quidẽ ſtren-
nue ſumptis armis normãnos adhuc rebel-
lantes magnis cladibus ꝑdomuit. Uerũ po-
ſtea nimio ſucceſſu elatus: ita contumax in
omnes tum vel maxime in eccleſiaſticos fa-
ctus eſt: vt dei nutu pediculari morbo breui
conſumptus ſit. Huius in locũ poſtea ſuffe-
ctum Lodouicum imperatorẽ legitur: quez
tamen nuſq̃ habuiſſe imperij coronam acce-
pimus. Hic autem (vt Martinus ſcribit)
cum Berengario duce Foroiuliano a regi-
bus longobardorum originem ducẽte: ⁊ Aui-
tum paternumq; regnum repetente armis
decernens: cuz primo quidẽ ſuperat ⁊ vicit.
Mox renouato prelio apud Ueronam Lo-
douicus ſuperatus ingenti ſuorum clade: ca-
pitur ⁊ oculis priuatur. Atq; ita imperiuz
quo annis fere centum Frãci potiti ſunt: de-
mum in longobardos tranſfertur: imperan-
te apud grecos Cõſtãtino Leonis filio. Ue-
rum neſcio quo fato accidiſſe dicam: vt vna
cũ induſtria imperatorũ ſimul etiaz pontifi-
cum virtus ⁊ integritas defecerit: que quidẽ
tempora in feliciſſima eſſe arbitror: cum au-
ctoritate Platonis tales ſoleant eſſe reliqui
ciues quales ſunt in rẽpublicam principes.
Ad formoſum redeo cuius tempora ne om-
nino infeliciſſima haberentur effecit Re-
migij Altiſiodorẽſis virtus ⁊ doctrina. Hic
enim multa commentatus eſt: ⁊ ſcripſit in
Matheuz potiſſimũ ⁊ pauli epiſtolas. Sũt
qui ſcribant huius interpretationis aucto-
rem fuiſſe Remigiuz remenſem: non autem
hunc de quo loquimur: vtcunq; ſit conſtat
vtrunq; Remigium doctiſſimũ fuiſſe. For-
moſus autem pontificatus ſui anno quinto
menſe ſexto moritur. Uacat tum ſedes diebꝫ
duobus.

Bonifacius. vj.

Bonifacius ſextus: natione tuſcꝰ:
in demortui Formoſi locum pon-
tifex creatur. Quantuz autem in
põticatu vixerit magna cõtrouerſia eſt. Plꝰ
enim alij: minus quidã temporis huic aſcri-
bunt. Sentio ego cũ pluribus: qui affirmãt
pontificẽ hũc diebus tantũmodo ſex ⁊. xx. ĩ
pontificatu vixiſſe. Hoc (vt credam) faciunt
hyſtorie. in quibus nulla vel parua de h̃ ho-
mine fit mentio. Quo enim mõ fieri poſſe:
vt huius tẽpora ſub ſilentio preterirentur: ſi
annis duodecim (vt quidam referũt) in ſede
Petri vixiſſet. Ponere itaq; hũc hominẽ in
catalogo ſummorũ pontificũ iſtitui: nõ pro-
pter res geſtas: que nulle ſunt. Quid enim
geri in tanta breuitate tẽporis potuit. Sed
quia legittime ⁊ recte pontifex creatus eſt.
Moritur enim (vt dixi) põtificatus ſui die
ſexto. ⁊. xxx. ſepelit̃q; in baſilica Petri.

Stephanus. vj.

S Tephanus ſextus: patria Rõa-
nus: Anagninus epiſcopus pon-
tifex creat⁹: tãto odio pſecutus ẽ
Formoſi nomẽ: vt ſtatim eius decreta abro-
gauerit: res geſtas reſciderit. Licet quidam
ſcribant ipſum Stephanũ epiſcopatũ Ana
gnie a Formoſo conſecutum fuiſſe. Sed ego
arbitror hoc odiũ ex ambitione ortum fuiſſe
cum iaʒ eo deueniſſent eccleſiaſtici: vt nõ co
acti: vt antea: ſed ſponte ⁊ largitionib⁹ pon
tificium munus obirent. Hinc odium ortuʒ
eſt quo etiam in mortuum Stephan⁹ ſeuie
bat: ꝙ ei antea impedimẽto fuiſſet: quo mi-
nus optata ſede potiretur. Refert Marti-
nus ſcriptor Stephanũ tanta rabie deſeuiſ-
ſe. vt habito cõcilio corpus Formoſi e tumu
lo tractum pontificali habitu ſpoliatum: in
dutumqꝫ ſeculari ſepulture laicorũ manda-
uerit: abſciſſis tamen dextere eius duob⁹ di
gitis: illis potiſſimũ quibus in conſecratio-
ne ſacerdotes vtuntur: in tyberimqꝫ proie-
ctis: ꝙ vt ipſe dicebat cõtra iura ſacramenti
Romaʒ ⁊ ſacerdotiũ repetiſſet: quo a Iohã
ne octauo iure ſpoliat⁹ fuerat. Magna fuit
hec controuerſia ⁊ peſſimi exempli: cum po
ſtea fere ſemper ſeruata hec cõſuetudo ſit: vt
acta priorum pontificũ ſequentes: aut infrin
gerent: aut omnino tollerent. Quod hacte-
nus certe ab optimis illis pontificib⁹: quo-
rum vitas conſcripſimus: alienũ fuit. Pau
lum certe abfuit: quin noſtra tẽpeſtate Pau
lus ſecũdus venetus Formoſi nomẽ (vt fit)
ſibi inderet: ꝙ id nomẽ ei maxime conueni-
re videretur propter proceritatẽ corporis ⁊
maieſtatẽ. Quo minus autem id faceret de-
terruere cũ cardinales quidã hiſtorie ñ igna
ri: ne ei poſt morteʒ id accideret: quod olim
Formoſo. Tulit id egre Paulus: quia nil
ei preter hoc nomen ad ſummã felicitatẽ de-
eſſe videbatur. Interim vo ignauia pontifi-
cũ fretus Conſtantinopolitanus imperator
Symbaticũ patriciũ protoſpatariũ ſuuʒ in
Italiã cũ exercitu mittit: qui Beneuentum
tercio mẽſe poſtea ꝙ̃ obſideri ceptũ eſt. i po-
teſtatem ſuam redegit. Poſſeſſum ante a lõ-
gobardis annis. ccc. ⁊ triginta. Uerum an-
no tercio poſt Guido longobardus pulſis
grecis vrbeʒ recuperat: atqꝫ ita denuo ad lõ
gobardos recidit. Ad Stephanũ redeo: qui
pontificatus ſui anno primo: menſe tercio
moritur. Sedes autem eius ex morte trib⁹
diebus tum vacat.

Romanus.

R Omanus patria romanus: vbi
pontificatũ iniit. Stephani pon-
tificis decreta ⁊ acta ſtatim ipro-
bat abrogatqꝫ. Nil eniʒ aliud hi pontificuli
cogitabant: ꝙ̃ ⁊ nomen ⁊ dignitatẽ maiorũ
ſuorum extinguere: quo nihil poteſt eſſe pei-
us ⁊ anguſtioris animi. Qui enim his arti-
bus nituntur: nulla virtute muniti: eo ꝺ lo-
co abradere benemerẽtes conantur: quẽ ipſi
ob ignauiam ⁊ maliciam attingere non poſ
ſunt. Neminem ſiquidem vnꝙ̃ inuenies alie
ne fame inuidere: niſi qui omnibus probris
contaminatus deſperat: ſuum apud poſte-
ros celebre nomen aliquãdo futurũ: hi ſunt
qui fraude: malicia: dolo: maledicentia ꝺ hu
mano genere benemeritos mordẽt: lacerãt:
accuſant: corrodunt: tanꝙ̃ ignaui canes ⁊ i-
utiles. nec feris ſeſe obijcientes ob timidita
tem: ſed vinctas ⁊ caueis incluſas morden-
tes. Commemorare tamen huius põtificis
nomen libuit: quia de more Petri ſedem ob
tinuit. in qua tercio pontificatus ſui menſe
demoritur.

Theodorus. ij.

T Heodorus ſecundus: patria rõa
nus: pontifex creatus veſtigia ſe-
ditioſorum ſequitur. Nam ⁊ For
moſi acta reſtituit: ⁊ eius ſectatores in pre-
cio habuit: imperante adhuc in Italia (vt q
dam volũt) Arnulpho: regnãte i frãcia Ca
rolo ſimplici. Cõſtantinoqꝫ Leonis filio ori
entale imperiũ gubernãte. Quo quidẽ tẽpo-
re ſaraceni Apuliã igreſſi: occupatoqꝫ ſan-
cti angeli mõte. magnã vim hominũ ⁊ peco-
rũ cepere. Uerũ itali tumultuaria manu cõ
parata magna ex hoſtibus edita ſtrage pre-
dam recuperãt. Agebant hec in Italia. cuʒ
Gulielm⁹ cognomẽto ſectorferri Engoloſi-
ne comes a Carolo caluo originẽ ducẽs. mo
naſterio cartuſienſi reliquias ſanctorũ. q in-
curſionis normãnice tẽpore inde ablate fue
rant. reſtitui mãdauit. Uidebat enim ſedi-
tionem inter populos orituram quieſcenti-
bus iam normannis. niſi in loco priſtino re
liquie collocarentur. Qui fuerint norman-
ni haud ſatis conſtat. Sunt tamen qui di-
cant eos ex Noruegia in Galliam deſcẽdiſ-
ſe. At Theodorus vigeſimo pontificatus
ſui die moritur. nulla magnopere de ſe reli-
cta memoria. ob breuitatem temporis.

Johãnes .ix.

IOhãnes Ronꝰ. patria romanꝰ: põtifex creatus: Formoſi cauſam in integrum ſtatiȝ reſtituit aduerſante magna populi romani ꝑte: qua ex re tanta ſeditio orta eſt: vt Paulū admodū ab iuſto prelio abfuerit. Is auteȝ Rauēnaȝ ꝑfectus. iiij. ⁊. lxx. epiſcopoꝝ habitu conuētu: ⁊ Stephani res geſtas iꝓbauit: ⁊ formoſi acta reſtituit diiudicans perperaȝ a Stephano factum: qui cenſuit eos iterum ordinandos eſſe: quos formoſus ad ſacros ordines aſciuerat. Hoc tum accidiſſe putaueriȝ ego: cuȝ quia põtifices ĩpi a Petri veſtigijs diſceſſerãt: tum vel maxime: quia reſpublica chriſtiana ignauos ⁊ deſides principes habebat: quorum maxime intererat naviculam Petri fluctibus exagitari. ne ſi gubernator aliquando reſipiſceret. pricipes ĩpos vt malos nautas e repu. deijceret. Deditus erat voluptatibus Arnulphus. nõ multum diſtabat a ſuo cognomēto Carolus rex frãcie quem ſimpliceȝ vel potius ſtoliduȝ vocabant. Hac autem opportunitate illecti vngari gens quidem fera ⁊ indomita hoſtili manu Italiam primo mox Germaniaȝ ⁊ Galliam ita inuadit nemine prope reſiſtente. vt ferro ac flamma omnia quoquo proficiſceretur abſumeret nulli mortalium etati aut ſexui parcens. Preterea vō aphri Calabryã ingreſſi. cum iam magnaȝ prouincie parteȝ cepiſſent oppugnarentqȝ. Coſentiam eorum rege in oppugnatione ictu fluminis diuinitꝰ mortuo. paſſim dilabuntur ⁊ ad ſuos redeunt. Deus enim populi ſui calamitateȝ miſeratus a principibus terre derelicti. tuȝ demum teluȝ ſuum in hoſtes chriſtiani nomis direxit. quod niſi feciſſet de nomine italico de eccleſia actum ꝑfectum tum putabatur. Adeo ſocordes ⁊ nullius ꝑcij homines i pn̄cipatibus tū erãt. Johãnes autē põtificatꝰ ſui anno ſecūdo die. xv. moriens. nil de ſe dignum memoria reliquit niſi ꝙ ſeditiões qſ̄dam prope extinctas reuocauit.

Benedictus .iiij.

BEnedictus quartus patria romanus pontifex creatur ob eius humanitatē ⁊ clementiã. Veruȝ nil ſuo tēpore geſtū ē quod magnopere collaudari poſſit. Acciderat huic etati. qđ alijs iterdū ſolet vt hominuȝ induſtria in quouis genere virtutis cõſeneſceret nullis chalcaribus adhibitis. quibus hominū ingenia ad laudem excitarentur. quod fieri a bene inſtitutis populis optimiſqȝ pn̄cipibus conſueuit. Cõſtat enī (vt antea dixi) Lodouicū Arnulphi filiū imperiū paternū repetere conãtem. eo tēpore Verone captū ⁊ iterfectum a Berigario fuiſſe atqȝ tū primū genꝰ Caroli magni ignauia poſteriorū principū tã Frãcie ꝙ̄ etiã Germanie iperij titulos amiſiſſe. Verū ē certe quod Criſpꝰ ait. q̄ orta ſūt occidūt. q̄ aucta ſeneſcūt. Imperiū ipſum magnū habuit incrementū. verū poſtea pn̄cipū ac populi romani ignauia ſplēdor ille romani nomis i obſcuras tenebras cõuerſus ē. tū vel maxie vbi remiſa exercitatione virtutis voluptatibꝰ ſe ⁊ thermis ad effeminãda corpora iuentis tradidē. Idē etiã accidiſſe pontificali dignitati dicere poſſumꝰ. Sanctitate enī ⁊ doctrina. q̄ nõ niſi magnis laboribꝰ conſumataqȝ virtute cõparantur. pontificū decus ſine vllis operibus. primo quideȝ auctum eſt inter tot hoſtes ⁊ obſtinatos ꝑſecutores chriſtiani nomis. mox vō vbi cuȝ ĩpis opibus laſciuire cepit eccleſia dei. verſis eius cultoribus a ſeueritate ad laſciuiam. peperit nobis tanta licentia peccãdi nullo pn̄cipe flagitia hominum tuȝ cohercēte hec mõſtra. hec portenta. a quibus ambitione ⁊ largitione ſanctiſſima Petri ſedes occupata ē. potiuſꝙ̄ poſſeſſa. Hec tum Benedicti laus eſt. ꝙ in tam corruptis moribus grauiter et conſtanter vitam ducens. pontificatus ſui anno tercio menſe quarto morit̄. Vacat tuȝ ſedes diebus ſex.

Leo .v.

LEo quintus. cuius patriam hiſtorici non ponunt pontificatum adeptꝰ a Chriſtoforo eius familiari dominandi cupido capitur. ⁊ in vincula conijcitur. quod quideȝ fieri nõ ſine magna ſeditione ⁊ multorum interitu potuit. Quante enim auctoritatis pontificatus tū eſſet vicio priorum pontificuȝ ex hoc vel maxime cõprehendi poteſt. ꝙ a viro priuato tãta dignitas vi ⁊ factione vno fere momento occupata eſt. Verum eſt certe quod dici ſoleȝ plus auctoritatis dignitatis ex hominibus capere ꝙ̄ ex dignitatibus homines. vt in cēſura romana apparuit: q̄ primo vt exiguus magiſtratus poſthabita eſt. Verum vbi ciuitatis optimates obire munus illud dignati ſunt: tantã ei auctoritatē tribuere. vt inter optimates infelix ꝓpe haberet̄. qui cēſoriam

dignitatē cōſecutus in vita nō fuiſſet. Criſtopherus itaqꝫ ſedē occupat .xl. Leonis in pōtificatu die: quem ego pre dolore animi paulopoſt periſſe crediderim: ꝙ ab eo potiſſimum honore ſpoliatus fuiſſet: quē ipſe vt lupum domi aluerat: vt illud Theocriti enutrito lupos qui te comedant.

Chriſtopherus.

Chriſtopherus: cuius patria ⁊ cognomētū ob ignobilitatē ignoratur. pontificatū malis artibus adeptus male amiſit. Septimo. n. menſe dignitate ac merito quidē eiectus: monaſticaꝫ vitam vnicū calamitoſoruꝫ refugium obire cogitur. In monaſteria enim tanq̄ in inſulas clerici male de eccleſia dei meriti tū relegabantur. Sunt qui ſcribant Criſtopherū deiectum pontificatu fuiſſe. Lodouico tercō imperāte. alij hec tempora Berēgario aſcribunt. quē diximus e duce Foro iuliano imperatorem creatū. ꝙ in Italia oriundus eſſet e ſtirpe longobardorū regū. quodqꝫ etiaꝫ in eo ſolo ſpes vnica imperij collocari tum maxime poterat ob virtutem ⁊ nobilitateꝫ. Ut autem credam Berengarium tuꝫ imperaſſe facit. ⁊ pontificum qui ante fuere breuis vita. quos tanq̄ monſtra quedam e medio breui deus ſuſtulit. ⁊ ipſiꝰ imperatoris tempus: qui ſuperato Guidone duce ſpoletano. interfectoqꝫ Ambroſio comite bergomate quos primo hoſtes habuerat. accepta a Formoſo imperij corona annis. ix. vixit. Quid vero poſtea Chriſtophero acciderit e pontificatu deiecto in Sergio dicetur.

Sergius. iij.

Sergius tercius: patria romanꝰ: patre Benedicto: pontificatum iniens: baſilicam lateranenſeꝫ q̄ tum corruerat reſtituit. Criſtopherū e mōaſterio tractū. in vincula cōiecit. Rebꝰ deinde cōfirmatis in Gallias profectus. Lotharij gratia ⁊ amicitia fultus. qui tum regnabat in Italiā rediēs. ⁊ Criſtopherū arctiore cuſtodia reuinxit. ⁊ Formoſi acta ita improbauit. vt denuo ad ſacros ordines eos admittere neceſſe fuerit. quos Formoſus antea ſacerdotali ordine dignos cēſuerat. Neqꝫ hāc quidem ignominiam mortuo intuliſſe contētus. eius cadauer e ſepulchro tractum capitali ſupplicio ac ſi viueret afficit. corpuſqꝫ ipſum in tyberim proijcit. tanq̄ ſepultura ⁊ honore humano indignum. Ferunt piſcatores corpus ipſum inter piſcandum repertū. ad baſilicam Petri detuliſſe. atqꝫ dum funꝰ celebratur ſanctorum imagines que in templo locate erant. corpus ipſum veneratas fuiſſe. ⁊ ob eam rem creditum eſſe Formoſum iniuria quidem tali ignominia affectum fuiſſe. Sed factū ne ſit hoc a piſcatoribꝰ haud ſatis conſtat. viuente preſertim Sergio: qui Formoſi factionem perſequebatur. ꝙ antea ei impedimento fuerat. quo minus pontificatum conſequeretur. Uide queſo quantuꝫ iſti degenerauerint a maioribus ſuis. Illi enim vtpote viri ſanctiſſimi dignitatem vltro oblatam contēnebant. orationi ⁊ doctrine xpiāe vacātes. hi vero largitiōe ⁊ ābitiōe pontificatū querētes. ⁊ adepti. poſt habito diuino cultu inimicitias nō ſecus ac ſeuiſſimi quidā tyranni inter ſeſe exercebāt. ſuas voluptates. poſtea ſecuriꝰ expleturi: cū nullibi extarent. qui eorū vicia cohercerēt. Crediderim ego Sergiū hoc facere a Lothario cōpulſum. ꝙ Formoſi opera a gallis in alienigenas imperiū tranſlatū ſit. Sergius aūt his artibꝰ vitam ducens. ſeptimo pontificatus ſui anno menſe quarto. die. xvj. morit̄. Cū pauloante ignee faces ī celo ⁊ ſtelle micantes. diſcurrētesqꝫ preter cōſuetudinē ſint viſe. Unde nō ita multo poſt vngari Italiā cū exercitu ingreſſi. multas viciſſim intulere accepereqꝫ clades.

Anaſtaſius. iij.

Anaſtaſiꝰ terciꝰ. patria romanꝰ. eo tpe pōtificatū inijt. q̄ Landulphꝰ Bñuentanꝰ princeps graui pꝛlio ī Apulia cum grecis decertauit ⁊ vicit. Nā Patriciꝰ Leōis Cōſtātinopolitani iperatoris dux Italiā igreſſus. ſe omnia breui euerſurū minabat̄. niſi Leoni ꝑere obtemperarēt. Uerū (vt dixi) Landulphi virtute ipetū ſimul cū loq̄citate omiſit. quā q̄ uis a berēgario iā pararent̄ copie que patritio obuiam fierēt. plꝰ terroris q̄ viriū ſecū ferēti. Anaſtaſiꝰ aūt a quo nil memoria dignū geſtū ē. ſecūdo āno pōtificatꝰ ſui morit̄. ⁊ in baſilica Petri ſepelit̄. Hūc tamen pontificeꝫ hac vna in re laudare poſſumꝰ. ꝙ neminē eorū q āte ſe ī pōtificatu fuere ignominia aliq̄ notauerit. l' maledicētia pſecutꝰ ſit. modeſte. n. ⁊ integre vixit. nec ī ſe q̄cq̄ hūit q̄ reprhēdi poſſit.

Lando.

Lando patria rōanꝰ. Anaſtaſio ſucceſſit. hꝰ aūt vita ita obſcura fuit. vt et ſint q cū int̄ pōtifices nō numerēt. maxime autem Uicentius hiſtoricus. Aliter tamen Martinus ⁊ Cuſentinus ſentiūt horū ē numero ⁊ Gothifredꝰ ē. q ſcribit Lā-

dum auctoritatem ſuam interpoſuiſſe . quo
minus Berengarius ⁊ Rodulphus comi-
mitis Guidonis filius inter ſe decertarent.
Sunt qui ſcribant Rodulphum apud Ve-
ronam Berengariuꝫ ſuperaſſe: ac imperio
tribus annis potitum eſſe . Magna enim
tum erat inter Italos germanos ⁊ francos
de poſſeſſione imperij concertatio . Unde et
grauiſſima bella orta ſunt: nec extincta ſine
multorum interitu: omniumqꝫ ꝓuinciarum
calamitate. Annitebantur tamen romani.
Italiqꝫ imperij nomen ī prouincia retinere
obſtantibus barbaris omnibus : licet duce
⁊ auctore tam preclari facinoris indigerent
extinctis iam nō ſolum illis preclaris lumi-
nibus: que Italiam quondā per totum or-
bem terrarum illuſtrarūt: verum etiam ſub-
lato omnino ⁊ exciſo illo egregio ſeminario:
vnde tam preclare radices pullulabant. Lā-
dus autem ſexto pontificatus ſui menſe: die
.xxi. moriens in baſilica Petri ſepelitur.

Johannes .x.

Iohānes decimus : patria roma-
nus: patre Sergio pontifice: an-
no domini nongenteſimonono
pontificatum inijt. Preſul Rauēnas is an-
tea fuerat: epiſcopatu deiectus populi tumul-
tu. Verū Lando mortuo pontificatum ade-
ptus ſpiritus militares magis ꝙ religiōi de-
ditos geſſit. Indigebat huiuſcemodi pontifi-
ce tum quidē ⁊ eccleſia ⁊ Italia. Naꝫ greci
(vt diximus) Landulphi virtute ſuꝑati: ſa-
racenos in Italia vocant : qui ex calabris
⁊ apulis in lucanos ⁊ campanos mouētes:
vrbi Rome exitium ſe illaturos propediem
minabantur. Hoc autē periculo motus Jo-
hannes: Alberico Hetrurie marchione in
auxilium accito. habito delectu cum ſarace-
nis confligens ⁊ ſuperans ab vrbis finibus
ſubmouit. Verum nil actum ea victoria exi-
ſtimans: niſi fugientes inſequeretur: eos ad
Lirim fluuium nactus (quem garilianum
vocant) apud minturnas tanta clade ſuꝑat:
vt de relinquenda omnino Italia cogitaue-
rint: locaqꝫ omnia ferme que in littore Itali-
co obtinebant incēderint. Poſtea tamē mu-
tata ſententia occupato monte Gargano: ī-
curſionibꝰ loca circūquaqꝫ poſita vexabāt.
Interim vō Johannes in triumphi modum
romam rediens: cum omnia ſibi vēdicaret:
Alberici odium ita in ſe concitauit: vt īgens
ſeditio ſit orta: qua quidem marchio pulſus
Ortam proficiſcens oppido munito ⁊ arce:
vngaros premijs ſolicitatos in Italiam vo-
cat: qui certe prouinciam ingreſſi: plus pro
pe calamitatis Italie intulere ꝙ olim ſara-
ceni. Pueros enim ⁊ virgines abducebant:
grandioribus natu necatis : neqꝫ ipſis qui-
dem hetruſcis pepercere: quos ex federe al-
berici intactos eſſe oportebat. immo vō ma-
gis in hos ꝙ in ceteros italos ſeuitum eſt:
incenſis ⁊ euerſis fere omnibꝰ oppidis que
ipſi occupauerāt. Crediderim ego Berēga
rium: qui tum Ciſalpinam tantūmodo tue-
batur: hoſtibus iter in Hetruriam dediſſe:
modo ſine vllo ſuorum maleficio tranſirēt.
Hac autem dulcedine prede illecti vngari:
frequenter deinceps Italiam repetebant.
Qua calamitate romani permoti: cum ſeui
re in hoſtem preferocem ⁊ potentem nō poſ-
ſent. Albericum capiunt ⁊ obtruncant . Jo-
hannes quoque ſeditione militari: maxime
vero a militibus Guidonis comitis captus
⁊ in vincula coniectus: ceruicali in os conie
cto necatur pontificatus ſui anno .xiij. men-
ſe ſecundo: die tertio. Cuius in locum alter
Johānes ſubrogatur verum quia in ſedē oc
cupauerat: e loco ſtatim deiectus connume-
rari inter pontifices non meruit.

Leo ſextus.

Leo Sextus: patria romanus: le
gitimis ſuffragijs pontifex crea
tus: nil tyrannicuꝫ in vita pre ſe
tulit: integre ac modeſte vitam ducēs : ac rei
diuine conſulens quantum illa tempora in
tam corruptis moribus patiebantur . Reuo-
care enim ciues ad concordiam temeritate.
⁊ ſtulticia priorum pontificuꝫ adhuc tumul
tuantes: componere res italas: pacare exter
num hoſtem: propulſare barbaros a ceruicī
bus Italie conatus eſt : quo certe nil meliꝰ
aut laudabilius in tam breui magiſtratu fi-
eri potuit. Septimo enim menſe. die quinto
decimo pontificatus ſui moritur: ſepeliturqꝫ
ī baſilica Petri magno ſui apud romanos
deſiderio relicto.

Stephanus .vij.

Stephanus ſeptimus: patria ro-
manus: eo tempore pontificatuꝫ
inijt (vt quidam ſcribunt) quo vn
gari Alemaniā Saxoniamqꝫ populātes ab
Henrico Germanie rege apud morespurgā
ingenti clade ſuperati ſunt. Ferunt tum etiā
Rodulphum Burgundiorum regē in Ita-
liam hoſtili manu contra Berengariū ſecū-
dum deſcendiſſe: cumqꝫ ſuoruꝫ fraude regno
ſpoliatum ad vngaros cōfugiſſe : q ſumptis

armis. tercio anno poſt pulſum Berengarium in Italiã cũ magno exercitu duce Salardo venientes. Papiam vi captam: ferro ⁊ igne magna ex parte vaſtarunt. At võ Itali cũ non ſatis virium in Rodulpho cernerent. Ugonẽ Arelatenſem comitem in Italiam vocant. Huic autẽ non ſine contentione tamen Rodulphus cedẽs cuz hoſtes acriter inſtarent in Burgundiã ſeſe recepit. Ugo võ non ſatis his fidens: qui ſe vocauerant. multos in exilium pepulit: qui quidez ad Arnoldum Bauarorũ ducez confugientes: hominem regnandi cupiduz mouere copias in Italiam propellunt. Deſcendentem itaqꝫ ex alpibus veronenſes ſtatim intra menia benigne ac comiter recipiunt. Uerũ Ugo in eum mouens cõmiſſo prelio hominem ſuperat. Veronãqꝫ ſtatiz recipit. Mortuo autem apud Bauaros Berengario (vt alij volunt) apud vngaros Berẽgarius tercius primi berengarij ex filia nepos in Italiã veniens: anno ſalutis noningenteſimotrigeſimoquinto imperio potitur. Sunt autem q hec que ſcripſi huius pontificis temporibus aſcribant. Ego võ ⁊ priorum quorundã ⁊ ſequentium temporibus aſſignanda crediderim: cum ea que breuiter ſcripſi nõ ſine diuturnitate geri potuerint. Sed satiꝰ fuit in tãta ſcriptorũ varietate ⁊ tẽporũ oĩo aliqd ſcribere ꝙ que ſunt aliquãdo geſta ob incertos auctores omittere. Cõſulimus poſteritati: nec ita ſupſticioſi ſumus: vt nolimus ea credẽ: q varij auctores ſparſiz ꝯſcripſere. Huius quoqꝫ põtificis tẽpori merito aſcripſeriz ſanctũ Ugibertũ nobilẽ Lothoringie principem: q Gemaltenſe cenobiuz propria impenſa magnis operis breui extruxit. Ferunt ⁊ hac tẽpeſtate Spizeneum Bohemie ducẽ fidẽ chriſti tum primũ recepiſſe. Nã duces antea qui Bohemie preerant: nũc demũ reges appellantur auctis opibus ⁊ copijs. At Stephanus cuius vita manſuetudinis ⁊ religionis plena fuit: ſecũdo pontificatus ſui anno: menſe vno: die duodecimo moritur: iñ q Petri baſilica ſepelitur.

Johannes. xj

IOhannes vndecimus: patria romanus: patre Sergio pontifice (vt quidã volunt) eo tempore põtificatum inijt quo ſanguinis fons (vt Martinus ⁊ Uincentius aiunt) Genue largiſſime effluxit: future magne calamitatis indicium. Naz ⁊ Genua a ſaracenis ex aphrica venientibus tum capitur ac diripitur ⁊ vngari Italiam ingreſſi: longe omnia ac late populati ſunt. Uerum duz onuſti preda Pelignorum fines attigiſſent: a Marſis qui repente arma ceperant opprimuntur: atqꝫ ita predam omnem cum vita amiſere. Scripſit tum multa Racherius ex monacho veronẽſis epiſcopus factus. in exiliumqꝫ Papiam ab Ugone rege miſſus: ꝙ apte nimiuz in eiꝰ mores inueheretur. Joh. autem pontificatꝰ ſui: anno quarto: menſe decimo: die. xv. moritur. Uacat tum ſedes diebus duodecim.

Leo. vij.

LEo ſeptimus: natione romanus. Ugone ⁊ Lothario in Italia imperantibus: pontificatuz adeptꝰ nil dignum memoria geſſit. Huius autẽ tẽpora illuſtriora fecere Spireneꝰ Bohemie dux (vt Mar. refert) iuſticia ⁊ religiõe inſignis: ⁊ eius filius Uiceſlaus: nequaꝙ̃ a patre degenerãs: a fratre Boleſlao interẽptꝰ ob regni cupiditatẽ: qui quidez Uinceſlaus poſtea in ſanctos referri meruit: cõprobata eius vita. ⁊ poſt mortẽ editis. Leo autem põtificatus ſui anno tercio: menſe ſexto: die decimo moritur: ⁊ in baſilica Petri ſepelitur. Uacat tum ſedes dies tres.

Stephanus. viij.

STephanus octauus: natiõe germanus: pontificatum iniens: ita a romanis ſeditionibus vexatus eſt vt nil memoria dignũ ab eo geri potuerit imo vero (vt Martinus refert) in tanta ſeditione mutilatus turpiter aliquãdiu vitaz duxit: cum ob inhoneſta vulnera prodire in publicum erubeſceret. Parabat quidez rex Ugo tantam iniuriam vlciſci: ſed ĩ ipſo apparatu moritur: cui quidem Lotharius filius in regno ſuccedẽs: hac de re nullam mẽtionem fecit: vel ꝙ populi Romani amicus eſſet: vel ꝙ breui regnauit: biennio enim tantum poſt mortẽ patris ſuperuixit. Otho autem germanoruz rex Uinceſlai Bohemie regis mortem vlturus in boleſlaum qui fratrẽ per ſcelus interfecerat copias mouens: hominem tandẽ poſt multas illatas acceptaſqꝫ clades in poteſtatem ſuam redegit. Stephanus võ pontificatus ſui anno tercio menſe quarto: dieb. xij. moritur. Uacat tũ ſedes diebus decem.

Martinus .iij.

MArtinus tercius: patria roman⁹
manſuetudinem ⁊ placabilitatez
Stephani ſeptimi imitatus eſt:
pontificatum enim adeptus: bella omittēs:
religioni ſeſe totū addixit: templa vetuſta-
te collapſa inſtaurans: pauperes elemoſinis
paſcens. Non caruit tamen huius tempori-
bus Europa ipſa bellica rabie. Nam cum
Otho anniteretur italiaz ingredi aduerſan
te Lothario: magne cedes vtrinqꝫ commiſſe
ſunt. Adhortante tamen eos Martino pon
tifice: vt ab armis diſcederent: tum vel ma-
xime cum vbiqꝫ fame ⁊ penuria rerum oīm
laboraretur: ſucciſis vndiqꝫ arboribus pro-
ſtratis ſegetibꝫ: ⁊ abductis grauiſſimo bel-
lo colonis ac pecoribus. Apud Cōſtantino
polim quoqꝫ tumultuatū vehementer eſt.
Nam ciues ipſi Conſtantinum imꝑatorem
captum: abraſo capite in inſulaz relegarūt.
Uerum non ita multopoſt Conſtantin⁹ Le
onis filius imperiū adeptus: ſeditioſos ci
ues eadem turpitudine tātum affectos: qui
ipſi Conſtantinum notauerant in eandem
inſulam exulatum mittit. Martinus autez
tercio pontificatus ſui anno: mēſe ſexto: die
decimo moritur: ⁊ in baſilica Petri ſepeli-
tur. Eius autem in morte ſedes romana die
bus duodecim tum vacat.

Agapitus .ij.

AGapitus ſecundus: natione ro-
manus: ardente tumultu bellico
italia pontifex creatur. Ungari
enim tum etiam hoſtili manu italiaz ingreſ-
ſi: iam fere omēz oraz tranſpadanā occupa
uerant cū Henricus bauarie dux ſumptis
ꝓpere armis: ꝯparatoqꝫ exercitu i ꝓuinciaz
mouēs: nō ſine magno incolaꝝ incōmodo du
obus grauiſſimis pliis eos ſupat: ac ꝓuinciā
omēz ab aqleia papiā vſqꝫ occupat. Unde nō
ita multopoſt ꝓpere in auſtriā diſceſſit: q̄ iā
aduētare Berengariū cū magno exercitu i-
tellexerat. Potitus aūt italia Berēgarius
imꝑatoris nomē ſibi indit: filiūqꝫ Albertū
regē italie nūcupat: ꝯiecta in carcerē Aluda
Lothariȷ fratris filia: ne papiā vrbē dotalē
repeteret. Interim vō agapitus pōtifex: ita
liciqꝫ ꝓceres ꝯgnita berēgariȷ ſupbia: q̄ oīa
ſibi ꝯtra ius faſqꝫ vēdicaret: Othonē germa
nie regē in italiā vocāt: q q̄dē per Forūiuliȷ
ꝓuinciā cū quinquaginta milibꝫ hoīm ingreſ
ſus: deturbatis ſtatim e regno Berēgario ⁊
Alberto: Aludā Lothariȷ filiā e carcere du
ctam in vxorē accepit: ex q̄ poſtea filiū ſuſce-
pit: cui Othoni ſcdo nomē fuit. Otho tn̄ ita
lia decedēs hac moderatōne vſus ē: vt beren
gario ⁊ alberto gubernāde ꝓuīcie arbitriū
ꝑmiſerit: ꝯpoſitis int̄ pōtificē ⁊ berēgariū
rebꝫ. Idē q̄ꝫ otho Ludouicū regē frācie ma
gnis eo ꝓpere deductis copiȷs iuuit: quē ꝓ-
ceres ꝓuincie adiuuāte Ugone pariſioꝝ co
mite ipi⁹ othonis ſororio ꝓpe e regno depu-
lerāt. At vō Albert⁹ berēgariȷ fili⁹: q tū ra-
uēne ꝑerat: Comacleniū claſſe ⁊ auxiliȷs fre
tus: mercatores venetos aduerſante Agapi
to pōtifice infeſtabat: vñ veneti ira incēſi cō-
patis ꝓpere q̄buſdā nauigiȷs comaclū expu-
gnatū incēdūt. Dū hec itaqꝫ h̄ mō agerētur:
agapit⁹ pōtifex vir innocēs: ⁊ reipu. xp̄iane
amator: pōtificat⁹ ſui anno. ix. mēſe. vij. die
x. morit̄. Eo fere tēpe: q̄ Oddo cluniacenſis
monaſteriȷ abbas i dn̄o q̄euit. Cui⁹ q̄dē di-
ſcipulus habit⁹ ē Domaiclis vir mire ſctita
tis ⁊ monaſtice diſcipline reſtitutor.

Johannes .xij.

JOhānes duodecim⁹: patria ro-
man⁹: de via lata p̄ris albrici po-
tētia fretus pontificatū occupat.
Octauian⁹ is q̄dē p̄mo vocabat̄: hō ſane ab
adoleſcētia oībꝫ ꝓbris ac turpitudīe ꝯtami-
natus: venatōibꝫ magis ſiq̄d tēpis a libidi-
nibꝫ ſuperat q̄ orōni deditus. Erāt tum ro-
me duo ānui ꝯſules: ex nobilitate prefectus
vnus: qui ius ꝑplo diceret. Ex plebe autem
decharcones. xij. creabāt̄: qui vicē ſenat⁹ ge
rerent. Nō carebant aliq̄ ditōne romāi. Nā
⁊ vicina hetrurie oppida int̄ vrbeuetanū tu-
dertinūqꝫ agꝝ: ⁊ q̄cq̄d a neapoli beneuētoqꝫ
a marſis a reatinis ad vrbez ſpectat: roma-
ne ciuitati obtemperabat. Ulteriora partim
greci: partim ſaraceni occupauerant. Quis
tum picenū ſpoletinūqꝫ agꝝ obtineret incer
tū eſt. Octauian⁹ itaqꝫ patris potētia in ſa-
tis libera ciuitate fret⁹: pōtificiū mun⁹ hu-
meris ſuis nequaq̄ conueniens ſibi deſumit.
Hac quidez indignitate moti duo cardina-
les litteris Othonem obſecrant: vt cleꝝ po-
pulumqꝫ romanum e manibus Berengariȷ
Johanniſqꝫ duodecimi vendicare conetur:
aliter chriſtianam fidem vna cum imperio
perituram. Otho eniz tum magno in precio
erat domito bodeſlao (vt dixi) bohemie rege
ſupatiſqꝫ trib⁹ grauiſſimis pliȷs vngaris ger-

maniam vaſtantibus: ac captis tribus eorū
regulis: quos germani contradicente impe-
ratore vitam finire laqueo coegere. Interim
vō dux Otho expectaretur re per indices pa
tefacta: Iohānes pontifex cardinales ipſos
capit: ⁊ huic naſum: illi vō manum abſcin-
dit. Hanc ob rem Otho in italiam mouens
primo quidē Berengariū ⁊ Albertū filiū
in poteſtatē ſuam redigit: alterūq̄ conſtan
tinopolim: alterū in auſtriam relegat. Mox
vrbem ingrediens ab ipſo Iohanne honori
ficentiſſime ſuſcipitur: coronaturq̄ (vt qdā
tradunt) accepto germanie pannonieq̄ titu
lo: quod reliqui imperatores deinceps obſer
uarūt. Tranſlato tum primum ad germa-
nos imperio. Alij vō a Leone octauo: de q̄
paulopoſt dicemus hoc factum exiſtimant:
quorum opinionē Gratianus in decreto ſe
cutus eſt: priorem ſententiam Ricardus ⁊
Cuſentinus non improbant. Lateranenſis
autē bibliothecarius Othonem Iohānis
tempore romam veniſſe ſcribens: de corona
tione eius nullam mentionē facit: adeo cō-
fuſa ſunt ⁊ ꝑturbata hec tempora ſcriptorū
negligentia ⁊ incuria. Otho autē compoſi-
to aliquantulum ſtatu ciuitatis cum Iohā-
ne ſecreto collocutus: hominē primo blan-
de appellando a flagitijs deterrens: ad virtu
tem adhortabatur: verū cū nequaq̄ moueri
e ſententia verbis eū cerneret: ad minas cō
uerſus concilium indicit conuocatis epiſco
pis italie: quorū iudicio vita ſceleratiſſimi
hominis diiudicaret̄. Is itaq̄ iudicium bn̄
ſentientium reformidans in Hernicos aufu
git: in ſiluiſq̄ more fere aliquandiu delituit.
Hanc ob rem Otho perſuadente clero: Leo
nem romanū ciuē lateranenſis eccleſie ſcri
niarium pontificem creat. Verū abeunte im
peratore Iohannis cognati ⁊ clientes pulſo
Leone Iohannem ipſum reuocant: quē q-
dem diuinitus eiſdē ferme diebꝰ perijſſe cre
ditum eſt: ne eccleſia dei ꝑniciosa ſeditōe iā
gliſceſcente labefactaret̄. Sunt qui ſcribant
hūc ſceleratiſſimū hoīem vel hoc monſtrum
potius in adulterio deprehenſum ⁊ ꝯfoſſum
interijſſe. Verū nō ita q̄ ſedata ſeditio ē. Nā
romani mortuo Iohanne in eius locū Be-
nedictum ſubrogant: idq̄ ab imꝑatore q̄ tū
Spoleti erat confirmari contendūt. At im-
perator iratus: nō ſolū romanos vtpote in-
iqua poſtulantes a ſe repulit: verūetiā eoſdē
armis (vt poſtea dicet̄) coegit abrogato Be
nedicto Leonem ſuſcipere. Ferunt multa ꝓ-
digia tum in italia apparuiſſe. Nam ⁊ lapis
de celo mire magnitudinis cecidit: ſeuiente
ventoꝝ atq̄ hymbrium procella: ⁊ in veſtibꝰ
multoꝝ ſignum crucis ac quidē cruente di
uinitus apparuit. Que quidē portenta in-
dicare magnas clades ⁊ calamitatem eccle-
ſie multi interpretabant̄. Iohannes aūt vir
oīm qui vnq̄ ante ſe in pontificatu fuere ꝑ-
nicioſior ⁊ ſceleratior: pontificatus ſui anno
nono: menſe tercio: die quinto morit̄. Eius
vō in morte ſedes in ſeditiōe dies duodecim
tum vacat.

Benedictus. v

Benedictus quītus: patria roma
nus: ex dyacono in ſeditione pō-
tifex creatur ab his potiſſimū q
Iohanni cognatione factōneq̄ coniūcti fue-
rant: egreferentes Leonem ab Othone Io-
hanni antelatū. Verū cum imperator hanc
electōnē nequaq̄ probaret: romanos id ma
xime expetentes a ſe repulit: eoſq̄ ferro ⁊ flā
ma omīa circa vrbem poſita vaſtans: cōpu-
lit pulſo Benedicto vel dedito potius Leo-
nem ſuſcipere adactos ſacramēto: nil ſe eaꝝ
rerū immutaturos: quas ipſe imperator in
re potificia ꝯſtituiſſet. Compoſitis autē hoc
modo rebꝰ: Otho in germaniā rediens: ſecū
Benedictū ipſum duxit: qui non multopoſt
dolore animi apud Hayſpurgam morit̄: vbi
relegatus erat. Vixit aūt in pontificatu mē-
ſibus ſex: diebꝰ qnq̄. Sedeſq̄ deinceps die-
bus viginti vacauit.

Leo. viij

Leo octauus (vt aū dixi), proſcri-
nari⁹: a clero ꝑplo q̄ romano pul-
ſo Iohāne pontifex creat̄. Nā cū
Iohānes flagitioſe nimiū ⁊ intemꝑantē vi-
ueret: inſtarētq̄ rōni apud imꝑatorē: vt alte
rū pōtificē abrogatoq̄ Iohanne crearet: rē-
dit electōē ad ꝑplm ⁊ cleꝝ ꝑtinere. Eligerēt
quē maxie idoneū putarēt ſe eū ſtatī appro-
baturꝝ. Vn̄ cū Leonē eligiſſent quē ipſe ꝯſtī-
tuerat: deinde mutata ſnia abrogato eodē
Bn̄dictū ſuffeciſſent: irat⁹ Otho eos vi ⁊ ar
mis ꝯpulit dedito etiā bn̄dicto leonē ſuſcipe
qui ſtatim romanorum inconſtantiam perte-
ſus: auctoritatē omnē eligendi pontificis
a clero populoq̄ romano ad imperatorem
tranſtulit. Verum Leo in pontificatu non
diu vixit. Anno enim primo: menſe quarto
moritur.

Johannes .xiij.

IOhānes terciuſdecim⁹: narnien-
ſis ep̄us: patria roman⁹: p̄re Jo
hāne ep̄o Leoni ſucceſſit. Uerum
romani inita iā ↄſuetudie pellēdi pōtifices
huc q̄ſ ſeditōnib⁹ fatigāt. Accerſito .n. Jofre
do cāpanie comite lateranēſes edes vi irrum
pētes Johānē capiūt: captūq̄ꝫ p̄mo i Hadri
ani molē ꝑducūt: mox inde boiez in cāpaniā
exulatū mittūt. Uez īterfecto Jofredo ei⁹ q̄ꝫ
vnico filio a Johāne cāpano pricipe: pōtifex
vndecio mēſe ſui exilij romam ꝓpere redijt.
Otho p̄terea ↄgnita pōtificis calamitate cū
Othone filio ingētibuſq̄ꝫ copijs magnis iti-
neribꝫ romā ꝑueniēs: ↄſules ⁊ p̄fectū cū de-
carchonib⁹ captos in vincula cōiecit: ſcitur⁹
ↄiuratōnis capita. Queſtionib⁹ aūt re ↄgni
ta: ↄſules i germaniā mittūt: Decarchones
vō laqueo ſuſpēſi penas ſtatim dedere. Pe-
trus aūt vrbis prefectus maloꝝ oīm fons ⁊
origo: diu cū ignominia ꝑ publica vrbis lo-
ca tractus ac virgis ceſus: in germaniā vin-
ctus mittit. Sūt q ſcribāt Petꝝ ipm excar-
nificandū pōtifici traditū abraſa barba: ca-
pillis ſuſpenſuꝫ ad caput equi Cōſtātiniani
aliquādiu ſtetiſſe: vt ei⁹ exēplo talia facino-
ra malefici declinarēt. Inde aūt ablatū aſi-
noq̄ꝫ ſupimpoſitum verſo ad clunes vultu ⁊
manib⁹ ſub cauda ligatis: atq̄ꝫ ita ꝑ vrbem
ductū: ⁊ virgis ceſuꝫ fere vſq̄ꝫ ad interitū fu
iſſe: poſtea vō in germaniā exulatū miſſum.
Hac etiā ſeueritate exēpli grā in Jofredū a
Johāne pricipe cāpano (vt dixim⁹) ceſuꝫ im
patoꝛ viſus eſt: vt ei⁹ ac filij cadauera e loco
ſacro tracta i ꝓphanū ꝓijci iuſſerit. Interea
vō Sclaui qui Hadriani tercij pōtificis: ⁊
Sueropyli pricipis dalmatie turpe fidē xpi
ſuſceꝑant: in italiā traijciētes: ſaracenos in-
gēti clade ſuꝑatos e mōte gargano deiecerūt.
Hoꝝ aūt exēplū ⁊ virtutē imitati vngari re-
liquias ſaracenoꝝ ita attriuere: recuperata
Coſentia iā ab hoſtib⁹ capta: vt othoni ma-
gni othōis filio eo cū exercitib⁹ miſſo: haud
difficile q̄ fuerit reliq̄as bellorū abſoluē. Nec
ↄtentus ſaracenos cedere: grecos q̄ꝫ qui cuꝫ
mauris federa inierant grauiſſimis prelijs
ita ꝑdomuit: vt eos fere omī calabria ⁊ a-
pulia eiecerit. Sūt qui ſcribāt idcirco otho
nem grecos ꝑſecutum fuiſſe: quia Nicepho-
rus conſtantinopolitanus imꝑatoꝛ filiā iaꝫ
ei pactam in matrimonium daturum ſe ne-
gabat. Conſtat tamen Othonem ipſuꝫ ado
leſcentem egregiuꝫ pulſo Nicephoro: ⁊ Jo-
hannē filiū in imperio confirmaſſe: ⁊ The-
ophaniam ſororem in vxorem accepiſſe: quā
quidem Johannes terciuſdecimus vna cuꝫ
marito apud lateranenſem baſilicam coro-
na imperij exornauit annuēte Othone ſene:
qui filium conſortem imperij creauerat. In
tanta autem ⁊ tampublica leticia campana
eccleſie metropolitane nomen a Johāne pō
tifice conſecuta eſt. Otho vō in germaniam
proficiſcens ſenio confectus Uienne moriť:
queꝫ non ita multopoſt Johannes pontifex
ſexto pontificatus ſui anno: menſe vndecio:
die quinto ſubſecutus eſt. Eius in morte di-
es tredecim ſedes tum vacat.

Benedictus .vj.

BEnedictus ſextus: patria roma-
nus: Johāni in pontificatu ⁊ ca-
lamitatib⁹ ſucceſſit a Cynthio ei
romano ciue ⁊ quideꝫ prepotenti captus: in
Hadrianam molem (quam ſancti angeli ar
cem nunc vocant) cuſtodiam noxiorum vel
potius innocentium includitur: eodemq̄ꝫ in
loco non multopoſt ſtrangulatur: vel (vt Co
ſentinus refert) fame moritur. De tanta in-
iuria nullam ſumptam eſſe vindictam: vel a
ciuibus romanis aduerſe factionis: vel ab
Othone imperatore non poſſum ego nō ad-
mirari: preſertim cum Otho ipſe vir opti-
mus ſit habitus: ⁊ eccleſie romane defenſor
acerrimus. Sed vereoꝛ ne talia fuerint Be
nedicti merita: quale premiū a Cynthio cō
ſecutus eſt. Male tamen a Cynthio actum
eſt: neq̄ꝫ enim ad ſe pertinebat etiam ſi Bene
dictus grauiter deliquiſſꝫ: pontifici manus
inijcere. Sed heus vt rerum omniū viciſſitu
do eſt. Nam romani pontifices noſtra etate
romanos ciues: aut deliquētes: aut ob potē
tiā ſuſpectos: eo loci tanq̄ in Tullianū car-
cerē includunt ⁊ macerant. Crediderim ego
Othonem alijs negocijs implicitū: romano
pōtifici p̄ſtare auxiliū nequiſſe: ob eāq̄ꝫ rem
āno p̄mo: mēſe .vj. pōtificat⁹ ſui mortuū eē.

Donus .ij.

DOnus ſecūd⁹: patria roman⁹: tā-
te modeſtie fuit: vt ſi nihil i pōti-
ficatu geſſerit q̄ magnoꝑe lauda-
reť: nō tamen vel aliqua iniuria affectus vel
ignominia annotatus eſt. Huius autem
tempora: ne omnino obſcura eſſent: effecere
res quedam: tum a principibus quibuſdaꝫ:
tum a ſanctis viris geſte. Nā Baian⁹ artis
magice peritus bulgaroꝝ priceps ita Ba-

ſilium ⁊ filium Conſtantinum byzantinos
principes bello vexabat: vt Paulum ab ca-
pienda vrbe regia abeſſet negligentia greco-
rum prope derelicta. Inita tamen ſunt inter
eos federa: lꝫ non equa: ⁊ pax compoſita eſt.
Adalbertus autez bohemus pragenſis epi-
ſcopus tante ſanctitatis tum habitus eſt: ſ[ut]
diuino ſpiritu impellente in pannoniam de-
ſcendens: ⁊ regem vngarorum baptizauerit:
⁊ omẽs prouincie epiſcopos ad bene de deo
promerendum exemplo ⁊ vita inſtruxerit.
Profectus deinde in pruſiam dum fidẽ chri
ſti ꝙ diligentiſſime predicat martirio corona
tur. Ferunt ⁊ beatum Eduardum anglie re-
gem ſanctitate in precio tum habitum fuiſſe
quem certe nouerce dolis ⁊ fraude interfe-
ctũ conſtat. His addit ⁊ Ricardus ſcriptor
ſanctum Maiolum abbatem: qui in clunia-
co magnum ſui apud poſteros vita ⁊ mira-
culis exemplum reliquit. Donus autez an-
no pontificatus ſui primo moritur: ⁊ in ba-
ſilica petri ſepelitur: diebus tm̃modo duob[us]
ſedes tum vacat.

Bonifacius. vij.

Bonifacius ſeptim[us]: cuius cogno-
men ⁊ patria ob ignobilitatẽ cre-
do reticetur: pontificatum malis
artibus adeptus male etiaꝫ amiſit. Naꝫ in-
ito magiſtratu conſpirantibus ſimul bonis
ciuibus relinquere vrbem coactus: precio-
ſiſſima queqꝫ e baſilica petri ſubtrahens: cõ-
ſtantinopolim confugit: vbi tandiu ſubſtitit
quoad diuenditis que ſacrilegio abſtulerat
magnam vim pecuniaruꝫ comparaſſet: qui-
bus tanꝙ adminiculis occupande tyranni-
dis fretus vrbem repetit: ciues romanos lar-
gitione corrupturus. Obſtabant conatibus
ſuis viri boni: maxime vero Johannes dyaco
nus cardinalis: quem captum adiuuantib[us]
quibuſdam perniciosis hominibus: oculis
ſtatim priuauit. Atqꝫ ipſe tantorum maloꝝ
auctor glisceſcente maiorem immoduꝫ ſediti
one: ſiue timore: ſiue penitentia patrati ſce-
leris turpiter vitã finiuit. Uide queſo quan
tum degenerauerint hi pontifices a maiori-
bus ſuis: qui hanc rempublicam chriſtianã
tamamplam tamqꝫ magnificam ſuo ſangui
ne nobis reliquere. Pontifex romanus ſa-
crorum pater ⁊ rex: ſacra ipſa furto abſtulit:
⁊ qui vindicare ſacrilegia debuerat tanti ſa
crilegij factus eſt auctor. Hoc autem contin
gere in quauis repu. conſueuit: quando pl[us]
malorum ambitio ⁊ auaricia valet ꝙ bonoꝝ

virtus ⁊ grauitas. In clerum igitᷣ deligendi
eſſent: quoruꝫ vita ⁊ doctrina probata ſit: nõ
autem hi qui cuꝫ nil virtutis ⁊ religiõis ha-
beant ambitione ⁊ largitione ſibi potentiam
querunt. Uixit autem Bonifacius in ponti
ficatu menſib[us] ſepteꝫ: diebus quinqꝫ. Uacat
tum ſedes dies viginti.

Benedictus vij

Benedictus ſeptimus: patria ro-
manus: ſtatim inito pontificatu
Arnulphum epiſcopum remen-
ſem ſeditione quorundam pulſum habita ſy
nodo in integrum reſtituit: eo maxime tem-
pore quo Otho ſecundus ⁊ Henricuꝫ baua
rorum ducem rerum nouarum cupidum p-
domuit: ⁊ in Lothariuꝫ mouit: qui lothorin
giam romani imperij prouinciam occupaue
rat: Aquiſgranenſemqꝫ agruꝫ populatus fu
erat. Otho autem ſuperato Lothario: vaſta
tiſqꝫ sueſſionum agris: ac incenſis pariſiorũ
ſuburbijs: dum in patriam copias reducit:
apud auxonam fluuium non nihil incommo
di accipit. Deinde vero comparato maiore ex-
ercitu in italiam contra Baſilium ⁊ Cõſtã-
tinum imperatores grecorum veniens: qui
iam calabryam ⁊ eam parteꝫ italie occupa-
uerant: que ad Siciliam vergit: apud baſen
tellum ſuperatus: ſcapham conſcendens: ſa
lutem ſibi fuga querebat. A piratis aũt for-
te fortuna captus: in Siciliam defertur. Ue-
rum Siculi redempto homine ac Romam
miſſo: de piratis ſupplicium ſumpſere. Otho
deinde comparato ſatis iuſto exercitu anim-
aduertere in romanos ⁊ beneuentanos con-
ſtituerat: a quibus initium fugiendi factum
fuerat: dum ad Baſentellum contra grecos
pugnaretur. Agere id in romanos min[us] tu-
tum viſum eſt. In beneuentanos itaqꝫ con-
uerſus: vrbem capit ⁊ incendit: tranſlato in-
de ſancti Bartholomei corpore: Romeqꝫ in
inſula tyberina collocato: eo loci maxime: q
oliꝫ Jouis hoſtia lycaonia dicebatur: quiqꝫ
triremis puppim pre ſe fert. Nam inſula vt
adhuc ex tyburtio lapide cernitur triremis
formam habuit. Ad ſimilitudinem illi[us] cre-
do: qua Eſculapius romaꝫ auectus eſt: viſi-
tur adhuc ſerpens lapidi inſculptus: viſunt
tranſtra: adeo viri illi excellẽtes ſtudioſi erãt
vel naturam in artem redigere: vel arteꝫ ad
naturam. Ad Othoneꝫ redeo: qui non mul-
topoſt tranſlatum ſancti Bartholomei cor-
pus rome moritur: ⁊ in veſtibulo beati Pe-
tri (paradiſum vocant) labro porphyretico:

quod adhuc introeuntibꝫ ad leuam apparet
honorificentiſſime ſepelit̃. Cum aũt de cre-
ando nouo imꝑatore ꝯſultatio haberetur: ⁊
alij Othonem tercium ſecũdi filium: alij vo
Henricũ bauarie ducem primi Othonis ex
fratre nepotē expoſcerēt: inſtarētq; itali q-
dam: vt Creſcētio nomentano viro clariſſi-
mo res ꝯmitteret̃. Germani ſtatim: qui tū
frequētes rome aderant: Othonē terciũ de-
legere. Inſtabat Benedictus vir optimus
vnũquenq; rogando: vt in creando imꝑato-
re reipub. chriſtiane ꝯſulerent: que tum ma-
xime pito ⁊ ſolerti gubernatore indigebat.
Tandē vo ne ſeditio aliqua oriret̃ germa-
norũ ſententiã approbat. Morit̃ ⁊ ipſe pon-
tificatus ſui anno octauo: menſe ſexto. Va-
catq; ſedes diebꝫ qnq;: Ualderico amburgē-
ſi epiſcopo tum maxie in ꝑcio exiſtēte doctri-
na: moribꝫ: ⁊ ſanctitate vite.

Johannes. xiiij.

Iohãnes quartuſdecim⁹: patria
romanus: vel (vt nõnulli volũt)
papienſis: poſt adeptũ pontifica-
tum menſe tercio a romanis capit̃: ⁊ ĩ mole
Hadriani vt in publica cuſtodia incluſus:
ibi tãdiu pedore carceris inedia ⁊ moleſtia
animi macerat̃: quoad vitã turpit̃ finiuit.
Sunt q ſcribãt eũ vi mortuũ fuiſſe a Ferru-
cio Bonifacij ſeptimi parente magne potē-
tie viro: ob eam rem credo: ꝙ filio in ponti-
ficatu aduerſatus fuiſſet. Utcũq; eſt conſtat
eum in carcere mortuum: ⁊ ĩ baſilica Petri
ſepultũ. Deiectus ne pontificatu fuerit: vel
ob impotentiã ⁊ tyrannidē: vt quidã con-
iectant: vel ob inuidiam maliuoloꝝ ⁊ ſedi-
cioſoꝝ quorundã. haud ſatis conſtat: adeo
ſunt confuſe iſtoꝝ tempoꝝ hiſtorie. Fuiſſe
tamen in precio hac tēpeſtate cõſtat: ⁊ Odi-
lum abbatem cluniacenſē: ⁊ Berengariū
turonenſem viros ſanctitate ⁊ doctrina inſi-
gnes: ꝙꝙ ſint qui dicant Berengariū am-
plitudine doctrine confuſum primo in fide
erraſſe: cum de ſacramento euchariſtie ma-
le opinaretur: errorem q; ſuum poſtea publi-
co concilio rome habito emendaſſe: ac ſtatĩ
omiſſo ſtudio ſophiſtice diſcipline: cum eſſꝫ
archidyaconus andegauenſis: omnia pau-
peribus erogans labore manuum ſuaꝝ vi-
ctum ſibi queſiuiſſe.

Johannes. xv.

Iohannes quintuſdecimus: pa-
tria romanus: patre Leone pſbi-
tero e regione galline albe: pon-
tificatum adept⁹ miro odio in clericos exar-
ſit: vnde merito ⁊ ab ipſis clericis odio ha-
bitus eſt: maxime vo ꝙ diuina humanaq;
omnia cognatis ⁊ affinibus ſuis elargieba-
tur: poſt habito dei honore ⁊ romane ſedis
dignitate: quem certe errorem ita poſteris
tradidit: vt ad noſtram quoq; etatem perue-
nerit. Qua quidem conſuetudine nil certe
dici pernicioſius poteſt: cum non ob religi-
onem ⁊ dei cultum appetere pontificatū no-
ſtri ſacerdotes videantur: ſed vt fratrū vel
nepotum vel familiarium ingluuiem ⁊ aua-
riciam expleant. Apparuiſſe cometem tū fe-
runt future calamitatis indicium: nã ⁊ fa-
me ⁊ peſte diu laboratum eſt: ⁊ terremotu
Beneuentum ac Capua concuſſa: eaq; ma-
la ob ſuperbiam ⁊ rapacitatem põtificis: cõ-
temptum q; dei ⁊ hominum accidiſſe puta-
tum eſt. Moritur tamen deo volente octa-
uo pontificatus ſui menſe: ſepeliturq; in ba-
ſilica Petri.

Johannes. xvj.

Iohannes ſextuſdecimus: patria
romanus: pontificatũ inijt otho-
ne imperante: ſed nondum coro-
nam imperij adepto. Fuit autem Johannes
vir tante doctrine: vt multa ⁊ quidem elegã-
ter ediderit: quēadmodum Martinus ſcri-
bit. Agitatus deinde ſeditionibus a Cre-
ſcentio conſule romano imperium vrbis ſi-
bi vindicare conante: cupiditati hominis ce-
dens: exulatum in Hetruriam abijt. At vo
Creſcentius cognita Johannis indignati-
one: qua parcitus Othonem contra ſe: cum
exercitu in italiam vocabat: ipſius pontifi-
cis cognatos ⁊ amicos qui in vrbe reman-
ſerant ad hominem mittit rogatū: vt omiſ-
ſa accerſendi Othonis cura ad vrbem cum
poteſtate redeat: polliceturq; ſe ei rebus in
omnibus obtemperaturum. Precibus au-
tem ſuorum motus Johannes: veritus eti-
am ne ſi Otho cum exercitu italiam ingre-
deretur plus maleficij ꝙ beneficij ſecum af-
ferret: ad vrbem veniens prodeunte obui-
am Creſcentio cū omnibus magiſtratibus
⁊ vrbana mltitudine ĩ edes lateranēſes ma-
gno comitatu introducit̃: quarum in veſti-
bulo eius pedes Creſcētius ⁊ oēs ſeditõnis

auctores petita venia exoſculati ſunt. Atqꝫ
ita in concordiam redacti vitam ſimul quie-
te traduxere. Ferunt tum Henricum abba-
tem lobienſem in Lothoringia: ⁊ Adeobol-
dum epiſcopū vltraiacēſem: qui multa ī lau
dem beate virginis: ſanctecꝫ crucis ſcripſit:
⁊ Albonē abbatē floriacenſem: qui poſtea in
Vaſconia ob fidem chriſti martyriū paſſus
eſt doctrina: religione: ſanctitate magno in
precio habitos. Moritur autē Johānes pō-
tificatus ſui anno decio: menſe ſexto: die de-
cimo. Vacat tum ſedes diebus ſex.

Gregorius .v.

GRegorius Quintus: natione ſa-
xo: patre Othone: Bruno ante
vocatus: Othonis tercij auctori-
tate ob affinitatē pōtifex creatur. Verū ab-
eunte in Germaniā Othone ſeditionibꝰ ro-
manorū exagitatus: in Hetruriam primo:
mox in Germaniā ad imperatorē confugit.
Interim vo romani Creſcentium denuo cū
ſumma poteſtate cōſulem decernūt: qui ſtatī
Johannē quendā natione grecum epiſcopuꝫ
placentinū nō minus pecunioſum ꝙ̄ doctuꝫ
pontificē creat: cuiꝰ certe nomē inter ponti-
fices quidā ſupprimūt: vtpote minus legitti-
me creatū. Alij vo decimūſeptimū hunc vo-
cant: ꝙ populi cleriqꝫ romani cōſenſu: ad ꝗs
electio ſpectabat pontificatū iniiſſet. At Cre-
ſcētius cognito Othonis cū magno exercitu
ad vrbē aduētu vrbis menia ⁊ portas ꝙ̄di-
ligētiſſime firmat. Molē Hadriani munit:
poſitis in vnaquaqꝫ ſtatione firmiſſimis pre-
ſidijs. Hic ē ꝙ poſtea moles Hadriani Cre-
ſcentij arx appellata eſt: ſumpto nomine ab
ipſo munitore Creſcentio. Superueniente de-
inde imperatore: vrbemqꝫ oppugnare ador-
to: populus romanus cū nequaꝙ̄ tantis co-
pijs par eſſe poſſet: clemētia Othonis fretꝰ:
germanis portas aperit. Tū Creſcentius
⁊ Johānes cōſilij ⁊ auxilij inopes: in arcem
Hadriani cōfugientes: ſeſe acriter cōtra ho-
ſtes tuebant̄. Verū propoſita ſpe venie: duꝫ
ex arce ad imperatoreꝫ ſe conferunt: multis
vulneribus a multitudine Creſcētius con-
foditur. Johānes autē: effoſſis priꝰ oculis:
pontificatu ſimul ⁊ vita priuat̄: in priſtinā-
qꝫ ſedem Gregoriꝰ vndecimo menſe poſtea-
ꝙ̄ pulſus fuerat reſtituit̄. Is autē cognita ī-
perij imbecillitate varietateqꝫ fortune: quo di-
utius apō germanos ſumma poteſtas rema-
neret: illeqꝫ ceteris preeſſet: qui virtute ⁊ di-
gnitate ceteris preſtaret: ſanctionem retulit
haud abnuente Othone de imperatore eli-
gendo anno chriſti milleſimo ac ſecūdo: quā
vſqꝫ ad tēpora noſtra ſeruatam videmus: vi-
delicet ſolis Germanis licere principem de-
ligere: qui Ceſar ⁊ romanorum rex appella-
tus: tum demum imperator ⁊ Auguſtus ha-
beretur. ſi cum romanus pontifex cōfirmaſ-
ſet. Hos autem imperatoris eligēdi aucto-
ritatem primo habuiſſe Ptolemeus refert:
Archiepiſcopum magūtinum Germanie:
archiepiſcopū Treuerēſem Gallie: Archi-
epiſcopum coloniēſem Italie nomine. His
additi: ⁊ quattuor principes: marchio brā-
deburgenſis imperatoris poſt electioneꝫ ca-
merarius: comes palatinus qui dapes: dux
Saxonie ꝗ enſem fert. Sūt qui ſcribāt Boe-
mie regem ſeptimum electorem imperatoris
pincernam eſſe: hiſqꝫ in eligēdo additum eſ-
ſe ad tollendam diſcordiaꝫ partiū: ad viros
eniꝫ inclinaſſet ea pars certe potior habeba-
tur. Tuliſſe hoc iniquo animo frācos aiūt.
Verum quia in Lodouico Lotharij filio ge-
nus Caroli magni defecerat: regnumqꝫ illō
ad Vgonem ducem cognomēto caputiuꝫ ve-
nerat (nam a regibus ad duces res aliquā-
diu trāſlata eſt) repetere imperiuꝫ deſtitere:
maxime vo ꝙ ipſi duces noui homines il-
la fortuna tū cōtenti: moliri maiora nō ſunt
auſi: quippe qui nōdum bene regni fundamē-
ta iecerant. Laudatur tamē ⁊ merito qui-
dē Robertus magni Vgonis filius regnuꝫ
a patre accipiēs fortitudine: iuſticia: mode-
ſtia ⁊ religiōe. Hic enim etſi rei militaris ad-
moduꝫ ſtudioſus erat: tamen vbi per ocium
licebat: ita dei templa frequētabat: diuinaqꝫ
officia celebrabat: ac ſi ſacrorum omnium in-
itiatus fuiſſet. Ferūt cātum illum eius inuē-
tum fuiſſe: ſancti ſpiritus aſſit nobis gratia.
His artibus autē nō minuſqꝫ armis credi-
deriꝫ ego Robertuꝫ conciliaſſe ſibi animos
vlgi: eoſqꝫ a prima illa Caroli magni ſtirpe
ad genus ſuuꝫ nouuꝫ trāſtuliſſe. Ferunt tū
quoqꝫ magno in precio fuiſſe Robertuꝫ quē-
dam carnotanuꝫ epiſcopum doctrina ⁊ ſan-
ctitate vite. Multa enim ſcripſit: ⁊ canēdi
modum in ſacris melluſculū reddidit. Gre-
gorius autem ſecundo pontificatus ſui āno:
menſe quinto moritur. Vacat tuꝫ ſedes die-
bus quindecim.

Johānes .xvij.

JOhānes Septimuſdecimꝰ: pla-
cētinus epiſcopus (vt diximus)
potētia Creſcentij romani conſu-
lis fretus queꝫ pecunia corrupiſſe creditum

eſt tempore gregorij quinti per factionem pō
tificatū occupat. Tantū eñ pecuniarꝫ ex cō
ſtātinopoli ad vrbem ſecum detulerat: vt cō
ſtātes etiā ſua largitione ad maleficiū īpelli
potuiſſent: nedū creſcētius hō auariſſimus ⁊
regnādi cupidꝰ. Miror ego hiſtoricos iohēꝫ
ipm inter pontifices numeraſſe: cū viuēte ad
huc gregorio ſedē occupaſſet: niſi forte i ꝯſcri
bendis pōtificū vitijs ita faciendū cenſent: vt
īppetua hiſtoria fit. Nā ⁊ tyrannorꝫ puer
ſe facta optimorꝫ principum rebus geſtis an
numerantur: vt quantum inter ſe boni ⁊ ma
li diſſideant a legētibꝫ cognoſci poſſit: ꝗ ma-
lorum exemplo a vitijs deterreantur: ⁊ bono
rum ad virtutem īpulſi vitam ducant i ter
ris felicem ⁊ beatam: qua quidem beatitudi
ne iohannes caruit fur certe in pontificatu ⁊
latro: non eñ vt par fuerat per oſtium intra
uit. Moritur autem atqꝫ cuꝫ i gnominia qui
dem decimo vſurpati pontificatus mēſe. Va
cat tū ſedes dies viginti.

Silueſter ij

Silueſter ſecundus: gilbertus ātea
vocatus: natōne gallicus: malꝭ ar
tibꝫ (vt aiunt) pontificatum ade-
ptus eſt. Adoleſcens enim ⁊ floriacenſi ceno
bio in aureliana dyoceſi poſito dedicatꝰ mo-
nachus ⁊ addictus: relicto monaſterio dya-
bolum ſecutus: cui ſe totum tradiderat: hiſ-
palim ciuitatem hiſpanie bonarum artium
cauſa peruenit. Erat enim admodum doctri-
ne ⁊ litterature cupidus. Qua in re tantū ꝓ
fecit: vt breui ex diſcipulo optimus preceptor
ſit habitus. Diſcipulos autem eius hos fuiſ
ſe martinus teſtatur. Ottonem imperatoreꝫ
Robertum francie regem: Lotherium viruꝫ
nobilitate ⁊ doctrina inſigneꝫ: qui poſtea ſe-
nonenſis archiepiſcopus creatus fuit. Gil-
bertus igitur ambitione ⁊ dyabolica domi-
nandi cupiditate impulſus: largitione pri-
mo quidē archiepiſcopatum Remenſe: inde
rauennatem adeptus: pontificatū poſtremo
maiore conatu adiuuante dyabolo cōſecutꝰ
eſt: hac tamē lege: vt poſt mortē totus illiꝰ eſ-
ſet: cuius fraudibꝫ tantam dignitatē adeptꝰ
erat. Nam cū Gilbertꝰ regnādi cupidꝰ dya-
bolum ſciſcitaretꝛ: ꝙdiu in pōtificatu victurꝰ
eēt. Reſpōdit humani generis hoſtis ambi-
gue vt ſolet ſi non attigeris hieruſalē diu vi-
ues. Dum itaqꝫ pontificatus ſui anno q̄rto:
menſe vno: die decimo in baſilica ſancte cru-
cis in hieruſalem rome ſacrificaret: fato mo-
riturꝫ ſe ſtatim cognouit: vnde penitētia mo-
tus ⁊ errorem ſuū coram populo faſſus: oēs
primo poſt habita ambitione ⁊ dyabolicis
fraudibus ad bene ⁊ ſancte viuendum adhor
tatus ē: deinde vō vnūquēqꝫ rogauit: vt poſt
mortē truncū corporis ſui laceri ⁊ diſiecti quē-
admodum merebatꝛ bige ſupimponerent: eo-
qꝫ loci ſepelirent: quo ſponte ab equis vectū
foret. Ferunt itaqꝫ dei nutu ⁊ ꝓuidētia: vt ſce
lerati ſciant apud deū locū venie ſibi relictū
eſſe: ſi i vita aliqñ penituerit: equos ipſos ſpō
te ad lateranēſem baſilicā ꝑueniſſe: eoqꝫ loci
ſepultū eius corpus fuiſſe. Scribit idē marti
nus tā ex colliſione oſſium ꝙ̄ ex ſudore ipſius
ſepulcri vel humectatōne potiꝰ deinceps mo
rituri pontificis ſig̃ ⁊ q̄dē maīfeſtiſſima col-
ligi: idqꝫ ipſius ſepulcri epitaphiū indicare.
Verꝫ ne ſit an ſecꝰ ipſi pōtifices viderit ad q̄s
ꝑtinet.

Iohānes xviij

Iohannes. xviij. cuiꝰ cognomētuꝫ
⁊ patria ob ignobilitatē ignoratꝛ
q̄rto menſe: die vigeſimo pꝰ initiū
pōtificatū moritꝛ. Unde ob breuitatē pontifi-
catus nil ab eo: vel a quopiā alio geſtū mēo-
ria dignū ſcribitꝛ: niſi ꝙ illo q̄nquemeſtri pō-
tificō multa ꝓdigia apparuē futura mala in-
dicantia: viſus ⁊ cometes ⁊ terremotu multe
vrbes ꝯcuſſe. In his autem malis vnicum le
uamen Ugo ꝑfectus Ottonis in italia: ⁊ he
trurie gubernator eſt habitus. Adeo ei iuſte
⁊ integre ꝓuīciā ſibi creditā rexit: vt optimi
ꝑncipis deſideriū nemini ꝓuīcialiū reliq̄rit.
Quē poſtea piſtorij mortuū hetruſci oēs ñ ſe-
cus ac publicū parēteꝫ luxē: nullo nō genere
honoris funeri eiꝰ adhibito. Placuit h̄ loco
Ugonis laudes ꝯmēorare: vt gubnatores ꝓ-
uinciarꝫ intelligāt satiꝰ eē hñ ⁊ integre viuē-
do laudē ⁊ glīaꝫ ꝙ̄ male agēdo diuitias male
partas cū ignīnia ⁊ nō ſempitna reportare.

Iohannes xix

Iohānes. xix. patria romanꝰ e re-
gione porte Metropolitane pōti-
ficatū iniēs: ad ociū ꝯuerſꝰ nil di-
gnū mēoria geſſit. Laudari: vl maxie rober-
tus rex frācie pt̄: q ea tēpeſtate nō minꝰ piā ꝙ̄
regalē vitā ducebat. Nā ⁊ doctrina ⁊ ſcītitate
oēs reges xpianos ita anteibat: vt diſputatō
nibꝫ nulli ſecūdus habetꝛ: lōge aliter ſentiēs:
ꝙ̄ ꝙ noſtrorum temporꝫ reguli arbitrantꝛ: ne
quaꝙ̄ principe dignum eſſe dictitantes ſcire
lr̄as: cū eos maxime deceat: q ꝑploſ regūt be
ne gubernandi rationē ex aliorꝫ ꝑceptis col-
ligere: qđ fieri ſine doctrina ⁊ lectione nō pt̄
Quid eñ aliud ē ꝑnceps illr̄atus: ꝙ̄ imago

k

Leonis ceteris feris imperantis. Sedent af-
fectus tū ſuos tum populorum neceſſe eſt: ꝗ
digni haberi volunt vt alijs imperent. Meri-
to igitur Robertum laudamus: cuiꝰ ꝑterea
tanta fuit religio: vt quotiens ſibi ꝓ occupa-
tiōnes bellicas liceret: horas canonicas vna
cum ſacerdotibꝫ caneret. Hac autem pieta-
te hoc meritum ferunt: vt cum oppidū quod-
dam ex hoſtibꝫ obſideret: neqꝫ horas ſuas in-
termitteret: menia hoſtium diuinitus corrue-
rent: ſtatimqꝫ irruentibꝫ ſuis oppidum cape-
retur. Johannes vō (vt quidā auctores ferūt)
pontificatus ſui anno quarto: menſe item q̄r-
to moritur: ſepeliturqꝫ in baſilica petri. Va-
cat tum ſedes diebꝫ vndeuiginti.

Sergius .iiij.

Sergius quartus patria romanꝰ
patre martino: vir ſanctiſſime vi-
te grateqꝫ conſuetudinis: ⁊ an̄ pō-
tificatum ⁊ in ipſo magiſtratu fuit. In pau-
peres liberalis: in amicos ⁊ familiares iocū-
dus: in delinquentes clemens: i contumaces
modeſtus. Tante preterea prudentie fuit: vt
toto ſuo pontificatu nil commiſſum ſit: ꝙ me-
rito reprehendi gubernātis negligentia poſ-
ſet. In deum enim mentem omnem conuer-
tens: quod facere omnes pontifices deberent
iuſte atqꝫ integre omnia ex animi ſui ſenten-
tia bene natura ⁊ moribꝫ inſtituti guberna-
bat. Interea vō huius conſilio ⁊ monitioni-
bus principes italie cōpoſito federe: conſilia
ineunt pellendi ſaracenos e ſicilia. Idqꝫ mo-
liri paribꝫ aīs ⁊ copijs inſtituunt. Erant tū
in italia tancredi magni normādie ducis filij
pleriqꝫ: quorū de numero Gulielmus cogno-
mento ferrebach: tanti animi fuit: vt aſſūpto
in ſocietatem expeditionis malocho michae-
lis catalaici conſtantinopolitani imperato-
riſ copiaꝝ duce: ſaracēos e ſicilia breui expu-
lerit: adiuuantibꝫ etiam campano ⁊ ſalerni-
tano principibus. Verum cum poſtea malo-
chus predaꝫ maligne diuideret: Gulielmus
diſſimulandum eſſe ad tempus ratus: in ita-
liaꝫ rediens cuꝫ quadraginta milibꝫ normā-
norum militum: qui tum ab expeditione hie-
roſolymitana redierant apuliam grecis ob-
temperanteꝫ occupat. Ad Melphiam Ma-
lochum cum exercitu occurrentem fundit fu-
gatqꝫ. Atqꝫ ita virtute gulielmi a grecis ad
normannos regnum apulie tranſit. Verū po-
ſtea mortuo ſine heredibus Gulielmo dro-
gus frater: Drogo autem Hunfredus iuni-
or ſucceſſit: vn̄d poſtea robertus guiſcardi ⁊
rogerius frater originem habuere. Duꝫ hec
autem in Apulia agerentur laborante Ita-
lia ac fere toto orbe terrarum fame ac peſte:
Sergius vir ſanctiſſimus ſecundo pontifica-
tus ſui anno: die quindecimo moritur: ſepeli-
turqꝫ in baſilica Petri. Vacat tum ſedes die-
bus octo.

Benedictus .viij.

Benedictus octauus: patria tuſcu-
lanus: patre Gregorio: inito pon-
tificatu indemortui Ottonis ter-
cij locum Heinricum primum e gente Ba-
uara imperatorem ſecundum inſtitutionem
Gregorij quinti creatum corona imperij do-
nat. Sunt qui ſcribant Ottonem ipſum Ro-
me mortuum: eiuſqꝫ corpus in Germaniam
delatum fuiſſe: alij autem in baſilica Petri
ſepultum affirmant. Vtcunqꝫ eſt conſtat hei-
ricum bauarorum ducem viruꝫ optimum ac
ſanctiſſimum imperatorem creatum: habuiſ-
ſeqꝫ vxorem que nequaq̄ mariti laudibus: pi-
etate: religione: humanitate cederet. Verum
dum is res Germanie componit: Saraceni
Italiam ingreſſi Capuam occupant: Barū
obſident. Barenſibus autem fame laboran-
tibus veneti annonam claſſe important. At
vō dum nihilominus ciuitas ipſa obſidere-
tur: idem veneti adiuuantibus grecis Sara-
cenos aggreſſi: multis interfectis Barū ob-
ſidione liberant: anno ſalutis octauo ⁊ mille-
ſimo: quo quidem tempore Thurci Hiero-
ſolimis captis: non tamen ſepulcruꝫ domini
eccleſiaſqꝫ montis ſyon aut Bethleem viola-
uere. Laborantibus hieroſolymis ſuccurre-
re venetis erat in animo: niſi Hiadrēſes ho-
ſtes eos diſtinuiſſent: quos quidem veneti a-
pud Lauretum tanta clade perdomuere: vt
nunq̄ poſtea inferre belluꝫ finitimis ſint au-
ſi. Heinricus autem compoſitis Germanie
rebus Romam veniens: accepta imperij coro-
na Capuam mouens: Saracenos inde expu-
lit: ac Bubaganū grecorum ducem: ꝗ mau-
ris fauerat: acerrimo bello adeo perſecutus
eſt: vt eum quoqꝫ troia eiecerit: que in finibꝫ
Apulie a ſe eo loci condita fuerat: vbi olim
Hannibalis caſtra ſunt habita. Sunt auteꝫ
qui ſcribant Heinricum cum vxore kunegū-
da ita caſte ac ſancte vixiſſe: vt vterqꝫ in mor-
te miraculis claruerit. In vita enim nil pre-
termiſere quod ad honorem dei pertineret.
Nam ⁊ Bambergenſem fundauit epiſcopa-
tum: ⁊ ſororem ſuam regi Vngarorū in vxo-
rem collocauit: cꝰ opa rex ipē ⁊ ꝑpli oēs ipio
eiꝰ ſubiecti integraꝫ xpi fidē accepere. Mo-

ritur aũt heinricus octauo im pꝫ ſui ãno magno de ſe relicto apd̃ ſuos deſiderio. Bñdictus vo mortuo heinrico: q̃ defenſore rebꝰ in om̃ibꝰ vtebat̃ p ſeditõꝫ alio i locũ eiꝰ ſuffecto pellit̃. Verũ poſtea inita cũ inimicis ſuis ↄcordia pulſo adulterino põtifice: i vrbẽ cũ dignitate rediẽs: vndecimo põtificatus ſui anno: mẽſe vno: die. xiij. morit̃ ſepelit̃q̃ꝫ i baſilica petri. Sũt et̃ q referãt epm̃ quedã die i ſolitudine vidiſſe bñdictũ eq̃ nigro inſidẽtẽ: cũq̃ꝫ interrogaſſe: qd cauſe eẽt: cur mortuus eq̃ nigro veheret̃. Tũ bñdictũ hoiẽꝫ rogaſſe: vt pecũias q̃s occultauerat locũ indicat paupibꝰ ſuo noĩe erogaret: q̃ antea date fuerãt elemoſinaꝝ noĩe nil ei pfuiſſe: qꝛ ex rapis partas ↄſtabat: Fac̃ mãdata epõ: ac ſtatiꝫ epatu ſe abdicat: ⁊ vitã monaſticã amplectit̃. Scribit viceẽtiꝰ gerardũ canadiẽſeꝫ epm̃ doctrina ⁊ moribꝰ eiſdẽ tpibꝰ magno i p̃cio fuiſſe: huic addit guthet epm̃ pragẽſeꝫ doctrina ⁊ ſanctitate vite tũ p̃cellẽtẽ: ⁊ ob eã rẽ ab hoſtibꝰ orthodore fidei martirio coronatũ. Tãta p̃terea codẽ tpe peſte laboratũꝫ ẽ: vt plẽs mortui q̃ ſupſtites ſint habiti: quã qdẽ calamitateꝫ i lothoringia fons ſaluberrime aq̃ indicauit i ſanguinẽ tũ ꝟſus.

Johannes. xx.

Iohannes vigeſimꝰ: patria romanus: p̃e gregorio epõ portuenſis vt qdã volũt: vt aliis placet nullis ſacris ante initiatus põtificiũ munus ſuſcepit: eo tpe q̃ conradꝰ ſueuꝰ in demortui heirici locũ triẽnio poſt legittimis ſuffragiis impator creat̃. Hoc aũt interregno crediderim ego multas italie ciuitates ſpe libertatis erectas ab impio defeciſſe. Hãc ob rẽ conradus vir i re militari p̃ſtãs q̃ꝑe: q apud heinricuꝫ diu ordinũ dux fuerat coactis ↄ̃pe copiis i italiã deſcẽdẽs: p̃mo i mediolanenſes ducit tãte defectõis auctores: eos obſidet: ſuburbia icẽdit: excidiũq̃ꝫ ⁊ interitũ vrbi minat̃. Mutata deinde ſn̄ia obſidionẽ ſoluit: coloniẽſi antiſtite id ei ſuadẽte: q̃ dicẽt btm̃ ambroſiũ ei inter miſſaꝝ ſolẽnia apparuiſſe: exitiũ oĩbꝰ minitãtẽ niſi ab vrbe diſcederẽt: cꝰ patrociniũꝫ ipe ſumpſerat. Romã itaq̃ꝫ conradus pficiſcẽs accepta a iohe põtifice impij corona: in ſclauos ⁊ vngaros ducit: q rebellãtibꝰ italicis auxilia p̃ſtiterãt: eoſq̃ꝫ breui perdomuit. At vo rodulphꝰ burgũdionũ dux ſuoꝝ ſeditõnibꝰ verat̃: Conradi fidei ⁊ patrocinio ſe ↄmiſit. Quã ob rẽ burgũdia deinceps impialis pũicia aliq̃ ex p̃te hita ẽ. Ferũt conraduꝫ ipm̃ leges m̃ltas ac putiles qdẽ tuliſſe: hãc p̃

cipue vt cuiuis p̃ncipi capitale eẽt pacẽ ⁊ gentem pũiciaꝝ turbare. Hac itaq̃ꝫ ratõe motꝰ lapuldũ comitẽ germanie acerrime pſecutus ẽ: q̃ ab eo turbãdi ocij ⁊ quietis initiũ ortum fuerat. Nũcios p̃terea miſit: q grecis ⁊ normãnis int̃ ſe d̃ regno apulie ↄcertãtibꝰ impãrẽt: vt ab armis diſcederẽt. Romanis q̃ꝫ exitiũ intẽmiatꝰ ẽ: ſi diutiꝰ queadmodũ ceperãt põtificẽ ſeditõnibꝰ veraſſent: cꝰ tpe q̃rũdã abbatũ ſãctitate ⁊ vita monaſtica religio i gallia p̃cipue floruit: ⁊ himericꝰ bti ſtephani vngaroꝝ regis filiꝰ ſctiſſimꝰ ob miracl'a ẽ hitꝰ. Johẽs aũt cꝰ vita mirifice laudat̃: vndecio põtificatꝰ ſui ãno: die nono morit̃. Vacat tũ ſedes diebꝰ octo.

Benedictus. ix.

Benedictꝰ nonus vt qdã volũt Johãnis nepos: patria tuſculanꝰ: patre alberico: eo tpe põtificatũ iniit: q̃ cuinitꝰ angloꝝ rex voti ⁊ religiõis g̃tia romam venit: q voti ↄpos factꝰ i p̃riaꝫ rediẽs filiã ſuã heinrico conradi filio i m̃rimoniuꝫ locat. Verũ ñ ita multo poſt conrado vita ſũcto: heinricꝰ filiꝰ eiuſdẽ noĩs ſecundꝰ p̃ri ſuccedẽs: ↄpato ſtatĩ exercitu cũ olderico Boemoꝝ r̃ge dubio marte decertat. Repetito deinde certamine oldericũ ſupat ⁊ capit: vectigalẽq̃ꝫ factũ incolumẽ dimittit. Mouẽs deinde in vngaros de regno inter ſe diſſidẽtes: petrũ ab alboino pulſuꝫ i regnũ reſtituit. Interim vo romani bñdictũ hoiẽꝫ ignauũ: ⁊ nullius p̃cij peroſi e ſede deiiciũt: i eiuſq̃ꝫ locũ ſufficiũt Johẽꝫ ſabinũ epm̃: ſiluestrẽ terciũ appellãtes: q̃ pꝰ nouẽ ⁊. xl. dies pulſo denuo benedictꝰ reſtituit̃. Is aũt cũ cernẽt ſe iteꝝ ſubiturũ eadẽ diſcrimia: Johanni archidyacono ſcti iohis ad portã latinã: q poſtea Gregoriꝰ ſextus appellatus eſt: põtificiũ munꝰ libẽ ceſſit: vel (vt qdã affirmãt) vendidit. Hãc ob rẽ merito ab oĩbꝰ benedictꝰ ipe accuſatꝰ ẽ: ⁊ iudicio diuino damnatus. Conſtat enim ſimulacrum eius admodum monſtruoſuꝫ pꝰ mortem cuidaꝫ apparuiſſe: interrogatumq̃ꝫ quid illa horrida imago pre ſe ferret: cũ antea põtifex fuiſſet. Quia inquit i vita ſine lege ⁊ ratione viri: ideo volente deo ⁊ petro: cuius ſedeꝫ omnibꝰ probris fedaui: ſimulacrum meũ plus feritatis q̃ humanitatis i ſe habet. Nã cum annis decem: menſibus quatuor: diebꝰ nouem per interualla ſedem petri occupaſſꝫ tandem moritur. Nec vacaſſe tum ſedes dici poteſt: cum pontificatum vendiderit. Sunt qui ſcribant hoc tempore gerardum venetuꝫ vngarum epiſcopum: virum optimum ⁊ do

ctiſſimum ab hoſtibus chriſtiane fidei martyrium equiſſimo animo paſſum. Ad currum enim ligatus ex altiſſimo monte in preceps demittit̃ ac lacerat̃.

Silueſter .iij.

Silueſter tercius: patria Romanus: patre Laurentio: in locum pulſi Benedicti ſubrogatus: nõ diu in pontificatu manſit. Nono enim ⁊ q̃dragesimo die factione ſuorum Benedict⁹ reſtituitur. Eo enim tum pontificatus deuenerat: vt qui plus largitione ⁊ ambitione: non dico ſanctitate vite ⁊ doctrina valeret: is tantummodo dignitatis gradum bonis oppreſſis ⁊ reiectis obtineret: quem morem vtinam aliquando non retinuiſſent noſtra tempora. Sed hoc paruꝫ eſt: peiora (ni deus caueat) viſuri aliquando ſumus. Ad Silueſtrum redeo Cardinalem Sabinum pontificem creatum: nõ dico a collegio patrum: quod tolerabilius fuiſſet: ſed largitõne: vt quidam tradunt: quo quidem pulſo ac merito: cum non per oſtium: ſed per poſticum intraſſet vt fur ⁊ latro. Benedictus denuo reſtituitur tumultuante vrbe ⁊ nũc vnum nunc alium appetente: quod fieri ab his populis cõſueuit: qui duce ⁊ rectore carent: quiqꝫ malos pluris q̃ bonos faciunt.

Gregorius .vj.

Gregorius ſextus: ſancti Iohannis ad portam latinã archidyaconus: pontificatuꝫ (vt diximus) a benedicto nono accepit. Has ob res heinricus ſecundus in italiam cum magno exercitu veniẽs habita ſynodo: cum benedictuꝫ nonum: Silueſtrem tercium: Gregorium ſextum tanq̃ tria teterrima monſtra abdicare ſe magiſtratu coegiſſet: Syndegerum bambergenſem epiſcopum: cui Clemẽti ſecundo appellatio fuit: pontificem creat. Gilbertus tamen hyſtoriarũ ſcriptor affirmat Gregorium bene de eccleſia dei meritum eẽ cum ſedis apoſtolice dignitatem negligentia priorum pontificum labefactatam ſua auctoritate ⁊ animi magnitudine breui reſtituerit. Nam et ditionem eccleſie recuperauit: ⁊ latrones circa vrbem poſitos: quorum ſeuitia peregrini ad vrbem religionis cauſa accedẽtes necabantur: e medio ſuſtulit pri⁹ execrationib⁹ ⁊ interdictis admonitos: deinde vi ⁊ armis domitos. Hanc ob rem ferunt a pernitioſis hominibus vulgo homicidam: ſymoniacum ⁊ ſanguinis humani appetentiſſimum habitum: idqꝫ a cardinalibus quibuſdam predicari ſolitum. Motum itaqꝫ Gregorium ipſuꝫ in ea egritudine: qua poſtea moritur: Cardinales ad ſe vocatos verbis caſtigaſſe: quodqꝫ iuſte ⁊ ſancte feciſſet: ipſi liuore moti reprehenderent. Et vt inquit ſcire poſſitis: vbi mortuus fuero: recte ante perperam fecero: corpus meum ante fores eccleſie ſiſtite nectibus obſeratas: ſi diuino nutu aperientur cenſetote me dignum chriſtiana ſepultura: ſin ſecus corpus meum vna cum anima dãnatum quo volueritis eijcitote. Fecere mandata Cardinales: atqꝫ ita porte cohorto g̃ui vento aperte ſunt: ⁊ corpus cum admiratione omnium ⁊ opinione magne ſanctitatis introlatum eſt. Hec fere ſunt que a varijs auctoribus de Gregorio ſcribuntur: quem quidem conſtat in pontificatu ſediſſe annis duobus: menſibus ſeptem durante ſciſmate.

Clemens .ij.

Clemens ſecundus: Syndegerus antea vocatus: Bambergẽſis epiſcopus in ſynodo pontifex creatur: annuente Heinrico ſecundo vel imperante ⁊ cogente potius. Verum heinricus accepta a Clemente imperij corona: romanos in verba ſua iurare coegit pontificum electioni ſe nequaq̃ interfuturos: niſi iuſſu imperatoris id facere cogerentur. Videbat enim imperator eo licentie factionum quenqꝫ: ⁊ potentem q̃uis ignobilem deueniſſe: vt corruptis ſuffragijs tantam dignitatem conſequeretur: que certe niſi ſanctitate ⁊ doctrina benemeritis volente deo demandari cuipiam non deberet. Inde cõ Capuam profectus: rebus in prouincia bene diſpoſitis: conductiſqꝫ eo loci militibus qui ſaracenis hoſtibus reſiſterent. Roma deinceps in Germaniam iter facit. Abeunte itaqꝫ imperatore: vt quidam ſcribunt: romani pontificem in iuſſu ſuo creatum veneno e medio ſuſtulere: pontificatus ſui menſe nono. Scribunt auctores venenum ipſũ in hos vſus a Stephano paratum: qui ei i põtificatu ſucceſſit: Damaſuſqꝫ ſecũd⁹ appellat⁹ ẽ: eo maxime tempore: q̃ Odiloni abbati

cluniacenſi in magna ſanctitate mortuo vgo
abbas ſubſtituit̃: vir gene: pietate: religione
clemẽtia: doctrina: inſignis: regnante altero
h. inrico i fracia: alphõſo i hiſpania: micha-
ele cũ filio cõſtãtino byzãtij. q̃ gdẽ impium
iam tũ maxime labefactatũ erat.

Damaſus .ij.

Amaſus ſecũdus: natõne bauarꝰ
cognomẽto bagniarius vel pepõ
(vt qdã volũt) põtificatũ ꝑ viz oc
cupat: nullo cleri ꝑplꝭqꝫ ↄſenſu. Adeo eñ ino
leuerat h mos: vt iã cuiqꝫ ambitõſo licẽt pe-
tri ſedẽ iuadẽ. Sz obſtitit deꝰ iuſtꝰ vider: vt
is ceteris exẽplo eſſz: ne q̃ õtuo dare cõſue-
nit ambitõe ꝛ largitõe quereret. Nã tercõ ꝛ. xx
põtificatꝰ ſui die morit̃. Cẽſent nõnulli hũc
inẽ põtifices nequaq̃ numerãdũ eſſe: cũ non
recte põtificatũ adeptꝰ ſit. Miraret̃qꝫ cur ro-
mani tãta rei indignitate moti ↄtra iuſiurã-
dũ heinrici iuſſu hũi abdicare ſe ingratu ho
minẽ ſtati nõ coegerit. Sz cũ breui admodũ
tpe vixerit: cuncꝫ vix ſui colligendi romanis
facultas data ſit: nequaq̃ eos aliq̃ cẽſura di-
gnos putaueri. Ad leonẽ deiceps trãſeamꝰ.

Leo .ix.

Eo nonus natiõe alamanꝰ: anno
dñi milleſimo quadrageſimono-
no põtificatũ hac ratõe inijt. Nã
cũ romã legatos ad impatorẽ miſiſſent oratũ
vt optimũ põtificẽ ſibi daret. Is ſtati bauno
nẽ epm tublenſez virũ bonũ ꝛ ſimplicis inge
nij legatis ꝛ eccie romane obtulit: cui gdẽ ro
mani põtificio hitu petẽti: abbas cluniacẽſ
ꝛ Jldebrãdus monachus ſoana oriũdus: ob
uiã facti pſuaſere: vt depoſito põtificali orna
tu romã ꝑuatꝰ ingrederet̃: q̃ diceret heinricuz
nullã creãdi põtificis ꝑtatẽ a dõ hẽre: ſꝫ ad cle
rũ ꝑplmqꝫ romanũ id ꝑtinẽ. Motus his ver
bis leo: cũ etiã vocẽ e celo intercũdũ audiuiſ
ſet: ego cogito pacis cogitatões ñ afflictõis:
depoſito põtificõ apparatu ꝑuatus vrbẽ igre
dit̃: ſeipm accuſãs: q̃ impatori maluerit q̃
dõ obtẽpare. At võ romanꝰ clerꝰ ſuadẽte il-
debrãdo eundẽ baunonẽ i põtificez eligũt: eo
libentiꝰ q̃ oẽz auctoritatẽ eligẽdoꝝ põtificuz
ab impatore (vt par erat) ad clerũ trãſtuliſſz
Fecerãt tñ vicia quorũdã põtificũ queadmo
dũ ſcripſimꝰ: vt merito ipſi clero ſublata po-
teſtas videret̃ õi iudicõ: q̃ in meliꝰ eoꝝ men
tes flagitijs ↄtaminate aliqñ õterent̃: ne xpi
ana reſpu. mal' rectoribꝰ ↄmiſſa peſſundaret̃
Põtificatũ itaqꝫ h modo baunõ adeptus: ac
mutato noĩe leo nonus appellatꝰ: Jldebran-
dũ ipſum ſtatim romane eccleſie dyaconum
cardinalẽ creat: eidẽqꝫ ſancti pauli eccleſiaz
gubernandã ↄmittit: vt q̃ſi ↄſors põtificij mu
neris ſecũ videret̃. Cũ alter petri alter pau-
li templũ tueret̃ ꝛ regẽt. Interi võ drogone
normãnoꝝ comite in apulia mortuo: Giſul-
phus frater regnũ adeptus: beneuẽtũ vrbem
romano põtifici deditã ꝑ vim occupat. Naz
cũ heinricꝰ impator in honorẽ beati Georgij
templũ bamberge ↄdidiſſet: cupere tꝫ id i ca
thedralẽ eccliam ↄſecrari: annuente bñdcto
octauo q̃tannis cenſus noĩe daturam eccliaz
ipſaz romano põtifici centũ argẽti marchas
cum eq̃ albo ac phalerato leo nonꝰ dono bñ-
uentũ ab impatore accipiens: bambergẽſis
eccle tributũ remiſit. Hãc itaqꝫ ob rem leo
ſuo iure ꝛ copijs impatoris fretus: cũ i giſul-
phũ incõpoſito agmine mouiſſet: ab eo ſupe
rat̃ ꝛ capit̃. Nec ita multopoſt romã incolu-
mis cũ magno comitatu remittit̃. Sũt q̃ ſcri
bant rhobertũ Guiſcardi e gallia i italia cũ
exercitu ꝓfectũ: fugatiſ grecis ꝛ aphris apu
liaz occupaſſe: ſtatuãqꝫ reperiſſe circa caput
eneũ circulũ hñtẽ his lrĩs nõtũ: kalẽdas maij
oriente ſole aureũ caput habebo. Unde ſara-
cenus quidã magice obſeruationis peritꝰ a
roberto guiſcardi captꝰ: notato termino vm
bre ipius ſtatue kalẽdis maij oriẽte ſole effoſ
ſo loco theſaurũ inuenit: quo ſe a roberti ma
nibꝰ liberauit. Ad leonẽ redeo: virũ certe pie
tate: innocẽtia: benignitate: grã hoſpitalita-
te adeo inſignẽ: vt eiꝰ domus ꝑegrinis ꝛ pau
peribus ſemꝑ patuerit. Nam cum ſemel añ
fores ſuas leproſuz paupez iueniſſz: cũqꝫ pre
miſcdia collocari i lecto ſuo mãdaſſz apertis
mane a ianitore foribꝰ nuſq̃ pauꝑ inuentꝰ ẽ:
xpm pauperis nomine eo loci recubuiſſe cre-
ditum. In rebus preterea ad religionem per
tinentibus tanta diligentia ꝛ ſolertia vſus ẽ:
vt ꝛ in concilio vercellenſi berengariuz here
ſeos auctorem damnauerit: ꝛ conſtantinopo
litanum imperatorez ſuis monitõnibꝰ impu
lerit ſepulcrũ domini hieroſolimis a barba-
ris diruptum reſtituere: eo maxime tempore
q̃ ꝛ theobaldus nobilis francus ſanctitate vi
te apud vicentinos in precio fuit: ꝛ vincenti-
us franco leodienſis epiſcopꝰ doctrina ꝛ mo
ribus inſignis: ad hermãnum preſtantis in-
genij virum de quadratura circuli docte mul
ta ꝛ acute ſcripſit. Moritur autem leo pon-
tificatus ſui anno quinto: menſe ſecũdo: die
ſexto.

Victor.ij.

Victor ſecundus: Glebardus an
te a vocatus: natione alemanus
ex bauaria pontificalem digni-
tatem poſt leonem adeptus eſt: magis hein
rici gratia q̃ liberis ſuffragijs. Verebatur
eñ clerus ꝑpluſq̃ romanus heinrici potẽti-
am: quẽ in creãdis nouis põtificib9 aliquã
do leſerãt. Ne itaq̃ ꝯtra iuſiurãduꝫ moliri
aliquid viderent̃: Victorẽ ꝓponũt: legato il
debrando ad heinricũ ob eã rem miſſo: qui
omnia ex ſñia romani cleri imꝑatoriſq̃ ꝑ-
fecit. At victor in ſede oĩm ꝯſenſu ꝯfirmat9
magnã ſynodũ abnuente imꝑatore florẽtie
habuit: in q̃ q̃dẽ multos epõs: tũ ſymonie:
tũ fornicatõis cauſa epãtu ꝓuauit: clerũq̃
admonuit q̃d marie ad ſe ꝑtinẽt ꝓpoſita pe
na his q̃ leges canõicas trãſgrederẽt̃. Sũt
q̃ ſcribãt victorẽ ad heiricũ ꝓfectũ: magni-
ficẽtiſſimeq̃ ab eo habitũ. Sꝫ ego ſolũ ilde
brãdũ eo ꝓfectũ puto: q̃ auctoritate legatio
nis fretus: heinricũ tercũ heinrici filiũ ce-
ſarẽ creat. Interi vo dũ capua a ſaracenis
obſiderẽt̃: trepidarẽtq̃ oĩes finitime ciui-
tates: robertus guiſcardi ſũptis armis: fu-
gatis ſaracenis: ⁊ cãpanos obſidione: ⁊ fi-
nitimos oĩi formidine vno impetu liberat.
Vñ aũt originẽ habuerit robert9 ipſe haud
ſatis ꝯſtat cũ alij normãnũ: alij frãcũ fuiſſe
exiſtimẽt: vtcũq̃ ſit: ꝯſtat euꝫ magni animi
excellẽtiſq̃ ingenij fuiſſe: ⁊ ob eaꝫ rẽ merito
apulie regnũ adeptũ. Victor aũt põtifex: d̃ q̃
nũc ꝑmo fit ſecũdo põtificat9 ſui anno: men
ſe tercõ: die q̃rtodecimo morit̃. Vacat tũ ſe
des dieb9.xj.

Stephanus.ix.

Stephanus non9: federic9 antea
vocat9: natõe lothorig9: caſſinen
ſis abbas põtificatũ adept9 ſta-
tiꝫ curauit: vt mediolanẽſis ecc̃ia q̃ a roma
na ducẽtis fere ãnis ſe ſbtraxerat: nũc demũ
eidẽ obtẽparet: vt vere oĩm ecc̃iaꝝ parenti ⁊
altrici: quaꝫ poſtea ñ ſec9 obſuauit: ac vere
filie pientiſſima mr̃eꝫ facẽ ꝯſueuerit. Hoc tẽ
tp̃e ⁊ heinric9 terci9 i locũ heirici pr̃is inde
mortui ſufficit̃: ⁊ alteri9 nicephoro imꝑatori
cõſtãtinopolitano ſuccedit. Et robert9 gui-
ſcardi grecos magno ꝑlio ſuꝑatos e Cala-
bria oĩno expulit: relictis tãtũmõ grecis ſa
cerdotib9: q̃ vſq̃ ad nr̃aꝫ etatẽ linguã ſuã ne
cũ morib9: Adeo ei cõſtãtinopolitanũ impiũ
iã erat iminutũ a ſaracenis: vt egre thraciã
gallatiã. põtũ: theſſaliã: macedoniã: achaiã
obtineret: e q̃b9 ꝓuicijs nũc thurci: nũc Sa
raceni q̃tidie aliq̃d ſbtrahebãt. Stephanus
aũt ſeptimo põtificat9 ſui mẽſe: die octauo
florẽtie morit̃: eo q̃ꝫ in loco honorifice ſepe-
lit̃: vt martin9 ſcribit. Sũt q̃ dicãt ſtepha-
nũ põtificẽ in heinricũ imꝑatorẽ hẽſeos no
mine inuectũ eẽ: q̃ ſummoꝝ põtificũ aucto
ritatẽ diminuẽt ꝯtempta religione: ſpretoq̃
immortali deo.

Benedictus.x.

Benedictus decim9: natõe cãpa-
nus: q̃ ꝓus nũcius dicebat̃: velli
tern9 epõs factõe q̃rũdã nobiliuꝫ
eo maxime tp̃e põtifex creat̃: q̃ agnes heiri
ci tercij mr̃ gibertũ parmẽſeꝫ virũ inſigneꝫ
regni italici gubernatorẽ inſtituit. Erat et
tũ i italia gothifredis mathildis comitiſſe
femie nobiliſſime maritus: vir ſane potens.
Nã mathildis mr̃ beatrix heinrici ſecundi
imꝑatoris ſoror fuerat: nupſeratq̃ bonifa-
cio cuidã viro potẽtiſſimo ac nobili luca vr
be hetrurie oriũdo: q̃ mortuo oĩs potẽtia ꝑ-
mo ad beatricẽ: poſtea ad mathildiꝫ ⁊ ma-
ritũ gothifredũ ꝑuenit. Nã ⁊ lucã ⁊ parmã
⁊ rhegiũ lepidi ⁊ mãtuã ⁊ eam ptẽ hetrurie
poſſidebãt: quã nũc ꝑrimoniũ ſc̃i petri vo-
mus. Ad bñdictũ redeo ab Ildebrãdo põti
ficatu pulſũ: q̃ nõ ꝑ oſtiũ queẽadmoduꝫ de-
cebat: ſꝫ ꝑ vim ⁊ largitõne intraſſꝫ. Fidẽ eñ
dederãt clerici oẽs ildebrãdo archidiacono
nõ ꝓus ſe dituros ſuffragia noui põtificis
creãdi: q̃ ipſe florẽtia: q̃ tũ proficiſcebatur
ad vrbẽ reuerteret̃. Rediẽs itaq̃ cũ gherar
do epõ florẽtino i oẽs acerbiſſime iuect9 ẽ: tũ
vl̃ marie i eos q̃ fidẽ dederãt ſe e9 aduẽtũ ex-
pectatros. At vo cũ hac d̃ re mag̃ ꝯtẽtõ eẽt:
ꝓbarẽtq̃ nõnulli bñdictũ ipꝫ vt virũ optim ⁊
ſapiẽtiſſimũ: ꝯ aũt eã electõꝫ pleriq̃ magnis
clamorib9 iꝓbarit: vtpote min9 canonice
⁊ legitime factã: tãdẽ plurimoꝝ ꝯſenſu ilde-
brãdo inſtãte gherard9 vir tãto mgr̃atu di-
gnus eiecto bñdicto põtifex creat̃. Sũt tñ q̃
ſcribãt hãc electõꝫ ſenis factã: cũ libera ſuf-
fragia rome ob factõeꝫ quorũdã potẽtũ hr̃i
ñ poſſent. Bñdict9 itaq̃ mẽſe nono: die.xx
põtificatu deiect9: Velitras exulatũ abijt.

Nicolaus.ij.

Nicolaus ſecũd9: natõe allobrog9
gerard9 ãtea võtus: epõs florẽti-
nus ob vtutẽ ⁊ animi ꝓſtãtiã ab
rogatu bñdicto: haud legitime creato põti
fex maxim9 ſenis decernit̃: q̃ ſtatĩ inito põ-
tificatu ſutriũ ꝓceſſit: ibiq̃ anno dñi mille-

ſimoquinquageſimonono concilio habito:
cui non ſolū epi verum multi italie ꝓceres
interfuere: benedictū abdicare ſe pōtificio
munē ⁊ habitu coegit: ⁊ Velitras exulatū
abire. Inde vō romam proficiſcens: ſecūdo
apud lateranum ꝯcilio habito legem tulit:
vt ī decretis legiᷓ romane eccleſie admoduꝫ
ſalubreꝫ q̄ talis eſt. Si quis pecunia vel gᷓ-
tia humana aut populari militariue tumlᷓ-
tu ſine ꝯcordi ⁊ canonica electōe cardinali
um fuerit in throno petri collocatus: is nō
aplicus: ſed apoſtaticus. i. a ratiōe deficiēs
merito vocetᷓ: liceatqꝫ cardinalibꝫ clericis ⁊
laycis deū colētibꝫ: illū vt predonē anathe
matizare: ⁊ quouis humano auxilio a ſede
apoſtolica propellere: atqꝫ quouis in loco ſi
in vrbe nō liceat catholicos huiuſce rei cau
ſa congregare. In eodem quoqꝫ concilio re
uocatum ab errore ſuo Berengarium dya-
conum Andegauēſis eccleſie ferunt: qui ar-
bitrabatur in ſacramento eukariſtie ⁊ cali-
cis non eſſe verum Chriſti corpus integrū-
qꝫ ſanguinem: niſi vt in ſigno ⁊ figura my-
ſterioue: quem quidem errorem inſtante et
vrgente Nicolao ⁊ Alberico dyacono viro
doctiſſimo publice confeſſus eſt: affirmans
illud eſſe verum Chriſti corpus: integrum-
qꝫ ſanguinem. Scripſimus hunc errorem a
Leone nono damnatum: non tamen emen-
datum fuiſſe. Que certe laus tota Nicolai
eſt: vt Lafrancus ſcribit: vir ea tempeſtate
doctiſſimus: qui errores eiuſdem Berenga
rij preclaro opuſculo notauit. Dum hec a
pontifice Nicolao Rome agerētur: Gothi
fredus Normanus qui Drogoni fratri in
Apulie Calabrieqꝫ comitatum ſucceſſerat:
moriens Bagelardū filium comitatus he-
redem inſtituit: verum robertus guiſcardi
frater (vt quidam volunt) hoc egreferens:
pulſo nepote: Apuliam ⁊ Calabriam occu
pat: adiecta troia: que pontificibus roma-
nis parere conſueuerat. Hanc autem ob rē
indignatus pontifex: non nihil roberto ſuc-
cenſuit. Is vō cum poſtea rogatu roberti ī
Apuliam profectus fuiſſet: receptis q̄ ō ec-
cleſia amiſerat: nō ſolū hominē in gr̄am ac
cepit: verūetiam vectigalē eccleſie factū: Ca
labrie ⁊ apulie ꝓuincias romane eccl'ie cen
ſuarias ducē creat. Accepto deinde magno
a roberto exercitu ad vrbē r̄diēs: p̄neſtinos
tuſculanos: nomentanos romane eccl'ie re-
belles ꝑdomuit. Tybrim q̄ꝫ traijciēs: dirre
pta galleza alijſqꝫ gerardi comitis ſutriū vſ
qꝫ caſtellis expugn̄atis: ditionē romanā tatio
rem reddidit. Sūt q ſcribāt henricū terciū
a Nicolao ſecundo coronā impij accepiſſe
totoqꝫ tempe pontificatus ſui ob bn̄ficium
acceptū: nil ꝯtra eccleſiaſticos molitū eſſe.
Nicolaus aūt vir omni vita ꝓbatus: tercio
pōtificatus ſui anno: mēſe. vj. die. vj. ⁊. xx.
moritᷓ. Vacat tū ſedes diebꝫ. xij.

Alexander. ij

Alexander ſecūdus: Anſhelmus
antea vocatus: patria mediola-
nenſis: epiſcopus lucenſis: mor-
tuo Nicolao ob humanitatem benignitatē
⁊ doctrinam abſens etiam pontifex creatur
At vō Ciſalpini epiſcopi arbitrati ob di-
gnitatem prouincie ſue par eſſe: vt e ſuo nu
mero aliquis eligeretur Giberto parmenſi
viro potentiſſimo admodum annitente ab
heirico imperatore obtinuere: reclamante
eius vxore agnete: vt alter quoqꝫ pōtifex eli
geretur. Quare epiſcopi ipſi habito conci-
lio cadolum parmenſem epiſcopum pontifi
cem creant. Cui ſtatim ciſalpini omnes ob
temperauere: preter mathildim optimaꝫ fe
minam: ⁊ cum eccleſia romana bene ſentiē-
tem. Superueniente deinde cadolo ab his
qui alexandro aduerſabantur accito in pra
tis neronianis ſub radicibus aurei montis
graue prelium ꝯmittitur: in quo multi vtrī
qꝫ cecidere: alexandro ⁊ gothifredo mathil
dis viro ſeſe ad edes lateranenſium conti-
nentibus. Incerti enim erant quibus potiſ
ſimuꝫ ſe tuto committerent: adeo omnia in
fida ⁊ flexa videbantur. Sunt qui ſcribant
alexandrum ante prelium commiſſum: Lu
cam profectum vitande cedis cauſa: eoqꝫ lo
ci quiete aliquādiu vixiſſe. Neqꝫ ingratum
tante erga ſe lucenſium beniuolentie eccleſi
am ⁊ ciuitatem multis priuilegijs: vt in eo
rum annalibus apparet inſigniorem reddi-
diſſe. Repulſus tandem ab vrbe cadolus n̄
diu in prouintia quieuit: accitus enim a ro
manis quibuſdam: quorum maxime intere
rat omnia Rome perturbari explendarum
voluptatum cauſa: comparato maiore ex-
ercitu q̄ꝫ antea romam venit: ac vrbem Leo
ninam eccleſiamqꝫ beati Petri vi occupat.
At vō erumpentibus Romanis cum gothi
fredi copijs tantus terror repente hoſtes in
uaſit: vt ⁊ effuſa fuga oīs abierint: ⁊ pau-
lū abfuerit: qn cadolꝰ caperetᷓ a ſuis delictꝰ
quē cīcꝰ romani p̄fecti filiꝰ ſcēo cū ſuis cu-
neo p media ciuiū agmina egre in arcem
Hadriani perduxit: vbi aliquandiu obſeſ-
ſus: cuꝫ nullam libere abeundi ſubeſſe ſpeꝫ
videret: tricentis argenti libris ab his ſe

redimens:qui arcē obſidebāt:ꝯceſſo ſtigoſiſ-
ſimo equo inde ſolus aufugit. Ut vō otto co
lonienſis archiepꝯs apd̄ heinricū adoleſcētē⁊
agnetē criminatus:ꝙ ꝯ̄ maieſtatē impij xp̄ia
na reſpu. mulieris nutu gubernaret:accepta
poteſtate ꝯponēde ex arbitrio ecc̄ie dei Ro-
mā veniēs:alexandrū p̄mo q̄dē⁊ grauiſſimis
vbis increpat:ꝙ ſedem romanā iniuſſu ceſa-
ris ⁊ ꝯ̄ atq̄⁊ ꝯſuetudo ⁊ lex ipſa iubebat occu
paſſet. Cū Ildebrādus archidyaconꝰ:q̄ for
te tū aderat:ptes pōtificis acerrime tutatus
ꝙ diceret electōe⁊ ad clerū ptinē:ſi ius:ſi an-
tiquā ꝯſuetudinē vellet inſpicē:facile ottonē
in inia⁊ traxit. Quare heinricus cognito er-
rore ad ſe poſtremo rediēs alexandrū rogat:
vt ꝯciliū q̄ ſe ꝯuenturū pollicet̄ idicat. Urbs
Mātua ad eā rē potiſſimu⁊ idonea viſa ē:eo
ꝓficiſcunt̄ oēs:ad q̄s ptinē videbat̄ ecc̄ie
ſalus ⁊ tutela:vbi ꝯpoſitis rebꝫ oībꝫ impa
tor ip̄e nō ſolū i grā⁊ pōtificis redijt:verūeti
ā in ꝯcibꝫ ab eo impetrauit:vt ⁊ cadolo veniam
petēti ignoſcēt:⁊ Gibertū tāti mali (vt dixi-
mus) auctorē rauēnatis eccl̄ie archiep̄m cre-
aret. Primū haud grauate fecit:ſaluatoris
noſtri exēplū imitat̄ꝰ:q nouit etiā ꝓ pſecuto
ribꝫ exorare. Secūdū inuitus ꝯceſſit:⁊ nō ni
ſi p̄cibus heinrici fatigatus:ꝙ verebat̄ ſicu-
ti pꝰea accidit:ne ea res eccleſie romane ma-
gnas calamitates afferret. Abiēs mātua pō
tifex ac luca iter faciens:ecc̄iam maiorē:cuiꝰ
ep̄s ātea fuerat:ſacris ſolēnibꝫ adhibitis cō-
ſecrat:tādiu ibi imoraturus q̄ad ab ildebrā-
do archidyacono res in apulia pacatōres rd
derent̄. Is eni acceptis a Mathildi comitiſ
ſa auxiliaribꝫ copijs:nō ſolū ricardi ⁊ Guil
helmi imperꝰ repreſſit:verūetiā eos coegit:q̄
de ecc̄ia cepiſſent reſtituē. Veniēs itaq̄⁊ ad vr
bem alexāder pōtificatus ſui anno vndecio:
mēſe. vj. morit̄ i baſilicaq̄⁊ lateranēſi ſepelit̄
nullo genē honoris q̄d impēdi ſūmo pontifi-
ci p̄t nō adhibito ⁊ a clero ⁊ a p̄plō. Ferūt tū
magno in p̄cio fuiſſe Iohēm gualbertū mōa
chū vall̄ vmbroſe:⁊ illiꝰ ordis auctorē viru⁊
ſc̄tiſſimū ac miracul̄ inſignē.

Gregorius. vij.

GRegorius ſeptimꝰ Ildebrādꝰ an
tea vocatꝰ:natōe hetruſcus: pa-
tria ſoanēſis:p̄re bonicio: oīm bo
no⁊ ꝯſenſu pōtifex creat̄. Ip̄ius aūt electōnis
v̄ba ita ānotata ſūt. Nos ſācte romane ecc̄ie
cardinales:clerici:acolythi:ſubdyaconi:pre
ſbiteri:p̄ntibꝫ ep̄is abbatibꝫ multiſq̄⁊ tu⁊ ec-
cleſiaſtici tū layci ordis eligimꝰ hodie:x. ka-
lēdas maij in baſilica ſancti petri ad vincula
anno ſalutis Milleſimo. lxxiij. in verum xp̄i
vicarium Ildebrandum archidyaconū virū
multe doctrine magne pietatis:prudētie iuſti
cie:ꝯſtātie:religiōis:modeſtū:ſobriū: ꝯtinen
tem:domum ſuā gubernātem:paupibꝫ hoſpi
tale⁊:in gremio ſancte mr̄is ecc̄ie libere a te-
neris annis vſq̄⁊ ad hanc etatem educatū do-
ctu⁊:que⁊ quidem cū ea poteſtate ecc̄ie di p̄-
eſſe volumꝰ:qua petrus dei mādato quondā
p̄fuit. Adeptus pontificatum gregorius ſta-
tim heinricum imperatore⁊ admonet: ne dein-
ceps largitōne corruptus :ep̄atus ⁊ bn̄ficia
alicui p ſymoniacā cupiditatē cōmittat:alit̄
ſe viſurū in ſe ⁊ delinquētes cenſuris eccl̄iaſti
cis. His admonitōnibꝫ ⁊ quidem ſanis non
modo non obtemperauit heinricus :verūetia⁊
agnetem imperatricem bene admonēte⁊: q̄d
fieri cū religione oporteret oīm adminiſtratōe
depulit:que romā profecta non diu ſupuixit:
dolore animi vitā cum morte permutās. Tā
dem vō multis legatōibꝫ vltro citroq̄⁊ miſſis
imperator in grā⁊ cū gregorio redijt:eundemq̄⁊
i pontificatu ꝯfirmauit: vt tū imperatorꝫ mos
erat. At vō cum heinricus in bono leuis: in
malo ptinax ſymoniā nequaq̄ omitteret: ſe-
pius admonitus omnes illos anathematis
cenſura pontifex notauit:qui ep̄atus ⁊ bene-
ficia largitione adepti erant. Et ne id temere
feciſſe videret̄:concilio apud lateranū hito:i
quo multi ep̄i iterfuē:maxime vō gibertꝰ par-
menſis archiep̄us rauennas rōem reddidit.
Quā ob rē cenſuris ecc̄iaſticis ſymoniacos
notaſſet:facturū quoq̄⁊ id in imperatorē cre-
bro diceb it:niſi ſententiam mutaret. Cum
vō gibertus ſoluto cōcilio: ⁊ criminandi gre
gorij occaſionē nactus:ad pontificatum via⁊
querens:Cincium romanum ciue⁊ ſtephani
p̄fecti vrbis filium:hominem temerarium ⁊
ſeditioſum in pontifice⁊ aīmat:magna ei pol
licitus imperatoris noīe: ſi tātū facinꝰ ex ſn̄ia
ꝯfeciſſet. Structis itaq̄⁊ inſidijs cinciꝰ. dū pō
tifex media nocte natal̄ dn̄i nr̄i celebrat i tē-
plo bt̄e marie ad p̄ſepe:que maior nūc d̄r:ir-
rūpens cū ſatellitibꝫ ⁊ ꝯiuratis dū hoſtiā ſa-
crificij ꝯminuit hominem capit:⁊ in regionē
parionis ſecum trahens:in turri quadā mu-
nitiſſima eum collocat. Sequenti vō die p̄pl̄s
romanus cognito facinore in Cinciu⁊ arma
ſuſcipit:pontificem liberat:edes ac turri ſce-
lerati hoīs a fundamentis euertit: familiam
eius nares mutilatam ab vrbe pellit. Ip̄e vō
Cincius tanti mali auctor:fuga ſalutem que
rens:in germania⁊ varijs tramitibus ad im
peratorem tandem peruenit. Gibertus autē
tanti doli machinator:cū inſidie ex voto non

ſucceſſiſſent:ſimulata beniuolentia a ponti
fice dimiſſus: Rauennam peiora molitur⁹
ſe contulit. Nam Thebaldum mediolanẽ
ſem archiepiſcopum: ⁊ pleroſqꝫ alios Ci-
ſalpine antiſtites coniurare in Gregorium
pollicitationibus perpulerat. His addidit
Vgonem candidum ſancte Romane eccle-
ſie cardinalem: qui etſi ante ideꝫ fecerat: in
gratiamqꝫ ſimulato animo redierat: nunc
malum animum: malam mentem pre ſe tu-
lit. Js enim viribus omnibus annixus eſt
imperatorem ⁊ Normannos inter ſe de im
perio diſſidentes: compoſita pace: initiſqꝫ
federibus in pontificem concitare. Quod
vbi Gregorius reſciuit congregata ad late-
ranum ſynodo propoſitis rationibus qua-
re id faceret: Gibertum ⁊ Vgonem digni-
tatibꝫ priuatos anathemate notat. Dum
hec Rome agerentur Heinricus cum Sa-
xonibus hoſtibus feliciter pugnans: adeo
felicitate illa elatus eſt: vt habito conuen-
tu apud Wormatiam Sigifredo archiepi-
ſcopo Maguntino negocium procurante:
interdicere omnibus auſus ſit: ne vlla in
re pontifici Romano obtemperarent: ex il-
lo autem conuentu mandato Heinrici Ro
mandus clericus parmenſis Romam ve-
niens: ⁊ Gregorio publice interdixit: ne-
quid ageret deinceps quod ad magiſtratuꝫ
pontificis pertineret: ⁊ Cardinalibus ipſis
mandauit: vt relicto Gregorio alium ha-
bituri pontificem ad ſe proficiſcerentur.
Tum Gregorius tantam iniuriam diui-
ne maieſtatis cauſa non diutius ferens: ⁊
Sigifredum alioſqꝫ clericos cum Heinri-
co ſentientes dignitatibus ac beneficijs pri
uauit: ⁊ Jmperatorem ipſum anathemate
notauit: priuatum prius omni regia admi
niſtratione. Abrogationis autem pontifi-
cie habita fere hec formula eſt. Beate Pe-
tre prīceps inclina queſo aures tuas: ⁊ me
ſeruum tuum exaudi: quem ⁊ ab infantia
educaſti: ⁊ vſqꝫ ad hunc diem ab iniquoruꝫ
manibus vendicaſti: qui me pro mea in te
fide oderunt ⁊ perſecuti ſunt. Tu mihi te-
ſtis es optimus: ⁊ pia Jheſu chriſti mater:
⁊ frater tuus Paulus tecum martyrij par-
ticeps me non ſponte: ſed inuitum pontifi-
catus gubernacula ſuſcepiſſe. Non ꝙ ra-
pinam arbitratus ſim ſedem tuam legitti-
me conſcendere: ſed mallebam vitam me-
am in peregrinatione degere: ꝙ locum tu-
um pro fama ⁊ gloria tantum occupare.
Fateor ego ac merito quidem mihi tua gra
tia: nō meritis meis pp̄li xp̄iani curā demā-

datam eſſe: conceſſamqꝫ ligandi ⁊ ſoluen-
di poteſtatem. Hac itaqꝫ fiducia fretus pro
dignitate ⁊ tutela eccleſie ſue ſancte omni-
potentis dei nomine patris: filij: ⁊ ſpiritus-
ſancti: ⁊ Heinricum regem Heinrici quon
dam Jmperatoris filium: qui audacter ni-
mium ⁊ temerarie in eccleſiam tuam ma-
nus iniecit: imperatoria adminiſtratione
regiaqꝫ deijcio: ⁊ chriſtianos omnes impe-
rio ſubiectos iuramento illo abſoluo: quo
fidem veris regibus preſtare conſueuerunt
Dignum eſt eniꝫ: vt is dignitate careat: qui
maieſtatem eccleſie imminuere conat̄. Pre
terea vō quia monita mea immo tua ad ſui
pſius populorumqꝫ ſalutem pertinentia cō
tempſit: ⁊ ſe ab eccleſia dei: quam ſeditio-
nibus peſſundare cupit ſeparauit: eum a-
nathematis vinculo colligo: certo ſciens te
eſſe Petrum in cuius petra vt in vero fun-
damento rex noſter Chriſtus edificauit ec-
cleſiam ſuam. Fuere tum multi poſt execra
tionem qui pacis mentioneꝫ facerent. Qui
bus ita Gregorius reſpondit: ſe pacis con-
ditiones non abnuere: modo Heinricus
ipſe primo cum deo pacem iniat. Non igno
ratis inquit: ꝙdiu ⁊ quantis malis Ro-
manam affecerit eccleſiam: quotienſqꝫ a me
ſit admonitus: vt meliorem vitam moreſ-
qꝫ probatiores indueret. Hoc tribuimus
beniuolētie ⁊ caritati: qua Heinrico patri
coniuncti olim fuimus. Sed nil profeci-
mus: adeo mores a patre auerſos imbibit.
Jnſtabant tamen ex his qui aderant non-
nulli regem non ita cito anathematizanduꝫ
eſſe. Quibus ita pontifex reſpondit. Quan
do inquit Chriſtus eccleſiam ſuam Petro
commiſit ⁊ dixit: paſce oues meas: excepit
ne reges. Nam cum eidem ligandi ⁊ ſoluē-
di poteſtatem daret. nullū excepit vel nemi-
nem eius potentie ſubtraxit. Hanc ob rem
qui dicit ſe vinculo eccleſie ligare non poſſe
reſtat etiam vt fateatur ſe abſolui ab eius
poteſtate nullo modo poſſe: ⁊ qui hoc impu
denter negat: a Chriſto ⁊ eccleſia eius ſe oī
no ſeiungit. At Heinricus cognita Grego
rij cenſura: multas litteras ad gentes ⁊ na
tiones conſcripſit: quibus ſe contra ius faſ
qꝫ damnatum a pontifice oſtendebat. Gre-
gorius autem id a ſe iure factum non ver-
bis tm̄ et lr̄is: verumetiam ⁊ rōe t.ſtibus
comprobabat: re ipſa ante oculos omni-
um propoſita. Jnterim vō cum pars regni
ab Heinrico defeciſſet: et iam Saxones
bellum contra Heinricum ꝙdiligentiſſime
pararent: Alamani principis veritati: ne

quid mali i ꝓuincia nascerēt: ꝯuētu habito de-
creuerūt: vt si gregori⁹ i alamaniā pgat: heinri
cus supplex veniā errati petat. Qd se facturū
rex ipe interposito iuramēto pollicit⁹ ē. Mox⁹
itaq; pōtifex his pollicitatōibꝫ ⁊ pcibꝫ treue-
rēsis archiepi heinrici oratoris: augustā ꝓto-
riā petitur⁹: vercellas vsq; iā; puenerat: vbi
ab epo loci ipius regni italie cācellario cla;
fecit heinricū hostili i se aīo cū exercitu ad
uentare. Tū vo pōtifex omisso instituto iti-
nē canossū; se recepit oppidū agri regiēsis di
tioni Mathildis comitisse subiectū. Venit ⁊
eo ꝑpē cū oībꝫ copijs heinric⁹: q stati deposi-
to regali ornamēto nudis pedibꝫ vt oppida-
nos ad miscdiā ꝯmoueret: porte oppidi appro
pinqns suppliciter itromitti petebat. Denega
tū ingressū; eq aīo tulit aut tulisse dissimula-
uit: qmuis aspa eēt hyems: ⁊ gelu cuncta rige
scerēt. In suburbio qdē oppidi triduo imora-
tus: ꝯtinuo veniā petēs: tādē rogatu mathil-
dis: ⁊ adelai Sabaudiēsis comitis. ⁊ clunia
cēsis abbatis introduct⁹ absoluit: ⁊ eccie re-
cōciliat: pace iureiurando ꝯfirmata: ⁊ integ
obediētia ꝓmissa. Regij aūt iurisiurādi hec
formula ē: rex heinricus ꝯposita pace ex sniā
dnī nrī gregorij septimi affirmo me pacta ⁊
federa ꝯseruaturū curaturūq;: vt qquo volue-
rit idē pōtifex sine vllo discrimie suipi⁹ ⁊ co-
mitatus ꝓficisci possit: marie aūt p loca im-
pio nro subiecta: neq; p me statu; q min⁹ libe
re pōtificō munē vbiq; locoꝝ vti possit: ⁊ hec
obseruatu; ū me iureiurādo addico. Actū Ca-
nossij. v. kalēdas februarij inditōe. xv. Tum
vo rebꝫ ita ex sniā pactis: dilabētibꝫ inde oī-
bus varijs itineribꝫ: dū heinric⁹ papia itē fa-
cit: cinciū amittit subita febri correptū: nō ta
mē mortuo tāpnitōso hoie heinric⁹ rebus no
uis studē destitit. Pacis ei federa abrūpens:
eo alamanos principes indignitate rei mo-
tos ppulit: vt rodulphū saxonie ducē regem
ꝓuicie crearēt p⁹hibito heinrico. Petijt pmo
qdē heinric⁹ a pōtifice: vt rodulphū exēctōibꝫ
ab occupatōe regni depellēt. Id vo cū ipetre
nequisset: sūptis armis mag clade ⁊ incerta
victoria vtriq; dimicatū ē. Missi tū qde; ab
vtroq; legati ad pōtificē rogatū: vt i ptes suo
rū declinaret: qbꝫ nil aliō ipe rūdit: q vt ab
armis discederēt. Pugnūt iterū sil'eq marte
heinric⁹ ⁊ rodulph⁹. Verū cū ēcō pliū iussent:
mag cede vtrinq; ꝯmissa: ac supior aliqntulū
heinric⁹ videret: rodulphi legatos pacē petē
tes audire noluit: ad pōtificēq; denuo scpsit:
vt rodulphū regnū occupare conātē exēctōe
anathematis noret. Qd cū facē gregorius re
cusaret: tāta ira pcit⁹ heinric⁹ est: vt die no-

ctuq; nil aliud cogitaret: q qd ad pōtificis p
nicie ⁊ exitiū vgeret. Interea vo ne qd i orbe
xpiano deesset qd seditōibꝫ ñ agitaret. Mi
chael cū andronico filio a nicephoro cogno-
mento bucamor vi ab impio cōstātinopolita
no deiect⁹ ad gregoriū ꝯfugit: q ⁊ nicephorū
excommunicauit: ⁊ rogerio Romane ecclesie
feudatario negociū dedit: vt michaelē q cum
ceperani locut⁹ ē i impiū restituēt. Is itaq;
mādato pōtificis ꝯpata classe rogerio mino-
re natu i italia dimisso: boemūdū alteꝝ filiū
secū ducēs: aulcō pmo adnauigat: ⁊ ad dyra
chiū castra facit: vrbē tāto bello pnecessaria;
pmo occupatur⁹. Sz dnic⁹ silui⁹ dux venet⁹
cū nicephoro sentiēs: rogeriū ab obsidiōe re-
pellit: magno illato acceptoq; icōmodo. Ve-
rū ñ ita mīto post nicephor⁹ ab alexio ꝯgno
mēto mega copiarū suaꝝ duce decept⁹: liber-
tate sil' ⁊ ciuitate puat: quā triduo alexi⁹ mi
litibꝫ dirripiēdā ex pacto cōcessit. Capt⁹ ipse
nicephorus in tēplo scte sophie vita donatur:
hac ꝯditōe tū vt mōachi hitū cū vita suscipe-
ret. At vo gregori⁹ cū videt heinricū ꝯ ecciā
dei a qbusdā seditōsis epis ꝯcitari: hita ingē
ti synodo giberto rauēnati archiepo ob sup-
biā ⁊ maliciā inēdic sub anathematis pena:
ne epali ⁊ sacerdotō munē fungat. Vocatus
pterea ad sedē aplicā scelerū suoꝝ ꝯsci⁹ parē
desierat: q ex re tātūmō penam anathematis
merebat: Rolādūq; tarusinū censura nōuit
q legat⁹ ad res ꝯponēdas int heinricu; ⁊ se
fact⁹ ꝯsequēdi epat⁹ cā semia discordiarū nō
pacis seuerat. Nec vgoni qdē tituli. S. clemē-
tis cardinali pepcit: q cū cadolo parmēsi epo
in seditōibꝫ ⁊ hesi sensisse. In eodē postremo
ꝯuētu tres legatos delegit: bernardū dyaco-
nū: alteꝝ bernardū massiliēse; abbatē: Odo
nē treuerēse; archiepm: q d latē sedis aplice
ad ꝯponēdas res int heinricū ⁊ rodulphū ꝓ
ficiscēnt. Videbat eni sapiētissim⁹ pōtifex eā
discordiā nisi sedata foret: magnas aliqñ ca-
lamitates ppło xpiano pariturā. Verū quia
certo sciebat nō defuturos pnicōsos qsda;: q
id q min⁹ fieret ipedire conarent: q coꝝ ma
xime interat discordias augeri ñ tolli. Lras
aplicas i hūc modū ꝯscriptas legatis ad pn-
cipes ⁊ natōe; dedit. Cognita ibecillitate cu-
piditate ⁊ ambitione humani generis: man-
damus ne quispiam cuiuscuis conditōnis sit
vel rex: vel archiepus: epus: dux: comes: mar
chio: siue miles aliq elatōe temerariove au-
su: fraude: dolo: cupiditate duct⁹ legatis nrīs
resistē audeat: ne pacē ⁊ ꝯcordiā ex equo ⁊ bo
no ꝯponē possint: qcunq; autē temeritate du-
ctus: quod non optamus: huiusce nostre cō-

ſtitutionis violator extiterit legatiſq̄ nr̄is i-
pedimento fuerit quominus pacem compo-
nant: eum anathematis vinculo alligamus
⁊ non ſolum in ſpiritu: verumetiam in corpo
re: atq̄ in omnibus fortune bonis apoſtolica
poteſtate colligamus: victoriamq̄ in armis
partam ei auferimus: vt ſaltem confundatur
ac duplici penitentia conuertatur. Manda-
tum preterea legatis eſt: vt in alamania con-
uentu habito: mature decernant vtri duorum
regum ex equo ⁊ bono ius competat: eidem-
q̄ conſenſu bonorum regnum decernant: cu
ius cauſa iuſtior ⁊ potior videbitur. Se vero
poſtea re cognita quod egerint confirmatu-
ruꝫ: interpoſita omnipotentis dei ⁊ beati pe
tri auctoritate: qua nulla poteſt eſſe maior.
Interea vero Gregorius ne Romana eccleſia
ob largitionem ⁊ ſymoniacam cupiditatem
aliquid incommodi caperet: conuentu habi-
to: maiorum decreta ad reſcindendam hanc
labem pertinentia confirmauit his verbis.
Sanctorum patrum inſtituta nunc ſequētes
quemadmodum in prioribus concilijs feci-
mus: auctoritate omnipotentis dei decerni-
mus ac confirmamꝰ: vt qui deinceps epiſco-
patum vel cenobium vel aliquod aliud eccle-
ſiaſticum beneficium a layco acceperit: nul-
lo modo in numero epiſcoporum: abbatuꝫ:
vel clericorum is cenſeatur: neue ideꝫ ſub cē
ſura anathematis limina apoſtolorum atti-
gat: priuſq̄ locum ambitione ⁊ contumacia
conquiſituꝫ: quod eſt ydolatrie ſcelus reſipi-
ſcendo commutauerit. Eiſdem quoq̄ cenſu-
ris teneri volumus ⁊ alligari reges duces et
principes: qui epiſcopatꝰ eccleſiaſtica ſiue di
gnitates quod contra ius faſq̄ eſt: demanda
re alicui fuerit auſi. Confirmamus preterea
anathematis ſententiam merito latā in theo
baldum mediolanenſem: Gibertum rauēna
tem archiepiſcopum: in rolandum taruiſinū
preſulem: ⁊ petrum olim redonenſem epiſco-
pum: nunc autem inuaſorem narbonēſis ec-
cleſie: pari cēſura damnamus. Preterea vero
gratiam ſancti petri ⁊ ingreſſum eccleſie his
interdicimus: quouſq̄ penituerint ſatiſfece-
rintq̄: ſiue normanni ſint: ſiue Itali: vel cu-
iuſuis nationis: qui aliqua ex parte leſerint:
aliquoue incommodo affecerint Marchiaꝫ
Firmanam in picentibus: ducatum ſpoleti-
num Campaniam in Hernicis Agrum Sa
binum: Tyburtinum: Preneſtinum: Tu-
ſculanum: Albanuꝫ: ⁊ quicquid in Volſcis
⁊ hetruſcis ad mare vergit. His addo mona
ſterium ſancti Benedicti: ⁊ quicquid in Caſ
ſinatum agro poſitum eſt: nec Beneuentum

in Samnitibꝰ excipio. At ſiquis iſtorum au
ferendi res repetitas ⁊ non redditas habere
iuſtam cauſaꝫ ſe dixerit: prius a nobis vel a
magiſtratibus noſtris iuſticiam requirat: q̄
ſi eis non fuerit factum abunde ſatis conce-
dimus: vt ad res ſuas recuperandas inde tā
tum auferant quantum ſat eſt: nec more pre-
donum modum excedant: ſed agant vt chriſti
anos decet: ⁊ eos maxime qui ſua magis re-
petunt q̄ aliena percupiant: quiq̄ ⁊ iram dei
⁊ execrationem beati Petri reformidant ac
timent. Preterea vero execrationem in Heinri
cum his verbis denuo confirmauit. Bte Pe
tre apoſtolorum princeps: ⁊ tu Paule genti
um doctor: veſtras queſo aures mihi paulu-
lum prebete: meq̄ clementer exaudite: nam
veritatis diſcipuli eſtis ⁊ amatores: que dicā
vera ſunt. Hanc cauſaꝫ ſuſcipio veritatis grā-
tia: vt fratres mei quorum ſaluteꝫ exopto mi
hi obſequentius acquieſcāt: ſciant intelligāt
q̄ veſtro auxilio fretus poſt chriſtum ⁊ ma-
trem eius ſemper virginem flagitioſis ⁊ ini
quis reſiſto: fidelibus autem preſto adſum ⁊
auxilium fero. Non ei volens ⁊ libens hanc
ſedem conſcendi: ſed inuitus ⁊ lacrimans: q̄
me indignum iudicabam qui in tam excelſo
trono ſederem. Hec autem dico: quia n̄ ego
vos: ſed vos me elegiſtis: ⁊ grauiſſimum pō-
dus humeris noſtris īpoſuiſtis. In me autē
veſtro iuſſu montem ipſum conſcendentē cla-
mantem ⁊ annunciantem populis eorum ſce
lera: ⁊ filijs eccleſie peccata: mēbra dyaboli
conſurrexere: ⁊ ad ſanguinem vſq̄ manus ſu
as in me ꝓiecere. Aſtiterunt enim reges ter-
re ⁊ principes ſeculi: cum his coniurarunt ec
cleſiaſtici q̄dā ⁊ vulgares in dn̄m ⁊ nos chri-
ſtos eius: dicentes: dirumpamus vincula eo
rum ⁊ ꝓiciamus a nobis iugum ipoꝝ: hoc
autem fecere: vt me vel morte vel exilio infeſta
rēt: quoꝝ de numero fuit heinricus: quē regē
vocant. Heinricus inq̄ heinrici imperatoris
filius: qui cornua ⁊ calcem contra eccleſiā dei
ſuperbe nimium erexit: facta coniuratōe cuꝫ
multis epīs italici gallici germanici nomīs:
cꝰ ſupbie veſtra adhuc reſtit autoritas: q̄ fra
ctus potiuſq̄ ad ſanitatem redactus: ad me
in ciſalpinam perueniēs: abſolutionem ana-
thematis ſuppliciter queſiuit. Hunc ego quē
ad penitentiam veniſſe credideram: in grati
am recepi: huicq̄ tantummodo cōmunioneꝫ
reddidi: non tamen in regnum e quo eū ī ro-
mana ſynodo merito depulerā r̄ſtitui: nec ve
ctigalibꝰ regni: vt ad fidē redirēt ꝯceſſi. Hoc
ideo feci: vt ſi redire in grāꝫ cū finitimis ſuis
quos ſemper vexauerat differret: redderetq̄

res tū eccīaſticas tū ꝓphāas ex ſedē abnnēt: cogi ad officiū execrōīb⁹ ⁊ armis poſſʒ. Hac opꝑtunitate adiuti quidē germanie epi: ⁊ pricipes ab hac fera beſtia diu vexati: in locum heinrici ſuis flagitijs e regno cadentis: ducez ſuū ⁊ regē rhodulphū deligūt. Qui r̄gia modeſtia ⁊ integritate vſus: ſtatiʒ nūcios ad me miſit: a q̄b⁹ intelligerem: ſe coactū regni gubnacula ſuſcipē: nō eē tñ adeo regnādi cupidū vt nō malit nobis q̄ regnū pollicētib⁹ obtpare. Futurū ſe in dei ꝑtate ſꝑ ac nr̄a: idq̄ʒ vt arbitremur nos factures filios obſides pollicitus ē. Stomachari tū heinricus cepit: ⁊ nos ꝑmo q̄dē ꝑcari: vt rhodulphū ab occupatōne regni execratōnib⁹ ꝓpellerem⁹. Dixi me velle videre: cui ius ꝯpetēt: ⁊ eo miſſurū nūcios q̄ rē oīm̄ʒ reſciſceret: meq̄ʒ deinceps iudicaturū vter ipoꝝ in cā potioꝛ habēdus eēt. Vetuit heinricus q̄ min⁹ res a legatis nr̄is decernēt: multoſq̄ʒ tū ſeculares tū eccīaſticos intfecit: eccīas dirripuit ⁊ ꝓphanauit: atq̄ʒ hoc mō ſeſe anathematis vincul' illigauit. Hanc ob rē fidēs in dei iudicio ⁊ miſcōia: inq̄ʒ patrocinio beate v̄ginis: fultus etiā autoritate vr̄a ipm̄ heinricū eiuſq̄ʒ fautoꝛes vīculo anathematis colligo: atq̄ʒ iterū regiaʒ ei ꝑtatem adimo: interdicoq̄ʒ xpianis oīb⁹ illo iuramento abſolutis: q̄ fides regib⁹ dari ꝯſueuit: ne heinrico vlla i re obtēperēt: Rhodulphū i regē ſuſcipiāt: quē mltē ꝓuīcie ꝑncipes abrogato heinrico i regē optimū ſibi delegere. Etem̄ par ē: vt ſicuti heretic⁹ ob ſuperbiaʒ ⁊ ꝯtumaciā facultatib⁹ ſuis ꝑuat̄: ita Rhodulphus oīb⁹ gratus ꝓ ſua pietate ⁊ religione regia dignitate ⁊ ꝑtate donet̄. Agite igit̄ apoſtoloꝝ ſctiſſimi ꝑncipes: ⁊ qđ dixi vr̄a auctoritate interpoſita ꝯfirmate: vt oēs nūc demuʒ intelligāt ſi poteſtis i celo ligare ⁊ ſoluē: i terra q̄ʒ impia: regna: ꝑncipat⁹: ⁊ q̄cq̄d hr̄e mortales ꝑnt auferre ⁊ dare nos poſſe. Si em̄ q̄ ad deū ꝑtinēt iudicare poteſtis: q̄d ꝺ his inferiorib⁹ ⁊ ꝓphanis cenſendū ē. Etſi angelos dn̄antes ſu ꝑbis ꝑncipib⁹ vr̄m ē iudicare: q̄d in ſuos illoꝝ facē vos decet. Ediſcāt nūc reges h⁹ exēplo ⁊ oēs ſeculi ꝑncipes: q̄d in celo poſſitis: quātiq̄ʒ apđ deū ſitis: ac deīceps timeāt ſcē eccīe mādata ꝯtēnē. Hoc aūt iudiciū cito i heinricū exercete: vt intelligāt oēs iniq̄tatis filiū n̄ fortuito: ſʒ vr̄a opa e regno cadē. Hoc tū a vobis optaueriʒ: vt penitētia duct⁹ in die iudicij vr̄o rogatu gr̄aʒ a dn̄o ꝯſequat̄. Actum rome nonis martij inditione tercia. Ad h̄ vō Gibertū diſcordiaꝝ omium ⁊ bellū q̄ tūc erāt: auctorem ab eccīa rauēnate dejiciens: ſacerdotib⁹ oīb⁹ eidē eccīe obtꝑantibus mādauit: ne giberto facinoꝝ omniū auctori: ⁊ ob eā rē execratōis vīculo illigato vlla in re obedirēt: ⁊ ne ꝑpl'i illi gubernatore indigerēt Petrū imitatus q̄ apollinarem quaſi ſupplementū mittē ꝯſueuerat: vbi opoꝛtebat: eo alterum archiepm̄ ꝓficiſci iubet cū inteḡ ꝑtate q̄ ⁊ hereſim giberti auelleret: ⁊ mētes hominuʒ in fide ꝯfirmaret. Tūʒ vō heinric⁹ irritatus magis his cenſuris q̄ monitus: capto hoſtienſi epo e legatione redeūte: hitoq̄ʒ epoꝛuʒ ſecū male ſentiētiū ꝯuētu: gibertū olī Rauennatē archiepm̄ pōtificē creat. Clemētēq̄ʒ appellat. Verū cum a ſaxonib⁹ ꝑmeret̄: relicto ad tp̄s nouo pōtifice in eos mouet: ac cōmiſſo ꝑlio magno ſuoꝝ incommodo ſupatur Victoꝛ rodulph⁹ accepto vulnere paululum abſcedens moꝛtuus inuent⁹ ē. Ferunt heinricū ea clade adeo perterritum fuiſſe: vt vix decimoſeptimo die reptus ſit: q̄ quidem tempe germani heinricū e⁹ filiū eiuſdē nōis q̄rtum in locum patris ſuffecerāt. Qui ſil' poſtea cōiunctis copijs in italiā venientes Clementeʒ ſuuʒ in pōtificatū collocaturi pulſo gregorio Mathildi obuiā cū exercitu factaʒ leui ꝑlio ſuperant. Que quidem mlier primo marito moꝛtuo paulo ante azonem marchionē eſtenſeʒ ꝑoris viri ꝯſanguineū: ac tercō gradu affinitatis ſibi ꝯiunctū: in ꝯiugem accepit. Verum re poſtea cognita ſuadente gregorio diuortiū cū azone fecit. Heinricus itaq̄ʒ ſuperata apud Parmā Mathildi eiuſq̄ʒ marito azone: Romam hoſtili animo ꝓficiſcēs: i ꝑtis neronianis caſtra collocat: vrbē leoninaʒ ingreditur: ſancti petri baſilicam cū ſuo Clemente ꝓphanat: porticuſq̄ʒ demolit̄. Ideʒ q̄ʒ factū ꝺ baſilica pauli ꝯſtat. At vō cū vrbem ingredi n̄ poſſet tybur ꝯcedens: inde tāq̄ ex arce belli i romanos quotidie incurſiones faciens: vaſtatis reb⁹ oīb⁹ eo inopie eos redegit: vt pacem quauis ꝯditione expeterēt. Admotis itaq̄ʒ copijs heinric⁹ re ꝑ trāſfugas cognita vrbem igredit̄. Tū pōtifex haud ſatis populo fidēs i molē hadriani ſe ꝯfeſti recepit vbi aliquādiu obſeſſus ē: acriter q̄ i preſidio erant arcē ipſaʒ defendētib⁹. Nō ē vi⁹ ea foꝛtuna gregorij nepos ex fratre: q̄ eo tumitu ad ſeptē ſolia Seueri aphri opus cōfugiens: cū ferre oppugnationem non poſſet: deditionem turpiter fecit. At vō heinricus cognito Guiſcardi aduentu: apulie ducis in auxiliū Gregorij non amplius moꝛandum ratus: ad volos conuerſus: cluniacenſem epm̄ ad gregorium in arcem mittit: qui diceret ſe i germaniam propere cum exercitu rediturum: ſi ab eo in laterano coꝛonaret̄: populus q̄ʒ roma-

nus:vt idem fieret precibus inſtabat. Fa-
cturum ſe id Gregoriꝰ dicebat:ſi errata ſua
Heinricꝰ corrigeret:veniamq̃ peteret: qd
cū facere recuſaret:et iam aduētare cū exer
citu Guiſcardum ſentiret. Clementē anti-
papam in lateranēſi baſilica corona ponti
ficia publice donat:eam rem ꝓcurantibus
bononienſi:cerzienſi:mutinē. ep̄is:q̄ facto
ſtatim Senas proficiſcitur Clemente ſecū
ducto. Guiſcardus aūt ꝑ portam flāmine-
am irrumpens reſiſtētibꝫ ciuibꝫ vſq̃ ad tri
umphalem Domiciani arcum vrbem incē-
dio conſumpſit. Munierant capitoliū ci
ues:et ſe acriter contra Guiſcardum defen
debant:qui lateranum iam ceperat. Unde
cum multa crebro vtrimq̃ committerentur
certamina:et illa pars vrbis euerſa eſt que
laertanū ⁊ capitoliū interiacet:⁊ ip̄m capi
toliū poſtremo vi captū fere vſq̃ ad ſolum
equatur. Inde vō ſupata iam ⁊ capta Ro-
ma:fortuniſq̃ ciuiū militibꝫ in predā datis
ad molē Hadriani ꝓfectꝰ: vbi pōtifex obſi
debat̄:hoīem multis calamitatibꝫ vexatū:
tandē e maībꝫ hoſtiū liberat:ſecumq̃ Caſ-
ſinū ac ſalernū ꝑducit. Ubi non ita multo
poſt pontificatus anno.xij.menſe vno:die-
bus tribus ſancte et pie moritur. Uir certe
deo gratꝰ:prudēs:iuſtꝰ:clemēs: pauperū:
pupillorꝫ:viduarꝫ patronꝰ:atq̃ vnicꝰ eccl'ie
romane fortiſſimꝰ et acerrimꝰ defenſor cō-
tra hereticorꝫ improbitatē ⁊ malorꝫ princi-
pū potētiā res eccl'ias ꝑ vim occupare co-
nantium.

Victor.iij.

Victor terciꝰ Deſideriꝰ antea vo
catꝰ. Mōtis Caſſini abbas:pō
tifex creatꝰ:ſtatī Gregorij preces
ſuſcepit. Hāc ob rem credideri eū q̄ Hein
ricū regē hoſtē habuiſſe:cꝰ fraude(vt Mar
tinus ſcribit)veneno ī calicē iecto dū ſacri
ficat necat̄. Uincentius tñ longe alit̄ ſentit
cū dyſenteria periſſe hoīem dicat: qd a ſu-
ſpitōe dati veneni nequaq̄ alienū ē: vnde ī
dyſenteriā veneno petiti interdū vertūtur:
corruptis et labefactatis īteſtinis. Uindi-
caſſet aūt tātā iniuriā Guiſcardꝰ:ni ei mori
ꝓpere nimiū cōtigiſſꝫ. Superatis em̄ grecis
in Caſſiopā īſulā delatꝰ morit̄:cui abſente
Boemūdo Rogerius natu mior ī Apulie
ducatu ſucceſſit. Ferūt et eodē tēpore ī toto
fere orbe terrarū fame laboratū ee:qua qui
dem occaſione Auful. Gallatie rex Tolle-
tū mltis āinis obſeſſum de ſaracenis cepit:
eandēq̃ vrbē chriſtianis incolēdā tradidit.

Heinricus preterea in Germania ſiniſtro
marte cū ſaxonibꝫ dimicās:quatuor milia
militū amiſit deo volente vt tādē deſiſteret
eccleſiā ſuā ꝑſequi:⁊ calamitatibꝫ vexat̄.
Sunt qui hoc tempore multa prodigia ap
paruiſſe ſcribant:q̄ ⁊ aues domeſtice:vtpo
te galline:anſeres:columbi:pauones ad lo
ca mōtana ꝯfugerint:ſiluestreſq̃ ſint facte
et piſces tū fluuiales tū marini magna ex
ꝑte ꝑierint. Terremotu et̄ q̄dā vrbes adeo
ꝯcuſſe ſunt:vt ſyracuſis maior baſilica cor
ruēs:dū veſpere celebrarent̄: oīes q tū in
templo aderant cōtriuerit:duobꝫ tm̄ diui-
nitus ſuperſtitibꝫ:dyacono ſcꝫ ⁊ ſubdyaco
no. Sunt q dicant hoc tempore corpus ſan
cti Nicolai Barum trāſlatum a mercato-
ribꝫ ee:ibiq̃ ī precio habitū:vt Martinus
ſcotus vir magne doctrine ſingulariſq̃ vite
ī ſua hiſtoria cōſcribit. Uictor aūt: cuiꝰ gr̄a
Deuſdedit librū canonū ī ordiem redegit:
anno vno: menſe quarto pōtificatꝰ ſui nō
ſine ſuſpitione dati veneni moritur.

Urbanus.ij.

Urbanus ſecūdus otto vel oddo
antea vocatꝰ:monachꝰ eboma-
cenſis primo:deinde cardinalis
Hoſtienſis:poſtremo quīto menſe poſt mor
tē victoris pōtifex creatur:ac merito q̄dē.
Doctrina em̄ ⁊ ſcītitate vite q̄uis grādi ma
giſtratus dignus erat. Tum vō Rogerius
oportunitatē nactus:q̄ mortuo Gregorio
res ad vrbanū nouū hoīem deueniſſꝫ Ca
puam vrbē ⁊ q̄cq̄d inde vſq̃ ad tyberi per
tinet de Romaīs ⁊ pōtifice vi cepit. Hanc
ob rē vrbanꝰ parū et̄ Romaīs iā pridē rebꝫ
nouis ſtudētibꝫ fidēs Melphim ſe cōtulit
ibi vō ſynodū habiturus:q̄ tutius eo ꝓfici-
ſci liceret. Rogerio ⁊ Boemūdo inter ſe de
ducatu Apulie cōtendētibꝫ imperat: vt ab
armis diſcedant:hac tñ cōditione:vt Ro-
gerius ꝑmiſſa Boemundo Apulie parte:
ip̄e reliquam patris ditōem haberet. Tūc
pōtifex ex ſentētia animi ſedatis rebꝫ yta-
licis:cōpoſitoq̃ rei eccleſiaſtice ſtatu quan
tū in tanta ꝑturbatōe licuit. Troyam pro
ficiſcit̄ recognituruſ:q̄d marie clerꝰ eo loci
ageret:correcturuſq̃ errores quorūdā ma-
le viuētiū. Interim vō Boemūdus fratre
Rogerio in Sicilia cōtra ſaracenos bellū
gerente Melphim furto occupat. Hāc aūt
ob rem Rogerius e Sicilia rediens vigin
ti milibus ſaracenorū bello cōductis: fra-
trem Boemundum melphi obſidet acrit̄
ciuitatem qui in preſidio erant defendētibꝫ

Pontifex itaqꝫ cum in ytalia nullibi quie-
tis locum cerneret in Gallias ꝓfecturus.
Placentie ſynodum habuit: in qua licenti
am quorundam eccl'iaſticoꝝ mirifice ꝯpe-
ſcuit. Inde vͦo in Gallias abiens rem me-
moratu dignā aggreſſus eſt. Concilio em̄
apud Clarummontem habito: ita p̄nceps
Gallie ad recupandam Hieroſolimam a
ſaracenis iam diu occupatam animauit: vt
anno ſalatis milleſimo ꝛ octuageſimoq̄rto
tricenta milia hominum nomen in militiā
xp̄i dederint: ſignumqꝫ crucis ſuſcepint: q̄
facto Romam ſtatim rediꝫt vt ꝯpoſitis in
ytalia reb9: ytalos ad eam qꝫ rem anima-
ret. Non deſtitit interim henricus rex ho-
mo p̄niciosus Robertum flandrie comitē
p̄lio laceſſere: quo cum a ſancta expeditōne
auerteret. Multi tn̄ Petꝝ quendam here-
mitam virum incompabilis ſanctitatis ſe-
cuti p germaniam ꝛ Pamnonias iter faci-
entes Conſtantinopolim ꝯmunem belli ſe-
dem p̄uenere: quos non ita multopoſt ſecu-
ti duo fratres ſunt. Gothifred9 Euſtathi9
ꝛ Balduin9 cognomento bolioni Galatie
comites viri ꝛ animi ꝯſtantia ꝛ corpis robo
re inſignes. Preterea vͦo ꝛ podienſis ep̄us
ꝛ Raymundus ſancti egidij comes: ꝛ Hu-
go magnus Philippi regis Francoꝝ frat
ꝛ duo Roberti: quoꝝ alter Normandie al
ter flandrie comes erat: ꝛ Stephanus car-
noti comes: tranſmiſſis alpib9 magnis co-
pijs iter p ytaliam facientes p̄mo Romā
p̄uenere. Unde recognitis p̄us ſanctoꝝ lo-
cis: ſacelliſqꝫ inuiſis: accepta a pontifice be
nedictione: Brundusium p̄uenere: inde in
Epirū traiecturi. Uerꝫ q2 nō omnes idem
portus capiebat tanta erat multitudo: pars
Barum: pars Idruntū petijt. Boemūdus
autem (quē dirim9 Melphim occupaſſe)
cupiditate gl'ie incenſus relicta Melphi.
cum duodecim milib9 delectoꝝ hominum
ytalice iuuentutis in eandem expeditionē
ꝓficiſcit. Huius autem virtus ꝛ animi pre
ſtantia adeo fratrem Rogerium p̄mouit:
vt poſitis armis dixerit ſibi omnia cum fra
tre ꝯmunia deinceps fore: ac ſtatim Tan-
credum filium pugnādi cupidum belli co-
mitem fratri tradidit. Peruenerat iam cō-
ſtantinopolim Petrus heremita: ꝛ in ſub-
urbijs caſtrametatus tot mala ciuib9 infe-
rebat: non ſponte ſ militum licentia: vt om
nium interitum greci p̄optarent. Permo-
tus itaqꝫ ſuoꝝ malis Alexi9 impatoꝛ Pe-
trum compulit negato ꝯmeatu ante temp9
Boſphorum traijcere: qui Nicomediam
primo: mox Niceam p̄uenientes ciuitatem
ipſam natura ꝛ p̄ſidio ſaracenoꝝ munitam
oppugnare adorti ſunt. Uerꝫ cum obſidenti-
bus ꝯmeat9 deficeret. dilaberentqꝫ paſſim
milites xp̄iani eius rei cauſa a ſaracenis i-
ſidijs oppreſſi: ac relinq̄re obſidionē coacti
tantum in fuga detrimentum accep͛e: vt ꝛ
Reynaldus dux Alemānoꝝ abnegata xp̄i
fide cum aliquot militib9 deditionem fece-
rit: ꝛ Petrus legationis nomine ſine mili-
tib9 Conſtantinopolim redierit. Que res
Alexio grata admodū fuit: q̄ ſperaret xp̄ia
nos tanto accepto incommodo eam expedi-
tionē omiſſuros. Interea vͦo ſup̄uenientib9
alijs copijs: cum eos apto marte repellere
Alexius non poſſet: clā nocto in ſuburbijs
Conſtantinopolitanis caſtrametantes ag-
gredit̄: ſed nil eſt actum acriter q in ſtatōne
erant caſtra defendentib9: donec reliqui mi
lites ſomno excitati arma ca p̄ent. Pugna-
tum eſt item ſequenti die p̄uo vtrinqꝫ acce-
pto incommodo. Tum Boemundus exer-
citus nomine ad Alexium miſſus hominē
p̄rim minis: tum pollicitationib9 ad pacē
ineūdā compulit his federib9: vt ꝛ iter tu-
tum p loca impio eius ſubiecta facere licēt
ꝛ ꝯmeatum ac ſupplemēta p̄beret: vtiqꝫ q̄d e
ſaracenis caperet̄ eius imperio ſubijceret̄
excepta hieroſolima. Peractis his reb9 ex
ſnia trāſmiſſoqꝫ Boſphoro: p̄mo Nicome-
diam: inde Niceā ventum eſt: a thurcis q
in p̄ſidio erant acriter defenſam. Saraceni
em̄ ꝛ thurci parib9 copijs auſpicijſqꝫ bellū
ꝯ xp̄ianos tum gerebant. Ad ſexaginta em̄
thurcoꝝ milia q ꝓximos montes inſederāt
ſigna eruptionis oppidanis p̄bentes xp̄ia-
noꝝ caſtra adorti: magno accepto incōmo-
do ad montes ip̄os re infecta rediere. Diffi
cile tn̄ erat vrbem oppugnare: q2 comitatus
ꝛ ſupplemēta militū ſubmitti p lacum vrbi
adiacētem ꝯtinuo poterant. Uerꝫ ſup̄ueni-
entib9 e Conſtātinopoli lembis nō paucis
in lacumqꝫ miſſis reꝫ omnium inopia oppi-
dani preſſi dies poſt duos ꝛ q̄nquaginta
ab initio obſidionis deditionem fecē thur-
cis: qui in p̄ſidio erant cum reb9 ſuis ꝛ ar-
mis abire permiſſis. At vͦo xp̄iani munita
Nicea: inde abeuntes cum iter p loca deſer
ta facē neceſſe eēt: bifariā copias diuiſere.
Cum autem Boemundus herbidum ſolū
ad riuum quendam inueniſſet: caſtris poſi-
tis reficere militē laboꝛe in itineris feſſum
inſtituerat: cum ſubito eū ſaraceni ꝛ thurci
Solimāno duce adorti ſūt: quē certe opp̄ſiſ-
ſent abūdāte vndiqꝫ m̄ltitudie: ni Hugo ꝛ

Gothifredus cū quadraginta milibꝫ equi-
tum et cōfeſtim re p nūcios cognita opem
tuliſſent. Pugnatū ē vtrinqꝫ acriter et diu
nec dirimi niſi noctis interuētu certamē po
tuit. Eo aūt ꝑlio q̄ Medi thurci Sirij Cal
dei ſaraceni arabes īterfuere: ad quadra-
gintamilia hoīm cecidiſſe ſequēti die cogni
tū ē. Solimān⁹ aūt effuſa fuga inde abiens
ac vbiqꝫ ꝑdicās ſe victorē fuiſſe: decemmi-
lia arabum ad exercitū venientiū obuiam
habuit: quos ſtatim ſecū in Lycaoniā du-
xit: chriſtianis eo ꝓficiſcētibꝫ cōmeatus et
iter interceptur⁹. At chriſtiani ſegetibꝫ iā
matureſcētibꝫ adiuti ſine vllo incommodo
Iconium primā Lycaonie ciuitatem ꝑue
nere: qua in poteſtatem dedentibꝫ ciuibus
redacta pari felicitate Heracleam Tarſū
qꝫ cepere. Tū Balduinus ꝑſtātis aīmi et
ingenij vir prim⁹ oīm in Aſia dominatum
adept⁹ ē. Tharſo donat⁹: et q̄cq̄d in ea regi
one capet: q q̄dē paulopoſt Edeſſa ꝛ Ma
miſta vrbibꝫ potit⁹ ē. Felerit inde ī Ciliciā
maior exercit⁹: q̄ nūc mior Armenia vocat̄
quā q̄dē prio impetu captā Palinuro Ar-
menio cū nr̄is militare ſolito regendā ꝯmi-
ſere. Capta deinde Ceſarea Capadocie in
Antiochiā mouē trāſmiſſis altiſſimis mō-
tibꝫ. Antiochie vō Caſſianus rex tū ꝑerat.
q̄ vrbs antea Reblata appellata ē. Hāc aūt
duplici muro circūdatā de ſuo noīe: rex ille
quōdā Aſie dn̄ator appellauit: ductis cir-
cūquaqꝫ q̄drigētis ꝛ ſexagita turribꝫ. Hec
itē quōdā Petri apl̄i ſedes fuit. Hinc Lu-
cas euangeliſta: et ille Theophil⁹ origiem
duxerunt: ad quem Lucas euangelium:
et actus apl̄oꝝ ſcribit. Hic tamē primum
baptiſmatis fonte renati chriſtianos ſe ap
pellauere: in eaqꝫ ſub chriſtiano iperio mil-
le ānis floruere. Cētū et ac. lx. ep̄os ſb patri
archa Antiocheno fuiſſe ꝯſtat: ān̄ vrbem a
barbaris captā: in q̄ ad tricētas ꝛ. lx. eccle
ſias fuiſſe legim⁹ Anno igr̄ ſalutis nr̄e mil
leſimo nonageſimoſeptiō: vrbs Antiochia
magnis opibꝫ obſideri cepta ē. Quo q̄dez
tēpore Vrban⁹ maris ſeditōibꝫ exagitat⁹
ī domo Petri leonis potētiſſimi ciuis bien
nio ſe ꝯtinuit apd̄ ecciam ſctī Nicolai ī car
cē Tulliano. Vex mortuo Johāne paga
no ſeditioſiſſimo hoīe: liberioꝛ fcūs ad ꝯpo
nēdū eccl̄ie ſtatū aīmū adiecit. Nā et archi
epiſcopū Mediolanēſem iā antea ingratu
pulſū: q̄ ab vno tm̄ ep̄o ꝯtra ius diuinū cō
ſecrat⁹ fuerat ī grām recepit: cū antea mu-
tato habitu ei⁹ rei cauſa ī Cenobio ſponte
ac ſctiſſime vixiſſet: et eidē palliū ſupplicit̄
petenti cū integra ꝑtate trāſmiſit his vbis
Litteris tuis exorati cū apoſtolice ſedis be
nedictione palliū fraternitati tue mittim⁹
qd̄ quidē dignitatis genus nulli ante niſi ꝑ
ſenti cōceſſum eſt. Preterea vō Tolletano
archiep̄o: q Romā veniēs de more ī verba
pontificis iurauerat: palliū et priuilegia
quedā cōceſſit: eūdēqꝫ totius Hiſpanie pri
matem inſtituit. Regem aūt Gallatie cuꝫ
oīnī dyoceſi ſctī Jacobi anathematis vin-
culo illigauit: qꝛ ꝓuintie ep̄m ī carcerē in-
audita cauſa coiecerat. Eodez fere tempo-
re Heinricus Sueſſionēſis ep̄us Romam
ad Vrbanū veniēs epiſcopatu: quē a rege
Francoꝝ acceperat: libere ſe abdicat ſine
vlla reſtitutōis ſpe. Hāc ob rem Vrbanus
cū neceſſitas ꝓuintie ita exigeret: nolenti ꝛ
recuſanti ep̄atū reſtituit accepto iureiurā-
do. His tm̄ verbis in reſtitutōe hoīem vſuz
ferūt. Excōmūicatis ab hac ſede deinceps
ſciens et volēs nō ꝯmicabo. Similit̄ vō cō-
ſecratōibꝫ eoꝝ: q ep̄at⁹ vel cenobia a laicis
cōtra ius falſqꝫ acceperint nunq̄ intererо.
et ita me deus adiuuet: et hec ſcta dei euan
gelia: vt nunq̄ d̄ ſentētia cedē inſtituerim.
Idem q̄ꝫ in beluacenſem ep̄m actū ferunt.
Nec ē cur eū ob has res ꝑtinacē quiſpiam
fuiſſe putet. Didicerat em̄ vbi erat op⁹ mu
tare ſententiā: qd̄ ē viri boni ꝓprium. Naz
cū clericum quendaz a Giberto antipapa
ad ordinem ſubdyaconat⁹ antea ꝓuectuz
iterum ad ſacros ordines admiſiſſet. ſentē-
tiam mutauit: q̄ ea res mali exempli vide-
retur: pariturāqꝫ aliq̄n eſſet ingentia ma-
la. Ciſtercienſem aūt ordinē primo ī Bur-
gundia excitatum ſua auctoritate cōfirma
uit. Sūt etiā qui ſcribant Carthuſienſes
religioſos hui⁹ pōtificis tēpore originē ha-
buiſſe. Alij aūt tēporibꝫ Victoris tercij hoc
ſcribunt. At vō cum Vrbanus ſanctiſſi-
mus pōtifex nō opere ſolū et exemplo: verū
etiā ſcriptis cōtra hereticoꝝ dogmata eccle
ſiam dei cōfirmaſſet: duodecimo pontifica
tus ſui anno: menſe quarto: die. xviiij. apd̄
ſanctū Nicolaū carceris Tulliani in edi-
bus Petri leonis ciuis egregij morit̄ quar
to kalendas Auguſti: cui⁹ corpus p trāſty-
berinam regionem ad vitandas inimicoꝝ
inſidias qui etiam mortuum ledere cona-
bantur: ad ſanctum Petrum in Vaticano
delatum eſt: ibiqꝫ honorificentiſſime ſepul-
tum.

Paſcalis

PAſchalis ſecundus Reinerius ante pontificatum vocatus natione ytalus e flamminia: patre Creſcentio mr̄e Alphacia: eo fere tp̄e pontifex creatur: q̄ xp̄iani in Aſia dimicantes Antiochiam cepe. Pyrro Antiocheno ciue admodum potēte vrbis ingreſſum p̄bente. Qui Boemundi v̄tutem admiratus: deditur ſe illis vrbem ſpopondit: ſi reliq xp̄iani eidem cum imꝑio p̄eſſe Boemundum paterent̄. Ingreſſi vrbem xp̄iani omnib⁹ ſe re pepcere: in p̄ſidia ſaracenoꝝ tm̄⁹ ſeuitū eſt. Caſſian⁹ aūt rex ad loca montana ꝯfugiens ab Armenijs trucidat̄. Sola arx ſuperat: quam dum Boemundus acerrime oppugnat femur ſagitta traijcit̄: ⁊ adeo ḡuit: vt ꝑ aliq̄t dies ab oppugnatione deſtiterit. Uerum ſupuenienti Corbane Perſaꝝ regis militie p̄ncipi: cum Senſadolo caſſiani filio Antiochiam recuꝑaturis: Boemūdus iaꝫ ex vulnere integer obuiam cum exercitu factus ſtatim pugnandi copiam facit. In montib⁹ ſe hoſtes continebant: nec elici ad certamen vllo mō poterant. Quare Boemundus penuria reꝝ omnium vrgēte decertare omnino inſtituit etiam iniquo loco: prelata itaqꝫ lancea illa tanq̄ vexillo optimo: qua xp̄i latus trāſfixus a longino fuit: nuꝑ in baſilica ſancti Andree Antiochie repta: hoſtes p̄mo acriter reſiſtentes ſupat ⁊ cedit: quoꝝ de numero ad centum milia periſſe conſtat. Preterea v̄o in eoꝝ caſtris ad q̄ndecim milia cameloꝝ capta t̄dunt̄: indeqꝫ tanta p̄da auecta: vt ab extrema inopia ad ſummam reꝝ omnium vbertatem ventum ſit. Prefectus autem arcis cognita ſuoꝝ calamitate ⁊ arcem Boemūdo tradidit: ⁊ xp̄i fidem ſuſcepit: ꝑmiſſum ⁊ his q in p̄ſidio erant: vt ſi xp̄i fidem amplecterent̄ eis abire cū reb⁹ ſuis liceret: quoq̄ vellent. Magna deinde inter Boemundū ⁊ Raymundum concertatio orta eſt: cum Boemundus ſibi Antiochiam depoſceret ⁊ Raymundus inſtaret: vt imꝑatori Conſtantinopolitano ex federe p̄us inito ſine vlla controuerſia traderet̄. Sacerdotes aūt q̄bus eius rei arbitrium ꝯmiſſum eſt. Boemundo Antiochiam ſtatim adiudicant. Interea v̄o mortuo Hugone magno: q componendaꝝ rerum cauſa Conſtantinopolim ierat. Reliq duces: Raymundo excepto q Ceſariam Cappadocie obſidebat: ꝓficiſci Hieroſolimam cum exercitu inſtituere: in Lyciam ſimul conuenientes. In itinere aūt Tortoſam oppugnare adorti trib⁹ menſib⁹ fruſtra conſumptis ſoluta obſidione Tripolim mouere: cuius regulus pecunia commeatu armis benigne prebitis pacem hac lege impetrauit: vt ſi hieroſolime caperent̄ xp̄ianum nomen amplecteret̄ ⁊ fidem. Inde v̄o mouentes ac Ceſariam paleſtine pretereuntes quinis caſtris Hieroſolimam tandem peruenere: in arduo monte ſitam: ac plurib⁹ conuallib⁹ diſtinctam: adeo vt n̄ niſi a maximis exercitib⁹ obſideri vrbs poſſet. Adde ꝙ aquis fontanis ⁊ fluuialib⁹ caret: que exercitibus permaxime neceſſarie ſunt. Solus enim Syloe amnis: ⁊ his q̄dem eſtate pertenuis: ac interdum nullus per montem Syon in conualle Joſaphat delabit̄. Sunt tamen permulte in vrbe ⁊ in agris ciſterne: que ſolis ciuib⁹ aquam: preſtent non etiam magnis exercitib⁹ ⁊ iumentis militarib⁹. Chriſtiani tamen comparato omnifariam commeatu quattuor locis oppugnare vrbem magnis virib⁹ adorti eaꝫ hieroſolimitanis acriter defendentib⁹ ydibus Julij vi cepere trigeſimonono die poſteaq̄ obſideri cepta eſt. anno ſalutis milleſimo nonageſimonono. Anno quadringēteſimo nonageſimoqꝫ poſteaq̄ imperante Heracleo a ſaracenis occupata fuerat. Precipua tamen in recuperanda tanta vrbe laus Gothifredi fuit: qui partem muri ei ac fratrib⁹ ad oppugnandum aſſignatum primus conſcendit. Balduinoqꝫ poteſtatem fecit: vt in vrbem deſcendens chriſtianis portas recluderet: quibus certe irrumpentib⁹ tanta cedes facta eſt: cum in vrbe tum vel maxime in templo: vt morientium cruor talos hominum ſupergrederetur. Cepiſſent eadem q̄ꝫ die templum: niſi nox ſupueniſſet. Uerum ſequenti die repetita oppugnatio eſt: ⁊ his venia conceſſa: qui poſitis armis ſuppliciter ſalutem petiere. Chriſtiani autem tanta victoria potiti: vbi ⁊ diebus octo a bellicis rebus quieuiſſent ⁊ ſancta vrbis loca ac domini ſepulcrum de more viſum iuiſſent. vno omnium conſenſu Gothifredum humeris etiam in regiam delatum regem decernunt. Qui regni quidem titulum non abnuit: coronam vero auream reiecit: indignum arbi-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

tratus illic aureo dyademate homiẽ vti:
vbi rex regum Chriſtus ſpineã coronam ꝓ
redemptõe hũani generis tuliſſet. Prete-
rea ṽo Arnulph⁹ preſbiter patriarcha cre-
atus ab epis: qui tum aderant cõſecratur.
Perterriti aũt hac victoria Neapolitane
vrbis Aſyrie ciues legatos ad Gothifre-
dum miſere qui ſe ac ſua oĩa illi dederent
Uerum cũ nõ ita multopoſt nũciatũ fuiſſꝫ
Solimãni Babilonis regis ingentẽ exer-
citũ Scalonem ꝑueniſſe: vrbem viginti mi
lib⁹ paſſuũ a Hieroſolimis diſtantẽ Hiero
ſolimitanoqꝫ populo ſemꝑ infenſam: occur
rere hoſti Gothifred⁹ ſtatuit. Petro here-
mita ad cuſtodiendam vrbem relicto: reuo
catoqꝫ Euſtachio ⁊ Tancredo: quos Nea
polim cũ duab⁹ legionib⁹ miſerat. In ho-
ſtem itaqꝫ ꝓfectus cum ex captiuis compe
riſſet Clementẽ eſſe regis Babiloniorum
Solimanni militie principem: quo cũ quin
quaginta milia hoĩm militarent: eundem-
qꝫ habere claſſem frumẽto ⁊ machinis onu
ſtam: decertare omnino inſtituit. Unde pu
gna commiſſa victorie compos ad. xxx. mi-
lia hominũ interfeciſſe traditur. Clemens
aũt hoſtiuꝫ dux naui fugiens ſalutem ſibi
queſiuit. Aſcalonite ṽo tanto accepto incõ
modo vrbem ſtatim Gothifredo tradidere:
in q̃ tãtũ auri et argenti deprehenſuꝫ eſt:
quantũ alio vnq̃ in loco. Recuꝑatis itaqꝫ
Hieroſolimis multi principes voti compo
tes facti redire in Europã ad ſuos inſtitue
re. Int̃ q̃s ſancti Egidij Trandenſiſqꝫ co-
mites ſunt habiti. Gothifredus aũt cũ fra
trib⁹ mira felicitate victorie vſus ⁊ Ioppẽ
Maritimaꝫ ⁊ Ramulã vrbem expugnauit
que impedimento chriſtianis erat: quomi-
nus tuto ab Aſcalone Hieroſolimã ꝓfici-
ſcerentur. Obſedit et Caipham: q̃ alio no-
mine Prophoia dicit̃ ad Carmeli radices
ſitaꝫ: et quatuor milib⁹ paſſuum ab Accon
ſemotam. Uerum durãte adhuc obſidione
Tyberias Galilee vltro ſeſe obtulit. Cai
pha nõ ita multopoſt ex federe recepta. Sꝫ
nihil in hũanis reb⁹ q̃d ad felicitatẽ ꝑtine-
at diuturnũ ẽ. Anno eñ vno poſt captam
tot laborib⁹ Hieroſolimã Gothifredus fe
bri correptus moritur: cui ſtatim chriſtiani
ne ob inter regnũ aliq̃d detrimẽti caperent
Balduinũ frẽm in regnũ ſufficiunt Anno
ſalutis noſtre cẽteſimoprimo: ac milleſimo
Ad Paſchalem aũt redeo: quem quidem
Gregorius ſeptim⁹ ob virtutem et doctrinã
ſancti Clementis preſbiterum creauit: in q̃
quidem loco clerus ipſe poſt Urbani mortẽ

eundem Paſchaleꝫ vita priuata contentũ:
quippe qui antea monachus fuerat etiã no-
lentem et latitantem pontificem creat: q̃ di
cerat humeros ſuos nequaq̃ tãto oneri ſuf
fecturos: ſed expetente populo: eligente cle
ro: collaudãte cardinaliũ ſenatu pontificiũ
munus ſuſcepit: maxie ṽo cum ter acclama
tum eſſet. Sãctus Petrus Raineriũ virũ
optimũ pontificem elegit: cui poſtea primi
ſcrinij ⁊ Scribe regionarij Paſchalis no-
men indidere. Indutus deinde coccineam
clamidem tiaraqꝫ capiti eius impoſita: co-
mitante populo et clero: equo albo ad La-
teranum perducitur: maxime ṽo ad eã por
ticũ que ad auſtrum verſa in baſilicaꝫ Sal
uatoris ducit: quam Conſtãtinopolitanaꝫ
vocant: vbi cum in ſede ad eam rem de mo
re parata aliquãdiu quieuiſſet: atrium late
ranenſe conſcendens Balteo ſuccingit̃: vn
de ſeptem claues ſeptẽqꝫ ſigilla pendebant
vt intelligeret ſe ſecundum ſeptifariam ſan
cti ſpiritus gratiam ſanctarũ eccleſiaruꝫ:
quibus deo auctore preerat: claudẽdi: ſigil
landi: aperiendi recludendiqꝫ rationeꝫ ha
bere. Inuiſit ſceptrum pontificium mani-
bus gerens: ea quoqꝫ loca que ſolis ponti-
ficibus ſunt adiudicata. Sequentibus ṽo
diebus conſecrationem accepturus ad ba-
ſilicam beati Petri proficiſcitur: in q̃ criſ-
mate inunxere Oddo Hoſtiẽſis epiſcop⁹.
Mauritius portuenſis. Gualterus Alba
nus: Bono Lauican⁹: Milo Preneſtin⁹.
Offo Nepeſinus. Oddoni Hoſtienſe ꝑme
ꝑtis quas adhuc retinet obtigere. Poſt vn
ctionem ṽo in vrbem rediens coronam de
more accepit. Hoc ita futurum Albertus
Alatrinus epiſcopus aliquãdo diuinauit.
Nam cũ ab amico interrogaretur: queꝫ vr
bano ſucceſſurum putaret. Rainerium in-
quit: propter fidem ⁊ conſtantiam deus eli
get. Ferunt et eundem Albertum tempus
ipſum quo in pontificatu victurus erat p̃-
dixiſſe. At ṽo Paſcalis eccleſie dei prope
labenti quorundam ſeditionibus conſultu
rus: copias ſuas in Gibertum antipapam
mittit malorum omnium caput. Ut autem
tanto bello ſufficere pontifex poſſet: Roge-
rius Sicilie comes ei turmas aliq̃t et mil-
le auri vncias auxilio miſit. Albemarſorũ
Gibertus homo pernicioſus tum degebat
qui vbi intellexit hoſtes aduẽtare haud ſa-
tis copijs ſuis fidens a Ricardo campano
comite acceptis: relicta Alba in Furconen
ſium montana: que nunc Aquilanoruꝫ mu
tato nomine habentur ſeſe proripuit. Ubi

non ita multo poſt ſubita moꝛte coꝛeptus
ſui ſceleris penas luit. A malis tñ eccleſia
dei non ſtatim tā ꝑnicioſo homine ſublato
quieuit. Ricardus ẽi quẽ diximus Giber-
to copijs et opibꝰ fauiſſe in locuꝫ demoꝛtui
Albertū quẽdā ſufficit Attelanum ciuem:
que vꝛbs auerſa nunc dicitur iter Neapo-
lim ⁊ capuā poſita: qui ſtatim a beneſenti
entibus abdicare ſe magiſtratu coactus re-
legat̃. Lauerſes aūt agri. Preneſtini inco-
le Ricardi ſtulticiā et arrogantiaꝫ imitati
Theodoricū quendā pōtificẽ creauere: ve
rū hi quoqꝫ penitentia ducti quinto et cen-
teſimo die e pontificatu deiectum Anacho
rite habitum induere cogunt: et vitā duce-
re priuatam. Terciꝰ ꝑterea Maginulphꝰ
Romanus ciuis apud Rauennā pontifica
tus titulum vſurpare auſus eſt: quem qui-
dem ⁊ Romani exilio mulctarunt: et Ra-
uennates omni humana ope deſtitutuꝫ ab
vꝛbe ſua pepulere. Pacata autẽ hoc modo
Romana eccleſia Paſchalis vir magni in-
genij atqꝫ animi a religione ad arma cōuer
ſus: adiuuante Rogerio vꝛbem caſtellanā
et Beneuentū ab hoſtibus occupatum re-
cipit. Interim vero Petrus columna Ro-
manus ciuis impellente Ricardo Campa
no comite: cuius maxime intererat copias
pontificis diſtrahere cauas: occupat pon-
tificie ditionis oppidū. Hanc ob rem ponti
fex in eum mouens nō ſolū Cauas recipit:
veꝝ etiā zagarolū ⁊ Colum: nam paterne
hereditatis caſtella ei abſtulit: ex columna
hāc familiā cognomētū duxiſſe certe puta-
uerim. Erat ⁊ alia familia Rome admo-
dū potens coꝛſi hi ſunt appellati: Gregorio
ſeptimo adeo fidelis: vt coꝝ domꝰ ſub Ca-
pitolio poſite ab Henrico tercio ſint eruſte
⁊ ſolo equate. Verū poſtea mutato cōſilio
Stephanus eiuſdẽ familie p̄nceps abſente
Paſchali ſancti Pauli baſilicā ⁊ caſtelluꝫ
eo loci edificatū furto occupat. vnde incur
ſionibꝰ mirū immodū vꝛbẽ Romā cōtinuo
vexabat. Hāc ob rem obmiſſis rebus exter
nis pontifex ad vꝛbẽ propere rediens Ste-
phanuꝫ inde vi deijcit: quem ideo īcolumeꝫ
abijſſe credimꝰ: ꝙ monachi habitū īdutus
irrumpentes decepit. Apparuiſſe tum mul
ta ꝓdigia auctoꝛes pleriqꝫ ſcribūt: ꝙ ⁊ ma
re quibuſdā in locis littus pꝛeter ſolitū vi-
ginti paſſibꝰ occupauerit: in quibuſdā ꝟo a
littoꝛe in altū cētū exceſſerit. Hoc ego quo-
qꝫ ſuperioꝛe anno apud Puteolos vidi: ex-
ciſis qbuſdā columnis marmoreis vſqꝫ ad

tres cubitos: quas mare (vt icole dicebāt)
triennio ante abluere cōſueuerat. Apparu
iſſe et cometem mire magnitudinis tam af-
firmat: qui in occaſu cadente ſole ſtati ap-
parebat. Nō mouebat̃ his prodigijs Pa-
ſchalis q uippe qui fieri hec natura cerne-
bat. Verū cū intellexiſſet Floꝛentinuꝫ epi-
ſcopū affirmare ſolitū antichꝛiſtum natuꝫ
eſſe: eo ſtatim ꝓficiſcit̃: cōcilioqꝫ habito re
ipſa admodum diſcuſſa cum leuitate: quā-
dā vt alicuius magne rei auctoꝛ videretur
motū epiſcopū cerneret hominẽ verbis ca-
ſtigatū dimittit: atqꝫ inde in Ciſalpinam
ꝓficiſcit̃. vbi ad Guardaſtallum conuentu
multoꝝ pꝛincipum et epiſcopoꝝ habito: de
homagijs de pheudis de ſacramentis epi-
ſcopoꝝ laicis antea exhibitis exhibendiſ-
ue magna eſt habita ratio. At vero cū itel-
ligeret Gallos ſacerdotes: non ita integre
(vt dicebat) vitā ducere eo profectꝰ: apud
Trecas cōuentu habito: redactis ad lau-
dabilioꝛem cultum eccleſijs: earumqꝫ pre
ſidibus partim pulſis: partim caſtigatio-
ne emendatis in Italiā ꝓpere redijt: ꝙ itel-
lexerat omnia ſeditioſoꝛum quoꝛundam fa
ctionibꝰ perturbari. Stephanus enim coꝛ
ſus montem altum et ponticlum de ea par
te Hetrurie: quam nunc pꝛincipis apoſto-
loꝝ patrimoniū vocāt ceperat: preſidijſqꝫ
muniuerat: vnde frequenti incurſione oīa
circūquaqꝫ vexabat: quem pontifex inſecu-
tus ex altero caſtello deiecit: alterum vi ca-
pere nō potuit: natura loci obſtante et hye
me que iaꝫ appetebat. Iturus itaqꝫ ī Apu
liam componendarum rerum Italicoꝛum
gratia Lauicano epiſcopo eccleſiam: Pe-
tro Leonis et Leoni Fregepan vꝛbem vr-
banaqꝫ omnia: Ptolomeo Sublacenſi do
mino que circa vꝛbem ſunt ꝗ diligentiſſi-
me commendauit: Relicto Gualfredo ne-
pote militi e pꝛincipe: qui vnaꝫ cum his di
tionem eccleſiaſticam tueretur. Verum ab
ſente pontifice: quem ferunt Ptolomeum
tanti mali auctoꝛem dicere ſolitum: nunꝗ̃
amplius ad vꝛbem rediturum. ab eccleſia
dei hi omnes defecere: Petrus columna
quem pontifex in gratiaꝫ receperat: Phar
fenſis abbas cum Anagnis Preneſtinis
Tybartinis Tuſculanis Sabinis. Au-
ſus et idem Ptolemeus comperato exerci-
tu Albam latinam oppugnare: ciuibꝰ ipſis
acriter vꝛbem defendentibus. Verum ſu-
perueniente pontifice cum pꝛincipe Caie-
tano: cumqꝫ Ricardo Aquilono egregijs

copiarum ducibus pulſis tyrannis eccleſi-
am dei occupare conantibꝫ: ⁊ Albiam obſi-
dione liberat et reliqua oppida que iam de-
fecerant in deditionem recipit. Tybur ob-
ſtinate reſiſtens expugnat non ſine magno
vtriuſqꝫ partis incommodo montem: altum
deiecto inde Stephano recipiens totum pa
trimonium breui pacatum reddidit. Pace
deinde compoſita ad bellum Aſiaticum ani
mum adiicit: princeps chriſtianos litteris ⁊
nuncijs ad eam rem ꝙ diligẽtiſſime animat:
ꝙ itellexerat Gothifredo hieroſolymis mor
tuo: Saracenos recupãde hieroſolyme cau
ſa magnos exercitus eo duxiſſe. ſuperatiſqꝫ
chriſtianis ingenti clade: et comitem Bur-
gundie in ipſo prelio cecidiſſe: ipſum vero
Balduinum regem Gothifredi fratrem e-
gre ex tanta clade ſeſe proripuiſſe: nec paulũ
abeſſe quin vrbs caperetur. Veruntamen
barbari tanta victoria potiti obſidere hiero
ſolymas nequaꝗ ſunt auſi. Tancredus au-
tem egregie defenſa Antiochia Lodicam vr
bem imperio Conſtantinopolitano ſubiectã
vi cepit: ꝙ intellexerat Alexium imperato-
rem chriſtianorum clade delectatum: militi-
bus quoqꝫ noſtris impedimento fuiſſe: quo-
minus ſupplementi cauſa ex Europa in Aſi
am traiicerent. Felicitate et audacia Tan-
credi Balduinus rex precitus comparato
propere exercitu in Accõ ducere ſtatuit: vo-
catis in auxilium genuenſibus et Venetis:
qui eo propere cum octaginta roſtratis na-
uibus ac triremibus pleriſqꝫ profecti ſunt:
quare et vrbs terra mariqꝫ acriter oppugna-
ta vigeſima die tandem capitur: et ſarrace-
ni qui eo venerant tuende vrbis cauſa fuſi fu
gatiqꝫ ſunt. Tãcredus aũt tante fuit pieta-
tis in patruum Boemunduz ab hoſtibꝫ tri-
ennio in vinculis detentum: vt ei magna vi
auri redempto Antiochie principatum re-
ſtituerit: Poſtea võ idem Boemundꝰ An-
tiochiam ipſam Tancredo cõmittens: In
italiam primo mox in Galliam profectus:
Conſtantiam Philippi regis Francorum fi
liam in vxorem accepit. Cognito deinde A-
lexij imperatoris Conſtantinopolitani cona
tu. qui maritimas Antiochie vrbes infeſta-
bat: in Italiam rediens parata claſſe i Dal-
matiam nauigat: Dyrachiumqꝫ obſidet: vt
ea ratiõe Alexium a bello Aſiatico reuocet:
quod etiam breui factuz eſt: Pacem vero pe
tenti Boemũdus hac lege dedit: vt bello an-
tiocheno omiſſo militibꝫ Francis nullo ma
leficio per ſua loca trãſeuntibus iter i Aſi-
am tuto facere liceret. Compoſita autẽ pa
ce cũ ea claſſe quã i Alexiũ parauẽat i Aſiã
Boemũdus contendens: adeo chriſtiano-
rum animos recreauit: vt Balduinus rex
Beritum vrbem maritimam rex Pheni-
cie inter ſydonem et Biblum poſitam: ac
Tyro metropoli obtemperantem obſeſſaz
duobus mẽſibꝫ vi tãdẽ ceperit: nõ ſine ma
gno ſuorũ icõmodo: Hanc ob rem et paſ-
ſim i omnes ſeuitum eſt: ⁊ vrbs ipſa tanꝗ
colonia chriſtianis omnibꝫ conceſſa eſt.
Eodem quoqꝫ tempore capta et Sydon eſt
In tanta vero chriſtianoruz felicitate Boe
mundus clariſſimus pꝛceps morte ſubla-
tus luctu omnia compleuit: qui Boemun-
dum filium paruulum admodum ex Con-
ſtantia vxore ſuſceptum principatus Anti-
ocheni ſucceſſorem relinquens: Tancredo
nepoti donec adoleſceret commendauit. In
terea vero Henricus quartus mortuo pa-
tre quem apud Leodium bello ſuperaue-
rat: compoſitis i Germania rebus: in Ita
liam veniens apud Sutrium ſubſtitit. ꝙ
ſenſerat eius aduentum Paſchalis paruz
admodum gratum eſſe: quippe qui et eccle
ſias multas in bellis euerterat et epiſcopa
tus cõtra ius faſqꝫ pro libidine animi: cui
placuiſſet demãdauerat. Verum miſſus vl
tro citroqꝫ legatis: cũ imperator iureiurã-
do interpoſito polliceretur ſe: et pacato ag-
mine vrbem ingreſſuruz. ⁊ coacturum ſuos
epiſcopos vt ſe a poſſeſſione epiſcopatum
abdicarent: quos largitione acceperant:
et potentia porte repente aperte ſunt. Naz
Sutrio mouens Henricus ad montez gua
dij: vel (vt alij volunt) ad montem malum:
ſunt etiam qui montem aureum hunc ap-
pellent: caſtra poſuerat. Unde poſtea annu
ente populo prodeunteqꝫ obuiam honora-
to quoqꝫ vrbem Leoninam primo ingredi-
tur: precedentibus ſacerdotibus cum in-
fulis et reliquijs ſanctorum a mole Hadri
ani. Nam per eam portam vrbem Leoni-
nam ingreſſus eſt vſqꝫ ad Baſilicam ſancti
Petri: cuius in gradibus pedes pontificis
eo vſqꝫ cum cardinalibus prodeuntibꝫ ex-
oſculatus eſt. Poſitis deinde militibus ſu
is in ſtationibus vna cum pontifice: ad de
xteram tamen templum ingreditur: in quo
poſt orationem ad altare factam a pontifi-
ce petit: vt illos ꝯfirmet: quibꝫ ipſe epãtus
dederat: licet iuſiurãdũ ãtea iterpoſuiſſet

ſe nunq̃ id a pontifice petiturum. Paſcha-
lem v̾o id facẽ recuſantẽ intromiſſis militibꝫ
dato ſigno vna cum cardinalibꝫ ſtatim capit
eumqꝫ cum magna p̱te cleri ſpoliati p̄us in
caſtra p̱ducit. Permotꝰ tam inſigni iniuria
p̄pl's Romanus ſumptis armis Teutoni-
cos ex vrbe Leonina pellit: portaſqꝫ omnes
claudit. Tum v̾o imp̱ator ad Soractis mõ-
tem p̱ueniens: quem nunc ſancti ſilueſtri vo-
cant: in loco excelſo ⁊ munitiſſimo pontificẽ
⁊ cardinales collocat. diſpoſitis circũquaqꝫ
cuſtodibꝫ ⁊ p̄ſidijs. ne inde aufugẽ vel recipi
ab aliq̃ poſſent: quo facto ſtatim reliq̃s copi
as vrbem oppugnaturꝰ mouens Anienem p̱-
uenit. Unde occupato p̄us ponte mammeo
a Mammea mr̃e Alexandri imp̱atoris no-
men ducente ac tanti op̱is auctore: incenſis
circũquaqꝫ villis: incurſiones ꝯtinuo in Ro
manos faciebat. Quare pontifex incommo-
dis ciuium ⁊ p̄cibꝫ motus ad pontẽ Salarꝫ
p̱ductus accitis ex vrbe notarijs: q pacta cõ-
ſcriberent: eos omnes (licet inuitꝰ) in ep̄atu
ꝯfirmauit: q̃s antea Henricus delegerat.
Hoc itaqꝫ modo compoſitis rebꝫ: dimiſſis ca
ptiuis omnibꝫ imp̱ator a pontifice coronat̃
in baſilica ſancti Petri clauſis prius vrbis
portis: ne p̄pl's erumpet. firmataqꝫ ſtatõibꝫ
ipſa ab Heinrico baſilica. Unde nõ ita mul
toptꝰ voti compos factus in Germaniaꝫ re-
dijt. Pontifex v̾o pacata aliq̃ntulum Ytalia
Piſanos nauali gl'ia admodũ potentes ad-
hortat̃. vt ex inſulis Balearibꝫ: quas iaꝫ an
tea occupauerãt in ſaracenos moueant: ma-
re nr̃m ⁊ littora xp̄ianoꝝ infeſtantes: q̄re Pi
ſani cupiditate gl'ie capti ꝯp̱ata ingẽti claſ-
ſe: impoſitaqꝫ maiore iuuentutis ſue p̱te in
hoſtem p̱ficiſcunt̃. Uerꝫ dum apud vada vo
laterrana ventum expectant. Lucenſes coꝝ
vrbem defenſoribꝫ vacuam inuadunt: quaꝫ
q̄dem florentini piſanoꝝ p̄cibꝫ moti: repul-
ſis lucenſibꝫ acerrime tutati ſunt. Ob quaꝫ
rem Piſani de ſaracenis victores domum re
deũtes. Florentinos duabꝫ purphireticis co
lumnis donant: q̃ adhuc ad portam Sacelli
beati Johannis baptiſte viſunt̃. Interim v̾o
paſchalis concilio apud Lateranum habito
omnia q̃ Henrico p̱miſerat: reuocatqꝫ coa-
ctus non libens in eius ſententiam armis. ñ
rõnibꝫ munitam deſcendiſſet inſtantibꝫ car-
dinalibꝫ: q in vinculis erant: p̄pl'oqꝫ Roma-
no q ab Henrico bello vexabat̃ vt q̃uis ꝯdi-
tione pacem ꝯponeret. Satius itaqꝫ viſum
eſt retractare maleacta violenter p̄ſertim: q̃
pari exemplo p̱nicioſo: vt id q̃ꝫ reliq̃s p̄ncipi

bus licere videat̃: q̄d Henricus ab inuito
pontifice extorſerat. Hoc at̃ t̄pe Mathildis
comitiſſa admodum ſenio confecta moriens
Romane eccl'ie ex teſtamento reliq̄t: q̄cq̄d a
Piſſia amne ⁊ ſancto Quirico agri ſenenſis
vſqꝫ ad Ceperanum int̃ apeninum ⁊ mare p̱-
tinet: addita Ferraria q̃ adhuc romane eccle
ſie vectigalis eſt. Sunt q ſcribant quoꝝ de
numero Uincentiꝰ eſt auctor egregiꝰ: hanc
mulierem florentie mortuam eſſe eo incẽdio
quo ⁊ magna p̄s vrbis conſumpta eſt: ⁊ ad
duo milia hominum combuſta tradunt̃: eiꝰ
qꝫ corpus poſtea in Ciſalpinam tranſlatum
eſſe: ⁊ in monaſterio ſancti Benedicti q̄d ab
vrbe Mantua. xij. milibꝫ paſſuum diſtat ſe-
pultum. Crediderim ego mulierem ip̄m mã-
tue diem extremum obijſſe: ſuoqꝫ iuſſu ad ſan
ctum Benedictum ſua impenſa edificatum
tranſlatam ⁊ ſepultam: p̱curante eam rem
Anſelmo viro ſanctiſſimo ac tanti monaſte-
rij auctore: quippe q op̱am dederat Mathil-
dis impenſa: vt Cenobium taꝫ amplũ tanq̃
magnificum edificaret̃. Eodem q̃ꝫ in loco ſe-
pultum fuiſſe eundem Anſelmum ep̄m lucẽ-
ſem ꝯperi: ac Mantuam deinceps tranſlatũ
in eccl'iam cathedralem: ob eam rem credo
ne a vicinis furto ſubripet̃ cum miraculis
ꝯtinuo clarior fieret. Affirmant lucenſes cor
pus Mathildis apud ſe eẽ: q̄d (ne credã) fa-
cit Guidonis Gonzage auctoritas: q dum
monaſterium ſancti Benedicti reſtitueret.
inuentum corpꝰ honeſtiore loco vt par erat:
collocauit. Alium q̃ꝫ Anſelmum fuiſſe his
t̄pibꝫ q̄daꝫ auctores ſcribunt viꝝ doctiſſimũ
⁊ apud Anglos tanti p̄cij habitum. vt breui
ex monacho abbas: deinde cantuarienſis ar
chiep̄us ſit factus: q etiam libros de medita
tionibꝫ: cur deus homo: d̾ libero arbitrio: de
ſimilitudinibꝫ: de cruce: de beato Johanne
baptiſta conſcripſit. Felicia certe hec temp̱a
fuere: q̃ ⁊ Sigibertum monachum gelbacen
ſem viꝝ ſpectate doctrine: ⁊ Bernardum ex
caſtilione Burgundie nobili genere ortum
p̱tulere. Is. xxij. annum attingens ſub ab-
bate Stephano: q tercius fuerat inchoato
ciſtercienſi monaſterio: vna cum. xxx. ſocijs
monachi habitum ſuſcipiens: tanti p̄cij ob
doctrinam ⁊ ſanctitatem eſt habitus: vt bre-
ui abbas claraualleſis monaſterij: tum pri
mum Roberti viri illuſtris impenſa edifica
ti creatus ſit: cui certe loco cum maxima glo
ria ad annos ſex ⁊ triginta p̄fuit. Moriens
deinde Bernardus p̄ter ſanctitatem: multa
q̃ꝫ ſcriptis ingenij ſui monumenta reliquit:

marime ỏo commentarios in cantica canti-
corum: conſiderationes diuine contemplati-
onis ad Eugenium pontificem: vnde ponti-
ficij muneris ratio duceref: ſcripſit ⁊ varias
epiſtolas: vnam potiſſimam ad Romanos
qua eos vehementer carpit: ſcripſit ⁊ Apo-
logeticum ⁊ ſermones in ſolennib⁹ habitos.
Ad paſchalem redeo q in ꝯcilio apud Guar
daſtallum habito decreuit: ne vrbes Emylie
Placentia Parma Rhegum Mutina Bo
nonia Rauēnati eccl'ie antea metropoli ſub-
iecte amplius eſſent: q̄ ſepius ob ſupbiā in
Romanam ſedem pſules Rauennates cor-
nua ererant. Pontificem ỏo ad vrbem re-
deuntem rogarunt ciues ꝗdam: vt in locum
Petri pfecti vrbis demortui filium ſubroga-
ret: quod cum facere pontifex negaret ꝓpter
etatem pueri: q vix decimum attigerat annū
tanta repente ſeditio exorta eſt: vt ei abire ex
ciuitate neceſſe fuerit: ne magna aliqua ce-
des inter ciues ꝯmitteref: cū multi ineſſent:
q nequaq̄ tantum magiſtratum puero ꝯmit-
tendum dicerent. Neq̄ ita ꝙ ſeditōnis ſemi
na abſtulit. Nam cum Albe eſſet: intellexiſ-
ſetq̄ Petrum leonis eccl'ie fauorem in edib⁹
ſuis ab aduerſa factione oppugnari: eo ꝓpere
Ptolomeum mittit ab Aricia arcitum cum
ſatis valida manu: q pulſos in transtyberi-
nam regionem aduerſarios ptim interficit:
partim capit: ac per municipia cuſtodiendos
diuidit. Sed magna repente in Ptolomeo
inconſtantia apparuit. Nā quos ipſe paulo-
ante ceperat: eoſdem poſtea ſuo ꝙ nutu ad
municipia ꝓficiſcentes: dum iter p algidum
faciunt ex inſidijs obortus capit ⁊ laritiam
ſecum ducit: inter quos ⁊ demortui pfecti fi-
lius erat. Non ꝯtentus autem tanti admiſſi
facinoris Ptolomeus Sarminetum Nym-
pheum Tyberiam oramq̄ maritimā occu
pat. Interim ỏo Henricus e Germania in
Ytaliā cum exercitu deſcendens magno ter
rori omnib⁹ fuit. Vex cum his Romā ve-
niſſet abſente pontifice: q tum in Apulia ꝯci
lium habebat: cunq̄ ſe priuatū dignitate im
perij putaret: vna cum poteſtate dandoꝝ epi
ſcopatuū a Barcharenſi archiepo pria eru-
le iterꝝ coronat⁹ ante beati Gregorij corpus:
in patriā abijt. Paſcalis at̄ abſoluto ꝯuen-
tu ex apulia Romam cum copijs Norman-
noꝝ rediens: ⁊ multa oppida ab hoſtib⁹ occu
pata recepit: ⁊ Preneſte Caloiohannis im-
patoris Conſtantinopolitani: q pri Alerio
ſucceſſerat oratores libenter audiuit: eiſdēq̄
in mandatis dedit: vt Caloiohannē ſuo no-
mine contra ſaracenos animarent. At ỏo
Farſenſis abbas ⁊ Ptolomeus qui nullum
ſibi venie locum apud pontificem ob ſua ma
leficia reliquerant: latebris deliteſcentes tan
dem p amicos in paſchalis viri mitiſſimi ḡ-
tiam redeunt. Pacatis hoc modo reb⁹ dedi-
cataq̄ preneſte Agapiti baſilica Romam ef
fuſa obuiam vrbana multitudine honoris cā
tandem redijt: qua qdem ex frequentia in va
litudinem incidens ſe paulopoſt moriturum
cognouit: quare acceptis eccl'ie ſacramētis:
cohortatuſq̄ cleꝝ ad pacem ⁊ ꝯcordiā: pon-
tificatus ſui anno. xviij. menſe. vj. die. vij. mo
rit̄ qntodecio kalendas Februarij: ſepelit̄q̄
honorificentiſſima pompa in baſilica Con-
ſtantiniana. Suo at̄ pontificatu facta pſtate
ſacroꝝ ordinum pſbiteros qnquaginta: dya
conos. xxx. epos centum creauit. Rome pte
rea eccl'ias. xv. conſecrauit: marime ỏo baſi-
licam ſcti Hadriani in trib⁹ foris ꝓphana-
tam quorundam factioſorum ſcelere: eccl'iā
ſancte Marie Monticelli in regione Areu-
le: poſtremo ỏo reſtituit ⁊ conſecrauit baſili-
cam ſanctoꝝ coronatoꝝ: eo tempe dirruptā
quo Robertus Guiſchardi Salernitanus
pnceps eam ptem vrbis incendit: q̄ a latera-
no ad capitolium vergit: vt in vita Gregorij
ſeptimi diximus.

Geleaſius. ij.

Gelaſius ſecundus Johannes an-
tea vocatus: patria Caietanus:
patre Creſcentio nobili genē na-
tus: ingenueq̄ a teneris annis educat⁹ ⁊ do-
ctus: in monte Caſſino religionis fundamē-
ta pdidicit ſub Odriſio abbate viro ſanctiſ-
ſimo. Hanc ob rem ab vrbano ſecundo romā
accit⁹ cognita hominis virtute ⁊ fide ſemp ī
precio eſt habitus. Vex in pmis eius fides
perſpecta eo tempore eſt: quo vrbanus ponti
fex a germanis: ⁊ Giberti antipape factōꝝ
ſeqntib⁹ in inſula lycaonie Rome int̄ duos
pontes obſeſſus eſt. Solus enim vna cū Pe
tro Leone viro illuſtri hominem ſanctiſſimū
nunq̄ deſeruit. Hanc ob rem poſtea cum vr-
banus meliore fortuna vteref: tanti beneficij
memor Gelaſium pmo qdē ſecretis ſuis ad
mouet ob fidem ⁊ doctrinam: eiq̄ negotium
dedit ob elegantiam compoſitionis ſue: vt
romane curie ſtilū negligentia ⁊ ignorantia
maioꝝ labefactatum in meliorem formam ⁊
ornatum redigeret. Poſtea ỏo cognita ho-
mis āplitudine eundē referre in cetū cardi-
naliū inſtituerat: eaq̄ de re ſepi⁹ ī ſenatu locu-

tus fuerat: aſſencientib⁹ omnib⁹. Verū mor-
tuo non ita multopoſt Vrbano paſchal' me-
ritorum tanti viri non immemor ſtatim eum
dyaconum cardinalē decernit. Mortuo de-
inde Paſcali cū de creando nouo pontifice
ratio haberet: ob eamq; rem cardinales oēs
in monaſterio ad palladium Paulum infra
edes leonis ⁊ Cincij Fregepanes cōgrega-
ti eſſent vno omnium conſenſu Iohānes Ca
ietanus Gelaſius pontifex creatur. Verum
Cinci⁹ fregepanis ira ob hāc electionē ꝑcit⁹
q vnū ex ſuis cardinalib⁹ collegio ꝓpoſuerat
quem pontificem eligerent: in monaſterium
palladij cum armatis ſatellitib⁹ irrumpens
refractis forib⁹ obuium quenq; ꝑcutit: pon-
tificē obtorto collo in terram deiectū calcib⁹
ꝯterit. in vinculaq; conijcit. Cardinales autē
fugam ꝑantes ex mulis ⁊ equis deijcit: nullūq;
genus ꝯtumelie ꝑtermittit: quo affici tant⁹
ſenatus poſſet. Non tulit aūt tantam iniuriā
ꝑpl's romanus. Ad edes Cincij Fregepanis
armat⁹ ꝯcurrit: eiq; ac familie interitum mi-
nat: niſi ꝓpere Gelaſium incolumen reddat.
Faciunt mandata Fregepanes: maxime vō
Leo q pontificis pedes videntib⁹ omnib⁹ ſe-
pius exoſculatus veniam ſuppliciter petebat
Equum itaq; album ꝯſcendens pontifex via
ſacra in lateranum ducitur comitante clero
ꝑpl'oq; Romano: ibiq; de more coronat. In-
terea vō Balduin⁹ quē ſtatim lr̄is ⁊ nūcijs
pontifex adhortatus eſt: vt barbaroꝝ impe-
tum tamdiu ſuſtinēt: quoad in Aſiam noua
ſupplemēta mitterent. Caſtellum in Syria
Sobal vocitatum occupat ⁊ munit: vt xp̄ia-
nis ꝯ barbaros ꝯtinue dimicantib⁹ recepta-
culum eſſet. At vō Boemundo adoleſcente
mortuo. Tancred⁹ tutor Antiochie pnceps
ab omnib⁹ xp̄ianis declarat: quem qdem cō
firmato ꝑus pncipatu Balduin⁹ Hieroſoli
mitan⁹ rex ad ſe cū militib⁹ ſuis vocat: dimi
catur⁹ cum hoſtib⁹ thurcis ſaracenis Ara-
bib⁹: q cum magno exercitu ꝓuinciā Hie-
roſolimitanam ingreſſi erant. Eo itaq; veni-
ens Tancredus cognita xp̄ianoꝝ paucitate
fruſtra balduino diſſuaſit ne collatis ſignis
cū hoſte decerneret. neue rē xp̄ianā in ſum-
mū diſcrimē adduceret. Nā cum hoſtib⁹ ipſis
pugnandi copiam feciſſet ingenti clade ſupa
tus: egre cum paucis Hieroſolimā ſe rece-
pit. Diuerſis ꝑterea tramitib⁹ Tancredus
Antiochiam ꝑueniens fuga ſalutem ſibi qſi
uit. Elati aūt tanta victoria hoſtes montē ta-
bor ꝯſcendentes monaſterium eo loci poſitū
dirruunt: monachis ad vnum omnib⁹ interfe-
ctis. Nec interim quietus ab externo hoſte.
Gelaſius fuit. q Henrici imꝑatoris furorem
Ytaliam vaſtantis: iamiamq; vrbem hoſtili
animo ingreſſuri deuitās ad edes Vulcami-
ni potentiſſimi ciuis ꝑmo ꝯfugit: vex cū ibi
ꝙ nequaq̄ tut⁹ videret vna cum ſuis trire-
mes ꝯſcendens: due eñ iam ad id inſtructe
parateq; erant. Hoſtiam Tyberi delabit:
inſeq̄ntib⁹ Germanis militib⁹: ⁊ pontificē
telis ac ſagittis petentib⁹. Cum Hoſtiā vō
ꝑueniſſet: neq; ingredi mare ꝓpter inſtantes
ꝓcellas licēt: terreſtri itinē Ardeā ꝓficiſcit
Hugone .xij. apl'oꝝ cardinali viro ampliſſi-
mo ſemꝑ cum comitante. Cadentib⁹ aūt flu-
ctib⁹ Hoſtiam reuerſus Tarracinā ꝑmo
mox Caietam adnauigat: vbi ꝑbenigne a ci-
uib⁹ ſuis ſuſcipit. Conuenē eo ſtatim ⁊ Gu-
lielm⁹ Apulie dux: ⁊ Robertus Campan⁹
pnceps ac Ricardus aqlanus. pollicētes ſe
in eius ꝑtate ſemꝑ futuros: vt veros decet ec-
cleſie dei vectigales. Cum igit pati exercitū
ꝯ ſe Henricus intellexiſſet: Mauriciū Bra
charenſē archiepm̄ antipapā creat. quē po
tiſſimum Gelaſio obijcēt: eumq; Fregepanū
familie ꝯmendauit. Gregori⁹ is appellat⁹ ē.
Non ꝯtentus aūt tam ꝑnicioſo exemplo Hen
ricus: in Anagnium agꝝ copias ſuas mo-
uēs omnia hoſtilem in modum diripit ⁊ ca-
pit. Turriculum ꝙ munitiſſimum locū iam
oppugnabat: cum ſubito nunciatum eſt Ge-
laſium cum ꝓcerib⁹ Apulie magnoq; cū ex-
ercitu aduentare: q̄re motis caſtris Ytalia
cedens cuncta cedib⁹ ⁊ rapinis ꝯpleuit. Ge-
laſius aūt remiſſis in Apuliam ꝓcerib⁹ Ro-
mam venit: arbitratus ob diſceſſum Henri
ci omnia deinceps pacata fore. Vex longe ſe
cus q̄ putarat accidit. Nam cum intellexiſ-
ſet antipapam Fregepanū auxilio fretū Ro
me manſiſſe: potentiam iſtius familie verit⁹
apud amicos quoſdā ꝑus delituit. At vō cū
poſtea in eccl'ia ſancte Praxedis myſteria ce
lebraret iſtātib⁹ hoſtib⁹ cū factiōe ſua vix ſeſe
eoꝝ manib⁹ fuga ſubtraxit. Corſis Normā-
nis familijs egregijs ac Creſentio nepote a-
cerrime defendentib⁹. Seq̄nti vō die a ſuis
armis ⁊ clientulis bn̄ munitis in vrbem vo-
cat⁹ ad ſanctum Paulum ꝯfugerat: habito
cardinalium ꝯuentu diſcedere ab vrbe inſti-
tuit: ne creſcente in dies magis magiſq; ſedi
tione magna aliq̄ clades oriret. Relicto ita-
q; Petro Portuenſi epō: q vices eius q̄ntū
ad rem ſacrā ꝑtinebat Rome gerēt: ꝯmen-
dataq; Beneuētane ciuitatis cura Hugoni
cardinali .xij. apl'oꝝ. Piſas ꝑmo adnauigat

cũ terreſtre iter nequaꝙ̄ ſibi ac cardinalib⁹
q̄s comites ſocioſq̃ habebat tutum videret̃.
Except⁹ itaq̃ ꝑbenigne a Piſanis cuȝ rõeȝ
diſceſſus ſui ab vrbe audientib⁹ omnib⁹ red
didiſſet: inde ſoluens in Galliam ad portaȝ
ſancti egidij ꝑuenit: vbi cũ abbate Cluniacẽ
ſi viro optimo: tum a mõchis: ⁊ omnib⁹ fide
lib⁹ q co ei⁹ rei gr̃a vndiq̃ ꝯuenerat: magni
fice ac ſplendide ſuſcipit̃. Deinde võ ꝑ ꝯtinẽ
tem honeſto comitatu magiſꝙ̄ ſplendido vt
nunc fit incedens. Int̃ eundũ baſilicam ſc̃e
Cecilie in ſtagello eccl̃iam ſancti Syluestri
in Tillano: eccl̃iaȝ ſancti Stephani in tor
naco dedicat: lapidibuſq̃ eccl̃iaꝝ terminos
notat. Tandem võ ad Cluniacẽſe monaſte
rium ꝑueniens pleureſi correpť pontificat⁹
ſui anno. j. die. v. morit̃ vir ſanctiſſim⁹ ⁊ om
ni laude dign⁹: ſi vitam ꝯtinẽtiſſimã: ſi mo
res: ſi doctrinaȝ inſpicis: qb⁹ ex reb⁹ fit vt fa
cillime credaȝ eũ q ita ꝯſtant̃ ⁊ ſancte in tan
tis ꝓcellis humanaꝝ ꝑturbationum vixerit
nunc bt̃am ⁊ ſempit̃nam vitam in celo ducẽ.
Sepelit̃ at̃ ei⁹ corpus int̃ limina Cluniacẽ
ſis cenobij. Sunt q ſcribant hui⁹ pontifica
tu incohoatam eſſe templarioꝝ militum origi
nem: q non longe a ſepulcro dñi habitantes
ꝑegrinos ſuſcipiebant: eoſq̃ ꝑ loca ſacra ar
mati ducebant ac reducebant: q̃ eis ſine vllo
maleficio inuiſere loca ſancta liceret. Hos
vita fide gratia mirũ immodum Creſentin⁹
commendat.

Caliſtus. ij.

CAliſtus ſecũdus Guido antea vo
catus: natione Burgundus Vi
ennenſis archiep̃s: originem a re
gib⁹ Francie ducẽs ab his cardinalib⁹ pon
tifex creat̃: q mortuo Gelaſio Cluniaci tum
aderant. Vex his non p̃us pontificiũ habi
tum ſibi deſumpſit: ꝙ̄ intellexerit ſe ab his q̃
cardinalib⁹ ꝯfirmari: q rome ⁊ in ytalia re
manſerant. Re itaq̃ lr̃is ⁊ nũcijs cognita ro
mam veniens ꝑplo obuiam ꝓdeunte ac hono
rato q̃ vrbem ingredit̃: ꝯgratulantib⁹ oĩb⁹
tum pontifici: tum ciuitati Romane: ꝙ hũc
q̃etis ⁊ pacis auctorẽ futuꝝ cernebant. Re
bus at̃ ex ſnĩa Rome ꝯpoſitis Beneuentum
ꝓficiſcit̃: q̃ ⁊ p̃ncipes omnes ſtatim ꝯuenẽ:
ſalutandi (vt mos eſt) põtificis cauſa: maxi
me võ Gulielm⁹ Apulie dux. Jordan⁹ Cam
panie comes. Arnulphus Ariola. Robert⁹
Corotelli comes: viri inſignes ⁊ ſine ꝯtentõe
illi⁹ ꝑtis ytalie facile p̃nceps: q etiam pollici
ti ſunt adhibito iureiurando ſe in p̃tate pon
tificis ſemꝑ futuros. Caliſtus at̃ q nil aliud
meditabat̃ ꝙ̄ bellum Aſiaticum: in q̃ de xp̃i
anis egre tot barbaras gentes ſuſtinentib⁹
addubitabat̃ Romam rediens. Lambertuȝ
Hoſtienſem ep̃m Saxonem ſancti Stepha
ni in Celiomonte p̃ſbiteꝝ cardinalem: Gre
gorium ſancti angeli dyaconum legatos ad
imꝑatorem mittit: q pace ſine vlla ꝯtentione
ꝯpoſita: ad vrbem redeuntes tabellaȝ pacis
ad Lateranenſem baſilicam ſuſpendẽ. Qua
q̄dem ꝑlecta tanta repente leticia publica ex
orta eſt: vt paſſim ꝯgratulantium cetus au
dirent̃. Vex ne diuturnior hec leticia vide
ret̃ effecit Rogeri⁹ ſicilie comes: q Calabri
am ⁊ Apuliam abſente Gulielmo comite oc
cupat. Gulielm⁹ eñ Alexij imꝑatoris ꝯſtan
tinopolitani filiam in vxorem ducturus: abi
ens Calabriam ⁊ Apuliam pontifici ꝯmen
dauerat. Hanc ob rem Caliſt⁹ ab vrbe diſce
dens Beneuentum ꝑuenit: indeq̃ Vgonem
cardinalẽ ad eum miſit arcẽ Nicephorim tũ
in Calabria obſidentem. Monit⁹ at̃ Rogeri
us vt ab armis diſcedẽt nequaꝙ̄ pontificis
edicto obtemꝑat: imo acri⁹ inſtabat: ne Gu
lielm⁹ ꝯſobrin⁹ rediens ei impedimẽto foret:
q̃ minus Apulia ⁊ Calabria potiret̃. Para
bat iam arma pontifex cum ſubito vna cum
magna ꝑte Senat⁹ febri correpť redire ad
vrbem re infecta ꝯpellit̃. Hanc ob rem Ro
gerius nemine aduerſante Apulia ⁊ Cala
bria potit̃. Atq̃ hoc mõ Gulielm⁹ vxore fru
ſtrat⁹ ac p̃ncipatu deiect⁹: apud Salernita
nũ p̃ncipem vitam degens ſine hẽdib⁹ breui
morit̃. Rogeri⁹ itaq̃ tanto aduerſario ſubla
to: regẽ ytalie ſe nũcupat. Caliſt⁹ at̃ recupa
ta valitudine apud lateranuȝ noningentoꝝ
patꝝ ꝯcilium habuit: in q̃ deliberatum eſt vt
p̃mo q̃ tꝑe ſupplementa milicie iam deficien
tis xp̃ianis in Aſia bellũ gerentib⁹ ſubmini
ſtrarent̃. Qua ſpe erect⁹ Balduin⁹ Hiero
ſolimitanus rex Gazim regem thurcoꝝ mi
norem Aſiam incolentium cum magno exer
citu in ſe mouentem ſuꝑat ⁊ captum in carce
rẽ conijcit. Eadem q̃ fortuna vſus Damaſci
regem Hieroſolimas cum exercitu hoſtili
animo petentẽ fundit: fugatq̃ duob⁹ milib⁹
hoſtium ceſis: milleq̃ captis. Vex ſuꝑueni
ente cum magnis copijs Balabac parthoꝝ
rege: cui ſtatim nullis expectatis auxilijs cõ
gredi auſus eſt. Tante clade ſuꝑat̃ Baldui
nus: vt et̃ ipſe vna cum ꝓcerib⁹ multis capt⁹
⁊ in vincula ꝯiectus ſit. Quare Caliſtus põ
tifex maturandũ rat⁹ ne reliq xp̃iani amiſſo
rege opprimerent̃: inſtante Veramũdo hieroſo
limitano patriarcha viro optimo ac doctiſſi

mo: venetos ſpe glorie ⁊ pmij concitos in ho-
ſtem magna claſſe pmouit: Dominico Mi-
chaele duce: milleſimo cēteſimo ac vigeſimo
ſecūdo ſalutis noſtre anno: q qdem ad Jop-
pem claſſe delati: quam ſarraceni Babilo-
nis terra mariq; obſidebant: ſupatis barba
ris ingenti clade obſidionem ſoluunt. Itum
eſt ⁊ in Tyꝝ q̄diu obſeſſaz haud incruenta
victoria cepe: pacti tñ pus vt Tyri ⁊ Aſca-
lonis dimidium obtinerent: ſi eoꝝ opera in
xpianoꝝ poteſtatem deuenirent. Ver Ema-
nuel grecoꝝ impator Calo iohanni ſuffect⁹
tantam victoriam latinis inuidens: vel lati-
na lr̄atura vtentib⁹: venetis mandat vt claſ-
ſis ſue pfectum reuocēt: q certe eoꝝ dicto ob-
tempans: ira incenſus Rhodum chium vñ
corpus beati Theodori martiris Venetias
tranſlatum tum eſt: Samum: Mitylenen:
Andron: impatoris inſulas diripuit: Mo-
tonium ſpoliatum incolis muniuit. Tragu
rium ex vngaris captum ditioni venete ſub-
iecit. Lapidem pterea ſecum in patriā detu-
lit: ſup q̄ apud Tyrum xpc ſediſſe fert̄. At
vo Balduinus: quem dixim⁹ ab hoſtib⁹ ca-
ptum: pcio redempt⁹ hieroſolymas rediens
xpianam rempu. iam labentem aliq̄diu ſu-
ſtinuit. Hanc ob rem Caliſt⁹ aliqd getis a
reb⁹ externis nact⁹: ⁊ cardinales. xij. creat. ⁊
baſilicas multas vetuſtate collapſas reficit
Menia vrbis inſtaurat: aquam in vrbem
īducit: arces eccl'ie munit; donaria plurima
argenti auriq; baſilicis diuidit. Fundos ple
roſq; coemptos beato Petro donat. Eccl'iaz
beati Nicolai in palatio edificat. Ver ne
tanta felicitas ſine aliquo incōmodo diuti⁹ i
terris eſſet. Gregori⁹ antipapa Burdinus
antea vocat⁹: nomen pontificis vſurpare co
nat⁹. Sutrij ſe ꝯtinens. auxilio q̄rundam ty-
rannoꝝ fret⁹: ⁊ romanos incurſionib⁹ vexa-
bat. ⁊ pegrinos negocij ac religionis cauſa
ad vrbem accedentes ſpoliabat. Quare Ca-
liſt⁹ ꝯpatis repente copijs: pmiſſoq; cum ex-
peditiſſimo q; Johāne cremenſi ſancti Chri
ſogoni pſbitero cardinali ſubſeq̄ns ipſe ho-
ſtem vincunt: Sutrium capiunt: Burdinū
camelo impoſitum: in triumphi ſpēm romā
ducunt: quem pontifex vita donatum cauen-
ſi monaſterio incluſit. Caliſtus aūt de deo de-
q; hoīb⁹ benemerit⁹: pontificat⁹ ſui anno qn
to. men. x. die ſexto in dño morit̄. Vacat tūc
ſedes dies. viij.

Honorius. ij.

Honorius ſecundus: q ⁊ Lamber-
tus ex agro imolenſi oriundus.
Hoſtienſis eps eo tpe pōtifex cre
atur: q̄ Balduin⁹ ab hoſtib⁹ pcio redempt⁹
Antiochiam hieroſolimitano regno adiun-
xit: mortuis his omnib⁹ ad q̄s pncipatus il-
le iure deueniebat. Ver cum tantus pncipa
tus retineri ſine pſide non poſſet: eidem pfe-
cit Raymūdum Gulielmi ducis Auſtrie fi-
lium: cui ſuptoris Boemūdi filia nupſerat.
Hoc aūt modo ꝯpoſitis reb⁹: regem aſcaloni-
taꝝ egiptioꝝ copijs fretum: ⁊ ob eam rem
hieroſolimitanos infeſtantem vnico plio re-
pulit. Baldeuinum pterea Damaſci regu-
lum idem molientem: ſ maiorib⁹ pplis trib⁹
q̄uiſſimis plijs fundit: fugatq; mltis paſſim
more pecoꝝ ceſis. Ad Honorium redeo: q ⁊
ſi obſcuro loco natus erat: tñ lr̄atura ⁊ mo-
rib⁹ tanto magiſtratu dignus videbat̄. Ve-
rum non adeo eius ingreſſus laudat̄: cū am-
bitione quorundam potius q̄ omnium bono
rum cōſenſu pontificatum inierit. Mortuo
eñ Caliſto cum de legendo nouo pontifice rō
haberet̄. Leo Fregepanis omnib⁹ cardina-
lib⁹ indixit: ne vſq; ad diem tercium ponti-
ficem crearent: q̄ ⁊ maturi⁹ deliberare ⁊ ca-
nones inſpicē licēt: q̄uis non ea mente id fe
cerit homo acut⁹ ⁊ ad fallendum vafer: quā
vbis p ſe ferebat: ſ ei tantiſper diſponē ho-
minum ſuffragia licēt: qb⁹ Lambertus pon
tifex crearet̄. Nam ppl's ipe Saronem ſan-
cti Stephani cardinalem pontificem pcupi-
de nimium optabant. Id q; ſe cupe Leo Fre
gepanis oſtendebat: q̄ ⁊ pplm ⁊ patres negli
gentes ⁊ incautos in ſniam ſui q̄uis arte pel
liceret. At vo cum id velle Leonem cardina
les qdam cernerent: ne ex eius ſnia pontificē
legerent: omiſſo Sarone: Thebaldum ſan-
cte Anaſtaſie pſbiteꝝ cardinalem pontificē
deligunt: quem Celeſtinum appellaꝝt. Tūc
aūt Leo non amplius immorandum rat⁹: q
iam offenſum hac electione pplm cernebat:
Lambertum (de q̄ ante dixim⁹) pontificem
magna voce preponit: acclamāte pplo clero-
q; eam electōem manib⁹ ⁊ nutib⁹ approbāte.
Tum leo maturandum rat⁹ ne ſnie hominū
immutarent̄: in Simijs loci nomen eſt non
longe ab eccl'ia ſancti Silueſtri: hominem pō
tificali habitu exornat; q etſi pmo artib⁹ q̄-
buſdam tantum magiſtratum adeptus ē: tñ
poſtea omnium ꝯſenſu pontifex maxim⁹ ꝯſa
lutat̄. Pontificatum adept⁹ cardinalis q̄ſdā
viros inſignes creauit: q̄ꝝ opa poſtea ma-
gnis in reb⁹ vſus eſt. Familiaritate eñ pcla-

roꝝ viroꝝ mirifice delectat⁹ eſt. Nam Pon-
tium q̄ndam abbatem cluniacenſez: viꝝ in-
duſtrium Rome retinuit. Ingenium q̄ꝫ Hil
deberti Cenomanenſis ep̄i mirifice extulit.
quem deinceps turonenſem archiep̄m crea-
uit: q̄ plurimum heroico: elegiacoue carmi-
ne valēt. Hui⁹ q̄ꝫ tempa clariora fecit Hugo
de ſancto Victore: ſi cognomē tum inſpicis:
ſi patriaz: p̄iſienſis doctor inſignis. Hic em̄
tum dicendo: tum ſcribendo ingeniȷ̄ ſui p̄cla-
ra moniměta reliq̄t. Extat e⁹ liber de ſacris:
liber ſniaꝝ: liber in dyalogo: q̄ Didaſculus
appellat̄: liber de cura anime: liber de artib⁹
⁊ doctrinis. Hos aūt omnes tanta beniuolen-
tia Honori⁹ pontifex amplex⁹ eſt: vt nullum
genus officiȷ̄ p̄termiſerit: q̄ eos ad honeſtio-
rem dignitatis g̃dum euehi poſſe exiſtima-
ret. Unum tn̄ ſuis tempib⁹ accidit. qđ neq̄q̄
p̄bandum eſt. Arnolphus em̄ xp̄iane religi-
onis p̄dicator egregi⁹: clericoꝝ inſidiȷ̄s Ro-
me necat̄: q̄ acerbe nimiū in eoꝝ laſciuiaz ⁊
libidinem inueheret̄: q̄q̄ꝫ eoꝝ pompam: ⁊ i
compandis diuitiȷ̄s nimium ſtudium impro
baret: paup̄tatem xp̄i ⁊ integerrimam vitaz
ad imitatōez omnib⁹ p̄ponens. Hunc multi
ex nobilitate romana tanq̄ veꝝ xp̄i diſcipu-
lum ⁊ p̄pham ſeq̄bant̄. Hunc laudib⁹ ad ce-
lum tollebant. Hinc odium: hinc ire in p̄ni-
ciem bene ſentientis vſq̄ꝫ ad necem excitate.
Fuerit ne hic ſanctiſſim⁹ vir p̄ſbiter: an mo-
nach⁹: an heremita: haud ſatis p̄ſtat. Sunt
q̄ ſcribant Honorio ip̄i id admodum diſpli
cuiſſe: non tn̄ tanti facinoris auctores vnq̄
inuentos. At v̄o cum in pontificatu recte gu
bernato q̄nquennio: ac menſib⁹ duob⁹ vixiſ-
ſet collacrimantib⁹ omnib⁹ morit̄: ⁊ in baſi-
lica lateranenſi nullo non genē honoris ad-
bibito ſepelit̄. Uacat tum ſedes dieb⁹ octo.
Neſcio ego q̄d ſibi velit marmor illđ ſuo no-
mine inſcriptum: qđ ante edes beate Praxe-
dis adhuc extat.

Innocenti⁹ .ij.

INnocenti⁹ ſecundus patria Ro-
man⁹: ex tranſtyberina regione:
patre Johanne: pontifex crea-
tus: in Rogerium Rogeriȷ̄ comitis Sicilie
filium: Heredem nuncupatū: q̄ mortuo Gu
lielmo Apulie duce: omniq̄ꝫ Roberti Gui-
ſcardi familia in eo deficiente. dominatum
Apulie occupare nitebat̄: ſtatim mouet. Nā
is ad ſanctum Germanum caſtra hēbat: quē
certo p̄mo impetu repulit: tantum valuit ro
mani exercit⁹ fortitudo ⁊ v̄tus: oppidoq̄ꝫ ip̄o
capto tyrannum in Galucio aliq̄diu acrit̄
obſedit. At v̄o Gulielm⁹ Calabrie dux cum
magnis copiȷ̄s adueniens: ⁊ p̄rez vnico p̄lio
felicit̄ habito obſidione liberat: ⁊ pontificē
cum his cardinalib⁹ capit: q̄ in exercitu ro-
manoꝝ erant. Hos aūt omnes non ita multo
p⁹ Rogeri⁹ mira modeſtia vſus: vna cum pō
tifice liberos facit. Quam ob rem deinceps
qđ voluit facile a pontifice obtinuit: p̄ter re-
gni titulum: quem maximis p̄miȷ̄s ⁊ pollici-
tatōib⁹ impetrare p̄tendebat. Interim v̄o Pe
tr⁹ roman⁹ ciuis Petri leonis potentiſſimi
hominis fili⁹ Rome antipapa creat̄ q̄rundā
facioroſoꝝ ſeditōib⁹: Anaclet⁹q̄ꝫ appellat̄: q̄
ſpoliatis romane vrbis tēplis: ſpoliatis ec-
cleſiaꝝ theſauris vi irrumpens maxime v̄o
in baſilicam Petri: vnde crucifixum aureū
⁊ coronas pendētes ſuſtulit: tantum pecuni-
aꝝ p̄flauit: vt p̄facile largitionib⁹ ſeditioſum
quenq̄ꝫ rome in ſniam ſuipſi⁹ allicēt. Inno-
centi⁹ aūt ad vrbem rediens: vbi ſeditōib⁹ ple
na omnia cernēt: ſpectareq̄ꝫ rem ip̄am ad ce-
dem multoꝝ vidēt. ſponte cedens p̄mo q̄dem
Piſas adnauigat: deinde Genuam: poſtre-
mo in Franciaz p̄uenit. Interim v̄o Anacle
tus antipapa tanto aduerſario ſubmoto. ⁊
animos ciuium cum Innocentio ſentientiū
q̄ad fieri p̄t ſibi largitōib⁹ p̄ciliat: ⁊ Rogeri
um in p̄tes ſuas facile deſcendētem: q̄ magis
ei obnoxi⁹ eſſet: vtriuſq̄ꝫ Sicilie regem creat
Innocenti⁹ aūt celebrato apud clarūmontem
p̄cilio: in q̄ antipapaz Petꝝ cum ſectatorib⁹
damnauit. Aurelianuz ſe p̄tulit: viſoq̄ꝫ rege
Philippo: a q̄ p̄benigne eſt habit⁹. Carnotū
in Belgas petiȷ̄t: vbi Henricum Anglie re-
gem in itinē obuiaz factum multis rōib⁹ ad
expeditōez in ſaracenos adhortat⁹ eſt. In lo-
thoringiam inde flectēs. Lotharium Leodiȷ̄
reptum a Germanis tum regez creatum: de
ſe reſtituendo multa pollicentē ſacro adigit
expeditōz pare: q̄ q̄dem tut⁹ ct̄ ad vrbem re-
duceret̄. Remis deinde in Belgis altera ſy-
nodo habita: in Ytaliaz rediȷ̄t: celebratoq̄ꝫ cō
cilio apud Placentiam Piſas ſe p̄tulit: quā
ciuitatem iam p̄dem cum genuenſi p̄p̄lo diſ-
ſidentem in grām tandem redegit. Genuen-
ſem q̄ꝫ ep̄m q̄ mediolanēſi ſuberat archiep̄m
creat: trib⁹ Corſice ep̄is illi cum Bobienſi
pere iuſſis. Piſanis q̄ꝫ archiep̄m dedit trib⁹
item aliȷ̄s Corſice ep̄is cū populonienſi eidē
ſubiectis. Lothari⁹ aūt cū magno exercitu in
Ytaliaz veniens: admonito pōtifice q̄d fieri
oportēt: partitis copiȷ̄s ad vrbē mouet. Naz
dum ip̄e occupato p̄us ianiculo vrbem ingre
dit̄ Innocēti⁹ Aniene: ponte mām̄eo t̄iciēs
i lateranū p̄ducit̄: nuſq̄ apparēte antipapa:

cuius factionem Lotharius mira felicitate
ad ſanitatem redegit: cauitq̃ꝫ q̃ntū in eo fuit
ne deinceps vexari ab aduerſarijs Innocē-
tiꝰ poſſet. tāto itaqꝫ bñficio deuictꝰ Innocē-
tius: mortuo Henrico: Lotharium imꝑatoꝛ-
rem romanum creatum imperij coꝛona exoꝛ-
nat: quo ſtatim in Germaniam abeunte ad
ꝯpeſcendos leuticoꝝ motꝰ: dum pontifex cō-
cilium Piſis ꝓ repu. xp̄iana: proq̃ꝫ tuenda
fide de moꝛe hꝫ: rurſum antipapa quem in
eodem ꝯcilio damnauit. factioſis q̄buſdaꝫ ⁊
Rogerio adiuuantibꝫ in pontificem ſurgit.
Quare ⁊ Lotharius imꝑatoꝛ iteꝝ cum exer-
citu ſuꝑatis leuticis ytaliam repetit: ⁊ piſa-
ni claſſem potentiſſimam in auxilium ponti-
ficis educunt: q̄bꝫ copijs ⁊ Rome ſeditionē
oppꝛeſſere: ⁊ Rogerium terra mariq̃ꝫ oppu-
gnatum: amiſſis rebꝫ omnibꝫ ytalia in Si-
ciliam breui pepulere. Audita tanta victo-
ria Johannes Conſtantinopolitanꝰ imꝑa-
toꝛ: q̄ Rogerio aduerſabat̄: legatos ſtatim
ad Lotharium mittit de ſuꝑato hoſte ꝯ̄gtu-
lans: quoꝝ de numero q̄dam philoſophus
erat. q̄ diſputationibꝫ oſtendere nitebat̄ lati-
nam eccleſiam admodum errare: ꝙ ꝯ̄ ſn̄iam
niceni ꝯcilij (vt ipſe dicebat) q̄ declaratum ē
ſpm̄ſcm̄ a patre ꝓcedere: latini a filio q̃ꝫ id
fieri addidiſſent. Tum Petrꝰ dyaconꝰ ho-
mo doctus ⁊ argutus: q̄ tum in coꝛona ade-
rat diſputandi gr̄a. Si inq̄t latini damnan-
di ſunt: ꝙ addiderint ſpm̄ſanctum a filio q̃ꝫ
ꝓcedere: damnandi multo magis greci vidē-
tur: q̄ id fieri a ſolo patre addiderint: cū ipm̄
ꝯcilium a patre dixerit. Deluſus homo au-
dax tam acuto rn̄ſo ſubſtitit ampliꝰ hec de
re diſceptare. At vō pontifex ne abeunte im-
ꝑatoꝛe. Rogeriꝰ iteꝝ apuliam repeteret. Ra-
neonez Lotharij imꝑatoꝛis comitē cum ali-
quot cohoꝛtibꝫ ad ꝓpulſandū iniuriam reli-
ctum ducem apulie creat. Moꝛtuo deinde
antipapa: occulteq̃ꝫ a ſuis ſepulto: cū et̄ eiꝰ
cardinales in fidē romani pōtificis deueniſ-
ſent: q̄etura iam reſpu. xp̄iana videbat̄. cum
ſubito romani q̄dam ſeditionibꝫ potentiam
q̄rentes: ſenatores creauere: q̄ rempu: roma-
nam ditionemq̃ꝫ ad ſe ꝑtinentē gubernarēt.
His at̄ dn̄ pontifex reſtitit: habito apud la-
teranum ꝯcilio q̄ inſtituit: neq̃ꝫ laycꝰ manū
violentam clerico iniceret: pontificatus ſui
anno. xiiij. men. vij. die. viij. moꝛit̄ milleſimo
centeſimo. xliij. ſalutis nr̄e anno: q̄ tp̄e ma-
gno in ꝑcio ſunt habiti ⁊ Gilibertꝰ e Brit-
tannia oꝛiundus: vir tante doctrine: vt ob va-
rietatē diſciplinaꝝ vniuerſalis appellaret̄: ⁊
Ambertus remenſis archiep̄us Giliberto

preceptoꝛe nequaq̄̃ eruditione ⁊ doctrina in-
ferioꝛ. Huiꝰ q̃ꝫ pontificis illud opus eſt: q̄d
adhuc cernimꝰ in foꝛnice ſancte marie trāſty-
berine e muſiuo.

Celeſtinus. ij.

CEleſtinꝰ ſecundus: Guido antea
vocatꝰ: ſancti Marci p̄ſbiter car-
dinalis: natione tuſcus: e caſtro
felicitatis: q̄d nōnulli ciuitatem Caſtelli eſſe
affirmant. Typhernum ab antiq̄s appella-
tum: pontifex in demoꝛtui Innocentio locuꝫ
omnium ꝯſenſu creat̄: eo maxime tp̄e quo in
Aſia Balduino rege vita functo andegauē-
ſium comes. Fulco Balduini gener tercio
loco: ſi oꝛdinem ſucceſſionis inſpicis: regnū
hieroſolimitanum accepit: ꝙ duoꝝ etiam fi-
lioꝝ v̄tute fretꝰ aliq̄̃diu acerrime tutatꝰ eſt.
Naꝫ cum thurci ſinum ꝑſicum incolentes:
in agꝝ antiochenū incurſiones feciſſent eos
nō ſolum fudit rex fulco: veꝝ etiaꝫ ex his ad
tria milia interfecit: totidemq̃ꝫ cepit. Hac at̄
clade excitus alaph genē thurcus: Babylo-
nium auxilijs fretꝰ: Edeſſam Meſopotamie
ciuitatē. Arach ab hebreis vocataꝫ inuaſit.
quam antea diximꝰ Balduinū a fratre Go-
tifredo precibꝫ obtinuiſſe. Capta eſt autem
vrbs ⁊ a Barbaris crudeliter direpta: occi-
ſis omnibꝫ xp̄i fidem abnegare recuſantibꝫ.
ſtupꝛatis etiam nobiliſſimis matronis ſuꝑ
altari ſancti Johannis baptiſt. q̄d ſciebant
a nr̄is pie ac ſancte cultum fuiſſe. Sꝫ neſcio
q̄ fato dū parat̄ copie Fulco: in venatōe lepo-
rem ꝯcitate nimiū: ⁊ incaute inſeq̄ns caſu eq̄
moꝛit̄. cui filiꝰ Balduinꝰ eiuſdē nōis terciꝰ
in regno ſucceſſit. Celeſtinꝰ at̄ pontificatꝰ ſui
menſe. v. moꝛit̄: ſepelit̄q̃ꝫ in lateranēſi baſili-
ca: vna tantū re felix ob breuitatē tp̄is (vt ar-
bitroꝛ) ꝙ nullis ſeditōibꝫ toto ſuo pontifica-
tu vexatꝰ fuit.

Lutius. ij.

LUtius ſecūdus patria bononien-
ſis: p̄re Alberto: eo tp̄e pōtificatū
iniit: q̄ Edeſſe vrbis euerſio nūcia-
ta eſt. Ea ei ciuitas Edeſſa ē: ad quā Tobiā
miſiſſe filiū Gabelo ſacre lr̄e teſtant̄: quaq̃ꝫ
Thadeꝰ apl̄s ad fidē xp̄i ꝯuertit. ⁊ in q̄ btī
Thome oſſibꝫ oꝛnata Abagarꝰ regnū obti-
nuit: q̄ datie ad Ieſum lr̄is: ſcp̄ta manu dei
rn̄ſa accipere meruit. Hac vō clade audita
Bern. clarauallēſis vir ⁊ ſc̄itate ⁊ doctrīa
(vt dixi) īſigis p̄ocinīū r̄ligiōis xp̄iane aſſu-
mēs: pn̄cipes oēs xp̄ianos tū lr̄is: tū nūcijs
adhoꝛtatꝰ ē vt crucē ī ſarace̅os xp̄i vexillū ſu-

merent. Hanc ob rem: Conradus ſueuus q
Lothario in regnum romani noīs ſucceſſe-
rat: in militiaʒ nomen dedit. Dum hec aūt ꝓ
fide xp̄i in Gallia ⁊ Germania parent̄. Ro-
gerius pontificum negligentia in ytaliam
reuerſus: q̄ amiſerat breui recuꝑauit: nullo
repugnāte: q̄ ex re copijs deinceps ⁊ animis
auctus claſſe in Aphricam trajciens: adeo
regem Tuneſij vexauit: vt homiem data pa-
ce ꝓſoluere tributum quotannis coegerit: qꝺ
certe ad triginta annos ꝯtinuo exegit. Con-
radus vō magno crucesignatoꝝ compato ex
ercitu: Constantinopolim ꝑueniens ab He-
manuele secundo grecoꝝ impatore ꝑcibꝰ cō-
pellit̄: nullo compato ꝯmeatu. Jconium ſta-
tim ducere: ſe em̄ ꝓſtatuꝝ omnia q̄ exercitui
neceſſaria erant Hemanuel pollicebat̄. Ob-
ſeſſa eſt vrbs natura ⁊ artificio munita ali-
q̄diu atq; acriter. Uerum cum ſceleſtus im-
ꝑator greco vſus ingenio: gypſum farine mi
ſcuiſſet: ex eaq; re panis fieret: quo exercitꝰ
xp̄ianoꝝ alerent̄: tot ſtatim milites ꝑiere: vt
re infecta: relicta obſidione: in Traciam ſe-
cedere oportuerit. Hoc tn̄ emolimēti illa ex-
peditio ꝓſtitit: q Balduinꝰ q̄rtus hieroſoli-
mitanus rex animo auctus. Aſcaloniam diu
obſeſſam tandem vi cepit: cū pauloante Ga-
zam vrbem antiq̄ſſimam penitꝰ ab hoſte de-
relictaʒ edificaſſʒ: incolendamq; fratribꝰ tē-
plarijs ꝯceſſiſſet. Auſus q̄netiam idem Bal
duinꝰ thurcoꝝ ſatrapas hiericonitinos in-
feſtantes ꝓpulſare: q̄ꝝ de numero vnico ꝑlio
ad q̄nq; milia infecta referunt̄. Noradinuʒ
q̄ʒ Damaſtene militie ꝑncipem hieroſolimi-
tanum agꝝ vexantem: tanta clade ſuꝑauit ⁊
ꝓſecutus eſt: vt egre xp̄iani retenti ſint: quo
minꝰ vna cum hoſte Damaſci menia ingre-
derent̄. Ad lucium pontificem redeo: q inte-
rim nil ꝑtermittebat: qꝺ ad tantam expedi-
tōʒ: tanq; nc̄ciam ꝑtineret. Credo ego homi
nem ip̄m miro amore excitatum retinende
Hieruſalem. q tituli ſancte crucis in Hieru
ſalem p̄ſbiter cardinalis pontifex creatus fu
erat. quam q̄dem baſilicam totam ferme re-
ſtituit. Eius ꝑterea ꝯſenſu in Gallia ſynodꝰ
ep̄oꝝ q̄rundam ⁊ abbatum facta eſt ꝯ Bali-
ardum ph̄m peripateticū: viꝝ multe doctri-
ne: non bn̄ in q̄buſdam cum fide nr̄a ſentien-
tem: q ꝑn̄te etiam Lodouico rege: rōnibꝰ vi-
ctus: non mō ſniaʒ mutauit: veꝝ et̄ monaſti
cam vitam ⁊ religionem induit: ac deinceps
vna cum q̄buſdam diſcipulis in loco deſerto
ſanctiſſime vixit. Luciꝰ aūt pontificatꝰ ſui mē
ſe. xj. die. iiij. morit̄. ac in baſilica lateranēſi
ſepelit̄.

Eugenius. iij.

EUgenius terciꝰ Piſis oriundus
ſancti Anaſtaſij abbas: in mona
chū antea a Bernardo viro ſan-
ctiſſimo electus: in eccl'ia ſancti Ceſarei pon
tifex creat̄. Nam cum haud ſatis inter car-
dinales conſtaret: quem potiſſimum e nume
ro ſuo deligerent: diuino nutu ꝑciti viꝝ ſan
ctiſſimū Eugeniū deligunt: q vbi romanos
inſtare minis etiam cognouit q̄ ſui ꝯfirmarē
tur ſenatores ad farfenſe monaſteriū noctu ī
ſabinos abijt comitante cardinalium cetu
ibiq; ꝯſecratōnis munꝰ ſuſcepit. Ueꝝ cū po-
ſtea romanoꝝ non minas tm̄: ſ etiam facta
ꝯtemneret: ſenatores ip̄os eo ꝑpulit. vt peti-
ta pace magiſtratu ſe abdicarent. Romam
itaq; rediens: vbi intelligit romanos neq̄q̄
bono animo ſ fraude in graʒ ſecum rediſſe:
inſidias veritꝰ Tybur dylabit̄: fugientē ro-
mam telis ⁊ ſagittis inſequunt̄. Poſtea vō
Piſas ꝓfectꝰ nauigio in Franciam ꝯtendit:
regemq; Lodouicum cruce ſignatuʒ in thur-
cos ⁊ ſaracenos animat: quem Conſtantino
polim cum exercitu ꝓfectum non ſecꝰ Hema
nuel fraude circūuenit q̄ olim Conradū ſue-
uum: ꝑſuaſum em̄ iniq̄ tp̄e ducere copias ꝑ
deſerta Syrie: eo neceſſitatis eum ꝯpulit: vt
laceꝝ exercitum difficultate ⁊ in opia reꝝ
Antiochiam re infecta ducē coactꝰ ſit. Hāc
ob rem Rogerꝰ Sicilie rex Hemanueli in-
fenſus claſſe in Greciam delatꝰ: Corcyram
inſulam: Corinthum: Thebas ⁊ Euboiam
de impio hemanuelis occupat: duxiſſetq; eo-
dem animo Conſtantinopolim: ni veneti in-
ſtructa in hadriatico ſexaginta triremiū claſ
ſe q̄minꝰ id facerēt ꝓhibuiſſent. Flexit itaq; Ro
gerꝰ ad littora Aſie deo volente. Nam tum
forte ſaracena claſſis Lodouicum regē Fran
cie circūuenerat: q non longe a portu ſancti
Symeonis ſoluens Paleſtinam petiturus
erat. Rogerius itaq; barbaros in anguſto
nactus oppugnat ⁊ vincit: xp̄ianumq; regem
cum exercitu ab interitu liberat. Interim vō
claſſis veneta q̄ Hemanueli admodum faue
bat: ea loca recipit q̄ Rogerꝰ occupauerat:
immunitaq; ac ſine vllo p̄ſidio reliq̄rat. Ro-
gerius autem dimiſſo apud Joppem Lodo-
uico Conſtantinopolim delatus: ſuburbia
vidente Hemanuele incendens eouſq; victo-
ria delatus eſt: vt ⁊ edes impatoris aliq̄diu
oppugnauerit: ⁊ poma ex ortis eiuſdem ma-
nu legerit. Uerum cum poſtea inde in Sici-
liam incompoſita claſſe abiret: in venatos ī-
cidens inſtructos: ⁊ ad dimicandum ꝑatos

ex ſuis triremibus.xx.amiſit:egreq̃ꝫ fuga ſi
bi ſalutem queſiuit. Interim vero Conrad⁹:
Lodouicus:⁊ Balduin⁹ iunctis copijs:ani
miſq̃ꝫ Damaſcū magnis conatib⁹ obſident:
quā vrbē ſeruos Abrahe fūdaſſe cōſtat:loco
campeſtri naturaq̃ꝫ arido:ſed artificio vbere
atq̃ꝫ fecundo. Ager enī effoſſis cuniculis:du
ctiſq̃ꝫ fiſtulis vnde irrigari pōt mirā vberta
tē pre ſe fert. Paruus amnis ī regiōe vnic⁹
nō longe ab vrbis menibus preterlabens lin
gulā quandā facit:in qua noſtri caſtra poſu
erant:vnde facile cobibere ab aquatione op
pida nos poterant:verū Aſſyno quodā per
ſuadēte cui maxime Balduin⁹ ī reb⁹ arduis
credebat:caſtra ad alterā vrbis partē tranſ-
ferūtur:ꝙ diceret facilius irrumpi hoſtium
menia eo loci poſſe vtpote minus munita.
Motis itaq̃ꝫ caſtris Damaſceni repente ſta
tiua noſtroꝝ occupant ac muniūt:noſtroſq̃ꝫ
ab aquatōe ⁊ cōmeatu ꝓhibent. Quare cum
ſiti fameq̃ꝫ laborarēt:tādē nō ſine ↄtumelia
obſidionem ſoluunt:Hieroſolimā Baldui-
nus:in Europā Lodouicus:⁊ Conrad⁹ cō-
minutis varijs caſib⁹ exercitib⁹ reuertunt̄.
Milleſimocenteſimoquiquageſimoſecundo
ſalutis āno:venerat tum Romā Eugenius:
excitis ad expeditionē chriſtianis ꝗ egregio
apparatu et magna ciuiū charitate ſuſcept⁹
eſt. Tarracina autem Setia Norbano ac
Fumonis arce receptis:ꝗ̄ loca boca hoſtes
ac tyranni circunq̃ꝫ poſiti occupauerunt.
Tybur recreandi animi gratia cōceſſit.vbi
nō ita multopoſt pōtificatus ſui anno octa-
uo:menſe quarto:die vigeſimo moritur:cu-
ius corpus Romā delatum magna(vt dece-
bat)pompa in baſilica Petri ſepelit̄. Eius
autē iuſſu ⁊ impēſa extructa eſt porticus:vel
reſtituta potius ſancte marie ad pſepe:quē
admodum ex inſcriptione apparet.

Anaſtaſius.iiij.

Anaſtaſius quartus patria Ro-
manus patre Benedicto:abbas
antea ſancti Ruffi Veliterne dio
ceſis ex cardinali pontifex creatur:eo potiſ-
ſimum tempore quo Alphonſus Hiſpanie
rex ab expeditiōe Hieroſolymitana rediēs
morit̄:in eiuſq̃ꝫ locum ſufficitur ſanctius fi-
lius:cui paulo poſt mortuo ꝓ chriſti fide in
arabia bellum gerenti Ferdinandus frater
in regno ſuccedit. Anaſtaſius autē pontifi-
catum adeptus:⁊ calicē pulcherrimi operis
magneq̃ꝫ eſtimatiōis Lateranenſi Baſilice
condonauit:⁊ edes egregias apud Ponthe-
on:quod ſanctam Mariam rotundam vo-
cant breui edificauit:plura quoq̃ꝫ mente de
ſtinauerat:tū ad dignitatē eccleſie:tum ad
ornatū vrbis Rome ptinētia:ſi ei aliquādiu
viuere licuiſſet:Fecit tamē cū ſpes ex eo ↄce-
pta tum Ricardi de ſancto Victore doctria:
ne eius tempora ignobilia viderent̄. Ricar
dus enī doctor inſignis multa ⁊ grauiter et
copioſe tū ſcripſit:precipue vero librū de tri
nitate. Habuit et ſermones ad populum nō
minus docte ꝙ̄ eleganter. Laboratum etiaꝫ
hoc tempore in tota ferme Europa fame ē:
Anaſtaſio pontifice et clam et aperte paupe
ribus ipſis elemoſynas prebente:qui ponti
ficatus ſui anno vno:mēſe quarto:die quar-
to ⁊ vigeſimo moritur:ſepeliturq̃ꝫ in latera-
nenſi baſilica conca porphyretica.

Hadrianus.iiij.

Hadrianus quartus natione An
glicus Albanus epus ⁊ cardina
lis ab Eugenio creatur:ꝗ ī No-
nergiam miſſus predicādo:⁊ bene monendo
ꝓuinciā illā ad xp̄i fidē redegerat. Mortuo
deinde Anaſtaſio pōtifex creat⁹:tēptatuſq̃ꝫ
a Romanis:tū precib⁹:tum minis:vt cōſu-
lib⁹ liberā vrbis adminiſtratiōꝫ relinqueret:
id ſe factuꝝ ↄſtātiſſime rēnuit. Inſtabat Ro
man⁹ clerus vt ī Lateranū ꝓficiſcerent̄ faciē-
de ↄſecratiōis cauſa:qḋ etiā facē recuſauit
niſi prius Arnold⁹ Brixian⁹ heretic⁹ ab Eu
genio antea dānatus ex vrbe pelleret̄. Hoc
aūt egreferens popul⁹ cardialē ſācte Pudē-
tiane ad pōtificē via ſacra ꝓficiſcentem vno
atq̃ꝫ altero vulnere afficiūt. Hanc ob rē irat⁹
pōtifex eos acerba etiā execratiōe ꝓſecutus
ē:ꝗ̄ad mutata ſententia:⁊ Arnoldū ab vrbe
pepulere:et cōſules abdicare ſe magiſtratu
coegere:relicta pontifici adminiſtrande vr
bis libera facultate. Interim vero Guliel-
mus Sicilie rex:qui mortuo Rogerio ſuc-
ceſſerat Beneuentana ſuburbia Ceperanū
Bauconq̃ꝫ in Hernicis de eccleſia occupat.
Ob quā rem idignat⁹ pontifex regem graui
anathemate notat:eiuſq̃ꝫ ditiōi ſubiectos oī
ſacramento liberat:quo facilius a rege defi-
cerent:nullo iureiurando aſtricti. Federi-
cus autem primus hoc tempore ex gete ſue-
ua imperator creatus:Ciſalpinam galliam
cum exercitu ingreſſus cum Dertonā haud
ſatis imperio obtemperantem aliquandiu
obſeſſam vi tandem cepiſſet:magnaq̃ꝫ cele-
ritate Romam verſus iter ſtatim fecit. Pō-
tifex autem Viterbij tum agens confir-
maturus in fide eccleſiaſtica ciuitates cir-

cũquaq; poſitas Oruetum ⁊ ciuitatem Ca-
ſtellanam adijt. Uerũ cũ poſtremo ſe imparē
tanto exercitui cernēt: pace ꝑ internuncios cō-
poſita in agro Sutrino impatori fit obuiā:
q ex eq̄ deſcendens eum vt verũ xp̄i vicarium
ſalutat. Cum vō ad vrbem veniſſent: ⁊ ponti
fex in baſilica Petri Federicum imperij co-
rona donaret: pp̄ls roman⁹ clauſis tū portis
ne qd tumultꝰ excitaret ꝑ Hadriani pontē
vi erumpēs Teutonicos cū pōtifice p̄ter eo-
rum voluntatē ſentientes paſſim cedit. Exci
tus qdem tanto tumulto impator intromiſſo
exercitu q in p̄tis Neronianis ↄſiderat. Ro
man⁹ ex vaticano in vrbem retrudit multis
ceſis captiſq;: pontificis tū p̄cibꝰ impator le
nitus captiuos incolumes dimittit. Uerũ cũ
poſtea vt mos eſt ituri ſil' ad lateranum pon
tifex ⁊ impator eēnt fieriq;: id nequaq̄ tuto
viderēt. Rōnis ad arma ſpectātibꝰ Malli-
ānum ſimul ꝓficiſcunt̄ vbi trāſmiſſo flumīe
ꝑ Sabinos ⁊ pontem Lucanum ad Latera
nū ꝑuenīētes ſolēnia pſoluē. Dum hec at̄ ro
me agerent̄ Tyburtini ad impatorem veni-
entes ſe ac omnia ei ſponte dedunt. Uerũ cū
impator intellexiſſet vrbē illam ad pontifica
tum ꝑtinē eandē Hadriano ſtatim reſtituit.
neq; ita diu immorat⁹ in Germaniā redijt
At pontifex a ꝓceribꝰ apulie rogat⁹ beneuē
tum ſe ↄtulit: maioremq; regni ꝑtem ſua tan
tū p̄ñtia Gulielmo abſtulit. Interea vō Pa
leologus vir qdam nobilitate inſignis He-
manuelis ſecūdi impatoris Conſtātinopoli
tani nūcius ⁊ orator Anconam p̄mo nauigo
delatus: terra deinde Beneuentum petijt:
pontificiq; impatoris noīe ſponte obtulit au
ri libras qnq; milia: fugaturūq; ſe ex Ytalia
Gulielmū: ſi tres maritime ī Apulia vrbes
ei ex fedē rebꝰ bñ geſtis darent̄. Qd vbi Gu
lielm⁹ reſciuiſſet: pontificē ad miſēdiam co-
hortat⁹: pollicet̄ nō mō ſe reſtituturū q̄ de ec-
cleſia abſtulerat: verū vltro q̄daꝫ alia ↄdona-
turū. Romanoſq; ecclīe rebelles in officio re
tenturū ſi vtriuſq; regni titulis tam citra q̄
vlt̄ pharū poſiti inſignior fieret. Facē id qdē
pōtifici nequaq̄ licuit aduerſantibꝰ qbuſdaꝫ
cardinalibꝰ. Hanc ob rem Gulielm⁹ inſtru-
cto exercitu Apuliam hoſtili animo ingreſ-
ſus: cum oīa ferro ac flāma ↄſumpſiſſet ī gre
cos ⁊ Appulos mouens: q apud Brunduſiū
caſtra poſuerant: eos facile ſupat. Unū Sa-
lentini Appuliq; oēs deditōꝫ ſtati fecē. Pon
tifex at̄ cardinalibꝰ infenſus q obſtiterant q̄-
minus par ↄponeret̄. Gulielmū in gr̄am re
cipit: eidēq; vtriuſq; regni titulos ſcp̄ſit ad-
hibito p̄us ſacr̄o: ſe nil deinceps moliturū qd

eccleſiam Romanam offenderet. Rebꝰ autē
ex ſn̄ia ↄpoſitis pontifex ꝑ Caſſinates Mar
ſos Reatinos Narmenſes Tudertinos iter
facientes ad Oruetum tandem ꝑuenit p̄m⁹
pontificum Romanorū: a q̄ ea vrbs ⁊ inhabi
tata ⁊ cultior reddita eſt. Cum vō inſtantibꝰ
Romanis ad vrbem redijſſet: vexareturq; a cō
ſulibꝰ libertatē romanaꝫ reſtituere conātibꝰ
Arignanū pecijt: vbi non ita multopt⁹ mo-
rit̄ pontificat⁹ ſui anno. iiij. menſe. x. relicta
magno in p̄cio ecclīe romane ditione. Nam
⁊ circa lacū ſancte Chriſtine multa caſtella
muniuit: ⁊ Rhadicophanum qd nunc ſenē-
ſes obtinent muro ⁊ arce ꝓpe inexpugnabile
reddidit. Horū at̄ tp̄m hiſtoriam ſcp̄ſit ſatis
eleganti ſtilo ⁊ orōne Ricardus Cluniacen-
ſis monach⁹: quē alij ſcp̄tores non parū lau-
dant. Corp⁹ at̄ Hadriani romam delatum ī
baſilica Petri ſepelit̄ non longe a ſepulcro
Eugenij pontificis.

Alexander. iij.

Alexander terci⁹ patria Senēſis
p̄re Ranuncio mortuo Adriano
duorū ⁊ viginti cardinalium ſuf-
fragijs pontifex creat̄: licet Octauianū Ro
manū ciuem tituli ſancti Clementis p̄ſbiterū
cardinalem victorem appellatū tres tantum
ſubrogauerint: vñ ſciſma ortum eſt. Cum vō
Alexander ne diuti⁹ ſeditio illa cū ꝑnicie ec-
cleſie romane ꝓtheret̄. Federicum impatorē
Cremonam tum obſidentē: ꝑ legatos rogat
vt interpoſita auctoritate impatoria ſeditōꝫ
tollat. Rñdit ille vtrūq; pontificem Papiaꝫ
ire oportē: q ⁊ ipe ꝓficiſcet̄ cognoſcende di-
ſceptatōis cā. At vō cum Alexander accepto
tali rñſo Angniaꝫ ſe ↄtuliſſet. Octauianus
Anagniam occupat: Tum impator indigt⁹
q dicto ſuo pontifex ñ obtempaſſet epōs du-
os ad Alexandrū mittit: q cū non pontificem
ſ; cardinalē appellatū ad ↄcilium citarēt. Hi
at̄ ab alexandro ↄfutati ⁊ reiecti ad Octaui-
anum ſtatim ſe ↄferunt: eunq; Papiaꝫ ꝑdu-
cunt: vt hrēnt quē Alexandro obijcerēt. Ha-
bito deinde ↄcilio Federic⁹ Octauianū pon-
tificem ↄfirmat: eūq; eq̄ albo inſidentē ꝑ vr-
bē Ticinēſem ducit ⁊ de more adorat. Qua
iniuria Alexander ꝑmoc⁹ p̄miſſa admonitōe
Octauianū ⁊ Federicum anathematis vin-
culo colligat: l̄raſq; mittit ad xp̄iane reipu.
p̄ncipes ⁊ pp̄los: qbꝰ intelligant id a ſe iure
ac merito fieri. Rediens deinde romā Alex
ander pontificat⁹ ſui anno. ij. multos aduer-
ſarios ī vrbe īuenit ī ſe cornua palā erigētes:

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

q̄ Federici exercitus pꝛeter vꝛbem veterem
et Anagniam omnē eccleſie ditionē iam oc-
cupauerat Quare Alexander hortante etiā
Philippo francoꝝ rege Taracinam profe-
ctus cōſenſo nauigio ad eam rem mandato
Gulielmi Sicilie regis parato in franciam
cōtendit:conuentuqꝫ in claramonte habito:
anathema in imperatoꝛem et octauianū fa-
ctū ſtatim enunciat. Dum hec autem in Eu
ropa agerētur:moꝛtuo apud Hieroſolymaꝫ
Balduino tercio Almericus frater ſtatim
regnū accepit: ne ob inter regnum in tanta
barbarie ⁊ perfidia aliquid noui exoꝛiretur
Verum compoſitis pro tēpoꝛe rebus in egy
ptios ducens Drogonē copiarum pꝛefectuꝫ
edita ingenti cede. ſtatim ſuperat: Alexādri
amqꝫ obſidet: quā Tiracinus Soldani ſara
cenoꝝ regis pꝛefectus i ſuam poteſtatē frau-
de redegerat. Alexandrini autem cum nec
diutius pati obſidionem poſſent: nec ſubijci
chꝛiſtianoꝝ imperio vellēt: Almerico ſe hac
cōditione cōmiſere: vt in Soldani poteſta-
tem pulſo Tiracino tyranno redigerentur.
Almericꝰ itaqꝫ ingēti pecunia recepta Sol
dano vꝛbem reſtituit. Verum cum ſecū frau
de homo ingratus ageret: nec pactam pecu-
niam pꝛeſtaret: in eum ducens Cares vꝛbem
nunc Cairum appellatam obſidet. Federicꝰ
autē tyrānica poteſtate vſus: dirrepta Der-
tona et Mediolanū ſolo equauit: vnde tranſ
lata magoꝝ coꝛpoꝛa Coloniam tum credi-
deri a Rhodulpho Colonienſium archiepō
et Cremonenſes magnis incōmodis affecit
Quare veronenſes: vincentini: patauini:
veneti communi periculo moti decreuere: ne
amplius vlla auxilia Federico Ciſalpinam
vaſtanti pꝛeſtarent. Federicus itaqꝫ ira incē
ſus: Veronam ducens oppugnāde vꝛbis cau
ſa: cum eo perueniſſe aliarū vꝛbium auxilia
intellexiſſet: retrocedens ac Papiam ſeſe re
cipiens: litteris et nuncijs Francie regē ad-
hoꝛtat̄: vt tollendi ſciſmatis cauſa Alexan-
drū ſecuꝫ ad conciliū ducat: quo et ſe vna cū
Victoꝛe profectum pollicetur. Apud Diuo
nem locus eſt: Vbi Sauo fluuius gallos a
germanis diuidit. Is locus concilij eſt habi
tus: quo Federicus rebus Italie pro tempo
re cōpoſitis profectus cū octauiano eſt: Sco
cie ac Bohemie regibꝫ: magniſqꝫ armato-
rum copijs ſtipatus. Verū cum Alexander
ad id ſe profecturum cōcilium recuſaret: qđ
ipſe non indixiſſet: Turonijqꝫ id inchoaſſet
Federicus ira ac minarum plenus in Ger-
maniam rediens: Octauianum quem pau-
lopoſt ſecuturus erat in Italiam miſit: quo

quidem luce moꝛtuo Guido cremēſis in an-
tipapaꝫ Octauiano ſubꝛogatur. At vero ro
mani creatis conſulibus: Alexandro ponti-
fici amicis: eum ſtatim ex Francia reuocant
qui pꝛimo in Siciliam mox Romā nauigio
delatus: congratulantibꝫ omnibus perbe-
nigne ſuſcipit̄. Aduentu autem Alexandri
Ciſalpie Gallie populi i ſpem libertatis ex
citi: anno ſalutis milleſimocenteſimoſexage-
ſimoquinto in Federicum ſeue nimiū impe-
rantem arma ſumunt pꝛeſidiaqꝫ eius exar-
cibus quibuſdā deijciunt. Verum Federicꝰ
cōparato magno exercitu in Italiam veni-
ens: pꝛeter ſpem nulli noxius traiecto rati-
bus Pado: in agrum Bononienſem deſcen
dens copias partitur. Coboꝛtes enim quaſ-
dam Lucam miſit: quarū pꝛeſidio tutus an-
tipapa eſſet. qui tum Luce erat. Ipſe vero
cum reliquo exercitu Anconam profectus
vꝛbem aliquādiu obſidens: in ſuam tandem
redegit poteſtatem. Interim vero ſocie Ci-
ſalpine Gallie ciuitates Mediolanum re-
ſtituunt ac muniunt. laudenſes mediolanē-
ſium hoſtes in ſocietatem recipiunt: quo fa-
cilius Federico reſiſtere poſſent ſi in eos mo
ueret. Vex Federicum maioꝛ cura inceſſit.
Moꝛtuo enim Gulielmo noꝛmāno Sicilie
rege: Hemanuel grecus imperatoꝛ legatos
ad pontificē miſit: qui ei pollicerent̄: et ma-
gnas copias in Federicum: et vnicam men-
tem omnium grecoꝝ cū eccleſia romana con
uenictē: vt oꝛiētalis cū occidētali eadē fieret
ſi pateret̄ imperiū romanū antea diuiſū in
vnū coꝛpꝰ redigi. Legatis autē qđ ſit reſpon
ſuꝫ haud ſatis ꝯſtat: cū bellū iter romanos:
tuſculanos: atqꝫ albanos oꝛtū: pōtificē impe
diuerit: q̄minus certū reſpōſū legatis daret.
Nā cū tuſculani albaniqꝫ pēdere romanis
tributa īmoderatiꝰ iperata recuſarēt: icēſus
ira ꝑplus romanꝰ reclamāte pōtifice: popu-
larit̄ i tuſculanos mouent. Tuſculanoꝝ rē
pub. tum maxie gubnabat Aino comes: quē
Rogeriꝰ ducatu Apulie deiecerat Is itaqꝫ i
re militari peritus accerſitis germanis: qui
apud Nepeſū Sutriūqꝫ cōſederāt: tāta Ro
manos clade affecit: vt deinceps vix ſe tueri
menibꝫ: nedū hoſtē foꝛis laceſſere potuerint
Tū vō Federicꝰ vlciſcēdi iniurias (vt ipē di
cebat) ab Alexādro acceptas occaſionē na-
ctꝰ Ancona diſcēdēs Romā mouet. Poſitis
aūt in pratis neronianis caſtris irrūpere: ſō
urbiū vaticani conatꝰ a familiaribꝫ Alexā-
dri conſtātiſſime repellitur. Seq̄nti vō die
baſilicā Petri accēdiſſet: i editui furentē ac
iam faciem intentem adminiſtraſſent. Pon-

tifex autem haud ſatis tuto in laterano con-
ſiſtens:ꝙ iamiam irrupturos germanos vi-
debat:i edes fregepanum ad palladiū diuer
tentes cōfugit. Tum vero Gulielmus Sici
lie rex magni Gulielmi filius:audito pon-
tificis diſcrimine:magnā vim pecunie ⁊ tri-
remes duas paratiſſimas ei miſit:Inſtabat
cū populo romano Federicus cui pacem ꝓ-
mittebat:vt de duob⁹ pontificib⁹ digniorem
eligeret:altero eliminato ⁊ reiecto Que res
certe cum tota ad Federici nutum ſpectaret:
pōtifex noctu abiēs nauigatiōe:ſalutem ſibi
fuga queſiuit.Caietam primo mox Beneuē
tū delatus.Expulit ⁊ Federicū ab vrbe Ro
ma peſtis:qua paſſim veluti pecora ⁊ ciues
et milites appetebant.Venienti autem in Ci
ſalpinā Galliam Federico imperatori fede-
rate ciuitates cum exercitu obuiam fiūt:q̄s
acriter nimium inſtantes detrectato certa-
mine ſtudioſe vitans in Germaniam ꝑuenit
Abeūte itaq̨ Federico:ſocie ciuitates Alex
andriā de nomine Alexandri pontificis nun
cupat:apud Rouertum Taro animi adia-
centē:paribus animis īpenſaq̨ condunt:in
eamq̨ ex omnibus ciuitatib⁹ quindecim mi
lia hominū ad īcolēdū mittūt.diuiſis agris
viritim:partitiſq̨ in vrbe locis ad edifican-
dū.Romani aūt accepte cladis mēores abe-
unte Federico Albā vi capiunt ac diruunt
Idē etiā in tuſculanos feciſſent:ni pontifex
eos nunc minis:nunc execrationibus a tan
to facinore deterruiſſet.Miſit tum etiā He
manuel īperator Cōſtantinopolitanos ali-
os oratores qui maiora pollicebant̄:ſi pōti-
fex ī ſententiā ſuā deſcēdiſſet:quib⁹ Alexan-
der ita reſpondit:ſe nolle id in vnum cōiun-
gere:q̄d olim de induſtria maiores ſui diſiū
xiſſent.Morit̄ interim Guido cremēſis an-
tipapa ī baſilica ſancti Petri:Quā magno
Federici preſidio adhuc obtinebat:cuius in
locū a ſeditioſ̄ quibuſdā ſufficit̄ Iohānes
ſarmienſis abbas ex Pannonia:vir pridem
furto infamis:cuiq̨ Aiuo comes ſibi timēs
ob cladē antea romanis īlatam:Tuſculū
tradidit montemflaſconem ex pacto receptu
rus.Verū cū Aiuo a flaſconēſib⁹ nō recipe-
ret̄:recuſarentq̨ tuſculani antipapam reci-
pere:Tuſculum rediens omnino excludit̄.
Inde vero ad Alexandrum qui tum Veru-
lis erat abiens:ius omne ſuum quod in Tu
ſculo habebat ei condonauit.Vnde tuſcula
ni publico etiam decreto ac conſilio adhibi-
to pontificem recipiunt quo in locum Hen-
rici Anglie regis oratores auditi ſunt regē
ſuum purgantes:ꝙ falſo diceretur in necem
beati Thome archiepiſcopi cantuarienſis
coniuraſſe. Hanc ob rem pontifex cum
non facile oratoribus regis crederet:in An
gliam duos cadinales cum magna pote-
ſtate mittit:qui rem ipſam diligenter inſpi-
cerent:quib⁹ certe rex omiſſo hybernico bel
lo:quo erat implicitus honoris cauſa apud
Normanniam occurrit:req̨ diſcuſſa ad hoc
ventum:vt Henricus iuramento adhibito:
cum non ſatis de facto conſtaret:ſeſe purga
uerit promiſeritq̨ ſe penitentiā pro nece ſan
ctiſſimi viri acturum.cui⁹ etſi fuiſſet inſons
atq̨ inſcius:occaſionem tamen preſtitiſſe ſit
viſus:ꝙ viuentem ſimultate et odio perſecu
tus ſit.Additum preterea vt ducentos mili-
tes Hieroſolimam mitteret:qui ſuis auſpi-
cijs:ſuaq̨ impenſa per annum contra ſara-
cenos dimicarent:vtq̨ ipſe triennio cum q̄n
to poſſet exercitu contra barbaros bellum
gereret:libertatem eccleſiaſticam in ſuo re-
gno tueretur appellationibus ad curiam ro
manam factis non aduerſaretur.His autē
rebus iureiurando confirmatis:regni An
glici titulum in ſe atq̨ in heredes ſuos trāſ-
ferri meruit:pontifice annuente.Hinc autē
obſeruatum eſt:vt omnes anglici reges a ro-
mano pontifice regni iura recognoſcāt Alex
ander autē diu cum romanis colluctatus:
cū diceret ſe vrbem eoꝝ pace ingreſſum:nil
amplius q̄ rem diuinam curaturū omiſſa
eis cura rerū ſecularium:cū id etiā non impe
traret Segniā ꝓficiſcit̄:ibi auditis legatis
q ex Anglia venerant:cognitiſq̨ bti Tho-
me miraculis:eū in numeꝝ ſanctoꝝ refert.
Federic⁹ autē ī Italiā ꝑ mōtē Ciniſium redi
ens Secuſā dolo captā diruit:Aſtēſes timo
re ꝑculſos ī deditionē accipit:Alexādriā mē
ſes q̄tuor ꝑ qui obſidiōe ꝑmēs:magnū īcōmo-
dū ab erūpentib⁹ accipit.Poſtea vō ꝑteſus
lōgidine laboꝝ ī die paſchatis obſidionē ſol
uēs Papiā venit:vbi de pace Italie ē actū.
īterpoſita pōtificis auctoritate quā veneti cū
īpatore Cōſtātinopolitano antea ſenticutes
libēter amplexi ſūt.obuiolatū a grecis ius
gētiū.Henricū ei dandalū ciuē ſuū legatū
ad Hemanuelē miſſū tādiu cādētia enea īſpi
cē coegē q̄ad ocloꝝ acies amitteret.Interea
vō Almeric⁹ hieroſolymitan⁹ rex Cairū ob-
ſidens q̄uis ſpe potiūde vrbis non careret.
tn̄ ingenti pecunia accepta.obſidiōē ſoluit ī
Aſcalonā mouēs qu ā paulop⁹ re itē īfecta
religt.q ꝯmeatib⁹ īdigēt.q q̨ et milites feſ-
ſos diutio ⁊ ḡui labore cernēt domū ar̄ ꝛdiēs.
cū n̄ diu ſupuixiſſet moriēs filio balduīo re-
gnū ꝛligt.q ⁊ ſi lep̄ ac gdē vehemēti labōauit

regnum tñ ꝓſtantiſſime ac prudentiſſime gu
bernauit. Alexander aũt pontifex cũ iam pa
cata eſſe omnia exiſtimaret. Alexandrie no
ue vrbi epm̃ dedit: anno ſalutis nr̃e milleſi
mocenteſimoſeptuageſimoquinto. Verũ non
ita diu Federicus in ytaliam cũ magnis ex
ercitib⁹ deſcendẽs omnia ſtatim infeſta red
didit. Mediolanenſes tñ adiuuãtib⁹ ſocijs
omnib⁹: eius copias ita attriuẽ freq̃ntib⁹ ꝓ
lijs: vt paulũ abfuerit qn ipe q̃ʒ imꝑator ſub
foſſo eius eq̃ interficeret̃. Ex papienſib⁹ aũt ⁊
comenſib⁹: q imꝑatori fauebant multi deſide
rati ſunt. Ipſum vͦ papienſem epm̃ pallij ⁊
ferende crucis dignitate ꝑuauit pontifex: qꝛ
in ꝑtes imꝑatoris declinauerat. Tuʒ vͦ Fe
derici ꝓceres arbitrati id ei accidiſſe: q̄ eccle
ſiam dei ꝑſeq̄ret̃ palaʒ: minari ſe in patriaʒ
redituros. omiſſa tam iniq̃ militia ni ꝓpere
cum pontifice in grãm rediret. Dũ itaqꝫ pax
in ytalia tractaret̃ in locum Noradini ſara
cenoꝝ regis demortui Saladin⁹ vir fortiſſi
m⁹ ſufficit̃: q rege Egipti armis capto atqꝫ
occiſo. Egiptum ſtatim ac Syriam ſuo ad
iecit imꝑio. In xp̄ianos deinde mouẽs neq̄
q̃ certe tali fortuna vſus eſt. Nam ꝑmo ꝑlio
apud Aſcalonaʒ: ſecundo ad Tyberiadem
duce Balduino ſupat̃. Compatis deinde
copijs ꝯ̃ Hemanuelem in Siciliam ꝓfectum
exercitum mouet quem ſimulata fuga in an
guſtas ꝯualles ꝑtractum ſupat ⁊ capit: eaqꝫ
ꝯditione omittit: vt q̃ in Aſia cepat: ſtatim
dimittẽt. Conuenerat iaʒ Venetias Alexã
der ꝯponende pacis ytalie cauſa: eo ⁊ Fede
ricus accedẽs in veſtibulo ſancti Marci põ
tificis pedes exoſculat̃: ſimul deinde ad alta
re maius ꝓfecti: accepta dataqꝫ ſalute de fe
derib⁹ pacis inter ſe multum diuqꝫ collocuti
ſunt: q̃ poſtea ſeq̃nti die ex ſnia ꝓfecta ẽ. Abi
ens deinde imꝑator cum bona pontificis ve
nia. Rauennam ꝑmo mox bertonoꝝ ſe ꝯtu
lit: qͦd opidum cum retinẽ ob opportunitateʒ
loci inſtituiſſet: Rogatu Alexandri eccl̃ie tã
dem reſtituit. Abiens q̃ʒ Venetijs Alexãder
cũ triremib⁹. xiij. gulielmi ſiculi ⁊ q̃tuor ve
netoꝝ ornato ob bñficiũ acceptũ coꝝ ſummo
magiſtratu inſignib⁹ qbuſdam ⁊ munerib⁹.
Si pontũ ꝑmo venetis delat⁹: atq inde troiã
⁊ Beneuentũ ꝑ caſſinenſeʒ ſaltum Anagni
am ſe ꝯtulit: vbi non diu immorat⁹ Tuſcu
lum petens: de abrogandis ꝯſulib⁹ agẽ cum
romanis cepit anteq̄ pax ꝯponeret̃. Verũ qꝛ
res in q̃nq̃geſimum annum ꝓtracta tolli dif
ficillime videret̃: pacti ſunt: vt non ꝑus electi
a ꝑplͦo ꝯſules magiſtratum inirent: q̄ in vba
pontificis iurarent ſe eccl̃ie romane fideliſſi
mos fore: nihilqꝫ vnq̄ molituros qͦd dignita
ti põtificie obeſſet. Hoc itaqꝫ mõ reb⁹ ꝯpoſi
tis pontifex tercium Romam ꝓfect⁹: ꝓdẽte
obuiam q̃tulatõis ⁊ honoris cauſa: honora
tiſſimo q̃ʒ ꝯcilium ſtatim in Laterano ꝯcele
brat: tum vt mores curie iaʒ nimia licentia
labefactatos ꝯponẽt: tum vel maxime vt de
cerneret̃ ſub anathematis pena: ne qs ferꝛ:
ligna: armaue infidelib⁹ ⁊ a religiõe nr̃a ali
enis importaret: Moriens h̄ fere tp̄e Hema
nuel ꝯſtantinopolitan⁹ imꝑator. Alexium fi
lium hẽdem imꝑij relíq̃t: Andronico greco
regia ꝓgenie tutore dato: q aliq̃t annis imꝑi
um ſapient̃ ⁊ ſumma cum fide admiſtrauit.
Eius q̃ʒ ꝯſenſu Philipp⁹ Francie rex Agne
tem filiaʒ adoleſcenti in mr̃imonium locat.
Balduin⁹ item q̃rtus hui⁹ nominis Hiero
ſolimitan⁹: q̃ rem ſuam ſtabiliorem reddẽt.
ſororem Sybillam Gulielmo Montiſferra
ti marchioni cognomẽto Longaſpata viro i
re militari ꝑſtantiſſimo in vxorem collocat:
arbitratus ſi opus eſſet Gulielmũ ip̄m cum
alijs xp̄ianis ꝑncipib⁹ rei ſue laboranti opeʒ
ſtatim allaturꝝ. Interim vͦ Alexander poſt
longos ⁊ aſſiduos labores: cum iam qetur⁹
a tyrannicis ꝑturbationib⁹ videret̃: pontifi
cat⁹ ſui anno. xxj. die. xix. rome morit̃: ſub
latis ꝑus e medio q̃tuor ſciſmaticis pontifi
cib⁹. quoꝝ ſeditõib⁹ eccl̃ia romana fere ſub
uerſa eſt.

Lucius. iij.

Lucius terci⁹ natione tuſcus: Lu
ca vrbe: gente nobili oriũdus: om
nium ꝯſenſu eo temꝑe pontifica
tum inijt quo Andronicus grecus (quem di
ximus) Alexio pupillo tutorem datum: pul
ſis latinis q puero fauebant conſtantinopo
litanum imperium vſurpauit: necato in vn
dis puero: dum laxandi animi cauſa ꝑuo na
uigio huc illuc temẽ dilabit̃. Preterea vͦ ne
facinore partam tyrannidem amitteret: faci
nus haud paruum addidit. Naʒ ꝓceres om
nes quoꝝ vͥtutem ſuſpectum habebat breui
inẽfecit. At vͦ Gulielmo longaſpata Hiero
ſolimis mortuo. Balduin⁹ rex nepoti ꝯſultu
rus Sibillaʒ nouo marito collocat. Guido
ni luſigniano e pictauoꝝ gente oriundo: hac
tñ lege: vt ſe mortuo Guido ꝓ nepote Baldu
ino quoad puericiam ſuꝑgrederet̃ regnum
gubernaret: illudqꝫ deinceps nepoti tradẽt
Agebant̃ hec oĩa Lucij põtificis auctoritate

qui ad chriſtianam rempu. pertinere arbi-
trabaẽ: principes Aſie ꝙ maxime inter ſe
beniuolentia et affinitate cõnexos eſſe: quo
facilius ſarracenis et thurcis in bello reſiſte
rent. Is tamẽ ex vrbe deijcitur: dum fauenti
bus quibuſdam ciuibꝰ romanis abolere cõ-
ſulum nomen annititur. Fautoribus eius ĩ
vrbe deprehenſis effoſſi oculi ſunt. Accepta
autem tam inſigni contumelia pontifex Ve-
ronam profectus cõcilio habito: et romano
rũ licentiã ac ſuperbiam improbauit: et prin
cipes omnes chriſtianos adhortatus eſt: vt
noſtris in Aſia pro fide chriſti laborantibꝰ
ſuccurrerẽt: maxime vero cum ſeditione prin-
cipũ noſtroꝝ hoſtes freti duce Saladino hie
roſolimitanũ agrum popularẽtur. Nã pul-
ſo Guidone luſigniano ab adminiſtratione
regni ob ſuperbiam: Bertrãdo comite Tri
politano tutore deſignato: ad arma ciuilia
res ipſas ſpectare videbaẽ. Non deſtitit tñ
pontifex et litteris ⁊ nuncijs eos adhortari:
vt poſitis ſimultatibus vna mente eodemqꝫ
animo tãdiu hoſtibus reſiſterẽt: ꝗad noue
copie in ſupplementũ militie ſubmitterẽtur.
Iam enĩ inſtante Heraclio patriarcha hie-
roſolymitano: qui primo Veronam eius rei
cauſa ad Lucium venerat: deinde ad philip
pũ francie regem acceſſerat: milites cruce ſi-
gnati ad tantam expeditionẽ mittebanẽ. Ve
rum Gulielmus Sicilie rex iniquo tempo-
re iniurias latinis ab Andronico cõſtanti-
nopolitano imperatore illatas vlturus: cuꝫ
armato exercitu in Greciam traijciẽs om̃ia
perturbauit. Nam et Theſſalonicam Ma
cedõie vrbẽ vi cepit: ⁊ multas Grecie Thra
cieqꝫ ciuitates varijs calamitatibꝰ affectas
partim cepit: partim diripuit: nuſꝙ occur-
rente Andranico: ⁊ dijs et ciuibus ſuis inſe
ſto, ꝓpterea ꝙ multos occiderat: pleroſqꝫ exi
lio dãnauerat. Hac vero neceſſitate impulſi
et coacti conſtantinopolitani ciues Iſahac
quendam regia ꝓgenie ortum e peloponeſſo
ad imperiũ vocant: qui Andronicũ prelio ſu
peratũ: et captum varijs cruciatibus inter-
fecit. Quo ſublato Lucio pontifici haud dif
ficile fuiſſꝫ: Gulielmum regem pace cũ Iſa-
hac compoſita impellere pollicitationibus
⁊ premijs vt in Aſiam traijceret. Verꝫ dũ ob
hanc rem nuncij vltro citroqꝫ mitterenẽ: Lu
cius vir optimus põtificatus ſui anno quar
to menſe ſecundo: die decimooctauo Vero-
ne moriẽ: ſepeliturqꝫ magna adhibita pom-
pa ante altare cathedralis baſilice. Hic au-
tẽ põtifex nõ immemor patrie ſue: eam mul-
tis muneribus: tum diuinis: tum humanis
ante mortem ornauit. Ab imperatore enim
Federico quo cum in pace vixit: obtinuit
ne hetruſci alia ꝙ moneta lucenſi vterentur
queẽadmodum Longobardi ſolam papiẽſeꝫ
admitterent ſignatã imperatoria nota. Nã
ciſalpinos iam antea põtifex imperatori cõ
ciliauerat. Scribit Ptolomeus Lucenſis et
Petrũ comeſtorem: qui hyſtoriam vtriuſqꝫ
teſtamẽti cõſcripſit: et Ioachinum abbatem
in Calabrya apud monaſteriũ Floris ab eo
cõditũ in precio tum fuiſſe: doctrina ⁊ diui-
nandi arte: quã ſub ambagibus quibuſdam
pre ſe ferebat.

Vrbanus. iij.

VRbanus tercius patria mediola
nenſis: patre Iohanne: e gente
Cribella: pontificatũ iniẽs reuo
care ad ꝯcordiã chriſtianos ꝑncipes ꝑmo an
nixꝰ eſt: ne diſſidentes a barbaris opprimerẽ
tur. Verꝫ mortuo Balduīo quarto lepra la
borante: non potuit tripolitanus comes tu-
tor Balduini quinto deſignatus curã eius
ſuſcipere: Sibylla pueri matre Guidoneqꝫ
Luſigniano ꝓhibentibꝰ. Non ſupuixit diu
puer: octauo enĩ menſe poſt patrẽ moriẽ: cu-
ius mortẽ tãdiu occultauit mater: donec lar
gitionibꝰ ac blandicijs in ſententiam ſuipſi-
us deducto patriarcha et proceribus Gui-
donem creari regem obtinuit. Tulit eã qui-
dẽ rẽ ꝗuiter et iniꝗ aĩo Raimũdꝰ tripolitanꝰ
comes: atqꝫ quo ei faciliꝰ vlciſci ĩ iurias ſu
as liceret: inducias cũ Saladīo paciſciẽ. Hoc
itaqꝫ modo Tripolis ⁊ Tiberiadis et Gali
lee ꝑncipatꝰ a chriſtianis auulſus eſt. Rai-
mũdo enĩ comiti tum parebãt ob vxorẽ quã
nuper duxerat: ⁊ ne quid Saladino deeſſet:
occaſionẽ belli gerẽdi enixe ꝗrenti Montis
regalis xpianꝰ ꝑnceps: q vltra Iordanẽ lon-
ge ac late imperitãs annonã ⁊ quidẽ abun-
dantẽ Hieroſolymis ꝑpetuo ſubminiſtra-
bat: inducias temere violauit. Hanc ob rem
Saladinus veniſſe tẽpus ratus: qđ maxime
expetebat cõparato ingenti peditũ atqꝫ equi
tũ exercitu ad ptolomaida caſtra ponẽs cũ
tẽplarijs ĩ ꝑſidio poſitis acerrime dimicat.
Fuẽ ſuꝑiores tẽplarij: optio tñ ꝗꝫ de ſuis oc-
ciſo. Nã ⁊ mgr̃ militie ⁊ pleriqꝫ alij ꝯſilio ac
mãu ꝓmpti eo ꝑlio cecidẽ. Auxit exẽcitũ ſala
dinꝰ ⁊ a calamitate aĩum ſumẽs: tẽplarios
magis magiſqꝫ vrget. Hãc ob rẽ Raimũdꝰ
haud ſatis Saladino credens: Tyberiadi
vxore relicta: quã firmiſſimo ꝑſidio muniẽat
Tripoli reuerſus: ĩ gr̃aꝫ cũ Guidõe rediẽs:
barbaroꝝ ĩducias ꝯtẽpſit. ꝗre Saladiꝰ belli

gerendi occaſionem nactus: Ptolomaida omiſſa in Tyberiadem ſuo iure mouet. Inſtantibꝫ itaqꝫ xp̄ianis omnibꝫ: maxime vͦ tēplarijs: vt exercitus in hoſtē duceret. Guido rex in Saladinum mouens: q loco irriguo ⁊ ameno caſtra poſuerat: repulſus ab hoſte haud longe caſtrametatꝰ loco iniq̄ ⁊ arido: ſeq̄nti die ad pugnam ꝯpellit: ac magna clade ſupat: laborantibꝫ ſiti xp̄ianis. In tam vͦ ſiniſtra pugna capti fere oēs p̄ncipes ſunt: maxime aūt Guido rex ⁊ templarioꝝ magiſter: q̄ꝝ de numero multi ſecuri pcuſſi ſunt. Hac itaqꝫ victoria potitꝰ Saladinꝰ: Aconē ꝓpere duxit: quam ſtatim xp̄iani dedidē: cū ſingulis veſtimentis abire pmiſſi. Eadē q̄ꝫ fortuna vſus Beritum Biblium ac maritima omnia occupat: ſoli Aſcalonite munitionibꝫ fiſi rn̄derunt. ſe non niſi poſt captā hieroſolimā deditōnem facturos. Multum certe Saladini humanitas ⁊ fides xp̄ianis obfuit. Nemo eīn adeo ſe eq̄lem oibꝫ p̄bebat: eius impium aſpnat. Is itaqꝫ Aſcalonam mouens decem dieꝝ oppugnatione eam his ꝯditōnibꝫ in deditōnem accepit. vt reddito Guidone rege ⁊ templi magiſtro: q̄s in vinculis habebat: ciuitatem dedētibꝫ incolis accipet. Ut hec aūt deditio q̄ꝫ primū fieret Saladinꝰ ꝓperabat: q̄ iam Tyꝝ puenīſſe Cōradum intellexerat Montiſſerrati marchionem cum claſſe ab yſaac imꝑatore ꝯſtantinopolitano accepta: cuiꝰ ſororē nuper in vxorem duxerat eoqꝫ puētuꝝ breui ſupplicabat Gulielmum Sicilie regem cū triremibꝫ. xl. At vͦ thurci cum intellexiſſent tanta cū glīa xp̄ianos a Saladino ſupatos: emulatione glīe moti: Laodiciā ꝓfecti vrbe recepta: in Antiochenū agꝝ deſcendunt: q̄ in loco a xp̄ianis tanta clade ſupati ſunt: q̄ntam Saladinus xp̄ianis intulerat. Oppugnabat tum Saladinꝰ vrbem hieroſolimitanam: ⁊ q̄dem acriter: quā tandē. ij. q in p̄ſidio erant deſpatis ſuppetijs: hac ꝯditōe dedidē octauo ⁊ octuageſimo anno poſteaq̄ꝫ a Gothifredo capta fuerat: vt tantū abeunti cuiqꝫ ferre licēt: q̄ntum ſuis tm̄ꝰ humeris ſuſtinē poſſet. Migrātium xp̄ianoꝝ ps Tyꝝ: ps Antiochiam: ps Alexandriam delata eſt. Inde vͦ multi deinceps ſicula claſſe in ytaliam delati ſunt. Saladinꝰ aūt hieroſolimam ingreſſus: campanas p̄mo e turribꝫ deiecit: mox baſilicas omnes p̄ter Salomonis templū ꝓphanauit. qd̄ p̄uſq̄ꝫ ingrederet aq̄ roſacea lauiſſe ferūt Manſere hieroſolimis xp̄iani aſiatici: ſyriani: armenij: iacobite: georgiani: greci pmittente Saladino: q relicto eo loci firmiſſimo p̄ſidio Tyꝝ ꝓpere ducit: quam Gulielmus publico ꝯſilio: auxilioqꝫ defendendam accepat. Hic itaqꝫ Sicule claſſis auxilio fretus. Saladinū ab vrbe repulit. Verꝝ cum poſtea ꝯſtaret hominem ferocē Antiochiam oppugnande vrbis cauſa ꝓfectum. Urbanꝰ pontifex q omnibꝫ viribꝫ annixus fuerat ne hieroſolime capent. Venetias ꝯgande claſſis gr̄a ꝓficiſcens: dolore animi quē ex calamitate xp̄ianoꝝ accepat. Ferrarie in itinē morit: pōtificatꝰ ſui anno p̄mo. men. x. die. xxv.

Gregorius. viij.

Gregoriꝰ octauus patria beneuētanꝰ: ſummo omnium ꝯſenſu pontifex creatus: ſtatim nuncios ⁊ litteras ad p̄ncipes xp̄ianos mittit: eos cohortatus: vt viribꝫ omnibꝫ vna ſecum ꝯpato exercitu: terra mariqꝫ hieroſolimam ab hoſtibꝫ captam recuparent. Quo vͦ id liberiꝰ fieri licēt: ipē Piſas ſtatim ꝓficiſcit. vt ꝯpoſita inter piſanos ⁊ genuenſes pace: vtrūqꝫ ꝓplm bello maritimo p̄potentem in ſanctam expeditionem ꝯcitaret. Verꝝ dum hec intentiore cura vir ſanctiſſimus agit piſis morit: pontificatus ſui die. lvij.

Clemens. iij.

Clemens terciꝰ p̄ria Romanꝰ: patre Johanne: cognomento Scholaris: pontificatū iniens ſtatim de bello in ſaracenos gerendo edictum ꝓponit. Nam Saladinꝰ ſecundam victorie fortunam ſecutus: iam ciuitates q̄nqꝫ ⁊ viginti de p̄ncipatu antiocheno cepat. ipamqꝫ Antiochiam corrupto largitōnibꝫ patriarcha deniqꝫ occupauēat. Hanc ob rem moti xp̄iani p̄ncipes bene admonente pontifice arma ſumunt: quoꝝ de numero p̄cipui fuere Federicus imꝑator: Philippus Francie: Ricardus Anglie reges: ⁊ Otto Burgundie dux ſubſeq̄ntibꝫ multis ep̄is archiepiſqꝫ. Veneti q̄ꝫ ⁊ Piſani patiſſimas eduxere claſſes. Venete p̄fuit archiep̄s Rauennas: Piſane piſanus p̄ſul. Gulielmꝰ aūt Sicilie rex pacato a piratis mari anno nam omnifariā ex Sicilia ⁊ Apulia ꝓficiſcentibꝫ ſubminiſtrabat Friſones p̄terea Dani ⁊ flandrenſes cū q̄nq̄ginta triremium claſſe inter nauigandū ad Aphrice littora flectētes ſaracenos magnis incommodis afflixere: capta ac direpta Siluma eoꝝ vrbe. Bela aūt Polonie rex ſaluti xp̄ianoꝝ ꝯſulens vngaris pacem dedit: quo

omnibꝫ ꝓficiſci facilius ad tantam expediti-
onem liceret. Tyrum iam ꝑuenerant om-
nes: indeq́ꝫ paribꝫ animis e Ptolomaida mo
uerant: vrbemq́ꝫ oppugnabant: cum ſupueni-
ente cum magno exercitu Saladino: ⁊ a ter-
go ⁊ a fronte eodem tempe ꝯ hoſtem dimica-
re neceſſe fuit. Pugnatum eſt diu atq́ꝫ acriter
⁊ iam ad xp̄ianos victoria inclinabat: cum
equus e manibꝫ gregarij cuiuſdam elapſus
xp̄ianis fugiendi initium fecit arbitrantibꝫ
ſuos in fugã verſos. Uerũ Gaifredus luſigni
anus ad cuſtodiam caſtroꝝ relictꝰ: eruptio-
ne facta ⁊ hoſtes repulit: ⁊ ſuis animum ad
reſiſtendum dedit. Conſtat tñ ex xp̄ianis ad
duo milia eo die ceſos fuiſſe. Periere itez ex
acceptis vulneribꝫ templarioꝝ magiſter ⁊
Andreas bremenſis comes. Durante aũt diu-
tius obſidione: tanta fame obſidẽtes oppreſ-
ſi ſunt: vt etiam ab hoſte annonam peterent
Quare Saladinus bene gerende rei oppor-
tunitatem nactꝰ caſtra reꝝ omnium copia re
fecta ſine vllo cuſtode dimiſit ad q̄ diripien-
da cum paſſim nullo ſuato ordine xp̄iani ac-
curriſſent. Saladinꝰ rediens multos incau-
tos ⁊ nil tale opinãtes opprimit. Non deſeru
ere tñ tamq̃uem ⁊ diutinã obſidionẽ xp̄ia-
ni licꝫ ad cetera mala dyſenteria q̄ꝫ ĩ caſtris
laboratũ ſit: q̄ ꝗdem morbo ⁊ Sibylla Gui-
donis vxor ⁊ q̃tuor filij quos ex ea ſuſcepat
in caſtris ꝑiere. Interim vero dum hec in Aſia
agerenť. Gulielmus Sicilie rex Panormi
moriť: cuiꝰ regnum ad eccl'iam recidebat: nul
lo legittimo herede relicto: licet inſule ꝓce-
res Tancredum ſtatim ſuffecere ex Roge-
rio Normano ⁊ pelice q̄dam genitum homi-
nem certe tante ſecordie: vt eum Gulielmus
negaret ex Rogerio genitum. Repetiturus
itaq́ꝫ ſua iura Clemens pontifex copias eo
celeriter miſit. qbꝫ dum Tancredus reſiſtit
rapinis ⁊ cedibꝫ omnia r̄pleta ſunt. Moue-
rat iam copias ſuas in hoſtes xp̄iani nomi-
nis Federicus ⁊ per Ungariã iter faciens:
thracianiq́ꝫ iam ꝯſtantinopolim ꝑuenerat:
quem certe Yſaac impator eius potentiam
veritꝰ traijcẽ. Boſphoꝝ ſtatim adhortatꝰ eſt
Tranſmiſſis itaq́ꝫ copijs. Federicꝰ inſtante
etiam l̄ris ⁊ nuncijs Clemente: ⁊ Philome-
nam vrbem de thurcis capit: ⁊ agꝝ Iconio
adiacentem populať: ⁊ Armeniã minorem
in p̄tatem ſuam redigit. Uerũ dũ lauandi cã
rapidũ amnem in explorato ingrediť: in vn-
dis ꝑijt. Tum vero eius exercitꝰ in Antioche-
nũ agꝝ delatꝰ ꝑtim morbo: ꝑtim fuga ꝯſum-
ptꝰ eſt. Philippꝰ aũt Richardusq́ꝫ reges: galli
co tyrrenoq́ꝫ pelago Meſſanam ſimul delati
varia fortuna deinceps vſi ſunt. Nam Phi-
lippus ꝓſpa nauigatione vſus Ptolomaidẽ
portum attingens: xp̄ianoꝝ exercitum ⁊ ani
mos auxit. Richardꝰ vero tempeſtate in Cy-
prum delatus: cum a grecis portu ꝓhibereť:
inſulã vi ingreſſus expugnatã: ſpoliatãq́ꝫ
firmo ſuoꝝ ꝯmuniens p̄ſidio Ptolomaidẽ
tandem in caſtra ꝑuenit. Oppugnabať tum
acriter vrbs. ꝗ inerat validum Saladini p̄ſi
dium: quo ꝗdem ꝑſepe erũpente: xp̄iani ma-
gna incõmoda recipiebant. At vero Clemens
omiſſo tantiſper Tancredo: donec xp̄iani ꝯ
ſaracenos dimicantes meliorem fortunam
nãciſcereñť: ad ꝯponẽdas res eccl'iaſticas ani
mum adiecit. Nã ⁊ mores clericoꝝ quorũ-
dam non ſatis ꝓbatos ſeueritate ſua emen-
dauit: ⁊ clauſtꝝ ſancti Laurentij ex̄ muros
edificauit: ⁊ laterani edes non mediocri im-
penſa reſtituit. templũq́ꝫ vermiculato ope ac
muſiuo exornauit. Moriẽs deinde haud ita
multopꝰ põtificatꝰ ſui anno tercio. mẽſe. v.
in baſilica lateranenſi ſepeliť: ducta ingenti
funeris pompa.

Celeſtinus. iij.

Celeſtinꝰ tercĩꝰ patria romanꝰ: p̄re
Petro: cognomẽto Bubonis põ-
tificatũ adeptꝰ: egreferẽs Tan-
credum regno Sicilie potiri. Conſtantiam
rege Rogerio natã occulte e monaſterio pa-
normitano eduxit: eamq́ꝫ licet deo dicatam
Henrico ſexto Federici barbaroſſe filio di-
ſpenſatõne ap̄lica in m̄rimoniũ collocauit.
Hac ꝯditõe vt regni Sicilie cis ⁊ vlť Phar
dotis noĩe repetẽt refuato cenſu q pontifici
feudatario iure q̄tannis ſolueret. Hac aũt bñ
ficẽtia motꝰ Henricꝰ Tuſculũ (qđ ipſe firo p̄-
ſidio munierat) Celeſtino reddidit: qđ ſtati
rõni põtifice acceptũ adeo dirupuere euertẽ-
q́ꝫ. vt ſaxo demolite vrbis in capitolio vſq́ꝫ ad
multã etatẽ in memoriã tante cladis ſuata
ſint. At vero Henricꝰ ⁊ Conſtãtia Neapolim
oppug̃ntes ſoluẽ obſidionẽ: coacti ſunt peſte
exercitum populante. Xp̄iani aũt q biennio
Ptolomaidem obſiderant: tandem eam de-
dente preſidio receperunt his conditioni-
bus: vt ⁊ pars dominice crucis: quam ſuperi
us amiſſam diximus a Barbaris reddere-
tur: ⁊ eiuſdem cum ſingulis veſtimentis ab
ire liceret. At vero cum dominica crux nõ repi-
retur: multos e barbaris Richardus truci-
dauit. His itaq́ꝫ malis ꝑterritꝰ Saladinus

deſperanſq; poſſe reliqua tueri: q̄rundam
vrbium menia demolit⁹: de redeṇda xp̄ianis
Hieroſolima cogitauit: qđ certe ne faceret:
diſcordia int̄ Philippum Ricardumq; orta
de p̄ncipatu inter ſe ꝯtendentes effecit. Vez
abeunte ex Aſia Philippo: ſimulato interim
morbo. Ricardus maiori animo rem belli-
cam deinceps aggredit̄: eo potiſſimum t̄pe q̄
Conradum Monferratū Tyri in foro agē-
tem ſicarij duo arſaculas ſaraceni vocāt gla
dijs ꝯfodē: deuoti p̄us ac iurati ſe hoſtes om
nes ſue ſup̄ſtitionis ea rōne inf̄ecturos. Hi
at̄ poſtea de fuga retr̄cti: exq̄ſitiſſimis crucia-
tib⁹ ſunt interempti. Henric⁹ v̄o Campanie
comes Iſabella regina in vxorē ducta. Ty-
ri dominatu potit⁹ eſt. At Ricardus Guido-
nem luſignianum blande eum appellando: in
eam ſentētiam tandem adduxit: vt ſibi regni
Hieroſolimitani iura ꝑmitteret: quem titu-
lum anglici reges adhuc vſurpant. Auctus
itaq; animo Ricardus obſidere Hieroſoli-
mam inſtituerat: verum in itinere a Salati-
no extremum agmen carpente vexatus: cū
iniquo loco decertare neceſſe eſſet: hoſtē ma-
gno ſuoꝝ incōmodo tandem ſupat. q poſtea
non longe a Bethleem munitiſſimo loco ca-
ſtrametatus intercipe comeat⁹ inſtituerat:
quominus ab egipto ad xp̄ianos Hieroſoli
mam obſeſſuros importarent̄. Ob hanc ita-
q; cauſam ⁊ ob hiemen q̄ iam appetebat Ri-
cardus relicta tam neceſſaria obſidione: ad
quā pontifex eum continuo ſubminiſtratis
pecunijs animabat. Aſcaloniam conceſſit:
quam pariter ⁊ Gazam a Saladino antea
deletas inſtaurauit. Dilabentib⁹ deinde paſ
ſim maritimis copijs. Piſani in hadriaticū
delati Polam capiunt eo loci hibernaturi.
Hanc ob rem veneti aucta maiorem immo-
dum ſue claſſe Piſanos pola eijciūt: vrbēq;
diripiunt: eos quouis in loco ꝑſecuturi: ni
Celeſtin⁹ reipu. xp̄iane cauens. vtroſq; ꝑpl'um
ad pacem cohortatus fuiſſet. Inſtabat iam
ver: ⁊ mouere copias Hieroſolimam Ricar
dus inſtituerat: cum ſubito nunciatum eſt re
gem Francie Normaniam ea mente vexare:
vt in Angliā traijciens regnum illud fratri
Iohanni acqreret. Mutata itaq; ſn̄ia Ri-
cardus pacē cum Saladino ꝯponit his cō-
ditōib⁹: vt ſibi omnia p̄ter tyꝝ ⁊ Ptolomai-
dem h̄ret: reliq̄ at̄ q̄ in ꝑtate xp̄ianoꝝ relicta
remanerent nequaq̄ vexaret. Ictis h̄ modo
federib⁹: Ricardus in europam rediens ab
hoſtib⁹ capit̄. Redempt⁹ at̄ ingenti pecunie
vi: tandem in Angliam, ꝑficiſcens: ſepe cum
rege Francie decertauit inclamante pontifi-
ce: q ſuo ac xp̄ianoꝝ omnium iniq̄ t̄pe tantū
certamen excitaſſent: maxime v̄o q̄ Saladi-
no mortuo tum maxime recuꝑari Hieroſoli
ma poſſet. Ferunt Saladini viri clariſſimi
tropheum h̄ in funē habitum. Eius eñ inte-
rior tunica lancea ſuſpēſa añ fun⁹ deferebat̄
p̄cone clamante. Saladinum Aſie domina-
torem: ex tanto regno tantiſq; opib⁹ nil aliđ
ſecum ferre. Dignum ſane tanti p̄ncipis ſpe
ctaculum: cui nil aliud ad ſummā laudē de-
fuit q̄ xp̄i character. Cū v̄o Saladino mor-
tuo: Celeſtin⁹ in magnam recuꝑande hiero-
ſolime ſpem veniens: Henricum imꝑatorē
q mortuo Tancredo regnum Sicilie occu-
pauerat: ad bellum aſiaticum adhortat̄: qđ
cum ip̄e obire non poſſet. eo Magūtinum
archiep̄m ⁊ Saxonie ducem cū magnis co-
pijs ꝓpere mittit. Idem q̄ꝫ feciſſet ⁊ Francie
rex: ni ſaraceni Mauritaniam incolētes: in
vlterioremq; hiſpaniam traijciētes: capto rege
Caſtelle: Beticam oīno cepiſſent: q̄ hodie
Granata dr̄. Non eī qeturos barbaros gal-
li arbit̄bant̄: tanta victoria elatos: h̄ illatu-
ros bella finitimis. Hanc itaq; ob rem mi-
litem in Europa retinebant. Germani v̄o i
Aſiam traijcientes ⁊ Beritum a ſaracenis
deſtitutum muniuē: ⁊ Ioppem obſidione ꝑſ-
ſam liberauerūt: petituri deinceps Hieroſo
limam: ni celeſtino tum mori ꝯtigiſſet ponti-
fice ſanctiſſimo: ⁊ q nil in vita p̄termiſit: quo
terra ſancta (ita eñ Hieroſolimas vocant)
recuparet̄. In tantis at̄ ꝑturbatōnib⁹ rex:
tantoq; ſumptu bellico edes egregias: tum
apud ſc̄m Petꝝ tum ad Lateranum edifi-
ficauit: q̄ recipi pontifices ꝓcōmode poſſent
Extant adhuc in Laterano value enee e re-
gione ſancta ſanctoꝝ ſuo iuſſu: ſuaq; impen-
ſa fabrefacta. Preterea v̄o ciuitatis nomen
Viterbio dedit: eccliamq; eoꝝ cathedralem
fecit Thuſcanenſem ⁊ Centūcellenſem: ita i
eādem transferens vt vn⁹ ep̄s omnib⁹ p̄eſſet.
Morit̄ at̄ Celeſtin⁹ pontificat⁹ ſui anno. vj.
menſe. vij. die. xj. ſepelit̄q; in baſilica Petri.
bonis omnib⁹ p̄ dolore ⁊ deſiderio hominis
lacrimantib⁹.

Innocenti⁹. iij.

Innocenti⁹ terci⁹ patria anagnin⁹
p̄re Traſimūdo e familia comitū
vir etiā añ pontificatum doctri-
na ⁊ morib⁹ inſignis: a Celeſtino in nume-
rum cardinalium refertur: quo mortuo in
eius locum omnium conſenſu pontifex ſuf-

ficitur. Hic aūt ſtatim vbi magiſtratū iniȷt
bello aſiatico aīm adiȷciēs: germanos ꝓpter
Henrici mortē in Aſia tumultuātes retinere
in officio lr̄is. nūciȷs premiȷs: pollicitationi-
bus: conatus eſt. Verum id quidem fruſtra
tentauit. Germani eī̄ nemini obtēpantes: re
licta Aſia: in europā cum maxio chriſtiano-
rum detrimēto trāſeunt. potiſſimū vō Joppē-
ſium: in quos om̄i ope deſtitutos delati thur
ci. ſaraceniqꝫ etiaꝫ deditiōeꝫ facturos vi ca-
ptos ad vnum om̄es interfecere: euerſa ſtatī
a fundamētis vrbe. Orta ꝛ in Germania ſe-
ditio nō ꝑua eſt. cum pars electorꝫ Ottonē
Saxonie ducem: pars Philippum germanū
hetrurie ducem: quē Henricus tutorem filiȷ
moriens reliquerat. imperatorem optaret.
Et nequid mali ad perturbanda om̄ia deeſſꝫ
rex Francie Philippo: Ottoni rex Anglie fa
uebat. At vō innocētius ne tumultu om̄ia cō
plerenť. Ottoneꝫ imperatoreꝫ ꝯfirmat: legit
time ab his ad quos pertinebat electuꝫ. Nō
deſtitit tū̄ Philippus ob hanc rem: ꝛ Hetru
riam in Jtalia: ꝛ Sueuiā in Germania fir-
mo preſidio munire. Jdem fecit ꝛ Cōſtantia
Henrici vxor: que Federici ſcōi filiȷ adhuc
pueri Sicilie regnum cis ꝛ vltra Pharum
preter cōditioneꝫ ſexus. ad ꝓpulſandam vim
hoſtium cōſtantiſſime muniuit. Jncrebeſcēti
bus itaqꝫ hoc modo diſcordiȷs: nō omittēdū
belluꝫ Aſiaticum Jnnocētius ratus. ſua au-
ctoritate ꝛ Boīfaciū Mōtiſſerrati Marchi
onem. ꝛ Balduinuꝫ Flandrie: ꝛ Henricum
ſācti Pauli. ꝛ Lodouicuꝫ Sabaudie comi-
tes in ſaracenos mouit. Hi aūt om̄es ꝯiūctis
copiȷs Venetias delati: nō prius venetos per
pulere claſſem ī thurcos ꝛ ſaracenos armare
ꝙ polliciti ſunt om̄es paribus aīmis Lade-
raꝫ que iterum ad vngaros defecerat recupe
raturos. Comperata itaqꝫ claſſe. ꝛ tergeſti-
nos mare infeſtātes cōpeſcunt. ꝛ laderenſes
poſt longam obſidioneꝫ capiūt. Agebāť hec
in ſinu adriatico: cum Alexius Jſaac fratrē
imperatoreꝫ cōſtantinopolitanum. quo lati-
ni amiciſſimo vſi ſunt imperio depulit: ꝛ ca-
ptuꝫ oculis in vincula cōiecit. Hanc ob rem
Alexius adoleſcēs Jſaac filius ex fuga ī ca-
ſtra perueniēs opem pro patre contra tyrā-
num petit: que profecto hac cōditione ei con
ceſſa eſt: vt ꝛ grecam eccleſiaꝫ romāe ſubiȷce-
ret: ꝛ auri marcas. xxx. milia perſolueret ob
dāna: que olim Hemanuel impator venetis
franciſqꝫ intulerat. Hoc aūt modo ictis fede
ribus ab Jadera mouētes: dum Cretā preť-
labunť. eam puer Alexius in deditioneꝫ ac-
cipiēs: Bonifacio montiſſerratꝰ ſibi cogna-
tione ꝯiuncto ꝓdonauit. Jnde vō Conſtāti-
nopolim profecti. duꝫ terra mariqꝫ vrbeꝫ op-
pugnāť. Theodorum Laſcari Alexiȷ tyrāni
generum erumpere conātem intra menia re-
trudūt. vrbemqꝫ biduo cōtinuata oppugnati-
one vi capiūt. Aufugerat noctu Alexius: re-
licto magno auri pōdere apud Hirenem vir
gineꝫ deo dicatam. Redeūtes itaqꝫ in vrbem
pater Jſaac ꝛ filius Alexius nō diu ſuperui
xere. Pater eī̄ morbo: filius aūt veneno pe-
titus interire. Jnterea vō Bonifaciꝰ montiſ-
ferratus regno Theſſalie potitus: cum pecu
nia indigeret: ſuadēte Balduino accepta in-
gēti vi auri. Cretam venetis dedit. His autē
pecuniȷs fretus Bonifacius Hadrianopolī
a tyrāno preſſam oppugnans: ꝛ Valachos
olim romanos vlterioreꝫ Danubiȷ ripaꝫ in-
colētes: ꝛ Vulgaros vicios ī ſe excitat. Mul-
titudinem itaqꝫ hoſtium timēs Cōſtantino-
polim petiȷt. Soldano Jconiȷ iturus obuiaꝫ
qui Satellia vrbe greca capta: maximis ca-
lamitatibꝫ chriſtianos quotidie vexabat. Jn
nocētius aūt tot hoſtibus vndiqꝫ laceſſitus:
cōquiſitum vndequaqꝫ militem cōtinuo ſub-
mittebat. Qui vbi accepit Hilminolinuꝫ ma
xima claſſe in hiſpaniam traieciſſe. Toletū-
qꝫ oppugnare: publico edicto om̄es qui ferre
arma poſſēt. ad extinguēdum tantum incēdi-
um cōcitauit. Cōuenerāt eo multi Galli opē
hiſpanis allaturi. qui ſtatim in patriaꝫ redi-
ere: vbi aduētum ſuum hiſpanis minime gra
tum ſēſere. Hāc ob rem Hilminolinꝰ vtrāqꝫ
Hiſpaniam incredibili celeritate hoſtilem ī
modū ꝑuagatus. Arelatū vſqꝫ ꝛ Aueniōem
ꝑueniēs cedibus om̄ia ꝛ populatōibꝫ cōple-
uit. Hac aūt calamitate ꝑciti quatuor hiſpa-
nie reges Caſtelle. Aragoie. Portugalie: et
Nauarre. copiȷs ſimꝉ iūctis cū ſaraceō ꝯgreſ-
ſi maximā victoriā adepti: nil ꝑter Granatā
Hilminolino reliquere. Ob orta tuꝫ apud
Toloſā hereſis ē. quā innocētio ꝓcurāte be-
atꝰ Dn̄icus qui poſtea ī ſāctos rlatꝰ eſt: mira
celeritate ꝯpeſcuit. adiuuāte eī Simōe Mō-
forti. Nō eīm diſceptatōibꝫ verboꝝ tātū. verꝫ
etiā armis opꝰ fuit: adeo inoleuerat tāta here
ſis Otto interim romanorū impator vbiqꝫ a
Philippo ſupatꝰ. cū ī Agripia Coloia obſi-
deret: eruptōemqꝫ infeliciter tēptaſſet: a Co-
loniēſibus excluditꝛ: q ſtatim Philippo dedi-
tōeꝫ fecere. Nō diu tū̄ ſupuixit Philippus.
a comite nāqꝫ palatio inſidiȷs peritꝰ necatur
Cognita vō hꝰ morte germāi ducē Saxoniū
īpatorē deligūt. Ottonē qrtū appellatū: quē
Jnnocētiꝰ ſequēti āno Rome coronauit. Ve-
neti aūt tum maxime rei maritime ſtudētes

cum obire oīa publice nō poſſent. Priua-
tis etiam ciuibꝯ negociū dedere: vt quas vel
lent inſulas occuparent: modo in fide rei per
manerent. Unde multi ciues inſulas Ionij
⁊ Aegi occuparunt: publice tamen Corcyrā
Motonium Coronum in ſuam redigere po-
teſtatem. Otto vero quem diximus ab inno-
centio coronā imperij ſuſcepiſſe. contra ius
faſqꝫ occupatis monteflaſcone: Radicopha-
no: multiſqꝫ eccleſie romane oppidis: i regnū
neapolitanum mouens id adoleſcenti Fede-
rico ſecundo ſublaturus: cuius ob etatem cu
ram tutores adhuc gerebant: iram pontifi-
cis in ſe concitauit: a quo ⁊ anathemate no-
tatur: ⁊ imperij titulis priuatur: cum moni-
tus vt ab iniuria diſcederet parere deſierit.
Hāc ob rem bohemie rex cum maguntino ⁊
treuerēſi archiepiſcopis Lantgrauio. Turi
gie: atqꝫ Auſterie duce ſuadente Federicum
ſecundum Sicilie regem vigeſimum agentē
annum romanorum imperatorem deligunt.
Otto itaqꝫ in Germaniam rediens: paterne
ditioni conſulturus. Innocentio recuperan-
di omnia que in Italia ceperat facultatem
dedit. Veneti autem rebellantem Cretam in
fide armis continentes anno ſalutis milleſi-
moducenteſimoquartodecimo: eandē in Co
lonie formā redigere: miſſis eo ciuibus qui
cretenſes in officio continerent. Venerat tū
Romam Federicus ſecundus corone gratia:
quam vbi ab Innocentio impetrare nequi-
uiſſet. in Germaniam profectus regni Ger-
manie diadema a maguntino archiepiſcopo
accipiēs: cum Lodouico rege Francie ami-
citie ⁊ federis ſocietatē init. qua quidā ami
citia Lodouicus ipſe fretꝰ Iohāni anglie re-
gi bellum ſtatim intulit. Uerum Iohānes
auxilio diuino ⁊ humano vſurus: Angliam
Hiberniamqꝫ Romane eccleſie vectigales fa
ciens: centum auri marchas quotānis ſolu-
turum ſe pollicebatur: quod poſtea aliquan-
diu ſeruatum eſt. Federicus aūt Ottonem ꝑ
ſequēs: a Lodouico rege Frācie graui bello
ſuperatum Aquiſgranum cepit: ibiqꝫ iterū
Innocētij pontificis auctoritate fretꝰ vexil-
lū crucis ſuſtulit: laturꝰ (vt ipſe dicebat) opē:
⁊ q̄primum xp̄ianis ꝯtra ſaracenos in Aſia
dimicātibꝯ. Preterea vō vt grati aī ſignū ali
quod p̄ ſe ferret: Fundanum comitatū eccle-
ſie romane dono dedit. vel datū ātea ⁊ vſurpa
tū deinceps reddidit. At pontifex vbi videret
ſaracenoꝝ potentiā in aſia ꝯcreſcere apud la
teranū maximū ꝯciliū celebrat: cui interfuere
hieroſolomitanus conſtantinopolitanus pa
triarcha. metropolitani ſeptuaginta: epi q̄-
dringēti: duodecim abbates: priores ꝯuētu-
las octingēti: greci ⁊ romani impij legati. re
gū vō Hieruſalē: francie. Hiſpanie: Anglie
⁊ Cypri oratores. Venere multa tū quidem
in ꝯſultatōē: nec decerni tū quicq̄ aperte po-
tuit: q̄ ⁊ piſani ⁊ genuenſes maritimo: ⁊ ci-
ſalpini terreſtri bello inter ſe certabant. Eo
itaqꝫ ꝓficiſcēs tollēde diſcordie cauſa ponti-
fex Peruſij morit̄ pontificatus ſui āno deci-
mooctauo mēſe ſeptimo. die. xvj. cuius vita
adeo ꝓbata fuit: vt poſt eius mortē nil earū
rerū que in vita egerit: laudauerit: improba
ueritqꝫ immutatū ſit. Nā ⁊ decreta pleraqꝫ
retulit: quibꝯ tam locoꝝ q̄ clericorum mores
componerent̄. Scripſit ⁊ libros de ſacramē-
to eukariſtie: de ſacramēto baptiſmi: de infe-
licitate conditionis humane. Habuit itē ſer
mones temporibꝯ ⁊ ſolennibꝯ diebus accom-
modatos. Improbauit preterea abbatis Io
achin libellum quendam nō ſanam doctrinā
p̄ ſe ferentē. Damnauit ⁊ errores Almerici
heretici q poſtea Pariſij cū ſectatoribꝯ ſuis
exuſtꝰ eſt qui ad reliquos errores affirmabat
ideas que ſunt in mente diuina: ⁊ creare et
creari: cum ex ſnia beati Auguſtini in men-
te diuina nil niſi eternum ⁊ incommutabile
ſit. Dixerat preterea in caritate ꝯſtituto nul-
lum peccatum imputari. Iuuere aūt huius
pontificis virtutem ⁊ doctrinā beati Dñici
vū p̄dicatoꝝ: ⁊ Frācīſci aſſiſiatis ſcitas: vn
de minorum ordo tum originē habuit. Sūt
qui ſcribant ⁊ Gratianum compilatorē de-
creti ⁊ Papiam lombardum: qui vocabula
latina in ordinem redegit tempore Innocen
tij fuiſſe. De Papia nō ambigitur Gratia-
num Alexandri tercij pontificis temporibꝯ
quidam aſcribunt. Et ne exiſtimes Innocen
tiū opa pietatis ī tāto pōtificatu ꝑtermiſiſſe
ſcito eius opa ⁊ impenſa hoſpitale ſanctiſpi-
ritus conditum fuiſſe: auctumqꝫ ab eo ma-
gnis prouentibus: quibꝯ ⁊ peregrini ⁊ egro-
ti ⁊ ac vulgo concepti orphani alerent̄. Or-
nauit ⁊ altare ſancti Petri opere vermicula
to: vt eius imago ⁊ littere in fornice ipſo ſcri
pte indicant. Uniuerſis preterea vrbis Ro-
me eccleſijs libram argenti dedit: vnde cali-
ces ſacrificandi gratia cōficerentur. Reſti-
tuit ⁊ beati ſixti eccleſiam iam vetuſtate col-
labantem. Hoc ideo factum ab eo maledici
dicebant: ne omnem impenſam ī turrim quā
dam nunc comitum appellatam: cognomen-
to familie ſue tranſtuliſſe videretur: vt cunqꝫ
eſt. conſtat eum in quouis genere vite proba
tiſſimum fuiſſe: dignumqꝫ qui inter ſanctos
pontifices cenſeatur.

Honori⁹. iij.

Honorius tercius patria roman⁹
p̄re Americo oīm ſuffragijs pōti-
fex creat̄: ad quē Petr⁹ imꝑator
ꝯſtantinopolitanus cū Jole vxore veniēs. in
baſilica ſancti laurētij extra muros corona-
tur: deligit̄qꝫ ſtatim Johānes colūna cardia
lis roman⁹. qui legatus ad res Aſie cōponē
das: cū hijs copijs ꝓficiſceret̄: quas Innocē
tius ad eā rē collegerat. Peruenerāt iā Aco
nem chriſtiane ꝓceres Honorio hortāte. ma
xime vͦ Andreas Vngarie rex venetoꝝ na-
uigio fretus: quibꝫ ob tantū beneficium ius
oīne ꝯceſſit. qđ in Dalmatia dux Auſtrie ha
buerat. Andreā quoqꝫ ſecuti ſunt ⁊ Henri-
cus comes niuernēſis. ⁊ Gualtherius regis
Frācie camerari⁹. Hi ōt oēs inito ꝯſilio cū
Johāne hieroſolymitano rege. Damyatam
egypti vrbem obſidere inſtituentes. anno ſa-
lutis milleſimo ducēteſimo ac decioctauo:
mēſe Maij eo ꝓficiſcūt̄. Heliopol' hec vrbs
quondā appellata eſt ab Helio ꝑtinace q cā
triplici muro circūdedit deducta Nili ꝑticu
la: que vrbē in inſule formā redigeret. Sub-
urbia habebat circūquaqꝫ poſita plēa merci
monijs. hec primo miles diripuit. Verū cum
poſtea flātibꝫ zephyris Nilus in immēſum
creuiſſet: corrupta ānona laborare inopia re
rum chriſtiani tū cepe p̄cipue aūt obſidente
aditus Soldano. Nequid importaret̄: q nō
longe a nr̄is caſtra poſuerat. Hac itaqꝫ diffi
cultate rex moti chriſtiani in Soldanū copi
as mouēt. Is aūt terrore ꝑculſus relictis ca-
ſtris rerum oīm copijs refertis. noſtris obſi
dendi vrbē quā liberatur⁹ venerat facultatē
p̄ſtitit. Cordirius aūt magni Soldani filius
Hieroſolime retinēde ſpem abijciēs: ſi Da-
miata chriſtiani potirent̄: dirupto vrbis mu
ro. turrim Dauid ⁊ templū dn̄i tātūmodo
integrum reliquit: nec ſepulcꝝ xp̄i violauit.
motus (vt aiunt) illoꝝ xp̄ianoꝝ precibꝫ q ea
loca incolebāt. Dū noſtri aūt Damyatā acri
ter oppugnāt: Soldanus cū maioribꝫ copijs
rediēs inter Cairū ⁊ Damyatā caſtra poſu
it: nec vnq̄ elici ad certamē ꝯuicio aut male
dicto potuit. Hac vͦ idignitate moti Galli
ſine ordine ī eos ruētes magnū incōmodū ab
erūpētibꝫ accepe. nō tn̄ obſidio Damyate re-
licta eſt. que tādē mēſe quindecimo a chriſti
anis capit̄. direpta militē ingēti p̄da locuple
tauit. Interim vͦ Honorius Rome ⁊ ordi-
nē beati Dominici ipo inſtāte ꝯfirmat: ⁊ Fe-
dericū ſecūdū anathemate notatū imperij di-
gnitate priuat: q mortua mr̄e Cōſtātia. que

ipm in officio ꝯtinebat. Romā veniēs: cōtra
ius phasqꝫ ditionē pontificiā vexabat. Hac
igit̄ ob rē motus Soldan⁹: q de inimicitia
pōtificis ⁊ imꝑatoris ei ꝯſtabat: maiorem q̄
nūq̄ ātea cōparauit exercitū. arbitrat⁹ chri-
ſtianos nuſq̄ apparituros: qui ſtatim ſuadē-
te Johāne colūna cardiali romano ſumptis
armis hoſti ad Nilū obuiam fiūt. Is vͦ tio-
rem ſimulās. ne a loco in quo ꝯſederant abi-
rent. Nili excreſcētiā expectauit: que paulo-
poſt apertis vndiqꝫ ipſius flumīs chataractis
ita oīa inūdauit. vt cubitū quouis ī loco ex-
cederet. Hoc aūt malo ꝑterriti xp̄iani: pacē
ſtatim hac ꝯditiōe inire: vt Damyata reli-
cta: captiuis vtrimqꝫ dimiſſis reddito a bar
baris crucis ligno xp̄ianis. Aconē Tyrūqꝫ
redire liceret: Damyata itaqꝫ in celebritate
purificatōis beate virginis a chriſtianis pri-
us habituri. cepta in eiuſdē natali die barba
ris tū ex federe reddita eſt: āno ſalutis mille
ſimo ducēteſimo vigeſimoprimo. quo quidē
āno tartari gēs ſcythica. vel (vt alij volūt) a
mōtibus Indie digreſſa: vaſtata Parthia.
Media: Perſia: Aſſyria. Armenia: in ſar-
matas tandē ꝑuenit. atqꝫ nō longe a Meo
tidos palude ꝯcedētibus accolis ſedes poſu-
it. Chriſtianoꝝ aūt duces cū moliri in Aſia
nil poſſe viderēt: obſtantibꝫ hoſtibꝫ cū Johā
ne colūna in Italiā redeūt: quos ſubſecutus
Johānes hieroſolomitan⁹ rex cum Romam
veniſſet ꝑbenigne magnis donatus muneri-
bus ab Honorio ſuſcipit̄. Federico deinde
(quē dixim⁹) anathemate pōtificis notatū
filiā ex Jole vxore ſuſceptā in matrimonium
locat: eiqꝫ ius illud ꝯdonat dotis nomine. qđ
ſibi hereditario iure in regno hieroſolimita-
no ꝯpetebat. Hinc eſt q omnes Sicilie neapo
litaniqꝫ r̄ges: titulū hieroſolimitāi regni ver
bis. n̄ etiā armis ſibi vindicāt. Johānes dei-
de in Frāciā ꝓficiſcēs: meliore certe fortuna
q̄ antea vſus ē. Nā Philipp⁹ rex Frācie mo
riēs ei ex teſtamēto quadragita milia libraꝝ
argēti. totidēqꝫ magiſtro tēpli hieroſolimitā
ni reliquit. quo adminiculo fretus in Hiſpa
niā ꝓficiſcēs. ad ꝑſoluēdū votū beato Jaco
bo ꝓmiſſum. Berēgariā regis Hiſpanie ſo-
rorē in vxorē accipit: eo p̄ſertim āno q̄ Dn̄ic⁹
vir ſctīſſimus Bononie morit̄. cū Federicus
Henricū filium decēnē adhuc Alamaie re
gē ꝓmulgat. Honori⁹ aūt ſatis a rebus exter
nis quietus: ⁊ ecclīā ſācti Laurētij ex t̄ mu-
ros. ⁊ baſilicā ſācta ſāctoꝝ. ⁊ eccleſiam ſācte
Viuiane reſtituit. Edes preterea caſe Marij
edificauit: ſemifornicem. ⁊ Cyborium beati
Petri miris operis exornauit. Decretales

quoqꝫ epiſtolas compilauit. Ordinem beati
Frãciſci ꝯprobauit: quẽ biẽnio poſt Gregori
us in cathalogũ ſãctoꝝ retulit. Hoc aũt mo
do Honorius bñ ac beate vitã ducẽs: vt bonũ
paſtorẽ decebat ãno pontificatꝰ ſui decimo
mẽſe ſeptimo: die. xiiij. moritᷣ. ſepeliturqꝫ i ba
ſilica ſãcte marie maioris ad preſepe. poſt cu
ius mortẽ tanti terremotꝰ repẽte exorti ſunt:
vt ĩ montibꝫ ſaluijs ad quinqꝫ milia hominũ
ꝑijſſe ꝯſtat: cadẽtibꝫ domibꝫ: ſaxiſqꝫ ex cacu
minibus montiũ inhabitatas cõualles paſ
ſim ruentibus.

Gregoriꝰ. ix.

GRegorius nonꝰ natõe hernicꝰ: pa
tria anagnimiſ e familia comitũ:
Innocẽtij tercij nepos: apd̃ Sep
tizodium põtifex creatus: Federicũ ſtatim
monuit ſb̃ anathematis pena: vt primo quo
qꝫ tp̃e ĩ Aſiam cũ exercitu ꝓficiſcerẽt recupã
de Hieroſolime cauſa. Promiſit quidẽ Fede
ricus ſe id facturũ: atqꝫ oĩbꝫ cruceſignatis
mãdauit vt Brunduſij ad certam diẽ cũ ar
mis adeſſent. Venerat eo magna multitudo
precipue vero e Germania Lãtgrauiꝰ Aſie q̃
Brũduſij vna cũ magna parte militũ mo
ritᷣ: dũ Federicus egritudinẽ ſimulãs ĩ Sici
lia ſe cõtinet. Hec aũt fraus ita a p̃te deprehẽ
ſa ẽ: vt cõſtet ip̃m Federicũ cognita Lãtgra
uij morte: eo celerrime adnauigaſſe. oĩemqꝫ
eiꝰ ſupellectilẽ diripuiſſe. Nõ deſtitit tñ fin
gere ſibi in aĩo eſſe in Aſiam traijcere. Eo eñ
poſt rapinam nauigatõẽ dixerit. oĩbꝫ q̃ tum
aderãt ſubſequi iuſſis: licet nõ ita multopoſt
(vt ip̃e dicebat) ꝓcellis agitatus Brunduſi
um redierit. Hac aũt fama ꝑcitus Iohãnes
rex hieroſolomitanꝰ cũ Berengaria vxore põ
tifici rem gratã facturus Bononiã venit: ve
netoꝝ nauigio ĩ Aſiã traiecturꝰ. Verꝫ ponti
fex cognita Federici fraude: ne iohãni re infe
cta abire liceret eũ: ⁊ hexarcatus Rauẽnatis
gubernatorẽ iſtituit. ⁊ Honorij tercij ſniãz in
Federicũ latã ꝯfirmauit. Grauioraqꝫ ĩ eum
molitꝰ fuiſſet: ni mauroꝝ impetũ reformidaſ
ſet claſſe tũ potẽtiũ: quos tãdẽ Ferdinãdus
Aragonũ rex tãta clade ſupauit: vt breui ma
iorica inſula vna ex balearibus: ⁊ Valentia
vrbe potitꝰ ſit pulſis ſaracenis incolas loco
rũ ſuſcip̃e xp̃iãos ritꝰ impulerit. Nauigauit
tãdẽ Federicꝰ amicoꝝ ꝑcibꝫ: ⁊ minis põtifi
cis feſſus in Cyprũ vſqꝫ vt xp̃iani ĩ Aſia bel
lantibus: quos ſepe deceperat aliquam ſpem
daret. At vero dum inde Soldani vires explo
rat. Rainaldus eius prefectus: quem in Si
cilia dimiſerat: ĩ põtificẽ mouẽs multa picẽ
tini agri oppida occupat. Erat tũ Peruſij põ
tifex Aſiſiũ petiturus vt que de frãciſco viro
ſãctiſſimo miracula audierat p̃ñs cognoſce
ret. Quam ob rem eũ re (quẽadmodũ audi
erat) cõperta ĩ ſãctoꝝ numerũ ſtatim retulit:
magno xp̃ianoꝝ conuentu ob eam rem habi
to. Dum hec a pontifice agerẽtur: alter Fede
rici ſatelles Fulgineum perfectionẽ occu
pat: vñ paulopoſt armis bene cum eccleſia
dei ſentientium depellitur. Inſtabat litteris
⁊ nuncijs Federicus Aconem iam profectus:
vt a pontifice abſolueretur: q̃ diceret ſe dein
ceps in eius poteſtate futurum. Verũ pon
tifex cognita hominis fraude: ⁊ chriſtianos
milites ĩ Aſia dimicãtes admonet. vt ſibi a
Federici inſidijs caueant. aliquid noui ſem
per machinãtis in hominum perniciẽ. ⁊ Io
hãne hieroſolimitanum regẽ comparato ex
ercitu in Rainaldum mittit picenum agrum
rapinis ⁊ incendijs vexantẽ. Alijs vero copijs
quibus cardinalem Columnam prefecerat e
ſancto Germano profectum Federici deijciẽs
cum ſaracenis mercede conductis omnia ab
eo ſaltu Capuam vſqꝫ pertinentia: in dediti
onem breui recepit. Hac autem calamita
te moti: qui in vmbria ⁊ picentibus Federici
nomine militabant: relictis que occupaue
rant in regnum trepide redeunt. Interim vero
Federicus Brunduſium rediens pacis ad
modum cupidus: vltro pontificem rogat: vt
in gratiam recipiatur. imperatorqꝫ appellẽt
ac pro regno Sicilie verus eccleſie pheuda
tarius. Quod quidẽ non prius impetrauit
q̃ vncias auri centum ⁊ viginti milia eccleſie
romane ob illata damna perſoluiſſet: ipſeqꝫ
pro ea re ſupplicatum ad pontificem Ana
gniam veniſſet. Cum autem Gregorius ad
omnia intentus (vt bonum paſtorẽ decebat)
peruſinorum res ab exulibus perturbatas
eo profectus componere ſtudioſus eſſet: ſta
tim Rome tanta ſeditio orta ẽ ⁊ hereſis quã
ta nunq̃ antea. Hannibale ex gente han
nibala cum quibuſdam ſacerdotibus male ſẽ
tiente: quo quidem auctore populus Roma
nus vſus in eccleſiam dei coniurauerat: ſed
hunc diuina vltio cito compeſcuit. Nam et
tyberis ſupra modum inundans multa dã
na mortalibus intulit: ⁊ tanta peſte labora
tum eſt: vt decimus quiſqꝫ vix ſuperfuerit
Pontifex tamen mira clementia vſus: Ro

mam veniẽs populo romão ignouit: pulſo e
ſenatorio ordine Hanibale: ꝯuictis de hereſi
ſacerdotibꝰ errorẽ faſſis: ac ſaniorẽ opiniõꝫ
ſubire iuſſis. Ad ornandã vero vrbem deinde
ꝯuerſus: ⁊ veteres cloacas eliminatas reſti⸗
tuit. ⁊ nouas extruxit: vrbis dignitati ⁊ vali
tudini vno tp̄e ꝯſulens. Ab vrbe deinde abi⸗
ens valitudinis gr̃a: ⁊ Reate (vt quidaꝫ vo⸗
lunt beatum Dñicum principẽ ordinis p̄di
catoꝝ: ⁊ Spoleti Antoniũ Vlyxibona oriũ⸗
dum: Patauij mortuũ. ſecũdum a Franciſco
ordinis minoꝝ auctore i ſãctos r̃tulit Ana⸗
gniã deinde rediẽs oĩa circũquaqꝫ poſita
muniuit: romanoꝝ ꝯtumaciaꝫ veritus. quo⸗
rũ ſenator more veteꝝ legeꝫ rogauerat popu
luſqꝫ ſciuerat: vt oĩa oppida circa vrbem po
ſita romanis vectigal penderẽt: Nõ eſt tñ ve
ritus pontifex diſſuadẽtibꝰ cardinalibꝰ Ro⸗
mam ꝓficiſci: quo romanos ad ſanitatẽ redu
ceret: tũ monẽdo: tũ caſtigãdo. Verũ cum ni⸗
hil ꝓficeret: Reate ſe ꝯtulit: quo ⁊ Federicꝰ
impator. Collocuti ſimul de rebꝰ agẽdis. in
hãc ſtatim ſniam venere: vt primo q̃ tp̄e Ro
manos ꝯiũctis copijs adorirent̃. Decepit tũ
quidẽ pontificem: vt ãtea ſemp Federicus.
Nãqꝫ in Germaniã abiẽs militibꝰ ſuis mã⸗
dauit: vt romanis rebꝰ in oĩbꝰ obtemparẽt
Hac itaqꝫ ꝑfidia põtifex motus: germanis
militibꝰ ad caſtra ſua ꝯfugiẽtibꝰ magnũ ꝓpo
ſuit premiũ: qua re tãta multitudo ꝯfluxit:
vt poſtea romãi apto marte: cũ eccleſie copijs
congredi nuſq̃ ſũt auſi. Recupato igit̃ ⁊ pa⸗
trimonio ſãcti petri: ⁊ agro ſabino: ſpretiſqꝫ
Soldani legatis: q ſuppliciter paceꝫ petebãt
multos ex Frãciſci ⁊ Dñici fratribꝰ p Euro
pã miſit: qui p̄dicatiõe chriſtianos ad arma
ꝯtra saracẽos cõcitarẽt: quoꝝ opa tanta mł⸗
titudo militũ breui ꝯpata eſt: quãta nũq̃ an
tea. Interim vero dum tãto exercitui dux ido⸗
neus quereret̃. Heliſabet regis Vngarie fili
am: mulıereꝫ optimaꝫ. ac miraculis claram
pontifex in ſãctas retulit. Theobaldus aũt
Nauarie rex: ⁊ Aimericus Montiſfortis:
Henricuſqꝫ Bari ac Campanie comes iter
p Germaniã cũ ⁊ Vngariã magnis copijs fa
ciẽtes: ꝯſtãtiopoliꝫ p̄mo: mox trãiecto Boſpho
ro Ptolomaidaꝫ ꝑuenere: longe ac lata oĩa
populãtes. Verũ nõ ita multo poſt ſuꝑuenie͂
te magna hoſtiũ multitudie: cũ ſe cedendo bi
duo defẽdiſſẽt: cum optimo q̃ milite cadunt.
Atqꝫ hoc mõ expeditio magno conatu incho⸗
ata: breui reſidit impitia ducũ. Pontifex au
tem tãtam calamitateꝫ egreferẽs. Romam
ꝑſuadẽtibꝰ romanis ⁊ obſecrãtibꝰ redire i⸗
ſtituerat: faciendarum ſupplicationuꝫ cauſa

ad placãdam dei iram: ſiquaꝫ ex peccatis ho
minũ cõcepat. Quo minus aũt id faceret ve⸗
ritus a Petro fregepane. qui ptes impato⸗
ris ſequebat̃: Peruſia Viterbiũ ſe contulit:
iturus ꝯtra impatorẽ armato milite: quẽ in⸗
tellexerat trãſpadanam Italiaꝫ iam tũ atti⸗
giſſe: ac ꝯtra ius faſqꝫ ſocias ciuitates oppu⸗
gnare iam feſſas calamitate: alia ſup aliam
ab Eccelino patauino tyrãno accepta. Eccli⸗
nus em̃ cognomẽto romano: cuius auus teu
tonicꝰ ſub Ottone tercio in Italia ordies du
xerat: copias a Federico ſecũdo accipiẽs ma
gnam tyrãnideꝫ in trãſpadana Italia ſibi
compauit: redactis in poteſtatẽ ſuam Taruiſ
ſio: Patauio: Vincẽtia: Verona: Brixia.
Federicus itaqꝫ aui federa nequaq̃ obſer⸗
uans: mediolanenſes ⁊ ſocias ciuitates apd̄
nouam curtem (ita em̃ locus vbi pugnatum
eſt appellatur) ingẽti clade ſuperatos truci⸗
dat. Hãc ob rem pontifex omiſſa deinceps
ſpe rei bene gerende ob illatum ſocijs incom
modum redire ad vrbem inſtituit: Iohanne
Cintio vrbis ſenatore contradicẽte: cuius au
daciam Iacobus cappocius romanus ciuis
infringẽs: pontificem magnifice ac ſplẽdide
ſuſcepit. Hic eſt ille Iacobus cuius nomen
adhuc legitur in tabernaculo opere muſiuo
ſua impenſa extructo in ſancta Maria ad p̄⸗
ſepe: qua in baſilica Petrus quoqꝫ capocꝰ
ſepultus eſt ſãcte romane eccleſie cardinalis
qui Federicum imparorem ſciſmaticum per
ſecutus eſt: quiqꝫ ⁊ hoſpitale ſãcti antonij nõ
longe ab eadem Baſilica: ⁊ Peruſij gymna
ſium (quod ſapientiam vocant) ſua impenſa
extruxit Gregorius aũt pacata vrbe: ⁊ Fede
ricum iterum anathemate notat: ac impe⸗
rio priuat: ⁊ legatos genuenſium ac veneto⸗
rum iam ad arma ſpectantium componende
rei cauſa ad ſe vocat: hiſqꝫ rationibus inter
vtrunqꝫ populum federa componit: ne alter
ſine altero cum imperatore conſtantinopoli
tano fedus ineat: vtqꝫ bella gerenda vtriqꝫ cõ
munia eſſent: ⁊ ſigna vtriuſqꝫ viciſſim fer⸗
rent: Illis autem qui federa in nonum inita
annum rupiſſent: interdictum ſibi a ſacris
anathematis vinculo ſcirent. Balduinus at̃
qui mortuo Iohanne biennio conſtãtinopo⸗
litanum tenuerat imperium: cum egre ſe ab
hoſtibus inopia erarij tutaretur. ⁊ filiuꝫ pi⸗
gnori mercatoribus venetis ob es mutuo ac
ceptum dedit. ⁊ ex edibus ſacris ablatuꝫ plũ
bum: ac item lanceam: illam ſpongiamqꝫ q̃
chriſtus ſaluator noſter hinc potus: hinc vul
nus accepit: venetis pecunioſis vẽdidit. Fe⸗
dericus autem venetis admodum infenſus.

ꝙ Gregoriȷ̈ partes tuerẽtur: eos tum paludi
bus cõcluſos vehemẽter oppreſſit: ac maximiſ
calamitatibus afflixit. Interim vͦ cõſpirãti
bus omĩbꝫ trãſpadanis ciuitatibꝫ. duce Gre
gorio Montelongo: bononiẽſis ciuitatis le-
gato Ferraria que ab eccleſia romana ad im
peratorem defecerat capit̃ Salinguerra viro
fortiſſimo eam acerrime aliq̄diu defendẽte.
Capta aũt Azoni Eſtẽſi: qui bello interfue-
rat eccleſie nomine gubernãda committitur
ſalutis noſtre ãno milleſimoducenteſimo ac
quadrageſimo. At vͦ imperator qui tũ Pi-
ſis erat: cum nõ ſatis ſibi cõſtaret. qui partes
ſuas: quiue pontificis ſequeretur: ciuitates
Italie in duas factiones tũ primum diuiſit
Nam qui pontifici fauebãt guelphi: quiue ĩ-
peratori gibellini appellati ſunt. Hec quidez
teterrimarũ factionum nomina ad perniciẽ
humani generis inuẽta. primum apud piſto
riẽſes audita ſũt. cũ cancellariȷ̈ Panzaticos
gibellinos ab vrbe eieciſſẽt. cumqꝫ alteri facti
oni Guelph: alteri gibel theutoici fratres fa
uerẽt: vnde tãte perniciei nomina indita ſũt
Florẽtini p̄terea nobiles ſuos piſanis gibel-
linarum partium fauentes in exilium eiciũt
Pellũt ⁊ Guelphos viciſſim ab vrbe ſua are
tini ⁊ ſenẽſes: quorũ exempla mlte ciuitates
Italie ſecute: bella pluſq̄ ciuilia inter ſe com
miſere. Hinc multe ciuitates a põtifice deſci
uere: tum in vmbria. tum in Hetruria preci-
pue aũt Viterbiẽſes. Defeciſſent etiã roma-
ni ciues: ni pontifex delatis ꝑ vrbez ſupplicã-
do apoſtolorũ capitibus populum ad commi
ſerationem mouiſſet: habita etiam in baſili-
ca ſancti petri oratione digniſſima: qua tu-
multuantes ita in ſentẽtiam ſuam traxit: vt
eos impulerit pro eccleſia dei crucem ⁊ arma
ſuſcipere. Hi poſtea venientem hoſtili agmi-
ne ad vrbis moenia Federicum armis ſub-
mouere. qui indignabundus captiuum quẽ-
qꝫ variȷ̈s cruciatibus necans. in Samnium
conceſſit. Beneuentum vi captum diripuit:
ac menia circumquaqꝫ euertit. Iterum au-
tem ad vrbem rediens via latina hoſtili ani-
mo caſſinenſe monaſterium ſpoliat eiectis ĩ-
de monachis: Soramqꝫ quondam ſamniciũ
ciuitatem ad liris fluuȷ̈ caput ſitaz: ferro flã
maqꝫ vaſtat. Templariorũ bona vbiqꝫ diri-
pit. Saracenos vͦ adeo dilexit: vt eorũ ope-
ra pre ceteris in bello vteretur: magiſtratuſ-
qꝫ eis ac propriam vrbem conceſſerit: que no
ſtris quoqꝫ temporibꝫ Nuceria ſaracenorũ
vocatur. Fratrez preterea regis Tuniſȷ̈ Pa
normi baptiſmum petentem. ne id faceret ver
bis deterruit. Rauennam aũt repentino in-
curſu petitam: in poteſtatem ſuam redegit.
Hanc ob rem Gregorius conciliũ apud la-
teranum indixit: in quo de abrogãdo Federi
co ratio haberetur. Verum Federicus terra
mariqꝫ vias precluſit: ⁊ quoſdam cardinales
ac prelatos de via ⁊ nauigatione captos: ad
iuuantibꝫ Piſanis ĩ carcerez coniecit. Qua
ex re tantũ dolorem Gregorius cepit vt non
diu ſuperuixerit. Morit̃ eñ pontificatꝰ ſui
ãno quartodecimo: menſe tercio. cũ paulo añ
ſolis eclipſis tanta appauiſſet: quanta nun-
q̄ antea. Raimundum aũt barchionẽſem q̄
adiutore in compilando libro decretalium
Gregorius vſus eſt. ita quidã tum laudãt vt
maiori commendatiõe laudari nemo poſſit.

Celeſtinꝰ. iiȷ̈ȷ̈.

Celeſtinus quartus patria medio-
lanenſis: e familia caſtilionum.
epiſcopus Sabinus: vita ⁊ doctri
na inſignis ſenex admodum ⁊ valitudinariꝰ
in locum Gregoriȷ̈ ſuffectus: decimooctauo
pontificatus ſui die moriens. in Baſilica pe
tri ſepelit̃ magno ſui deſiderio relicto: ꝙ ho-
mines ſperabant ſe eiꝰ pontificatu felices fu
turos. Vacat tum ſedes vno ⁊ viginti menſi
bus. Cenſuere eñ q tum auctoritate in eccle
ſia dei valebant neminem in pontificem eli-
gendum eſſe: donec cardinales a Federico in
carcere detinerentur. Interim vͦ ſede vacã-
te. Federicus agrum picenũ percurrens ĩ flã
miniam vſqꝫ: Fauentiam ⁊ Bononiaz aliq̄n
tulum reſiſtentẽ vi occupat: ſcolamqꝫ Bono
niẽſem: quibus admodum infenſus erat tuz
primuz Pataum transfert. Omẽs preterea
quos fautores eccleſie intellexerat: variȷ̈s ca-
lamitatibꝫ afficit. Balduinus aũt conſtanti
nopolitanus imperator omiſſa ſpe omni be-
ne gerende rei in Aſia: cum Raimundo to-
loſano comite in Italiam veniens: tantum
precibus valuit ⁊ auctoritate apud Federi-
cum. qui tum Parme erat: vt cardinales ca-
ptiuos alioſqꝫ eccleſiaſticos incolumes di-
mitteret. Qui nõ ita multopoſt Anagnie cõ-
uentu habito. de creando nouo pontifice ra-
tionem habuere.

Innocentius. iiij.

INnocentius quartus: Synebal-
dus antea vocatus: patria genuē-
ſis: familia Fiſca: e Lauanie co-
mitibus Anagnie pontifex creatur: quo nun
cio Federicus imperator non admodum de-
lectatus eſt. Norat enim hominis virtutem
magnitudinemqꝫ animi. Antea nanqꝫ ſimul
familiariter aliquādiu vixerant: ⁊ ob eā rē
verebatur: ne a ſe anteacte vite rationem ex-
poſceret. Quare congratulantibus amicis
dixiſſe ferunt Synebaldum cardinalem ex
amico optimo in hoſtem acerrimum ob pon
tificatum mutatum eſſe. Innocentius autem
pontificium habitum indutus: Romam veni
ens prodeunte obuiam: honorato quoqꝫ ma-
gno omnium applauſu ſuſcipitur: qui ſtatim
peractis que de more in conſecrandis: coro-
nandiſqꝫ pontificibus fieri conſueuerunt: de
pace cum Federico ineunda mentionē facit
Balduino ad rem conficiendam auctoritatē
ſuam interponente. In longum vero protracta
res quatuor menſium tempus inſumpſit: cō-
uentumqꝫ inter eos tandem vt pontifex ciui
tatem Caſtellanam petens: eo loci imperato
rem operiretur: ſecum de componendis rebꝰ
ſermonem habiturum. Verum cum Inno-
centius paratas ſibi a Federico inſidias: tū
Rome: tum in itinere certo indice comperiſ-
ſet: Genuenſium nauigio fretus: quod apud
centumcellas in portu conſederat: in Franci
am proficiſcens ſecunda nauigatione vſus:
Lugdunum peruenit: ab omnibus benigne
⁊ comiter ſuſceptus. Concilio deinde eo loci
indicto: anno ſalutis milleſimoducenteſimo
quadrageſimoſexto: litteris: nuncijs: preco-
ne poſtremo imperatorem ad ſe citat: propo-
ſita pena ni dicto obtemperet. Imperator au
tem ſinueſſanum quendam iureconſultū eo
mittens: nihil aliud preter dilationem tem-
poris a pontifice petens: iturum ſe breui pol
licetur. Datum eſt tempus quo id fieri debe-
ret. Verum cum Federicus fallendi arte cal
lidus: occaſionem calumniandi et opprimen
di Innocentij quereret: omnium conſenſu i-
perio et regnis priuatur. Hanc ob rem Fe-
dericus ira incenſus: edes ac villas cognato
rum quorundam Innocentij: qui eius moni-
tu Parma vbi fundos habebant Placenti-
am cōmigrauerant dirui iuſſit. Inito deinde
federe cum duce Burgūdie: proficiſci Lug-
dunū inſtituit parato ingenti comitatu. Per
uenerat iam quidem ad taurinos cum ei nū
ciatum eſt parmanēſes exules: ſuperatis ad

uerſarum fautorum ciuibus ſuis vrbem vi in-
greſſos maximam cedem ediditſſe. Hanc ob
rem Federicus omiſſo itinere quod ceperat:
conuocatis ex tota italia copijs ſuis: que ad
ſexaginta milia hominum fuiſſe conſtat: obſi
dere Parmam inſtituit: ad quam tuendam
magna profecto ciuitatum ſociarum cum le-
gato apoſtolico auxilia conuenerant. Is au-
tem biennio conſtanti animo obſidionē paſ-
ſus: tandem erumpens: Federicum nil tale
metuentem fundit: fugatqꝫ: eumqꝫ caſtris re-
rum omnium copia refertis ſpoliat. In vr-
bis enim modum caſtra vallo ac foſſa Fede-
ricus ipſe hac mente munierat: vt direpta et
euerſa Parma in quam magnum conceperat
odium: eo loci vbi ſtatiua habuerat: nūmoſ-
qꝫ conflarat victorinos appellatos: Victoriā
vrbem conderet. Sunt qui ſcribant Federi-
cum ea clade ⁊ coronam maximi precij: ⁊ va-
ſa aurea magni pōderis amiſiſſe: egreqꝫ ex tā
ta calamitate ad cremonēſes ꝯfugiſſe: quorū
tamē vrbem intrare nequaquā auſus ē: ꝙ mul
ti ex cremonēſibus cum Federico militātibꝰ
eo prelio ceciderāt. At vero Innocētius vbi in
tellexit Federicum tāta clade infractū: ani-
mo voluptatibꝰ ſeſe dediſſe extructis ameniſ
ſimis hortis: in eiſdēqꝫ incluſo cum ſpadoni-
bus ſuis: pulcherrimarum mulierū agmine
hominis ſortem miſeratus: omiſſo concilio
legatos per Franciam ⁊ alias prouīcias mi-
ſit: qui populis ſuaderēt militiam chriſti ſu-
ſcipere: Lodouicumqꝫ regem Francie ſequi ī
Aſiam traijcere properantem. Id enim ſe fa
cturum Lodouicus dū graui valitudīe cru
ciaretur pollicitus eſt: ⁊ vouit. Impedire ta
men hanc expeditionem nō nihil viſi ſūt tar
tari: qui agmīe bipartito Europam tū ⁊ aſi
am inuaſerāt. Nam qui Aſiā petiere Geor
gianā: ſuperioremqꝫ Armeniā peruagati Ico-
nium vſqꝫ thurcorū regiam peruenere. Alia
vero manus Batone duce Poloniā ⁊ vngari-
am populati ad mare ponticū deflexere: vbi
Ruſſiam ſiue Ruthenīam ⁊ Gazam ampliſ
ſimas regiones vaſtarūt. Eodem quoqꝫ tem
pore Groſſonij gens arabica Soldano babi
lonis impellēte: templarios aggreſſi eos fun
dūt: ac Hieroſolimā facile capiūt menibꝰ ca
rentē. Chriſtianos qui tū in ea erāt trucidāt
Sepulchꝝ chriſti quouis genē turpitudinis
fedāt. Hanc ob rem motus Innocētius: Lo
douicum regē accelerare iter ī Aſiā cohorta-
tur: cum eo exercitu quē ad eam ꝯparauerat
In Cypro hiemare ei neceſſe fuit: qꝛ eo ini-
quo anni tempore peruenerat. Vere autem
appetēte Damyatā ꝯtēdēs ⁊ claſſē Solda-

ni repulit: ⁊ pugnãtes i littore terreſtres ho
ſtium copias ſuperat. Ibiq; ſtatiua tamdiu
habuit: donec ab Italia reliquę copię ſubſeq̃
rentur. Quominus autẽ ex Italia co miles
ꝓficiſceretur Federici rabies effecit: qui a li
bidinib; quib; aliquãdiu immerſus fuerat
ad arma ꝯuerſus: totam ꝓuinciam tumultu
cõpleuerat: impuleratq; quaſdam ciuitates
ſtudio ꝑtium a põtifice deſiſtere: maxime vͦo
forlinienſes: ariminineſes: vrbinates: ac to-
tum Picenum. In Vmbria preterea defece-
rant oẽs preter Tudertinos: Peruſinos:
Aſſiſiates. Soli autẽ Florẽtini in Hetruria
põtificem ſequebãtur: quos certe adeo bello
Federic⁹ vexauit: vt tandẽ eos coegerit guel-
phos cõciues ſuo ab vrbe pellere. Bononiẽ-
ſes vͦo cum Henrico Federici ꝑfecto pugna-
re auſi: hoiem vincũt: ⁊ obtruncãt. Sũt autẽ
qui ſcribãt Federicũ hoc tempore: dum i Si
ciliam traijcit Panormi mortuũ. Alij vͦo af-
firmant cũ in Apulia graui morbo laboraſ-
ſet: ⁊ iam ꝯualeſcentẽ a Mãfredo filio adole-
ſcente ex nobili ꝯcubina ſuſcepto: compreſſo
ore mori coactum. Illud certe ꝯſtat Federi
cum pauloante mortẽ Mãfredo quem tarẽ-
tinis principẽ dederat: multa etiã oppida pre
ter ipm principatũ dediſſe. Conradum vͦo ex
Iole Iohãnis hieroſolimitani regis filia ſu
ſceptum: heredẽ rerum oĩm reliquiſſe: quem
poſtea Mãfredi opera veneno petitũ cõſtat:
cum tamen prius Neapolim ⁊ Aquinum vi
captũ diripuiſſet: obſtãte põtifice ⁊ fruſtra
reclamãte: qui pacem Italię ea mente quere
bat: vt ei tranſmittere militem italum ad Lo
douicum: iam Damyatam oppugnãtem lice-
ret. Verũ capta Damyata: cum Robertus
pictauiẽſis comes nouas ex Gallia copias
traieciſſet: Damyata mouens ad Pharmia
niam vrbem exercitũ mouet: quo Soldanus
cum magnis copijs id veritus iam peruene-
rat. Fluuius certe duos exercitus dirimebat
qua ex re factum eſt: vt nunq̃ collatis ſignis
ad ſummã dimicationẽ ventum ſit. Leuia in
terdum cõmittebãtur prelia: vtroq; exercitu
caſtra ſua tuente. Robert⁹ tamen maiora au
ſus: cum temere progrederetur ab hoſtib; ca
pitur. At vͦo Innocentius incedijs belloꝝ
iam pene in Italia extinctis: ad vrbem redi-
re inſtituit: redacto tamen prius in ſanctorũ
numerum Hedimundo confeſſore cantuari-
enſi epõ. Cum vͦo Peruſiam iam peruenıſſet
Romam conſulto declinans: ob ſenatoriam
poteſtatem: que nimia ei ac curie romane vi
debatur: Petrum veronenſem ordinis pre-
dicatorum ab hereticis Mediolanum ⁊ Co

mum inter ceſum in ſanctos chriſti martires
retulit. Idem fecit de ſancto Stanislao cra-
couienſi epõ: qui in vita miraculis claruit.
Acceritus deinde a procerib; regni Siculi
Neapolim nuper inſtauratam ſtatim profi-
ciſcitur: ibiq; moritur: ac ſepelitur in eccleſia
ſancti Laurentij: põtificatus ſui anno vnde-
cimo: menſe ſexto: die duodecimo: dum bre-
ui ſe toto regno potiturum arbitrat̃. Ipſius
autem Innocentij viri optimi decretum fuit
vt octaua natiuitatis beatę Marie virginis
in eccleſia dei quotãnis celebraretur. Idem
vͦo bono conſilio vſus cardinaliũ ſedes iam
pridem vacuas: optimo quoq; in collegium
cooptato repleuit: ſtatuitq; vt cardinales eq̃
in publicum vecti galero rubeo vterẽtur: ho-
neſtandi ordinis cauſa. Multa quoq; vir do
ctiſſimus in tanto rerum faſtigio collocatus
edidit ⁊ compilauit. Apparatus nãq; decre-
taliũ compoſuit: quo ipi canoniſtę plurimũ
vtuntur. Continet enim diſputationes quaſ
dam: que rem ipam mirifice aperiunt. Edi-
dit ⁊ aliũ in concilijs approbatum: quẽ Ho
ſtienſis in ſũma ſua auctẽticas vocat. Scri-
pſit ⁊ librum de iuriſditione imperij ⁊ aucto
ritate pontificis: contra Petrum quendam
cognomento vineam: qui imperij ⁊ aliarum
rerum omniũ arbitrium imperatori tantum
aſcribebat. Hunc librum poſtea Innocenti-
us appollogeticum vocauit. Doctoꝝ quoq;
virorum familiaritatẽ mirifice delectatus ẽ:
quos etiã ad dignitatis gradũ euexit. Vgo
nem enim vita ⁊ doctrina inſignẽ ſacte Sa-
bine cardinalem promulgauit: qui ob digni
tatem acceptam a priore vita nuſq̃ deceſſit:
ordinis ſancti Dominici prius habebatur.
Scripſit idem Vgo ⁊ gloſas in bibliã ⁊ cõ
cordantias: vt iſtorum vocabule vtar. Hu-
ius quoq; pontificis tempore ⁊ mãdato: A-
lexander ordinis minorum frater: qui iam
grandis natu religionem ingreſſus fuerat:
ſummam in theologiam ſcripſit admodum
copioſam. Edidere ⁊ libros ſuo tempore in
decretales: quos apparatum vocarunt Ber-
nardus Parmenſis: ⁊ Compoſtellanus vi-
ri doctiſſimi: ad hanc laudem diligentia ⁊ be
nignitate innocentij excitati. Pontificis vͦo
nepos Gulielmus patruum non multopoſt
ſequitur: cuius quidem ſepulchrum in ſan-
cto Laurentio extra muros adhuc cernitur.

Alexander .iiij.

ALexander quartus natione cam-
panus (nam hernicos olim: nunc
campanos vocāt) patria anagni-
nus: in locum Innocentij ſuffectus: Māfre-
dum ſtatim admonet: ne quicq̄ contra digni
tatem eccleſie moliatur: qui acerſitis a Nu-
ceria ſaracenis: copias eccleſie nil tale metu
entes apud foſſam aggreſſus partim occidit
partim cepit: iam pridem animos regios ge
rens mortuo (vt ipſe fingebat) Coradino: cu
ius ſe heredem merito futurū dicebat. Chri-
ſtiani autem quos diximus ad Pharamiaȝ
caſtra habuiſſe: peſte ac fame laborare cepe-
runt: parte Nili ab hoſtibus occupata: per
quam commeatus in caſtra vehebantur. Eo ei
hieroſolimitanus patriarcha cuȝ multis na
uigijs profectus: ab hoſtibus capitur. Hanc
ob rem Lodouicus ne fame opprimeret: Da
myatam repetens in maximas incidit hoſti-
um copias: a quibus bello ſuperatus cū Al-
phonſo pictauienſi ⁊ andegauēſi comite fra
tribus germanis capitur. Uerum interfecto
a ſuis poſt tantam victoriam Soldano. al-
ter qui ei ſuffectus eſt recuperata Damyata
⁊ accepta pecunia: chriſtianos omnes libe-
ros ⁊ incolumes ptolomaidam perduxit. Lo
douicus autem rex ſuadente Alexandro pō-
tifice remiſſis in patriam fratribus: tandiu
in Aſia commoratus ē: quoad ceſarea Iop-
pes ⁊ Sidon que oppida chriſtiani de ſarace
nis nuper receperāt: inſtaurata preſidijs fir
marentur. Cum demum vō ſexto expeditio-
nis ſue anno in patriam reuertitur. Interea
quidem Alexander pontifex excōmunicato
Māfredo Anagniaȝ profectus: Octauianū
vbaldina gente ortum: eccleſie romane cardi
nalem Neapolim mittit: qui Neapolitanos
contra Māfredum in fide cōfirmaret: polli
citus ſe breui campanis omnibꝫ ac neapoli-
tanis auxilium allaturum. Sed Manfredꝰ
nō contētus neapolitanos vexare: in Hetru
ria quoqȝ factōes mouet: maxime vō Floren
tie: que mortuo Federico: ſtatim in libertatē
ſeſe vēdicauerat. Unde ꝯmūi decreto placuit
Guelphos ſub Federico eiectos in patriam
reducere: qui Gibellinoꝝ conatibꝫ reſiſterēt
Hac itaqȝ rōe Guelpha factio tātū i Hetru
ria valuit: vt piſtorieſes: aretinos: piſanos:
ſenēſes: q guelphos ciues ſuos eiecerāt ḡui
odio ⁊ maximis bellis pſeq̄rēt: lucēſes ꝯ pi-
ſanos potiſſimū adiuuātes: quos certe florē
tini tuȝ oppreſſiſſent ſupatos ad Arſetim flu
uium: niſi Bonitij oppidi ſuſpectam fidē ha-
buiſſent. Erat em̄ Bonitiū in valle Helſe ſi-
tum: a Senis duodecim milibꝫ paſſuum di-
ſtans: loco: natura: ⁊ arte munitū: quo ǵdeȝ
gibellini vt arce belli in guelphos vtebantur
hoc vi ſublato ⁊ euerſo: florentini ꝯtra quos
Manfredus ſenſerat: Alexandro pontifici
Manfredi aduerſario copias pollicerentur.
Hanc ob rem Manfredus iam Panormi
rex declaratus: conducto ſaraceno milite et
legatum apoſtolicuȝ magnis cladibus attri
uit: ⁊ Iordanem copiarum ſuarum prefectū
cum mille ⁊ quingentis equitibus in auxiliū
ſenenſium contra florentinos miſit: qui ñ ita
multopoſt florentinos ad Arbiam flumē tā-
ta clade ſuperarunt: vt relinquere vrbeȝ ho-
ſtibus ſint coacti. Non deſtitit tamen ponti-
fex tyrannos vbiqȝ locorum perſequi. Cum
enim Ecelinus tyrannus (quem diximus)
totam fere Uenetiam occupaſſe: Mantuam
obſideret: Philippum fontaneſium archiepi
ſcopum Rauennateȝ Alexander Uenetias
propere miſit: qui predicata chriſti cruce: cō-
paratoqȝ exercitu Anſelmum Ecelini ex vx-
ore nepotem e Patauio expulit. Hanc ob rē
Ecelinus Mantuam obſidione ſoluens: ac
Ueronam cōcitato gradu petens: cum recu-
perandi Patauij ſpem omnino omiſiſſet: pa
tauinos oēs (ad. xij. milia fuiſſe i caſtris ſuis
ꝯſtat) varijs cruciatibꝫ necauit. Cū vō theo
logi quidā ordinis minoꝝ Brixiaȝ miſſi: co
p̄dicādo ciuitatē deduxere: vt ⁊ guelphos ex-
torres reciperēt: ⁊ ptes ecclie ſequerēt. Ideȝ
q̄ȝ placētini ⁊ cremonēſes feciſſent: ni obertꝰ
Pallauicinꝰ dominatū adiuuantibꝫ Gibelli
nis occupaſſet. In hunc vō ⁊ Ecelinuȝ belli
ſociū legatus apoſtolicus Brixia mouēs ad
iuuātibꝫ guelphis: apud Gābaram magnaȝ
accepta clade ſuperatꝰ ⁊ capitꝰ cū epō Brixi-
ano: ⁊ factōis Guelphe optimatibꝫ: quos om
nes Ecelinꝰ accepta prius Brixia icolumes
ſtatim dimiſit: āno ſalutis milleſimoducēte-
ſimo. lix. Legatus autem apoſtolicꝰ veritus:
ne Ecelini potētia ſupra modum creſceret: ſe
iungere Obertum pallauicinuȝ ab Ecelino
inſtituit. Id autem potiſſimū per Boſuȝ do-
narium ciuem cremonēſem ⁊ domi nobilem
tentat: qui Obertum impulit ꝯpoſita cum de
teſtatōe ecelini crudelitate ⁊ ſeuitia: vt omiſ-
ſo Ecelino cum medionlanenſibus ⁊ Man-
tuanis: alijſqȝ ſocijs ciuitatibus fedus iniret
Cum vō Ecelinus ira percitus q̄ oēs ꝓpe
modum in ſe cōiuraſſe cerneret: comparato
ad caſſanū exercitu: omnem Inſurbriam va
ſtans: ſocias ciuitates ad bellū exciuit: a q̄bꝫ
nō ita multo ſuperatus ⁊ captꝰ Soncini mo
ritur: eo enim poſt acceptum graue vulnus
delatus fuerat. Oēs itaqȝ Ciſalpie ciuitates

libertatem mortuo tyrãnio cõſecute: alexan-
dri põtificis deinceps auſpicia ⁊ monita ſe-
cute ſunt. Legatus autē apoſtolicus qui pa-
tauinos in libertatē vendicauerat: reliquias
bellorꝫ pſecutus Albericum Ecelini fratrem
Taruiſio pulſum cū vxore ⁊ liberis obtrun
cat. Alexander ꝟo pontifex ſublatis tyrãnis
extincto tanto incēdio: repetere bellū aſiati-
cum inſtituerat. Sed diſcordia inter genuen
ſes ⁊ venetos orta effecit: ne tam piū bellum
tanqꝫ neceſſariū ſumeret: ptolomaidã Tirū-
qꝫ vrbes admodū diuitijs ⁊ opibus prepotē-
tes chriſtiani tum incolebant: maxime ꝟo ge
nuenſes: piſani: veneti mercatores: qui ꝑ an-
nos iam quatuor ⁊ ſexaginta omnes fere ori
entis atqꝫ occidētis mercaturas eo contraxe
rant. Hi autē mercatores ſepatas habebant
areas: ſepatos vicos: portoria ꝓpria: nec qc-
ꝗ cõe inter venetos genuēſeſqꝫ apud Ptolo-
maidam erat preter diuina templa. De mo-
naſterio ſãcti Sabe orta contentio eſt: quod
vtraqꝫ ciuitas ſibi vendicare conabat. Cõpo
nere hanc litē pontifex annixus litteras vtri
qꝫ dedit: quibꝫ oſtendebat ſibi placere mona
ſterium vtriqꝫ ciuitati cõe eſſe debere. Sꝫ ge
nuenſes cognita prius põtificis volūtate: fre
tiqꝫ beniuolentia Philippi Mõtiſfortis vr-
bis prefecti excluſo veneto monaſteriū capi-
unt: ⁊ in arcē munitiſſimã redigūt. Hanc ob
rem veneti populariē abeuntes inito fedē cū
Mãfredo Sicilie rege cõtra genuēſes arma
ſumūt eorūqꝫ claſſem duarꝫ triremiuꝫ: ⁊ tres
ac viginti magnarꝫ nauium in portu Ptolo-
maide vi irrūpentes incēdunt: ac monaſteri-
um ſancti Sabe eodē impetu captuꝫ euertūt
Genuenſes aūt hac calamitate magis irrita
ti ꝗ perterriti: comparata denuo claſſe apud
Tyrum venetis occurrūt: qui de induſtria
cedētes in pontū delati: Selimbriam vrbem
de Saraceno expugnatã diripiūt. Interim
ꝟo auctis vtriqꝫ copijs. Tyrum ↄmunē bel-
li ſedē ab vtroqꝫ ↄtendit. At pontifex veritꝰ:
ne aliqua magna clades ex hac ↄtentõne ori-
retur: legatos vtriuſqꝫ populi ac piſanos ad
ſe vocat componende pacis cauſa: que prope
modū ↄpoſita erat: cum nunciatum eſt inter
Tyrū ⁊ Ptolomaidam piſanos ac venetos
eo bello ſocios genuenſes ingenti clade ſupe
raſſe: vigintiqꝫ eorꝫ nauibꝫ partim captis
partim ſubmerſis: atqꝫ victores Ptolomai-
dam victos Tyrū rediſſe. Ptolomaide aūt
oīa genuenſiū edificia diruta oīa bona dire-
pta fuiſſe: pulſoſqꝫ inde ciues oēs. Hãc cladē
ita moleſte tuliſſe dicit põtifex: vt nõ priꝰ ad-
mittē venetorꝫ legatos voluerit: ꝗ captiuos

genuēſiū incolumes dimitterēt: ⁊ ne vni tan-
tum incõmodo pontifici mederi neceſſe eſſet:
Balduinus imperator ↄſtantinopolitanus
quo ſtãte ſpes aliqua recuperãde terre ſãcte
ſuperat: de relinquēda ↄſtantinopoli cogita-
bat. Michael em̃ paleologus duorū Theo-
dori Vatari filiorꝫ ob affinitatē ex teſtamēto
patris tutor om̃i genere iniuriarꝫ latinos ꝑ-
ſequebat: pulſo ex Achaia Gulielmo Fran-
co: vexatoqꝫ Balduino ⁊ domi ⁊ foris armis
ac ſeditionibꝫ. Quo quidē abeunte ad tuen-
dam oram ponticã ab hoſtibꝫ vexatam: con-
ſtantinopolitani ciues nocte concubia Pale
ologum in vrbē admiſere. Hanc obrē Bal-
duinus et Pantaleo patriarcha a ponto in
Europam flectētes ↄtentões bellorꝫ omiſere.
Tum ꝟo Paleologꝰ ſublato emulo ⁊ hoſte:
occiſis clam pueris imperiū ſibi deſumit: qđ
poſt ãnos octo ⁊ quadragita a latinis i gre-
cos rurſum tranſlatū eſt. Interea ꝟo Octa-
uianus cardīnalis baldinus re neapolita
na parū feliciter adminiſtrata: ſtatim ad ponti
ficem redijt: qui vbi Claram virginem ordi-
nis ſãcti Franciſci Anagnie i ſãctas retuliſ-
ſet: Viterbiū ſtatim ꝓficiſcit: pacē inter Ge-
nuenſes ⁊ venetos ↄpoſiturus. Qua i re diu
tius vexatus: eo loci tedio animi tandeꝫ mo-
ritur: ⁊ in eccľia ſãcti Laurētij honorifice ſe-
pelitur: põtificatus ſui ãno ſeptimo. Vacat
tum ſedes menſibꝫ tribꝫ: diebꝫ ꝗtuor. Huiꝰ
põtificis vita ab om̃ibꝫ certe mirifice lauda-
tur. Beneficus em̃ ⁊ liberalis eſt habitꝰ: ma
xime ꝟo erga pauperes chriſti: ⁊ bene de reli
gione chriſtiana meritos. vnde libellos ꝗdã
cõtra paupertatē editos a quodã Gulielmo de
ſancto amore: ꝑpetuo edicto aboleuit. Affir
mabat em̃ vir ille pernicioſus pauperes reli
gioni deditos: ⁊ elemoſinis viuētes non eſſe
in ſtatu ſalutis. Combuſſit etiã vidēte curia
romana libellū peſtiferū: quo auctor aſſere-
bat ſtatum gratie nõ a lege euãgelij: ſed a le-
ge ſpiritꝰ ꝓcedere. Que opinio ex libris Jo-
achin abbatis ſumpta dicebat. Hic aūt liber
a ſectatoribꝫ euangeliū eternū dicebat. Ipſe
ꝟo Alexander vbi ab externis negocijs vacu
us fuit: aliquid ſemper quod ingenium ſape
ret edidit: nam ⁊ decretales epiſtolas com-
pilauit: ⁊ viris doctis ita fauit: vt eos ad car
dinalatum vſqꝫ prouexerit: maxime ꝟo Hen
ricum cardinalem hoſtienſem: virum diuini
humaniqꝫ iuris peritiſſimuꝫ. Vſus eſt ⁊ ma
gna liberalitate erga Bartholomeum brixi-
anum doctorem: qui multa in decretales edi
dit: quibus ex rebus preter doctrinam ſingu
larem ⁊ ſanctitatem: magnaꝫ conſecutus eſt

laudem. Eius quoq; opera redactu; eſt tem
plum teſtudineum: quod apud ſanctã Agne
tem cernimus ad cultum diuinũ: cum antea
Baccho dicatum eſſet: conſecrationẽq; alta-
ris beate Conſtantie hui⁹ manibꝫ factã: litte
re ipſe indicãt in veſtibulo templi poſite.

Vrbanus. iiij.

Vrbanus quartus ex trecẽſi galli-
ca vrbe oriundus: patriarcha hie
roſolimitanus pontifex creatus:
ſtatim e Gallia milites ꝯuocauit: quos Mã
fredo ditionem eccleſie vexanti obijcẽt. Hãc
ob rem Jordanis copiarum Mãfredi i He-
truria contra guelphos dux reuocatus in re
gnum: guelphis reſpirandi facultatẽ aliquã-
tulum dedit: maxime vͦo florentinis ꝛ lucen-
ſibus: quos e medio tollere omnino gibelli-
ni inſtituerant. Laboratur ꝛ eadem peſte in
ciſalpina Gallia: Vberto pallauicino factõ-
nem gibellinam vbiq; extollente: contrariã-
q; deprimẽte. Tante etiam verſucie is fuit: vt
Brixia potitus ſit: vtraq; factione id appro
bante: cum ſe omnibꝫ pariter affuturum oſtẽ
dit. Tum vͦo mutinenſes ꝛ rhegienſes: ferra
rienſium ac bononiẽſium conſilio vſi qui ve-
rebãtur ne Pallauicinus omnia occuparet:
in partes eccleſie declinãtes: gibellinos ciui
tatum ſuaru; eijciunt: eorũq; bona guelphis
florentinorum exulibus condonãt: quo factõ
ſua vbiq; validior haberetur. Fiebant hec in
ciſalpina Gallia: pontifice ipſo omnes conti
nuo ad pacem cohortante. Apud Conſtanti
nopolim vͦo Paleologũ veneti imperio deie-
ciſſent: niſi genuenſibus ſocijs ꝛ amicis fuiſ-
ſet adiutus. Factus deinde potentior Paleo
logus capta Manouaſia: venetis ꝛ Guliel-
mo Achaie principi facile reſiſtebat. Para-
uerat iam legatum põtifex: qui pacem inter
venetos ꝛ genuenſes cõponeret: cum ſubito
Mãfredus comparatis nouis ſaracenorum
copijs: agrum picenu; iam antea nutantem
occupat. Pontifex itaq; eundem legatum in
Galliã mittit: qui gallos cruce ſignatos: ia;
antea ea de re monitos: maturare iter preci-
bus ꝛ pollicitatõibꝫ impelleret: qui certe du
ce Guidone epo antiſiodorenſi in Italiã de-
ſcendẽtes: ſuperato ad Brixiam Pallauici
no nemine deinceps reſiſtẽte: Viterbiũ vſq;
peruenere. Vnde non ita multopoſt accepta
põtificis benedictõne digreſſi: per vmbros ꝛ
marſos iter faciẽtes: ſaracenos qui eo ꝯfuge
rant facillime ſuperãt ꝛ ad Lirum vſq; ꝓpel-
lunt. Eodem quoq; tempore romani ꝛ ſi di-
tionẽ eccleſie nequaq̃ vexarẽt: nõ tamẽ põti-
ficis imperio obtemperabãt: magiſtratus i
vrbe ſuo nutu creãtes. Deſinẽtes itaq; ſena-
torem ex ciuitate romana creare: tum ꝑmu;
ex exteris Brancaleonẽ bononiẽſem magni
animi conſilijq; virum: ad tãtum magiſtratũ
magno ꝓpoſito premio acciuere. Vex poſtea
mutata ſententia: hominem compꝛhenſum in
carcerem conijciũt. Hac aute; iniuria bono-
niẽſes moti: romanos quoſdam captos non
alia conditõe dimiſſuros ſe affirmãt: niſi re-
ſtitutum i libertatem ciuem ſuum Brãcaleo
nem intellexerint. Tum vͦo romani ſuis ca-
uentes: nõ ſolum Brancaleone; dimittunt:
verumetiam eundem in priſtinã dignitatem
reſtituunt: alio etiam ex omni regione vrbis
delecto magiſtratu (quem Bandereſios ap-
pellabãt) penes quem vite ac necis hominu;
arbitrium eſſet. Hac aute; inſolẽtia ideo vti
romanos põtifex intelligebat: q̃ ſe a Man-
fredo vexari armis cernerẽt: nec eo; conati-
bus poſſe reſiſtere. Quare tyrãnos a ceruici
bus eccleſie aliquãdo reiecturus: legatos ad
Lodouicum Frãcie regem mittit: qui eũ ad-
hortẽtur: vt primo quoq; tempore Carolum
prouincie ꝛ Andegauie comitem ꝯſobrinum
ꝛ generũ ſuu; cum exercitu in Italiã mittat
q̃ ſibi in animo eſſet Manfredo pulſo: homi
nem regẽ Sicilie citra ꝛ vltra Pharũ crea-
re. Feciſſet tum id quidem (adeo erat ad tan-
tam rem ob ingratitudinẽ Mãfredi anima-
tus) ni egritudo a rebꝫ gerẽdis eũ abſtraxiſ-
ſet. Qđ deinceps a ſequẽti põtifice poſtea fa
ctum autumãt. Sũt qui aſcribãt hui⁹ põtifi-
cis etati Albertũ theutonicũ ordinis ꝑdica-
toru; fratrem: quem ob amplitudinẽ doctri-
ne magnum appellant. Qui ꝛ omnia opera
Areſtotelis commẽtatus ẽ: ꝛ theologiã chri-
ſtianam acutiſſime aperuit: ꝛ de paruis na-
turalibus q̃diligenter ſcripſit. Edidit et li-
brum de coequeuis: in quo quidẽ res natura
les theologie quãtum fieri poteſt perſimiles
oſtenduntur. Expoſuit ꝛ magnam partẽ bi-
blie: euãgelia: ac pauli epiſtolas gloſis opti-
mis aperuit. Inchoauit etiã ſũmam theolo-
gie: ſed non perfecit. Tante preterea mode-
ſtie fuit: adeoq; lectionu; appetentiſſimus: vt
ratiſponenſem epiſcopatum abnuerit: quem
tumultu et armis gubernare interdum opus
erat: vt nunc etiam apud Germanos mos
eſt: quorum pleriq; epiſcopi enſe et milite rẽ
ſuam tutantur. Priuatus itaq; Colonie a-
liquãdiu publice legit. Tandem vͦo octoge-
ſimum etatis agens annum: eodem in loco
moritur: multis diſcipulis qui poſteritati cõ
ſulerẽt relictis: maxime aũt Thoma Aqui-

nate:qui relicta patria inſigniq3 cognatiōe
(originē eīn e comitibꝫ Apulie ducebat) Co
loniā pergēs tātum profecit. vt poſt aliquos
ānos apud pariſios primum in doctrina lo-
cu3 teneret. Ubi ⁊ quatuor libros i ſnias edi
dit. Scripſit ⁊ libꝝ ꝯtra Gulielmū de ſācto
amore virꝝ pniciosum. vt antea dixim⁹. Du-
os pꝫterea libros edidit: quoꝝ alter eſt de q̄li
tate ⁊ eſſentijs. alter vō de principijs nature
Romā deinde ab vrbano acceſſitus: ſpretis
dignitatibꝫ que vltro ei offerebant: totū ſe-
ſe lectōi ⁊ ſcriptōi dedit. Nā ⁊ ſcola3 Rome
inſtaurauit: ⁊ rogatu Urbani mlta ꝯſcripſit
⁊ totā fere naturalē philoſophiam ac mora-
lem cōmētatōibus expoſuit: ⁊ ꝯtra gentiles
edidit. Declarauit ⁊ Iob. cathenāq3 aurea3
ꝯtexuit. Compoſuit ⁊ officium de chriſti cor-
pore: quo in ope plurime figure teſtamēti ve
teris ꝯtinētur. Ad Urbanū pontificē redeo: q
pōtificatus ſui āno tercio. mēſe vno. die quar
to Peruſij morit̄: i cathedraliq3 baſilica ſepe
lit̄. Uacat tū ſedes menſibus quinq3.

Clemens. iiij.

Clemens quartus Guido Fulco-
dij ātea vocatus: natiōe narbonē-
ſis. e villa ſācti Egidij merito ob
ſāctitatē ⁊ doctrinā pōtifex creatur. Is eīn
iure ꝯſultus totius Gallie ſine ꝯtentiōe pma
rius. in curia regia cauſas integerrime agēs
vxorem ⁊ liberos habuit: qua mortua primo
podiēſis. deinde narbonēſis epūs: poſtremo
cardinalis oīm ꝯſenſu creatus: ſolus ob inte
gritatē ⁊ auctoritatem deligit̄: qui lites inter
Henricum Anglie regē ⁊ Simonē Montiſ
ferrati comitem cōponeret. Poſtea vō ponti
ficatū adeptus (vt quidā tradūt) mēdicātis
religioſi cuiuſdā habitū indutus: Peruſiū i-
cognitus pueniit. eo deinceps, pfecti cardina-
les: quē etiam abſentē in pontificē delegerāt
hoie3 ipm Uiterbiū honorifice pducūt. Ca-
rolus aūt (quē diximus) ab Urbano i regnū
accitū: cū triginta triremibus Maſſilia ſol-
uēs Tyberi amne ſubuectus. Romā ingreſ
ſus tādiu ſenatoriū munus mādato pōtificiſ
obiuit: q̄ad ſupuenere cardinales a pontifice
miſſi: qui hoiem i lateranēſi baſilica Hieru-
ſalem ⁊ Sicilie regem declararūt. hac cōditi-
one: vt Carol⁹ ſacramēto adactus quotānis
pheudi nomie quadraginta milia nūmū au
reoꝝ eccleſie romāe pſolueret: neue impium
romanū etia3 vltro oblatā accipet. Magna
eīn de impio ꝯtētio iam orta erat int̄ Alphō-
ſum regem Caſtelle. impium armis ⁊ largiti
one querēte3: ⁊ Cornubie comitē regis An-
glie fratrē: ad quē electores nō facile reſpicie
bant. Ne igit̄ Manfredo ſpes vlla ſbeſſ3 diſ
cordiarum inter alphonſu3 ⁊ Carolum. ad
quē magna ps hoim imperium deferebat. ſb-
lata petēdi facultate: pontifex hoiem in Mā
fredū cōcitabat eccleſie romane cōtemptorē
Iam eīn Caroli copie ſupatis alpibus. i Ci-
ſalpinā deſcēderāt. factoq3 p flamminea3 iti-
nere oīnes factionis guelphe milites Romā
vſq3 pduxerāt. Uñ Carolus mouēs ⁊ Cepe-
ranū capit: pulſo inde Māfredi pſidio: ⁊ ſal-
tum Caſmatum occupat: que3 Manfredus
ipſe cuſtodiendum accepat. quāq̄ deinde mu-
tato cōſilio Beneuētum profectus expectare
hoſtem in planis patentibuſq3 locis inſtitue
rat: q̄ plurimū equitatu valeret. Mouit et
eo Carolus. ⁊ facta pugnādi copia: licet ex
itinere feſſi milites eſſent: prelium nō detre-
ctat. Ciet vterq3 dux ſuos in pugnam. Uerū
dum Carolus laboranti ſuorum turme intē-
ti⁹ (vt fit) ſuccurrit. ex equo cōſternatus ita
hoſtium animos auxit: vt Manfred⁹ extra
ordinē incauti⁹ pugnās interfectus: apparēte
ſubito Carolo fortunam belli ſtatim mutaue
rit. Ex ſuis eīn in fugam verſis multi interfe
cti ſūt: pleriq3 vō viui capti. Carol⁹ aūt tāta
victoria potitus: Beneuentu3 mouens: vrbē
dedentibus vltro ciuibus ingreditur. Nuce
riam deinde oppugnare adortus quo ſe noui
vetereſq3 ſaraceni receperāt: magiſtrum mi-
licie ſue (quem mareſcallum vocant) cum qn
gentis equitibus in Hetruriam mittit: qui
guelphos extorres in ciuitates ſuas reduce-
ret. Is itaq3, pfectus abeuntibus ſpōte gibel
linis: magiſtratū ſine, puocatiōe Florētie cō-
ſtituit. quem Accole factionis guelphe capi-
taneos vocāt. Inde vō in ſenēſes mouens oē
gibellinos Hetrurie. maxime vō piſanos in
ſe cōcitauit: dum ad Bonitium caſtra habet
qꝺ gibellini acriter defendebāt. Carolus at
vtroq3 regno in poteſtatem recepto. excepta
Nuceria. ſaracenis tandē pacem ꝯcedit: per-
miſſis etia3 ſuis legibus i Italia viuere. Ipſe
vō cum exercitu vocante pontifice: Uiterbiū
ſe cōtulit. quo ⁊ Henric⁹ fratre rege Caſtel
le pulſus pauloante peruenerat: quem pon-
tifex Caroli cōmendatione motus: ⁊ multis
muneribus donauit: ⁊ ſenatorem Urbis cre-
auit. Carolus aūt in Hetruriam mouens gi
bellinos domiturus. qui Corradinum adole
leſcente3 Conradi ſueui nepotem in Italia3
contra guelphos vocabāt. Bonitiu3 egregie
defenſum ⁊ natura munitum: cum vi capere
nō poſſet: fame ad deditionem compellere in
ſtituit: quo tandem poſt longam obſidionem

recepto.in piſanos mouens. Mutroniū eo
rum oppidum captum lucenſibus donode-
dit. Moliturus etiam maiora tum Carolꝰ
videbatur. niſi a ſuis in regnū ꝓpere voca-
tus fuiſſet.ob factioſos quoſdam qui Cor-
radini rebus fauebant.maxime vero ſarace
nos:quos deinceps munitiſſimis caſtellis
in Nuceria concluſit:quo ei tutius in Cor-
radinum proficiſci liceret:quem Piſani in
regnum deducere conabantur:vaſtatis pri-
us lucenſium agris.ſuperatoꝗ atꝗ interfe-
cto apud Aretium Caroli mareſcallo:adiu
uante preſertim Guidone ferretano :totiuſ-
ꝗ Ciſalpine factione gibellina. Ferunt pō-
tificem(dum adoleſcens per agrū viterbien
ſem iter in regnum faceret)eius caſum miſe
ratum prophetica voce dixiſſe: Corradinuȝ
ipſum vt victimā ad cedē duci. Is itaꝗ ro-
mam ꝓficiſcens Henricū ſenatorē ad pon-
tem Miluiū cum populo romano obuiā ha
buit:imperatoris nomine ſepius acclamato
timore ne id fecerint:an ſtudio partiū haud
ſatis conſtat. Dimiſſo autem rome Guido-
ne ferretano.ipſe cum exercitu in regnum ꝓ
perans.vbi intellexiſſet Caroluȝ ſaltus her
nicos latinamꝗ viā occupaſſe. Flexit inde
ad equicolos mōtes:quos Tagliacocij vo-
cant in marſos ꝓfecturus. Caſtra itaꝗ pri
mo nō longe a lacu poſuit:fere aqueductuȝ
vetere edificiorū ruina munita. Mouerat
⁊ eo Carolus decimo inde ſtadio ad conca-
ue vallis fauces caſtra locās.q Alardi nea-
politani conſilio vſus(is eniȝ cū germanis
diu militauerat)partem exercitus ſtatim p̄-
miſit cum mareſcallo regia veſte induto. la-
ceſſendi hoſtis cauſa. Ipſe vō citra collem
cum fortiſſimo quoꝗ in inſidijs benegerēde
rei occaſionem interim expectabat. Ad tris
autem horas iam pugnatum eſt dubio mar-
te.cum mareſcallus fortiſſime pugnās occi-
ditur.cuius in morte cedētibus gallis. ger-
mani ferociores facti paſſim ſine vllo ordie
inſequebant̄. In hos itaꝗ incōpoſite irruē-
tes. Carolꝰ delatus fundit fugatꝗ magna
in fuga edita hoſtiū ſtrage. Henricus auteȝ
ſenator Reate in fuga captus eſt.⁊ Corradi
nus cum duce Auſtrie cognitus(dū traiice-
re Tyberim nauigio in Hetruriā tētat)ad
Carolum pertractus capitali ſupplicio affi-
citur:quod(vt diximus)pōtifex futurū pro-
pediem diuinauerat. Carolus itaꝗ anno ſa
lutis milleſimo ducēteſimo ſexageſimoocta-
uo. tanta victoria potitus.totoꝗ regno ſi-
ne cōtentione i poteſtatē ſuā redacto. romā
ꝓficiſcens ſenatoriū munus volēte pōtifice

aliq̄diu adminiſtrauit.miſſo mareſcallo ſuo
in Hetruriā: cuius certe ⁊ induſtria ⁊ ope-
ra pax inter ſenenſes ⁊ florētinos cōpoſita
eſt. Verū mortuo Clemente:pōtificatus ſui
anno tercio.die vigeſimoprimo.eodēꝗ Vi-
terbij ſepulto.tanta repente non ſoluȝ inter
populos Italie.quos aliquantulum in offi
cio ſanctiſſimus pontifex auctoritate ſua cō
tinebat: verūetiā inter cardinales diſcordia
orta eſt de creādo nouo pontifice. vt biēnio
ſedes vacauerit. Tum vō Carolus omnia
circūſpiciens.ne quid mali eccleſiaſtice diti-
oni obueniret.cū parte exercitus in Hetru-
riaȝ profectus. Bonitiū oppidū(vnde initiū
turbande pacis ortū eſt)captū florētinis vē-
didit.quo demolito.nouum haud lōge i pla
no cōdidere poggiū. Bonitiū appellatū. Ca
rolus deinde inita cū piſanis pace quorum
nauigijs in Aphricam traiecturus vti inſti-
tuerat redire in regnum cōſtituit. relicto cū
parte copiaruȝ in Hetruria Ruffo Anguil
larie comite. qui hetruſcos in officio conti-
neret. Interim autē Lodouicū regem Maſ
ſilia ſoluentem tres filij adoleſcentes. rexꝗ
Nauarie. Theobaldus. ⁊ comes Campa-
nie cū legato apoſtolico ſecuti ſunt. Tuniſi
um itaꝗ ſimul applicātes.vrbem obſidione
cingunt.incurſionibus omnia circumquaꝗ
poſita vaſtantes. Verum orta in caſtris pe-
ſtilentia.ac diutius per ignota capita vaga-
ta. Lodouicum regē cum filio minore natu.
cūꝗ legato apoſtolico e medio ſuſtulit.cui-
us in locū Philippus filius ſuffectus. de di-
ſceſſu cogitare iam ceperat. Superueniente
autem Carolo Sicilie rege.hac conditione
pax compoſita eſt.vt dimiſſis vtrinꝗ capti-
uis.rex gentis Carolo tributum penderet.li
beramꝗ in aphrica chriſti predicationē ſine
ret. Reductis deinde in Siciliam copijs.
mortuo apud Drepanum rege Nauarie et
Campanie comite Philippo ⁊ Carolo pla-
cuit.partim pietate motis. partim vitande
contagionis cauſa Centūcellas adnauigare
inde terreſtri itinere Viterbium ituri.vbi de
eligendo pontifice cardinales adhuc cōten-
debant.q certe tantorū regū preſentia moti.
Theobaldū placentinū.leodiēſem archidi-
aconū abſentē pontificē crearūt. Ad clemen-
tem redeo.cuiꝰ vita omni ex parte laudāda
ē doctrina.pietate.religiōe.humanitate.mo
deſtia.charitate in proximū ⁊ paupes chri-
ſti. Bona autē eccleſie ita accurate diſpenſa
uit.vt plus deo q̄ affinitati ⁊ cognatiōi tri-
buiſſe videatur. Duas habuit filias ex mor
tua vxore ante pontificatū ſuſceptas. quarū

altere in monaſterium collocate:triginta li-
bras turonenſiũ paruorũ dedit:altere autez
que marito ſue cõditionis nupſerat: trecen-
tas libras turonẽſium dotis nomine nume-
rari iuſſit:hac cõditiõe. ne quid vnq̃ ampli-
us peteret. Habuit ⁊ nepotẽ clericũ.quẽ vbi
cõperit tres prebẽdas(ita enim canonicatꝰ
vocãt)habere:optionẽ facere ꝯpulit:vt quã
vellet ex his retineret duas relinqueret. Ue-
rum inſtãtibus amicis:vt nõ ſolũ que habe-
bat nepoti dimitteret:ſʒ maiora ⁊ plura tri-
bueret. Reſpõdit vir ſanctiſſimꝰ(quẽ vtinã
noſtre etatis põtifices imitati eſſent)ſe deo:
non autẽ carni ⁊ ſanguini acquieturũ. Deũ
ita velle:vt ſua in pias cauſas erogarentur
nec eſſe dignũ Petri ſucceſſorẽ: qui plus co-
gnationi q̃ pietati ⁊ chriſto tribueret. Duz
aũt Uiterbij eſſet:referretq; quottidie Edui
gem Polonie duciſſam iam pridẽ mortuam
miraculis ſummo ĩ precio eſſe:eã in ſanctas
retulit. Delectatus eſt etiã mirifice doctria
Bonauenture ordinis minorũ generalis. q
grauiter ⁊ copioſe tum ſcripſit:in primũ:ſe-
cũdũ:terciũ:⁊ quartũ ſentẽtiarũ librũ. Hac
autẽ cõmendatione moriens vir ſanctiſſimꝰ
magnũ ſui apud omnes deſideriũ reliquit.
Hinc cõtentio inter cardinales orta eſt.cuz
dignus Clementi ſucceſſor queritur.

Gregorius.x.

GRegorius decimus Theobaldꝰ
antea vocatus.natiõe italus.pa-
tria placẽtinus. leodienſis archi
dyaconus. in Aſia exiſtens. Uiterbij a col-
legio cardinaliũ põtifex creat̃. Eo eniz tem
pore quo Lodouicus in Aphricã nauigauit
Herdardus regis Anglie filius ex Anglia
cum ingẽti claſſe in Aſiã traiecit:recuperã-
de terre ſancte cauſa. Uerũ dũ Ptolomeide
tamdiu immorat̃.quoad Lodouicus rex frã-
cie:vt pollicitus erat.eo ex Aphrica victor
traijceret.ab Arſacida familiari.dũ ſolus
in cubiculo eſſet tribꝫ vulneribꝫ petitꝰ. egre
mortis periculũ euaſit.adiuuante altero fa-
miliari.qui manuz Siccarij tãdiu retinuit.
donec a domeſticis diſcerptꝰ ⁊ extractꝰ e cu-
biculo ſceleratꝰ Arſacida ẽ. Herdardꝰ autẽ
vbi ex vulneribꝫ cõualuit. Theobaldũ cõtu
bernalẽ ſuũ.magno ſemp in p̃cio habitũ.qp
pe q oẽs reges ⁊ pricipes chriſtianos conti-
nuo ĩ ſaracenos animauerat iturũ. Romaz
põtificatꝰ gratia a cardialibus accitũ.naui-
gio.pecunijs. egregio comitatu mirifice iu-
uit eo potiſſimũ tẽpore quo Henricus adole
ſcens Ricardi pauloãte mortui comitis Co
nubie filius. Uiterbiũ vidẽdi Clemẽtis cau-
ſa venerat. Quo mortuo dũ adoleſcens ipſe
ibi aliquãdiu morã trahit. malo fato ſubla-
tus eſt. a Guidone enim Monteforti q tum
cũ Philippo francorũ rege cathedralẽ eccle
ſiã audiẽde rei diuine cã petierat. ante araz
interficit̃ q2 a Ricardo pater eius Simon ĩ
Anglia dolo necatus fuerat. Ultus hoc mõ
patris necẽ. ad Ruffum Hetrurie prefectuz
incolumis euaſit. Abiere Uiterbio hac idi-
gnitate moti nõ ita multopoſt. ⁊ Philippꝰ ĩ
Galliã ⁊ Carolus ĩ Apuliã. q pace cũ ſara-
cenis inita. Theobaldũ Sypontũ:qđ Mã-
fredoniã nunc vocãt.nauigijs appulſuz. Ce-
peranum vſq; comitatus eſt. Inde v̉o ponti
fex p marſos ⁊ ſabinos iter faciens. Uiter-
bium tandẽ peruenit. vbi a cardinalibꝫ per-
benigne ⁊ honorificẽtiſſime ſuſceptus. coro-
naq; pontificia ornatus. omnẽ poteſtatẽ acci
pit quã chriſtꝰ Petro reliquit. Compoſito
deinde ꝓ tẽpore pontificatu. ad cõponendã
pacẽ inter genuenſes ⁊ venetos animũ adij-
cit. Hi enim populi inter ſe magnis cladibꝫ
iam dudũ decertauerãt. Hãc ob rẽ Philip-
pus rex frãcie Cremone ſubſiſtẽs. põtificis
rogatu vocatis genuenſiũ ⁊ venetorum lega
tis. pacẽ iter eos in quinquenniũ cõpoſuit.q
ſimul oibꝫ ꝓficiſci ĩ ſaracenos liceret. Quie-
ſcebat iam Italia. cũ initium ꝑturbãdi oia
a venetis ortum eſt. noua vectigalia exigen-
tibus. Inſtituerant enim ne quis in ſinu ha
driatico nauigaret. maxime v̉o Pola Uene
tias niſi ſoluto portorio e mercium numero.
Hãc autẽ indignitatẽ nõ ferẽtes bononiẽſes
qui magne flamminie parti tũ preerãt. trie-
nio varia fortuna cũ venetis decertarũt. De
mum v̉o feſſi. hac lege pacẽ acceperũt. vt di-
rupto caſtello. quod in primo Padi oſtio e-
dificauerãt. quarundã mercium liberã educti-
onem haberẽt. oſtioruz Padi veneto libera
cuſtodia dimiſſa. Anconitani quoq; idigna-
bundi. q2 veneti hadriatici maris domina-
tum ſibi vendicarent. vectigalq; a nauigãti-
bus exigerẽt ea đ re apđ põtificẽ cõquerunt̃
cuiꝰ officiũ ẽ ꝓhibere. ne noua vectigalia ĩ-
ponant̃. Is aũt venetis ſtati ĩperauit. vt ex-
actionẽ illã tollerẽt. q certe nil aliđ reſpõdẽ.
q̃ põtificẽ nõ hr̃e rei ipſiꝰ planã cognitionẽ.
verũ recognita tũ meliꝰ iudicaturũ. Nõ po-
tuit Gregoriꝰ rẽ ichoatã ex ſnĩa pficere. Cũ
dũ erat ad conciliũ. qđ Lugduni idixerat. q̃
⁊ paleologꝰ imperator Cõſtãtinopolitanus
cum magno comitatu profectus. terciadeci-
ma vice in ſententiam romane eccleſie gre-
cos totiens deficientes pertraxit. Huius

preterea auctoritatẽ quidaꝫ tartari ꝓceres
ſecuti: ſacrum baptiſmatū recepere. Interea
vo vacante imperio occidẽtali. Rodulphus
Aſſani comes ab electoribꝫ hac cõditione i-
perator creatur. vt ſequenti anno Romã pe
teret. corone accipiende cauſa. Florẽtini au
tem guelphi. gibellinos cõciues ſuos a Gre
gorio (dum iter in galliam facit) in patriaꝫ
reductos. ſtatim eiiciunt. Hanc ob rem ira-
tus pontifex. eis ius faſqꝫ omne interdixit.
paulumqꝫ abfuit quin idem quoqꝫ in bono-
nienſes ageret qui lambertaſcios aſinelloſ-
qꝫ gibellinos cū preclaris familiis eiecerãt.
ſed hi nõ ita multo poſt penas dedere. Naꝫ
cum exercitū in foroliuianos duxiſſent: qui
exules ſuos ꝑbenigne ſuſceperant: eruptiõe
facta ꝯ bononienſibꝫ ad octo milia ceſa tra
duntur: qua quidem calamitate confiſe que
dam flãminie ciuitatis ab ipſis bononienſi-
bus ſtatim defecere. maxime vo Ceruia. vn-
de magnū ſalis vectigal ſuſcipiebant. Gre-
gorius autem abſoluto lugdunenſi concilio
in quo multa decreta ſunt: ad electionem ſū-
mi pontificis: ad expeditionẽ in ſaracenos:
ad vnionẽ grece latineqꝫ eccleſie: ad pacem
chriſtianorū pertinẽtia: iter in Italiã faciẽs
obuium habuit Alphonſum Caſtelle regeꝫ
apud Bellocadorū admodū conquerenteꝫ:
ꝙ imperium Rodulpho mandaſſet. Uerum
accepta pontificis ſatiſfactiõe: ius omne ſu-
um Rodulpho conceſſit. Põtifex autẽ ꝑbe-
nigne ab omnibꝫ Italis ſuſceptus: dū iter ꝑ
Hetruriã facit: florentinos ſponte deuitãs:
ne interdictū tolleret: Aretium ꝑuenit: vbi
põtificatus ſui anno quarto: menſe ſecūdo:
die decimo moritur ⁊ ſepelitur: vir certe i oĩ
vita clarus: prudẽtia rerum gerendarū: for-
titudĩe animi: qua pecunias ⁊ res humiles
contẽnebat: humanitate: clemẽtia: benigni-
tate in pauperes chriſti: ⁊ eos potiſſimum:
qui ad gremiū ſedis apoſtolice cõfugiebãt.

Innocentius. v.

INnocẽtius quintus Petrus ta-
rantaſienſis antea vocatꝰ: natio-
ne burgūdus: ordinis ſancti do-
minici: vir in ſacris litteris doctiſſimꝰ: ãno
domini milleſimoducẽteſimoſeptuageſimo
quĩto Aretii põtifex creatꝰ: vnde paulopoſt
romã abiẽs in ſancto Petro coronatꝰ: ſtatĩ
animū ad pacãdas res italas adiecit. Qua-
re legatos magne auctoritatis viros miſit:
qui ⁊ Hetruſcos in pernitiẽ piſanorū cõſpi-
rantes: ⁊ genuẽſes ac venetos de vita ac ſan
guine inter ſe certantes ab armis diſcedere
ſub anathematis pena cogerent. Aderãt ⁊
oratores Caroli regis: cuius etiã auctorita
te rem magis ex ſententia confici poſſe ſpera
bat. Fecere mãdata hetruſci: maxime vo flo
rentini: quos ob hanc rẽ põtifex ab interdi-
cto Gregorii abſoluit. Genuenſes autẽ ⁊ ve
neti: quorū odia magis inoleuerãt: i armis
continuo erant: ſeſe inuiceꝫ mutuis cladibꝫ
conficientes: quos tamen Innocẽtius i ſen-
tentiam ſuã traxiſſet: ſi ei diutiꝰ viuere licuiſ
ſet. adeo ad eã rem animatus erat. Moritꝰ
autem pontificatus ſui menſe ſexto: die ſecū
do: ſepeliturqꝫ in lateranenſi baſilica. Quo
minus autem mors eiꝰ moleſta preſbiteris
ſecularibus videretur effecit eius iudicium
pauloante latum. Nã cuꝫ Uiterbii inter ſa-
cerdotes cathedralis eccleſie: ⁊ fratres pre-
dicatores de corpore Clemẽtis quarti orta
contentio eſſet: vterqꝫ eniꝫ odio ſanctiſſimū
corpus apud ſe volebat: adiudicauit id fra-
tribus cõmitti debere: ꝙ diceret ſanctiſſimū
pontificẽ id ita dum viueret inſtituiſſe. Hãc
itaqꝫ ob rem leuẽ offenſiunculam Innocen-
tius contraxit. alioquin vir optimus: ⁊ de
quo bona omnia ſperari poterant.

Hadrianus. v.

HAdrianus quintus patria Ge-
nuenſis: familia fliſca: Othobo-
nus antea vocatꝰ: Rome i atrio
lateranẽſi pontifex creatur. Fuit autẽ Inno
centii quarti nepos. ſanctiqꝫ Hadriani di-
aconus. cardinalis ab eodem creatus: ⁊ in
Angliam legatus cuꝫ ſumma poteſtate miſ-
ſus. ad ſedandū tumultū inter regem ⁊ ba-
rones ortū. Creatus itaqꝫ pontifex Uiter-
bium ſtatim ꝓficiſcitur. Rodulphūqꝫ impe
ratorem ad cõminuẽdã Caroli potentiam.
qui tum Rome omnia ꝑ arbitrio agebat. in
Italiã vocat. Uerū Rodulphus boemico i-
plicitus bello. Hadriano ſatiſfacere non po
tuit. Carolus autẽ ad declinandã inuidiam
intentus. omnẽ vim belli in Achaiam trãſ-
fert. viam ſibi ad imperiū cõſtantinopolita-
num facturꝰ. Uerū mortuo Hadriano: põ-
tificatus ſui die quadrageſimo. in Italiam
rediit. Moritur autẽ põtifex Uiterbii ante
munus conſecrationis ſue. ſepeliturqꝫ in cõ
uentu fratrū minorū. Fuerat quidẽ ei i ani-
mo. ⁊ ditionẽ eccleſie tutiorẽ a tyrannis red
dere. ⁊ conſtitutionẽ Gregorii de eligẽdo põ
tifice in meliorẽ formã redigere. nõ omnino
tollere. Eius autẽ conatibꝰ ⁊ animi magni-
tudini mors obſtitit. Uacat tuꝫ ſedes dies
octo ⁊ viginti.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Johannes .xxi.

IOhannes Uigeſimuſprimus na-
tione hiſpanus : patria vlyxibo-
nenſis. Petrus antea vocat⁹: ex
epiſcopo tuſculano pōtifex creatur. Hic ꝛ ſi
doctiſſimus eſt habitus: tamen ignoratione
rerū gerendarū: ꝛ morū inequalitate pl⁹ de
trimenti ꝙ honoris ꝛ emolumenti pontifica
tui attulit. Multa enim ſtoliditatē pre ſe fe-
rentia egit. In vno tm̄ commendatione di-
gnus: ꝙ adoleſcētes litterarū ſtudioſos: in-
opes maxime beneficijs eccleſiaſticis ꝛ pe-
cunia iuuit. Uexabant tum veneti anconita
nos: ꝙ in dalmatia mercaturaꝫ exercerent:
nullo perſoluto venetis portorio : neqꝫ eos
(vt par erat) vectigales eccleſie pōtifex ipſe
tuebatur: in verbis tantūmodo promptus: i
rebus agendis timidi ꝛ infracti animi. An-
conitani autem pontificis auxilio deſtituti:
ſe ipſos colligētes eruptione facta : venetos
vrbem obſidētes: magno illato incommodo
ꝓpellunt. Uſus tamē conſilio Johānis ca-
ietani: cui⁹ nutu omnia tū gerebant: ꝙ ipſi⁹
auxilio ꝛ ſuffragijs pōtifex creat⁹ fuerat: le-
gatos tū ad Paleologū: tum ad reges occi-
dentales miſit: qui eos ſuo nomine coborta-
rentur: vt pace inter ſe inita: arma in ſarace
nos ꝛ hoſtes xpiani nominis pararēt. Pol-
licebatur homo ſtolidus ſibi longā vitam: ꝛ
diu ſe victuruꝫ omnib⁹ predicabat. Quippe
cuius vita ꝛ mores omnib⁹ patebāt: adeo e-
rat inuerecūdi ꝛ ſecordis ingenij. Sed ecce
dū hanc ſtulticiam omnib⁹ predicat: camera
quedā noua quā in palatio viterbieſi extru-
xerat ſubito corruit: atqꝫ inter ligna ꝛ lapi-
des iuentus: ſeptia die poſt tantā ruinā acce
ptis omnib⁹ eccleſie ſacramētis: pōtificatus
ſui mēſe octauo morit̄. Uiterbijqꝫ ſepelitur.
Uir (vt dixi) admodū litterat⁹: ſꝫ parū pru-
dens: Multa enī in vita ſua ſcripſit. Potiſ-
ſimū vͦo canones quoſdā ad medicinā ptinē-
tes. Nā medēdi arte admodū pitus habeba
tur. Scripſit ꝛ librū quē theſauros pauperꝝ
vocat. Edidit ꝛ ꝓbleumata quedā Areſtote
lem imitat⁹. Sꝫ hoc neſcio quo pacto com-
pertū eſt: vt viri quidā admodū litterati ad
res agēdas parum idonei videant̄. Neſcio
quo pacto dixi: cum mirū potius omnib⁹ vi
deri debeat: vt qui cōtemplatione delectat̄:
idem etiā reb⁹ terrenis animū applicet.

Nicolaus .iij.

NIcolaus tercius patria roman⁹:
ex familia vrſina. Johānes caie-
tanus antea vocatus: pōtifex tā-
dem creatur ꝓtracta in ſex men-
ſes electione: non ſine magna cardinaliū cō-
tentione: quorū cōclaui ſenator Sicilie rex
prefuit. qui admodū inſtabat. vt vnus aliqs
ex natione gallica eligeretur. Nicolaus au-
tem inito pōtificatu. āno domini milleſimo
ducēteſimoſeptuageſimooctauo. Caroli po
tentiam cōminuturus. Hetrurie vicariatū
ei abſtulit. ꝙ diceret Rodulphū id egreferē
tem. non aliter expeditionē pro terra ſancta
promiſſam acturū. cum Hetruria impera-
torie iuriſdictionis haberetur. Hoc conſecu
tus pontifex nihilomin⁹ Flamminiā ipam-
qꝫ Bononiā cū hexarcatu Rauennatuꝫ que
tum imperatori ſuberant. in poteſtatem ſuā
redegit. eoqꝫ miſit Bertholdū nepoteꝫ Ro-
mandiole comitem declaratū. Miſit ꝛ alte-
rum nepotem latinū cardinalem legatum in
Hetruriā. q reſtitutis vbiqꝫ gibellinis. Flo-
rentie. ac in ceteris Hetrurie vrbibus ꝑ ar
bitrio animi magiſtratus īpoſuit. Munus
vͦo ſenatoriū quod principibus ꝛ regib⁹ de-
mandari cōſueuerat. ipſe ſolus obiuit. Lega
tos venetorū (qui tum Anconitanos bello
vexabant) a conſpectu ſuo reiecit. Abeūtes
ꝑterea ex itinere reuocatos. grauiſſimis ver
bis increpauit. ꝛ pernitiē eorū ciuitati com-
minatus eſt. ni ab oppugnāda Ancona deſi
ſterent. Tandē vͦo multis vltro citroqꝫ illa-
tis incōmodis. equis conditionib⁹ pax iter
vtranqꝫ ciuitatem componitur. Huic autem
pontifici in animo fuerat duos reges creare
vtrūqꝫ vrſinum. quorum alterum Hetrurie
alterum Lumbardie ꝑficeret. qui inde theu
tonicos partem alpium incolentes. hic gal-
los Siciliam ꝛ regnum Neapolitanum te-
nentes. armis in officio continerent. Ut vͦo
id ei facere liceret. Petro aragonuꝫ regi ꝑ
ſuaſerat: vt iure hereditario Conſtantie vxo
ri ſue regnum Sicilie repetere anniteretur.
Senatoriam autem dignitatem ipſe a Ca-
rolo ad ſe tranſtulit. vetuitqꝫ perpetuo edi-
cto. ne quis rex aut princeps magiſtratum
ipſum petere aut obire auderet. Fuit autem
Nicolaus pontifex (vt auctores ſcribunt)
vir magni animi atqꝫ conſilij: adeoqꝫ mori-
bus ꝛ vita integer. vt vernacula lingua com
poſitus vulgo diceretur. Amator ꝛ cul-
tor doctorū virorū. et eorū maxie q doctrinā
cū prudētia ꝛ religiōe ꝯiūctā haberēt. i par-

tendis autē dignitatibus ⁊ honoribꝫ cōmu
nis omnibus eſt habitus. Nā ſemel habita
poteſtate ſacrorū initiandorū: Albanū epi-
ſcopum ex ordine minorum. Hoſtienſem ⁊
Portuenſem ex ordine predicatorū delegit.
Preneſtinus ⁊ Tuſculanus epiſcopi ſecu-
lares fuere Creauit ⁊ duos preſbiteros: vi
delicet Gerardū tituli duodecim apoſtolo-
rum: ⁊ Hieronimū ordinis minorū: tituli
ſancte Pudentiane: His addidit duos dia-
conos. videlicet Jordanē fratrem ſuū tituli
ſancti Euſtachij: virum multe doctrine ⁊ i-
nocentie: ⁊ Jacobū Colūnam tituli ſancte
Marie in via lata: virum exacte religionis
⁊ grauitatis. Edificijs preterea edes pon-
tificias exornauit Edes eniꝫ apud ſanctum
Petrum percōmode extruxit: quarum par
tem aliquā adhuc cernimꝰ: has poſtea Ni-
colaus quītus magna impēſa reſtituit. Ci-
xit etiā menibus in vrbis modū pometū ſan
cti Petri. quod viridariū nunc vocāt. Eccle
ſiam quoqꝫ ſancti Petri fere vetuſtate colla
bentem reſtituit: ac pictura ſummorū ponti
ficum exornauit. Idē etiam fecit in baſilica
Pauli. Auxit preterea mirumimmodū di-
uinum cultū: aucto canonicorum numero: ⁊
ſeruientiū eccleſijs ꝓuentu. Diuiſit etiā or-
dines eccleſiaſticos inter ſe. ⁊ quid cuiqꝫ cō-
ueniret oſtendit. Habitationes quoqꝫ vni-
cuiqꝫ aſſignauit. vt ⁊ aduene ſcire poſſent. ꝗ
in loco quiſqꝫ magiſtratus. curialis preſer-
tim inueniri poſſet. Perfecit etiā lateranen-
ſes edes ab Hadriano quinto antea inchoa-
atas. Condidit preterea a fundamētis ſan-
ctaſanctorū. primo ſacello iam vetuſtate col
lapſo. templumqꝫ ipſum opere vermiculato
(vt adhuc cernit̄) ⁊ cruſta marmorea exor-
nauit. eoqꝫ trāſtulit apl'orū capita. donec
templū conſtantinianū ſua impēſa reſtitue-
retur. quo facto ſtatim in capſulis argēteis
ſuo iuſſu extructis. comitante populo in tē-
plum reſtituit̄. cōditurqꝫ in ſacello ad eaꝫ rē
percōmode fabricato. Eodē quoqꝫ die baſi-
licam ipſam cōſecrauit. pridie nonas Julij
is dies eſt habitus. Scribūt hiſtorici quidā
neminē ante ipſuꝫ ſacrificare religioſius vi
ſum. cuꝫ ſemꝑ diū ſolēnia ageret. lacbrimas
funderet. Erat enim religionis obſeruātiſ-
ſimus: ⁊ adeo ordinis minorum ob contem
ptum rerum humanarū amator. vt ipſe etiā
decretali epiſtola quedā ipſius ordinis am-
bigua declarauerit. Vacātibus eccleſijs nul
lus pontifex celerius ac maturius conſuluit
cū eas ſtatim optimo cuiqꝫ ⁊ idoneo cōmit-
teret. Prius enim mores hominū ⁊ doctri

nam inſpiciebat. deinde vacātes ſedes his
ſtatim cōmittebat. ꝗ diceret in mora pericu
lum eſſe. cum nō deeſſent qui diuina etiā cu-
pidiſſime diriperent ⁊ occuparent. Notari-
os ⁊ tabelliones. vtpote ſanguine pauperuꝫ
⁊ litigantiū viuentes. a ſe vt peſtiferos reie-
cit. Gregoriū decimū ⁊ Johannē vigeſimū-
primū hac in re imitatus. Verū quoniā vbi
qꝫ terrarū magna in magiſtratibꝫ corrupte-
la erat. cōſtituit ne magiſtratꝰ ipſi vllo i lo-
co magis ꝗ̄ annui crearent̄. eos ſi quiſpiaꝫ
retinere vlteriꝰ auſus fuiſſet. anathematis
pena notabat̄. a qua niſi a pontifice abſolui
nō poſſet. Multa preterea conſtituit. ad vti
litatem cleri populiqꝫ chriſtiani pertinētia.
vt in titulis ſuis apparet. Nō caruit tamē in
tantis laudibꝫ reprehēſione. Suos eniꝫ ita
amaſſe dicitur. vt aliunde raperet quod eis
cōdonaret. Nam quibuſdā nobilibꝫ roma-
nis caſtella vi abſtulit. ac ſuis dono dedit.
Maxime vō Surianuꝫ. vbi idē pontifex ci
bi ac potus cōtinentiſſimꝰ. ſubita tamē mor
te correptus. tercio ſui pōtificatus anno. mē
ſe octauo. die quintodecimo moritur. quaꝫ
morteꝫ predixiſſe quendā ferunt. notato per
excreſcētiam Tyberis vaticinio. Adeo eni
in imēſum excreuerat. vt altare ſancte Ma
rie rotunde quattuor pedibꝫ ⁊ eo amplius
excederet. Eius autē corpus Romā delatū.
in ſacello tituli beati Nicolai a ſe condito i
baſilica ſancti Petri ſepelitur. tumulo mar
moreo ⁊ vermiculato opere exornato. quem
adhuc cernimꝰ. anno domini milleſimodu-
centeſimooctuageſimo. aſſumptiōis octaua
die. quo quidē anno Carolus rex. b. Ma-
gdalene corpus iaꝫ antea a beato Maximi
no i villa ſui nomis conditū ornatiore ſepul
chro ⁊ maiore ſacello exornauit. caputqꝫ eiꝰ
ſeorſuꝫ i theca argētea cōdidit. In morte au
tem Nicolai vacaſſe pontificatū quinqꝫ mē-
ſibus ferūt. Nā dum Viterbij a cardinalibꝫ
noui pōtificis electio fieret. preeſſetqꝫ cōcla-
ui Ricardus ex hannibalū familia romana
ac ſine contētione primaria. qui pauloante
Vrſum mortui Nicolai nepotē. pretura vi-
terbienſi deiecerat. erat enim huius familie
hoſtis acerrimus. duo cardiales ex familia
vrſina impediebāt. quo minus electio fieret
niſi Vrſus in preturā reſtitueret̄. Hāc ob rē
viterbiēſes Ricardū ſecuti. conclaue ingreſſi
cardinales capiunt. ⁊ in vincula conyciunt.
Quod vbi Rome ſcitum ē. eadē hannibalū
factio familiā vrſinā ab vrbe pellit. que ſtati
populariter cum ſua factione abiens Prene
ſte ſeceſſit. Poſt quintum itaqꝫ menſem gal-

lici cardiales abſentibus vrſinis ſuffragijs
italos ſupantes:gallicum pōtificem creant.

Martinus.iiij.

Martinus quartus Simon antea
vocatus:tituli ſancte Cecilie pre
ſbiter cardinalis:natione gallicꝰ
patria turonēſis: pontifex electus Viterbij
coronari noluit:ꝙ ei ciuitati ob impetū i car
dinales factū interdictum a ſacris putabat
Urbem itaqꝫ veterē petens:quod Oruietuz
vocant:eo loci omnia ſolēnia peregit decio
kalendas aprilis. Reſurrectiōis autem die
ſex cardiales creauit:quorū de numero fuit
⁊ comes mediolanēſis:tituli ſanctorū Mar
cellini ⁊ Petri:⁊ Benedictꝰ caietanus ſan
cti Nicolai in carcere tulliano dyaconus.
Regē vō Carolū ad ſe venientem non mo
do perbenigne ſuſcepit:veruz ⁊ eidē ſenato
riam dignitatez:qua a Nicolao priuatꝰ fu
erat reſtituit:quod nō ita ab omnibus ꝓba
tum eſt:cum ea res excitatura videretur ma
gnas in vrbe ſeditiōes:reuerſis iam vrſinis
⁊ pulſis hannibalibus. Urſinis enim ob o
dium in Nicolaum conceptū. Carolus mi
rifice aduerſabaẗ. Johānes itaqꝫ latini fra
tris vlturꝰ iniurias:tutaturuſqꝫ dignitatez
ſibi a populo romano traditā. cōparato ſa
tis iuſto exercitu:in viterbiēſes mouens:eo
rum agros longe ac late populatus eſt. At
Martinꝰ qui tum in mōteflaſcono erat: vi
terbienſium calamitate permotꝰ. Mathеū
ex gente vrſina cardinalē Romā propere mi
ſit ad res cōponendas:qui ex itinere Johā
nem populi romani capitaneū(ita enim po
puli ducem appellant)ſecum duxit. Venerāt
⁊ eo omnium factionum capita mandato le
gati:maxime vō Ricardus Hānibal: vt ab
interdicto quod Viterbij contraxerat. dum
conclaue violenter irrupit.⁊ cardinales vr
ſinos in carcerem coniecit. abſolueretur le
gati auctoritate. Is itaqꝫ ad cardinalis pe
des prouolutus laqueum collo gerens:qđ ē
maximum penitentie ſignum. ac veniam pe
tens abſoluitur. Compoſita autem hoc mo
do inter vtramqꝫ factionem pace. reuocato
qꝫ exercitu romano ab iniuria viterbienſiuz
pontifex romanis ſtatim conceſſit. vt ex ciui
bus duos ſenatores ſibi deligerent. qui vr
bem gubernarent. Delecti itaqꝫ duo. Han
nibal Petri Hannibalis filius.⁊ Pandul
phus ſabellus:qui ciuitatem toto ſuo magi
ſtratu optime gubernarunt. eo potiſſimum
tempore quo Martinus pontifex Paleolo
gum vnionis pacta non ſeruantem. inſtante
Carolo Sicilie rege excommunicauit. Cū
vō Paleologus Caroli potentiam veritus.
clam federa cuz Petro Aragonie rege inijt
qui regnum Sicilie ob conſtantiā vxorem.
Manfredi filiam. ⁊ corradini neptem ſuo
iure repetebat. Cōmuni itaqꝫ impenſa ma
gna claſſis ab vtroqꝫ parabatur. Quare pō
tifex legatum ad Petrū mittit ſciſcitatum.
quid ſibi vellent tanti apparatus. cui ille ita
reſpondit. interiorem ſe tunicā laceraturum
ſi illā arbitrareẗ ſuarum cogitationū conſci
am fieri poſſe. Abijt itaqꝫ re infecta legatꝰ.
Petrus vō cōparata iam claſſe in Aphricā
contendens. hipponenſium littora vehemen
ter populatus. in Sardiniā redijt. expectās
vt a Johāne ꝓchita res noue in Sicilia o
rirentur. quēadmodū inter eos conuenerat.
Oborti ſunt interim ⁊ noui motꝰ in ciſalpi
na Gallia. Nā vicecomites familia nobiliſ
ſima. duce Luchino turrianos admodū po
tentes. Mediolano pellūt. Inde vō Luchi
nus in Hetruriaz vicarꝰ ab imperatore miſ
ſus. apud Miniate oppidū ſe cōtinens. flo
rētinos ⁊ lucenſes a grauiſſimis icurſionib
vexabat. ſpretis pōtificis interdictis. quib
hominem a ceruicibus ſociorum remouere
conabaẗ. Peruſini quoqꝫ ſūptis armis ita
fulginiates tū inuadunt. vt eorū vrbem vi ce
perunt.⁊ menia aliqua ex pte demoliti ſint.
Quā ob rem a pōtifice ſacris interdicti. ve
niam deinceps meruere. pſoluta tamē prius
magna pecunia pene nomine. Interiz vō ſi
culi quorū motus rex Petrꝰ in Sardinia ex
pectabat. ſuperbiā ac libidinē gallorūz am
plius ferre nequeuntes. ſuadēte Johāne pro
chita i Carolū cōiurationē ineunt. data die
ad rē conficiendā. vt cū primū veſperi cāpa
na audita fuerit. vbiqꝫ galli nullo ſexus di
ſcrimine habito cederenẗ. Qua i re adeo cer
te ſeuitū ē. vt etiā mulieres gallico cōpreſſu
pregnātes eſſe dicanẗ. Hinc tritꝰ ille ſermo
ē. cū quis multorū interitū exoptat. vt veſpe
ras ſiculas cōmemoret. Malū quoqꝫ fatū ex
pertus ē eodē tēpore Guido Appius cū octi
gentis equitib gallici nomis. ad recuperan
dam Romandiolā miſſus pōtificis nomie.
Nā dū forū Liuij obſidet. eſſentqꝫ erumpen
di cupidi ciues. Guido bonatus aſtrologie
peritiſſimus. conciues ſuos adhortatus eſt.
expectata aſtrorum benignitate. vt tum de
mum erumperent. quando eis ſignum da
ret. Fecere illi mandata.⁊ i tempore erum
pentes. Guidonē cū omnib fere gallis inter
fecere. atqꝫ ita vrbs tāta obſidiōe liberata ē.

Carolus aūt audita ſiculoꝝ defectione ⁊ ſe-
uicia: cū magnis copijs in Siciliā traijciēs
primo Meſſanā vrbē obſidet: quā certe per
deditionē tandē cepiſſet: niſi Galli vltōnis
cupidi deleturos ſe vrbem minati fuiſſent.
Cum vͦ Petrus arago tātos motus (vt di-
ximus) expectans: ea de re certior factus: e
Sardinia ꝓpere in Siciliā traijciēs: Phan
phormū ꝯtendit: a ciuibꝰ ⁊ ſiculis ꝑbenigne
ſuſceptus: a ꝗbus etiā regiū nomen ꝯſecutꝰ
eſt: confluente vndiqꝫ ad eum omni multitu-
dine. Hanc ob rem Carolus ꝑterritus: meſ-
ſana relicta: in calabryā ſe ſtatim recepit:
expectaturus filium Salerni principē: quē
paulopoſt e narbonenſi ꝓuincia cū aliqt co-
hortibus venturum ſciebat. Reprehenſus a
Carolo Petrus arago: ꝙ affinis cōſangui-
neuſqꝫ regnum inuadere auſus eſſet: reſpon-
dit ſe miſericordia motum: calamitoſo popu-
lo ⁊ indigna ferenti petitam opem negare nō
potuiſſe: ꝙꝙ id ꝗ regnū iure hereditario ei
deberetur: ꝓpter vxorem Conſtantiā Man-
fredi filiam: ⁊ Corradini neptem. Concre-
ſcentibus autē vltro citroqꝫ iurgijs: res tā-
dem ad ſingulare certamen deducta eſt: hac
ꝯditione tamen: vt vterqꝫ rex centum ſibi ad
tantum certamen cōmilitones cooptaret: lo-
co certādi apud burdegalam delecto. Vtriqꝫ
enim rex anglie affinitate ꝯiūctus erat: q tā-
tum certamen adiuuante Martino pōtifice
tandē diremit. Verū cū nihilominꝰ Petrꝰ
Carolum bello ꝑmeret: Martinus Gerar-
dum parmenſē cardinalē legatū neapolim
miſit: qui ⁊ ꝑplos in fide Caroli contineret:
⁊ Carolum ipſū adoleſcentē ꝯſilio ⁊ aucto-
ritate iuuaret. At vͦ cum Petrus Rogeriū
loriam claſſis ſue prefectū neapolim miſiſ-
ſet: Carolus aliter ſentiēte legato ⁊ reclamā-
te: nequaꝙ̄ tantum regnū fortune ꝯmittēdū
eſſe: in hoſtē mouēs nō longe a neapoli ingē-
ti ſuoꝝ clade ſupatur: ⁊ captus in Siciliam
primo: deinde in Aragoniam ꝑducit̄. Hoc
certe nō ei accidiſſet: ſi bene monenti legato
(vt par erat) obtemꝑaſſet. Nam paulopoſt
pater Carolus cum ingenti claſſe ſuꝑuenit:
qua etiam cum hoſte nondum victore decer-
tare potuiſſet. Martinus autem calamitate
Caroli ꝑmotus: Petrum aragonenſē ana-
themate notat: eiuſqꝫ regnum in predam id
occupare volenti exponit. Subiectos a Pe-
tri iuramento abſoluit: cruceſignatos in ho-
minē concitat: bonoꝝ eccleſiaſticoꝝ vſurpa-
torem: vt ipſe dicebat. Milites ꝗ eccleſiaſti-
cos Carolo auxilio miſiſſet: ni ei bellū ī Flā-
minia gerere neceſſe fuiſſ; ꝯtra foroliuianos
qui adiuuante Guidone Montiſfeltri comi-
te: deficere ab eccleſia ſunt auſi: ⁊ quedā etiā
caſtella haud longe poſita oppugnare. Verū
cum Guido ipſe penitentia ductus: pacē cū
pontifice iniſſet: ⁊ menia foroliuianorū de-
molitus eſt in vltionem Guidonis Appij: ⁊
magnam partem Flamminie breui recepit.
Vrbinum quoqꝫ quod tum oppugnabat ce-
piſſet: ni Rubeus Anguillarius hetrurie co-
mes in oppugnatione ipſa mortuus fuiſſet.
Duo tum caſtris preerant duces: quoꝝ alē
in Hetruriam miſſus eſt: ad eā oram tuen-
dam: que ad Soanam vergit. Alter vͦ (quē
Iuuenatij comitē vocabāt) obſidionē iuſſu
pontificis continuabat: ſubminiſtrante clan-
culum auxilio ⁊ ꝯmeatu oppidanis ipſis gui-
done montefeltrano. Interim vͦ cum Mar-
tinus curis agitatus addubitaret: a quo du-
orum populorum: Piſanorum ſcilicet ⁊ Ge-
nuenſium contra Petrum aragonenſem au-
xiliū peteret: tanta repente inter hos de poſ-
ſeſſione Corſice contentio exorta eſt: vt ipſi
aliunde auxilium peterent. Legatū tamen
apoſtolicum pontifex adhortatus eſt: vt tam
diu populos in fide contineret: quoad Caro-
lus cum ſupplemento copiarum ſuperueniſſ;.
Ingreſſus deinde Neapolim Carolus: ꝯfir-
matiſqꝫ ciuium animis: in Aphricam profi-
ciſcens: febri correptus morit̄: quare ad lega-
tum ipſum totum gubernande prouincie pō-
dus recidit. Erat tum rumor ac prope ꝯſtās
fama Philippum regis francie filium comi-
tem atrebatenſem eius regni cauſa aduenta-
re: qui tamen deterrere Petrum non potuit
quominus regnum vexaret: cum iam cōſta-
ret eum cum paruis copijs aduentare. Nā
pater Philippus in aragoniam cum magno
exercitu profecturus erat: ad occupandum
Petri regnum a Martino pontifice graui-
bus cenſuris prius interpoſitis: in predam
occupanti datū. Pontifex autem tot curis
circumuentus: vrbeuetanis etiam tumultu-
antibus (nā gibellini guelphos expulerāt)
Peruſium proficiſcitur: vbi non multopoſt
lenta febri diu vexatus: tandem moritur pō-
tificatus ſui anno quarto: menſe vno: ſepeli-
turqꝫ in cathedrali baſilica. Ad cuius ſepul-
chrum multi valitudinarij delati: multi ceci
perducti: muti ⁊ claudi: priſtinam valitudi-
nem ſanctiſſimi pontificis meritis a deo re-
cepere.

Honorius .iiij.

HOnorius quartus: patria roma-
nus: e gente ſabella: familia no-
biliſſima: Jacobus antea vocat⁹
dyacon⁹ cardinalis: perusij pōtifex creatus:
Romā vēit anno dn̄i milleſimoducēteſimo-
octuageſimoqnto: fratre ei⁹ Pandulpho: ſe-
natoriam dignitatē tum gerente. Tante.n.
ſeueritatis ⁊ iuſticie Pandulphus ē habit⁹
vt quotiēs romani ciues purgare vrbē latro-
nibꝰ: ſiccarijs: furibꝰ: parricidis vellēt (q̄rū
tum ī ſolo romano magna copia ob ſeditio-
nes ciuiū erat) nō aliū ſenatorē q̄ Pandul-
phū expoſcerēt. Js etſi podagra ⁊ chiragra
vexabat: n̄ tn̄ animi magnitudine ⁊ ꝯſtātia
a beneualentibꝰ ſupabat. Eodem q̄ꝫ morbo
ita etiaꝫ interdū Honorius laborabat: vt ei
inſtrumētis quibuſdam ad id apte fabrefa-
ctis ſacrificare neceſſe eēt. Cōſilio tn̄ ⁊ pru-
dentia tantū valuit: vt n̄ multū corpis vires
in eo deſiderarēt: quippe cū ſolus plura ꝓpe
videret: q̄ omēs ſimul q tuꝫ ī vrbe aderant.
Habitauit hic in auentino apud ſanctā Sa-
binā: egregiaſq̄ꝫ edes (quarū veſtigia adhuc
cernūt) in mōte ipſo edificans: eo ad incolē-
dum multos q̄ꝫ romanos exciuit. Vn̄ breui
mons ipſe frequētibꝰ edificijs incoli ceptus
eſt. Cuꝫ aūt neminē ledere in pōtificatu ſuo
ꝯſtituiſſet: omibꝰ ꝓdeſſe quoad fieri poterat
ꝓuocatus Petri aragonuꝫ regis iniuria: q
regnū Sicilie occupare conabat: Martini
interdicta ꝯtra Petrū cōfirmauit. Rhodul-
phus aūt impator compande pecunie ſtudi-
oſus: cancellariū ſuū e gente tuſca ī hetruri-
am miſit: qui ꝑpl'os omēs liberos faceret: ⁊
eos potiſſimū q ſe pecunia redimerēt. Per-
ſoluere autē ob eaꝫ reꝫ lucenſes duodecim
milia nummū auri. Florentini vō ſex milia:
qui ſtatim liberi oīno facti: magiſtratū (quē
priores artiū vocāt) addito vexillifero iuſti-
cie creauere. Nō diſplicuit hec venditio Ho-
norio: lꝫ indigna tāto principi viderēt: q̄ ea
ratione eccleſiaſtica ditio futura ſecurior vi-
debat: cū nō amplius impatori liceret libe-
ras ciuitates vexare. Dū vō rex francie vr-
bem gerundenſeꝫ obſideret: curaretq̄ꝫ Pe-
trus arago: quominus in caſtra hoſtiū ꝯme-
atus a narbona ferrēt acri prelio commiſſo
graue vulnus accipiēs: paulopoſt male cura-
tus morit: atq̄ꝫ ita Gerunda dedētibꝰ ex pa-
cto ciuibꝰ in poteſtatē regis francie redacta
eſt: qui nō diu ſupuixit. Ex febre.n. morit cō-
tracta in caſtris: dum Perpinianū obſidet.

Cui⁹ etiā claſſis nō multopoſt in portu nar-
bonenſi a Rogerio Loria capta ⁊ incēſa eſt.
Duos habuit filios Petrus arago: Ferdi-
nandū ⁊ Jacobū. Ferdinandū aūt natu ma-
iorē aragonie: Jacobū vō ſicilie regē ex te-
ſtamēto reliquit. Hac aūt rōne mortuis pri-
mis regibꝰ: bella ad ſecūdos tranſlata ſunt:
qui hinc Piſanos: hinc Genuenſes mariti-
mis prelijs inſignes trahere in ptes ſuas co-
nabant. Vex hi odio ⁊ armis inter ſe certā-
tes: tanta rabie apud Lamellū inſulaꝫ piſa-
no portui vicinaꝫ ꝯcurrūt: vt ex piſanis qui
triremes quadragintanouē amiſere duode-
cim milia hoīm deſiderata ſint: partim ceſa:
partim capta: quā quideꝫ calamitatē Hono-
rius ita egretulit: vt paulum abfuerit quin
genuenſes obſtinate nimiū piſanos inſequē-
tes interdicto eccleſiaſtico notaret. Ea cala-
mitas adeo certe Piſanos attriuit: vt nunq̄
poſtea vires recupauerit. Edoardus vō an-
glie rex in Vaſtoniam tum ſe ꝯtulit: pacē cō-
poſiturus int Carolū adoleſcētē regis frā-
cie filiū (queꝫ dixim⁹ bello captū) ⁊ Ferdinā-
dū aragonie regē. Confecta iaꝫ ex ſentētia
res erat: ⁊ de libertate Caroli agebat: cū in-
terim legat⁹ apoſtolicus ⁊ comes atrebatē-
ſis Auclini comite adiuuāte: cathinā vrbē
occupant: eoq̄ꝫ ex hetruria collectas copias
trāſmittūt. Hāc ob rē Edoardus re infecta
in patriā redijt. Rogeri⁹ aūt loria gallicam
claſſē ex ſicilia redeūtē occupās: Ferdinā-
di regis fortunā meliorē reddidit. Adijcere
certe animū huic bello Honori⁹ n̄ potuit: q̄
armis a Guidone feltrano ī flāminia vexa-
rēt. Vex tandē ſupato Guidone totā Flā-
miniā breui recipit. Non diu tn̄ poſt morit
pōtificatus ſui anno ſecūdo: die vno corp⁹q̄ꝫ
ei⁹ a ſancta ſabia ad baſilicā Petri magna
funeris pōpa trāſferēt: ſepeliturq̄ꝫ ſepulchro
marmoreo: qđ adhuc extat ī numerū a Pio
pōtifice trāſlatū vt inſignia familie indicāt
eiuſq̄ꝫ epygrāma: ⁊ merito qdē: cū vir fuerit
oīni vita ꝓbatiſſim⁹: ⁊ chriſtiane religionis
amātiſſim⁹. Nā ⁊ ordinē carmelitarū n̄ ſatis
in ꝯcilio ꝓbatū: mutatis clamydibꝰ nigris
in albas: ⁊ ordinē heremitarū apud pariſios
improbatū ꝯfirmauit. Solū aūt cardinalē
Johānē boccamatiū epm̄ tuſculanū ſuo pō-
tificatu creauit: viros dicēs ⁊ eoſdē bonos
ac doctos: nō etiā rudes ⁊ rerū hūanarū igna-
ros: in tantū collegiū cooptādos eſſe. Adeo
aulicos amauit: vt quottānis eſtate pſertim
Tybur ꝓficiſcerēt vitādi eſtus Vrbani cā:
vnde multe egritudines oriūt. Mortuo aūt

Honorio decem menſibꝰ ſedes tum vacat. Nam cũ apud ſanctã Sabinaꝫ conclaue haberet: multi cardinales repentina egritudine ſunt correpti: quoꝝ de numero moriť Jordanus vrſinus comes mediolanenſis: Ugo anglicus: Geruaſius andeanẽſis decanus pariſienſis: ⁊ Antherius vir inſignis. Hãc ob reꝫ ſoluto cõclaui ĩ aliud tempus magis ſalubre reꝫ ipſam reijciũt. Maxime vero cum terremotus ipſi q̃ tum pmagni fuere: religionẽ q̃ndã iniecerit: q̃minꝰ tũ q̃dẽ id fieret.

Nicolaus. iiij.

Nicolaus q̃rtus: natõe picẽtinus: patria aſculanꝰ: Hieronymꝰ antea vocatus: ordinis minoꝝ fratꝝ ⁊ generalis: deinde preſbiť cardinalis apud ſanctã Sabinã: decimo mẽſe poſt mortẽ Honorij põtifex creať: collocaťqꝫ in ſede Petri ipſius ſancti cathedra. Reate deinde ꝓfectꝰ ob ſeditões q̃ tum rome suborte erãt: q̃ſdam cardinales creat: ex omĩ fere religione. Oẽs enĩ pariť amabat: nec plus ſe debere affinibꝰ ⁊ cognatis q̃ cuiuis bono arbitrabať. Uirtutes ⁊ vicia faciebãt: vt in hũc magis q̃ ĩ illum inclinaret. Hoꝝ de numero q̃s cardinales creat fuere Neapolio: Petrus columna Ugo bolionius ordinis p̃dicatoꝝ doctor inſignis: Matheus aquaſparta fratꝝ minoꝝ generalis: epũs portuenſis. Romã deĩde pꝰ annũ rediens: ſedatis aliq̃ntulũ pturbatõnibus ciuiũ: apud ſanctã Mariã maioreꝫ habitauit: quã baſilicã ipſe vna cũ Jacobo columna reſtituit: vt in fornice maiori apparet. vnde ſaluatoris ipiuſqꝫ põtificis: ac Jacobi cardinalis imago ex ope muſiuo adhuc cerniť. Ideꝫ q̃ꝫ põtifex anteriorẽ poſterioremqꝫ ptem baſilice lateranẽſis reſtituit: ornauitqꝫ ope vermiculato: queãdmodũ littere ipſe indicãt. Interim vero reges Aragonie ⁊ Sicilie his federibꝰ adhortãte Nicolao pacẽ ineũt: vt rex Carolus e vinculis miſſus: ſua impẽſa Jacobũ aragonẽ Sicilie regẽ ꝯſtitueret: q̃ niſi triennio id effeciſſet: in carcerẽ ſe rediturꝝ pollicebať: datis ob eã rẽ obſidibꝰ duobus filijs: Carolo cui poſtea regi Ungarie creato Marcello ꝯgnomẽ tum fuit: ⁊ loyſio q̃ poſt hũ actã ĩ ordine beati Frãciſci vitaꝫ ĩ ſanctos relatus ẽ. Dũ hec aũt in Europa gererenť: Soldanꝰ diſcordijs xp̃ianoꝝ fretus: Tripolim aſie ciuitatẽ inſigneꝫ q̃deꝫ: interfecto chriſtianoꝝ p̃ſidio igni ferroqꝫ euertit. Parem q̃ꝫ calamitatẽ Sydon ⁊ Barutum ptulere nemine adiuuãte: Reſtabat Ptolomaida in annos duos inducias a Soldano ꝯſecuta: hãc vt tuereť Nicolaus põtifex annixus milites ad vexillum chriſti vocat: ere ſuo conductos. Hi ad mille ⁊ q̃ngẽti fuere. Hos poſtea multi nullo dato noĩe: nullis ſignis ⁊ auſpicijs ſecuti: cum ptolomaidẽ puenissent: non minora chriſtianis q̃ ſaracenis damna intulere. Soldanus aũt cum res ſuas repetijſſet: nec reddite eſſent: noſtris omĩbus exitiũ ꝯminatus eſt. Magna inť chriſtianos de poſſeſſiõe ptolomaide ꝯcertatõ tum orta erat: cum eã patriarcha ꝯſtãtinopolitanus: Templarij theutonici: rex Cypri: Sicilie rex Carolus vindicare anniterẽť. Erat ⁊ piſanis ĩ aĩo ptolomaidaꝫ repetere (vt ipi dicebant) ſuo iure: quos ꝓfecto bellum ĩ Hetruria ortum a tanta rei feditate auertit. Hi enim Ugolino comite cum duobꝰ filijs: totidemqꝫ nepotibꝰ ĩ carcerẽ ꝯiectis: inedia interempto: aĩos gibellinoꝝ ĩ guelphos ita ꝯcitarunt: vt omĩbus pariť exitium minarẽť. In aretinos primũ arma ꝯuerſa ſunt: petentibꝰ id exulibꝰ gibellinis. Preerat tũ aretio Gulielmꝰ petramala eiuſdẽ ciuitatis epũs: cui Feltranꝰ comes ⁊ florẽtini auxilio venerãt. verꝫ cũ florẽtini ñ ſatis ſuis copijs fiderẽt: eo etiam miſere Carolũ ſcõm cũ aliq̃t cohortibus q̃ ad põtificẽ iturus: forte ea tũ iter faciebat. In agro typhernate collata ſunt caſtra caſtris: Typhernũ ciuitatẽ caſtelli mutato nomine nũc vocãt. Cõmiſſo itaqꝫ p̃lio: magna ſtatim de florẽtinis cedes fieri cepta ẽ. Uerũ nõ ita multopoſt mutata fortuna: cadentibꝰ tñ ĩ p̃lio Gulielmo epõ: ⁊ Feltrano comite: ex gibellinis ad tria milia interfecta: ⁊ duo milia capta diciũť. Campaldinũ locũ vbi pugnatũ ẽ acole dixere. Carolus aũt tãta victoria potitꝰ recta ad Nicolaũ ꝓficiſciť: ac vtriuſqꝫ Sicilie regnũ feudatario iure obtinet. Hoc vbi Jacobꝰ arago ĩtellexit: oppugñre caietaꝫ ſtatĩ aggrediť. Ne q̃d aũt deeſſet ad pturbãdã xp̃ianoꝝ geteꝫ: inť Philippũ francie ⁊ Eduardũ anglie reges g̃uiſſimũ bellũ exortũ ẽ: q̃ res ⁊ xp̃ianos ĩ aſia mirifice perturbauit: ⁊ hoſtibꝰ nr̃is delẽdi ĩ aſia xp̃ianũ nomẽ audaciaꝫ ⁊ ſpeꝫ dedit. Soldanus. n. q̃ tum egrotabat ad cẽtuꝫ ⁊ q̃nquaginta milia hoĩm: filio duce ptolomaidã miſerat. Interĩ vero duoꝝ menſium obſidione ꝓtracta: patre mortuo: filius ſtatĩ ſufficitur: qui certe acrioribus animis vrbeꝫ oppugnans: completis foſſis: predaqꝫ militibꝰ promiſſa: ad menia vſqꝫ iam pugnando peruenerat: cũ a chriſtianis erumpentibꝰ magno ſuorũ incõmodo ĩ

caſtra retrudit̃. Dū hec ī aſia gererēt: Ni-
colaus pontifex duos e latere legatos: Be-
nedictū caietanū: ⁊ Gerardū parmenſe in
franciam ꝓpere mittit: qui ꝯpoſita int̃ duos
reges pace: eos ꝯtra ſaracenos ptolomaidā
oppugnātes animaret. Nā ⁊ pacē inter Ja-
cobū aragonēſē ⁊ Carolū captū his ꝯditio
nibꝰ (quas ſupͣ memoraui) iam ꝯpoſuerat:
quo omībꝰ in hoſte liberius ꝓficiſci liceret
⁊ parare claſſē ceperat: de pace fere certus.
Sed nec reges ipſi pōtifici bñ monēti obtē-
perarūt: nec q̄ in preſidio ptolomaide erant
inter ſe diſſidentes (quēadmodū poterant)
vim hoſtiū ꝓpulſarūt. Dilabentibꝰ. n. quot-
tidie multis: ſolitum ad duodecim milia re
manſere: qui poſtea cū patriarcha hieroſoly
mitano p dromonē ad id ſeruatū fugiētes
primo ſecūda nauigatōne vſi: tandē ſub ip
ſam cyprū naufragio periere. Soldanꝰ aūt
deſertam cultoribꝰ vrbē ingreſſus: eā ferro
ac flāma ſtatim euertit: anno cētēſimo nona
geſimoſexto: poſteaꝗ̄ a Gothifredo capta fu
erat. In tantis autē malis inſula cyprus ⁊
armenia minor cilicia prius appellata in fi-
de chriſtianorū tamen ꝑmanſere. Inſtabat
tum vel maxie Nicolaus veritus: ne hoſtes
reliquū aſie occuparent: vt impatoꝛ Rodul
phus eo copias ſuas mitteret: quo non ita
multopoſt moꝛtuo: cū Adulphus haſſo ele-
ctus ſucceſſoꝛ: imperij iura repeteret ab Al
berto Rhodulphi filio in agro Spirenſi ꝓ-
lio interficit̃. Vir quidē inſignis: ſ parum
milite ⁊ pecunijs potens: oppreſſus. n. multi
tudine hoſtiū potiuſꝗ̄ ſupatus dicit̃. Nico-
laus aūt pontifex tedio animi (vt quidā pu
tant) q̄ male ſibi cedere oīa videret: q̄q̄ eti
am pluſꝗ̄ pontificē decebat in ptes declina-
uerat: Rome apud ſanctā Mariam maioꝛē
pontificatus ſui anno quarto: mēſe vno: die
octauo moꝛit̃: coq̄ loci ſepelit̃: ad caput ba
ſilice apud Petri columne cardinalis ſepul
chꝛū: vt in pauimento cernit̃ emblemate ⁊
poꝛphyreticis lapidibꝰ notato. Poſt eiꝰ vo
moꝛtē cardinales peruſium ꝓfecti: quo eis
liberius eligere pontificē liceret: rem ipſam
diſcoꝛdijs inteſtinis biennio menſeq̄ tercio
in longū produrere. Interim aūt Michael
paleologus imperatoꝛ conſtantinopolitanꝰ
moꝛitur: quominus autem eius coꝛpus ī lo-
co ſepelitur ſacro: vetuere ſacerdotes ⁊ mo-
nachi q̄ occidentali eccleſie in Lugdunenſi
concilio acquieuiſſet. Andronicus aūt Mi
chaelis filius libenter tum quidē cum lati-
nis ſenſiſſet: ſi quid auxilij a noſtris habu-
iſſet. Verū cum ſedes vacaret deſtitutus au-
xilio: Andronicus fide catholica tandē de-
fecit. Hec autē incommoda Carolus ſecū
dus rex neapolitanus proſpiciens e narbo-
nenſi prouincia: peruſium veniens: cardina
les ipſos ſepius ad concoꝛdiam ⁊ electionē
pontificis adhoꝛtatus eſt. Nec id quidē fa
cere deſtitiſſet vir inſignis: niſi acriter repꝛe
henſus a Benedicto caietano patria Ana-
gnino: q̄ inſtando acerbe nimiū ipſis cardi-
nalibus vim afferre videret̃: quoꝝ ſuffragia
libera eſſe deberent.

Celeſtinus .v

Celeſtinus quintus: Petrus mo-
roneus antea vocatus ꝓfeſſione
Anachoꝛita: patria Eſernienſis
ſecūdo a Sulmone miliario cenobiū inco-
lens: inſtante Carolo rege ⁊ Latino cardi-
nali pontifex creatur: adeo maioꝛe omnium
admiratione: quo ob ſanctitatem vite a tan-
to faſtigio rerum ſpōte remotioꝛ eſſe videba
tur. Aquilam itaq̄ poſt creationē ſuā pro-
fectus: eo ſtatim cardinales omēs Peruſio
ad ſe vocat. Inſtabāt tamen illi ⁊ litteris ⁊
nuncijs: vt peruſium ꝓficiſceret̃ ciuitatē pō
tificali dignitati magis conuenientē. Vicit
demū Celeſtini ſentētia: q̄ ita velle Carolū
regem intelligebat. Omnes igit̃ eo profecti
Celeſtinum ipm̄: vt verum pontificem ado-
rant. Eius autē coꝛonationi interfuiſſe du
centa milia hoīm ptolomeus ſcribit: ⁊ ſe eti-
am affuiſſe fatetur. Homines credo motos
nouitate rei: ⁊ ſanctitate viri: q̄ homo here
mita ad tantū dignitatis gradū nō niſi diui
nitus ꝓuectus eē videret̃ poſt tamlongam
eligentiū ꝯtentionē. Inito itaq̄ pontificatu
duodecim cardinales ſtatim creat viros in-
tegerrimos: quoꝝ de numero duo heremite
fuiſſe habiti. Verū cū Celeſtinꝰ a pꝛioꝛe vita
ob pōtificatū nequaꝗ̄ declinaret: adeo beni
gnus ⁊ facilis oībꝰ petētibꝰ erat: vt eadē di
uerſis ꝯcederet: vñ ⁊ ꝯtēptus dignitatis ⁊ ī-
minutio pōtificatꝰ oꝛiebat̃. Erat ſiquidē ob
ꝓuatā vitā: quā antea ī heremo duxerat re
bus agēdis parū idoneus. Hāc ob rē de ab-
rogatōe eiꝰ mētio fieri cepta ē: marie vo mor
tuo Latino cardinali viro optio: cuiꝰ auctē
Celeſtinꝰ tātū pōdus adhuc ſuſtiebat. Verū
inſtātibꝰ acrit̃ cardīalibꝰ q̄buſdā: marie vo
bñdicto caietano viro ī iure ciuili ⁊ canoico
pitiſſimo: vafroq̄: q̄ primū locū apud ponti
ficē tenebat: vt ſe pōtificatu abdicaret: ne ec
cleſia dei ob impitiā gubernātis ꝑiclitaret̃

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

de omittendo pōtificatu cogitare cepit. Hac
aūt eius leuitate ⁊ ſupſtitōne motus Caro-
lus hoīez amiciſſimū neapolim pducit: eiꝰqȝ
aīm a tanta feditate rei amouere conať: cla-
mante vbiqȝ locoꝝ ꝓplo ſe nolle aliū pōtificē
q̄ Celeſtinū: idqȝ ab eodez pontifice precibꝫ
⁊ obſecratōībꝫ ꝯtendente. Cui pontifex rñ-
dit: nil aliud ſe eſſe factuꝝ q̄ quod deꝰ vellet
vtiqȝ ipſe ⁊ repu. chriſtiana eſſe cēſeret. Tuz
vō cardinales abdicatōēz hoīs querētes ve-
hemenť inſtant: vt id q̄ primū agat ꝓpoſito
reipu. chriſtiane diſcrimīe: quod ſua ignora-
tione imminere oīm ceruicibꝫ oſtendebant:
affirmātes oīa mala tum accidētia die iu-
dicij ſibi imputatū iri. Motus his vbis vir
ſanctus ⁊ ſimplex futurū ſe in eoꝝ poteſtate
dixit: modo id iure fieri poſſet. Quare cōſti-
tutio oīm ꝯſenſu facta eſt: licere pontifici ab-
dicare ſe magiſtratu. Quam quidez ꝯſtituti-
onē Bonifaciꝰ octauus eiꝰ ſucceſſor poſtea
ꝯfirmauit: quēadmodū libro. vj. decretaliū
apparet. Tum vō Celeſtinus ad priuatā vi-
tam ſe redigens: alterius ſubrogandi pōtifi-
cis cardinalibꝫ ex inſtituto poteſtatē datur:
pontificatus ſui mēſe ſexto. Atqȝ ita Bene-
dictus caietanus plurimoꝝ ꝯſenſu pontifex
creatus: Celeſtinū ad heremū abeūtez ex iti-
nere ad ſe retrahit: eūdēqȝ prefecto arcis fu-
monis: que in hernicis eſt cuſtodiendū tra-
dit. Hac ratione motus (vt ipſe dicebat) ne
auctores ſeditionum aliquam calamitatem
hoc duce eccleſie dei aliquando inferrent: lȝ
reuera hominis ſanctitatem admiraretur.
Vtcunqȝ eſt conſtat hoīem ipſum magne in-
gratitudinis ⁊ calliditatis fuiſſe: quippe qui
ambitōnis cauſa ⁊ virum ſanctum deciperet
dum eum magiſtratu ſe abdicare compulit:
⁊ captum vitam heremiticam appetentez in
arce fumonis dolore animi ante tempꝰ mori
coegerit anno vno: menſe quinto poſt initiū
pontificatū. Sunt autez qui ſcribant Cele-
ſtinū poſt mortem adeo miraculis claruiſſe:
vt plerūqȝ in cōcilijs de eo in ſanctos referen-
do habita mentio ſit: fuiſſeqȝ pleroſqȝ q̄ eum
pro ſancto colerent ⁊ in Catalogo ꝯfeſſoꝝ
recenſerent. Eius aūt celebritas. xiiij. kalen-
das Julij: qua die moriť quotānis obſeruať
ex inſtitutōe Clemētis q̄nti auenioni facta.

Bonifacius. viij.

Bonifacius octauus: natione her-
nicus: patria anagninus: Bñdi-
ctus caietanus ante vocatus: ne-
apolim pōtifex creať in vigilia natalis dñi
milleſimo ducēteſimo nonageſimo q̄rto: vir q̄-
dez doctrina ⁊ experiētia rerū inſignis. Diu. n.
in curia verſatus fuerat: ⁊ ꝑ oēs dignitatis gra-
dus ad pōtificatū nō ſine tñ ambitōis crimīe
ꝑuenerat. Nā dū eēt ſancti Martini i mōti-
bus p̄ſbiter cardinalis: adeo dignitatē pōti-
ficatus exoptauit: vt nil ambitōe ⁊ fraude p̄-
termiſerit: qđ ad eā rez ꝯſequendā ꝑtinē ar-
bitrareť. Tante p̄terea arrogantie fuit: vt ⁊
oēs fere ꝯtēneret: ⁊ grās a Nicolao q̄rto ⁊ ce-
leſtino q̄nto factas reuocauerit. Gibellinos
qȝ mirifice ꝑſecutus ē. Hinc oriť illa inť pon-
tificē ⁊ colūnenſes Gibellinos ꝯtētio: q̄ etiā
Anagnie ꝯtra pōtificez factōis ſue ꝑtes fo-
uebant. Hos itaqȝ marie vō cardinales du-
os: petꝝ ⁊ Jacobū eiuſdez faīlie viros inſi-
gnes calūniari cepit: q̄ theſauros eccīe i mor-
te pōtificū diripuiſſēt: q̄qȝ libellos famoſos
ꝯtra ſe ſparſiſſent. Scripſerūt ſiqdez poſt il-
latā ſibi iniuriā ad reges: ad principes: ad
nationes de arrogātia Bonifacij de ambiti-
one: q̄ ꝯtra ius faſqȝ pōtificatus ſedez occu-
paſſet: reiecto fraudibꝫ Celeſtino: eodemqȝ i
carcerez ꝯiecto. Sūt. n. q̄ ſcribāt Bonifaciū
immiſiſſe ſubornatores clanculū quoſdaz: q̄
noctu dimiſſa q̄i celitus voce in cubiculū ce-
leſtini hoīs ſimplicis ei ꝑſuaderēt vt pontifi-
catū dimittēt ſi ſaluꝰ fieri vellet aūt Citati
cardiales cū nuſq̄ apparuiſſent: Bonifacij ꝑ-
tinaciaz veriti. Nepeſuz. n. ſeceſſerāt vna cū
tota colūnēſiū faīlia publico decreto ſciſma-
tici habēť: bñficijs: dignitatibꝫ: fundis pa-
ternis: caſtellis: oppidis priuāť: quā ꝑuatio-
nē Bonifacius poſtea i decreti formā retulit
vt libro apparet quē ſextū appellant. Sūptis
deīde armis boīfaciꝰ: cōcitatiſqȝ mľtis cruce
ſignatis eos opp̄mē conatꝰ: p̄neſte q̄ ſe cū ſarra
viro iſigni eoꝝ patruo recepāt obſidiōe cin-
git. Dilapſos inde capto ac direpto: p̄neſte
zagarolū ⁊ colūnā ꝯfugiētes ꝑſeqť: vñ nō ita
mľtopꝰ abire ob mľtitudinē hoſtiū neċe fuit
a q̄bꝫ hec itē caſtella diripiūť: marie vō colū-
ne p̄rnū ſolū. Cardiales ať idē q̄ȝ dilapſi re-
ate petiuē. Sarra vō apud antiū mľtū diuqȝ
i nemoribꝫ vixit ſeuiciā boīfacij veritꝰ. Et i pi-
rataꝝ manꝰ icidēs remigio admotꝰ mľtas ca-
lamitates ꝑpeſſus ē: q̄q̄ ſic qdē egore aīo exi-
liū pati mallz q̄ ſeuiciā boīfacij expiri q̄ Gi-
bellinos oēs vno odio ꝑſeq̄bať. Notū ē illud
certe qđ ꝓ pcheto dixerit genuēſi archiepō ad
pedes eiꝰ die cinerꝝ ꝓcedēti. Nā cū dici a ſa-
cerdote tū ſoleat: memēto hō q2 cinis es ⁊ in
cinerē reuerteris: dixit mutatis q̄bꝫdā vbis:
memēto hō q2 gibelliꝰ es ⁊ cū gibellis i cinerē

reuerteris: in eiuſqꝫ oculos cinerem cōiecit:
nō in caput vt mos eſt. eundemqꝫ ob nomen
factōnis archiepiſcopatu priuauit: lꝫ poſtea
in integrum reſtituerit: cum intellexiſſet car
dinales columnenſes (quemadmodum ipſe
ſuſpicabatur) Genuaꝫ nō petijſſe. Pulſis h
modo columnenſibus Bonifacius duplicē
celebritateꝫ: ⁊ apoſtolis: ⁊ euangeliſtis: ⁊ q̄
tuor eccleſie doctoribꝰ: gregorio: auguſtino:
hieronimo: ambroſio ſtatuit. Ideꝫ etiā duꝫ
in vrbe veteri eſſet: beatum Ludouicū ex re
gia francorum ſtirpe ortum: vtpote ex Caro
lo ſecundo ordinis ſancti Franciſci ꝓfeſſum
(vt quideꝫ volunt) in ſanctos rettulit. Ideꝫ
quoqꝫ eccleſiam cathedralem ſancte Cecilie
albienſis ciuitatis canonicis ſecularibꝰ pul
ſis inde regularibus commiſit: inſtante ber
nardo caſtaneto albienſi epiſcopo. Edidit p̄
terea ſextū pontificij iuris codicem: ſuo iuſ
ſu a tribus doctiſſimis viris compilatū: qui
buſdam decretis nouis a ſe additis. Urbem
quoqꝫ Eugubium: que Gibellinoꝝ auſpi
cijs ab eccleſia defecerat: breui recuperauit.
Alberto duci auſtrie imperij confirmatōeꝫ
bis terqꝫ petenti negauit. Mortuo autē Ja
cobo aragonio cuꝫ Robertus Caroli filius
calabrye dux in ſiciliam traieciſſet: Cathi
namqꝫ cepiſſet: tantum repente bellum exor
tum eſt: vt tota fere italia tumultuaret. Nā
⁊ ſiculi aragonēſibus fauentes: comparata
claſſe Philippum Roberti fratrem bello ſu
perant: ⁊ captum in carcerem conijciūt: q̄re
Robertus relicta cathina re infecta in itali
am reuertitur. Federicus autem Arago ex
hiſpania cum exercitu in ſiciliam delatus: n̄
ſolum ſiciliam totam: verūetiam calabryaꝫ
recuperauit. In hetruria vō adeo contra pi
ſanos genuenſes exarſerant: vt ⁊ liburnum
ceperint incendioqꝫ euerterint: ⁊ naues one
rarias in fluminis oſtio demerſerint: ne pi
ſanis nauigare liceret. Fiebant hec in italia
cum magno prouincie detrimento: pontifice
nuſqꝫ ad pacem conficiendam auctoritatē
ſuam interponente. Et ne exiſtimares tum
deum cum hominibus pacem habuiſſe: tan
tus repente terremotus exortus eſt: quātus
nunq̄ antea: quo quideꝫ multis diebus per
interualla durante: plurima edificia paſſim
corruere. Reate pontifex tum erat cum tota
curia: qui certe veritus ne ruina edificioruꝫ
opprimeretur: caſulam quandam ex tabula
tis ſubtilibus: in medio clauſtro fratrū pre
dicatoꝝ prato admodum lato edificari iuſ
ſit: eoqꝫ in loco aliquādiu reſedit: lꝫ horrida

ſeuiret hyems. In celebritate nanqꝫ ſancti
Andree hec ꝑturbatio exorta eſt. Apparuit
tum quoqꝫ cometes magne alicuius future
calamitatis indicium. Uerū Bonifaciꝰ poſt
tantos ⁊ tamdiuturnos terremotus ad ſe re
diens: cardinales aliquot creauit: quorū de
numero fuere archiepiſcopus tolletanus:
Ricardus ſenenſis: Nicolaus taruiſinꝰ or
dinis predicatoruꝫ magiſter: Johānes mur
ro ordinis minorum generalis: Petrus hi
ſpanus. Jubileum quoqꝫ idem retulit an
no milleſimo trecenteſimo: quo plenam deli
ctorum omnium remiſſionem his preſtabat
qui limina apoſtoloruꝫ viſitaſſent: ad exem
plum teſtamenti veteris: lꝫ primo quidem
apud iudeos huius longe alia ratio habita
ſit. Jubileum nanqꝫ quinquageſimo quoqꝫ
anno repetebant: quo debitores a creditori
bus laxabantur (vt ait Joſephus) ⁊ ſerui li
bertateꝫ vindicabant: vnde libertatis nomē
pre ſe fert tam animi q̄ corporis. Nam libe
ri vere hi dici poſſunt: quibus peccata remit
tuntur. Idem etiam centeſimo quoqꝫ anno
obſeruari mandauit. Ob hanc rem eo anno
tanta vndiqꝫ hominum multitudo Romam
venit: vt vix incedere per vrbem: amplam q
dem ⁊ vaſtam liceret. Uenerat ⁊ romaꝫ Ca
rolus valeſij comes: Philippi francoruꝫ re
gis frater: qui filiam Balduini vltimi con
ſtantinopolitani iꝑatoris in vxorem duxe
rat: a Bonifacioqꝫ impetrauerat: vt ſocero
ſuo liceret imperium ipſum repetere: a quo
depulſus fuerat. Fecerat id quideꝫ libenter
Bonifacius ꝙ ei in animo erat horum prin
cipum auxilio exercitum in aſiam tranſmit
tere: qui hieroſolymā recuperaret. Interim
vō dum res ipſe componerent: ⁊ Carolum
ipſum patrimonio ſancti Petri cum oīm po
teſtate prefecit: ⁊ legatum in hetruriam mi
ſit: qui nouas ſeditiones compeſceret. Naꝫ a
gibellinis ⁊ guelphis ad albos ⁊ nigros trā
ſierant. Uerum cum legatus nil proficeret:
ꝑpoſitis etiam interdictis: Carolus Uale
ſius eo pontificis mandato profectus: conti
nere florentinos non potuit: quominus al
bos non ſine magna cede ab vrbe ſua pelle
rent. Albi enim gibellini tum appellati ſunt
Sed pontifex hieroſolomytanaꝫ expeditio
nem iampridē meditatus: apameenſem epi
ſcopum ad Philippum regem francoꝝ mit
tit: qui hominem ad eam rem cohortaretur:
Is itaqꝫ eo profectus: cuꝫ nil precibꝰ impe
traret: minas quideꝫ addidit. Hāc itaqꝫ ob
rem iratus Philippus: hominem ſubito in

carcerem coniecit. Quod vbi Bonifaciꝰ re
ſciuit: eo ſtatim miſit narbonenſem archi⸗
dyaconum: virū certe inſignē: q pontificis
noīe philippo mādaret: vt miſſuz facēt epm
apameenſez. Id ſi nō ipetraret: diceret au
dictibꝫ oībꝫ regnū Frācie ad eccl'iam de⸗
uolui: ob cōtumaciā Philippi: et violatum
ius gētiū Adderetqꝫ anathema: et oēs frā⸗
cos a iuramēto regio abſolueret. Fecit oia
ꝗ diligētiſſime archidyācon ꝰ: ac regē cōpu
lit epm apameenſez dimittere. Rex aūt ali
qua ex pte iniurias ſibi a pontifice illatas
vlturus: edictuz ꝓpoſuit: ne quiſꝗ e regno
ſuo Romā ꝓficiſceret: aut eo pecunias mit
teret. Secūdo vō poſt iubileū anno: Caro
lus Valeſius ad Carolum ſecūdū cōſobri⸗
nū ſuū ſe cōtulit: cuiꝰ aduentu motus Fede
ricus Arago: pacem his cōditōibꝫ petijt et
impetrauit: vt redditis q̄ in ytalia ceperat:
ei Siciliam quoad viueret: retinere licerz
Verū abeunte ex Hetruria Carolo Vale⸗
ſio: albi Florentia pulſi: foꝝ Liuij popula
riter cōmigrarūt: quoꝝ de numero habitꝰ
ē Dantes Aldegeriꝰ vir doctiſſimus: ⁊ ſua
vernacula lingua poeta inſignis: q poſtea
redire in patriā ꝑſepe conatus eſt: ſed fru⸗
ſtra adiuuātibus etiā bononienſibꝫ: ⁊ Ca⸗
negrandi veronēſium dn̄o: quo cum poſtea
familiariter aliquādiu vixit. Sunt qui ſcri
bant Bonifacium hoc tempore Hermanij
cuiuſdam corpus apud ferrarienſes iaz vi⸗
ginti annis ꝓ ſancto cultum exhumari mā
daſſe ac comburi: habita de eius hereſi ꝗ di
ligētiſſima inquiſitōne. Hunc ego e fratri⸗
cellis fuiſſe crediderim: quoꝝ ſecta tum ma
xime inualeſcebat. Interim vō Philippus
rex Francie. Bonifacij arrogantiā iniquo
animo ferēs: habito apud Pariſios eccle⸗
ſiaſticorum et nobiliū magno cōuentu: com
memoratiſqꝫ iiurijs a Bonifacio acceptis
eiuſqꝫ ambitōne et malis artibus ad occu⸗
pandū pontificatū: quez iniuſte teneret ad
ſedem apoſtolicā tum (vt ipē dicebat) vacā
tem: futurūqꝫ cōciliū appellauit. Qua qdez
re percitus Bonifaciꝰ habito generali cōci
lio: eiuſqꝫ regnū Alberto imperatori ſubij⸗
cit: quē in initio pontificatus ſui repulerat
Tum vō philippus ſupbiam hoīs domi⸗
turus. Sarram colūnenſem i portu Maſ⸗
ſilie cognitū: a piratis redemptū: cū Noga
retio gallo equite fidiſſimo Romam mittit
hac rōne (vt ipē palam dicebat) vt appella⸗
tionem ſuā publicarēt. Verū ei longe alia
mēs fuit. Nā Sarra ſeruili habitu Latiū
ingreſſus: collectis vndiqꝫ amicis. Noga⸗
retium cū ducētis equitibꝫ gallis mercede
conductis: e militia Caroli Valeſij Feren
tinum ꝑmittit: qui inde ei ſi opus eſſet auxi
lium ferret. Ipē vō Anagniam clam noctu
ingreſſus adiuuātibꝫ gibellinis. q̄s Boni⸗
facius diu multūqꝫ vexauerat: pontificē nil
tale metuentē in domo paterna capit refra⸗
ctis valuis: captūqꝫ Romā ꝑducit: vbi qui
to et trigeſimo die poſt dolore animi ꝯfectꝰ
perijt: pontificatꝰ ſui anno octauo: menſe
nono: die decimoſeptimo: ſepeliturqꝫ in ba
ſilica Petri: ſepulcro a ſe antea extructo:
qđ quidem adhuc extat in ſacello a ſe con⸗
dito opere vermiculato. Idem quoqꝫ ſugge
ſtum condidit cū porticu apud baſilicā la⸗
teranenſem: quo execrationes in cena domi
ni fiunt: quoqꝫ in loco et Philippum regez
Francie: et colūnēſes anathemate notauit
Moritur autem hoc modo Bonifaciꝰ: qui
imperatoribꝫ: regibꝫ: principibꝫ: nationibꝫ
populis: terrorem potiuſꝗ religionē inijce
re conabatur: quiqꝫ dare regna et auferre:
pellere hoīes ac reducere ꝓ arbitrio ani
mi conabatur. Aurū vndiqꝫ conquiſitū plꝰ
ꝗ dici poteſt ſitiens. Diſcant itaqꝫ huiꝰ ex⸗
emplo principes oēs tam religioſi ꝗ ſecu⸗
lares preeſſe clero et populis: nō ſuperbe ⁊
cōtumelioſe: vt hic de quo loquimur: ſ; ſan⸗
cte et modeſte: vt chriſtus rex noſter: eiuſqꝫ
diſcipuli: ac veri imitatores: ⁊ malint a po
pulis amari ꝗ timeri: vnde tyrannoꝝ ꝑni⸗
ties oriri merito ſolet. Sunt qui ſcribant
hūc quoqꝫ diſcordias inter ytalos aluiſſe:
maxime vō inter genuenſes et venetos: po⸗
pulos quidem nauali prelio ſatis poten⸗
tes.

Benedictus .xj.

Benedictus .xj. natōne ytalꝰ: pa
tria taruiſinus. Nicolaus ātea
vocatus: cardinalis hoſtienſis.
Rome kalendis nouembris pontifex crea⸗
tur. Hic eñ abineunte adoleſcentia ordinē
predicatorum ingreſſus: tantū vtute et do⸗
ctrina apud fratres ſuos valuit: vt eum per
omnes magiſtratus ad generalis dignita
tē prouexerint. Unde ⁊ pontifex creatꝰ ma
gnum breui tempore virtutis ſue documen
tum preſtitit. Ita eñ vixit: vt poſt mortē in⸗
ter beatos merito cēſeat. Inito aūt pōtifica
tu Nogaretiū ⁊ Sarrā: oēſqꝫ anagninos
cū his i capiēdo Bonifacio ſentiētes: et ci⸗
tatos antea ad iudiciū: nec apparētes graui
ori anathemate notat. Cognita quo regis
Philippi cauſa: hoſtem Bonifacij cenſuris

irretitū abſoluit. In gratiā preterea recepit
Iohannē et iacobum cardiales colūnenſes
q̄s ingēti odio Bonifaciꝰ factiōis guelphe
ſtudioſus plꝰ q̄ pontificē decebat pſecutus
fuerat. His q; bona reſtituit: a galero tam̄
rubeo q̄ a boi facō priuati fuerāt: ad breue
tempus abſtinere ſunt iuſſi. Cōpoſitis aūt
hoc modo in vrbe rebus: creatiſq; cardina-
libus quibuſdam: quorum de numero Ni-
colaus pratenſis ordinis p̄dicatoꝝ eſt ha
bitus animum ſtatim ad ꝯponendā Italie
pacem adijcit. Verum qa in Hetruria ma-
gis q̄ alibi ſeditōibꝰ laborabāt: eo Nico-
laum ipm̄ epiſcopum hoſtienſem cuz ſūma
poteſtate mittit: qui et nouos magiſtratus
Florentie conſtituit: in illiſq; edibus collo-
cauit: quas nuper ad recipiēdos edificaue-
rant: dominorum palatium nunc vocatur.
Cum vō Nicolaus plura his ſibi licere ar
bitratus: de reducēdis exulibꝰ mentōnez fa
cit: quod vbi ex animi ſententia non impe-
trauit: propoſito anathemate: Pratum ſe
contulit. Mortuo deinde nō ita multo pꝰ
Bn̄dicto pontifice: tumultuātibus in He-
tria omnibꝰ: exules omnium ciuitatum in
agrum bononienſem ꝯuenientes: primo in
gredi Florentiā inſtituūt: atq; ita clam no-
ctu apud portā: que Bononiam ducit. me-
nia nondum perfecta ſuperingreſſi vſq; ad
templum diue reparate pauloante inchoatū
peruenerunt. Verum dum predam cupide
nimium querunt: et amicos conſulunt: qd
maxime agenduz cenſeant hoſtibus ſuis ſu
mendi animos: et capiendi arma tempus
dant: a quibus non ſine multorum cede ꝓ-
pere expellunt. Conducto deinde Roberto
Calabrye duce: nonſolū ſua tueri: verū eti-
am aliena oppugnare auſi: Piſtorium obſi
dione cigūt: adeo egregie ab his: qui pſidio
erant defenſum: vt eruptione facta: Rober
tum cum exercitu Pratuz vſq; repulerint.
Bn̄dicti autez viri optimi ac ſc̄tiſſimi mēſe
fuerat pacata Italia: tartaros Syriam ⁊
Paleſtinam ingreſſos iuuare a qbꝰ lr̄is et
nūcijs ad tantā rem ꝯficiendā ꝯtinuo iuita
bat. Mortuꝰ itaq; Peruſij (eo em̄ ꝓfectus
cū curia fuerat) pontificatꝰ ſui mēſe octauo
die decimoſeptimo: rem deſtinatā omittit.
Sepelitur aūt magna pompa: vt par fuit.
in eccleſia fratrum p̄dicatoꝝ: nonis Iunij
milleſimotricēteſimotercō. Fuiſſe aūt Be-
nedictū virum optimū ac ſanctiſſimū decla
rant miracula a ſe poſt mortem edita: ſa-
natis egrotis: pulſiſq; demonibꝰ e cordibꝰ
obſeſſoꝝ. Vacauit tum ſedes a nonis iunij
vſq; ad nonas Iulij inſequentis anni: licet
cardinales in ꝯclaue ob eam rem ꝯſtituti a
peruſino populo impulſi pſepe ſint: minis
interdum additis: vt pontificē deligerent.

Clemēs. v.

CLemēs quītus natōne vaſco: bur
dagalēſis epūs Bertrādus Got
tho antea vocatꝰ: Peruſij a col-
legio cardinaliū abſens: pꝰ longā ꝯtentōez
pontifex tandē creatꝰ. Is aūt electōni ꝯſen-
tiens: ex Burdagala Lugdunuz ꝓfectus:
eo cardinales oēs ad ſe vocat: q ſine mora
pontifici obtemperarunt: atq; ita curia ro
mana in Gallias trāſlata eſt: milleſimotri
centeſimoquīto: vbi etiā ad ſeptuagītaqua-
tuor ānos remāſit cū magno xp̄ianoꝝ incō
modo: potiſſimū vō vrbis Rome: cuius tē-
pla magna ex parte ob ſolitudinem et ſituz
corruere: abſentibus his: ad quos quidem
ea reſtituere pertinebat. Coronationi autē
pōtificis interfuere: ⁊ Philippus rex Fran
cie: eiuſq; frater Carolꝰ nuper ex Italia re
uerſus: Iohānes britanie dux: q ruina mu
ri oppreſſus moritur cuz pleriſq; alijs: dum
pompa coronatōis. vt fit: per vrbē ducitur
Philippus quoq; rex ea ruina aliq̄ ex pte
debilitatus ē. Pontifex autez in tanta tre-
pidatione ex eq̄ deturbatꝰ ſolum carbuncu-
lum ex tiara amiſit: precij aureoꝝ ſex mili-
um: vt quidā ſcribūt. Peracto deinde ſolē-
ni: ſedatiſq; rebꝰ omnibꝰ Clemens multos
cardinales gallicos tū creat: ex ytalia nul-
lū: lz iohāni ⁊ iacobo colūnenſibꝰ dignita-
tem cardinalatꝰ integraz reſtituerit. Tres
preterea cardinales cū ſenatoria pſtate Ro
mam miſit: quorū auſpicijs vrbs ipſa atq;
Italia gubernaret. At vō cum cerneret ge
nuenſes et piſanos inter ſe grauiſſimo bel-
lo implicitos: interimq; Sardiniam a ſa-
racenis occupatam eſſe: Inſulā hac ꝯditōe
Federico Sicilie regi conceſſit: vt primo q̄-
q; tempore eam pulſis inde hoſtibus recu-
peraret. Veneti autem cum Carolo ſecūdo
contra imperatorem conſtantinopolitanuz
fedus ineuntes: eo Raſſianum regem per-
pulere: milleſimotercēteſimoſeptimo: vt or
thodoxe fidi rōez a Romano pōtifice peti-
erit. Verū cū poſtea veneti ac Carolꝰ refri-
xiſſent. Raſſiani ipſi malo exemplo ſniam
mutant. Interim vō apō nouarieſes noua
hereſis a Dulcino ⁊ Margarita inuenta ē
qua mares et femine ſimul habitantes in

omnem libidinē ꝑlabebanť. Fraticelli hi
ſunt appellati: q̄s opprimere Clemēs cona-
tus: eo ſtatim milites quoſdā cū apoſtolico
legato miſit: qui eos ī alpib⁹ poſitos ꝑtim
inedia et frigore ꝑtim armis oppreſſit. Dul
cinus aūt et Margarita viui capti mēbra-
tim lacerant: eorūq̃ oſſa cōbuſta diſſipanť
Reſcitū ē eodē fere tempe eſt: templarios
olim chriſti milites a nr̄is ad ſaracenos de
feciſſe. Hāc ob rem interfecti illi ſunt: q cō
ꝓdēdi putuere: eorūq̃ bona ꝑtim Rhodijs
militib⁹: q inſulā pauloante occupauerāt:
ꝑtim vō nouis religioīb⁹ ſunt attributa.
Iudeos ē Philipp⁹ rex Frācie cū ſinglis ve
ſtimētis e ꝓuicia ſua deiecit: direptis eoꝝ
bonis ob maleficia quedā ⁊ auariciā. Ve-
rū cū nō ita multopoſt Albertū imperato
rē Johānes ex fratre nepos interfeciſſet:
oēs fere ciuitates ciſalpine Gallie domi
nos ſibi eos delegere: q̄s antea capitaneos
habuerāt. Capitaneos em̄ ꝓfectos vrbiū
vocāt: vt Verona ſcaligeros. Mantua paſ
ſerinos. Patauium carrarieſes. Eſtenſes
aūt iam pridē dn̄atu. Ferrarie potiebanť:
ſed tūc potiſſimū Mutinā in ꝑtatem ſuam
redegere. Nec indignat⁹ eſt Carol⁹ ſecun-
dus neapolitanus rex Beatricē filiā Azo
ni. marchioni eſtenſi ī vxorē tū collocare.
Verum Friſcus eius fili⁹ nouercā ſibi ſu-
perinductam cernēs: patrē in carcerē cōie-
ctum necat. Ferrariaq̃ potiť: impetrato a
venetis auxilio ad expugnādū Thedaldū
caſtellū (ita accole vocant) ponti impoſitū
Tum vō cardinalis cognomēto Pelagu-
ra: Bononiā a Clemēte miſſus venetis ſb
anathematis pena imperāt. vt a re ferrari
enſi abſtineant. Optabant quidem ferrari
enſes ipi ditioni eccleſiaſtice ſubeſſe. Hāc
ob rem veneti maturandū rati: caſtellū die
noctu oppugnatū tandē capiūt: quo facto
Friſcus ipe vindicte cupidus: dimidiam
Ferrarie partem incēdit: potiſſimū vō eoꝝ
domos: qui reb⁹ nouis ſtudere videbāť. At
ciues tantam iniuriā nō diutius laturi: ſu-
ptis armis Friſco dominatu eiecto: vnetiſ
ſeſe dedunt: cum cernerent ſe ab his egre-
gie defendi poſſe: quare Pelagura indigna
tus: crucesignatos in venetos et ferrarieſes
vnde quaq̃ ꝓpere ad ſe vocat. Clemens vō
cognita venetoꝝ cōtumacia et regnādi cu-
piditate: eis anathemate notatis ſacra inť
dicit ꝑ ſeruiſq̃ direptis eoꝝ bonis vbicun
q̃ locoꝝ reperirēť haberi iuſſit. Quam ob
rem gens ipa mercature admodū dedita: ⁊
in Anglia et in gallia maxima incommo-

da ꝑpeſſa ē. Alios ꝓterea cardinales in he
truriā bellis tumultuātē pontifex miſit: q
Roberto Calabrie duci Florentinis ac Lu
cenſib⁹ reliquiſq̃ ꝓuincie populis mādarent: vt oppugnare Piſtorium deſiſterent.
Paruere tum oēs ꝓter Florētinos ⁊ Lu
cenſes: quare his ē a ſacris interdictū eſt.
Verū abeunte Roberto Auenionē ſalutā-
di pontificis cauſa. Piſtorienſes diutino
bello fatigati deditionē tādē fecere. Capte
vrbis Florentini et Lucenſes menia euer-
tunt: foſſas complent: agrū ſibi diuidunt: a
ſanguine tamē ciuiū temperatū ē. Solū vr
bis vtriq̃ populo ꝯmune remanet. Quod
quidē florētini nō ita multopoſt cōtra fede-
ra inter ſe ⁊ Lucēſes inita occuparūt: du-
cto circūquaq̃ muro: elimatiſq̃ foſſis. Idē
preterea vt oīa circūquaq̃ tutiora habe-
rent. Vicianū gentis Vbaldine caſtellū in
agro Mugellano poſitum emptū pecunia
diruunt: in planoq̃ haud longe Scarpa-
riam: vt paucis ante annis ī valle arni Ca
ſtelfrancū et ſctm Johānē cōdūt. Miſſus
tū qdē ī hetruriā Neapolio cardialis vrſi-
n⁹: q res ipas cōponeret: ſpret⁹ a florētinis
et Lucēſib⁹ eo ire ꝓrupit: vt anathema ⁊ ī-
terdictū pblice ꝯtinuaret. Hāc ob rem Flo
rētini clerū ipm grauiſſimis exactoīb⁹ diu
multūq̃ vexarūt. Vſi ꝓterea hac ſeuitia ſūt
nam Curſiū Donatū ciuē egregiū ⁊ de re-
pu. benemeritū interfecere: qr Hgurionis
Fagiolani filiā in vxorē duxerat: adeo nobi
litatē odio habebat. Verū cū poſtea Pela
gurā legatū in recuꝑanda Ferraria caſtel-
loq̃ thedaldo a venetis occupato iuuiſſent
a pontifice in gratiā recipiūť mileſimoter
cēteſimonono. Eodē vō anno Carolo ſecū-
do rege neapolitano mortuo fili⁹ Robert⁹
in regnum a pontifice miſſus: Bononiam
ad Palagurā proficiſciť: quē ſtatim eccle
ſie nomine tumultuanti Ferrarie prefecit.
His aūt neapolim iturus Degum Catela
num virū inſignē cū cohorte equitū in preſi
dio reliquit. Qui vbi cōtinere Ferrarien-
ſes verbis et minis in officio nō poſſz: equi
tes ex arce in ciues dimiſit: quoꝝ de nūero
multos certe trucidauit. Ad octo nāq̃ ⁊ vi
giniti ex optimatib⁹ Eſtenſiū dominatū ap
petentes necauit. Eodē vō tempore Hein-
ricus Lucēburgēſis a Germaīs impator
electus: hac qdē lege a pōtifice ꝯfirmať: vt
inter bienniū coronā Rome habitur⁹. ytaliam ingrediať. Hoc aūt aīo id egerat pō-
tifex: vt impatoris aduentu motus ytalici
comprimerentur. Imperator itaq̃ oīa ſe

factur̄ pollicitus: oratores ſtatim in Ita
liã ad populos ⁊ ꝑncipes mittit: maxime
vͦo ad florẽtinos: q tum aretinos vexabant
petitq̃ vt ſibi ⁊ exercitui ſuo hoſpitiū in vr-
be parent: ac vexare aretinos deſinant. Re
ſpondere tū florentini tantū quidem princi
pem impudenter agere: q barbaros in Ita
liam ducere conet̃: quã ipſe imperij cauſa
a barbaris tueri debẽt. Aretinis ꝑterea im
patorẽ ipm nõ bñ ↄſulere: quos ſciret guel-
phos quidẽ ciues ſuos expuliſſe: exules ei
ab impatore inſtitui ↄſueuiſſe ⁊ extorres re
tineri. Ferunt tū Dantẽ florentinos cecos
appellaſſe: ꝙ imperatori tã inſulſe r̄ndiſſent
quo certe nil poterat eſſe magis a repub.
ſua alienū: maxime aūt tanto ꝑncipe cum
tãto exercitu hoſtili aĩo aduentante. Alios
ſiquidẽ eis dabant Roberti regis promiſ-
ſa: q in regnū ꝓficiſcens factõis guelphe
defenſorẽ acerrimū vbiq̃ ſe futurum polli-
cit⁹ erat. Impator autẽ ad taurinos alpes
trãſgreſſus i plana deſcendẽs: oĩes fere ci
uitatū ꝑncipes honoris cã obuios habuit.
Due tū ꝑerãt mediolani factões: q̃rū alte-
ra turrianoꝝ: altera vicecomitū habebatur
Guelphis ꝑerat Guido Turrian⁹ ꝑplĩ ca-
pitane⁹: vt gẽtis vocabulo vtar: gibellinis
vͦo Mafe⁹ vicecomes. Verit⁹ aūt Guidone
vicecomes henrici grã ob factõẽ ꝑoccupa
ret: ↄtracto exercitu in agro mediolanenſi
caſtra ponit viſur⁹ (vt ipſe dicebat) q nã vr-
bem ſe inuito ingrederent̃. Tum vͦo Ma-
feus nūcijs impatorem ipm prope Medio
lanū vocata ad vrbẽ (vt ipſe dicebat) ipĩ ro-
mani domiciliū. Henric⁹ itaq̃ copias vrbi
admouẽs: magnos tum quidẽ tumultus in
greſſo iam Guidone ↄcitauit: q̃s ſtatim re-
bus hoc modo ↄpoſitis repreſſit: vt Guido
Vercellis potiret̃: Mafeus vͦo equitum ſu
orū dux ⁊ ꝑfectus haberet̃. Potitus Me
diolano imperator oẽs fere ciuitates ſtati i
deditionem accepit: ꝑter alexandrinos. Co
ronã itaq̃ ferreã mediolani accipiẽs: quã
modo etiã ꝯ more cape debuerat tãta ciues
impẽſa vexauit: vt ḡuata onẽ plebs q̃ liber-
tatẽ ſꝑabat arma ſūpſerit. Tū vͦo germaĩ
cū ab vtraq̃ factiõe ſuos cedi viderẽt ex ſb-
urbijs vrbẽ ingreſſi factionum capita ad ſe
vocãt. Galeatius autẽ Mafei vicecomitis
fili⁹: relicto domi genitore: cū magna clien-
tū manu ad impatorẽ ꝓficiſcit̃: oñditq̃ tur
rianos tyrãnidẽ vrbis affectãtes tãtum tu-
mult⁹ ↄcitaſſe. Hãc ob rẽ germani cū gibel
lina factõe i vnū ↄueniẽtes: turrianos non
nihil apͦd plateã ſcẽe marie noue reſiſtentes
ab vrbe pellūt: q Guidone ſuadẽte Vercel-
las populariẽ petūt. Ex hac aũt factõe ad tri
ginta inteſecti referunt̃: q̃rū de nūero q̃tuor
turriani fuere. Mouẽs deinde in cremonẽ-
ſes ⁊ cremonẽſes henric⁹: q gibellinos eie-
cerãt guelphos ad ſuppliciū vocat: ſꝫ libera
cremonẽſiū deditio henricū mitiorẽ reddi-
dit. In cremẽſes aliq̃ntulū ſeuitū ẽ: ⁊ eorū
menia fundit⁹ euerſa ſunt. Parmẽſes autẽ
timore ꝑculſi: q Giberto Corrigia ſuadẽte
rubeos in vrbẽ acceperãt: pulſis guelphis
impatoris vicariū recipiunt. Tutati ſunt
aliquãdiu ſe brixiani: verꝫ cū acriter ab hẽ-
rico oppugnarent̃ noctu ad mõtana ↄfugiẽ-
tes: vacuã cultorib⁹ vrbem reliq̃re. Ingreſ-
ſi itaq̃ germani vrbis menia confeſtim de-
moliūtur. His aūt vicinorū calamitatibus
perterriti mantuani: veronenſes: vicentini
patauini: taruiſini: veneti: mãdata impato
ris ſtatim fecere. Placentini q̃ꝫ pulſo Al-
berto ſcoto guelphoꝝ duce: impatoris ꝑfe-
ctū ſuſcipiunt. Compoſitis itaq̃ hoc mo-
do Ciſalpine Gallie reb⁹ impator: Ama-
deo Sabaudie comite piſanoꝝ genuenſiū
q̃ oratorib⁹ ſubſeq̄ntib⁹ ꝑ placentinos iter
faciens Genuã ꝓficiſcit̃. Quo etiam non
ita multopoſt applicuere et legati Roberti
Neapolitani ⁊ Federici ſiculi regis: illi ſi-
mulatam: iſti verã amicitiã pre ſe ferentes.
Nam Robertus rex Mareſcallū ſuū cum
duobus milibus equitum in hetruriã mi-
ſerat: q florentinis ⁊ lucenſibus: ſi opus vi-
deretur contra imperatorem auxilio eſſent
Verū henric⁹ Piſas claſſe delat⁹ premiſſis
terreſtrib⁹ copijs maximis incõmodis lucẽ
ſes afficit. Libuit hacten⁹ cõmemorare hec
incõmoda ytalis illata: quorū oĩs culpa
a q̃buſdam in Clementem transfertur: qui
Henricum impulerit cū exercitu Italiã in
gredi. Sūt tamẽ qui ſcribant id ex vtilitate
ꝓuintie a Clemente factū ob inteſtina ma
la: que quottidie cū magna hominū cede in
vnaquaq̃ ciuitate: imo in quouis paruo
etiã caſtello committebantur. Cedebantur
ciues: necabantur ſenes: allidebant̃ infan-
tes: nec vllus crudelitatis mod⁹ inerat. vñ
Clemẽti placuit: qͦd ſcriptū apud Homeꝝ
eſt: vnus ſit ꝑnceps ad quem oĩa referan-
tur. Henricus autem Romam verſus iter
arripiens cū q̄ngentis equitib⁹ Lodouicū
Sabaudiẽſem Amedei filiū ꝑmittit: qui
certe apud Stephanū Colūnam non lon-
ge a lateranẽſi palatio diuertẽs: magnum
Vrſine factõni timorẽ iniecit. Hẽric⁹ tamẽ
Viterbiū ꝑmo inde Romam veniẽs: eſſu-

ſo obuiam bonorato quoqȝ cũ vrbana mul-
titudine ꝓbenigne ſuſcipit. Coronatus de-
inde a tribus cardinalibus romanos oẽs
in verba ſua (vt mos eſt) iurare compulit.
Edito ingenti cõuiuio cui om̃es ciuitatis
ꝓceres (exceptis dũtarat vrſinis) interfue-
re. Ne tñ in tanta celebritate quicꝗ̃ tumul-
tus ob concitatas hoim mentes oriret̃ mi-
lites ſuos in theatris thermis locisqȝ mu-
nitis ꝓ ſtatione collocauit: quibꝫ preſidijs
adeo cõfiſus: vt auſus ſit etiã tributũ inſue-
tũ a populo exigere. Qua ex re om̃es vtriuſ-
qȝ factionis ciues ad vrſinos confugiũt: q
edes ſuas prope Tyberi et Hadriani pon-
tem ſitas validis preſidijs cõmunierãt. Tũ
v̀o iperator ira ꝑcitus ſagittarios nauales
a piſanis miſſos i vrbẽ cõtra romanos vo-
cat: q̃s certe nil t̃ſe metuẽtes Johãnes Ro-
berti regis frater: q ſuas nauales copias
ſub Auentino collocauerat: facile in fugaȝ
vertit. et intromiſſo equitatu haud longe i
ſtatiuis collocato: populo romano adiuuã-
te imꝑatorẽ ipm̃ Tybur abire coegit. Diſ-
ceſſit et Johannes Roberti frater cardia-
liũ iuſſu: vrbemqȝ pacatã reliquit. Heinri-
cus aũt Peruſio iter faciẽs: cũ Aretiũ ꝑue-
niſſet Robertũ regem maieſtatis reũ facit
citatũqȝ nec apparentẽ regno priuauit: im-
probante eã rem Clemente: q̃ i loco nequa-
q̃ idoneo tantã rem nec ad ſe ꝑtinentẽ pere-
giſſet. Pontificis em̃ ꝓpriũ eſſe dicebat re-
gnũ Sicilie cis et vltra Farũ dare ⁊ adime-
re: mouens Aretio imꝑator in florentinos
et lucenſes cũ Roberto ſentientes copias
ducit. Verũ cũ vrbem oppugnare nõ poſſet
occupato Bonitio eodemqȝ munito ſenen-
ſibus bellũ indicit: q auare nimiũ ac mali-
gne cõmeatus ei ſubmiſtrabãt. At v̀o cum
egrotare cepiſſ;: ad Macereti balnea ſe cõ-
tulit: vñ m̃lto imbecillior q̃ antea ad Bõ-
cõuentũ redijt. vbi poſt aliq̃t dies morit̃ nõ
ſine ſuſpitõe dati a florentinis veneni: ſub-
ornato pollicitatõibꝫ et premijs monacho
quodã: qui ei eukariſtiã veneno illatã dede-
rat: vt nõnulli ſcribũt. Piſani aũt mortuo
imꝑatore florentinoꝝ potentiã veriti Vgu-
cionem Fagiolanũ ducẽ ſibi ac tyrãnũ deli-
gũt: qui paulopoſt ab eq̃tatu cuȝ Heinrico
militare ſolito adiutus: lucẽſes agris mul-
ctatos i poteſtatẽ ſuã redegit. Clemẽs v̀o
ad cetera mala que ytalia patiebatur: au-
dito incendio baſilice Conſtantiniane vehe-
mẽter indoluit: pecuniaſqȝ clero ac populo
romano miſit ad templũ reſtituẽdũ: licȝ eo
anno tanta caritate et penuria rerũ labora-
tũ i regno ſit: vt vix ad cibũ et potum ſatis
pecuniaꝝ haberet. Que quidẽ mala et fre-
quentes eclypſes ſolis cometeqȝ portende-
bant: et ipã peſtis qua fere vbiqȝ tum labo-
ratum eſt. Clemens autẽ cum animum ad
cõponendum eccleſie ſtatum adiecisſet: ſa-
cris ordinibꝫ ter habitis et pleroſqȝ cardia-
les viros optimos creauit: et tribus conci-
lijs diuerſis in locis varijſqȝ temporibꝫ ha-
bitis. multa prudenter et mature egit. Nã
et Dulcini ſectaȝ eccleſiaſticos impugnan-
tem: vt dixi: perdomuit: et templarios ſu-
ſtulit in maximos errores ꝓlapſos: chriſtũ
ſcilicet abnegantes eorumqȝ bona hieroſo-
limitanis militibꝫ addixit: et regi Francie
ad Pictauium quedam inhoneſta petenti
quominus id impetraret reſtitit: nam et
damnari Bonifacium et abſolui Nogare-
tium ac Sarram petebat. Primum certe
nunꝗ̃ obtinuit: ſecundum poſtremo impe-
trauit: pollicente Nogaretio ſe iturũ peni-
tentie gratia contra ſaracenos: quam ex-
peditõem Clemẽs ipſe maxime quidẽ opta-
bat: vt ex eius concilijs apparet. Preterea
v̀o et Celeſtinũ quintũ approbatis eiꝰ mira-
culis in ſanctos retulit ſub nomine Petri
confeſſoris: ⁊ librum Clementinaꝝ a ſe cõ-
poſitum in viennenẽſi cõcilio edidit. Dein-
ceps v̀o varijs egritudibꝫ afflictatus: nunc
eñ dyſenteria: nunc ſtomachi ac laterũ do-
lore cruciabatur. octauo Pontificatus ſui
anno: menſe decimo: die quintodecimo mo-
ritur. Vacat tum ſedes annis duobꝫ: men-
ſibus tribꝫ. diebus. xvij. dum non ſatis int̃
cardinales conſtet: queȝ potiſſimũ deligãt
Nec minor quidẽ diſcordia inter electores
imperij tũ fuit mortuo Heinrico: cũ alij Lo-
douicũ bauarie. alij Federicum auſtrie du-
ces ꝓponerent. quibꝫ inter ſe ꝑlio cõcurren-
tibꝫ. ſuperato Federico tanta ſuꝑbia Lo-
douicꝰ elatus ẽ: vt abſqȝ auctoritate roma-
ne ſedis et imperatorẽ ſe appellauerit. ⁊ ita
vicecomitibꝫ i Ciſalpina fauerit: vt Medi-
olano potiti ſint: quo ei facilius Romam
proficiſci liceret ad coronam aureã: vt mos
eſt: accipiendã. Tum v̀o hetruſci om̃es ac
maxime guelphi trepidare ceperũt: q̃ cer-
nebant Lodouicũ imperatorem om̃ia im-
perij iura adiuuãtibꝫ vicecomitibꝫ et Vgu-
cione Fagiolano piſanoꝝ et lucenſiũ tyrã-
no breui repetiturũ. Hãc ob rẽ ⁊ Guidonẽ
Petramalã ep̃m aretinũ ac dñm: ⁊ Phi-
lippũ tarẽtinũ ꝑcipẽ Roberti regis frẽm
i ꝑtes ſuas pollicitatõibꝫ ⁊ mũeribꝫ pelle-
xere. Multũ ei Philippus equitatu et di-

ſciplina rei militaris tum valebat.

Johes.xxij.

IOhannes vigeſimuſſcd͠us: Ja-
cobus Caturcẽſis antea vocat⁹
ep̄us portuẽſis: poſt longã vigi-
titriũ cardinaliũ altercatõem Lugduni põ
tifex creat⁹ nonis ſeptembris in eccl'a cathe
drali coronaz pontificat⁹ accepit. Inde v̓o
Auenionẽ cuz curia ꝓfectus octo cardina
les in ieiunijs q̃tuor tꝑoꝝ aduent⁹ dñi crea
uit: quoꝝ de nũero fuit Jacobꝰ caturcen-
ſis ei⁹ ex ſorore nepos: ⁊ Johãnes caietani
tituli ſcti Theodori dyaconus cardinalis
e gente vrſina. Preterea v̓o in ſctos ꝯfeſſo-
res retulit Lodouicũ ep̄m toloſanũ quõdã
Caroli regis Sicilie filiũ. Sũt tñ q̄ B Bo-
nifacio octauo aſcribãt: vt antea dixi. Ab-
dicare aũt ſe ep̄atu ⁊ ſacerdotõ ꝯpulit vgo
nẽ caturcẽſez ep̄m ꝓuatũ oĩbꝰ pontificalibꝰ
inſignibꝰ anulo: mit̃: cappa: pileo: camiſia-
q̧ romana. Priuatũ aũt degradatumq̧ (vt
iſtoꝝ vocablõ vtar) ac curie ſcl'ari t̃ditũ oi
bus cruciatibꝰ coactũ eẽ vitã cuz morte cõ
mutare q̄ in põtificẽ ꝯiuraſſet. Eccl'iaz v̓o
toloſanã: quã vnice dilexit ad archiep̄atuz
trãſtulit: cui⁹ q̄dẽ caſtella ſex i ciuitates ere-
xit: vt hr̄et archiep̄s toloſon⁹ q̄bꝰ cũ digni-
tate p̄eſſet. Dyoceſes q̧ archiep̄atui Nar-
boneſi aſcripſit: limoſaz ⁊ abbatiã ſcti Po-
tij. Adeo p̄terea rebꝰ nouis põtifex ip̄e ſtu-
duit: vt ⁊ ſimplices ep̄atus bifariaz diuiſe
rit ac diuiſoe in vnũ redegerit: ⁊ abbatias
in ep̄at⁹: ⁊ ep̄at⁹ in abbatias viciſſim tran-
ſtulerit: ac ꝯſtituta pri⁹ i aliã foꝛaz trãſtulit
hac tñ ꝗtitudie vſus ẽ: q̄ clemẽtinaꝝ editõ-
nẽ ꝯfirmauit: mãdauitq̧ doctoribꝰ oĩbꝰ pu-
blicoꝝ gymnaſioꝝ: vt libꝝ ip̄m publice le-
gerẽt. Ordinẽ aũt gratidimõtenſez ꝗrundaz
improboꝝ factionibꝰ labefactatũ i melioꝛẽ
formã redegit: amputatis his q̄ ordini ob-
eſſent: additiſq̧ inſtitutõibꝰ q̄buſdã: quibꝰ
tãta religio ꝯſtaret. Cũ v̓o Ceſar auguſta-
naz eccl'iaz admodũ diligeret eã i metropo
litanam erexit: q̄nq̧ cathedralibꝰ eccl'ijs ex
vndecim q̄ tarraconẽ ſi ſubſũt huic aſſiĝtis
Inſtituit ⁊ nouũ ordinẽ militũ: qui milita-
re ſub xp̄o dicerent in luſitania (q̄ Portu-
galia dicit̃) q̄ ſaracenis reſiſterẽt: beticã et
apbricã incolẽtibꝰ. Betica apud antiq̄s ca
p̄s hiſpaie dicebat̃: q̄ ad mare medit̃rane-
um vergit nr̄is tp̄ibꝰ grate nomẽ optinens
a cocco: vt arbitroꝛ. q̄ ea p̄s hiſpanie mari-
me abũdat. Coccũ aũt nũc granã vocãt: vñ
lane inficiũtur. Hui⁹ aũt ordinis: quẽ dixi
mus a põtifice ꝯſtitutũ. caput i marino ſyl
uẽſis dyoceſis oppido repoſitũ ẽ: militibuſ-
q̧ oĩa bona templarioꝝ ãnuente rege Por
tugalie ꝯceſſa ſunt: q̄ liberius militie xp̄i va
carẽt. Cui⁹ cenſor ⁊ moderatoꝛ ẽ abbas al-
cobaſiani monaſterij ciſtercienſis ordinis
vlyxiboneſis dyoceſis: q̄ ⁊ ꝯſcribendi ⁊ ex-
auctorãdi militez facultates hꝫ. Deinceps
v̓o duos Thomas in ſctos retulit: thomã
ſcꝫ ep̄m herferdẽſez virũ nobilẽ genẽ: ꝓba-
tũ moꝛibꝰ: doctria inſignẽ: miraculis clarũ
et thomã Aquinatem ordinis ſcti domini-
ci doctorẽ p̄cellentez: de cui⁹ vita et ſcriptis
multa ſupius ãnotauim⁹. Creatis deinde
ſeptem cardinalibus ſcd͠a ordinatõne: mil
leſimotercẽteſimouigeſimoſecundo ſtatim
edictum ꝓpoſuit: quo eos declarauit ꝑtina
ces ⁊ hereticos: q̄ affirmarẽt xp̄m eiuſq̧ di
ſcipulos nihil priuati vel habuiſſe: qd̄ certe
nõ multũ cũ ſac̃ ſcripta ꝯuenit: q̄ multis in
locis teſtatur xp̄m eiuſq̧ diſcipulos ac ve-
ros imitatores nil proprij habuiſſe: vt illud
euangelij: q̄ nõ vendiderit oĩa: que habet: ⁊
pauperibꝰ dederit nõ poteſt eſſe dign⁹ me⁹
diſcipulus. Preterea v̓o hereticum puta-
uit eẽ: ſiquis affirmaret ip̄is diſcipulis vẽ-
dendi: donandi: teſtandi acq̄rendi ſuopte i-
genio ius non competere: q̄ ad religionem
euntes in alterius arbitriũ tranſeant: vñ-
fit vt domini mancipia non ſibi: ſed domio
acquirãt: vel acquiſita prius ex arbitrio et
mandato eius pauperibus diſtribuãt. Ha
rum autem inſtitutionum litteras apoſto-
licas ad Gymnaſia publica tranſmiſit: ne
amplius ſcolaſtici ea de re diſputare aude-
rent. Damnauit preterea gloſulam quan-
dam fratris petri ordinis minorũ: q̄ ꝯuen-
tũ quẽdã tercij ordinis ad imitãdã xp̄i pau
ꝑtatẽ animauerat: quoꝝ de nũero m̄lti dã-
nati et exuſti fuere. Habita p̄terea ꝯſtituti
one: vt eoꝝ vocabulo vtar. decem cardina-
les creauit: inter q̄s Johis columne et fr̄is
Mathei e gẽte vrſina ordis p̄dicatoꝝ ratõ
eſt habita. Duꝫ hec a põtifice agerẽtur: flo
tinus exercit⁹ ingẽti clade nõ lõge a monte
Catino ab vgucione fagiolano ſupatus ẽ.
Vcꝝ lucẽſes nõ diuti⁹ tyrãnidẽ vgucionis
laturi capta occaſione. Neriũ ei⁹ filiũ vrbe
eijciũt: dũ Caſtruciũ viruꝫ domi nobilem ⁊
manu ꝓmptum: quẽ in carcerẽ cõiecerat ob
p̄dã ex hoſtibꝰ captã ad ſuppliciũ duc̃. Pul
ſus itaq̧ luca Neri⁹ p̄rez in lucẽſes ꝯcitat:
cui q̄dez ex vrbe i hoſtẽ ꝓcẽti piſani ſtatim
clauſere portas. Is aũt cũ filio ad malaſpi

nas cõfugiens temptato ſepiꝰ ac fruſtra ad
tyrãnidẽ reditu: tãdẽ ĩ flãminiã ſolũ pater-
nuꝫ pontifice iubente rediit. Atqꝫ ita Ca-
ſtrucius ab extrema calamitate ad ſummã
felicitatẽ ꝑducit̃: e carcere eĩ ad dñatũ ciui
tatis lucẽſis traductꝰ ẽ. At vͦo pontifer ĩtel
ligẽs ⁊ eſtẽſes pulſo p̄ſidio eccl'iaſtico oĩo
Ferraria: et vicecoĩtes adiuuãte Lodouico
bauaro Mediolano potitos eſſe. Omiſſis
(vt ipſe dicebat) ad tẽpꝰ eſtenſibꝰ vicecomi-
tes interdictis notauit: magis ĩ Lodouicũ
q titulos ĩperij ſibi vſurpabat: ꝙ̃ ĩ vicecomi
tes ĩuectꝰ. Eodẽ qꝫ tp̄e gibellini genuẽſes a
cõciuibꝰ ſuis guelphis pulſi adiuuãte Ro-
berto rege: cuiꝰ p̄ſati ciuitatem cõmiſerant
Sauonam populariter migrauere. Hos
poſtea etiã extorres bello inſequẽs Rober-
tus: dũ in gallias traijcit vna cũ ſauonenſi
bus in p̄tatẽ ſuã redactis: aliq̃diu male ha
buit. Põtifer aũt intelligẽs diſceſſu Rober-
ti guelphos vbiqꝫ opprimi. Carolũ Valeſij
comitẽ Francie regis Philippi filiũ in yta
liam mittit: qui guelphis p̄ſidio eſſet: ⁊ his
potiſſimũ qui apud Vercellas cum turria-
nis erant vrbis ditione potitis. Verũ ſup-
ueniente Lodouici imp̃atoris iuſſu Galea
tio vicecomite ante aduentũ Caroli turria
ani Vercellis pellunt̃: eaqꝫ vrbs in poteſta
tem vicecomitum redigit̃. Potitur et Ca-
ſtrucius nõ ita m̃ltopoſt Piſtorio: vt Gui
do Petramala pauloante Typherno: flo-
rentinis aduerſantibus. Sed Caſtrucius
Galeatij vicecomitis auxilio fretus: nam
Accium filium cum mille et quingentis mi
litibus ei auxilio miſerat: florentinos ma-
gna clade ſuperatos ad menia vſqꝫ perſe-
quitur. Tum vͦo pontifer videns in Baua
ro turbandi oĩa principium ineſſe: ei ſa-
cra interdicit more ſolenni: vt fieri conſue-
uit. Guidonẽqꝫ Petramalã poſt occupatũ
Typhernũ ſacdotio exauctorauit. Corto-
nã qꝫ a dyoceſi aretina ſeparatã ĩ ciuitateꝫ
erexit: creato Iohãne viterbiẽſi cortonien-
ſiũ ep̃o. Interĩ aũt Nicolaus eſtẽſis Ferra
rie dñs Argẽtam rauẽnatis eccl'ie oppiduꝫ
vi occupat: adiuuãte Paſſarino Bonacoſ
ſio vrbis Mãtue tyrãno q ſororẽ Nicolai
pauloante ĩ vxorẽ duxerat. Hi etiã iunctis
ſimul copijs bononiẽſes aggredi ſunt auſi
ſꝫ a Beltrãdo eccl'ie copiaꝝ duce ſup̃ati cũ
magno icõmodo abiere: nõ ita m̃ltopoſt a
põtifice anathemate notati. Ferrarie p̄te-
rea iterdictũ ſacris donec Argẽta redderet̃
Caſtruciꝰ vͦo adeo florẽtinos tũ vexabat ca
pto oppido ſigna: vñ freq̃ntes icurſiones in

eos faciebat: vt deſperatõe rex adducti Ca
rolum Roberti filiũ in dominũ vocauerint
Tum vͦo Iohannes pontifer Iohannem
vrſinum in ytaliam propere mittit: q florẽ-
tinos et guelphos omnes in Bauarũ con-
firmaret: iam alpes cum magnis exercitibꝰ
tranſeuntem. His aũt Romã iter facturus
primo Mediolanum proficiſcitur gibelli-
norum precibus motus. Verum cum acce-
pta ferrea corona pecunijs idigeret: atꝫ eas
a pp̃l'o exigere quẽ Galeatius tuebat̃ omni
bus vicecomitibꝰ in carcerẽ cõiectis: quatu
or ⁊ viginti ciues deligit: qui rempu. admi-
niſtrarent addito p̄fecto: quẽ ex gẽte ſua vr
bi prefecit. Bauarus tamen poſtea Caſtru
cij precibus motus vicecomites oĩes inco-
lumes dimiſit: dũ Luce eſſent: vbi imp̃ator
a lucenſibꝰ magna cum benignitate ſuſce-
ptus eſt. Inde vͦo abiens comitãte cũ mille
et quingẽtis equitibꝰ Caſtrucio Romã p-
uenit: vbi apud edes laterani iuſſu cleri po
puliqꝫ romani a Stephano colũna corona
tur. Preerãt tũ vrbi duo ex nobilitate rõna
q̃s romani imp̃atoris vicarios appellabãt.
Tũ vͦo cũ Nicolaꝰ comes alẽ collega abeẽt
Stephano ea ſors obtigit. Coronatꝰ ĩp̃ator
Petrum Corbarienſem ordinis minorum:
ex Reatino agro oriundum pontificem ſta
tim creat: Iohannis. xxij. emulum futurũ:
hominem quidem humili loco natum: ſed
doctum: et ad res agendas aptiſſimũ. Ha-
buit hic primo vxorem qua renuente ac re-
clamãte religionẽ ⁊ habitũ ſancti Frãciſci
ſuſcepit. Creatus itaqꝫ Pſeudo põtifer: ac
Nicolaus quintus appellatus: ab imp̃ato-
re et his q tũ cum eo aderant: vt verꝰ Chri-
ſti vicarius conſalutat̃. Creauit is qꝫ cardi
nales et ep̃os homĩes ſuipiꝰ cõſimiles. In
terea vͦo cum equites galli in preſidio florẽ
tinoꝝ relicti noctu iſidijs Piſtorium occu-
paſſent: Caſtrucium Roma abire cõfeſtim
cogunt: qui prio iũctis cũ vicecomitibꝰ co-
pijs Piſas Lucãqꝫ puenit. Inde vͦo in Pi
ſtoriũ mouẽs ciuitatẽ diu obſeſſaꝫ fame ad
deditõem tandẽ cõpulit. Subſequẽs auteꝫ
Caſtrucium cũ exercitu Bauarꝰ. Viterbij
antipapã reliquit florentiã oppugnaturus
quã fortaſſe occupaſſꝫ: ni Caſtrucio graui
morbo ex imẽſis laboribꝰ cõtracto mori ↄti
giſſet. Bauarꝰ tñ tãti accepti bñficij imme-
mor: eius filios Piſis ac Luca expulit: dũ
ĩ ciuitatibꝰ p̄ſidia diſponerẽt: vrbibꝰqꝫ ipſe
potitꝰ ẽ. Mortuo qꝫ eodẽ tp̄e Galeatio vice
comite eiꝰ filij ad Bauarũ cõfugiũt: hoĩeꝫ
rogantes: vt accepta grãdi pecunia quã ipſi

pollicebanť ſe in patriam remittat. Tum
ille pecunie admodū cupidus. Acciū in pa
triā remittens. Marcū frēm tandiu obſi-
dem apud ſe detinuit: q̄diu ei pecunie red-
derentur. Uerum Bauarus relicto piſis
antipapa Marcoq̄ʒ vicecomite. Mediola
nū pfectus: i Germaniā iturus nequaq̄ ab
Accio in vrbem recipiť paternaꝝ iniuriaꝝ
memore. Germani aūt milites q in hetru-
ria. Marcū vice comitē obſidem retinebāt
cognita homis virtute in ei⁹ verba iuraue
re: ex captiuo ducem creātes: q ſtati deden-
tibꝫ arcem caſtrucianis militibꝫ Luca po-
titus eſt. Uerum nō ita multopoſt abſente
Marco germani milites mutata ſentētia
Lucā vrbē cuidā genuēſi ex gēte ſpinola: q
multū claſſe valebat vendidere. Abeūte p̄-
terea in Germaniā Bauaro re oīni īfecta
ad iperiū ſpectāte. Bonifaci⁹ Piſanus co
mes rem gratā Johāni pōtifici factur⁹ An
tipapam Auenionē pducit: vbi i carcerem
piectus vitam cū morte pmutauit. Tū vͦ
pōtifex duabꝫ maximis curis liberatus: q
Antipapā e medio ſuſtulerat: q̄ʒ bauar⁹
in germaniā relicta ytalia abierat: inſtāte
Francie rege expeditōem in ſaracenos pro
mulgat īpoſitis decimis: q̄ Philippo ipi ad
expeditōꝫ ituro darenť. Ceperāt tū Lucaꝫ
florētini. vñ a militibꝫ boemicis ſtati expel
lunť. q̄s antea brixiani cōtra bergmates in
ytaliā accerſierāt: quoꝝq̄ʒ auxilio fretus
pōtificis legatus. Parmam Rhegiū Mu
tināq̄ʒ ceperat. His ať inita cū Johāne re-
ge Boemie amicicia oīmeꝫ rōem factionū
ytalicaꝝ repēte cōmutauit. Nā qbꝫ ponti-
fex et Boemie rex amici ac ſocij erāt: illis
Robertus ac florētini repēte aduerſabanť
nullo guelphoꝝ aut gibellinoꝝ diſcrimine
habito. Maſtin⁹ eñi Scala Uerone. Phi
lipin⁹ Gōzaga Mātue: carrarieſes pata-
uij: eſtenſes Ferrarie dñi amicitiā et ſocie-
tatē cū Roberto ineunt cui⁹ etiam auxilio
florentini adiuti Piſtoriū capiūt: dedētibꝫ
tñ vrbem qbuſdā ciuibꝫ nemineq̄ʒ aduerſā-
te. Interea vͦ marchiones eſtēſes ñ prius
ab interdicto eccleſiaſtico abſoluti ſunt: q̄
ferrarienſiū p̄cibꝫ fatigati argentā a ſe oc-
cupatā eccleſie Rauēnati reddidere. Hi tñ
auxilio ſcaligeroꝝ freti caſtellū ſancti Feli
cis agri mutinēſis obſidere icipiūt. Ueruꝫ
Carolo Boemie regis filio: Manfredoq̄ʒ
cognomēto pio carpi dño q ſocietatē ſimul
inierāt eſtenſes funduntur fugātq̄ʒ: ex eoꝝ
militibꝫ ad octingētos cecidiſſe ea pugna
cōſtat: multoſq̄ʒ ex nobilitate captos: mari-

me vͦ Nicolaū Eſtenſem Rainaldi mar-
chionis fratrē. Hac aūt oportunitate mo-
tus legatus bononienſis: cōparato ſatis
iuſto exercitu: cui et Galeotus Malateſta
ariminēſis: ⁊ Franciſcus Ordelaphus for
liuienſis: et Ricardus Mā fredus fauenti
nus. et Hoſtaſius Polentan⁹ Rauēnas p̄-
fuere. Ferrariā obſidet. Nā hi oīnes ſuaꝝ
ciuitatū dñatū pauloante occupauerāt cuꝫ
prius earūdē capitanei haberēť. Oppugna
bať tñ acriter Ferraria capto ſcti Antonij
ſuburbio: cū auxiliares copie a Philippi-
no Gonzaga: a Maſtino Scala: ab Uber
tino carrarieſi miſſe animū ad erumpēduꝫ
ferrarieſibꝫ dedidere: q et hoſtes fundūt: et
oīns fere duces capiūť. Captus ať Romā-
diole comes cū Nicolao Eſtenſi cōmutať:
reliqui deinceps incolumes ad ſuos remit
tūť: hac cōditione tñ: ne arma ampli⁹ ꝯtra
eſtenſes capiāt. Elat⁹ vͦ tāta victoria Rai
naldus Eſtenſis i agrū bononienſem mo-
uens longe oīnia populat⁹ a capienda vrbe
paululū affuit. Uenturū q̄dē i auxiliū lega
ti regē Boemie bononiēſes ſperabāt: et iā
eſſe i itinere dicebať: cū ſubito ei nūciatum
et Maſtinū Scalā Brixiā ac Bergomū i
deditōem accepiſſe: et Acciū vicecomitem
Papiam igreſſum arcē oppugnare. Hanc
ob rem ab inſtituto itinere diſcedēs relicto
Parme filio: cū aliquot cohortibꝫ Papiā
ipe pfectus: cum ſuperare munitōes vice-
comitis nō poſſet vaſtato mediolanenſium
agro: Parmam deinceps re infecta redijt:
vbi quoq̄ʒ intellexit Americū Caſtrucij fili
um Lucam amicoꝝ opera recepiſſe. Oppu
gnabatur tamē arx quam etiā rex accepta
grandi pecuīa lucenſibꝫ et americo reliq̄t
breui in germaniā iturus ytalicas factio-
nes pertesus. Nam vicecomites capta iaꝫ
arce papiēſi longe et late vires ſuas diffun
debant Mutine itaq̄ʒ et Rhegij impoſito
germanorū preſidio: cōmendataq̄ʒ Parma
Marſilio et Petro rubeo in Germaniam
abijt: celerē reditū cū maioribꝫ copijs polli
citus. Abeūte aūt rege bononiēſes ipi ad-
iuuātibꝫ florētinis. et Marchione Eſtenſi
pulſo legato i libertatē ſe vendicāt: ceſo tū
i vrbe tū i agris eccl'iaſtico p̄ſidio. Hāc ob
rem legat⁹ oi ope deſtitut⁹. Auenionē pfi-
ciſciť āno dñi milleſimotercēteſimoq̄rto et
trigeſimo: q̄ tpe eodē i loco Johānes ponti
fex moriť etatis ſue āno nonageſimo: pōti-
ficat⁹ vͦ decimonono mēſe q̄rto: relicta in
theſauris tāta vi auri quātā null⁹ aū ſe pō
tifex. Sepeliť ať i eccl'ia cathedrali cū ma-

gna funeris pompa. Sunt qui ſcribãt Pe-
trum Murroneũ: quondã põtificẽ a Iohã-
ne in ſãctos relatum: Gentilemqȝ Fulgina
tem et Dynũ florentinũ medicos inſignes
magnis premijs et honoribꝰ tum ab eo af-
fectos. Amator enim doctoꝝ viroꝝ eſt ha-
bitus.

Benedictus .xij.

Benedictus duodecimus: patria
toloſanꝰ ordĩs ciſtercieſis: Iaco
bus antea vocatꝰ: ſcẽe Priſce p̃
ſbiter cardinalis ſextodecio die poſt Iohã
nis mortẽ: Auenione põtifex creatus ſtatim
cẽſuras ĩ bauaꝝ a Iohãne factas: vt ĩ vſur
patorẽ impij cõfirmauit. Hac aũt rõe vacã
te impio ad arma oĩa reſpiciebãt: cũ vnꝰ
quiſqȝ quãtũuis ꝑuus dñs rape ex alieno
conaret. Scaligeri em̃ nõ cõtenti Verone:
Brixie: Bergomi dñatu: Parmã adimere
rubeis conabãt: Gonzaga Rhegiũ: Eſten
ſis Mutinã: florẽtini Lucã appetebãt. Ve
rũ cũ ſcaligeri potiri Parma nequirẽt acri
ter q in p̃ſidio erãt vrbẽ defendẽtibꝰ: maxie
vo germaĩs militibꝰ: q ſcaligero infenſi ha
bebãt: ĩ vicẽtinoꝝ exercitũ mouẽt: vñ re in-
fecta abeũte cum germanos milites abijſſe
Parma ĩtellexiſſent: eo ꝓfecti vrbe ſtatim
potiũt rubeis ĩpis eam dedẽtibꝰ. Nicolaꝰ
qȝ Eſtenſis Beatrice Guidonis Gonziagi
filia in vxore accepta ſoceri copijs adiutus
Mutinã capit Philippinꝰ item Gonzaga
ciuibꝰ ĩpis vltro dedẽtibꝰ Rhegiũ lepidi in
p̃tatẽ ſuã ſtati recepit. Tũ vo creſcẽte Ma
ſtini Scale potẽtia q et parmã ⁊ Lucam et
tauiũ dedẽte Vbertino Carraria ĩ p̃tatem
ſuã redegerat. Ad tãtũ dñatũ extinguẽduz
oẽs fere ytalie ꝑpl̃i ⁊ principes ſimul ꝯiura
rũt: maxie aũt veneti: et Luchinus viceco-
mes q Accio pauloãte mortuo ĩ dñatu ſuc-
ceſſerat. Cinxerũt Veronã obſidione vene-
ti Gonzaga Eſtẽſiſqȝ dũ Luchinꝰ alio ex-
ercitu Brixiã et Bergomũ ĩ ſuã p̃tatẽ redi
git. At cũ veneti timerẽt nedũ potẽtiã vniꝰ
extĩguere parãt alteriꝰ augerẽt. Paceȝ hac
cõditõe cum Maſtino Scaligero ineũt: vt
omiſſo patauio carrarieſibꝰ: dimiſſaqȝ Bri
xia ⁊ Bergomo vicecomiti: quas vrbes nu
per occupauerat: ĩpe Veronã Vicẽtiã Par
mã Lucãqȝ retinẽt. Diſplicuit vehementer
hec par florẽtinis ſocijs ⁊ aĩcis q potiri Lu
ca admodũ cupiebãt: ꝫ reiecta ĩ aliud tẽpꝰ
q̃rela tũ qdẽ reticuẽ. Põtifex aũt miſſo ĩ yta
liã legato: ſenatui ꝑploqȝ romão p̃ſuaſit: vt
ſenatoriã digtatẽ: q̃diu regio noĩe geſſerãt
ſuis tãdẽ ⁊ eccie auſpicijs admĩſtraret. Hac
ob rẽ ⁊ Stephão Colũne ſenatoria digtas
ĩ q̃nquẽniũ ꝓrogata ẽ: ⁊ college ãnui ei da-
ti ſũt Vex cũ põtifex Stephanũ ad ſe Aue
nionẽ vocaſſet: Vrſus Anguillarie comes
Stephani collega Frãciſcũ Petrarchã vi-
rũ eloquẽtiſſimuȝ: maxie autem vernacula
lingua rhitimiſqȝ vulgaribꝰ corona poeti-
ca in capitolio donauit aſtante populo om
niqȝ rõna nobilitate: ãno ſalutis milleſimo
tercẽtiſimo trigeſimooctauo. At Pontifex
veritꝰ ne vacãte impio ytalia ab aliq̃ exter
no hoſte ĩuaderẽt: Luchinũ vicecomitẽ Io
hãnemqȝ eiꝰ frẽm archiep̃m mediolanẽſem
Mediolani aliaꝝqȝ vrbiũ: q̃s poſſidebant
vicarios inſtituit. Eandem quoqȝ p̃tatem
Maſtino Scale Verone et Vicẽtie: Phi-
lippino Gonzage Mãtue ⁊ Rhegij: Alber
tino Carrarie Patauij: Obicioni Eſtenſi
Ferrarie Mutine Argẽte ſuo iure (vt ipſe
dicebat) tribuit: q vacãte ĩpio oĩs eiꝰ p̃tas
ĩ põtificẽ recidat Iheſu chriſti ſu ꝑni regis
vnicũ ĩ terris vicariũ. Obicioni tñ Eſtẽſi ꝫ
vectigal ĩpoſuit: vt q̃tãnis decẽ milia num
mũ auri eccl'ie romane p̃ſoluẽt. Semel aũt
toto ſui põtificatꝰ tp̃e ſex p̃ſbiteros cardia
les creauit: viros egregios nõ de ſua ſtirpe
(vt nũc fit) ꝫ vndequaqȝ ad tãtã digtatẽ vo
catos nõ ĩprobo tñ eos q ob cognatõz ⁊ af-
finitatẽ ad ſũmos digtatis g̃dꝰ erigũt: ſi tã
ta cõditõe digni ſũt. Tãte p̃terea cõſtãtie
fuit: vt dimoueri a recto vel vi vel p̃cario vl'
pollicitatõibꝰ nũq̃ potuerit. Bonos em̃ di
ligebat: ⁊ viciſſim malos ac ſceleratos apte
odio habebat. Cõponere item pacem inter
Philippũ Frãcie et eduardũ Anglie regem
ſepe temptauit ꝑ legatos ac fruſtra: qui ma
ximis cladibꝰ q̃ſepiſſime inter ſe concerta-
runt. Nam Eduardi claſſis ſupra ſcluſas
nõ longe a portu Flãdrie tanta vi cũ gallis
dimicauit et vicit: vt ad trigintatria milia
galloꝝ vna pugna interfecta referant. Põti
fex aũt rem ſepiꝰ temptatã omittẽs edes põ
tificias cum turribꝰ et pomeris inchoauit
ac p̃fecit: ſuoqȝ iuſſu impenſaqȝ baſilice ſã-
cti Petri tectum reſtituit: quemadmodum
epigrãma ad eius ſtatuam in eadem baſili
ca poſitam indicat. Moritur aũt pontifi-
catus ſui ãno ſeptimo: menſe tercio: die de-
cimoſeptimo. Multam vim auri nõ cogna
tis ſuis affinibus: ſed eccleſie reliquit Zo-
tum pictorem illa etate egregiũ ad pingen-
das martirũ hiſtorias ĩ edibꝰ a ſe ſtructas
cõducere ĩ aĩmo habuit. In morte aũt opti-
mi pontificis et doctiſſimi oẽs fere collacri
marũt: idqȝ in pompa funeris q aderãt fle
tibus et gemitu pre ſe tulere.

Clemens. vj.

Clemens ſextus patria lemonicē
ſis. Petrus antea vocat⁹: prio
monach⁹. deinde archieps rho-
tomagēſis: poſtremo pōtifex Auenione cre
atus eſt. Fuit aūt vir multe doctrine cōpoſi
teqꝫ eloquētie: liberalis in omēs comis et
pħumanus. Electus itaqꝫ nonis maij: mil
leſimotercēteſimoq̄drageſimoſecūdo: coro-
natur. xiiij. kal'. Junij. Sequētibꝫ vō ieiu-
nijs pōtificat⁹ ſui āno primo: octo preſbite
ros cardiales creat: dyaconos duos. ſcilꝫ
frēm ſuū monachū tutellēſis ꝓfeſſionis: et
Gulielmūē ex ſorore nepotē. Ex his pterea
q̄s p̄ſbiteros creauit vn⁹ ei affinitate cōiū-
ctus fuit. Sequēti aūt āno duos itē creauit.
q̄ꝝ alter erat ex altera ſorore nepos. Petē-
tibꝫ ſiqdē romais. vt quēadmodū Bonifa-
cius octau⁹ oli ꝯceſſerat: vt cēteſimo q̄ꝫ an-
no (q̄d ſeculū antiq̄ appellabāt: vnde ludi ſe
culares noiati ſūt) plenā pctoꝝ oīm remiſ
ſionē viſitātibꝫ limina aploꝝ Petri ⁊ Pau
li: quīquageſimo q̄ꝫ āno id facere libēter an
nuit: cū diceret etatē hoīm iubileū illū cētū
annoꝝ attigere nō poſſe. Verꝫ cū intellige
ret totā ytaliā i tumultu eſſe: ſolos Luchi-
nū et iohannē vicecomites vicarios Inſu-
brie ꝯfirmauit: de reliq̄s ytalie pricipibus
nll'a mētōe habita. Exiſtiabat ei ſolos vice
comites Bauaro reſiſtere poſſe i ytaliā (vt
ipe p̄dicabat) deſcenſuro: q viciſſim. vt par
pari pōtifici reddet i ditōne eccl'iaſtica ml'-
tos vicarios iperiali auctoritate ꝯfirmauit
Nā Johānē de vicourbis p̄fectū Viterbij.
Galeotū Malateſtā ⁊ frēs Arimini: Pen
ſauri Fani. Antoniū Feletrariū. Vrbini.
Nolphū et Gallaſiū frēs Callij. Alegretū
Clauellū Fabriani Bulgarutiū Mateli-
ce. Iſmedutiū ſcti Seuerini. Gētilē Varra
neū Camerini. Michaelē mōtis Milois.
Pongoniū Cigoli: Nicolaū Boſcaretum
Eſij: Guidonē Polētēſem: Rauēne: Frāci
ſcū ⁊ Synebaldū Foroliuij ⁊ Ceſenne. Jo
hānē Māfredū Fauētie dn̄os ꝯfirmauit: li
cet aū q̄dā ex his loca ipa pti vi: ptim beni
uolētia ciuiū adepti fuerāt. vt in benedicto
dixim⁹. Interi vō Freſcobaldi Florētini ci
ues admodū potētes a ciuibꝫ ſuis pulſi pi
ſanos ad arma concitant iniq̄ q̄dē tpe. Flo
rētini em̄ Parmā a ſcaligeris empturi tū
erāt: et ob eā rem filios obſides iā Ferrari
am miſerāt: q̄ngēta milia nūmū auri polli-
citi. Seq̄ſter em̄ ad ea rem cōficiendā ferra
rienſis ab vtroqꝫ electus ē. Verū cū floren-
tini alia ſup aliā clade: tū a piſanis: tuꝫ ab
eoꝝ ſocijs afflictati eſſent omittere tantam
emptōem coacti ſunt: ferre tn̄ auxiliū lucē-
ſibꝫ a piſanis obſeſſis nō omiſere adiuuan
tibꝫ eī ſocijs: copiaꝝ duce Malateſta ari-
minenſi cognomento vngaro: qui piſanos
a ceruicibꝫ lucenſiū armis quidē repulit.
Cum vō Robertus florētinoꝝ amic⁹ ſoci
orum calamitatibꝫ pmotus. Gualterium
quendā gallū Athenaꝝ ducēꝫ appellatuꝫ:
cū puo equitatu in Hetruriā miſit: q arti-
bꝫ exq̄ſitiſſimis deiecto Malateſta vt ipe-
rito belli duce: ita gratiā florentini populi
occupatus eſt: vt breui et copijs eoꝝ et vrbi
p̄ficeret: deiectis et extinctis oībꝫ magiſtra
tibꝫ. Hui⁹ q̄ꝫ fortunā iuuere aretini: q hoi
ſeſe ſtatim dedidē. At cū Acci⁹ corrigēſis
Parmā Vrbem quā ipe tueri nō poterat.
Obicioni Eſtenſi dediſſet philippin⁹ Gon
zaga bello ab ipo Obicione laceſſitus: cō-
parato exercitu in agro rhegienſi hoieꝫ in
uadēs collatis ſignis tāto impetu fundit:
vt fugiētem Ferrariā vſqꝫ pſecut⁹ ſit. Tuꝫ
vō Obicio deſperatōe rerū mot⁹ Parmaꝫ
ipam quā retinere nō poterat Luchino vi-
cecomiti tuendā tradidit: anno dn̄i milleſi
motercētiſimoſexageſimoſexto. Cum autē
florētini ferre Gualterij tyrānidem diuti⁹
nō poſſent: necarētqꝫ q̄ttidie multi: in eum
ob libertatē cōiurantes. Angelus Acciaio
lus vrbis epus ciues armatos in ep̄atum
ꝓpere ad ſe vocat: patriā in libertatē vendi
caturus. Quare tyrānus imparē ſe ciuibꝫ
vidēs epo ipo pacis ſequeſtre adhibito ico
lumis cū militibꝫ et rebꝫ ſuis decimo tyrā-
nidis ſue mēſe abijt. Verū plebs ipa ingra
ta vt ſp nobiles ciuitatis: q̄ꝝ cōſilijs et ar-
mis libertatē cōſecuta erat exules facit di-
reptis eoꝝ bonis edibuſqꝫ euerſis. Et ne-
q̄d deeſſet ad ptur bādā totā ytaliā. i regno
q̄ꝫ Neapolitāo magne diſcordie exorte ſūt
Rex em̄ Robertus ſine ſtirpe virili moriēs
Johannā filiā Andree nepotis ſui Caro
li regis Vngarie filio vxorē dedit. Neapo
lim em̄ illis diebꝫ adoleſcēs venerat. Verꝫ
Johanna hominē ſocordem peroſa: eum i
vrbe aduerſa p inſidias interimit. alteriqꝫ
fratueli nubit Lodouico olim tarentini pri
cipis filio. quem Roberti q̄ꝫ fratrem fuiſſe
cōſtat. Tū vō Lodouicus rex vngarie pri-
mi mariti frater tātū ſcelus vltur⁹. cū para
tiſſimo exercitu in ytaliā veniens. prio ſul-
monēſes reſiſtere auſos oppugnare adorī.
Interim aūt Rome creandoꝝ ſenatoꝝ ex
auctoritate apoſtolica cōmutata ratione.

Nicolaus rentij ciuis romanus publicus
ſcriba: vir quidem erecti ad libertatem ex-
celſiq; animi occupato armis capitolio tā-
tum ſibi beniuolentie et auctoritatis apō
omnes comparauit: vt facile quo vellet mē
tem populi Romani flecteret. Is autem
quo magis animos hominū commoueret
hoc titulo vſus eſt Nicolaus ſeuerus: et
Clemens libertatis pacis iuſticieq; tribu-
nus: ac ſacre romāe reipu. libator illuſtris.
Hec autem verborum pompam tantam de
ſe et admirationem et opinionem conci-
tauit: vt omnes italici nominis per legatos
pacem amicitiamq; ab eo petierint. Fuere
et quedam externe prouincie: que ad roma-
ni imperij gloriā renaſcentē: vt ipſe putabāt
reſpicerent. Sed parū inoleuit fucata glo-
ria: nam dum parti ciuium conſulit parti
aduerſatur: repente ex patrono tyrannus
eſt habitus. Hanc ob rem ſeptimo magi-
ſtratus ſui menſe ſponte ſua ignaris omni-
bus mutata veſte ꝑ obſcuram noctem Ro-
ma abiens ad Carolum Johannis filium
in Bohemiā proficiſcitur: quem Clemens
pontifex ob multarum linguarum littera-
rūq; peritiam in Bauari etiam contumeli
am ab electoribus in ceſarē deſigniari pau
loante fecerat. Captus itaq; tribunus a
Carolo et auenionem miſſus: pontifici do-
no datur. Ludouicus autem Sulmone pꝰ
longam oppugnationem potitus regnum
deinceps facile occupat: abeuntibus in pro
uinciam narbonenſem ob timorem Johan
na et adultero Lodouico: relicto ad regni
cuſtodiā duce Dyrachino Roberti regis
nepote: quem Carolus prelio ſuperatum ⁊
captum vltimo ſupplicio affecit. At vō cum
fere in tota ytalia peſte laboraretur carolꝰ
relicto ſatis magno preſidio: tercio menſe i
Ungariam reuertitur: eo maxime tempo-
re: quo Johannes archiepiſcopus magni
animi conſilijq; vir mortuo fratre Luchi-
no vicariatum mediolanenſem a pontifice
ſuſcepit. At Clemens retento in vinculis
Nicolao cardinales quoſdam Romā mi
ſit: qui ſtatum vrbis componerēt: ad quos
Franciſcus Petrarcha perſcribens eis ꝑ-
ſuadet: vt promiſcue ſenatores ad tollendā
ſeditionem ex plebe ipſa creent: cum non ſa
tis conſtet in ipſa vrbe Roma: qui ſenatorij
quiq; plebe ordinis ſint: ꝙ omnes fere pe-
regrini ſint et ignotis parētibꝰ orti. Decla
rati itaq; ſenatores ſunt: Petrꝰ ſarra colū
nenſis ⁊ Johannes Urſi filius. Quo qui-
dem tempore peſtis adeo triennio totā yta-
liā peruagata eſt: vt vix decimus quiſq; ex
milleſimo homine ſupfuerit. Nec id quidē
mirum cum ob iubileum contagione homi
num et multitudine vndiq; Romam cōmi-
gratum: ſqualore ſitu pedore omnia infice-
rentur. Uenere aūt tum in poteſtatem florē
tinorum Collis oppidum et Geminianum
Uenit et in poteſtatem archiepiſcopi medi
olanenſis Bononia ciuibꝰ ipſis vltro dedē
tibus. Quare pontifex commotus miſſo in
ytaliam legato florentinos et Maſtinum
Scalam in vicecomitem concitat. Sꝫ mor
tuo Maſtino archiepiſcopus canem gran
dem Maſtini filium omeſq; flāminine: he-
trurie gibellinos in fedꝰ amicitiāq; ſui pel-
liciens: Bernabone nepotem Bononiam
miſit: qui ciues in fide contineret. Interim
vō florētini nemine vetante piſtorienſes ac
pratenſes aggreſſi: eos tandem in poteſta-
tem ſuam armis redigunt. Uerum poſtea
ab archiepiſcopo vexati duce copiarū Jo
hanne Aulegio vir tum quidem ſe menibꝰ
tutati ſunt. Defeciſſe tum Anglare et Bur
gum ſancti ſepulcri eccleſie oppidum ad vi
cecomites conſtat. Pugnaſſe tum etiā legi
tur Genuēſes ⁊ venetos int̄ ſe bello nauali
in ꝙ p̄rio victi Genuēſes ſūt: mox victoēs ꝑ-
fecto claſſis Philippo Auria ⁊ Chiū iſulā
de venetis cepere: ⁊ Euboiā (quā Necro-
pōtū vocāt) magnis cladibꝰ vexarūt. Cle-
mēs aūt geri ytalie tandē ꝯſultꝰ Lodouicū
Tarētinū p̄cipē regē neapolitanū decre-
uit pacē cū vngaro iſtaurat. Urbē Auenio
nēſem a Johāna regina emit: eiꝰ ei p̄imo
niū hēbat. Perſoluit p̄ciū ꝓheudi ꝑmutati
one: tātūdē ei ⁊ eo ampliꝰ ob regnū neapo-
litanū eccl'ie Romāe debebat. At vō dum
Anglerianꝰ vicecomes Scarperiā i Mu-
gello obſidēt: Senēſes. Aretini. Peruſini
ſuis rebꝰ timētes nouā ſocietatē cū florenti
nis cōtra vicecomites ineūt. Sētire cū vi-
cecomitibꝰ Piſani apte nō poterāt ob Gā
bacurtos failiā potētē florētinis amicā: q re
ſiſtē vicecomiti neqūtes. Carolū īpatorē in
ytaliā vocāt. Hāc ob rē motꝰ pōtifex veritꝰ
ꝙ: ne ytalia ferro ac flāma vaſtaret: quēad
modū ſe facturū īpator mīabat: ⁊ vicoitibꝰ
Bononiā hac lege ꝑmittit: xij. milia nūmū
auri ꝗtānis eccl'ie ꝑſoluerēt. ⁊ pacē int̄ vice
comites ⁊ florētios ꝯpoſit his ꝯditōnibꝰ: vt
neut̄ iſtoꝝ Piſanoſ: Lucēſes: Senēſes Pe
ruſinos vexaēt: vtq; Burgꝰ ſc̄ti ſepulcri ec
cleſie obtēpaēt: libtatēq; Cortonēſiū viceco
mites tuerēt: pacē ꝙ: ⁊ fedꝰ ꝯponē int̄ Phi
lippū regē Frācie ⁊ Eduardū āglie ānixꝰ ē
ſ; fruſtra adeo erāt ad bellū aīmati in quo
Eduardus victor ceſis vigiti gallorum mi-
libus Caleſium vndecim menſibꝰ obſeſ-
ſum: vi tandem cepit. Eadē quoq; fortuna

ſuperātur Scotij ab his q Eduardi auſpi
cijs in Scotia tum militabāt. Pōtifex aūt
boni paſtoris officio functꝰ: cum foris pro-
deſſe chriſtiais nō poſſz: domi ecclı̃aſtico ſe
natu conſuluit. Aliquot enim preſtantes
viros in cardinales legit: maxime vero Egi
dium hiſpanū archiepz Tolletanū: Nico
laum Capociū Romanū ciuem: Raynal
dum vrſinū eccleſie Romane ꝓtonotariū
Nepotem ꝗꝫ ſuū huic numero aſcripſit: q
poſtea pōtificatū adeptꝰ ē: et Gregoriꝰ vn-
decimus appellatus. Sunt q ſcribant hūc
pontificē in ſctos retuliſſe Hiuonē preſbite
rum ⁊ cōfeſſorem Britanicū. Pontificatꝰ
aūt ſui anno decimo: menſe ſexto: die vige-
ſimooctauo milleſimotercenteſimoquin-
quageſimoſecundo mortuus Auenione ſe-
pelitur: adhibita a cardinalibꝫ qui tū ade
rant honeſta funeris pompa.

Innocentius .vj.

INnocentius ſextꝰ patria lemo-
nicenſis. Stephanus antea vo
catus: pontificij ciuiliſqꝫ iuris
vir cōſultiſſimus: ꝓcurator primo: mox epi
ſcopus Claramontanus: deinde cardina-
lis: pontifex tandē creatur: anno dn̄i mille
ſimo tercenteſimoquinquageſimoſecundo
decimoſexto kalēdas decembris. Fuit autē
vir integerrime vite: magneqꝫ cōſtantie et
ſeueritatis. Beneficia aūt eccleſiaſtica nō
niſi ꝓbatiſſimis ſacerdotibꝫ: tum vita: tū
doctrina dedit. Poſt vero coronatōem ſuam
multas reſeruatōes a Clemēte factas ſuſpē
dit: conſtituitqꝫ ſtatim: vt om̄es plati: om-
neſqꝫ q beneficia habebāt ad eccleſias ſu-
as ſub anathematis pena ꝓficiſcerent. Di
cebat em̄ oues paſcuas a ꝓprio paſtore: n̄ a
mercenario cuſtodiri debere. Impēſam ꝗꝫ
domeſticā que magna erat imminuit: fami
liam ſuā ad certum et honeſtū redigēs nu-
merū. Nec domi voluit niſi viros ꝓbatiſſi-
mos. Idem vt facerent cardiales acerrimo
edicto mādauit: dictitās ſuā ac oīm eccleſi
aſticoꝝ vitam ceteris exēplo eſſe debere ad
imitatōem ſaluatoris noſtri: cuius tota vi
ta ad inſtitutōem humani generis reſpicie
bat. Preterea vero ſacri palacij auditoribus
ſalaria inſtituit: ne muneribꝫ corrumpi in
decernendis litibꝫ ob inopiam poſſent. Di
cebat em̄ famelicos nō facile etiā ab alieno
cibo abſtinere: ſi ſit oblata quouis modo
edendi facultas. In victu parcus ē habitꝰ
in ſumptu bellico largiſſimus: dum bello
repetit que a tyranis ſupioribꝫ temporibꝫ
occupata fuerāt. Egidiū nāqꝫ hiſpanum e
gente carilla cardinalem ſabinum virū in-
ſignem e latere ſuo in ytaliam miſit: q bel-
lo tyrannos ꝑſequeretur: ditionemqꝫ eccle
ſiaſticam tutiorem redderet: eo maxime tē-
pore quo imperator conſtantinopolitanus
Aragonum rex: et veneti cōtra genuenſes
federa inter ſe iniere. Hi autem compara-
ta ingenti claſſe: numero nauium et copia
militum ſuperiores: genuenſes inter Con
ſtantinopolim et Calchedinem aggrediun
tur loco: ipſis Genuenſibus iniquo vento
aduerſante. Pugnatum aſt ab aurora vſqꝫ
ad veſperam: ac tandem Grecis ī fugā ver
ſis. Veneti ac Catelani magna ex pte cum
prefecto claſſis ceduntur: pagano Auria
duce. Veneti autem tantam cladem ⁊ igno
miniam iniquo animo ferentes: redingra-
ta cum catelanis claſſe. Nicolao piſano
Venete claſſis prefecto: ſequenti anno non
longe a Corſica genuenſes fundunt: eorū-
qꝫ triremes quadraginta: viris onuſtas de
mergunt. Hac clade perterriti genuenſes:
archiepiſcopo mediolanenſi ciuitatem ac
ſua dedunt: qui venetos bello aggreſſus pa
tauinum principem: veronenſem. Ferrari
enſem: mantuanum: et florentinos in ſe con
citat: veritos ne ſuperatis venetis: ad ſe de
mum iretur. Pugnabatur terra mariqꝫ. &
genuenſes prefecto pagano Auria mira fe
licitate nauali pugna vſi: apud ſapientiaꝫ
peloponenſi promontorium venetos ſupe-
rant: eorumqꝫ prefectum Nicolaum piſa-
num captum cum quinqꝫ milibus hominū
Genuam perducunt: anno domini mille-
ſimotercenteſimoquinquageſimoquarto.
Verum ſequenti anno mortuo archiepiſco
po mediolanenſi veneti ac ſocij magna cu-
ra liberati ſunt. Bernabos et Galeatius
ex Luchino fratre nepotes patrui heredes
fuere. Sola Genua ab his defecit: inito cū
venetis federe: inchoato prius a Bernabo
ne et Galeatio: ſuadēte pōtifice. Egidioqꝫ
eius legato. Interim vero Caloiannes con
ſtantinopolitanus imperator in patriam
redijt: pulſo armis Catacuſino imperij con
tra ius faſqꝫ occupatore. Id autem factuꝫ
eſt Franciſci Gataluſij genuenſis opera vi
ri rerum maritimaruꝫ peritiſſimi: cui Mi
tylenem cuꝫ Leſbo dono dedit: grati aı̄mi
ſignū p̄ ſe ferēs: quā certe inſulā ſupioribꝫ
ānis Thurcꝰ Gataluſijs ipſis vi abſtulit:
occupata priꝰ Cōſtātiopoli: totaqꝫ tracia.

Nec Rome certe minor ꝑturbatio: ꝙ Con‑
ſtantinopoli tum fuit. Franciſcus eñ Barõ
cellus romanꝰ ciuis admodũ potens: pulſis
e ſenatoria dignitate Johãne vrſino ⁊ petro
columnẽſi: tribunitiã dignitatẽ ſibi vſurpat
cum his titulis: Frãciſcus Baroncellꝰ ſcri‑
ba ſenatus: dei gratia alme vrbis tribunus
ſecundus: ac romanus cõſul. Tum vo Inno
centius põtifex re cognita: ad comprimẽdaꝫ
hominis audaciam Nicolaum Lencij: q eo‑
dem modo dominatũ appetierat: e carcẽ Aue
nionenſi ductum Romam mittit: ad tribu‑
natum repetendum. Is itaqꝫ vrbem ingreſ‑
ſus adiuuante nobilitate: ac magna plebis
parte: Baruncellum e capitolio deiectuꝫ in‑
terficit: ac ſolus tribunatu potitur. Uerum
cum nõ ita diu priſtine cõditionis immemor
nobilitatem perſequeret̃: maxime vo colum‑
nenſes a porta Exquilina in Hernicos cum
clientela proficiſcẽtes: magno incõmodo pul
ſus in capitolium ſe recepit: vnde fugiens in
ſtantibꝫ hoſtibus mutata veſte cognitus a ci‑
uibus romanis obtruncat̃. Tum vo auctori
tate apoſtolica Guido Jordanis vnicꝰ ſena‑
tor ad annum creatur. Imperator aũt regis
bohemie filius perbenigne a Carrarienſibꝫ
Gonziacis: Uicecomitibꝫ ſuſceptus: Medi
olani coronam ferream: vt mos eſt. accipit.
Inde vo piſas abiens legatos Senẽſiuꝫ: vo
laterranorum. totiuſqꝫ fere Hetrurie obuios
habuit: qui dicerẽt ſe paratos eſſe eius man
data facere. Idem feciſſent florẽtini: niſi prꝰ
data ingenti pecunia ſe ab eius manibus re
demiſſent. Romam autem proficiſcens: hac
cõditione a duobus cardinalibus ad eaꝫ rẽ
miſſis coronatur: vt neqꝫ Rome neqꝫ in Ita‑
lia diutius immoraretur. Quo quidẽ in ger
maniam abeunte: Egidius legatus oĩa fe‑
re oppida breui recepit: que tyranni inſtigã‑
te Bauaro in flamminia: quam Romandio
lam vocamus. in Marchia anchonitana in
patrimonio ſancti petri occupauerant. Eos
tñ vicarios in oppidis ſuis ↄfirmauit: quos
viderat eccleſie Romane obſequẽtes: vtpote
Galiotthum Malateſtam ⁊ Guidonem po
lentanuꝫ in flamminia. Uarranẽſes in Pice‑
no. Ordelaphos autem nequaꝙ eccleſie Ro‑
mane obtemperantes bello biennio perſecu‑
tus: eos tandem e Foroliuij foroqꝫ Popilij:
ac Ceſenna deturbauit. Potuiſſent hi quidẽ
aliquam parteꝫ dominatus retinere: adiuuã‑
te Jacobo cardinali columnẽſi: viro huic fa‑
milie amiciſſimo: ſed maluere totum cõſtan‑
ter amittere ꝙ partem turpiter retinere. Egi
dius autem pacata flamminia: adeo Foroli
uij delectatus eſt: vt et erarium eccleſie et pe‑
cuniam ab Auenione miſſaꝫ: vnde arces Ita
lie edificarentur: eo loci repoſuerit: et inſtitu
tiones quaſdam ibi compoſuerit quibus ad
huc prouincia ipa vtitur. Cum autem Egi‑
dius Italiam pacaſſet: arceſqꝫ inditione ec‑
cleſiaſtica pluris ac pernecessarias edificaſſꝫ
omneſqꝫ Italos principes ac populos ad of‑
cium redegiſſet: ad annum quintum legatio‑
nis ſue ſucceſſorem habuit: Arduinum Bur
gundum abbatem Ciſtercienſem: hominem
rebus agendis nequaꝙ ydoneum. Hanc ob
rem abeunte Egidio: oĩes Italie principes
ac populi arma capiũt. Nam et Piſani flo‑
rentinos adeo vexauere: vt cum nemo prodi‑
re obuiam auderet: agrum oĩem florentinũ
diriperent: capto Figino ſuperioris Arni ca
ſtello: incenſiſqꝫ villis oĩbus que paſſim
in agris edificate erant. Dux autem florenti
ni exercitus Pandulphus Malateſta tum
erat: quem populus abdicare ſe magiſtratu
coegit. quia nunꝙ congredi cuꝫ hoſte auſus
eſt. Tum vo Piſani elatiores facti: non tã
ſpe potiunde vrbis ꝙ inferende contumelie
cauſa: leuibus aliquot prelijs ante portas cõ
miſſis cum magna preda domum redeunt in‑
ſtante iã autumno: et Bernabos quoqꝫ Bo
noniam bello agitatam: acriter eam defendẽ
te abbate Cluniacenſi multis caſtellis ſpoli‑
at. Erat quideꝫ Bononia: vt antea diximꝰ.
Uicecomitum dominatui ſubiecta: ſed Aule
gianus eam abbati cluniacenſi prodidit. fir‑
mum in mercedem proditionis accepturus.
Uerum dum Bernabos Bononiam et Re
gium bello premit: legatus apoſtolicus acci‑
tis in ſocietatẽ belli Philppino Gonzaga:
Cane veronẽſi: Nicolao eſtẽſi: in brixianos
mouet. Tum Bernabos brixianorum peri‑
culo motus: relicta Bononia ac Rhegio: in
hoſtem proficiſcens apud Montemclarum
tanto prelio ſuperat̃: vt egre deinceps vrbis
menia tutatus ſit. Eodem fere tempore florẽ
tini Galeotto Malateſta duce Piſanos ſu‑
perant: illectis prius ad ſe eorum militibus
pecunia. Hanc ob rem Piſani in Gabacur‑
tos ciues ſuos prepotentes omne crimen cõ‑
ijcientes: ꝙ auare maligneqꝫ ſtipendia mili‑
tibus perſoluerent: Johannem Agnellũ eru
lem Bernaboui amicum: et Gambacurtis
aduerſantem reuocant: qui ciuitatem breui
in poteſtatem ſuaꝫ redegit: ſublatis e medio

aduerſe factionis amicis. Uerum compoſi-
ta a pontifice inter Piſanos et Florentinos
pace: Johannes Haucut Piſanorum ſtipen
diis militare ſolitus: milites om̄es paſſim p
om̄em Italiam ſparſos colligens : magnum
om̄ibus terrorē iniecit: tumultuante potiſſi-
mū ciuitate romana in creandis ſenatoribꝫ:
quam diſcordiam Innocentius optime ſeda
uit: externo ſenatore ad vrbem miſſo Ray-
mundo Ptolomeo ciue ſenēſi . qui annum
integrum magiſtratum geſſit: Anno domini
milleſimotercenteſimoquinquageſimonono
Nō quieuere aūt cōpoſitis etiam hoc modo
rebus romani. Nā pulſo ſenatore ſeptem ci
ues crearunt cū ſumma poteſtate : quos re-
formatores totius reipublice vocarūt . Hāc
ob rem Innocentius Ugonē Luſignanū:
Cipri regem: ad bellum quod in thurcos ge-
rebatur proficiſcentē: ſenatorem creauit: mā
dauitqꝫ vt magiſtratum reformatorum om-
nino aboleret. Erat autem tum maxime in-
tentus abolendo bello quod inter Anglos et
gallos gerebatur: quo omnibus proficiſci in
thurcum liceret. Uerum cum angli in pictaui
enſi agro gallos ſuperaſſent : cepiſſentqꝫ re-
gem cū Philippo filio: rem difficiliorem fa-
ctu feciſſe videbātur . Cū Eduardus magni-
tudine animi motus: captiuos om̄es hac cō-
ditione liberat : ne amplius contra ſe bella
gerant: qui nō ita multopoſt pacis federa rū
pentes: Eduardum capere arma ⁊ obſidere
Pariſios impellunt. Parare et claſſem con
tra hoſtes chriſtiani nominis Innocentius
conſtituerat: cum et Piſani qui rem nauticā
optime norant cum Florentinis: et Ueneti q
claſſe plurimū valebāt cum Ludouico Un-
garie rege bella tum gererent . Taruiſium
eīm rex magnis copiis tum obſidebat. nec ſe-
ditionibus inteſtinis veneti carebant. Naꝫ
Marinus dux affectate tyrannidis conui-
ctus ſecuri percutitur. In tātis ṽo animi p-
turbatōnibꝫ afflictatus Innocentius: ponti
ficatus ſui anno nono: menſe octauo : die ſe-
xto morit̄. eo potiſſimū tempore quo et Bar
tholus Saxoferratus vir illa etate omnium
conſultiſſimus . Ante ṽo pontificis mortem
tanta ſolis defectio facta eſt quāta nunq̄ an-
tea. Uiſum itaqꝫ omnibus eſt tante mortis
planetas etiam ſigna aliqua dediſſe.

Vrbanus .v.

Vrbanus q̄ntus patria Lemoni-
cēſis: Gulielmus Griſant antea
vocatus: ſcti Uictoris maſſilieſis
abbas abſens etiā om̄ium ꝯſenſu
pōtifex creat̄. Legatione eīm tū apud viceco-
mites in Italia fungebat̄. Uocatꝰ itaqꝫ aue
nionē pōtificatū iniēs : vir ſingularis virtu-
tis: ingētis animi: innocentiſſimeqꝫ vite: ſta-
tim ad tuendaꝫ libertatē eccleſiaſticā animū
adiicit: eorūqꝫ opa vtit̄: qui ad eaꝫ rem anima
ti erant. Egidium eīm Hiſpanū virum pſtan
tem (de quo antea diximus) in Italiam cuꝫ
ſumma poteſtate mittit: q ita Ludouicū gō-
zagam: Nicolaum eſtenſenſem : Franciſcuꝫ
Carrariū initis federibꝫ in bernabouē cōcita
uit: vt plio ab his ſuperatꝰ: et ſauciꝰ egre au-
fugerit: amiſſo i bello filio: captiſqꝫ andrea
Pepulo bononienſi exule: Sinebaldo ordi-
lapho: Paulo mirandula : Guidone Folia-
no: Azone corrigienſi: Gulielmo caualcabo
ue egregiis copiaꝝ ſuarum ducibꝫ. Permo-
ti aūt calamitate vicecomitū Frācie anglie:
ac Cypri reges: Legatos ad Egidiū miſere
oratū: vt vicecomitibꝫ pacem reddēt: non di-
ſceſſere re infecta legati . Reddita ſiquidem
pax eſt: que nō diuturna fuit. Johānes enim
Haucut vicecomitibꝫ militās: cum florenti-
nos bello laceſſeret: eorum copias apud mi-
niate oppidum grauiter ꝓfligauit. Hanc ob
rem Egidius legatus Thomā Obitionem
egregiū copiaꝝ ducē cū tribꝫ milibꝫ equituꝫ
et ſatis magno peditatu florentinis auxilio
mittit. Pugnatū eſt inter aretiū ⁊ Cortbonā
dubio marte q̄tuor horis: atqꝫ demū thomas
ita hoſtes ſupat adnitēte peditatu: vt ſex mi-
libꝫ equitū q cū anglico militabāt pauci eua-
ſerint: atqꝫ ipe dux in deditionē venerit. Hu
ius aūt tāte victorie fama pmoti: q ab eccleſia
defecerāt ſtatim deditionē fecere. At ṽo cuꝫ
vrbanus ad q̄rtū ſui pōtificatꝰ annū in itali
am veniſſet ꝯponēdaꝝ rex cā: ei legatꝰ Egi-
dius Corneti fit obuiam rōnemqꝫ admini-
ſtrate ꝓuincie reddens. dum Corneto romā
ꝓficiſcit̄: liberatus tāte legatōnis onere: ge-
turus ob ſenium Uiterbiū rediit : vbi et ter-
cio menſe poſt moritur : vir certe ſingularis
virtutis: preſtantiſqꝫ animi: quiqꝫ dignita-
tem eccleſiaſticam: dum vixit mirifice tutatꝰ
eſt. Eius autem corpus Aſſiſiuꝫ delatuꝫ in
eccleſia beati franciſci tumulat̄ ſepulchro a
ſe condito dum viueret. At ṽo cum Carolus
imperator intellexiſſet Urbanum Romam
profectum : eo et ipſe quoqꝫ cum vxore et

liberis ſtatim aduolans in itinere Lucã Pi
ſanis: Miniate oppidum florentinis adimit
ſibiqꝫ vindicat. Profect⁹ ne ſit Romã haud
ſatis conſtat: cum ab Innocentio ſexto pon-
tifice romano coronam imperij accepiſſe di-
catur: cardinali hoſtienſi Romam ob rẽ miſ
ſo. Accepta aũt a florentinis ingẽti pecunia.
ne eos bello vexaret: tercio mẽſe poſteaq̃ ve-
nerat Italia ceſſit: anno milleſimo tercente-
ſimo ſexageſimo octauo. Urbanus vͦo apo-
ſtolorum capita diu queſita tandem inuenit.
deſierant enim in honore eſſe ꝑter deſuetudi
nem et ignoratõem hominum. Apud vͦo ſan-
ctaſanctorum reperta: ac locellis argenteis
recondita ad altare maius baſilice lateranẽ-
ſis cũ maxima veneratõne et celebritate col-
locãtur: aſtante clero populoqꝫ romano. Idẽ
quoqꝫ pontifex edes pontificias tum in Ur-
beueteri: tum in Monteflaſcono conſtruxit:
vt ei ac ceteris pontificib⁹ eo ꝓficiſci liceret:
vitandi vrbani eſtus cauſa. Breui autem in
Galliaꝫ reuerſurus: Johannẽ Haucut egre
gium copiarum ducem e carcere miſſum: co-
pijs illis omĩbus prefecit: que antea ſub egi-
dio militauerant: vt tandiu ditionem eccleſi-
aſticam ab hoſte tueretur: quoad ipſe reuerte
retur. Redire nanqꝫ ad Italiam ei in animo
fuit. Uerum dum in gallias proficiſcitur.
pontificatus ſui anno octauo: menſe quarto
Maſſilie moritur: vel (vt alij volunt) Aue-
nione vitaꝫ finiuit: eo maxime tempore quo
brigida deuotiſſima xp̃i mulier Suetie prin-
ceps Romam voti cauſa venerat: motuſqꝫ
nonnulli in apulia exorti ſunt: mortuo Nico
lao acciolo: eiuſdem prouincie gubernatore:
viro ſtrennuo ac in rebus agendis ſapientiſ-
ſimo.

Gregorius. xj.

Gregorius vndecimus patria Le
monicenſis. Petrus belfortis an
tea vocatus: ſancte Marie noue
dyaconus cardinalis Auenioẽ pontifex om-
nium conſenſu creatur. Hunc eni adoleſcen-
tem vix decimũſeptimũ annum attingenteꝫ:
Clemens ſextus eius patruus cardinalẽ cre
auit. et ne videretur carni ac ſanguini magis
q̃ eccleſie conſuluiſſe: eundem ad exquiſitiſſi
mos doctores: maxime vͦo ad Baldum: q tũ
Peruſij legebat diſcipline gratia ſtatim mi-
ſit: vbi tantum in quouis genere doctrine ꝓ-
fecit: vt idem baldus eius auctoritate in con
firmandis rebus dubijs plerunqꝫ vteretur.
Fuit preterea tante innocentie ⁊ placabilita

tis: adeoqꝫ humanus et pius: vt ab omnib⁹
vnice diligeretur. Eo itaqꝫ tempore quo pon
tificatum inijt: Rome ſenator ſingulo ſeme-
ſtri a pontifice dat⁹ ius populi dicebat. Ur-
bis autem cuſtodiam totamqꝫ reipublice ad
miniſtrationem ⁊ curam Banderesij tuꝫ ge-
rebat. Banderesij enim appellati ſũt germa-
nico verbo a vexillis: quibus in bello vtebã-
tur. Singule enim decurie ſigno internoſce-
bantur ſuo: capita regionum nunc vocantur
qui vrbis tribub⁹ preſunt. In Ciſalpina au-
tem principes illi (quos diximus in viceco-
mites cõiuraſſe) Rhegium a vicecomitibus
poſſeſſum proditione occupãt. Superat arx
per quam Bernabos vrbem ingreſſus: ho-
ſtes primo impetu fundit: Rhegiumqꝫ libere
recipit: Lucio teutonico duce inde deturba-
to. Agebantur hec in Italia: cum Perinus
Cypri rex Petro genitori in regnũ ſuffectus
magnaꝝ diſcordiarum inter genuenſes ⁊ ve
netos cauſa fuit. Naꝫ dum Famaguſte coro-
nationis ſue pompaꝫ duceret: adeſſetqꝫ genu
enſis et venetus baiulus (ita enim appellant
mercatorum pretores) velletqꝫ vterqꝫ ad de-
xtram regis incedere: tantus repente tumul
tus exortus eſt: vt genuenſes ceſi ac pulſi per
ignominiam ſint. rege in venetos magis q̃ i
genuenſes inclinante. Hanc ob rem genuen-
ſes Petri fregoſi auſpicijs: Dominici frego-
ſi ducis fratris comparata quadraginta trire
miũ claſſe: Ciprũ hoſtili animo inuadit: qua
tuordecim milibus hominum in inſulam po-
ſitis: qui oĩa ferro ac flãma vaſtarẽt: ob vi-
olatum iuſgentium. Rex vͦo ab omib⁹ auxi-
lio deſtitutus: ad miſericordiam confugiens
dedita Famaguſta: quadraginta milia num
mum auri quotannis genuenſibus pollicet:
ſi pacem reddiderint. At vͦo cum legatus põ
tificis in italiam veniſſet: reſqꝫ eccleſiaſticas
recenſeret: inita cũ vicecomitib⁹ pace: initiuꝫ
ꝑturbandi oĩa a pratenſib⁹ ortũ eſt. Hi eni
vindicare ſe in libertatem a populo florenti-
no querentes: exercitum eccleſie ꝑmittẽte le-
gato in Hetruriam vocant quem ita floren-
tinus populus pecunia corrupit: vt eoruꝫ au
xilio Pratũ ingreſſus: ⁊ ꝯiuratõis capita vl
timo ſupplicio affecerit. ⁊ multa vexilla liber
tatis: lr̃as et nomẽ p̃ ſe ferẽtia pluribꝫ cohor
tib⁹ diſtributa: ad oppida trãſmiſerint: popu
los vt dños cohortantes: vt libertatis eccle-
ſie memores iugũ reijcerẽt. Primi aũt typher
nates (q̊s caſtellanos vocãt) ab eccl̃ia deſi-
nere: hos deinceps peruſini: tudertini: ſpole
tini: eugubini: viterbiẽſes: foroliuienſes: aſcu
lani ſecuti ſunt. Occupauerat tũ etiã Aſtor-

gius Manfredus ſub bauaro tyrãnidis dul
cedine guſtata Granariolũ agri fauentini
caſtellum: ad quem opprimendũ e Bononia
legatus Johãnem haucut cuꝫ aliquot cohoꝛ
tibꝫ mittit. Tutati ſunt Aſtoꝛgium floꝛenti-
ni et Bononienſes: qui excluſo Haucut cuꝫ
omni preſidio in libertatem ſe vindicauerãt
Haucut vͦo cernẽs Fauentinos ad rebellio-
nem ſpectare: et ciuitatẽ crudeliter diripuit
ceſis paſſim omnibꝫ: quos obuios miles ha-
buit: et ſolum vrbis viginti milibus nummũ
auri Nicolao et alberto eſtenſibus fratribꝰ
vendidit: occupato Bagnacauallo: vbi im-
pedimẽta exercitus ſui ad tempus repoſuit.
tum vͦo pontifex cognita tanta rerum permu
tatõne: cardinalem gebennenſem legatuꝫ cũ
ſex milibus equitum brittonum in Italiam
mittit: qui per Thaurinos deſcendentes ſi-
ne vllo maleficio vſqꝫ ad bononie poꝛtas ꝑ-
uenere: vrbem obſeſſuri. Sed legatus cogni-
to floꝛentinoꝛũ aduentu: qui Rodulpho var
raneo duce bononienſibus ſuppetias ferebãt
cum copijs ſuis Ceſennam hyematum cõceſ-
ſit: in qua vrbe ita tumultuatum eſt ob ſupeꝛ
biam Gallorum: vt ſexcenti Britones inter
fecti ſint: reliqui vrbe eiecti. Qui poſtea ꝑ ar
cem ingreſſi aucti numero cedibus et rapi-
nis omnia complevere: neqꝫ his quideꝫ par
centes: quoꝛum etas ſuppliciter veniam petit
Sole virgines et iunioꝛes matroꝛne ad iniu
riam reſeruate ſunt. Foꝛoliuienſes autem ve
riti ne a legato inopia conſilij et gubernato-
ris opprimerentur: Synebaldũ: Pynũ: Jo-
hannem: Theobaldum: oꝛdelaphos domios
in vrbem recipiũt: quoꝛuꝫ virtute ab impetu
brittonum defenſi conſtantiſſime ſunt. Exiſti
mans aũt Gregoꝛius pontifex hec oĩa ma
la: que in italia committebant: ſua abſentia
fieri naufragiumqꝫ tã diuturnũ abſente gu
bernatoꝛe committi: de profectõe ſua ad ita-
liam vir bonus diu multũqꝫ cogitare cepit: ꝯ
hominẽ permaxime mouere cuiuſdaꝫ epiſco
pi verba: qui interrogatus a pontifice: dum
ſimul inambularent: cur nõ rediret ad eccle-
ſiam ſuam: quã haud par erat tãdiu ſine pa-
ſtoꝛe nudam relinqui. Cur inquit tu ſumme
pontifex ceteris exemplũ daturus tuum epi-
ſcopatũ nõ repetis: eccleſiãqꝫ romanã? Mo
tus his verbis pontifex: paratiſqꝫ in rhoda
no vna et viginti triremibꝫ alio ſe iturũ ſimu
lans: ne a gallis retineret: ſi ſe profecturum
ad vrbem intellexiſſent: ipſam nanqꝫ curiam
emolumẽti cauſa in gallia volebãt. Genuam
itaqꝫ primo inde Coꝛnetum contendit: vnde
terreſtri itinere nauigatõnem pertesus hye-

me preſertim: Romã ꝑuenit anno dñi. M.
ccc. ſeptuageſimoſexto idibus ianuarijs: põ-
tificatus ſui ſeptimo: migratõnis vͦo roma-
ne curie in gallias anno ſeptuageſimo. Quo
aũt apparatu q̃q̃ incredibili populi romani
leticia ſuſceptus in vrbem ſit: honoꝛato quo
qꝫ obuiam prodeunte non attinet dicere: cũ
vultu geſtu acclamationibus omnem leticie
ſpeciem effuderint: vt filij ſolent redeunte pe
regre exoptato parẽte. Indigebãt omnia ad
uentu pontificis. Nam et menia ⁊ baſilica
ac priuata edificia vbiqꝫ ruinam minaban-
tur: que certe magna ex parte reſtituit: vt tuꝛ
ris ſuo iuſſu edificata ad ſanctam Mariam
maioꝛem indicat. Labefactati etiam ita ciui-
tatis moꝛes erant: vt nihil vrbanitatis habe
re videretur: vtqꝫ illi moꝛes aliunde petendi
eſſent: que totum oꝛbem terrarum quondam
ad vrbanitatem redegerat. Collocata itaqꝫ
in vrbe ſede ſua pontifex (vt bonum paſtoꝛeꝫ
decet) oĩa circumſpicere cepit de medelaqꝫ
vulneribus inferenda cogitare: pax igitur q̃
ſanari nondum obducta vulnera: poterãt ſi
bi diu multumqꝫ cogitanti oblata eſt. Lega
tum itaqꝫ primo ad Floꝛentinos mittit: qui
ad arma ſpectabant: eoſqꝫ adhoꝛtatur: vt e-
quas pacis conditões non detrectent. Hi
vͦo pontificis potentiam ſuſpectaꝫ habentes
ne ad pacem cogerentur cuꝫ Bernabone ho
ſte paterno auitoqꝫ fedus ⁊ amiciciam ine-
unt. Poſtea vͦo Johannem Haucut pecũia
et pollicitatõnibus coꝛruptum ab eccleſia in
partes ſuas trahunt quo ſucceſſu elati nul-
lum iniurie contumelieqꝫ genus pretermit-
tunt: quod in pontificem transferri poſſet:
qua ex re anathemate notati hac inſolentia
vſi ſunt: vt etiaꝫ ſacerdotes ſuos quibus a ſa
cris interdictum erat: celebrare contra ius:
faſqꝫ coegerint. Tum vͦo pontifex a precibꝫ
ad arma conuerſus: cõciliatis prius Bono-
nienſibus: qui ſuo nomine vrbem guberna-
rent: Uarraneum mercede conducit. hac
in re Floꝛentinoꝛum artibus vſus. eiqꝫ ex-
ercitum eccleſie committit: paulopoſt in flo-
rentinos moturo. Jd vt deſtinauerat ſtatim
faceret diſcoꝛdiam inter Genuenſes et Ue-
netos oꝛta effecit. Ueritꝰ enim eſt ne aliqua
externa vis Jtaliam inuaderet: ſi ipſe quo-
qꝫ cum Floꝛentinis decertaret. Nam cũ an-
dronicus genuenſium auxilio fretus quibꝫ
Tenedon inſulam mercedẽ facinoris ꝓmi-
ſerat patrem Caroli Johannem cõſtantino
politanum imperatoꝛem regno deturbaſſet:
Ueneti eundem in patriam reduxerunt: ac
tenedon inſulã ab eo accepere: qua ex re in-

dignati genuenſes in aliud tempus vindictã
diſtulere: veriti pontificis anathema: q vtri-
qꝫ populo interminabatur: niſi ab armis di
ſcederent: cum diceret neutri eoꝝ bellũ illud
competere. Sed dũ vir ſanctꝰ accurate agit
omnia: que ad pontificem pertinent intolera
bili veſice dolore moritur ſui pontificatꝰ an-
no ſeptimo: menſe quinto: quinto kal. april.
milleſimotrecenteſimoſeptuageſimooctauo:
ſepeliturqꝫ i baſilica beate Marie in via no-
ua ſepulchro marmoreo: quod adhuc viſitur
tanto omnium cum gemitu ⁊ lacrimis: quan
to nanq̃ antea quiſq̃ ſepultus eſt: parẽte eñ
et vnico genitore priuati omnes videbantur
Lugebantqꝫ nõ modo preſentem: verumetiã
futuram calamitatem: in quam ſublato opti
mo pontifice ob patrũ diſcordiam incidere.

Vrbanꝰ. vj.

Mortuo itaqꝫ Gregorio cũ de cre-
ando vno pontifice mentio habe-
retur: clerus populuſqꝫ romanus
ad cardinales concurrunt: eoſqꝫ rogant: vt
vnum aliquem virum preſtante deligãt e na-
tione Italica: qui eccleſiam romanã ⁊ chriſti
anam rempublicam integre ac ſancte guber
net. Aliter de chriſtiano nomine illo maxime
tempore actum eſſe: niſi optimus paſtor tuꝫ
deligeretur. Italum autem requirebant: ne
ſi gallus deligeretur romane curie iteꝝ mi-
grare vltra montes neceſſe eſſet: cum maxio
vrbis rome totiuſqꝫ Italie detrimento et dã
no: qui dicerent abſente pontifice omnem ꝓ-
uinciam vrbemqꝫ Romam tyrannicis ſeditio
nibus continuo vexari: eccleſiaſqꝫ romanas
neglectas et incultas ſitu ſqualore iam ma-
gna ex parte prolabi: tolliqꝫ ob eam rem po-
pulorum pietatem Romam continue profi-
ciſcentium: cum videant et ſedem pontificiã.
et titulos cardinalium et monaſteria. ac ſa-
cratiſſima martirum loca ſine tecto corruen-
tibus: iam parietibus pecoribꝫ et brutis ani
malibus patere. Equum eſſe vt eo loci ponti
fex reſideat: vbi Petrus ſedem pontificiam:
relicta patria ſua: relicta natõne volente deo
collocauerit: auxeritqꝫ martirum confeſſoꝝ
ſanctiſſimorum pontificuꝫ cineribus ac ſan
guine: vnde paſtores eccleſie: vndequaqꝫ cir-
cumſpicientes mandatorum xpi memores:
incitatiqꝫ maiorum exemplis: quorum mar-
tiria et res geſtas ante oculos haberent: ſa-
luti hominum conſulerent: patrimoniumqꝫ
beati petri recuperarent: quod pontificũ ab-
ſentia in hetruria: in ſabinis: in hernicis: in
vmbris: in Picene: in flamminia a tyrãnis
quibuſdam occupatũ fuerat. Reticere ſe im-
preſentiarum q̃ immunita ſit hominum pie-
tas et peregrinatio ad vrbeꝫ Romaꝫ: immo
ad ſanctorum corpora et reliquias viſendas
ob pontificium abſentiã: que adhuc redinte-
grari poſſet ſi pontifex italicus crearet. Re-
ſpondere tum cardinales ſibi cure fore: vt vi
rum optimum deligerent: qui eccleſie dei pre
eſſet nulla perſonarum aut nationum acce-
ptione habita: ad imitationem ſaluatoris:
qui ad apoſtolatũ viros ex oĩ natione dele
git. Irent ipſi et bono animo eſſent arbitrarẽ
turqꝫ ſe nil acturos: quod nõ totum ad hono
rem dei: ad vtilitatem eccleſie romane totiuſ
qꝫ chriſtiani populi pertineret. Diſpoſito de-
inde apud ſanctum petrum conclaui colloca
tiſqꝫ in Vaticano militum ſtationibꝫ: ne tu-
multu aliquo tanta electio impediretur. vbi
de ineundis ſuffragijs mentionem faciũt ma-
gna contentio ſubito exorta eſt. Treſdecim
erant cardinales gallici: hi pontificem e ſuo
corpore volebant: quatuor erant italici: quo-
rum vnus ex gente vrſina ad pontificatũ ma
xime ſpirabat. Inclinabat aũt in gallos qp-
pe (qui plures erant) res ipſa: ſed forte fortu-
na inter Lemonicenſes ⁊ reliquos gallos or
ta diſcordia: cũ vtraqꝫ pars e ſuis aliquẽ cre
ari vellet effecit. vt Bartholomeũ barenſem
archiepiſcopum patria neapolitanuꝫ: vel vt
alibi legitur piſanum extra collegium cardi-
nalium pontificem crearent abſentem q̃uis
Vrbanũqꝫ ſextum appellarent. Prius autẽ
q̃ in publicuꝫ prodiret ſcitumqꝫ: Vrbanum
pontificem creatũ eſſe: calumniari galli ele-
ctionẽ illã fraudibꝫ ⁊ metu extortaꝫ inſtãtibꝫ
romanis vi et armis: vt italus aliquis creare
tur. Cardinales aũt e conclaui prodeuntes:
ꝑtim in Hadriani molem: ꝑtim vo ad mon-
tana loca confugere impetũ ꝓpli furentis vi-
taturi. Seceſſit et ad Vicouarum cardinalis
vrſinus: in tanta diſcordia magnã ſpem ꝯſe-
quendi pontificatus collocans. Veꝝ nõ ita
multo poſt cardinales penitentia ducti ad vr
bẽ venere: Vrbanũqꝫ ante electũ ꝯfirmarunt
ꝯſalutarantqꝫ vt verũ pontificẽ decebat. Pꝰ
mẽſeꝫ vo terciũ in calores vrbanos galli cul-
pam reijciẽtes a põtifice petũt: vt ſibi profici
ſci Anagniã cũ bona eius venia liceat aereꝫ
mutaturi peſtilentẽ: eſtate pſertim: marie vo
gallis: ſꝫ reuera ſeueritatẽ Vrbani veriti abi-
re. Nã ſemel atqꝫ iteꝝ eos ad ſe vocatos ad-
monuit: vt manꝰ abſtinẽtes haberẽt: nõ dona

aliqua:non munera acciperent:dum cauſas
agunt:dum patrocinīū ſuū beneficia petenti
preſtant. Interminatuſqꝫ eſt ſe acerrime pu
niturum in ſimonia deprehēſos:aut iniuſtas
cauſas fouentes . Preterea vͦ oſtendit ſibi
placere: et ita velle vt pompam dimitterēt:
tantamqꝫ familiarium turbam et equoꝝ:
cum id quod in tales ſumptus conſumerent
eccleſie romane pernicioſos : pauperibus et
reſtituendis coꝛruentibus baſilicis deberēt.
Se deinceps bonoꝝ delectum habiturum
dicebat affirmans:malos ſuoꝝ flagicioꝝ
penas laturos:niſi ſententiaꝫ mutarent. Et
quia ſentiebat cardinales Gallos de reditu
curie romane in prouinciam ſuam aliquan⸗
do mentionem facere:aperte oſtendit ſe Ro⸗
me manſurū:neqꝫ cuiqꝫ ſuadenti vt inde abi
ret obtemperaturum:ꝙ diceret fundamentū
vniuerſali eccleſie fideiqꝫ chriſtiane : Rome
iactum et auctum ad culmen eſſe. His itaqꝫ
rationibus moti cardinales gallici:et hi ma
xime qui theſauros eccleſie in moꝛte pontifi⸗
cum expilauerant:quiqꝫ pro arbitrio animi
ſui oīa pꝛius agebant : Anagniam primo:
mox fundos confugere:vbi pꝛimo in Vrba⸗
num(vt falſum pontificem) inuecti ſunt:ꝙ
dicerent hominem vi creatum::vi etiam co⸗
ronam pontificatus accepiſſe: cū electio illa
⁊ coronatio in loco minime tuto ſit habita:
in qua libere deberent eſſe hominum volun⸗
tates:libera ſuffragia:cum contra ipi a po⸗
pulo Romano coacti ſint Italicum potius
ꝙ̄ gallicuꝫ eligere: Has autem ob cauſas ſe
de vacante(vt ipi dicebant) octo nanqꝫ erāt
Iohanna regina fauente:gebennenſem car⸗
dinalē:qui ante legatus in italia fuerat.pon
tificem deligunt:eiqꝫ clementi ſeptimo indi⸗
ta appellatio eſt. Hinc magna diſcoꝛdia in ec
cleſia dei oꝛta:et diuturna(quam ſciſma vo⸗
cant) cum pars xpianoꝝ principū Vrbano
pars gebennenſi faueret. Neqꝫ hoc modo cō
tenti ſeditioſi cardinales:brittones qui mul
ta eccleſie caſtella. multas vꝛbis villas iam
diripuerant:arceſqꝫ occupauerant: in ponti
ficem et romanos mittunt. Ad pontem Sa⸗
larum romanus populus hoſti incompoſito
agmine obuiam factus ſuperatur ⁊ ceditur
Verum cum poſtea apud Marinum pugnā
magna animoꝝ concitatōne iniiſſent : adeo
Brittones cedunt:vt vix nuncius tante cla⸗
dis ſuperfuerit. Qui in arcibus erant:ſe ali
quandiu ac ſuos tutati ſunt. Marie vͦ ar⸗
cis ſuriane pꝛefectus: qui poſt multos ānos
Martino pontifici deditionē fecit. Interim
vͦ genuenſes odium quod in Venetos men⸗
te conceperant oſtēdūt: aſcito in ſocietatem
belli lodouico Vngarie rege: Franciſco car⸗
rarīeſi patauino domino. auſtrie duce. patri
archa aquileienſi. Sentiebant tum cuꝫ vene
tis Perinus Luſignanꝰ Cypꝛi rex : et ber⸗
nabos viceccomes. In pꝛimo aūt ꝯgreſſu na⸗
uali pꝛelio ſuperioꝛes Veneti fuere: in littoꝛe
anthiatū victoꝛe piſano claſſis pꝛefecto . Ex
decē nanqꝫ genuenſiū triremibꝫ quinqꝫ amiſ
ſe ſunt. Tum vͦ marchiones Carreti adiu⸗
uante Barnaboue: Albinganū(qͦ nūc ar⸗
bingam vocāt)Naulū ⁊ caſtrū Francum de
genuenſibꝫ occupāt. verū nō ita diu in gratiā
cum genuenſibus redeuntes: oīa reddide⸗
re. Genuenſes preterea ꝓiecto in carcerē do⸗
minico Fregoſo duce:eiuſqꝫ fratre petro : et
Nicolaum Gualchū ducatui:⁊ Lucianū au
ream claſſi maritime pꝛeficiunt . Bernabos
vͦ qui filiam regi Cypꝛio in matrimonium
collocauerat:eam cum duodecim triremibꝫ:
ſex cathelanis:et totidē Venetis honorifice
ad maritū in Cyprum miſit:quibꝫ triremi⸗
bus perinus deinceps terra mariqꝫ Fama⸗
guſtam oppugnat: ſed fruſtra : acriter qui in
pꝛeſidio erāt vrbem defendentibꝫ: diſiectaqꝫ
etiā venetis et ꝓcellis claſſe. Non ceſſabant
hinc veneti: hinc genuēſes maria ipa tum in
ferū:tum ſupeꝝ vexare. Nā dū Carolus Ze
nus claſſis Venete pꝛefectus:tyrenum mare
genuenſibus infeſtū reddit: Lucianus aurea
nadriaticū cū magno venetoꝝ detrimēto diſ
currit:ab Iadera:vbi ſtationes habebat. in
venetos mouēs. Iadera nāqꝫ regis vngarie
erat. Ob hāc aūt iniuriā commoti veneti. cū
allicere ad certamē Lucianū nō poſſent: Ca
tarū et Sibinicum ipius regis oppida incen
dunt. Interim vͦ moꝛtuo galeatio viceccomi
te anno dn̄i milleſimotercēteſimoſeptuageſi⸗
monono: tota fere inſubꝛia ad bernabouem
incliatura videbat̄:q̄ ex re maximā volupta⸗
tē cepere veneti ſed fruſtra. Nam et dimidia
ꝑs regionis pꝛimo deinde tota Iohanni ga
leatio nepoti obtigit. Lucianus aūt genuen
ſium pꝛefectus: polā mouens claſſem veneto
rū in poꝛtu ipo ſuperat et capit. Verū dū in⸗
caute nimiū in hoſteꝫ fugientem ruit: lancea
tranſfixus moꝛit̄. Vtraqꝫ claſſis ⁊ victrix ⁊
victa Iaderā ꝑducit̄. q̄ ſtatim genuenſes Pe
trū auriā in demoꝛtui fratris locū miſere cū
triremibꝫ nouē: aliiſqꝫ nauigiis cōpluribus:
qui victoriā fratris recenſens ad duo milia
captiuoꝝ inuenit. depꝛehēditqꝫ multos in pꝛe⸗
lio ⁊ in vndis periiſſe. Oppugnabant̄ ⁊ terra
veneti a Carrarieſi eiuſqꝫ ſociis q̄s antea cō
memoraui: qͦbꝫ veneti albricū barbianū Lu⸗

nij comitem egregium copiarum ducem oppo
ſuere. At petrus auria genuenſiuz prefectus
ſexaginta triremium tottidemqꝫ nauigiorum
comparata claſſe Venetias contēdens: gra-
dum comaclum caprulas vi captas incendit.
Inde vo clugiā mouens: a pſidio veneto ali-
quādiu egregie defenſam: tandem eam vi ca-
pit: patauino tyranno cōmeatū ſubminiſtrā-
te. Cecidiſſe ea oppugnatione ad ſex milia ho
minū conſtat: et ad noningentos et quiquagi
ta ex venetis captos: Jaderamqꝫ miſſos: mu-
liebri tñ pudicitie in tāta clade ignotū ē. Fra
cti autem tanta calamitate veneti. cuz nec ter
ra nec mari auxilia ſperarent: captiuis genu
enſium e carcere liberatis: eiſqꝫ clugiam ad p̄
fectum genuenſium impetrande venie cauſa
miſſis: pacez petiuere: eas accepturi leges q̄s
victor impoſuiſſet. Genuēſes vo ſuperbia ela-
ti: vt victores facere conſueuerunt. venetos
reijciunt: niſi ſe ac ſua omnia dedentes: q ad
tuendam patriam cōuerſi: deductis ante por-
tus fauces cathenis ferreis: diſpoſitiſqꝫ ī lit-
tore portus tricentis equitibus: tottidemqꝫ
peditibus ad vnum aliquem ex ciuibus ſuis
reſpiciunt. quem bello preficerent. At vo dux
fluctuarent in tanta perturbatōne: quem po-
tiſſimum deligerent: incerto auctore vox au-
dita ē vnicum victorem piſanum: qui genuen
ſes optime noſcet idoneum eē: qui tante rei p̄
ficeretur. Non eſt audita temere ea vox: qua-
ſi auſpicato emiſſa. Ad carcerem concurrunt
omnes: eo eñ deductus fuerat ob rez male ad
polam geſtam: eductumqꝫ bello maritimo ſo
lum preficiunt. Inſtabāt genuenſes et captis
circūquaqꝫ caſtellis: ingredi vrbem parabant
quos poſt longam pugnam Johannes barba
dicus armatis lembis quibuſdam perfacile
repulit: cum progredi vlterius in eſtuarijs il-
lis triremes genuenſiuz non poſſent. Hac eti-
am arte barbadicus vſus eſt: inuenta tum p̄-
mum a quodam teutunico bombarda fuit: a
ſono et tonitru ſic dicta: nulla erat ſcapha ve
netoruz nullus lembus: qui nō duas bombar
das et eoamplius haberet. quibus multi ge-
nuenſes: vt a re inſolita: nec ad precauendum
ſcita opprimebantur. Singule eñ bombarde
binos ternoſue plerūqꝫ necabant: cum preſer
tim in triremibus declinare ictus: vt in terra
nō liceat. Adhortabantur aūt veneti bernabo
nem vicecomitē ſocium et amicum ita genuen
ſes bello premere: vt obſidione tāgraui liberē
tur: iā eñ cōmeatibꝫ carebant. De venetis tū
quidē actū fuiſſet: ſi (vt carrarīēſis admone-
bat) genuenſes cauiſſent; ne cōmeatus mari
venetis importari poſſent. Bernabos aūt ve
netis aliqua ex parte ſatiſfacturus: exercitū
ſuum in genuenſes mittit: qui vallē pulcephe
re depredatus. accepti ſqꝫ decem et nouem mi-
libus nummuz auri: omiſſis genuenſibus au
ro cum bernabone non ferro decernentibus:
onuſtus preda in inſubriā redijt. Non eſt vſ⁹
ea felicitate Aſtorgius fauentinus: eo cum eq
tatu a bernabone miſſus. Vbi eñ appropin-
quans ab erumpente populo genuenſi fundi-
tur: fugaturqꝫ. egre quidem Aſturgius euaſit
ruſtico cucullo indutus. At Calo Johannes
imperator grecorum cum venetis ſentiens: pe
ram genuenſium Conſtantinopoli vicinā op-
pugnare adoritur. Videbat eñ genuenſes plu
ribus bellis: et quidē grauiſſimis implicitos:
ſed andronicus eius filius patri ac veneto
eque hoſtis turcoruz bulgarorumqꝫ preſidijs
et ſocietate fretus. eam acerrime defendit. eo-
qꝫ terroris patrem deduxit. vt in partes genu
enſium ſtatim tranſiret. Interim vo vrbanus
nō intentus componende paci inter xp̄ianos:
vt par erat. ſed iniurias a iohanna regina ac-
ceptas vlciſci cupiens. lodouicum vngarie re
gem impulit. vt andreaſÿ fratris mortē ſe ad-
iuuāte vlciſceret. qui karolum filium in tarui
ſinis contra venetos dimicantem in iohannā
concitans res venetorum prope afflictas me-
liuſculas fecit. Superuenit et karolus Zen⁹
venetus vir bello nauali egregius. qui depreſ
ſis duabus honorarijs nauibus ante portum
clugienſem. eo neceſſitatis genuenſes perdu-
xit. cum educere naues ſuas nō poſſem. clau-
ſis reliquis oſtijs. vt ipi obſidentes q̄ obſeſſi
maiore rerum omnium penuria laborarent.
Sed nihil eque genuenſes afflixit q̄ petri au-
rie mors ictu bombarde interfecti: dum muni
menta Clugie acriter defendit. in cuius locuz
matheus ruffus ſtatim ſuffectus. dum Clugi
am peteret cum nouis triremibus apud man-
fredoniam Thadeum Juſtinianum cum ſex
triremibus annona onuſtis cepit. His vo cla
dibus motus Agapitus cardinalis Colum-
na et genuenſes ⁊ venetos ſepe ac fruſtra ad
pacem adhortatus ē. Sed hi ꝺ vita et ſangui
ne non de imperio inter ſe dimicantes. ſanis
bene admonentium concilijs. nuſq̄ obtem-
perarūt. Poſtremo itaqꝫ genuenſes Clugie
obſeſſi cum erumpere non poſſent premen-
te Veneto. habereue commeatus nequirent.
a Matheo Ruffo patauinoqꝫ domino. qui
id ſe facturos breui pollicebantur. deditio-
nem fecere kalendis Julij Milleſimotercen-
teſimooctuageſimo. Capti autem ſunt ea de-

ditione ex hoſtibus ad quatuor milia tricenti
et quadraginta. Plures aūt fame et ferro in
ipa obpugnatōe periſſe cōſtat. Non quieuere
tamen tanta accepta clade genuenſes: qui cū
triremibus octo et triginta tergeſtinos defice
re a venetis ad patriarcham aquilienſe3 com
pulere. Lepere et iuſtinopolim: excepta dum-
taxat arce. Aucta deinde claſſe Venetias ite-
rum contendunt: ſed cum nemo ad certamen
prodiret: in Iſtriam redeuntes Polam vrbē
vi captā incendunt. Multe vtrinq3 cedes in-
uicem accepte: dateq3 ſunt. Veneti tamen bel
lo terreſtri a Carrario opprimebātur: lic3 Ja
cobus caballus egregius copiarum dux eos
acerrime tutaretur: dum Taruiſium obpug-
tur: quod fame in hoſtium poteſtate fere vene
rat. Verum cum feſſus et defatigatus iam vt-
ro3 populus tam diutino et attroci bello eſſet:
dux Sabaudie pacem inter eos hac formula
cōponit octauo kalendas ſeptembris: milleſi
motrecenteſimooctuageſimo primo: vt regi
Vngarie decimo quoq3 anno veneti ſeptē mi-
lia nummum aureorum perſoluerent: ſi nul-
lum piratam in ſuis dalmatie locis tutum eē
pateretur: ſiq3 nullubi ſale3 fieri ſineret: vtq3
patriarche aquilienſi in foroiulio eadem ma
neret cōditio. que ante bellu3 fuerat. Venetis
autem et Genuenſibus imperatum: vt capti-
uos alterutrum incolumes dimitterent: de p̄-
da vtrinq3 capta nulla mentio. Mandatu3 pa
tauino: vt ab obſidione Taruiſij recedēt: vtq3
arces et turres in ſtagnis et ad fluuioꝝ oſtia
excitatas ſtatim demolirent: termini inter vene
tum et patauinu3 poſiti. Interea vō karolus
quem diximus a pontifice ex Vngaria cōtra
Johannam accitum: cum octo milibus equi
tum in italiam veniens: Aretium primo i po
teſtatem ſuam redegit: guelphorum et Gibel-
linorum ſeditionibus diu agitatum. Inde vō
in florentinos mouens: a iohanne Haucut q
tum Stagie erat ꝓpellitur. Sed florentini ve
riti ne ſuſtinere tanti regis impetum non poſ
ſent: pacem a rege datis quadraginta milibꝫ
nummum auri redimunt: Haucutq3 ſine ſti-
pendio dimittunt: qui Bagnacauallum Ni-
colao albertoq3 eſtenſibus vendidit: quo faci
lius retinere fauentiam in poteſtate ſua poſ-
ſent. quam tamen haud ita multo poſt amiſe-
re: Aſtorgio Manfredo eam quidem prodi-
tione adepto. karolus vō ſalutato reme vrba
no regnum ingreſſus: ſuperatis etiam Jo-
hanne ducibus neapolim tendentibus ciuibꝫ
capit. Obſidebatur in caſtello nouo regina:
cum aretini guelphi tumultu excitato Jaco-
bum Carazolum neapolitanu3 ciuem eo a re
ge miſſum: fugere in arcem compellunt. Con
fugere eo et gibellini: quibus certe vir equus
nō magis ꝙ guelphis cōſulebat. Volebat eñi
omnia pari iure in ciuitate agi. Accito itaq3
ob acceptā iniuria3 Albrico barbiano e tu-
dertinorum finibus vrbe3 ingreſſus: dū guel
phos ad officiu3 redigere conatur: gibellino
rum quoq3 bona diripit. Ferrabac autem al
ter copiarum dux albricu3 ſecutus: quod reli
quum ſuperfuerat in Aretio abraſit. Dū hec
ad neapolim et aretium agerentur: noua bel
li nubes Italiam inumbriauit. Nam Lodo
uicus Andegauenſis a regibus Francorum
originem ducens: Italiam ingreſſus cum tri
ginta milibus equitum non longe a Bono-
nia conſederat. a Clemente antipapa impul-
ſus: non tam vt reginam Johannam obſeſſā
liberaret: ꝙ vt Vrbanum armis pontificatu
deijceret. Hanc ob rem karolus omiſſo aretō
Albricum et Ferrabac ad ſe vocat. Florenti-
ni quoq3 iohannem Haucut rogatu Vrbani
ad karolum miſere. Lodouicus autem ꝑ mar
ſos iter faciens ad caſſinenſem ſaltum iam
peruenerat. Adhuc enim ad duodecim mi-
lia equitum expectabat: qui italiam ingreſſi
duce Andegranio: per placentinu3: lucenſe3
florentinum: ſenenſem agrum iter facientes:
Aretiu3 iam peruenerant: vrbēq3 a guelphis
introducti: poſt illatam ab albrico clade3 di-
ripuere. Defendebatur arx guelphorum p̄ſi-
dio: que diebus quadraginta oppugnata: in
gallorum poteſtatem propediem ventura erat
niſi Lodouici andegauenſis mors interueniſ
ſet. Tum andegranius re cognita hortantibꝫ
aretinis in arce obſeſſis: vrbe3 florentinis vē
didit: in Galliaſq3 rediit. Andegauenſes aūt
milites morte ducis cōſilio carētes: bini ter-
nique mendicantes etiam i patriā rediere. Tū
vō Vrbanus terrore gallico liberatus: Nea
polim ſe conferens a rege petit: vt ſibi liceat
creare nepotem ſuum Campanum principē
quod cum impetrare nequiuiſſet: homo ſub
ſpecie iuſti et honeſti minus vrbanus ac nul
li gratus: ad minas cōuerſus: eo iracundie re
gem cōpulit: vt cuſtodijs adhibitis ꝑ aliquot
dies prodire in publicū nequiuerit. Verū diſ
ſimulata ad tp̄us iniuria. nuceriam ad vitan
dos eſtus (ut ip̄e dicebat) cum bona regis ve
nia ꝓfectus. cōmunitaq3 firmis p̄ſidijs vrbe.
et nouos cardinales creat. et ſeptem ex veteri
bus i carcerē conijcit. ꝙ diceret eos cum rege
7 antipapa ꝯtra ſe cōiuraſſe. Preterea vō 7 ꝓ
ceſſu3 (vt iſtoꝝ more loquar) ꝯtra regē inchoa-

uit:miſſa de more citatione:qui breui ſe ven
turum Nuceriam reſpondit: diluiturumqꝫ
obiecta crimina:non verbis modo: verumeti
am armis. Nuceriam itaqꝫ cū ſatis magno
exercitu veniens:vrbem obſidet. Motus au-
tem hac indignitate Raimundus balcianus
e gente vrſina:comitis Nolani filius:qui po
ſtea tarentinus princeps eſt habitus: ſuis co
pijs fretus:quas ſub rege ductauerat: vrba-
num cum tota curia ad proximum littus de-
ductum:genuenſium triremibus ad id inſtru
ctis paratiſqꝫ impoſuit:quibus dum Genuā
pontifex defertur:ex ſeptē cardinalibus Nu-
cerie captis:quinqꝫ ſaccis inuolutos in mare
demerſit. Et v̄o mortuo Lodouico Vngarie
rege proceres vngari karolū ſtatim per lega-
tos accerſunt:qui eo profectus:dum conuen
tum ad res componendas celebrat: curante
regina que odium diſſimulauerat obtruncat̄:
anno milleſimotercenteſimooctogeſimoquin-
to:quo tempore Johannes Galeatius Ber-
nabouem vicecomitem:cui erat ex fratre Ga
leatio nepos:captum in carcere modoetie cō-
ijcit:ac coniectum vſqꝫ ad mortē detinet:eiuſ-
qꝫ ditōne potitur. Prius em̄ dum patrimoni
um diuidunt:papia vercelle:Nouaria:Ber-
tona:Alexandria:⁊ cetera ad Apeninum al
peſqꝫ pertinentia Galeatio:Placentia v̄o cre
mona. Parma. lauda. brixia:et Bergomum
Bernaboui ſorte obtigerant. Mediolanum
autem vtriqꝫ ꝯmune erat. At vrbanus circū-
acto anno:quo ſe Genuam contulerat:intelli
gens eccleſiaſticas ciuitates a florentinis ad
libertatem(vt antea incitari)Lucam primo:
mox Senas et peruſium peruenit. Cōfirma-
tis deinde aduentu ſuo ciuitatibus:deſiderio
(vt ipſe dicebat)videndi Neapolim: Ferenti-
num vſqꝫ proficiſcitur:ea mente reuera:vt la
diſlaum admodū puerum: et Johannam ka-
roli filios hēditate paterna deturbaret. Mul
ti em̄ ꝑceres Lodouico andegauenſi ſtudere
ſoliti: potiundi regni ſpeꝫ ei p̄ſtabant:ſed ma-
gna vſi fide caietani:pueris in vita retentis:
regnum quoqꝫ cum ſumma laude ſeruauerūt
Pontifex itaqꝫ re infecta Romam rediens:
cum magno apparatu honoreqꝫ pluſq̄ dici po
teſt a populo romano in vrbem ſuſcipitur:li
cet haud ita multopoſt a Bandereſijs inſidi-
as perpeſſus ſit:quas certe om̄ino deuitauit
et ſuſtulit creatis vna die nouē et viginti car-
dinalibꝫ:quorū de numero romani tres ſunt
habiti. Reliqui v̄o fere oēs neapolitani fuere
Interea v̄o antoniꝰ Scala veronenſis:⁊ frā
ciſcus ſenior patauinus dominus grauiſſimo
inter ſe bello contendere:Johanne vbaldino
Carrarij:et iohanne ordelapho ſcaligeri co-
pias ducentibus. Verum Galeatius viceco-
mes inſtigante Carrario ſuperatis Scalige-
ris:Verona vincentiaqꝫ potitur. Neqꝫ hoc q
dem cōtentus Galeatius paucorum menſiuꝫ
obſidione Patauium capit:ac Franciſcū car
rarium in carcerem medoetianuꝫ cōijcit. Eiꝰ
v̄o filius Franciſcus iunior fuga ſalutem ſibi
queſiuit. Florentini quoqꝫ augende ditōis cu
pidi:Politianum Lucinianum oppida ex ve
teri ſenenſium dominatu arte magis q̄ virib
in poteſtatem ſuam redigere. Preterea v̄o ka
rolum Bernabouis filium et antoniū Sca-
lam cum quinqꝫ milibus equitum in agrū ſe-
nenſem hoſtili animo immittūt. Hanc ob reꝫ
Galeatius motus legatos ad florētinos mit
tit:qui ſuo nomine cōquerant̄ karolum vice-
comitem:et antoniuꝫ Scalam hoſtes ſuos a
populo florentino:quo cum ipſe pacem antea
inierat et fedus:mercede conductos eē: vexa-
riqꝫ ab eis bello ſenenſes amicos et ſocios cō
tra ius faſqꝫ. Legatis item mandatum eſt. vt
niſi ab iniuria ſenenſiū diſcederēt. exauctora
rentqꝫ ſuos belli duces. florētino populo bel-
lum indicerent. Quo minus v̄o id ſtatiꝫ Ga
leatius faceret. petri Gambacurte piſanoruꝫ
tyranno precibus factum eſt. qui Galeatio ⁊
florentinis amicus rem inter vtrūqꝫ compoſi
turum ſe predicabat. Interim v̄o Vrbanꝰ pō
tifex pontificatus ſui infeliciter acti anno vn-
decimo:menſe octauo rome moritur. ſepelit̄-
qꝫ in beati Petri baſilica. paucis admodum
eius mortem: vtpote hominis ruſtici et inexo-
rabilis. flentibus. Huius autem ſepulchruꝫ
adhuc viſitur cum epytaphio ſatis ruſtico et
inepto.

Boniſacius .ix.

Boniſacius nonus patria neapoli-
tanus. petrus cognomento. toma-
cellus antea vocatus. rome cardi-
nalium omnium conſenſu pontifex creatur.
anno domini milleſimotercenteſimooctuage-
ſimonono. Hic et ſi annorum circiter trigita
eſſet dum pontificatu inijt. ita tamē deinceps
vixit in tam florida etate. et tanta peccandi li-
cētia. vt nulla ei libido. nulla voluptas iniun
gi vel obijci poſſet. iuuentutem certe cum ipſa
ſenectute cōmutaſſe videbatur. Fuit p̄terea tā
ti animi cōſilijqꝫ. vt primus ꝑſi romani vim
omnē i pontificē trāſtulerit. creatis ſuo nutu

magiſtratibus omnibꝫ:munitaqꝫ ſancti an-
geli arce ī mole hadriani ſita ad Tiberis pō
tem:quo ab vrbe in vaticanum itur. Muni-
tiſqꝫ item pontibus:quibus in transtyberim
romani cōmeant. Verum dum Bonifacius
nonus adhuc in pontificatu eēt:Galeatꝰ flo-
rentinos et bononienſes bello aggreditur:io
hanne vbaldino ⁊ Lantedeſco petramala co
piarum ſuarum ducibus:qui vallem arni ſu
perioris ingreſſi:omnia longe ac late popula
bantur. Jacobuſqꝫ vermes bononienſem agꝛ
ſuo nomine ingreſſus:ciuitati quoqꝫ mlta dā
na intulit. Tum vō florentini ad precauenda
mala ſoliciti:⁊ iohannē haucut:⁊ karolū ber
nabouis filium et antonium ſcalam cuꝫ qua
tuoꝛ equitum:peditūꝫ duobus milibus bono-
nienſibus socijs ⁊ amicis auxilio miſere. So
licitare preterea litteris et nūcijs Stephanū
bauarie ducem: ad quem Franciſcus iunioꝛ
confugerat. ⁊ Jacobum armeniaci comitem
magna mercede conductum:vt in italiam cō-
tra vicecomitē deſcenderent.eumqꝫ a ceruici-
bus ſuis ad ꝓpria tuenda auerterent. His co
hortationibus motus franciſcus iunioꝛ muta
ta veſte fauentibus venetis:ſecreto tamē Pa
tauiū ingreditur:vrbeqꝫ potitur. Subſecutꝰ
vō Bauarie dux:vrbem ingreſſus expugna-
re arcem nō deſtitit. Veronenſes autem harū
rerum permutatōe moti:pulſo vicecomitis ꝑ
ſidio:Antonium ſcalam ad ſe vocant:qui ſe-
re his diebus in hetruria mortuus erat:reli-
cto vnico filio in prima puericia adhuc ſuper
ſtite. Qua quidem re cognita penitentia du-
cti:in primis vgoletuꝫ Blancardum: qui in
cremonenſi agro cum exercitu Galeatij erat
ad ſe vocant:impetrati prius errata venia:ꝑ-
ſolutiſqꝫ aliquot milibus nummum auri: ad
redimendam tanti erroris culpam. Ingreſſꝰ
vrbem blancardus:retinere milites a direptō
ne tamopulente vrbis nequaꝗ̄ potuit. Vxor
vō Galeatij tante ciuitatis calamitatem mi-
ſerata triduo poſt militibus direptōem inhi
buit. At dux Bauarie cōqueſtus ſe mercede
a florentinis defraudatum: ab obpugnatōne
patauie arcis in Germaniam diſceſſit. Tum
florentini prebente aditum Alberto eſtenſi:q
iampridem ab amicicia Galeatij diſceſſerat.
iohanneꝫ haucut carrarienſi ſocio auxilio mi
ſere: cuius fortitudine et aſtu arx patauina
in deditionem breui recepta eſt. Unde Galea
tij copie que eo recuperande vrbis cauſa vene
rant: in vincentinos ſeceſſere. Deſcenderat
iam tum etiam comes Armeniaci a florenti-
nis mercede conductus:per thaurinos in ita-
liam cum viginti milibus equitum:Caſtella-
tiumqꝫ in Alexandrinis vi captum diripue-
rat:quare Galeatio neceſſe fuit copias ſuas
e vincentinis reuocare:quas hoſti opponeret
In ſuburbio alexandrino cōſederant medio-
lanenſes:ī quos delati armeniaci ſine vllo or-
dine excidium ipſis militibus ⁊ ciuibus mina
bantur. Pugnatum eſt pro portis aliquādiu
et ab italis tamdiu protracta pugna ē: donec
ſui (quos circūacto itinere ad carpendum ex-
tremum hoſtium miſerant) nil tale opinātes
aggrederentur. Dum pugnatur ſuperuenere il
li:atqꝫ ita a tergo.a lateribus.a fronte ceſi:ꝑ-
us pene oppreſſi ſunt ingēti cede:oppidanis ē
ſuperuenientibus:quam diſcrimen in quod de
lati fuerant cognouerint. Comes ipſe armeni
aci tanti exercitus dux captus:ex vulnere ac
cepto in prelio ſtatim moritur. Capti et rai-
naldus Canfigliarius et Johannes ricꝰ flo-
rentini equites qui armeniacum in italiā du-
xerant. Tum vō Galeatius tāta victoria fre
tus:partem copiarum in haucutum mittit:q
ea mente Atheſim ⁊ Mintiuꝫ traiecerat:vt ſe
cum armeniaco coniungeret. Verum Haucu
tus re cognita:quanta maxime celeritate po-
tuit.in patauinos mouit.non paucis ſuoruꝫ
in itinere amiſſis obderiuatas paſſim a ruſti-
cis aquas:ne redire hoſti impune liceret. At
florentini bello preſſi a iacobo verme: qui eo
a galeatio cum duodecim milibus equitum:
peditum quatuor miſſus fuerat. Haucutum
reuocant:qui hoſtes florentinoruꝫ:quibꝫ par
eſſe aperto marte non poterat:miris artibus
ludificatus eſt. Interīꝫ vō hortante Bonifa-
cio pontifice:et antonioto adurno genuenſiū
duce.pax equis conditōnibus inter Galeati-
um ⁊ florentinos Genue compoſita eſt. Sed
dum vnum incendium extinguitur: alterum
exardeſcit. Nam et Franciſcus cognomento
Vicus vrbis prefectus viterbium pontifici ꝑ
ditione abſtulit. ⁊ Petrus Gambacurta Pi
ſaruꝫ dominus a iacobo appiano publico ſcri
ba.et omnium conſiliorum ſuorum participe
cum filijs occiditur:ipſeqꝫ appianus domina-
tu potitur. Mortuo autem alberto eſtenſi.ac-
cius ⁊ ipſe eſtenſi familia ortus iam pridē pa-
tria pulſus.adiuuantibus Cunij comitibus
redire in patriam inſtituerat. Sed tutores ni-
colai pueri alberti filij.ſumptis armis Acciū
Ferraria ſummouentes. lucum et Conſilice
oppida Johanni Cunio promiſere.ſi Acciuꝫ
interficeret. Tum iohannes compoſita falla
cia.virum Accio perſimilem interficit. et ac-
ceptis oppidis verum acciuꝫ in publicū,pou-

eit. Non cõmiſiſſet tantum facinus Albricus
ex eadem familia ortus: cui plus itali debent
ꝙ omnibus ducibus qui tum fuere. Primus
enim docuit italos bella gerere: iampridez ar
ma ferre deſuetos: quibus ſe deinceps ab in-
teſtino externoqꝫ hoſte tutati ſunt. Prius em̄
ſi quid gerere itali vel inter ſe: vel ĩ barbaros
voluiſſent: accire externum militem opꝰ erat.
Sed tanta militum copia hoc duce breui ſb-
orta eſt ſub vexillo ſancti georgij: vt et britto-
nes qui prouinciam noſtram et eccleſie caſtel
la euerterant: teutunicos: anglicos: poſtremo
omnia vaſtantes italia expulerit. Hinc Bra
chiani et ſfortiani milites originem habuere:
quorum armis italia apud exteros tm̄ nomi
nis conſecuta eſt: vt aut exteri timore percul-
ſi quieuerint: aut aditum ad nos temptantes
magnis cladibus ſuperati ſint. Interea v̊o mor
tuo Clemente ſeptimo adulterino pontifice: ĩ
eius locum a cardinalibus tanti ſciſmatis au
ctoribus: Petrus luna benedictus. xiij. appel
latus: auenione ſufficitur. Succeſſit tum etiã
karolo imperatori romano Venceſlaus filiꝰ
a quo Johannes Galeatius vicecomes me-
diolanenſis ducatus titulũ accepit: miſſo ora
tore Petro philargi mediolanenſi archiepi-
ſcopo. qui poſtea romanum pontificatũ ade-
ptus: quintus alexander appellatus eſt. Gale
atius autem mortuo Johanne hawcut: floren
tieqꝫ ſepulto. quo vno duce in rebus bellicis
tum maxime florentini vtebantur: mittere Al
bricum cum ſuis copijs in hetruriam conſtitu
it: qui florentinos Appianum piſanorum ty-
rannum bello laceſſentes in officiõ contineret
Erant in eo exercitu Paulus vrſinus: Cecu-
lus: Brolia brandolinus: Paulus ſabellus:
Lucas canalis: cohortium prefecti inſignes.
qui ſimul cõiunctis copijs animiſqꝫ oppugna
re florentiam adhorti: ad monaſterium cartu-
ſienſe caſtra poſuerant: vnde crebris incurſio
nibus tum agros tum ciuitatem florentiã cõ-
tinuo vexabant: cedibus: rapinis: incẽdijſqꝫ
omnia complentes: anno domini milleſimo-
tercenteſimononageſimoſeptimo. Quo qdez
tempore et Bonifacius Peruſium ſe contu-
lit: nobilitatem plebeis raſpantibus concilia
turus. Sed plebs preſente põtifice preter da
tã fidez arma capiens: interfectis ad octuagi
ta ex optimatibus: Biordum et Michelotuz
plebeiarum partium principes in vrbem in-
tromiſſos dominos conſtituunt. Indignatus
autem ob eam rem pontifex: Aſiſſium petẽs
inde ad ducem Galeatiuz oratores miſit: qui
cum adhortarentur: vt oppugnare Mantuaz
deſineret: quam tum aqua et terra obſidione
premebat: accito in Ciſalpinam galliam ad
id bellum Albrico Barbiano. Hanc autem
ob rem ex federe florentinis licuit: et venetis
belli ſocijs mantuano auxilium mittere: karo
lo malateſta mantuani ſororio tantarum co-
piarum duce. qui ingenti clade Galeatij exer
citum apud gouernolum profligauit. Erat tũ
quoqꝫ in animo florentinis piſanos bello per
ſequi: ſed eos a tanta re auertebant pupij bal
neiqꝫ conſites: et vbertini rebelles: qui floren-
tini ciuitati exitiuz minabantur: ſi in piſanos
mouerent. Verum mortuo non ita multopꝰ
Jacobo appiano: filius Gherardus patri ſuc
cedens: cum retinere piſas in poteſtate ſua nõ
poſſet: ob ſeditiones a florentinis excitatas
vrbem ipſam galeatio vicecomiti vẽdidit plũ-
bino oppido tm̄modo ſibi ac ſuis retento: mil
leſimotercenteſimononageſimonono. Inter-
fecto autem Biordo Lanthedeſci inſidijs pe
ruſini vindicare ſe in libertatem conati ſunt.
Verum cum Vgolinus Trincius Fulginas
pontificis vicarius: eius nomine Peruſium
in deditionez eccleſie trahere conaretur: indi
gnati ciues Galeatio ſeſe dedunt: qui poſt mẽ
ſes duos Bononia quoqꝫ Luca falſo potitur
Hinc maior timor florentinos inceſſit: paſſiz
de ſe ac libertate ſua actum dicentes: niſi Ga
leatius morte e medio auferretur. Appropin
quante v̊o iubilei anno: legati romanorũ pon
tificem adeunt rogantes: vt Aſiſio Romam
proficiſceretur: qui et ſi id magnopere cupe-
ret: tamen diſſimulato deſiderio facturum ſe
quod petebant negauit. ꝙ diceret eos noluiſ-
ſe recipere ſenatores ex nobilitate externa ſm̄
conſuetudinem et inſtituta pontificũ. ꝙqꝫ ca
mere conſeruatores ſuopte ingenio elegiſſent
homines quidem parum idoneos. et quorum
licentia bandereſijs omnia licerent. Tum v̊o
romani vt rẽ gratã pontifici facerent. et ban-
dereſios tollunt. ⁊ malateſtam Pandulphi fi
lium piſaurienſem. virum doctum pontificis
nomine in ſenatorem recipiunt. pecuniaſqꝫ ĩ-
ſuper Bonifacio dant. quo ei proficiſci ad vr
bem liceret. Vrbem itaqꝫ ingreſſus munita
mole Hadriani (vt antea diximus) menijs et
turribus dominatu vrbis ſenſim potitus eſt.
Celebrato deinde iubilei anno milleſimoqua
tercenteſimo. q̃ innumera fere hoĩm multitu-
do ad vrbẽ religiõis cã venerat. Florẽtini ga-
leatiũ a ceruicibꝰ ſuis auertẽ cupiẽtes rober-
tũ bauarie ducẽ. quẽ imperij electores abrogato

ob ignauiaz Venceſlao Boemo delegerant:
hac conditione in Italiam vocant: vt non pri
us promiſſam mercedem accipiat: ꝙ viceco-
mitis ducatum attigiſſet: qui brixianuz agrū
ad Benacum ingreſſus parte pecuniaruz ac
cepta: cum Galeatij copijs congrediens ſupe
ratur: ac tridentum fuga petit. Retinere ho-
minem veneti et florentini mlta polliciti: quo
minus in germaniam rediret: nequaꝙ potue
re. Tum vo Bonifacius ſiue vicecomitū po-
tentiam veritus: ſiue augende ditionis eccleſi
aſtice cupidus: annatarum vſuz beneficijs ec
cleſiaſticis primus impoſuit: hac conditione:
vt qui beneficium cōſequeretur dimidiuz an
nui prouētus fiſco apoſtolico perſoluēt. Sūt
tamē qui hoc inuentum Iohāni vigeſimoſe-
cundo aſcribant. Hanc autem conſuetudinē
omnes admiſere preter anglos qui id de ſol'
epiſcopatibus conceſſere. in ceteris beneficijs
non adeo. Confirmata hoc modo pecunijs ar
ce magiſtratibus ſuo nutu in vrbe delectis di
tione eccleſiaſtica: pontifex Ladiſlaum adole
ſcentem karoli neopolitani regis filiuz in re
gnum paternum reſtituit: a tyrannis et po-
pulis occupatum: qui Lodouici andegauēſis
partes ſecuti fuerant. Quo autem facilius et
honeſtius id fieret: priuationem karoli ab vr
bano ſexto Nucerie factam abrogauit: cardi
nalemqꝫ florentinum Caietam miſit: que ſola
in fide remanſerat: vt eo loci adoleſcentem co
ronaret: vbi ſumma cuz fide ſeruatus fuerat
Vicecomes autem redeunte in Germaniam
imperatore Roberto: copias ſuas albrico du
ce ad opprimendum Iohannem Bentiuoluz
miſit: qui Bononienſem vrbem in ſuam rede
gerat poteſtatem: pulſo vicecomituz preſidio
Militabant tum in exercitu Galeatij franci-
ſcus Gonzaga compoſita inter eos pace: mi
litabat pandulphus malateſta karoli frater.
Aderat et octobonus Rubeus parmenſis ci
uis: quorum nominibus perterriti florentini
Bernardonem copiarum ſuaꝝ prefectuz bo-
nonienſibus focijs auxilio mittunt: cuius ad
uentu bononienſes animis aucti: hoſti me-
nibus appropinquanti occurrere audent: quo
prelio ſuperati: omnem equitatum cum Ber
nardone in ipſa pugna interempto amiſere.
Captus etiam eo prelio iacobus Carraria:
Frācīſci gonzage precibus conſeruatur. Au-
fugerat tum cuz paucis Bentiuolus in vrbē
quam dum acriter nimium tuetur: in globū
incidens: cum viuus capi non poſſet obtrun-
catur. Potitus itaqꝫ deinceps nullo reſiſten
te Bononia Galeatius: magnum terrorem
florentinis iniecit. Eo eñ ſe breui moturum
omnem belli impetum oſtendebat. Verū mor
te adiuti (vt ipe optabant) nō ita multopoſt
tanto metu liberati ſunt. Mortuo autem ex
febre Iohanne Galeatio apud meregnanum
cum ante cometes tante mortis indicium ap-
paruiſſet: anno milleſimoquadringenteſimo
ſecundo: multi repente tyranni oborti ſunt:
aut ciuitatum ſuarum principes: aut eo horti
um prefecti: a militibus ducis ob largitio-
nez ad occupandas ciuitates adiuti. Oborta
tum quidem infinita mala ſunt: cū nemo vn⁹
preeſſet: qui vicia hominum imperio ⁊ aucto
ritate compeſceret. Innouata eſt etiam guel-
phorum et gibellinorum pernicioſa ſeditio: q̄
ducentis et eoamplius annis per italiaz va
gata omnes ciuitates ita ad arma ciuilia cō-
citauit: vt ferme ad internetionem certatum
ſit. Nam Vgolinus caualcabos: oppreſſis gi
billinis Cremone imperitabat: Parmam ot
to tercius interfectis ac pulſis Rubeis obti-
nebat: Soardi Bergomuz: Ruſconij Comū
Vignate Laudam: Vercellas alexandriam
plurimaqꝫ per eam regionem oppida Fazin⁹
canis dux copiaruz egregius vi occupauerat
Omitto reliquos tyrannos a Galeatio pul-
ſos: qui tum quidem redeundi ad tyran-
nidem et dominatum ſpem aliquam ſumpſe-
re. Maxime vo Gulielmus ſcala: et Caro-
lus vicecomes Bernabouis filius: qui prin-
cipes omnes et populos ad defectionem ſoli-
citabant. Hinc etiaz Pinus Ordelaphus pa
tria pulſus: Forolinio potitur. Albricus qꝫ
Cunnij comes Fauentiam bello preſſam i ſui
poteſtatem redegiſſet: niſi a Ladiſlao adhor-
tante etiam pōtifice: i regnum accitus prope-
re fuiſſet: magnuſqꝫ comeſtabilis (vt eoruz vo
cabulo vtar) creatus. Miſerat et eo cuz ſatis
iuſto exercitu fratrem ſuuz pōtifex: vt regi au
xilio eēt. qui a neopolitanis repulſus Peru
ſiū mouēs ciuitatem ipam in poteſtatē pōtifi
cis breui redegit. At Baldeſar Coſſa neapo
litanus ciuis. ſancti Euſtachij cardinalis bo
nonienſes aliquādiu obſeſſos. redire tandem
ad eccleſiaz compulit. Brachio montonio co
pias eccleſiaſticas. quem vt virum in re mili
tari preſtātem albricus in flamminia relique
rat. Sub eo eñ ab ineunte etate militauerat.
ordineſqꝫ duxerat. Idē etiā cōtigerat Sfortie
e Cotignola Flamminie oppido originē ducē-
te: quorū virtute militia italica ita breui cre-
uit: vt qui duce i re bellica deinceps indigerēt
altero iſtorum vterentur. Hinc ille factiones
militares exorte ſunt: vt ſexaginta iam annis
nil prope geſtum in Italia ſit: quod non alte
ri iſtarum aſcribi poſſit. Qui enim a brachia-

nis oppꝛimebat: viciſſim aſ fortianis alteram
factionem ꝑcio cōducebat. Albꝛicus autem
(vnde tanꝙ̄ ex equo troiāo innūerabiles bel
li pꝛīcipes emanarūt) Neapolim diu oppugꝰ
tam: tandeꝫ in poteſtatē Ladiſlai recepit qua
victoria moti omnes regni principes ciuita-
teſqꝫ. ſtatiꝫ ī dedicioneꝫ regis peruenere. At
vͦo Ladiſlaus regnādi cupidus: priuſꝙ̄ fūda-
menta regni Neapolitani cōfirmaſſet. accitꝰ
ab vngaris. ad illud quoqꝫ regnū iure heredi
tario ſuſcipiendū: cum copias traieciſſet: Ja
deramqꝫ obſideret. certior ab amicis fit. nea
politanos ⁊ aliquot regni ꝓceres ad defecti-
onem ſpectare. Jadera itaqꝫ potitus. eadem
qꝫ venetis diuendita. Neapolim rediȷ̄t: reuo-
catoqꝫ e Flāminia Alberico (eo nāqꝫ ad ſu-
os viſendos profectus erat) omnes proceres
dominatu priuauit. Recuſantes aūt parere e
patria deiecit. In Seuermatū vͦo familiā cru
deliter animaduertit. pꝛimatibus ipſis vltio
ſupplicio affectis. Bonifacius aūt in tāta re-
rum perturbatiōe diu afflictatus: dolore late-
rum tandē moritur: pōtificatus ſui āno quar
todecimo: menſe nono: milleſimoquadringē-
teſimo quarto. Sepeliturqꝫ in baſilica Petri
ſepulchro marmoreo vermiculato opere diſti
cto (quod adhuc cernitur) cū gētilicijs inſigni
bus: que item indicāt multa edificia tū in mo
le Hadriani: tum ī capitolio: tum in pallacio
Vaticani huius iuſſu ⁊ impenſa edificata tuꝫ
fuiſſe. Huic aūt pōtifici ad ſummaꝫ gloriam
nil certe defuiſſet. niſi affinium et cognatoruꝫ
affinitatibus obtemperans: aliꝙ̄ notā cōtra-
xiſſet. Multa enim crimina per ſymonia-
cam prauitatē cōmittebātur: petētibus cōtra
ius faſqꝫ oīa tum fratribus: tū cognatis. quo
ruꝫ magna multitudo queſtus gratia Romā
venerat. Indulgentie vͦo ⁊ quidē plenarie ita
paſſim vendebātur: vt iaꝫ vileſceret clauiuꝫ ⁊
litterarum apoſtolicarum autoritas. Reuo
caē hec oīa Bonifacius conatus cognatoruꝫ
precibus: eo itēditeꝫ redire cogebatur. Vnde
melius actum cū eccleſia dei cenſerem: ſi pon
tifices reiectis affinibus ⁊ cognatis: vel ſalteꝫ
in mediocri fortūa collocatis. pōtificie digni-
tati potius ꝙ̄ carni ⁊ ſanguini cōſulerēt. Ma
xime vͦo h̄ tēpore quo mortuo Tāburlano. q
thurcos ſuperauerat eorūqꝫ regē cathenis vi
ctū ſecū trahebat: armenios: perſas: egypti
os: aſſyrios ſine gubernatoribus reliquerat:
qua ex re facile chriſtianis tum fuiſſet Hieru
ſalem. ac ſanctum domini ſepulchrum recupe
rare. In noſtros eīm conuerſus albos ſuo pō-
tificatu nouam ſuperſtitionem introducētes
perſecutus eſt. Ex alpibus namqꝫ deſcendiſſe
in Ytaliam anno ante iubileum preſbiterum
quendam cum magna hominum multitudīe
ex patre meo qui hominem viderat intellexi.
Js quidem albo indutus panno. tantam mo-
deſtiam vultu ac verbis pꝛe ſe ferebat. vt ab
omnibus ſanctus haberetur in ytaliaꝫ itaqꝫ
deſcendens magnam hominum ac mulieruꝫ
multitudinem in ſententiaꝫ ſuipſius breui de
duxerat. Lintheis albis circumuoluti omēs
ſine diſcrimine mares an femine: ruſtici an ci
ues. ſerui an liberi eſſent. paſſim veluti peco-
ra vbi nox oppreſſiſſet dormiebant. Publice ī
vicis epulabantur: perlatis vndiqꝫ certatim
quaſi ad ſacrum epulis. Crucifixū ſacerdos
ipſe pꝛe ſe ferebat. quem lacrimari ob hominū
errata dictitabat. Id quotiens accidiſſet ſuc-
clamabant omnes veniaꝫ a deo petētes. Lau
des beate virginis canebant euntes ⁊ ſtantes
hymnis ad id apte compoſitis. Ex ciſalpinis
aūt in Flāminiam Hetruriaꝫ picentes aucta
opinione ſanctitatis veniēs. nō plebem mo-
do rudem ⁊ crudelem. ſed et principes et epi-
ſcopos ciuitatuꝫ in ſententiam ſuam facile ꝑ
traxit: Subſtitit Viterbij cū magna multitu-
dine labore itineris feſſus. Romam inde (vt
ipſe dicebat) ad viſenda loca ſancta ſanctorū-
qꝫ corpora venturus. Sed Bonifacius frau-
dem ſubeſſe veritus ꝙ diceret hominem ſuper
ſticioſum pontificatum appetere. adiuuante
illa multitudine milites aliquot premittit. q
hominem compꝛehenſuꝫ ad ſe perducāt. Sūt
qui ſcribant huius fraudeꝫ queſtione detectā
fuiſſe. hominemqꝫ in tanto facinore depꝛehen
ſum: meritas penas luiſſe. igne ſcilicet: quo ex
uſtum ferunt. Sūt etiā qui dicant nil fraudis
in homine depꝛehenſum fuiſſe. ſed id fictum a
pontifice abolendo rumori. quo homineꝫ per
inuidiam captum et necatū affirmabāt. Vtrꝫ
verius ſit deus nouit. Hoc tamen cōſtat poſt
tantam colluuionem. que partim hac ſuperſti
tione. parti frequentia iubilei obuenerat: ma
gnam hominum multitudiem peſtilentia con
ſumptam fuiſſe. In tantis aūt malis quibus
prouintia noſtra afflictabatur: vnum tamen
bonū in Ytaliā affectū eſt. ad nos eīm Chryſo
laras Byſantiꝰ lr̄as grecas attulit. que ānis
iam quingentis in Ytalia conticuerant. Hic
grece latineqꝫ lingue ſcole exorte ſunt: Guari
no: Victorio. Philelpho. Ambroſio mona-
cho: Leonardo aretio: Caroloqꝫ. ac pleriſqꝫ
alijs tanꝙ̄ ex equo trioano in lucem prodeun
tibus: quorum emulatione multa ingenia de
inceps ad laudem excitata ſunt.

Innocẽti⁹. vij.

INnocentius ſeptimus patria ſul
monenſis: Coſmatus antea vo-
catus ſancte crucis preſbiter car-
dinalis: Rome pontifex creatur: tumultuã-
te tota Ytalia. Mortuo enĩ Johanne Gale
atio. duobus filijs ſuperſtitibus: ſed adole-
ſcentibus adhuc tota Ytalia ad arma reſpi-
ciebat. Johãnes Maria maior natu (id enĩ
ei nomẽ erat) ducatum Mediolani ſibi ven
dicat. Philippus võ Maria mĩor natu Pa
pie domiatum. cuius comes iure habebatur
facile obtinuit. Relique ciuitates (vt antea
dixi: ad quinqꝫ enĩ ⁊ viginti fuiſſe conſtat)
ab imperio vicecomitũ defecere. Nã ⁊ Pau
lus Guiniſius ciuis: lucenſis patrie domĩa
tum ſibi vſurpauit. ⁊ Franciſcus Carrarius
ſublato e medio tanto duce: c⁹ arma maximo
dum timuerat: augende ditionis in magnaꝫ
ſpem veniens: Veronam: Brixiam: Ber-
gomum: Cremonam: legatos ad ſolicitan-
dos in partes ſuas guelphos miſit. Verum
vbi videt Gulielmum Scalam et karolum
vicecomitem. qui imperia ciuitatum ſuarũ
deſiderabant. poſſe conatibus ſuis obſtare:
Gulielmo Verone. karolo Mediolani: ac-
ceptis ab eo mutuo triginta milibus aureis
domiatum pollicitus eſt. Reducto itaqꝫ in
patriam Gulielmo: eodemqꝫ nõ ita multo-
poſt veneno ſublato: Verona ipſe potitur.
Eadem quoqꝫ fraude karolum aggreſſus ẽ
cum his inſtaret. vt nõ apparentibus promiſ
ſis: pecuniam ſaltem mutuo datam ſolueret
Litteris quoqꝫ Franciſcum Gonzagam ad
monet. vt deſcendere in partes ſuas ſpõte ve
lit. amplectiqꝫ eius amicitiam ⁊ ſocietateꝫ:
ſin ſecus eſſet animatus: habiturum ſe eum
pro hoſte facturumqꝫ: vt breui eius pertina-
cie peniteat. fieri perfacile id poſſe dicebat:
cum Veronam mantuanis finitimam ade-
ptus: Brixiaꝫ quoqꝫ in poteſtatẽ ſuã breui
ſit redacturus: vnde percõmode mõtuanus
bello premat. Nil reſpondere Frãciſc⁹ inſti-
tuit priuſq̃ venetorũ legatos audiret: quos
in via ad ſe euntes intellexerat. Veneti eniꝫ
carrariorum potentiam ſuſpectam habẽtes
Vincentiam dedentibus vltro ciuibus in de
ditionem et tutelam recipiunt: ꝙ Franciſci
arma venerentur: q̃dqꝫ ſub quouis alio quã
ſub patauino domino eſſe mallebant. quippe
cum inter patauinos et vincentinos immor
tale odium intercedat. Admonet tuꝫ franci
ſcum Carrarium venetus: ne vincentinos ve
ctigales ſuos bello attingat. vtqꝫ ab expu-
gnanda Colonia (quam ſue ditionis eſſe re
bantur) abſtineat: aliter venetos bello perſe-
cuturos illatas iniurias. Reſpondet Fran-
ciſcus mirari ſe venetorum impotentiã: qui
cum nullum ius incontinenti habeant. legeſ
tamen merito imperantibus velint preſcri-
bere. irent et eſtuarijs ſe ac paludibus conti-
nerent: eoſqꝫ preeſſe ciuitatibus ſinerent: q
eam facultatem a maioribus ſuis accepiſſet
Indignati mirumimmoduꝫ veneti. legatos
ſuos qui in via erant admonent. vt fedus
et ſocietatem cum Franciſco Gonzaga ine-
ant: eumqꝫ primum copiarum ſuarum du-
cem deligant: addita pecuniarum ſumma:
que ei ſtipẽdij nomine quottannis daretur
Tum võ Franciſcus icto federe maturan-
dum ratus. ꝙ iam hoſtes potitos Colonia
intellexerat: conſcripto magno militum nu-
mero. veronenſes ad eam partem adoritur.
qua ad mantuanos vergunt. Idem faciunt
veneti ex vincentinis eo mouentes. quo im-
petu veronenſes perterriti: cum nulla ſpes
auxilij ſubeſſet. deditionem fecere. Oderant
etiam ciues Franciſcum carrarienſem: qui
Gulielmum Scalaꝫ veneno necaſſet eiuſqꝫ
filios occupata fraude Verona in carcerem
conieciſſet. Dum vrbem võ inſtructis acie-
bus ingrediuntur: ne qua fraus ab hoſte ſub
eſſet: Jacobus Carraria qui ibi cum preſi-
dio erat. repente cuꝫ militibus aliquot Ho
ſtiliam profugit. Sed duꝫ padum traijcit:
captus Venetias mittitur. Munita auteꝫ
firmiſſimo preſidio Verona: inde cum om-
nibus copijs Veneti Patauium mouentes
vrbeꝫ prealtis muris ac profunda foſſa mu
nitam: defenſamqꝫ firmo preſidio obſident:
et tandem poſt aliquot mẽſes interclusis vn-
diqꝫ commeatibus: in deditionem accipiũt
Confugerat in arcem Franciſcus cum filijs
ac nepotibus: quam tamen veneti non ita
multopoſt cepere. vrgẽte eos qui in preſidio
erant ad deditionem fame: Franciſcus autẽ
captus ac Venetias miſſus vna cum fratre
necatur. Hunc exitum et finem habuit: qui
humanam cupiditateꝫ ſecutus: ſpreta pace
omnia bello occupaturus videbatur. Neqꝫ
in hoc quidem malorum omnium finis fuit
Nam vel ignauia pontificũ: qui interdictis
antea minis: armis poſtremo tollere diſcor
dias conſueuerãt. vel ſciſmate potius (quo
tũ eccleſia dei multũ laborabat) eo ventũ e-

rat: vt viliſſimus quiſqꝫ tyrannus poſt mor
tem Iohãnis Galeatij vnumquodqꝫ facinꝰ
quãtũuis magnũ aggrederetur. Innocẽtius
eñ dũ adhuc cardialis eſſet. capere negligẽ-
tiam ⁊ timiditatẽ prioꝝ põtificuꝫ conſueue-
rat: ꝙ diceret eoꝝ ſecordia factuꝫ: ne ſciſma
eccleſie romane: totiuſqꝫ reipublice chriſtia
ne pernicies hactenꝰ extĩctuꝫ ⁊ ſublatũ eſſet
Verꝫ ipſe pontificatuꝫ adeptus. ſecutuſqꝫ ĩ
quibuſdã Vrbani ⁊ Bonifacij veſtigia. q̃s
priuatus carpebat: nõ modo quod tanto pe
laudabat effecit. verꝫ etiã iniquo animo fere
bat: ſiquis apud ſe ea ꝺ re verbũ vllũ feciſſꝫ
Preterea ṽo adeo tumultuoſe oĩa guberna-
bat: vt cũ ſemel romani reſtitui in libertatẽ
reddiqꝫ ſibi Capitoliũ: pontem Miluium.
et arcem Hadriani peterẽt. inſtarentqꝫ item
vt ſciſma reꝫ pernicioſi exẽpli de eccleſia tol-
leret. bella extingueret et ſeditiones: rege gal
lorũ ad eaꝫ rem cõficiendam operam ſuam
pollicente. ac Petro Luna antipapa neq̃-
q̃ tantam cõcordiaꝫ abnuente: romanos ip
ſos põtifex ad Lodouicuꝫ nepotem diuertẽ-
tem: apud hoſpitale ſanctiſpiritus via ſaxia
tanq̃ ad certũ carnificem miſerit. Vndeciꝫ
eñ ciues reipub. ſue labenti negligẽtia pon-
tificis cõſulturi ſtatiꝫ necantur. e feneſtriſqꝫ
deijciũtur. ꝙ diceret eo modo tolli ſeditiões
et ſciſma nõ alio quideꝫ poſſe. Hac aũt ſeui-
cia motus populus romanus: accito Ladi-
ſlao Apulie rege arma capit. ſupplicium de
Lodouico ſumpturus. Verum pontifex de-
clinaturus populi furorem Viterbium cum
Lodouico citato greſſu proficiſcitur. Tum
ṽo populus cum ſeuire in autorem tãti faci-
noris nõ poſſet. in aulicos irã cõuertit: quo-
rum bona magna ex parte direpta ſunt. Ser
uati tamen quidam dicuntur in edibus car-
dinalium romanorum: qui adiuuãtibus cli
entibus. egre tamen ad ſe confugientes tuta
ti ſunt. Capto deinꝺ Capitolio: occupatoqꝫ
ponte miluio arcẽ Hadriani oppugnare fru
ſtra conati ſunt. adiuuãtibus etiã romanos
Iohanne columna Troie comite: Gentile
monterano. comite Carrarie. egregijs co-
piarum ducibuſ: et Ladiſlai regis auſpicijs
militantibus. Verum ſuperueniente Pau-
lo Vrſino mandato pontificis cum Moſtar
da et Ceccabolino turmarũ prefectis in pra
tis neronianis. Iohannem columnam ⁊ re
liquam Ladiſlai militiam fundunt. Hãc ob
rem romani quidẽ multis incõmodis circũ-
uenti. cum et homines et eorum pecora abi-
gerentur: reſidente etiam ira iam antea con
cepta. pontificem in gratiam recipiunt. ro-
gantqꝫ vt ad vrbem redeat. Erat eñ natura
comis ⁊ blandꝰ: adeoqꝫ põtificij ciuiliſqꝫ iu
riſperitus: vt facile homĩes tum rationibus
tum ſuauitate dicendi in ſuipſius ſententiã
alliceret. His rebus itaqꝫ hoc modo compo
ſitis Romaꝫ veniens: plures cardinales de
legit. quorum de numero fuit Angelus Car
rarius. patria venetus: tituli ſancti marci p̃
ſbiter cardinalis: in pontificatu Gregorius
duodecimꝰ appellatus. Fuit et Petrus Phi
lardi natione cretẽſis. baſilice duodecĩ apo
ſtolorum preſbiter cardialis. Alexander qu
tus deinde creatus. Tercius habitus ẽ Ot-
to Colũna. natuſ e principibus romanis ad
vellus aureum: ſancti Georgij dyaconꝰ car
dinalis. Martinus quĩtus poſtea vocatus
Confirmato aũt hoc modo pontificatu ſuo:
Lodouicum nepoteꝫ agri Piceni marchio-
nem creat. eundemqꝫ firmanũ principem cõ
ſtituit. Ipſe ṽo non diupoſt Rome moritur
pontificatus ſui ãno ſecundo. ſepeliturqꝫ in
baſilica Petri in ſacello quod olim põtifici
bus dedicatum erat. quodqꝫ vetuſtate et ſi-
tu corruens. Nicolaus quintus poſtea reſti
tuit. Notato etiã hoc epytaphio hoĩs ſepul
chro. Innocẽtio ſeptimo pontifici maximo:
cum neglecti eius ſepulchri memoria inter-
ijſſet. Nicolaus quintus pontifex max. reſti
tui curauit. Interĩ aũt cũ et vero põtifice et
optimo imperatore carerẽt ytali. vnicuiqꝫ
ſcelerato peccãdi licẽtia data eſt. Nam Ca-
brinus fundulus cuius opera karolus Ca-
ualcabos multum et belli et pacis artibus
vtebatur ſpe occupande tyrannidis elatus:
ꝙ ei non ſecus ac Carolo magiſtratus om-
nes atqꝫ artium prefecti parerent: Redeun
tem Lauda pompeiana: Caroluꝫ ad macha
ſturmam ab vrbe Cremona deceꝫ milia paſ-
ſuum cum fratribus et cognatis obtruncat.
Inde ṽo propere anteq̃ res in vrbe ſcire-
tur. cum aliquot militibus Cremonam pro
perans occupata arce ac portis omnibus fo
rum armato ingreſſus milite. quos videt co
natibus ſuis obſtare poſſe: aut obtruncat
aut pellit. Obtinende aũt tyrãnidis cauſa:
nullum genus crudelitatis omittit. Erãt tũ
quoqꝫ in armis mediolanenſes principes:
ne dicas eoruꝫ opera tyrannos opprimi po-
tuiſſe: inſtante preſertim Butecaldo Genue
prefecto regis gallorum nomine: qui tum re
digere Mediolanum in poteſtateꝫ regis co
nabatur. Contra ṽo Fazino Cane egregio
tum copiarum duce. retinere Iohannem

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Mariam in dominatu paterno conãte. Ot-
to quoqȝ tercius parmẽſis dominus: ad col-
loquium ſpe cõponende pacis cuȝ Nicolao
eſtenſi pellectus. ad Ruberaȝ (id caſtelli no
men eſt) obtruncatur. Cuius quidem cedis:
Sforcia Cotignola iubente Nicolao autor
habitus eſt. Mortuo aũt Ottone Rhegio
ſtatim et parma dedentibus ſponte ciuibus
(qui aderant) Ottonis nom̃ Nicolaus poti
tur. Ladiſlaus võ occupata Roma (vt an-
tea dixi) acceptaqȝ in deditioneȝ Peruſia:
quam tum armis Brachius vexabat ĩ He
truriaȝ hoſtili animo mouet: que certe indu
ſtria et auſpicijs Malateſta piſaurienſis e-
gregie defenſa eſt. Repulſus em̃ inde Ladi-
ſlaus: in regnum trepidus ſeſe recepit. ma-
iore prope accepto q̃ illato hoſtibus incom
modo. Liberati aũt tanto hoſte florentini ĩ
piſanos conuerſi poſt longam oppugnatonẽ
piſas tandeȝ capiunt Tartalia Sfortia du
cibus: ãno dñi Milleſimoq̃drigẽteſimoſexto.

Gregorius .xij.

VEr võ dum ſciſma in eccleſia dei
longius protraheretur cũ perni-
cie chriſtiani nominis altero põ
tifice Rome creato: altero Auenione prin-
cipes Gallie. duces ſcȝ Bituricenſis: Bur
gundus: Aurelianus: qui tũ ob valitudineȝ
regis Gallias gubernabant: calamitatem
eccleſie tandem miſerati. Aueniõeȝ ad Pe
trum Lunam: Benedictum decimũterciuȝ
appellatuȝ perueniũt. hoĩemqȝ rogãt: vt col
labenti eccleſie tandẽ conſulat: etiaȝ ſi abdi
care ſe pontificatu neceſſe eſſet. queãdmodũ
in cõclaui ſe facturum promiſerat iureiurã-
do interpoſito. dum põtifex creatur. Spon-
dent preterea alterum pontificem. qui tum
Rome crearetur poſt mortẽ Innocentij idẽ
facturũ. Ita eniȝ inter hos principes et qui
in Ytalia erant reipub. chriſtiane amantiſſi
mi cõuenerat. vt abrogatis duobus de põti-
ficatu cõtendentibus. quoꝝ alter gallice. al-
ter ytalice factionis haberetur. vnus aliqs
poſtea deligeretur oĩm nationũ pater et pon
tifex. Reſpondet Benedictus ſe quideȝ gra
uiter deũ offenſurũ: ſi eccleſiaȝ dei deſereret
cui patronus et publicus pater cõſenſu bo-
noruȝ: non furtim. ſed publice aſcriptus eſſȝ
nolle ſe in dubium ponere quod iuſtis ſuf-
fragijs ſibi demandatum fuerat. Et dicerent
ſublato ſciſmate: de concordia agendum eſſe
ſibi admodum placere: modo id in loco fie-
ret libero. ne coactus quiſpiam potiuſq̃ ſpõ
te facere aliquid videretur. Unum tamen ſe
polliceri. idqȝ iureiurando affirmare. ſi ali
ter tolli ſciſma non poſſet. depoſiturum om-
nem pontificiam dignitatem: modo ideȝ eo
dem tempore ab altero antipapa ſtatim fie-
ret. Principes itaqȝ cognita hominis volũ-
tate. conſultare inter ſe ceperunt. quonam
modo Benedictum in ſententiam ſuam per
ducerent. quorum colloquia et cõſultatiões
Benedictus veritus. pontificias edes armis
et commeatu optime muniuit: in quibus ali
quot menſes obſeſſus: tandem paratis ad fu
gam triremibus. per Rhodanuȝ in Catelo
niaȝ vnde oriundus erat adnauigauit. Sũt
autem qui ſcribant principes gallos id mo-
litos in Benedictum eſſe: inſtantibus cardi
nalibus gallicis. qui eum oderant. q alteri-
us nationis eſſet et non gallice. Nam cum
poſt mortem Clementis de creando pontifi
ce gallico inter eos non conueniret. hũc poſt
longam altercationem crearunt. vt viruȝ bo
num et reipu. chriſtiane amantiſſimum: qui
eos ſepe admonuit. vt honeſte ac ſancte viue
rent. vtqȝ a ſimoniaca prauitate cauerẽt ali
ter ſe in eos grauiter animaduerſuruȝ. Hu-
ius itaqȝ mores ferre nequeuntes principes
gallos in viruȝ optimum et conſtantis vite
concitaſſe. At võ cardinales qui poſt mortẽ
Innocentij Rome tum erant: cognita triuȝ
priorum pontificum in tollendo ſciſmate ne
gligentia: cognitoqȝ etiã diſcrimine. in quo
reſpub. chriſtiana vbiqȝ terrarum: maxime
võ in Gallia verſabatur. in vnum cõuenien
tes conclaui ad ſanctum Petruȝ in Uatica
no habito. iurarunt ſinguli maximis execra
tionibus interpoſitis. abdicaturos ſe ſtatiȝ
pontificatu. ſi ei deligi ad tantum magiſtra-
tum contigiſſet. hac conditione tamen. vt id
quoqȝ ab antipapa fieret. Uenere autem in
hanc ſententiã: vt et gallice nationi ſatiſface
rent. que ob impotentiam creandi antipape
conſuetudinem introduxerat: a qua remoue
ri non ſine ignominia videbatur. niſi id quo
qȝ ab ytalis fieret. Utqȝ in ſententiam Be
nedicti venirent: qui hac vna ratõne nõ alia
ſanari eccleſiam poſſe dicebat. Et ſi eis con
tigiſſet vtrunqȝ abrogari. vnum verum pon
tificem omnium: qui tum erant. cardinaliũ
conſenſu creandum eſſe: cui omnes reges et
pͥcipes obtẽperarẽt. Creatus itaqȝ Rome
ãno dñi. M. q̃drigẽteſimoſexto p̄die. k. no-
uembris Angelus Corarius venetus ti-

tuli ſancti Marci preſbiter cardinalis: qui
(vt dixi) Gregorius duodecimus appella-
tus eſt. ſtatim quod ante põtificatũ promiſe
rat ſe facturum ſcripto: adhibitis etiã no-
tarijs et teſtibus confirmauit. ſuaq; manu
ſcripta tabellionum notauit. Cum vero de
eligendo loco quo ſine diſcrimine vterq; ve
nire poſſet mentio haberetur. neq; ea de re
ſatis inter eos cõueniret: colluſores et fide-
fragi ab vtroq; cardinaliũ cõuentu ſunt ha
biti. qui Piſas hinc Roma. hinc Auenióe
adnauigantes vno conſenſu Gregorium et
Benedictum dignitate pontificia priuarũt
conſentientibus in tamgrauem ſententiam
omnibus nationibus preter Hiſpaniaz cite
riorem. regem Scotie: et comitem Armeni
aci: qui Benedicto fauebant. Inita deinde
creandi noui põtificis ratione. qui bene ac
ſancte ſine vlla ſeditione eccleſiaz dei guber
naret: venere in hãc ſententiam vt Alexan-
drum quintum crearent. Dum aũt Grego-
rius abeſſet: creandiq; Alexandri ratio ha
beret. armis oĩa Rome circũſonabãt Ladi-
ſlaꝰ ei rex occupata Hoſtia pediſtribꝰ naua
libuſq; copijs adeo romanos incurſionibus
vexauit: vt inita pace honorifice poſtea ĩ vr-
bez receptus tanq̃ dominus: et magiſtratus
mutauerit. et portas ac menia pro arbitrio
animi ſui operibus et cuſtodijs firmauerit.
Uerũ ſuperueniente Paulo Urſino eccleſia-
ſtico duce apud ſanctum Jacobum in ſepti-
miano acerrime pugnatum eſt: multis vtrin
q; deſideratis. Intraſtyberi nanq; rex ſuos
tum cõtinebat. arbitratus ſe illo in loco tuti
orem eſſe ob nauales copias: q̃s hoſtia Ro-
mam ſubuexerat. Is võ deinceps cedens po
tius q̃ fugiẽs vrſine factiõi: que in dies ma-
gis magiſq; augebatur. Neapolim profici-
ſcitur. Debilitata preſerti factione ſua ob ſu
peratos ante ingreſſum ſuũ colũnenſes. Jo
hanne columna. Baptiſta ſabello: Jacobo
vrſino. Nicolao columna ducibus. qui occu
pata ſancti Laurentij porta: vrbem iam in-
greſſi erant. Uerũ ſuperueniẽte Paulo Urſi
no: ſuperati (vt dixi) et capti magna ex par
te fuerant. Ex his capitali ſupplicio duo af-
fecti ſunt. quorum alter Galeottus norman
nus eques inſignis: alter võ Ricardus ſan
guineus ẽ habitus. e familia nobili ac vetu-
ſta originem ducens. Reliqui võ incolumes
dimiſſi fuerant. hac tñ conditione: ne ampli
us Ladiſlai auſpicijs militarent. His autẽ
perturbationibus: adeo Rome annone cari
tas inualuit: vt menſura tritici (quam rubi-
um vocant) florẽnis decem et octo vendere-
tur: propter abacta pecora et ruſticos par-
tim captos: partim necatos. vt in bello fieri
conſueuit.

Alexander .v.

Alexander quintus natione cretẽ
ſis: Petrus antea vocatus. ordi-
nis minorum frater: archiepiſco
pus mediolanẽſis. vir doctrina et ſanctitate
vite preclarus: omniũ cardinaliũ cõſenſu: q
tum in cõcilio piſano erãt pontifex creatur.
Hanc ob rez Gregorius in auſtrie ciuitatẽ
profectus quaſi profugus de concilio gene-
rali mentionẽ fecit. Uerum cũ eo in loco ne
quaq̃ ſe tutuz arbitraretur: Ariminũ pro-
fectus a Carolo malateſta perbenigne ⁊ ſplẽ
dide eſt habitus. Benedictus aũt poſt habi
tum ĩ Perpiniano cõciliuz: quo tutior eſſet
ad caſtellum Paniſcole locũ munitiſſimuz
confugit: vbi diutius ĩmoratus. Uterq; aũt
licet in piſano cõcilio exauctorati eſſent. tã-
q̃ veri põtifices cardinales crearunt. maxi
me võ Gregorius. qui dũ Luce eſſet de con
ſenſu cardinaliũ. qui nõdum ab eo diſceſſe-
rant Gabrielem Condelmarium cardinalẽ
creat. qui poſtea in põtificem electus. Euge
nius quartus appellatus eſt. Ad Alexãdrũ
redeo: virum in omni vita et etate preſtantẽ
Hic eñ ab adoleſcentia ordinem minorum
ingreſſus: adeo Pariſius liberalibus ſtu-
dijs theologiceq; diſcipline vacauit. vt bre-
ui et publicam ſcolam habuerit: et in libros
ſentẽtiaꝝ docte ⁊ acute ſcripſerit. Magnus
quoq; orator: magnus predicator eſt habitꝰ
Hanc ob rem a Johãne Galeatio duce me
diolanenſi accitus primũ locum in conſulta-
tionibus ſuis habuit. Creatur deinde roga
tu Galeatij vicentinus epiſcopus. poſtea no
uarienſis mutato loco: poſtremo preſul me-
diolanenſis factus: ab Innocẽtio ſeptĩo car
dinalis baſilice duodecim apoſtolorum cre-
atur: quo quidẽ gradu põtificiã dignitatem
adeptus. merito Alexãdri nomẽ conſecutus
eſt: cũ et liberalitate ⁊ magñitudĩe animi: cuz
q̃uis optĩo pñcipe ↄferri poſſet. Adeo eniz
munificꝰ erat ĩ paupes et viros ſua benigni-
tate dignos. vt breui nil ſibi reliquerit. Un
de p ioců dicẽ interdũ ſolebat. ſe diuitez epi-
ſcopũ fuiſſe: pauperẽ cardinalẽ: mẽdicũ põti
ficẽ. In eo ei defuit illa hñdi cupiditas. que
vna cũ re et etate acceſcit ſilr. Sz h viciũ ca-
dere ĩ viros bonos ⁊ rex hũanaꝝ ↄtẽptores
ñ pt: qui q̃ magis cõſeneſcũt: eo minꝰ viatici

indigere ſe cognoſcunt: et ob hanc rem cupi
ditates ſedant. refrenant auariciam: ac cete
ras animi labes expellunt. Tanti preterea
animi Alexander fuit: vt Ladiſlaum regem
tum potentiſſimum: qui ditionem eccleſie põ
tificibus abſentibus diu multumq3 vexaue
rat. oppidaq3 aliquot vi occupauerat. in cõ
cilio piſano approbantibus qui tu3 aderant
regno priuauerit. iuſq3 illud Lodouico An
degauie duci cõpetere declarauerit. Soluto
aũt concilio piſano. pontifex Bononiã pro
ficiſcitur: cui ciuitati tu3 preerat Baldeſar
Coſſa ſancti euſtachij cardinalis: que3 Ale
xander in legatione confirmauit. q eius in
duſtria ac preſidijs piſanum conciliu3 habi
tum fuiſſet: q̃ðq3 etiam vir erat. qui percom
mode tyrannis ac re3 eccleſiaſtica3 occupa
re conantibus: obijci quouis tẽpore poſſet:
In homĩe tamẽ plus ferocie. pluſq3 audacie
et ſecularitatis (vt ita dicam) erat: q̃ eius ꝓ
feſſio requirebat. Militaris prope habeba
tur eius vita: militares mores: adeo vt mul
ta etiam que loqui fas nõ eſt. ſibi licere arbi
traretur. Cum võ Alexander grauiter egro
tare cepiſſet: noſſetq3 mortem prope inſtare
cardinales ad ſe venientes ad concordiam:
ad pacem: ad tuenda3 eccleſie dignitatẽ ad
hortatur. Teſtatus preterea eſt per eã mor
tem quã ante oculos ſe continuo cernere di
cebat. nec reformidare conſcientia bene acte
vite motus: ſe exiſtiare et credere que in cõ
cilio piſano decreta fuiſſent: recte atq3 inte
gre facta eẽ oĩa: ſine dolo malo fraudeue. Cũ
hec dixiſſet. lacrimãtibus omnibus qui ade
rant. illud ſaluatoris verbum egre proferẽs
Pacem meam do vobis: pacem meam relin
quo vobis: ſtatim moritur pontificatus ſui
menſe octauo: ſepeliturq3 Bononie in eccle
ſia fratrum minorum. Laboratum eſt aute3
hoc anno fame ac peſte.

Iohãnes. xxiij.

Iohannes vigeſimuſtercius pa
tria neapolitanꝰ et nobilis: Bal
deſar cognomẽto Coſſa antea vo
catus: Bononie omniu3 conſenſu pontifex
creatur. Sũt aũt qui ſcribãt id factũ violẽt eſ
ſe: q et legatus Bononienſis eſſet. et arma
tos milites tum in vrbe. tũ in agris pro ſta
tione habuerat: vt ſi precario id obtinere ñ
poſſet: minis et armis tande3 conſequeretur
Vtcunq3 eſt conſtat eum pontificem creatũ
fuiſſe ad eamq3 dignitatẽ ſp aſpiraſſe. Na3
cum adoleſcens eſſet. ac Bononie aliquot ã
nis iuri ciuili operam dediſſet. aſſumpto (vt
nunc fit) doctrine gradu. Romam iter inſti
tuit. Interrogatus aũt ab amicis quo profi
ciſceretur: ad pontificatum reſpondit. Ro
ma3 itaq3 veniens: a Bonifacio nono in cu
biculum ſecretum recipitur. Creatus dein
de ſancti Euſtachij cardinalis: legatus e la
tere Bononiam mittitur. quam breui cõdu
cto milite vna cum magna Flamminie par
te poteſtatem eccleſie redegit. pulſis quibuſ
dam tyrannis. alijſq3 extremo ſupplicio affe
ctis. Verum poſt nouem annos cum longa
pace ciuitate3 Bononienſe3 mirumĩmodũ
auxiſſet. grandemq3 pecuniam ſibi compa
raſſet: mortuo Alexandro largitione vſus.
maxime võ erga cardinales a Gregorio cre
atos pauperes adhuc pontifex creatur: quo
facto oratores ſtati3 ad electores imperij mi
ſit: eos oratum. vt Sigiſmundum Lucim
burgu3 Vngarie et Bohemie rege3 impera
torem crearent. virum ſtrennuum (vt ipſe di
cebat) et ad omnia fortiter agẽda promptiſ
ſimum. Hac eñ ratione hominis gratiã au
cupabatur. Vbi vero hoc ei ex ſententia acci
dit: cum in conuentu piſano conſtitutu3 eẽ3
vt ad certu3 tempus conciliu3 haberetur: ne
alibi transferret calebraturũ ſe id Rome pre
dixit: et quo liberius eo proficiſci omnibus
liceret: pacare Ytaliam conatus eſt. maxime
võ Ciſalpinã. i q̃ bellũ indies magis magiſ
q3 creſcebat. Fazino cane diſcordias ſuſcitã
te: qui mercẽnarios milites retinere ſine bel
lo apud ſe nequaq̃ poterat. Eos ei rapinis
direptiõibus vrbiũ paſcere cõſueuerat. For
te tum accidit vt papienſes (quos Philippꝰ
ob tenellã adhuc etatem retiere ĩ officio nõ
poterat) ſtudio partiũ concitati ad arma cõ
currerẽt: hic gibellini Beccaria familia du
ce: Fazinũ cũ exercitu in vrbẽ introduxere:
pacti fortunas guelphoꝝ. Vex is cũ arma
to milite ingreſſus: neutri ĩ diripiẽdis fortu
nis pepercit. Querentibus aũt gibellis: ſua
quoq3 bona ꝯ datã fide3 diripi: reſpõdit ac
egregie quidem. gibellinos ſaluos fore: eoꝝ
võ bona q guelpha eſſent militibus ſe ĩ pre
dã conceſſurũ deridẽs vtriuſq3 factiõis ſtul
ticiã et cupiditatẽ. Inde vero abiẽs relicto ĩ
portis ⁊ ĩ arce firmo pſidio: tutelã Philippi
donec adoleuiſſet p ſe ferẽs ꝯ pãdulphũ: ma
lateſtã ducẽs brixianos: et bergomates ĩ cur
ſionibus rapinis vexat. nec a cremonenſibꝰ
quidem abſtinuit: quibus tũ Cabrinus Fũ
dulus imperitabat. Dum hec aũt in Brixi

ano agerentur: Vngarie rex iturus (vt ipſe
predicabat) Romam libero itinere ad acci-
piendam imperij coronam duodecim milia
equitum: peditum octo in venetos mittens:
capto primo impetu Forolíuio: Taruiſium
oppugnat. Huic võ tãto exercitui veneti ka
rolum Malateſtam obijciunt: qui cõtando
magiſq̃ dimicando exultantem victoria ho
ſtem remoraretur. Paruz etiam abfuit qui
veneti eodem anno Veronam proditione
quorundam ciuium amitterent: ad rapinaz
magis q̃ ad libertatem ſpectantium. De no
centibus pena ſumpta: ac ſtatim ſedata ſunt
omnia. Mortuo aũt eodẽ anno Fazino La
ne: coniurati quidam Johannem Mariam
Mediolani ducem ĩterficiẽtes: Bernabo-
uis filios ⁊ nepotes in vrbez recipiunt. Tũ
võ Philippus perſuadentibus amicis. Bea
tricem viduam ob Fazini mortem ditiſſimã
et cuius autoritate qui ſub marito militaue
rant admodum mouebantur: duxit vxorem
Qua ex re et ciuitates omẽs que Fazino pa
ruerant. ſtatim in deditionẽ accepit: et Car-
mignolam: Siccumqz Montagnanuz. qui
legionem mortuo Fazino per ſeditionem di-
uiſerant. in ſuam militiam perſuadente Be
atrice pertraxit: quibus ducibus Philippus
poſtea vſus: Aſturgium Bernabouis filiuz
Mediolano pellens: in expugnatione Mo
decie interficit. Augebãtur hec in Inſubria
cum Johannes Franciſcus Gonzaga Fran
ciſci iam mortui filius cum ſatis iuſto equi-
tum peditumqz numero: Bononiam preſi-
dij cauſa proficiſcitur: mandato Johannis
põtificis c⁹ auſpicijs tuz militabat. Nã ma-
lateſta Ariminẽſis Ladiſlai regis mercẽna-
rius: vrbem ipſam graui bello tuz premebat
Is itaqz adiuuantibus Bononiẽſibus. gra
uia aliquot prelia cum hoſtibus fecit: quibꝫ
ſuperior factus: vrbem acerrime tutatus eſt
Sequenti võ hyeme Johannes pontifex a
Ladiſlao bello vexatus: Rome florentiam:
atqz inde Bononiaz veniens: haud ita mul
topoſt Mantuam proficiſcitur: vbi ſplen-
dide ac magnifice a Johãna Franciſco Gõ
zaga ſuſceptus eſt. Quem inde abiens cum
magna parte copiarum Laudam pompeia-
nam (quo venturum Vngarie regez ſciebat)
ſecum ducit. Multum eniz huic principi fi-
debat cuius fidem et integritatez bononien
ſi bello optime norat: q̃uis pollicitationibꝫ
⁊ donis in partes regias a malateſta ſolicita
retur. Cuz itaqz pontifex ac rex haud quaq̃
ſe tutos Laude arbitrarentur: Johannem
Franciſcum Mantuam (quo ſe velle ire di-
cebant) ad parandos commeatus. diſponen
damqz vrbem. qua recipi commode tanta
multitudo poſſet: propere mittunt. qui breui
paratis rebus omnibus Cremonaz (quo iã
perueniſſe pontificem ac regez intellexerat)
redijt. Hos aũt inde Mantuam abducens.
populo omni vere obuiaz effuſo: opinionem
omniũ benignitate et gratia ſuperauit. His
võ conuentibus: qui Laude Cremone Mã
tue ſunt habiti: de pellendo ex Latio: Vm-
bria: Hetruria Ladiſlao: qui Romam et
multa eccleſie oppida occupauerat eſt actuz
Videbant hi Italiã incendijs bellorum ali
ter liberari nõ poſſe: de impenſa bellica non
Mantue ſed Bononie (cũ eo veniſſent) agẽ-
dum cenſuere. Verum maior eos cura inceſ
ſit. Ad concilium nanqz Johannes omniuz
nationum conſenſu citatus. ad tollenduz ſci
ſma: duos cardinales ſtatim in Germaniaz
miſit: qui vna cuz principibus gallice ⁊ ger
manice nationis locuz concilio ydoneũ deli
gerẽt. Cõſtãtia magũtie, puĩcie ciuitas ad id
potiſſimum ydonea ẽ viſa. Eo itaqz ad cer-
tam diem ex inſtituto proficiſcuntur omnes
proficiſcitur et Johãnes pontifex: admonẽ-
tibus tamen quibuſdam ne id faceret: q̃ vere
rentur. ne cũ pontifex accederet. priuatus re
uerteretur q̃ etiaz contigit. Eo nanqz profi
ciſcens cũ viris quibuſdaz in omĩ genere do
ctrine preſtantibus: diu multũqz germanos
diſputationibus incertos ⁊ ambiguos tenu
it. quid potiſſimũ decerneret. Verum super-
ueniente Sigiſmũdo: factaqz omnibus dicẽ
di qđ liberet p̃tate: mlta crimia ⁊ quidẽ gra
uiſſima põtifici obiecta ſũt. quoꝝ cauſa mu
tato habitu familiaqz: Cõſtantia clãculum
Scaphuſam ſe contulit: veritus ne quid gra
uius in ſe conſuleretur. Erat Scaphuſa Fe
derici Auſtrie ducis ciuitas quo etiam ple-
riqz cardiales a ſe creati fuga peruenẽ. Ver
his poſtea cõcilij auctoritate reuocatis: Jo-
hãnes Scaphuſa Friburgũ confugit. iturus
inde ſi tuto fieri poſſet ad Burgũdie ducez.
Sz curãte ꝯcilio Johãnes capit̃: et ĩ inſula
ſcti Marci ꝓpe Cõſtãtiã ĩ carcerẽ cõijcitur
põtificat⁹ ſui ãno q̃rto. mẽſe decimo. Cauſã
fuge diſgrẽ cõciliũ tũ cepit. ctoſqz iudices vi
ros grauiſſimos et doctiſſios delegit. q crimi
na Johãni obiecta diſcuterẽt. eadẽqz ex or-
dine referrẽt. Ad q̃draginta capitl̃a et eo ãpli⁹
ꝯ hoĩez ꝓbata ſũt: q̃ꝝ aliq̃ cum ĩ eo minime
ĩmutari poſſet: adeo erãt ĩueterata: ꝯ fidẽ iu
dicata ſunt: aliqua võ chriſtianis omnibus

(ſi non damnarentur) ſcandalum paritura
Uenientibus itaqȝ omnibus in eandem ſen
tentiam: Johãnes merito e põtificatu deie
ctꝰ ſniaȝ in ſe latam comprobat. Quo facto
ſtatim ad Lodouicum bauarum: qui cum
Gregorio duodecimo ſentiebat cuſtodien
dus mittitur: donec aliud decerneretur. In
Haldeberga caſtello munitiſſimo triennio
ſine vllo cubiculario famulo ue ytalico dili
genter aſſeruatus eſt. Teutonici erant cuſto
des omnes: quibus cum Johannes nutu et
ſignis loquebatur: cum nec ipſe linguaȝ teu
tonicam. nec illi viciſſiȝ ytalicã ſcirent. Ab
rogatum Johanni pontificatũ ab his tantũ
modo: qui cũ eo ante ſenſerant ferunt. Non
dum eñ qui cũ Gregorio et Benedicto ſen
tiebant cõuenerant. Hi igitur vt abrogatio
nem a ſe factam veram et integraȝ iudicarẽt
omnes ſynodicum decretum promulgarunt
quo affirmabant conciliũ generale legitime
cõgregatum: habere ſtatim a chriſto poteſta
tem. Hoc quidem fũdamẽto conceſſo: ipſuȝ
etiam pontificem cõcilio ſubijciebant. Qua
re Gregorio neceſſe fuit: ſuadente etiam im
peratore Sigiſmũdo: vnum aliquem ad cõ
cilium mittere: cum ipſe proficiſci recuſaret
qui ſuo nomĩe concilij ſententiam approba
ret. Miſſus itaqȝ karolus Malateſta vir
certe inſignis. cum videret omẽs in hãc ſen
tentiam venire: vt Gregorius quoqȝ põtifi
catu ſe abdicaret: in publicum prodiens: ac
in ſede Gregorij nõ aliter extructa ac ſi ipſe
adeſſȝ collocatus: perlecta renũciandi facul
tate. Gregorium põtificatu abdicat: quẽ ſta
tim cõuentus omnis pro tam libera abdica
tione. agri piceni legatum creat. Is itaqȝ nõ
multopoſt Recaneti moritur dolore animi.
(vt aiunt) propter ſubitam abrogationẽ an
te conſtitutum tempus a karolo factam. In
longum eñ rem protrahi volebat: in mora
ſpem aliquam ponens. Mortuus igitur an
te Martini pontificatum in recanetenſi ec
cleſia ſepelitur. Sublatis duobus pontifici
bus: tercius ĩ quo abrogãdo maior difficul
tas inerat reſtabat: Petrus Luna Benedi
ctus terciuſdecimus (vt antea dixi) vocatus
Ut autem is etiam nolẽs abdicare ſe magi
ſtratu cogeretur: Sigiſmundus imperator
vna cuȝ oratoribus concilij ad Frãtie ⁊ An
glie reges peruenit: eoſqȝ adhortatus eſt. vt
pro ſalute chriſtiani nominis iaȝ ob ſciſma
periclitantis in abrogando Benedicto. ſb
latis alijs duobus. eius ſequerentur ſenten
tiam. Grato autem reſponſo accepto: in de

Narbonam properat ad Ferdinanduȝ ara
gonum regem. cuius populi magna ex parte
Benedicto obtemperabant. quo cum inter
alia capitula hoc pactus eſt. vt Benedictuȝ
rationibus moueret ea facere que Gregoriꝰ
et Johannes in concilio Conſtantienſi egiſ
ſent. Id vͦo ſi facere recuſaret. populos coge
ret ab eo ad cõciliũ Conſtantienſe deficere
Benedictus autem in caſtello Paniſchole
loco munitiſſimo ſe continẽs: moueri perſua
ſionibus e ſententia ſua non poterat: ꝙ dice
ret et ſe verum chriſti vicarium eſſe. et Con
ſtantiam non eſſe locum libertati eccleſiaſti
ce conuenientem. cuȝ Johannes vigeſimus
tercius ab his etiam abdicare ſe pontificatu
coactus fuerat. qui partes ſuas antea ſeque
bantur. Tum vͦo principes Hiſpanie cernẽ
tes pertinatiam Benedicti: concilij opinio
nem ſecuti: in reliquorum ſententiam vene
re. Gerebantur res in cõcilio quinqȝ natio
num ſuffragijs: ytalica: gallica: germanica:
hiſpanica: et anglica: Quicquid vͦo harum
nationum ſuffragijs decernebatur: id ita ra
tum erat: atqȝ per preconẽ aut ꝑ notariũ pu
blicum pro curia enũciabatur. ſi omniuȝ cõ
ſenſu poſtea confirmatum fuiſſet. Qua quĩ
dẽ autoritate Benedictus diſcuſſa aliq̃diu
re: pontificatu tandem priuatur. abſentib9
reiectiſqȝ nationibus. que cuȝ eo ſentiebant
maxime vͦo ſcotis et comite Armeniaci. In
eodem quoqȝ concilio cõdemnata eſt Johã
nis iviglef hẽſis: et duo ex ſectatoribus eiꝰ
combuſti ſunt: Johannes Hus: et Hieroni
mus eius diſcipulus. tanꝗ̃ hereſiarche: ꝙ in
ter ceteros errores dicerẽt ecc̃iaſticos ad imi
tationem chriſti pauperes eſſe debere. cum
ex tanta rerum copia et luxu populi omnes
ſcandalizarentur. Rebus aũt hoc modo cõ
poſitis: cum de reſtituenda eccleſia: emendã
diſqȝ moribus clericoruȝ mentio haberetur
fieri id non poſſe exiſtimarunt vacante ſede
Unde de eligẽdo nouo põtifice ſermo eſt ha
bitus: quo decreta concilij maiorem deinceps
autoritatem haberent. Cum igitur hac de re
verbum haberetur: placuit ex vnaquaqȝ na
tione viros ſex deligi: et quidem probatos:
qui vna cum cardinalibus conclaue ingreſ
ſi pontificem deligerent. Anno igitur mille
ſimoquadringẽteſimodecimoſeptimo: ſexto
idus nouembris conclaue ingreſſi. conſen
tientibus cardinalibus duobus et triginta:
nationibuſqȝ omnibus. preter omnium ſpẽ
et opinionem: cum iam quadriennio vͦo põti
fice caruiſſet eccleſia. multiqȝ ſciſmatici tuȝ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

intereſſent: tercio idus nouẽbris. in celebri-
tate beati Martini hora tercia Otto Colũ
na romanus prĩceps: ſancti Georgij ad Vel
lus aureum dyaconus cardinalis pontifex
creatur. tanta omniũ leticia. vt pre gaudio
loqui vix homines poſſent. Effuſus nimio
gaudio imperator. nullo habito dignitatis
ſue diſcrimine. cõclaue ingreſſus: et gratias
omnibus egit: qui tantũ virũ et tã neceſſariũ
reipub. chriſtiane prope extincte delegiſſent
et ante pontificem proſtratus : cum ſumma
veneratione eius pedes exoſculatus eſt. quẽ
contra pontifex amplexus: non ſecus ac fra
trem in pc̃io habuit. eiq; gratias egit: q̃ ſua
opera et induſtria pax tandẽ eccleſie dei red
dita eſſet. Vocari aũt Martinus voluit. q̃
ea electio in Martini celebritate habita fuiſ
ſet. Interim vero dum hec Conſtantie agerẽ-
tur. mortuo etiam Ladiſlao contra florenti-
nos proficiſcente : Rome ad arma et liber
tatem conclamatum eſt. Cogitur a populo
Petrus Mattheucij. etiam nolẽs guberna
cula reipu. ſuſcipere: qui poſtea magiſtratu
ſe abdicauit. cũ intellexiſſet legatum a Iohã
ne pontifice iam antea deſignatũ. paulopoſt
affuturũ cũ ſenatore ciue bononiẽſi: qui vrbẽ
ingreſſi et Paulum Paloniũ: et Iohãnẽ
Cincium ſeditioſos ciues capitali ſupplicio
affecere. Sequenti vero anno Brachius Mõ
tonius Romam cũ exercitu veniẽs vrbe po-
titus. oppugnare arcẽ ſancti Angeli adhor
tus eſt. que firmo Iohanne regine preſidio
defendebatur. Nam Iohanna Ladiſlao fra
tri in regnũ ſucceſſerat. Verũ ſuperueniente
Sfortia militum regine duce: nõ ſolũ Bra-
chium ab oppugnãda arce dimouit: ſed etiã
hominem pugnãtem cõtinuo ab vrbe expu-
lit romanis in neutram partem inclinanti-
bus. In ea pugna occiditur Iohannes Co
lumna a milite. qui olim cum paulo Vrſino
militauerat. quem Lodouicus Colũna cum
Brachio militans in agro fulginati interfe
cerat. Erat aũt militi in animo Lodouicum
obtrũcare vleiciſcẽde Pauli necis cauſa: ſed
Iohãnes Lodouicũ defenſurus innocẽs mo
ritur. Dũ aũt Roma hoc modo fluctuaret
in varias partes declinans: creato Marti-
no: ſpem aliquam exoptate quietis tandem
concepit.

Martinus. v.

Martinus quintus : patria ro-
manus: Otto cognomẽto: Colũ-
na prius vocatus: nõ magis ſuo
q̃ eccleſie iam labentis tempore pontifex in
concilio creatur. nationum omnium et car-
dinalium conſenſu. Is eñi a teneris ãnis cu
ra parentum moribus et litteris imbutus:
vbi adoleuiſſet: iuri põtificio Peruſij operã
dedit: vnde ad vrbem rediens. ob integrita-
tem et doctrinã Vrbani ſexti referendarius
factus eſt. quod munus tanta cum humani
tate: iuſticia: et manſuetudine geſſit: vt dya-
conus cardinalis ab Innocẽtio ſeptimo cre
atus ſit. Nec ob eam quidẽ rem a natura
ſua diſceſſit. Humanior eñi q̃ antea factus
patrocinium ſuum omnibus preſtabat: ita
tamen vt in rebus publicis non multum ſe
immiſceret. Nam cum in conuentu conſtan
tienſi multe in vtranq; partẽ altercationes
haberentur propter diuerſa factionum ſtu-
dia : ipſe medium quoddam tenuit. quo in
alterutram partem inclinare nullo modo vi
debatur: cõmuni vtilitati ſemper conſulens
Hanc ob rem et imperatori. et cardinalibꝰ
ac deniq; omnibus gratus põtifex creatur.
quo in magiſtratu non ſomno et ocio: ſed ne
gocio et ſolicitudini deditus: audire: refelle-
re : approbare : ſuadere: diſſuadere: hortari:
deterrere accedentes ad ſedem apoſtolicam
conſueuerat. cognita petentium honeſtate:
vel ſecus. Mira eñi vtebatur facilicitate : et
honeſta petentes a ſe voti compotes dimitte
bat. In conſultationibus aũt mire prudẽtie
vir eſt habitus. Nam et quid agendum: et
quid vitandum eſſet ſtatim re propoſita acu
tiſſime diiudicabat. Breuis in dicendo. cau
tior in agẽdo adeo. vt prius rem factam cer-
nerent homines: q̃ ab eo excogitatam puta-
rent. Eius autẽ ſermo plenus ſententijs
erat. Ex ore eius nullum verbum tam crebo
q̃ iuſticie nomen prodibat. Ad ſuos perſepe
conuerſus: maxime ad eos qui prouintias ⁊
ciuitates gubernabat : his verbis vtebatur
Diligite iuſticiam qui iudicatis terram. In
digebat tum profecto tali pontifice eccleſia
dei: qui nauiculam Petri ſciſmatis et ſediti
onum omnium fluctibus quaſſam: redigere
in portum ſalutis gubernaculo admotus ſci
ret et poſſet. Adeptus itaq; tantum magi-
ſtratum: cum reſtare adhuc caput renaſcen
tis hydre cerneret Benedictum Lunam cũ
aliquot cardinalibus et prelatis: Peninſule
tanq̃ in arce ſciſmatis ſe continentem : qui-
buſdã Aragonie populus in vtram partem
inclinarẽt adhuc titubãtibꝰ: approbãte ꝯcilio
alamãnum Ademarũ virũ doctiſſimum: et

cꝰ ſepulchrum in ſcta Maria noua adhũc
cernimus: patria florentinum. ſancti Euſe-
ſebij preſbiteruʒ cardinalem: legatum e late-
re ſuo in Arrogoniaʒ mittit. qui ſub penis ⁊
cenſura eccleſiaſtica Petrum admoneret. vt
ſe pontificatu abdicaret. Cardiales aũt qui
cum Petro ſentiebant intelligẽtes vltimaʒ
concilij et põtificis ſententiam: Petrum ip-
ſum adeũt rogantqʒ. vt de eccleſia dei tandẽ
omne ſciſma tollat. quo iam multis annis
chriſtiana reſpublica magnis calamitatibꝫ
afflictata erat. Id aũt ob ſalutẽ labentis ec-
cleſie a Gregorio et Iohanne factum eſſe.
Reſpondet Petrus cauillatiõibus quibuſ-
dam. id ſibi nequaq̃ integrum eſſe. ſibi autẽ
cum Martino cõuenturuʒ: ſi vera eſſẽt que
de hominis integritate et humanitate dice-
rentur. ſinerẽt ſibi id negocij: nec ãplius ea
de re ſoliciti eſſent. Ex quatuor vͦ cardina-
libus duo pertinaciaʒ hominis inſpicienteſ
ab eo ad Martinum ſtatiʒ defecere. Qui au-
tem in fide manſere: anticardinales ſunt ha-
biti: quorum alter cartuſienſis fuit: alter vͦ
Iulianus dobla appellatus eſt. Martini qʒ
autoritatem Hiſpania omnis ſtatiʒ ſecuta
eſt. Idem fecere non multopoſt et ſcoti et ar-
meniaci. Atqʒ ita omnis reſpublica chriſti-
ana vna dũtarat Peninſula excepta. Mar-
tini autoritatem ſecuta eſt. Compoſita autẽ
ex ſententia tanta re principum omniuʒ ec-
cleſiaſticorum et ſecularium: maxime vͦ Si-
giſmundi imperatoris labore et induſtria:
de componendis moribus nimia licentia iã
labefactatis: tam laycorum ꝙ clericorũ mẽ-
tio haberi cepta eſt. Uerum quia quadrien-
nio conſtantienſe concilium iaʒ durauerat:
cum magno prelatorum et eccleſiaruʒ incõ-
modo: Martino placuit approbante conci-
lio: rem tãtaʒ in aliud tempus magis idone-
um transferre. Dicebat eñ rem ipſaʒ matu-
ritate et concilio indigere: quia ex Hieroni-
mi ſentẽtia: vnaqueqʒ prouintia ſuos habet
mores: ſuos ſenſus: qui tolli ſine perturbati-
one rerum ſubito nõ poſſunt. Uerum quia
ſciſma ex parua re antea ortum fuerat. diuti-
uſqʒ cum magna calamitate chriſtiane rei-
publice durauerat. de celebrandis concilijs
talem ſententiam promulgauit. maxime vͦ
vbi intellexit Iohannem vigeſimumterciũ
e cuſtodia lapſum aufugiſſe. Uerebatur eñ
ne rurſuʒ aliud conciliũ inchoaretur. Eius
autem ſententia et decretum tale fuit. vt a fi-
ne concilij conſtantienſis non niſi ad quin-
quennium vſqʒ concilium denuo celebrare-

tur: vtqʒ a quinquẽnali in ſeptenniuʒ aliud
transferretur. ab hoc vͦ in decenniuʒ res ꝓ-
tracta legis haberet locum: vt ſingulis qui-
buſqʒ decennijs generale concilium ydo-
neo haberet̃ in loco: vbi de rebus omnibus
ad fidem et rempublicam chriſtianam perti-
nentibus mentio fieret. Ad hanc auteʒ inſti-
tutionem approbandam patentibus litteris
(quas bullas vocant) comprobari Marti-
nus rem voluit. in eius ſententiaʒ concilio
veniente. Omnia aũt decreta ante põtifica-
tum ſuuʒ in ſciſmate facta: niſi ad fidẽ et bo-
nos mores pertinerent: omnino ſuſtulit. Ut
vͦ omnes intelligerent ſibi in animo eſſe cõ-
cilium habere: locum ad id aptum publico
concilio diſquirit. ac tandem approbantibꝫ
omnibus Papiam ꝙ ydoneum habendi cõ-
cilij locum decernit: litteraſqʒ apoſtolicas ĩ
hanc fere ſententiã ſuper ea re edidit. Mar-
tinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei: ad fu-
turam rei memoriam. cupientes ac etiaʒ vo-
lentes huiuſce generalis cõcilij decreto ſatiſ-
facere: concilio approbante et cõſentiente. cũ
de loco ambigeretur. Papiam vrbeʒ autori-
tate noſtraruʒ litteraruʒ deſignamus. Nul-
li ergo hominuʒ liceat huius noſtri decreti
paginam infringere. Siquis auteʒ hoc attẽ-
tare preſumpſerit. omnipotentis dei irã. be-
atorumqʒ Petri et Pauli apoſtoloruʒ eius
ſe noſcat in curſuruʒ. Datum et actuʒ Con-
ſtantie in loco publice ſeſſionis tanti concilij
xiij. kalendas Maij: pontificatus noſtri an-
no primo. Preterea vͦ diſſoluendi concilij
cupidus: anno dñi milleſimoquadringẽteſi-
modecimooctauo. conuentuʒ habuit publi-
ca ſeſſione: quo ſublato conſenſu omniũ: ma-
xime vͦ imperatoris. hec verba mãdante põ-
tifice ab Ibaldo ſãcti Uiti ĩ Marcello dya-
cono cardinali audientibus omnibus enun-
ciata ſunt. Domini ite ĩ pace. Abeũdi itaqʒ
omnibus poteſtas facta eſt. Cuʒ auteʒ pon-
tifex hinc ab imperatore et germanis roga-
retur. vt in Germania aliq̃diu remaneret
hinc a principibus gallicis. vt in Galliam
proficiſceretur: oſtendit ſibi id nequaq̃ inte-
grum eſſe. q̃ diceret patrimoniuʒ eccleſie ab-
ſente pontifice a tyrãnis quibus in Ytalia
occupatuʒ diſtrahi. et lacerari. vrbẽqʒ Ro-
maʒ religionis chriſtiane caput: cuʒ rectore
ſuo careret: pene ad interitum redactuʒ eſſe
peſte: fame: ferro: igne: ſeditionibus. De ba-
ſilicis vͦ ac ſanctorũ martirũ ſacellis nolle
dicere. que abſente põtifice aut iaʒ corruerẽt
aut paulopoſt collapſure viderẽtur. Proinde

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſibi abeundum eſſe dicebat. Ferrēt equo ani
mo quod vellent ratio et neceſſitas: pateren-
turqꝫ eum ſedere in ſolio Petri: quem pon-
tificem omnium conſenſu decreuerant. Ec-
cleſiam Romanam caput eſſe et matrē om
nium eccleſiarum: proinde in ea imorandū
pontifici eſſe. ne verus gubernator a puppi
ad proram transferatur: cuꝫ magno nauigā
tium (hoc eſt in chriſtiana republica viuen-
tium) periculo et detrimento. Abiens itaqꝫ
Conſtantia: ac per ſabaudiam iter faciens:
dum Ytaliam petit. Mediolanum perue-
nit. vbi a Philippo duce populoqꝫ mediola
nenſi nullo nō genere honoris adhibito: per
benigne ſuſcipitur. Erat tum quidem Phi-
lippus in armis: ditionem paternam repe-
tens: defendentibus ſe acriter tyrannis. qui
guſtata ſemel imperandi voluptate. non ita
facile de poſſeſſione pellebātur. Vrgebat tū
Carmignola primus Philippi copiarū dux
Pandulphum Malateſtaꝫ: qui capto Ber
gomo prodente arcem prefecto: pecunia et
pollicitationibus corrupto in brixianos mo
uene: eum omni dominatu breui ſpoliaſſet:
niſi a venetis ingenti pecunia ac firmiſſimo
equitatu eſſet adiutus: et a Martino ponti
fice: q autoritate et gr̄a Philippū ad pacē cū
Pandulpho Malateſta ineundam perpu-
lit que poſtea Mantue Martino eo accedē
te Johanne Franciſco ſequeſtro adhibito:
his legibus compoſita eſt: vt Pandulphus
perſoluto quotannis tributo: tandiu Bri-
xia potiretur. quoad ei viuere liceret: nulla
inteſtādo de ciuitate: que merito ad Philip
pum deuolueretur relicta poteſtate. Hanc
vō pacē ſequenti anno Pandulphus diſtur
bauit: annixus pecunijs et milite retinere
Cabrinū Fondulum in vrbe Cremona: quē
armis Philippus continuo vexabat ciuita-
tē paterne ditionis tot annis a tyrāno poſ-
ſeſſam repetens. Erat tn̄ fama Pandulphū
vrbem ipſam a Cabrino emiſſe: Salodij ri-
periam (ita ripā Benaci vocant) in preciū
pollicitus. Ab hoc autem bello Johannes
Franciſcus deterrere hominem ob affinita
tem conatus eſt. miſſis legatis q eū admone
rent cōtra ius faſqꝫ agere. ꝙ federa ſperne-
ret: ꝙ tyrannum tutaretur: ꝙ contra eū ar-
ma ſumeret. a quo dominatu brixiano dona
tus fuerat. Non eſſe contemnendum auto-
ritatem Martini. de ſua nolle dicere cuius
autoritate pax erat compoſita: ſi hominum
autoritatem condemneret. deum ſaltē inſpi-
ceret: quem teſtem violati ab eo federis: duꝫ

pax fieret inuocauerant. Abiens aūt Man
tua pontifex quarto poſt acceſſū menſe: Fer
raria ac per flamminiam iter faciens. Florē
tiam peruenit: vitata de in duſtria Bono-
nia: que poſteaꝙ̄ intellexerat Baldeſarem
Coſſam coactū eſſe abdicare ſe pontificatu.
pulſis eccleſie magiſtratibus: in libertatem
ſe vindicauerat. Inſtat tum acriter Carmi-
gnola iubente Philippo. qui ſuo iure ducere
exercitum in Pandulphum poſſet: atqꝫ bre
ui capta mag̃ brixiani agri parte: ad Mōtē
clarum caſtra locat. cum Lodouico Melio
rato Innocentij ſeptimi nepote certaturus:
qui aduentare cū magno equitatu in auxili
um pandulphi dicebat̃. Affines nanqꝫ erāt
et id Lodouicus neceſſitudini tribuebat. Cō
ſerto itaqꝫ prelio. ac Lodouico turpiter fu-
gato: Carmignola haud ita mltopoſt Bri-
xiam in poteſtatem Philippi redegit. Poti-
tur et breui Cremona Philippus: ac Cabri
num tyrannum ad Caſtellionem captū: ca-
pitali ſupplicio afficit. Hoc tanto Philippi
ſucceſſu Nicolaus eſtenſis motus: ſponte fa
cturus id quod armis cogi potuiſſet: Medi
olanum profectus: Parmam (quā mortuo
Ottone tercio occupauerat) Philippo red-
didit: retento Rhegio Martini pontificis
rogatu pheudi nomine. Profectus et eo Jo
hannes Franciſcus mātuanus pāceps Phi
lippo gratulatum pro re bene geſta. cum mi
nus comi fronte inſpiceretur. cunqꝫ intelli-
geret Philippo ī animo eſſe quicquid de cre
monenſibus et brixianis teneret: iure ſuo re-
petere propere Mediolano abiens: veneto-
rum deinceps et florentinorum amiciciam
ac ſocietatem ſecutus eſt. Hi em̄ duo popu-
li ſibi timētes: vnumquemqꝫ in partes ſuas
blanditijs et pollicitatōnibus alliciebant. ꝙ
Philippus regnandi cupidus: ruptis legi-
bus initi federis. et vltra Macram Sarſa
nam oppidum lunenſis agri Thome Frego
ſio dediſſet: quem e pācipatu vi et armis de-
iecerat. ne cū genuenſibus exulibus quicꝙ̄
aduerſus ſe moliretur: et bononienſes florē
tini populi ſocios ad defectionem concitaſſꝫ
corumqꝫ milites ſtipendio conduxiſſet. ⁊ fo
rum Liuij nunc ob Thebaldi pueri tenellā
etatem: nunc ob ferrarienſis principis gra-
tiam (vt crebro dicebat) occupaſſet cum fede
ribus cautum eſſet: ne Philippus Bononi-
am et Flamminiam armis attingeret. Ve-
rebantur item ne trium ſimul potentiſſimo-
rum principum: Philippi: Martini ponti
ficis: Alouiſij regis (q̄s ſocietatē iniſſe con-

ſtabat)vi et armis occuparentur omnia:cum
contra Philippus omnium malorum crimīa
in venetos et florentinos reijceret.ꝙ veneti re
tinere Pandulphuʒ in domiatu brixiano ſint
annixi.quotqʒ florentini ⁊ genuenſes quoſdā
hoſtes ſuos cōmeatu pecunia iuuiſſent.ꝙ Li
burnum ditionis genuenſis(quā tum in po-
teſtatem ſua redegerat)centum milibus num
mis aureis emiſſent. Satis tum quidem ad
cōcitandum belluʒ hec diſcordiarum ſemina
videri poterāt:ſed nihil eſt quod eque veneto
rum animos ad bellum impulerit ꝙ̄ autori-
tas Franciſci Carmignole.viri bellica laude
inſignis.atqʒ ea etate clariſſimi: qui (vt ipſe
dicere ſolebat)egreferēs Philippi inſolētiaʒ
ad venetos tuʒ confugerat.eoſqʒ ad bellū ani
mauerat.operaʒ ſuā in ea re pollicitus. Qua
re hi duo populi aſcito in ſocietatem belli pri
cipe montuano et ferrarienſi:partitaqʒ belli
ca impenſa:cuʒ exercitu equitum duodecī:pe
ditum octo milibus. cui Carmignola prefici
tur.cūqʒ fluuiali et maritima claſſe Philippū
eodem tempore multis a lateribus oppugnarē
adorti.a guelphis brixianis. q Philippo ad-
uerſabantur.in vrbem vocantur:qua quideʒ
ex parte occupata.veneti tandeʒ ſeptem men-
ſium oppugnatione totam deniqʒ in poteſtatē
ſuaʒ redegere. Ducente deinde Carmignola
ad capienda brixianorū caſtella: Martinus
pontifex Philippi ducis calamitate motus :
cardialeʒ ſancte crucis ad venetos mittit:qui
paceʒ inter Philippum et venetos cōponeret
qua infecta ꝙ veneti et florentini iniqua po-
ſtulare viderentur.ruſuʒ magnis viribus bel
lū vtrinqʒ parari ceptum eſt.Pugnatū eſt ter
eo anno collatis ſignis ad Gotolengum bri-
xianorum caſtelluʒ:ad ſummuʒ cremonēſem
vicum.quibus in locis equo marte vtrinqʒ di
ſceſſum eſt. Ad Maclodium tercia pugna eſt
habita:quo in prelio ſuperantur Philippi co
pie.capiturqʒ Carolus malateſta tocius exer
citus dux.Conſtat aūt hanc tantā fuiſſe cladē
vt ſi milites captos retinere Carmignola vo
luiſſet:ſignaqʒ ocius perterritis inferre eijcere
principatu Philippum conſternatum . tanto
accepto incōmodo haud magno negocio po-
tuiſſe.Captus(vt dixi)eo prelio Carolꝰ a mā
tuano principe.ob affinitatem incolumis di-
mittitur.Interim vͦo duʒ Carmignola ad op
pugnanda brixianorum oppida. que in Phi-
lippi fide permanſerant copias ducit. eidem
Philippo reſpirandi ſpacium dat. Naʒ ⁊ pa
cem cum Amedeo Sabaudie duce:a quo bel
lo premebatur:datis ob id Vercellis compo-
nit et Sigiſmundum ac Brunorum Scalaʒ
in venetos concitat.Martinus aūt pontifex
Philippi rem in maximo diſcrimine videns
cardinalem ſancte crucis ſecundo ad compo-
nendam inter Philippum et venetos pacem
mittit.qui Ferrarie ſubſiſtens:eo proficiſcen
tibus cum mandatis principum ac ciuitatuʒ
legatis.ita pacem compoſuit.vt Brixiam ve
neti et oppida brixianoruʒ cremonēſiū ue:que
antea ceperāt retinerēt.Preterea vti Philip
pus Bergomum bergomatemue agrum vene
tis ex federe dederet:hac conditiōe.ne ſocios
venetorum:florentinorumqʒ bello laceſſeret:
aut ad id defectionem cōcitaret. Approbauit
hanc pacem Martinus : veritus ne Philip-
pus ducatu omnino pelleretur. Homini eniʒ
amiciſſimo.cum ob religionem auxilio eſſe n̄
poterat: tum vel maxime ꝙ ſuperioribus an-
nis erariuʒ pontificium exhauſtum omnino
fuerat.eo bello quod contra brachiuʒ geſſerat
Nam eo tēpore q̄ Florentiam profectus eſt :
offendit Brachium Montonium. virū in re
militari preſtantem . Peruſium:ducatuʒ ſpo
letinum.et magnam patrimonij parteʒ ita oc
cupaſſe conductis mercede quibuſdam tyrā-
nis circumquaqʒ poſitis. vt ipſe tuto prociſci
Romam non poſſet.Cū vͦo admonitus Bra
chius:redire ad ſanitatem nollet armis ſpiri
tualibus:hoc eſt cenſuris primo in eum pon-
tifex vſus eſt.Interdictuʒ eīm a ſacris his om
nibus eſt. qui Brachio parerent:vetitiqʒ ſa-
cerdotes decreto pontificis eiſdem in locis ce
lebrare. Hanc ob rem florentini moti amici
Brachij incommodo. de pace cum Martino
agunt. hac conditiōe vt Brachius ad pedes
Martini prouolutus. veniam peteret. quod
etiaʒ fecit: oppidaqʒ aliquot eccleſie redderet
vtqʒ etiaʒ ſtipendijs pontificis militans. Bo
noniam rebellem in Martini poteſtatem re
digeret.Cui quidem bello Gabriel Condel-
merius:tituli ſancti Clementis preſbiter car-
dinalis et legatus prefuit. cuius induſtria et
Brachij virtute Bononia in poteſtate eccle-
ſie breui rdacta ē.Interi vͦo dū hec Bononie
agerentur.quatuor illi cardinales:qui oli cū
Petro Luna adulterino pontifice ſenſerant.
Florentiam ad Martinuʒ venientes.cū ma-
gno et honorificentiſſimo comitatu publico
conſiſtorio ſuſcepti:dignitatum ſuarum titu
los retinuere. Tres eīm dyaconi cardinales
erant: quartus vͦo qui antea canonicus regu
laris fuerat.preſbiter cardinalis eſt habitus
Dum autem Balthaſar Coſſa adhuc in vin-
culis apud Heidelberg in Germania a comi-

te Palatino detineretur: quidam florenti⸗
ni ciues: quorum de numero coſmus habi
tus eſt: rogare pontificem Martinum om⸗
nino non deſiſtebant: vt tandem e carcere
Baldeſarem liberaret: facturum ſe id pon
tifex pollicitus eſt. Uerum dum eo legatū
ob eam rem mittit: Baldeſar more impati
ens triginta milibus nummum aureorum
Palatino comiti perſolutis: ſe e vinculis
redimens in Italiam veniens: vt recta flo⸗
rentiam proficiſceretur: apud Petrum Ru
beum agri parmenſis baronem veterem a⸗
micum diuertens: parari ſibi inſidias intel
ligit. Hanc ob rem noctu cum legato pon⸗
tificis: qui eum in via conuenerat: ad tho⸗
mam Fregoſum veterem amicum confugi⸗
ens: magnam iniecit omnibus ſuſpitionem
ne rurſum ſciſma innouaretur. Erat enim
vir magni animi: ſagaciſſimiq; ingenij: ⁊
qui priuatam vitā nequaq̃ pateretur. Nõ
deerant preterea qui hominis audaciā ad
res nouas moliendas concitarent: adeo tū
rebus nouis ſtudebatur: ſed deus omnipo⸗
tens eccleſie ſue conſulturus: Baldeſarem
impulit: nullis pactionibus interpoſitis:
nulla requiſita cautione: florentiā ad mar
tinum proficiſci: quo cum veniſſet admiran
tibus omnibus: exoſculato pontificis pede
eundem audientibus omnibus vt verū põ
tificem ⁊ Chriſti vicarium canonice electū
ſalutauit. Mira profecto hec res omnibus
viſa eſt: ⁊ dei potius quā hominum indu⸗
ſtria eo deducta: q̄ homo regnandi cupidꝰ:
in ſummo rerum faſtigio ante collocatus in
loco libero: vbi plurimum ab omnibus dili
gebatur amabaturq;: tanta vteretur man⸗
ſuetudine. Que certe omnibus pre gaudio
lacrimas excuſſit: maxime võ his cardina⸗
libus: qui cum prius vt pontificem ſecuti
fuerant. Martinus autem viciſſitudine re⸗
rum humanarum motus: poſt aliquot dies
hominem in numerum cardinalium aſci⸗
ſcens epiſcopum Tuſculanum creat: atq;
deinceps eo habuit i honore: quo reliquos
cardinales tam publice q̃ priuatim. Uerū
Baldeſar dolore animi vt putatur (ferre ei
vitam priuatam non poterat) aliquot poſt
menſes florentie moritur: ſepeliturq; hono⸗
rificentiſſimo ſepulcro in templo ſancti Jo
hannis: nõ lõge ab eccleſia cathedrali: ma⸗
gna adhibita funeris pompa: eam rem Co⸗
ſmo medice procurante: quem homines eſti
mant pecunia Baldeſaris opes ſuas intā⸗
tum auxiſſe: vt ⁊ primarius apud florenti⸗
nos ciues ⁊ ditiſſimus omniū apud italos

ac fortaſſe apud exteras quoq; nationes de
inceps ſit habitus. Sepulcro hominis hec
verba fere inſcripta ſunt: Baldeſaris coſſe
Johannis. xxiij. quondā pape corpus: hoc
tumulo conditum. Interim võ dum hec flo
rentie agerentur: oratores imꝑatoris con⸗
ſtantinopolitani ad pontificem venere: pol
licentes grecos quoad fidem ꝑtineret velle
in ſententiam latinorum venire: ſi eque ꝯdi
tiones ꝓponerentur. Hos ⁊ perbenigne ac
ſplendide pontifex ſuſcepit: ⁊ legatum e la⸗
tere creauit: Petrum fonteſiccū: ſancti An
geli cardinalem hominem hiſpanum in q̃⸗
uis facultate doctum: qui conſtantinopolī
ad res componendas proficiſceretur. Uerū
priuſq̃ virum integerrimū a ſe dimitteret:
eo premiſit fratrem antonium maſſanū or
dinis minorum generalem gubernatorem:
qui imperatoris ac grecorū explorata ſen
tentia: quid ea in re poſtea ſperandum eſſē
pontificem admoneret. Inſtantibus autē
romanis: vt demum pontifex romam ꝓfici
ſceretur: Martinus cum bona florentinorꝫ
gratia diſceſſurus: ciuitatem honore metro
politico exornauit. Nam cū antea ab ipſa
pene vrbis origine ep̄atū tantummodo ha⸗
buiſſet: in archiep̄atū eorꝫ cathedralem ec⸗
cleſiam tranſtulit: eiq; ſubiecit vt matri vo⸗
laterranam: piſtorienſem: feſulanam eccleſi
am. Dedicauit p̄terea ip̄emet maius altare
ſancte marie nouelle ordinis predicatorū
apud quam baſilicam tamdiu diuertit: quā
diu florentie fuit. Eſt eñ conuentus ille ad
recipiendos pontifices permaxime commo
dus. Abiens itaq; florentia: romā tandem
peruenit: effuſa obuiam om̄i vrbana multi⸗
tudine: effuſis principib; tante vrbis: qui
hominem non ſecus ac quoddam ſalutare
ſidus: vel vnicum patrie parentem expecta
bant. Diem illum in faſtis annotauere Ro
mani: decimo kalendas octobris: anno do⸗
mini milleſimoquadringenteſimouigeſimo
primo. Urbem romā adeo diruptā ⁊ vaſtā
inuenit: vt nulla ciuitatis facies in ea vide⸗
ret. Collabentes vidiſſes domos: collapſa
templa: deſertos vicos: cenoſam ⁊ oblitam
vrbem: laborantē rerum omnium caritate
⁊ inopia. Quid plura? nulla vrbis facies:
nullum vrbanitatis indicium in ea videba
tur. Dixiſſes omnes ciues aut inquilinos
eſſe: aut ex extrema omniū hominū fece eo
commigraſſe. Ciuiū itaq; ſuorꝫ calamitate
permotus pontifex optimus: animū ad ex
ornandam ciuitatem: componendoſq; ciui⸗
um mores ita adiecit: vt breui conualeſcēs

meliorem faciem pre ſe tulerit. Hanc ob rez
ciuitas ipſa: eum non modo ſummum pōti
ficem: verumetiam patrie parentem appel-
lauit. Sed ne tam publica leticia diuturna
eſſet ſine aliqua moleſtia: ſequēti anno mē-
ſe nouembris in vigilia beati andree: adeo
in immenſum tyberis creuit: vt per portaz
flamminiam ingreſſus: totam vrbez in pla
no ſitam inundauerit: templumqꝫ pantheō
vſqꝫ ad altare maius repleuerit. Decreſcēs
autez biduo poſt: multa animalia paſſiz ſe-
cum traxit: multaqꝫ ciuibꝫ damna intulit:
qui non ſecus per vicos nauigabant: ac per
alueum tyberis facere conſueuerunt. Alo-
iſius autem rex Lodouici regis filius eo-
dem vō tempore romam ad pontificem ve-
niens regni neapolitani titulum a martino
conſecutus eſt: cardinalium omnium cōſen
ſu. In regnum nanqꝫ per adoptionem a re-
gina Johanna Ladiſlai ſorore vocatus ſine
vllo marte hoc modo conſecuturum ſe re-
gnum putabat. Uerum ſtudio partium ab
vrbe Neapoli ſubmotus in calabriam ſeceſ
ſit: Cum autem concilij tempus inſtaret (vt
ex decreto conſtantienſi inſtitutū erat) mar
tino placuit: ſentientibꝫ etiam ita cardina-
libꝫ omnibꝫ: premittere quoſdam prelatos
qui papie illud incboarent. Js enim locus
ad eam rem omnibꝫ permaxime commodꝰ
videbatur. Miſſi itaqꝫ eo ſtatim petrus do-
natus archiepiſcopus cretenſis: Jacobꝫ cā
plo epiſcopus ſpoletinus: petrus roſatius
aquileienſis dyoceſis abbas: frater leonar
dus florentinus: fratrum predicatorum ge-
neralis: concilium incboarunt: ad quod ne
mo quidem adhuc venerat: preter duos ab-
bates burgundos. Differre itaqꝫ rez in ali
quot dies placuit: donec ex omni natōe vnꝰ
aliquis ſuperueniret. Ex gallica enim ⁊ ger
mana natione nondum quis venerat. Par-
ui nanqꝫ momenti fore putabant: quod ſine
iſtoꝝ auctoritate ⁊ ſuffragijs eſſet incboatū
Sed ecce duz hos expectant tanta repente
peſtis papiā inuaſit: vt preſidentes concilij
mutare locum ⁊ tempus ſint coacti. Pla-
cuit itaqꝫ oīibꝫ ex ſententia pontificis Se-
nas migrare: ꝙ maior ex oīi natōe mltitu-
do ꝙ̄ papiā ꝓuenit. Alphōſus aūt aragonum
rex martino infenſus: q titulū regni ſicilie
⁊ neapolꝫ hr̄e nequerat: datū (vt antea diri)
Alouiſio regis lodouici filio: oratorē ad ꝯ-
ciliū mittit: q ⁊ ꝯciliū in longū ducēt: ⁊ cāz
petri lune adhuc in paniſcbola ſupſtitis re
ſtituēt: largitōe: pollicitatōnibꝫ ambiendo

vnūquenqꝫ ex his qui in ꝯcilio auctoritatez
haberet. Hanc ob rem Martinus nō igna
rus quantam calamitatē ea res ecc̄ie roma
ne allatura eſſet: quantumqꝫ periculi i mo-
ra haberetur: mandauit concilium ſtatim
diſſolui: approbatis decretis in concilio ha-
bitis: que ad fidem pertinebant. Et ne ſub-
terfugē conuentum chriſtianorum videre-
tur: inſequens ſeptennium concilio adiudi-
cauit: quod in baſilea celebraretur. Atqꝫ h
modo ſciſmatis ⁊ diſcordiarum ſemina a
quibuſdam in concilio ſenenſi iacta ⁊ ſpar-
ſa: ſublata hominis prudentia ⁊ aſtu ſunt.
Cum vō alphonſus palam de Martino
conqueſtus eſt: ꝙ diceret eius opera ⁊ ſe a
regina Johanna abrogatū regno eſſe: quē
prius heredem inſtituerat: ⁊ alouiſium re-
gis Sicilie filium nouum heredem inſtitu-
tum. Refellebat quidem hec crimina perfa
cile Martinus: ꝙ diceret alouiſium here-
dem Johanne ab alexandro quinto: ⁊ Jo-
hanne vigeſimotercio in regno prius con-
firmatum fuiſſe: reijceret eam omnem cul-
pam in reginam: non autem in ſe ad quem
pertineret pheudotarios eccleſie confirma-
re non autem tollere: niſi aliquod grande
facinus in ſedem Romanam commiſiſſent
ſe non videre cur Alouiſius Johanne ſuo
iuſſu coronate: legittimus heres eſſe nō poſ
ſet. At vō Brachius cum videret pontifi-
cem multiplici cura implicitum: ob ſimul-
tatem cum Alphonſo contractam: multis
oppidis eccleſie per vim potitus: Aquilam
vrbem regni Neapolitani graui obſidione
premit. Hanc ob rez motus pontifex: com-
parato ſatis iuſto exercitu: liberare Aqui-
lam annixus: adiuuantibus his qui cum
Regina ⁊ Alouiſio militabant: non longe
ab Aquila patenti campo Brachium ſu-
perat ⁊ interficit. Aderant in eo p̄lio Sfor
tiani: Franciſco duce Sfortie filio: qui ſu-
perioribus annis dum Piſcariam flumen
traijcit (quod Aternuz veteres appellabāt)
in vndis perierat. Delatum itaqꝫ Romaz
Brachij cadauer: in loco prophano extra
portam ſancti Laurentij ſepelitur. Hac au
tem victoria tanta deinceps tranquilitas
exorta eſt: redactis ad deditionem eccleſie
Peruſio: Tuderto: Aſſiſio: alijſqꝫ oppi-
dis que Brachius occupauerat: vt Augu-
ſti Octauij felicitas ⁊ pax rediſſe ſua eta-
te viderē. Licebat tū frui ocio ⁊ libē ꝑ ſiluaſ
noctu etiā ac tuto ꝯmeaē. Nlli latrōes tū ex
tabāt: nlli ſicarij ⁊ fureſ: adō h hoīm genꝰ ꝑ

ſequebāt: ſublato e medio tartalia: lauello
aliiſq₃ tyrānis: q latrocinijs potius q̄ mili-
tia vitā traducebāt. Huic aūt felicitati ob-
ſtare bohemi hētici videbant: q hereſi ⁊ ar
mis germanos catholicos ꝯtinuo vexabāt.
Ut igit̄ hi quoq₃ ratōni ⁊ eccleſie obtempa
rent: cū hn̄ moneti parē noluiſſent: legatos
in germaniā miſit: q catholicos ad arma ꝯ-
citarēt. Ac pmo qdem: ſeorſuʒ tn̄ heinricū
ſancti euſebij cardinalē: deide bartholome-
uʒ placentinū: poſtremo vo bis ruocatis iu
lianū ceſarinū ſancti angeli cardinalem co
miſit: q certe nō ſua culpa ſ ignauia militū
magnū incōmodū ab hoſtib⁹ accepit. Mar
tinus aūt ob eā rē haud aīo ꝯcidēs: maiora
in hereticos pabat. Uerū priuſq̄ tātam reʒ
aggrederet̄. ſedare italoꝝ diſcordias inſti-
tuerat. Nā pace (vt diximus) a martino cō
poſita inter philippū ⁊ venetos: florētini e-
greferentes: Ladiſlaū pauli guiniſij tyrāni
lucēſis filiū ſupiore bello ſub philippo mili-
taſſe: occaſiōʒ opprimēde luce nacti: q ſupi-
ore pace nil ſcriptis d̄ guiniſio cautū fuerat
in agrū lucēſeʒ copias mouēt: Nicolao for-
tebrachio copiaꝝ duce. Captis itaq₃ nō ita
multopoſt qbuſdā caſtellis circūquaq₃ poſi
tis: vrbē obſidione cingūt. Cū philipp⁹ ſo-
licitatus pauli pcib⁹: veritusq₃ ne ſi luca in
florētinoꝝ poteſtatē deueniret: acriores eos
vtpote ppinquiores haberet hoſtes: Frāciſcū
ſfortiam cū magno eqtatu pmo i parmēſem
agrum mittit: vnde pedeſtres copias ꝯſcri-
beret. Qui qdē vere iā appetēte appennium
trāſgreſſus: tantū terroris florētinis iniecit
vt priuſq̄ in vallem nebulaꝝ (ita eā accole
vocāt) deſcēderet: hoſtes mouē caſtra: ac lu
caʒ obſidione liberare p metu coegerit. Ei⁹
aūt aduēt⁹ eo gtior lucenſib⁹ fuit: q pulſis
hoſtibus ac capto tyrāno: liberi oīno franci
ſci auxilio futuri videbant̄. Uerū franciſc⁹
acceptis quinqgīnta milib⁹ nummū aureo
rū ex erario florētio d̄ prōptis: lucenſes ma
iore in diſcrimine: q̄ vnq̄ antea fuerāt reli-
quit: pactus ob datā pecuniam ſe eo toto ſe
meſtri philippi impio obtpaturū. Obſideri
deinde lucenſes acri⁹ ſunt cepti. Quare phi
lippus inſtāte Martino pōtifice: q lucēſiuʒ
q̄ vices dolebat: Nicolaū piceniū cū mario
eqtatu eo ſtatī mittit: q fuſis ac fugatis ho-
ſtib⁹: nō ſolū lucā obſidione liberauit verū
etiā inde mouēs ex piſanis ac volaterranis
multa caſtella vi cepit: ſenenſib⁹ etiā rē gra
tam facturus: q cum florētinos bello inuaſe
rant. Martinus aūt ab externo hoſte qet⁹
ad exornandā patriā baſilicaſq₃ romanas
animum adijciens: porticum ſancti Petri
iam collabentem reſtituit: ⁊ pauimentū la-
teranēſis baſilice ope vermiculato pfecit:
⁊ teſtudinē ligneā eidem templo ſuperindu
xit: picturāq₃ gentilis: op⁹ pictoris egregij
inchoauit. Edes pterea vetuſtate collaben-
tes ad duodecim apoſtolos reſtituit: vbi et
annos aliquot habitauit. Huius aūt ſtudia
cardinales ſecuti titulos ſuos ita certatim
reſtituunt: vt iam aliqua facies rediiſſe vrbi
rome videretur. Creauit ⁊ cardinales q̄rū
de numero fuit nepos ſuus proſper colūna
ſancti georgij ad velus aureū dyaconus car
dialis. Interea vo mortuo petro luna i pa-
niſchola ne aliquid mali deeſſet qd̄ eccleſiā
vexaret: duo illi anticardinales de qb⁹ men
tionem fecimus alphonſo martini hoſte ad
hortante: Egidium cognomento munionis
canonicum barchinonenſem genere nobilē
pontificem deligunt: Clementemq₃ octauū
appellant: qui ſtatim ⁊ cardinales creauit ⁊
fecit: que a pontificib⁹ fieri ꝯſueuerunt. Ue
rum cum martinus in gratiam cum alphō-
ſo rediiſſet: eo ſtatim petrū d̄ fuſo cardinalē
miſit aplice ſedis legatum: i cuius manus
iubente alphonſo paniſchole dn̄o Egidius
om̄ia pontificatus iura depoſuit: erga quē
hac benignitate martinus poſtea vſus ē: vt
eum maioricēſeʒ epm̄ declarauit. Cardiales
aūt ab Egidio creati ſponte cardinalatu ſe
abdicarūt. Illi aūt duo quos a petro luna
creatos diximus in ſuaq₃ ptinacia manſiſſe
cū pōtifici romano parere nollent in carce-
rē a legato cōijciunt̄. Atq₃ h modo martini
pontificis ſapiētia ⁊ iduſtria omne ſciſma
vndiq₃ ſublatum ē. Pacata h modo vndiq₃
eccleſia dei in dandis beneficijs mira prudē
tia vſus eſt. Nō eñ vnicuiq₃ petenti ea ꝯfer
rebat: ſ ſtatim mente agitabat quis potiſſi-
muʒ eēt idoneus: cui talis cura demandare
tur. Qz ſi homines prouinciarum non noſ-
ſet in quib⁹ vacare beneficia ꝯtigiſſet: ſtatiʒ
peritos regionum ꝯſulebat: quis aut in cu-
ria aut in Gymnaſijs publicis eēt doctrina
nobilitate moribus tanta prouincia dign⁹.
Atq₃ hac quidem ratione ⁊ eccleſijs ⁊ homi
nibus honore dignis pariter conſulebat cū
maxima celebritate nominis ſui. Tante p-
terea conſtantie fuit cum duos haberet fra
tres quorum alter Jordanus princeps Sa
lernitanus maior natu peſte moritur: alter
vo minor natu (Laurentium appellant) in
turri igne caſu iniecto exuſtus ē: vt nil ex eo
ſit auditum nil viſum: quod impatiētie aut
abiecti animi ſignum aliquod pre ſe ferret.

Hic autem vir in omni vita integer demuꝫ
pontificatus ſui anno quartodecimo: mēſe
tercio rome apoplexia moꝛit: etatis ſue an
no ſexageſimotercio ſepelitq̄ꝫ eius manda-
to in baſilica Conſtantiniana ante capita
apoſtolorum ſepulcro eneo comitāte popu-
lo romano comitante clero non aliter flente
q̄ ſi eccl'ia dei: ſi vꝛbs roma vnico atq̄ꝫ opti
mo parente oꝛbata fuiſſet. Uacat tūc ſedes
dies. xij.

Eugenius. iiij.

Eugenius quartus patria venet⁹
familia condelmeria populari q
dem ſed āntiqua: patre angelo na
tus pontificatū hac ratione adeptus ē. Cre
ato em̄ pontifice gregoꝛio duodecimo e gen
te coꝛaria: patria veneto: āntonius coꝛarius
gregoꝛij nepos celeſtini habitus canonicus
ꝯgregationis ſancti geoꝛgij in alga romam
iturus gabꝛielem condelmarium: qui eiuſ-
dem profeſſionis erat: quo cum ab ineunte
etate familiariter vixerat: ſecum aliquan-
diu recuſantem duxit: cuius ingenio ⁊ ſolez
tia delectatus Gregoꝛius: cum pꝛimo the-
ſaurarium fecit: deinceps vō epiſcopum ſe-
nenſem creauit: prefecto bononienſibus in
eadem dignitate antonio nepote. Recuſa-
runt aliquandiu Senenſes gabꝛielem ī epi
ſcopum: ꝙ dicerent hominēꝫ aliunde natū
nequāq̄ in tanta re ciuibꝫ Senenſibꝫ prefi
ciendum: eam curam debere ciuis alicuius
eſſe: qui moꝛes hominum ⁊ ritus ciuitatis
noſſet. Uerum cum poſtea gregoꝛius rebus
ſuis diffidens roma lucam profectus fuiſ-
ſet: aucturus cardinalium numerum: anto
nium nepotem ⁊ gabꝛielem condelmarium
in cardinales retulit. Gabꝛielis autem ope
ra ī magnis rebus poſtea gregoꝛius ⁊ mar
tinus abꝛogato gregoꝛio vſus eſt. Maxime
vō in legatione picentina: qua ⁊ picentes ī
fide eccleſie confirmauit: ſumpta de quibuſ
dam ſeditioſis ⁊ coniuratis pena: ⁊ templū
ſancte agnetis ancone diruptum: poꝛtumq̄ꝫ
eiuſdem ciuitatis ad imitationem diui tra-
iani magna impenſa reſtituit: fluctibꝫ quaſ
ſum: ⁊ vetuſtate conſumptum. At vō cum
martinus intellexiſſet bononienſes rebꝫ no
uis ſtudere: eo e piceno gabꝛielem legatum
miſit: qui ſuo aduentu ſeditionem omnem
ſtatim ſuſtulit. Cum autem inde romaꝫ ve-
niſſet: moꝛtuo haud ita multopoſt Marti-
no: ſolus et duobus de viginti cardinalibꝫ:
qui tum in conclaui apud Mineruam ade-
rant pontifex creatur. anno milleſimo. cccc
triceſimoprimo. quinto nonas Marcij: eu-
geniuſq̄ꝫ mutato nomine (vt fit) appellatus
ad ſanctum Petrum comitante populo ⁊
clero ſtatim perducitur. Accepta deinde co
rona pontificia de moꝛe: inuiſaq̄ꝫ Baſili-
ca ſancti Johannis lateranenſis in Uati-
canum rediens conſiſtoꝛium generale pro-
poſuit in dicta die: qua certe tanta multitu-
do affuit: vt cum trabes deficerent eius lo-
ci: vbi nunc conſiſtoꝛium publicum fit: tre-
pidatum adeo tumultuoſe fit: vt in ipſa fu-
ga Senegalie epiſcopus ciuis Romanus
e gente Mellina obtritus perierit. Non-
dum enim edes ipſe pontificie hanc foꝛ-
mam quam nunc habent acceperant. Di-
miſſo conſiſtoꝛio Eugenius: tumultus de-
inceps ex induſtria vitauit. Inſtantibꝫ de-
inde quibuſdam delatoꝛibus: qui dicerēt
Martinum congregandi auri cupidum:
maximos theſauros reliquiſſe: idq̄ꝫ ſcitu
rum Eugenium ex Martini familiaribꝫ
nepotibuſq̄ꝫ: eo veſanie hominem perpu-
lere: vt Oddum poccium Martini vice-
camerarium compꝛehendi iuſſerit: idq̄ꝫ ne
gocium Stephano Columne dederit: queꝫ
copijs ſuis prefecerat. Ab alijs enim Co
lumnenſibus is ſolus diſſentiebat Cardi-
nali Urſino ⁊ Cardinali Comitum inſa
niam hominis adiuuantibus: quorum ar
tibus hec omnia contra Columnenſes ge-
ſta putātur ob inueterata factionum odia
Mandauerat Eugenius vt Oddo ad ſe ſi-
ne vllo tumultu: ſine ignominia perduce-
retur: quod contra a Stephano factum ē:
nam ⁊ eius bona a militibus direpta ſūt
⁊ ipſe vi tanq̄ latro per oꝛa hominuꝫ ad
pontificem tractus eſt. Hac indignitate
motus Eugenius: Stephano admodum
ſuccenſuit: eiq̄ꝫ interminatus eſt: ꝙ ⁊ Od
donem ⁊ epiſcopum Tyburtinū olim mar
tini cubicularium ita indecenter ad ſe per-
traxiſſet. Ueritus itaq̄ꝫ Stephanus Eu-
genij iram Preneſte ad principem Colū-
nam ꝯfugit: eumq̄ꝫ adhoꝛtatus eſt ſuas
opes pollicitus: vt Eugenium ab vrbe pel
leret: ꝙ diceret ei in animo eſſe nomen
Columnenſium extinguere: id ſe optime ſci
re eiuſq̄ꝫ conſiliorum participem fuiſſe: ⁊
ob eam rem aufugiſſe: ꝙ ſciret partem il-
lius calamitatis ad ſe quoq̄ꝫ (niſi tantum
mali ſimul declararēt oēs) pꝟenturam. Mo-
tus his vbis pꝛnceps: ⁊ eoꝝ calamitatibꝫ q
martini pōtificis familiares fuerāt: ſūptis

ꝓpere armis pontificē ꝫ aggredi inſtituit.
Subſtitit tñ aliq̄diu donec ꝓſper frater dy
aconus cardinalis: quē q̄dē p̄monuerat ab
vrbe diſcederet. Viſo aūt fratre e Preneſte
marinum: atq̄ꝫ deince ps romaꝫ tāq̄ ex arce
belli in eugenium mouens: occupata ꝑ Jo-
hannem baptiſtā porta appia: vrbem arma
to milite ſine vllo maleficio primo ingredi
tur. Jā ꝑuenerāt ad ſanctū marcū: ⁊ in vi-
cum columnam cū ſubito eis obuiam facti
ſunt pontificis milites: magna ꝑpl'i ꝑte ad-
iuuāte. Pugnatū ē in vrbe aliquādiu: atq̄ꝫ
acriter qua in pugna multi vtrinq̄ꝫ cecidē
⁊ capti ſunt. Quare columnenſes cuꝫ vide-
rent ꝑplm romanū lōge aliter ſentire: q̄ ar-
bitrarent̄ cedere ex vrbe inſtituētes: omnia
paſſim rapiunt: pecora abigunt: homīes ab
ducūt. Taliōnē tamē bis reddidere pōtifi-
cis milites romano populo mixti. Nā ⁊ ꝓ
ſperi cardinalis ⁊ cobonienſiū omniuꝫ ac
eorum qui cū martino familiariter vixerāt
domos hoſtilem in modū diripiūt ⁊ vaſtāt.
Irritatis h̄ mō vtrinq̄ꝫ animis: nō ſolū ap-
to marte: verūetiaꝫ ꝓditionib᷒ res agi ce-
pta eſt. Capitur nāq̄ꝫ archiepiſcopus bene-
uētanus antonij columne filius: ac quidaꝫ
maſius frater: q faſſus eſt queſtione adhibi
ta ſibi in animo fuiſſe arcē ſancti angeli do-
lo capere interfecto ipſius arcis p̄fecto: eā-
q̄ꝫ colūnenſib᷒ ꝓdē: qua occupata ⁊ pōtifi-
cem ⁊ vrſinos ab vrbe pellerent. De maſio
ſacerdotio abrogato (quod digdare appel-
lāt) ſumptū ſuppliciū eſt in campoflore: eiuſ-
q̄ꝫ corpus q̄drifariā ſub furca diuiſuꝫ ad q̄-
tuor vrbis celeberrimas vias ſuſpēſum ē: de
archiep̄o beneuētano nulla mentōne hita.
At vo cū eugenius in egritudinē q̄ndā inci
diſſet: vl' dolore animi q̄ i tātis ꝑturbatōib᷒
afflictabat̄: vel veneno q̄ appetitū a ſoldano
ſuo q̄dam dicebāt: agere d̄ pace cū colūnen-
ſib᷒ cepit: curāte eā rē angeloto foſco ciue
romano: quē nō ita multopoſt vna cū fran-
ciſco condelmerio nepote ſuo cardinalē cre-
auit. Diuulgata itaq̄ꝫ pace quāta maria ce
leritate potuit: q̄ iā ingreſſuꝫ italiā Sigiſ-
mūdū intellexerat romā venturū: nepotem
franciſcū camerariū inſtituit: huicq̄ꝫ viros
q̄ſdā p̄ſtantes addidit: q̄ꝝ ꝯſilijs vterent̄ i gu
bernāda eccl'iaſtica ditione. Dū hec aūt ro-
me agerent̄ florentini ⁊ veneti elatōres fcti
q̄ ⁊ philippū genue dn̄m claſſe in littore ge-
nuenſi ſuperaſſet: q̄q̄ꝫ eugeniū ciuē ſuū pō-
tificē haberent: philippū ip̄m bello terreſtri
aggrediūt̄: q accito ꝓpere ex Hetruria nico
lao picēnino: ⁊ claſſem venetam ad cremo-
nam diſiecit: ⁊ carmignole impetus facilli-
me retardauit: quē veneti haud ita mltop᷒
queſtionib᷒ l'ris teſtib᷒ ꝯuictū (vt ipi dicūt)
capite mulctarūt: q̄ ꝑ eū ſtetiſſet q̄ minus
cremona potirent̄ capta a caualcabone ipi᷒
vrbis porta: q̄q̄ꝫ etiā claſſis ſub ipſius ocul'
diſiecta ab hoſtib᷒ fuiſſet: cū ex ꝓpinq̄ loco
a tanto exercitu id fieri perfacile potuiſſet.
Cū vo florētini aduētū imꝑatoris in itali-
am veriti: q̄ philippus reb᷒ fauē videt̄ Ne
rio capponio ciui ſuo negociū dāt: vt q̄b᷒ rō
nib᷒ maxie poteſt eugenio oñdat ⁊ ꝑſuade-
at: aduentū imꝑatoris ad vrbē nō min᷒ apo
ſtolice ſedi: q̄ florētinis exitiū ac ꝑniciē ꝫ mi
nari: detineri hoſtē facillime poſſe: q̄ min᷒
arnū ad ſenenſes trāſeat: q florētinos iā pri
dem bello laceſſierāt: ſi nicolaus tolētinas
q tū pōtificis noīe ſtipēdia faciebat ꝯiūctis
copijs ⁊ animis cū Micheletro Cotignola
florentinaꝝ copiaꝝ duce ad arnū ſigiſmun
dū coherceat: ne flumen cū germano eq̄tatu
traijciat. Venerat in eandē ſniāꝫ ꝑfacile eu-
genius: ⁊ cū d̄ impenſa bellica aliquātuluꝫ
addubitaret̄. Rem Nerius ita ſtatim ꝑtit᷒
eſt: vt duob᷒ milib᷒ equitū eugenij ꝑplus flo
rentinus tādiu ſtipendia p̄beret: q̄ad belluꝫ
illō ꝓtraheret̄. Cū vo nicolaus Tollenti-
nas iuſſu pōtificis ex hibernis mouēs: duꝫ
ſenenſes incurſionib᷒ ⁊ rapinis vexat: Si-
giſmūdo traijciēdi arnū tp̄s ⁊ facultatē dat
adiuuāte antonio pōtadera egregio tū copi
arū duce ⁊ acerrimo florentinoꝝ hoſte: q de
inde ꝑ Volaterranū iter faciēs pacato ma-
giſq̄ hoſtili agmine ab oīb᷒ expectat᷒ ꝓ-
ficiſcit̄. At imꝑator cū iam ſex menſib᷒ Se-
nis ſubſtitiſſet: cū magna ꝑpl'i ſenenſis im-
penſa tentatā fruſtra cū florentinis pacem
omittēs ad eugenium conuerſus: inito cum
eo federe romam profectus ꝑbenigne a pon
tifice ꝑploq̄ꝫ romano ſuſceptus: corona im-
perij donatur. Vex dum e Vaticano vbi co
ronaꝫ acceperat ad lateranum vbi diuerte-
bat proficiſcitur: in ponte hadriani (vt im-
peratorum mos eſt) multos tuꝫ Jtalos: tū
Germanos in equeſtrem ordinem aſciuit.
Sunt qui ſcribant Eugenium hominem vſ
q̄ꝫ ad pontem comitatum ad ſanctum Pe-
trum rediſſe. Abiens deinde cum bona eu-
genij gratia imperator per Picentes ⁊ flā-
miniam iter faciens Ferrariam atq̄ꝫ Man
tuam peruenit: vbi aliquot dies immorat᷒
⁊ Johannem Franciſcum Mantue domi-
num marchionali dignitate additis impe-
rij ſignis ornauit: ⁊ Barbaram Johannis
marchionis Brandilburgenſis filiam Lo-

douico Johannis Franciſci filio ſpopon-
dit in vxorem: que nuptie honeſtare fami-
liam Gonziacam ſunt viſe: ⁊ ꝙ Sigiſmū-
do Imperatori puella affinitate coniun-
cta erat: ⁊ ꝙ pater Johannes poteſtatem
ineundi ſuffragia ad creandum Impera-
torem habebat. Abeunte autem ab Ita-
lia Imperatore: cum iam omnia bello fer-
uerent: Nicolaus Eſtenſis Ferrarienſis
marchio hortante philippo Venetias pro-
fectus: Venetos ad pacem multis ratio-
nibus adhortatus eſt: qui ⁊ hominis au-
ctoritate permoti: ⁊ ꝙ etiam nimia belli
impenſa exhauſti priuatim ac publice ceſ-
ſent: legatos Ferrariaꝫ cum Nicolao mit-
tunt: vbi kalendas Aprilis: anno trigeſi-
motercio ſupra quadringenteſimuꝫ ⁊ mil-
leſimum veniente in eandem ſententiā Eu-
genio: par his conditionibus compoſita
eſt: vt Philippus Glarea abdue (id ei lo-
co nomen eſt) decederet: vtqꝫ marchioni
montiſferrati ⁊ Orlando Pallauicino do-
minatum redderet. Vtrunqꝫ enim ditio-
ne paterna ſpoliauerat: Florentinoruꝫ lu-
cenſium Senenſiumue: que bello capta fu-
iſſent ad priſtinos dominos recciderent: cō-
muni omnium hoſte habito: qui infra tri-
geſimum diem capta non reddidiſſet. Pa-
ce autem hoc modo vbiqꝫ parta: quietura
aliquandiu omnia videbantur: cum ſubi-
to omnis belli vis in Eugenium conuerſa
eſt. Nam Philippus nouarum rerum cu-
pidus: ⁊ Franciſcum Sfortiam cum ma-
gnis copijs in Flamminiam miſit: homi-
nem iturum in Apuliam ſimulans: quaꝫ
Alphonſus bello vexabat: defenſurum ea
oppida: que pater Sfortia eo loci adeptus
erat. Qui quidem paratiſſimis copijs per
Picentes ⁊ Vmbros iter faciens: oppida
illa ex improuiſo adortus: breui in poteſta-
tem ſuam redegit. Nō hoc contentus phi-
lippus: Nicolaum Fortebrachium virum
ingenio ⁊ manu promptum cuꝫ delecto eq-
tatu adeo celeriter in Eugenium miſit: vt
prius prope ⁊ pontem Miluium ⁊ por-
tam Flamminiam occupauerit: ꝙ aduen-
tare hoſtem ſit cognitum. Militauerat p̄i-
us ſub Eugenio Nicolaus: ⁊ eius nomi-
ne prefectum vici Vetralla ⁊ ciuitate vete-
ri ſpoliauerat: adiuuantibus Venetoruꝫ
triremibus: que mari arcem continuo op-
pugnabant. Verum cum poſtea Nicola-
us ſtipendia ſua peteret: reſpondit Euge-
nius tantum prede ex caſtellis prefecti eū
auexiſſe: maxime vō ex direpto vico vt ei
pro ſtipendio ſat eſſe poſſent. Quam ob
rem indignatus Nicolaus agrū Roma-
num ingreſſus tantum tumultus concita-
uit ingenti preda: tum hominum: tum
pecorum abacta: vt Eugenius aliquan-
diu incertus remanſerit quorſū iret. Cō-
currebant Romani ciues ad Eugenium
queſtum de illatis iniurijs: quos ponti-
fex eo potiſſimum tempore conſilij expers
⁊ bone valitudinis ad Franciſcum ca-
merarium remittebat: qui ocio ⁊ volupta-
tibus deditus nil aliud reſpondebat: cū
crebre de ablatis pecoribus querele fi-
erent eos nimiam ſpem in pecoribus col-
locaſſe: Venetos quidem ſine gregibus
⁊ iumentis longe vrbaniorem vitam du-
cere. Indignati huiuſcemodi reſpōſis ro-
mani: cum iam Nicolaus ⁊ Tybur pul-
ſo inde comite Tagliacocij ⁊ ſublacenſe
oppidum cepiſſet: traxiſſetqꝫ in partes ſu-
as Columnenſes omnes: interfecto a p̄n-
cipe Stephano Columna: qui ſemper di-
uerſa ſentiebat: ad libertatem reſpicien-
tes: ſublato clamore ad arma ⁊ liberta-
tem conclamatum pulſis omnibus Euge-
nij magiſtratibus: ac capto Franciſco ca-
merario: nouos ipſi magiſtratus creant.
Septem fuere e ciuibus Romanis: quos
ipſi gubernatores appellabant: penes quos
vite ac necis hominum ſumma poteſtas
erat. At vō Eugenius in tanta rerum
perturbatione incertus: quid potiſſimuꝫ
faceret de fuga cogitare cepit. Mutato
itaqꝫ habitu ſumptoqꝫ monaſtico cucul-
lo: vna cum Arſenio monacho nauicu-
lam ingreſſus Tyberi Hoſtiam vehebatur.
Cum ſubito Romani quidam co-
gnita hominis fuga: eum lapidibus ſa-
gittis inceſſunt. Deſtinere enim hominē
tamdiu cupiebant: quoad arce ſancti an-
geli potirentur. Abeunte autem Euge-
nio nonis Julij: eodemqꝫ Piſas: ac de-
inde Florentiam triremibus ad id para-
tis delato: Romani ad oppugnandā ar-
cem ſeſe accingunt: Vallo ⁊ aggeribus
omnia loca munientes: que dare acceſ-
ſum hoſtibus poſſent. Contra autem qui
in arce erant prodire in certamen non-
nunꝙ conſueuerant. At vō prefectus ar-
tibꝰ agēdū cū romanis ratꝰ: adiuuāte bal-
deſare auſida viro ſagaciſſimo: q īferioreꝫ
arcis ptē tuebat: vni ex militibꝰ ſuis ī cer-
tamē ꝓdeūtibꝰ negociū dat: vt captꝰ ꝯ idu

ſtria ab hoſte caſtellani ſeuitiā ⁊ auaritiā
criminetur: polliceat̄ qȝ eis ſi velint pactam
mercedē pſtare: ⁊ mortē pfecti ⁊ arcis ꝓdi-
tionē. Fecit ille mādata diligenter. Capt⁹
nullo nō genere maleficij in antoniū ridiū
ꝓiecto (ita eīn arcis pfectus vocabatur) fi-
dem dat ſe cū ſocijs oīa tranſacturū. Di-
miſſus itaqȝ arcem ingredit̄: veſtes antonij
ac caligas addita etiam capitis forma ſu-
ſpendit: a longe idem videbatur. Clamabat
baldeſar ꝺ ſcelerato ſumptū eſſe ſupplicium
ingrederēt̄ aliquot ex optimatibꝰ: ⁊ enume-
rata pecunia iā pacta arcē reciperēt. Credi
dere miſeri nullā ſubeſſe fraudē: ingreſſi ali
quot ſtatim capiunt̄. Fit clamor exultātiū
in arce cōijciuntur in populū romanū mi-
ſilia bombardeqȝ. Deriſi aūt ħ modo roma
ni de redimendis captiuis cogitantes: ⁊ ca-
merarium eugenij nepotem: quem in vincu
lis habebāt dimittunt ſuos: q ī arce erāt re-
cepturi: ⁊ demū in eugenij poteſtatē veniūt
quinto poſt libertatē adeptā menſe. Creati
itaqȝ magiſtratus ecclīe nomie ſtati capito
lium firmo preſidio ⁊ cōmeatibꝰ muniunt.
Superueniēte deinde iohe Vitelleſco: quē
patriarchā vocabant: abeūte ad eugenium
franciſco nepote: tantus repēte terror Ro-
manis incuſſus ē: vt hiſcere pre metu nō au
derent. Erat eīn Vitelleſcus hō impioſus ⁊
ſeuus ⁊ tyrānicā magis ꝙ̄ religioſam vitā
pre ſe ferens. Agebant̄ hec rome cū alphō-
ſus interim Neapolim ⁊ caietā oppugnat:
a mercatoribꝰ genuenſibꝰ acriter defenſam
Succurrendū itaqȝ ſuis genuēſes rati claſ-
ſem: quanta maxime celeritate poſſunt in-
ſtruunt: Philippo vicecomite eodē duce an-
nuente ac pedites aliquot prebente. Facti
nō lōge a caieta hoſti alphōſo obuiā cū eo
ꝯfligūt. Poſt longam ⁊ acrem pugnā ſupa-
tur alphonſus rex: ⁊ capitur vna cum ſuis
omnibꝰ: quoꝝ de numero principes fuere.
Perducitur mediolanum ad philippū Al-
phonſus: ſuſcipiturqȝ non vt captiuus ⁊ gē
uenſium hoſtis: ſꝫ vt rex ⁊ amicus. Habi-
tus autem honorificentiſſime ꝑ aliq̄t dies:
multiſqȝ ⁊ magnis muneribꝰ a philippo do-
natus in regnū abiens caieta ſtatim potit̄.
Tum vo genuenſes indignabūdi ꝙ alphō
ſum hoſtē: quē tanto cum periculo captū: tā
leniter dimiſiſſet: Thoma Fregoſo auctore
a philippo deſciuere: eundemqȝ thomam du
cē crearunt. Tum vo picenninus in genuē-
ſes miſſus cum ciuium pertinaciam ꝯgno-
uiſſet: capta ſarzana in piſanos mouens ſi-
mulata in regnum profectione iuuandi Al

phonſi gratia: multa ex piſanis caſtella di-
ripuit. Hominis tamen impetus retarda-
rūt florentini: accerſito eugenij nutu fran-
ciſco Sfortia: qui iam picenum occupauerat
querebatqȝ adiuuantibus florentinis ⁊ ve-
netis: vt marchie domin⁹ decerneretur. Fa-
cturum ſe id recuſabat eugenius: ꝙ diceret
pontificis eſſe redimere: etiam bello ſi opor
teret eccleſiaſticas res non alienare. Dila-
ta tum res in aliud tempus ē: atqȝ hac ſpe
ductus franciſcus ⁊ picenninū ab obſidio-
ne barge repulit: capto Lodouico gonzaga
qui cum picennino militabat: ⁊ Lucam flo
rentinorum nomine acri obſidione cinxit.
Sed Picenninus Lucenſibus auxilio fu-
turus a tranſitu Apenini prohibitus: libe-
raturum ſe alia ratione Lucenſes predi-
cans: per bononienſem agrum ſine vllo ma
leficio iter faciens: vbi Oriolum florentino
rum oppidum expugnaſſet: Lucenſium me-
mor cum exercitu victore eo profectus ſupe
ratis florentinis abſente franciſco Sfortia
Lucam obſidione liberat. Tum vo ponti-
fex ancipiti cura diſtractus ⁊ ꝙ bellis vn-
diqȝ premeretur: ⁊ ꝙ baſilienſe concilium
iam ante inchoatum Martini decreto au-
geri indies cerneret: concurrentibus eo hi-
ſpanie gallie germanie: pannonieqȝ princi-
pibus: qui communē reipu. chriſtiane cau-
ſam in arbitrio concilij reponebant: ad tol
lendum concilium verſus: illud primo qui-
dem ex baſilea bononiam tranſtulit cardi-
nalium omnium: qui ſecum aderant conſen
ſu. Sed imperator alijqȝ principes ⁊ prela-
ti: qui tum baſilee erant non modo pontifi-
ci non obtemperarunt: verumetiam eū bis
terqȝ monuerunt: vt Baſileam idoneam a
martino celebrandi concilij locum delectū
vna cum cardinalibus proficiſceret̄: aliter
ſe in eum acturos vt in preuaricationem et
contumacem. Motus iſtorum verbis Eu-
genius baſilienſe concilium lr̄is etiā apo-
ſtolicis confirmauit: facta vnicuiqȝ eūdi ad
concilium poteſtate. Adeo eīn bellis vndeq̄
qȝ vexabatur: vt vix ei reſpirandi facultas
daretur. Verum recuperata vrbe roma (vt
diximus) eo ſtatim iohannes Vitelleſchus
ab eugenio mittitur: homo quidem ad res
agendas aptiſſimus: ſed natura ſeuiſſimus
⁊ immitis: qui in columnenſes ⁊ Sabellos
totāqȝ gibellinam factionem ducens: ⁊ ca-
ſtellū gandulphum ad lacū albanū poſitū
⁊ ſabellū ⁊ borgetum in latio de ſabellis di-
ripuit ⁊ euertit. Albam ciuitatem lanuui-
nam: preneſte: ⁊ zagarolū cepit: incol' oibꝰ

qui ſuperſtites fuere romaꝫ migrare iuſſis.
In bernicos deinde conuerſus:quam nunc
campaniam vocant:omnes in ditionem ec
cleſie redegit. Captum antonium pontade
ram boſtem eccleſie apud fruſmoneꝫ ad oli
uam turpi laqueo ſuſpendit. Reuerſus de-
inde romam trepidantibus omnibꝰ: ⁊ do-
mos quorundam coniuratorum:qui portā
neuiā quam maiorem vocant : concitato in
vrbe tumultu ceperāt:dirruit: eoſqꝫ boſtes
eccleſie diiudicat. Ex bis autem captū pul-
cellum:⁊ forcipibus ignitis in curru excru-
ciatum in campoflore ſuſpendit. Uerum cō
querente populo romano :ꝙ diuitum quo-
rundaꝫ auaritia:caritate:amore: laborare
tur:tantū repente tritici ſuo iuſſu in forum
delatum eſt:vt a magna caritate ad ſummā
copiam breui ſit ventum:adeo omnes eius
imperia obſeruabant. Pacatis boc mō re-
bus in regnum Neapolitanum conuerſus
quod pauloante Alphonſus occupauerat:
quodqꝫ ipſe dicebat ad eccl'iam ⁊ pontificeꝫ
pertinere:principem Tarentinum cuꝫ duo
bus milibus equitum cepit:comitis Nola-
ni ditionem occupauit. Paulum etiam ab-
fuit quin alphonſuꝫ caperet fraude potius
(vt aiunt)ꝙ vi:cum inducie inter eos eēnt:
⁊ pax prope certa. Acceptis que ad eccleſiā
pertinebant oppidis principem dimiſit. Re
diens ad vrbem Preneſte ad rebellionem
ſpectans:Laurentio columna inſtante fun
ditus euertit: Preneſtinis populariter mi-
grare iuſſus:anno domini milleſimo qua-
dringenteſimo trigeſimoquinto. Quo qui-
deꝫ āno eugenius florentia abiens ꝯſecrata
prius vel dedicata florentinoruꝫ cathedra
li eccleſia:bononiam profectus ⁊ arceꝫ edi
ficat ad eam portam:qua ferrariam itur:et
edes in foro poſitas:vbi legatus nunc reſi-
det:muro prealto ⁊ lato a tergo potiſſimuꝫ
⁊ turribus firmat. Anno vͦo ſequēti publi-
co conſiſtorio baſilienſe conciliuꝫ: quod an
te approbauerat ferrariam transfert:ꝙ dice
ret grecos cum eccleſia romana in fide con-
uenturos eundem locum ſibi delegiſſe. In-
ſtabant tum concilij baſilienſis preſides et
precibus ac pollicitatiōibus grecos adbor
tabant vt omiſſo eugenio ad ſe proficiſcerē-
tur. Neqꝫ boc contenti abrogaturos ſe Eu-
genium predicabant:niſi ipſe quoqꝫ eo pro
ficiſceretur. Subſtitit aliquandiu Eugeniꝰ
animi dubius:quid potiſſimū decerneret:
miſſo tamen eo legato Johanne Franciſco
capiteliſta iureconſulto Patauinoqꝫ equi-
te :qui eius cauſam tueretur. Uerum mor-

tuo ſigiſmundo imperatore:a quo baſilien-
ſe concilium incrementuꝫ babuerat:creato-
qꝫ ab electoribus imperij Alberto Auſtrie
duce:concilium ferrarienſe eugenij nomine
cardinalis ſancte crucis incboauit. Eo pro
ficiſcitur ⁊ eugenius:ꝙ aduentare impera-
torem conſtantinopolitanū Johannem pa
leologum intellexerat cum pleriſqꝫ triremi
bus:tum ſuis:tum venetorum eugenij gra-
tia obuiam miſſis:ne qua vis imperatori fi
eret:ꝙ intellexerat concilij nomīe triremes
gallicas in Joniuꝫ miſſas: que aut impera
torē ad ſe adducerent:aut ſi id fieri non poſ
ſet ſaltem bominem remorarentur: quo mi-
nus ferrariam proficiſceretur. Harum vͦo
triremium prefectum ita largitionibus cor
rupit eugenius:vt relicto cōcilio partes ſu-
as deinceps ſecutus ſit. Imperator autem
ferrariam ingrediens:non aliter ſuſceptus
ab eugenio eſt:ac Romani imperatores ſu
ſcipi conſueuere. Uitelleſcbus vͦo ſedata ec-
cleſie ditione:ſumptoqꝫ ſupplicio de preſbi-
teris quibuſdaꝫ:qui lapides precioſos e ca
pitibus Petri ⁊ Pauli apoſtolorum furti
ſubtraxerant ī baſilica lateranenſi: in qua
quidem ſacerdotes erant:interfectoqꝫ cum
ſocijs Jacobo galeſio:qui res nouas moli-
ebantur Ferrariam proficiſcitur:ac publi-
co ꝯſiſtorio cum magna laude in numerum
cardinalium recipitur . Cardinalis nanqꝫ
ſex menſes antea bononie creatus fuerat:q
poſtea maiore cum auctoritate rediens ⁊ p̄-
fectum vici Uetralle ⁊ dominum fulginia-
tem tyrannide pulſum in arce Suriana ca
pitali ſupplicio affecit. Eugenius autem du
as eccleſias iam pridem diſſidentes in vnū
corpus redigere cupiēs. M.cccc.xxxviij. ba
bita ingenti ſupplicatōne: celebrataqꝫ ſpūſ-
ſancti miſſa:ꝯcilium vna cū imperatore gre
coꝝ ⁊ patriarcba cōſtantinopolitano igreſ-
ſus ſedente impatore ꝯdigna ſede:alijſqꝫ gre
cis e regione pōtificis. Primo queſituꝫ eſt:
vellēt ne tā latini ꝙ greci ex duabꝰ eccl'ijs iā
pridē diſſidētibꝰ vnā fieri? Ad quā vocē om
nes ſubclamarunt placere ⁊ velle:modo ra
tionibus illa prius ꝯfutarentur: q̄ tante di
ſcordie cā fuerant. Diſputabaꝫ ꝙtidie ea de
re ab bis q tū a grecis:tū a latinis delcti ad
tātam rem fuerāt. Uerꝫ cū peſtis ferraie in-
oleuiſſet:eodēqꝫ in loco non ſine magna in-
cōmoditate ſtaret:florētiam trāſferre ꝯciliū
placuit. Eo itaqꝫ vbi ventū eſt:ſtatim picen
ninus forumliuium: Imolam: Rauennam
bononiam occupat:mandato pbilippi cogi
tata Eugenij:q venetis ⁊ florentinis boſti-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

bus fauebat diſturbare conatus. Preterea
vͦ in parmenſem agrum reuerſus compa-
rato ingenti equitatu padum ratibus traij-
ciens: ⁊ Caſale maius: ⁊ platynam meum
natale ſolum: ⁊ quicquid veneti in cremonē
ſi agro tenebant: breui recepit. Pulſo dein-
de ad caluatonū gattamelata veneti exerci-
tus duce: aſcitoq; in ſocietatem belli princi-
pe Mantuano: brixiam aliquot menſibus
oppugnat: eam ⁊ ciuibus ⁊ franciſco barba
ro viro doctiſſimo: atq; vrbis pretore acriē
defendentibus: qua quidem omiſſa cū ma-
gno ſuorum incommodo iniquo hyemis tē-
pore ad occupanda caſtella circūquaq; po-
ſita conuerſus: ne commeatus ſubmitti in
vrbem poſſent: Veronam vſq; ⁊ vincentiam
longe ac late omīa populatus Venetis nil
reliqui fecit. Occupato ⁊ magna ex pte mi-
nico: atheſi: benaco: ſebumoq; lacu: ne ſub-
uehi quicq̄ nauib⁹ poſſet penuria laboran-
tib⁹. Ex atheſi tamen remulco naues que-
dam attracte vſq; ad lacum: queʒ ſancti an
dree accole vocant: ſenſim in benacum a pe-
neda ad torbolim demiſſe ⁊ refecte: quia at-
tractu ⁊ illiſione quaſſate erant: rem vene-
tam meliorem aliquantulum fecere. Veruʒ
cum nihilominus Nicolaus picenninus ve
ronenſes ⁊ vicentinos vrgeret: Veneti de ſe
actum putantes: niſi vnum aliquem egregi
um bello ducem mercede conducerent: iaco
bum donatum ad florentinos ſocios mittūt
oratum: vt ſi reipubli. Venete: ſi ſaluti ⁊ li
bertati italie conſultum velint: frāciſcū ſfor
tiam propere cum omnibus copijs in vene-
tiaʒ mittant: Philippi ac mantuani armis
pene oppreſſam. Tū vͦ florentini ſuo ac ſo
ciorum pīculo moti. Franciſcum adhortan
tur: vt arma pro venetis ſumat publica fide
polliciti ſe ei: que de Romana eccleſia tene
bat oppida: id enim maxime petebat: conſtā
ter defenſuros. Extorſere pretera ab Euge-
nio lr̄as apoſtolicas: quib⁹ declarabat fran-
ciſcum agri piceni marchionem ⁊ dominuʒ
His tamen verbis accipiat: quod petrus ⁊
paulus ei male vertant. Franciſcus autem
cum ſuo equitatu ſecus adrie littus in agꝝ
Ferrarienſem deſcendens traiecto ratibus
Pado: auctoq; in patauinis exercitu. Naʒ
⁊ duodecim equitum: peditum quinq; milia
habuiſſe ſub ſignis dicitur. Hoſti primo ad
Suaue in agro Veronenſi fit obuiam: vbi
aliquandiu ⁊ acriter pugnatum eſt: neutro
inclinante victoria. Cedente deinde Picen
nino ob egritudinem ⁊ paucitatem copiaꝝ
cum franciſcus omnia de Vicentinis ⁊ Ve
ronenſibus caſtella recepiſſet: brixiam obſi
dione liberaturus intercluſos alios aditus
cernens atheſim traijcit: ac in tridentinum
agrum mouens: ad archum oppidum oppu-
gnaturus peruenit: nam comes archi Phi
lippi partes ſequebatur. Venit ⁊ eo Picen-
ninus comitem loci defenſurus: verum duʒ
cupidus (vt eius mos erat) q̄ cautius pu-
gnat a reliquo exercitu ſecluſus: magno ac-
cepto incommodo fuga ſaluteʒ in ſubiectas
valles petens: ab hoſte captus fuiſſet: niſi
karolus gonzaga Iohannis franciſci fili⁹
ſeſe hoſtibus obijciens hominem e tanto pe
riculo liberaſſet: qui quideʒ abundante po-
ſtea multitudine captus illico eſt: ⁊ veronā
in carcerem ductus. Sunt qui ſcribant Pi
cenninum debilitatum altero latere propē
accepta in prelijs vulnera: cum equo ad ſu-
os redire non poſſet: a todeſchino ingentis
magnitudinis ac roboris famulo humeris
tanq̄ cadauer ſacco inuolutuʒ: ad ſuos eē p
caſtra hoſtium delatum. Dum hec in vene-
tia agerentur: Philippus egreferens floren
tinos adiuuante Eugenio: atq; adhortante
franciſcum Sfortiaʒ venetis auxilio miſiſ-
ſe: cum his agit qui in baſilienſi cōcilio erāt
vt eugenium citarent: fecere illi id qdeʒ bis
terue. Verum cum id ex ſententia ei non ce-
deret: eo demētie eos perpulit: vt abrogato
eugenio amedeum ſabaudie ducem ſoceruʒ
ſuum: qui heremitanam vitam ad ripaliaʒ
cum quibuſdam nobilibus ducebat pōtifi-
cem crearent: felicēq; appellarent. Hic ma-
gne ſeditiones in eccleſia dei exorte ſunt: cū
xp̄iana reſpu. trifariam diuiſa: aut felicem
aut eugenium ſequeret̄: eſſentq; qui neutra
les vocarentur: ꝙ neutri obtēperarent. Eu
genius tamen haud animo concidit: naʒ ha
bito ſepius conuentu: diſcuſſaq; grecorum
⁊ latinorum contentione: tandem eo ventū
ē vt greci rationibus victi faterentur: ⁊ ſpi-
ritumſanctum a patre filioq; procedere: ho
muſionq; eſſe non a patre tm̄: vt ipſi crede-
bant prouenire: vtq; in azimo ſine fermento
triticeo pane corpus chriſti conſecraretur:
ac purgatorij locum eſſe crederent. Poſtre-
mo vͦ vt faterētur Romanum pontificem
verum Chriſti vicarium: Petriq; legitti-
mum ſucceſſorem primum in orbe locum te
nere: cui ⁊ orientalis ⁊ occidentalis eccleſia
merito pareret. Abeuntibus autem grecis
re hoc modo compoſita: Armenij etiam cū
fide noſtra conuenere: ſublatis crebris di-
ſputationibus eoruʒ erroribus promulga-
tiſq; Eugenij lr̄is ſuper ea re: q̄ rōnem con-

coꝛdie oſtenderent cum inſcriptione. Datū
in ſacroſancta economica ſeſſione concilij
floꝛentini: quod in cathedrali eccīa habitū
eſt. anno dñi. M. cccc. xxxix. vigeſimaſecun-
da nouembꝛis die. Preterea vͦ vt ꝑtes ſu-
as augendo baſilienſe conciliū infirmaret:
eodē tēpꝛe ꝯſiſtoꝛio publico decem ⁊ octo
cardinales creauit: quoꝝ de numero fuere
duo greci: rutenus ⁊ nicenus: vt eoꝝ aucto-
ritate grecoꝝ natio in fide cōtineretur: que
haud ita multopoſt in antiquos moꝛes rēci-
dit. Habere tamen ſe alios dixit: quoꝝ no-
mina deinceps nunciaturus eēt. Hi autem
fuere petrus barbo ex ſoꝛoꝛe nepos: ⁊ aloui
ſius patauinus quem deinceps patriarchā
aquileienſē ⁊ camerariuꝫ fecit: trāſlato ad
vicecancellariatū frāciſco cōdelmerio. Inte
rea vͦ dū illa: que ſcripſimus ad ripā Tri
denti agerent: exiſtimarētqꝫ homies picēni-
nū ⁊ mantuanū principē accepto tanto in-
cōmodo ceſſuros: inde celeriter abeūtes ve-
ronam vrbem capiunt. Per citadellā ingreſ
ſi admotis ad muros ſcalis nemie vigilum
ſentiente: ſtridēte marie ea nocte Aquilone
vento: ad quem vitandū ob immēſuꝫ frigus
relictis magna ex ꝑte ſtatōnibꝫ cuſtodes ſe
ſe intra tabernacula receperāt. Franciſcus
aūt Sfoꝛtia captā ab hoſtibꝫ veronā intelli-
gens eo ꝓpere oēs copias mouēs recupe-
rāde vrbis ſpē mēte cōcepit: vbi vidit ⁊ ca-
ſtrū vetus ⁊ arcē ſancti felicis in monte ſi-
tam adhuc in poteſtate venetoꝝ eē: ꝗ ꝗdem
ſtructis aciebꝫ vrbē igreſſus hoſtes magno
clamoꝛe inuadit. Fuerūt obuiā philippi du
ces cū paucis eqtibꝫ: nōdū eñ oēs eiꝰ copie
ſuꝑuenerāt. Pugñtur acriter ī ea ꝑte vrbis:
quā inſulā vocant. Tādē vͦ cū pauci a plu
ribꝫ pellerent: in pontē (quē accole nouum
appellant) picēnini ac mātuani ꝑncipis mi-
lites ſeſe recipientes: vim hoſtiū aliquādiu
ſuſtinēt. Ibi dū ab eqtibꝫ (vt fit) manus cō-
ſerunt: dumqꝫ plures ꝑuo in loco cōglobati
reſiſtunt: pons ligneus quo lapideus ꝯiun
gi ac diſiungi ꝓ arbitrio ſolet nimio pōdē
ꝑſſus concidit. Submerſi ferme omnes q e
pōte in flumē ceciderāt feſſi diutina pugna
⁊ pōdē armoꝝ ꝑſſi. Accurrēs deinde ad pō
tem nauiū: frāciſcus traductis copijs picē-
ninū ⁊ mantuanū fidē ciuiū ſuſpectā hñtes
penitus vrbe qua triduo poſt captā eandē
expulit. Tū vͦ philippus aīo ꝯcipiens di-
ſtrahi franciſcū a venetis poſſe: ſi floꝛentios
bello vexaret: qui paribꝫ auſpicijs atqꝫ ipē-
ſa franciſcū mercede ꝯduxerāt: picēninū me
dia hyeme in hetruriā: cū ſex militibꝫ eqtū

mittit. Cuꝫ floꝛentini accerſito Petro iam
paulo egregio copiarum duce: rogatoqꝫ eu
genio vt milites ex federe ad defendēduꝫ he
truriam acciret: ire obuiaꝫ picennino inſti
tuerant. Verum cognita Johannis vitelle-
ſchi cum philippo coniuratione: qui tum ex-
ercitui eccleſiaſtico legatus ꝑerat: cum non
amicus vt pre ſe ferebat: ſed hoſtis in hetru
riam cum ſex milibus equitum venturus
eſſet: iunctiſqꝫ cum picennino copijs Floꝛen
tinos inimico ⁊ hoſtili animo perſecuturus
dant operam qui tum floꝛētine in magiſtra
tu erant: ſiue veris ſiue fictis eugenij litte-
ris: vt dum copias per pontem Hadriani
traijcit: ab antonio ridio arcis prefecto in-
terficeretur: quod etiam factum eſt. Neqꝫ
eñ iuuari a ſuis potuit: qui iam pontem tra
iecerant: ipſe nanqꝫ extremum agmen ſubſe
quebatur. Comes auerſus: qui ſub patriar
cha militabat: amiſſo duce eius impedimē-
ta roncilionem ſecum detulit. Liberati aūt
tanto timoꝛe floꝛentini cuꝫ eugenio callide
agunt: vt Lodouicus patauinus in demoꝛ-
tui vitelleſchi locum ſuffectus copijs eccl̄ie
in vnum coactis reipu. floꝛentine iret auxi
lio alouiſij eñ vafri ⁊ aſtuti opeꝛa ſublatuꝫ
e medio Vitelleſchum crediderim. Picen-
ninus autem in Mugellanam vallem deſcē
dens lōge ac late feſulas vſqꝫ cedibus ⁊ ra-
pinis omnia complebat. In caſſentinum de
inde conuerſus comite popij adiuuāte mul
ta oppida ad defectionē compulit. Indͤ vͦ
peruſiū pꝛoficiſcens vrbem pacato agmine
igreſſus: legatū qui tū ibi cū impio erat ad
pōtificē eugeniū cū mādatis ꝗbuſdā mittit
Interim vͦ capto erarij mgr̄o: quem vulgo
theſaurariū vocant: totū ciuitatis ſtatuꝫ re
pente mutauit. Delegit eñ ciues decē: qui
vite ac necis in reliquos omnis poteſtatem
haberent. Veriti autem peruſini ne tyran-
nidem occuparet cum homine pepigere: vt
acceptis quinquaginta milibꝫ nummū au-
reorum ab vrbe diſcederet: qui accepta pe-
cunia coꝛtanā mouēs vrbem: vt ipſe arbitꝛba
tur pꝛoditione occupaturus: pateſcta cōiu-
ratione ac pꝛoditoꝛibꝫ partim interfectis: ꝑ
tiꝫ ab vrbe pulſis: Tifernū (quod ciuitatē
caſtelli vocant) adijt. Mouent ⁊ floꝛentini
anglare ſue ditionis oppidum ſuis auxilio
futuri: ſiquid per vim moliri picenninus co-
naretur. Agebantur hec in hetruria cū frā-
ciſcus Sfoꝛtia ſuperata ad benacum philip-
pi claſſe: cui italianus furlanus preerat: nō
ſolū brixiam ac bergomum obſidione libe-
rat: verum ea eſtate ſuperatis ad ſoncinum

Philippi ducibus:captiſqꝫ eiuſdem mille ⁊
quingentis equitibus:⁊ Brixiana caſtella:
⁊ partem Cremonenſis Mantuaniqꝫ agri
ac totam Gerram abdue in Venetorum po
teſtatem breui redigit. Amiſit tum Man-
tuanus princeps: Aſolam: Lonatum: Pi-
ſcheriam tria oppida ſatis magna: ac muni-
ta nemine defendente: nam abſente Picen-
nino congredi cum hoſte aperto marte nuſ-
ꝙ auſus eſt. Tum vͦo Picenninus commu
tatam in Venetia fortunam intelligens: ob
eamqꝫ rem frequentibus nuncijs ⁊ litteris
accitus: tum a Philippo: tum a Mantua-
no principe: fatigatuſqꝫ militum precibus:
qui magna ex parte Ciſalpini erāt: motis
a Tiferno caſtris ad Burguꝫ ſue ditionis
oppidum quod e regione Anglarij poſitum
eſt peruenit: ea mente vt vel vi vel aſtu cum
Florentinorum pontificiſqꝫ exercitu decer-
neret: qui (vt diximus) ad Anglare conſe-
derant. Ad tercium itaqꝫ kalendas Julias
dies is Petri ac Pauli celebris erat: Pi-
cenninus ſtructis aciebus emenſus plani-
ciem quatuor milium paſſuum prelium ini
quo loco commiſit: ratus occaſionem bene
gerende rei ſibi oblatam eſſe: ꝙ gregarias
hoſtium pabulatum profectos intellexerat
Subeundum erat ei in aduerſum Cliuum
quem facile e ſuperiore loco hoſtes propelle
bant. Dimicatum eſt tamen ad quinqꝫ ho-
ras conſtanter: tandem vͦo Picenninus a
multitudine hoſtium ⁊ ſtulticia Franciſci
filij: qui e ſtatōne diſceſſerat ſuperatus bur
gum repetit: magno accepto incommodo:
amiſſiſqꝫ ſignis militaribꝫ. Sequenti autē
die relicto Burgo in poteſtate oppidanoꝝ:
cuꝫ his tm̄ qui ex prelio ſupererant iter per
Flamminiam faciens ad Philippum r̄dijt.
Oppidani burgenſes veriti ne in eos aſperi
us animaduerteretur: ꝙ a pontifice deſiuiſ
ſent imperrata per oratores venia: ⁊ corpo-
rum ac rerum omnium incolumitate ſeſe le
gato dedidere. Gratiſſima ea victoria tum
Eugenio tum florentinis fuit. Ferunt Alo-
uiſum patauinum ob eam victoriam in nu-
merum cardinalium tum relatū fuiſſe. Ea
dem quoqꝫ eſtate florentini comitem poppij
qui cum picennino ſenſerat: Hetruria pel-
lunt. Philippus autem tot cladibꝫ circūuē-
tus ad externa auxilia reſpiciens: Alphon
ſum Neapolitano regno tum potitū rogat:
vt que Sfortiani in regno oppida tenerent
bello vexaret: quo Frāciſcus Sfortia a ve-
netis diſtraheretur. Hac itaqꝫ in re philip-
po morem gerens Alphonſus Franciſcum
tamen a bello inito reuocare nonꝗ̄ potuit.
Is enim vbi primum pabuli copia eſſe ce-
pit: cum equitum quindecim milibus pedi
tum ſex Piſcheria Brixiam mouens: apud
Lignanum vicum Picennino fit obuiam:
hoc animo vt hoſti pugnandi copiam facēt:
non detrectauit certamen Picenninus: ⁊ ſi
numero copiarum inferior erat ſuorum vir
tute fretus. Pugnatum eſt aliquandiu atqꝫ
acriter incerta tamen victoria vtrinqꝫ di-
ſceſſum eſt. Tum vͦo Franciſcus ſatis ſibi
factumꝰ ad belli famam exiſtimans ꝙ vltro
hoſtem ad certamen prouocaſſet: exercitum
circunferens quedam oppida per hyemem
a Picennino capta in poteſtatem Veneto-
rum redigit. Martinengum deinde profe-
ctus: quod Picenninus firmo preſidio mu
nierat oppidū obſidione cingit ⁊ oppugnat.
Verum Picenninus aucto exercitu aduen
tu Franciſci filij ⁊ principis Mantuani co
proficiſcens: mille paſſibus longe ab hoſte
caſtra locans: cum frequentibus prelijs ad
vniuerſe rei dimicationeꝫ prouocat: qui re
miſſo priore manum cum hoſte conferendi
ardore ad expugnandum oppidum totus fe-
rebatur. At vͦo cum Picenninus caſtra ſua
hoſtium caſtris magis in dies conferens:
eo diſcriminis Franciſcuꝫ redegiſſet: vt ne-
qꝫ eius gregarius miles ire pabulatum ſine
periculo: neqꝫ commeatus ſubmitti tuto: ne
qꝫ inde exercitus abduci ſine magno diſcri
mine poſſet: preter omnium ſpem pax ſubi-
to enunciata eſt. Jam antea occulte agita-
ta inter Philippum ⁊ Franciſcum Euſebio
lo quoddā cognomento: Chaim vltro citro
qꝫ commeante ignaro Picennino: qui tan-
ta re ꝑcepta deos hoīeſqꝫ accuſabat: ꝑcipue
vͦo philippi incōſtantiā q victor ꝓ victo pa-
cem petēt. Digrediētibꝫ aūt inde exercitibꝫ
ad caprianā pax hoc mō ꝯpoſita ē. M.cccc
xlij. vt franciſcus blancha philippi ducis fi-
lia in vxorē ducta: Pontremolū ⁊ cremonā
in dotē cū agro cremonenſi acciperet p̄ter pi
cigitonū ⁊ ea caſtella que mātuanus ⁊ pal-
lauicinus de cremonenſibꝫ poſſideret: vtqꝫ
illa p̄terea q̄ philippus ⁊ q cū philippo ſenti
ebat bello cepiſſent: queqꝫ itē Veneti eorūqꝫ
ſocij p̄ter aſolā lonatā piſcheriā: q̄ mātuani
pricipis ante id bellū fuerāt redderēt: vtqꝫ
q huic ſniē ſtare noluiſſꝫ ꝯmunis omniū ho
ſtis haberēt. Hāc vͦo pacis ꝯditōeꝫ egre ad-
modū eugeniꝰ ferēs: ꝙ frāciſcꝰ ceteris ſocijs
ſe poſthito ꝺ amiſſis reſtituēdis cauiſſꝫ: exi
ſtiatōemqꝫ ſuā n̄ r̄ddita bonōia: quā piceni
nꝰ occupauēat ꝯtēpſiſſꝫ abiē florētia romā ī

ſtituit: coq; in loco vtpote liberiore de recu-
peranda eccleſie ditione cogitare. Verū vt
omīa pacata inueniret: Alouiſiū patauinū
ſancti laurētij in damaſo p̄ſbiterum cardia
lem p̄miſit: q et canonicos reglares pulſis
ſecularib; in eccleſiā lateranenſe; remiſit.
Pulſi ei a preſbiteris ſecularib; fuerāt: dū
ꝯtendūt veri xp̄i corpus ferrent in celebrita-
te eiuſdē: dum letanie fiunt ac ſupplicatōes
Et de gino albaneſio viro in re militari pre
ſtanti ſumptū ſuppliciū: quia per eum n̄ ſte-
tiſſet quo minus pax inter alphonſum ⁊ eu
genium inita turbaret. Afficitur ⁊ capita-
li pena Palus Lamolara: vir p̄ſtantis ani-
mi inuictiq; roboris: cui⁹ v̄tus homini ma-
gis aſtuto q̄ forti ſuſpecta erat. Rebus aūt
hoc modo compoſitis Eugeni⁹ florentinis
quouis modo fruſtra eum retinere annixis
romā veniens. Anno M.cccc.xliij.xxviij.
ſeptembris effuſa obuiam vrbana multitu-
dine nullo nō genere honoris adhibito: ad
portā flamminiam noctu diuertit. Sequen
ti v̄o die ad ſanctum petrū iturus patis d̄
more ſupplicatōib; pontificio habitu per vr
bem incedens tumultuantē ꝓplm intelligit
ob duplicatum tributum: vectigalq; nouū
vino impoſitum. Hanc ob rem facto ſilētio
audientib; omnib; exactionē illam vt min⁹
liberalem ſuſtulit: quo facto ſtatim ſubcla-
matum ab omnib; eſt: viuat eugenius: cū
antea clamaſſent: moriantur noua vectiga-
lia eorūq; inuentores. Poſt dies v̄o decē ⁊
nouem ad lateranum ꝓficiſcens: ꝯciliū ge
nerale eo loci ſe habituꝝ omnib; denunciat
miſſis ad principes lr̄is ⁊ nuncijs: quib; ea
de re certiores fierent. Hac eīn rōe infirma-
ri: ac tolli oīno ꝯcilium baſilienſe volebat.
Reb; autem hoc modo rome compoſitis in
iuriarum memor Picenninū belli ducē in
picentes: q̄s franciſcus bello ſubegerat ac-
ciuit: q bononia abiens dū puſiū ꝓficiſcit:
Tifernates florentini ꝓpli ſocios ad defecti
onem ꝯpulit: Eugenio rē gratā facturus flo
rentinis infenſo: q frāciſcū pecunia ad op-
pugnādū retinēdūq; picenū ſemp iuuiſſent.
Alphōſus item q ſup̄iore anno Neapolim
iā diu obſeſſā p cloacā ingreſſus: pulſo inō
renato ceperat: Picennini v̄tute ac fama p
motus hominē non ducē ſolū: quem exerci
tui ſuo p̄ficeret delegit: vernētiā honoris ḡ-
tia eū in adoptionem familie aragonēſis re
cipit: qui ſtatim acceptis ab eugenio ⁊ Al-
phonſo in ſumptus belli pecunijs: Picētes
ingreſſus: multa oppida fruſtra renitēte frā
ciſco ſfortia: q relicta cremona cū firmo p̄-
ſidio eo profectus fuerat: in deditionem ec-
cleſie redigit. Eodē fere tp̄e mortuo iohāne
frāciſco Gonzaga: veneti ⁊ florentini de fu-
turo ſoliciti: lodouicū gonzaga iohis fran-
ciſci heredē ⁊ filiū: quē philippo ſi opteret
obijciāt mercede ꝯducūt. Quieſcētib; autē
in ciſalpina reb;: Hannibal bentiuolus in
arce pelegrini oppida iubente picennino ob
ſuſpitōnē ꝯiuratōnis aliquādiu aſſeruatus
deceptis cuſtodib; bononiam rediens: ꝯuo-
cato ad libertatem populo: Franciſcum pi
cenninū vrbis prefectum: cum preſidio cō-
prehendit: quo facto exules omnes: tū ſue
tum aduerſe factionis: maxime v̄o baptiſtā
cānedolum in patriam reuocat. Miſſi dein
de ſunt a bononienſib; ad venetos ⁊ floren-
tinos legati ſocietatem ⁊ amicitiam peten-
tes: qua quidem impetrata domum redeun
tes: arcem que adhuc in poteſtate hoſtium
erat: cum ſociorum copijs ad id miſſis capi
unt: ac captam ſtatim dirripiunt: Alouiſiū
q; vermem ex agro bononienſi fugant. Tū
v̄o philippus egreferens: bononienſes cum
venetis ac florentinis ſentire: amicos quoſ-
dam baptiſte ſubornat: auxilium eis pollici
tus: vt hannibalem e medio tollāt: quo p̄n-
cipes ip̄i cū ſua factione in ciuitate remane
ant. Tum betotius cannedol⁹ fraudi ac ſce
leri intentus: bononienſem quendā ſubor-
nat: cui tum caſu filius natus erat: vt Hā-
nibalem in baptiſmate pueri cōpatrem ſibi
deligat: quo exorato dat operā vt ſequenti
die īfans ad ſacerdotē deferatur. Baptiza-
to puero hannibalem p̄r ad edem ſancti io-
hanis baptiſte: cuius tum ſolenne erat inui
tat. Obtemperat etiam ea in re ꝓditori hā-
nibal nullā fraudem ſubeſſe ratus: qui dū
in via eſſet a coniuratis circunuētus occidi
tur: reſiſtentib; aliquādiu duob; famul' cha
ritate domini vim propulſare conātib;. At
bononienſis populus indignitate rei mot⁹
ſumptis propere armis cannedole factōis
principes obtruncat: maxime v̄o baptiſtam
cuius cadauer ⁊ per vrbem tractum: ⁊ cum
magna ignominia ſepultum eſt. Accidit et
tum rome ſcelus ingens: a ſuo enim cubicu
lario angelottus ſancti marci preſbiter car
dinalis ⁊ vita ⁊ fortunis: quas tanta cū aui
ditate aggregauerat priuatur. Captus ſce-
leratus ille ac varijs cruciatib; necatus q̄-
drifariam diuidit̄: ad quatuorq; vrbis por
tas ſuſpenditur. Veneti autem ⁊ florentini
veriti: ne Bononia vtriq; ciuitati in rebus
bellicis peropportuna: in man⁹ philippi ve-
niret: eo ſtatim cohortes aliquot mittunt: q̄

ſocios bononienſes iuuarent. Non fefelle-
rat hec opinio Venetos: eo enim philippus
rogantibus exulibus mittere: Picenninū
cum exercitu inſtituerat: ni hominem mors
preripuiſſet. Mortuū ferunt dolore animi
cum intellexiſſet franciſcum filium: quē in
piceno cum exercitu reliquerat Cardinali
firmano legato: a franciſco ſfor tia ſupera-
tum. Sequenti tamen āno philippus haud
animo concidens: eugenium ad repetendā
bello bononiam adhortatur militem ac im
penſe partem pollicitus. Quare permotus
pontifex: inito etiam cum alphonſo federe:
Sigiſmundum malateſtam cum magno eq
tatu in picentes contra franciſcum mittit:
quo facilius diſtractis florentinorū copijs
bononia premi ad deditionem poſſet. Pre
miſerat iam philippus ⁊ gulielmum Mon-
ferratum: ⁊ karolum Gonzagam cum ma-
gnis copijs: qui agrum bononienſem hoſti-
liter ingreſſi: incurſionib⁹ longe ac late om
nia vexabant. Moti v̄o ſociorum periculo
florentini: Aſtorgium fauentinum cum eqti
bus mille ⁊ quingentis: cūqꝫ peditibus du-
centis mittunt: qui bononienſibus auxilio
ſit: donec aliud a Venetis ⁊ florentinis de-
cerneretur. Agebantur hec in Flamminia
cum philippus preter opinionem omnium
Franciſcum picenninum ex picenis accitū:
cum magno exercitu kalendas maij in Cre-
monenſes nil tale metuentes mittit: qui ca-
ptis paſſim ruſticis: tantum terroris vrbē
die noctu oppugnādo ciuib⁹ iniecit: vt pau-
lum a capienda vrbe abfuerit. Motitum ve
neti ac florentini franciſci ac ꝯmuni pericu-
lo: Cremonā ⁊ bononiam eodem tempo-
re tueri inſtituunt. Mittunt itaqꝫ Tiber-
tum brandolinum ducem impigerrimum: q
cum populo bononienſi: cūqꝫ his quos flo-
rentini auxilio miſerant: in hoſtes tendens
ſimultate ⁊ odio inter ſe certantes (ad ſan-
ctum Johannem oppidū hi conſederant) p-
tracto in partes bononienſiū pollicitatio-
nibus ⁊ premijs gulielmo Monferrato: ac
karolo haud magno negocio fuſo ⁊ fugato
oppida om̄ia ex hoſtibus breui recepit. Pa
cata autem hoc modo bononia: auxiliares
copie venetorum ac florentinorū mandato
bifariam diuiſe: pars franciſco ſfortie: q vſ-
qꝫ ad vrbini menia ab eugenio ⁊ Alphonſo
vi pulſus fuerat: pars cremonenſib⁹ graui-
ter a franciſco picēnino p̄ſſis auxilio miſſa.
Veneti decernere apto marte cū philippo in
ſtituētes: legatos qui ei bellū indicant mit-
tunt: ni oppugnare Cremonā deſtiterit ora-

toribus per internuncios reſponſum (neqꝫ
enim alloqui hominem fas erat) eos alibi
ꝙ mediolani tutiores fore. Quo reſpōſo cō-
moti veneti: michelleto cotignole copiarū
ſuarum duci imperant (qui tū hxrie erat)
vt in agrum cremonenſem: quem philippus
magna ex parte occupauerat: confeſtim mo-
ueat: ⁊ cum hoſte vbicunqꝫ eum nactus fue
rit: decernat. Js autem mandata diligenter
facturus: traiecto Olio: ad caſſale maius
celeriter proficiſcitur: hoſtemqꝫ haud lon-
ge in inſula Padi munitiſſimo loco conſi-
dentē: vado traijciens caſtris exuit: ac ma
gnam vim equitum cepit. Recuperatis de-
inde oppidis omnibus: liberataqꝫ obſidio-
ne Cremona: aucto etiam Lodouici Gon-
zage copijs exercitu (qui Platynam ⁊ ca-
ſtella quedam agri Cremonenſis in dedi-
tionem Venetorū redegerat) in gerram ab-
due mouentes: nil preter Cremā citra ab-
duam Philippo reliquere. Flumen deinde
traijcientes: Mediolanum vſqꝫ perueni-
unt: incendijs ⁊ rapinis omnia paſſim cō
plentes. Dirrepto autem Briantie monte:
Breuioqꝫ capto: qua ponte Abdua iungi-
tur. Lecum Larij caput oppugnare adhor
ti: acriter qui in preſidio erant locum de-
fendentibus: cum integri feſſis ac ſaucijs
nauibus ſubmitti poſſent: multis in ea op-
pugnatione deſideratis: equiſqꝫ ad extre-
mam maciem inopia pabuli redactis: tan-
dem re infecta abiere: de Franciſco Sfor-
tia ſoliciti: quem in partes Philippi deſcē
dere clam intellexerant. Interim v̄o Aloui
ſius Patauinus pōtificis legatus qui his
preerat copijs: que in Picentibus contra
Franciſcum Sfortiam dimicabant: cogni
ta Jtaliani ac Jacobi Gaiuani: qui partim
Philippi: partim Eugenij ſtipendijs mili-
tabant: ad Franciſcū tranſitione: eos an
teꝙ id fieret: ad Rocham contrariam cō-
prehendi iubet: ⁊ captos ſupplicio capita
li affici. Vterqꝫ enim mille ⁊ quingentis
equitibus preerat. Hac autem re permo-
tus Franciſcus Sfortia: cum amplius ſu
ſtinere hoſtes non poſſet: quippe a multis
ſimul oppugnat⁹: ⁊ a nemine adiutus: ad-
hortante ad eam rem Eugenio ⁊ Alphonſo
qui rem Venetam augeri indignabantur:
omiſſo Piceno Philippi militiam ſecutus
eius copijs preficitur. Interea v̄o Euge-
nius: ne rem bellicam ſolum curare videre-
tur: Nicolaū tollētinatē ordinis ſcti augu-
ſtini: miracul' clarꝫ i ſctos referēs: a ſcto pe
tro cū oi clero ſupplicādo: ad ſanctum Au-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

guſtinum profectus ſolennia ipe celebrat:
aſtante pplo romano: cardinaliumqꝫ omni-
um cetu. Preterea vo pulſis oīno e ſancto
ioh̄e laterano canonicis ſeclaribꝫ: admiſſiſ
qꝫ tantūmodo regularibꝫ: ⁊ porticū illā ex-
truxit: qua ab eccīa ad ſanctaſctoꝝ: ⁊ clau
ſtruꝫ vbi ſacerdotes habitarēt reſtituit: au
xit ⁊ picturā templi a martino antea incho
atam. Preterea vo ſancti ſilueſtri mitrā ro-
mam auenione delataꝫ ipēmet e Vaticano
ad lateranū detulit magna cum veneratiōe
⁊ letania ſacerdotū omniū ppliqꝫ Romani.
Verū cum alphonſus rex Tybur tū veniſ-
ſet de ratōne belli gerēdi cū eugenio collo-
cuturus: eius egritudineꝫ itelligens aliqn-
tulū ſubſiſtit. Eugenio auteꝫ in animuꝫ ve-
nerat florentinos: qui hoſtem iuuerant bel-
lo pſequi. Exiſtimabat nāqꝫ ſi ſuis: ſi rgis:
ſi philippi copijs eos adoꝛirēt: eam vrbeꝫ in
quas vellet partes facile adductū iri: veruꝫ
interuētu moꝛtis diſturbata ſunt oīa. Mo-
ritur aūt pontificatus ſui āno decimoſexto
ſeptīo kalēdas marcij: anno. M.cccc.xlvj.
vir certe in vita varius. Principio em̄ pon
tificatus ſui malis conſilijs ductus: diuina
humanaqꝫ omnia perturbauit. Nā ⁊ pplm
romanū ad arma exciuit: ⁊ ꝯcilio baſilien-
ſi: vnde infinita mala oꝛta ſunt auctoꝛitatē
dedit: approbatis eoꝝ per lr̄as apoſtolicas
decretis. Verū poſtea ad ſeipm̄ rediēs: oīa
prudenter ac ꝯſtātiſſime egit: vir aſpectu in
ſignis. ⁊ veneratōe dignus: grauis in dicē-
do potiuſqꝫ eloquēs: modice lr̄ature: mſte co
gnitōis hyſtoꝛie pſertiꝫ. Liberalis in oīs
tū vel maxime in litteratos quoꝫ familiari-
tate delectat⁹ ē. Nā leonardū aretinū: caro
lum: poggiū: auriſpam: trapezuntiū: blodū
viros doctiſſimos ſecretis ſuis admiſit. Ad
irā nō facile mouebaꝰ ob iiurias illatas ⁊
maledicētiā hominū: aut mimos ⁊ dicteria
ſcribentiū. Gymnaſia oīa qꝫ diligētiſſime
fouit: maxie vo romanū: ad qḋ oē gen⁹ lr̄a-
ture adhibuit. Religioſoſ mirūimmodū di
lexit: eoſqꝫ opibꝫ ⁊ immunitatibꝫ auxit: bel
la autē ita amauit: qḋ mirū in pōtifice vide
ri debet: vt ad ea q̄ ſcripſimus ab eo i italia
geſta: ⁊ delphinū caroli regis frācie filiū ꝯ-
poſita prius inē regē ⁊ ducē burgūdie pace
cū magno exitatu in baſiliēſes ꝯcitauerit: c⁹
impetu diſſipatus ille ꝯuētus ē: ⁊ vladiſlaū
polonū regē cuꝫ iuliano ceſarino dyacono
cardinali in thurcos miſerit: quoꝝ ꝺ nume
ro ad triginta milia vno prelio ceſa inē ha-
drionopolim ⁊ danubium ſunt: licet in tan
ta victoꝛia rex ipſe cū cardinali ab hoſtibus

interfectus ſit. Cōſtās pterea in pactis ſer-
uādis eſt habitus niſi quid pollicitus fuiſſꝫ
quod reuocare qꝫ perficere ſati⁹ eſſet. Splē
didus in victu familie: parcus in ſuo ⁊ a vi
no ita alienus: vt abſtemius merito vocare
tur. Familiares habuit admodū paucos: ſꝫ
viros doctos: ⁊ quoꝝ opera in grauibꝫ rbꝫ
vti poſſet: quoſqꝫ tanqꝫ ſue modeſtie teſtes i
cubiculum cenaturus admittebat ac ſciſci-
tabaꝰ quid in vrbe fieret: quid de pōtificatu
ſuo ſentirent homines: vt errata ſua vel ſuo
rum ſiqd perperā factū eſſet emendaret. Ex
oꝛnare autem eccleſiam dei edificijs ⁊ ſacel
lis eſt annixus: vt ex capella pōtificia ⁊ ene
is ſancti petri valuis apparet. Moritur aūt
(vt dixi) vir īgenio ⁊ rebus geſtis inſignis
etatis ſue āno ſexageſimoquarto: ſepeliēqꝫ
in baſilica ſancti petri ſepulcro marmoreo
his verſibꝫ notato. Eugenius iacet hic qr-
tus coꝛ nobile: cuius Teſtātur vite ſplendi-
da facta ſue Iſtius ante ſacros ſe prebuit
alter ab oꝛtu: Alter ab occaſu ceſar vterqꝫ
pedes: Alter vt accipiat fidei documēta la-
tine: Alter vt aurato cingat honoꝛe caput.
Quo duce ⁊ armenij grecoꝝ exēpla ſecuti. Ro
manā agnoꝛūt ethiopeſqꝫ fidē: Indi ſyri ac
arabes mūdiqꝫ e finibꝫ indi Magna: ſꝫ hec
aio cūcta minoꝛa ſuo. Nā valida rurſū theu
cros iā claſſe petebat. Huꝫ perit aſt illū ſu-
ſtulit atra dies. Qui ſp vanos tumuli ꝯtem
pſit honoꝛes: Atqꝫ hac impſſa cōdite dixit
humo. Sꝫ ñ quē rubro decoꝛauerat ille ga-
lero. Nō ſꝫ frāciſcus ſtirps ſua clara tulit:
Suſceptiqꝫ memoꝛ meriti tā nobile: qḋ nūc
Cernis tā pſtās ſurgē iuſſit op⁹. Vacat tuꝫ
ſedes diebꝫ. xij.

Nicolaus. v.

NIcolaus quītus thomas ſarza-
n⁹ ātea vōtus a ſarzana oppido
lucēſis agri pōtifex oīuꝫ cōſenſu
creat pridie nonas martias. M.cccc.xlvij
vir qdē modicis pentibꝫ: vtpote mre andre
ola: pr̄e bartholomeo phyſico nat⁹: ſꝫ virtu
te doctrina comitate gr̄a: liberalitate: mag-
ficētia tanto pōtificatu dign⁹: licꝫ ipe adeo
modeſt⁹ erat tāto mūatu ſe indignū arbiē
rēt: rogaueritqꝫ cardiales oēs ſuppler eti
am vt eccl'ie dei maturius ꝯſulerent. Verū
tarentino cardinali eum adhoꝛtante: ne cur
ſum ſanctiſpiritus impediret: colluꝫ tanto
oneri ſubiecit. Interrogat⁹ (vt fit) Cardia-
lis poꝛtugalenſis e cōclaui pdiens que po-
tificem creaſſent: reſpondit non nos Nico-
laum: ſed deus pontificem deſignauit. Sūt

autem qui ſcribant thomam Piſis natum
luce educatum: Bononie litteras ⁊ bonas
artes didiciſſe: maxime vͦo philoſophiaꝫ ⁊
theologiam adiutus beneficentia ſanctiſſi-
mi viri Nicolai albergati cardinalis ſacte
crucis adoleſcentis ingenio delectati. Hãc
ob rem in pontificatu hominis de ſe bene
meriti nomen ſumpſit. Cum vͦo magiſtri no
men in Gymnaſio conſecutus eſſet acerri-
mis diſputationibꝫ probatus Cardinalem
ſancte crucis ſecutus: familie tanti viri eco
nomus factus: in numero ſcriptorum peni-
tentiarie primo refertur: deinceps ſubdya-
conatum pontificium adeptus: bene agẽdo
vitamqꝫ ſine inuidia ⁊ emulatione ducen-
do maiora mente concepit. Jam enim Eu-
genius cognita hominis doctrina ⁊ integri
tate: in illis potiſſimum diſputationibus q̃
cum grecis florentie ⁊ ferrarie ſunt habite:
eum cardinalem deſtinauerat. Uerum vt id
honeſtius fieri poſſet: hominem cum Johã
ne caruagialla: qui poſtea ſancti angeli car
dinalis eſt habitus: in germaniaꝫ mittit ad
tollendum baſilienſe concilium neutralita-
temqꝫ. Neutrales enim ideo germani ſunt.
dicti: quod neqꝫ felicis neqꝫ eugenij dictis
obtemperarent. Quas ob res eccleſia dei
multas ⁊ maximas calamitates incurre-
bat cuꝫ imminutione maieſtatis pontificie
Hac autem de re pluribus in conuentibus
apud federicum Romanorum regem eſt de
ſceptatum Enea picolhomineo qui deiceps
pontifex fuit: quiqꝫ tum regis ſecretarius e-
rat: ad tantam rem tanq̃ neceſſariam lon-
gis oratõnibus om̃es adhortante. Diffici-
le quidem erat remouere germanos ab opi
nione ſua falſa preſertim. Difficile item vi
debatur pſuadere eugenij oratoribꝫ: vt po-
ſtulatis germanorum obtemperarent. Tã-
dem vͦo delinita orationibus nimia orator
ſeueritate: ⁊ caſtigatis germanorum poſtu
latis: ſciſma ⁊ neutralitatem rem quidem
Romane ſedi pernicioſam ſuſtulerãt: ſi ſta-
re promiſſis germani voluiſſent. Redeun-
tes itaqꝫ ad Eugenium cum hac opinione
legati: ſubclamantibus omnibus Cardina
les decernuntur: eiſqꝫ Eugenius ad portaꝫ
flamminiam galeros obuiam mittit: vt vr-
bem inſigniores ingrederentur. Uno itaqꝫ
eodemqꝫ anno Thomas Sarzanus ⁊ epi
ſcopatum bononienſem: ⁊ cardinalis digni
tatem: ⁊ pontificatum adeptus eſt: cum ma
xima totius cleri populiqꝫ romani leticia:
licet dum adhuc in conclaui Cardinales eſ
ſent tumultuatum aliquantulum ſit: Ste-
phano Porcario equite Romano viro in-
dicendo acerrimo ⁊ eleganti: ciues ſuos in
eccleſia Areceli congregatos ad capeſcen-
dam libertatem cohortante: q̄ diceret par-
uum quodqꝫ oppidum mortuo loci domino
de libertate: vel ſaltem de moderanda regẽ-
tium cupiditate verba facere. Uerum recla
mante archiepiſcopo Beneuentano tum q̄-
dem viceccamerario: de re ipſa nil delibera-
tum eſt. Uériti etiam Romani ſunt Alphõ
ſum regeꝫ qui Tybure ſubſtiterat: mortuo
Eugenio dubius animi retro ne cederet an
florentinos bello perſequeretur: quemad-
modum antea cum Eugenio ⁊ Philippo in
ſtituerat. Hominem autem ita nutantem
duo Senenſes qui ciuilibus diſcordijs ale-
bantur: ad Hetrurie imperium adijcere a-
nimum perpulere: quod perfacile eſſet con-
ſecutus: ſi Senas profectus eam ciuitatem
ſponte ſeſe dedituram in poteſtatem ſuam
redegiſſet. Collaudauit Senenſes rex: eiſ-
qꝫ ad ſolicitandos animos ciuium dimiſ-
ſis affuturum ſe in tempore pollicetur. At
Nicolaus pontifex pacis ⁊ quietis ama-
tor: celebrata de more coronatione ſua fa-
ctiſqꝫ ingenti apparatu letanijs quibus ipſe
pedes ſupplicabat: Cardinalem mõnenſem
Ferrariam mittit: componende pacis com-
mune domicilium: quo Legati interuentu
⁊ auctoritate ad pacem magis impelleren
tur partium animi. Miſſi ⁊ eo propere al-
phonſi: Philippi: Uenetorum: Florentino
rumqꝫ legati: qui poſt longam diſceptati-
onem hanc Philippo optionem dedere: vt
vel inducias in quinquennium a Uenetis
Florentiniſqꝫ acciperet: vtraqꝫ parte poſſi-
dente que tenebat: vel pacem permutata
Crema cum his oppidis que vltra abduam
vel in ripa Abdue bello Ueneti cepiſſent:
Caſſano tm̃ in arbitrio pontificis relicto:
quod illi ex federe debebatur: cui primo il-
late eſſent iniurie. Hoc autem additum eſt
quo pax diuturnior haberetur. Miſſus au-
tem ex legatis Philippi vnus qui ei optio-
nem faceret: vt vtrum mallet: eligeret: ho-
minem pridie eius diei quo Mediolanum
peruenerat apopleria mortuum intelligit
ſexto idus Auguſti Milleſimo. cccc. xlvij.
Tum Morinenſis cognita Philippi mor-
te: legatos omnes ad ſe propere vocat: ⁊ ni
hilo ſegnius q̃ antea de pace agit. Interro-
gati veneti: irent ne in eã ſententiã quã pri⁹
approbauerãt: reſpõdẽt philippi morte eius
rei nil ſibi integrum relinqui: ad ſenatum
ea de re velle perſcribere: tũ demum factos

quod a ciuitate mādaretur. Hac itaqȝ mo-
ra interpoſita: q aderant legati cognita ve-
netorum cupiditate: q̄ totius italie domi-
nu appeteret: ſoluto ꝯuentu domos qꝗȝ ſuas
redire: legato pontificis fruſtra eos ad cō-
cordiam reuocāte. Veneti autem qui ad ſo
reſinam in agro cremonēſi ſtatiua habebāt
q̄ cremonam tumultuantē adiuuātibꝫ guel
ſis in deditionē poſſe recipi ſperabant. Co-
gnita philippi morte laudam ꝓpere mouēt:
qua recepta placentinos quoqȝ eadem qua
laudenſes conditione in fidem ſuſcipiunt:
miſſis eo ac ꝓpere quidem mille ⁊ quingen-
tis equitibus: qui placētinis auxilio eſſent
ſiqua vis ingrueret. At vō franciſcus ſfor-
tia qui tum ex piceno pulſus in bononienſi
agro conſederat: reuecturus exercitum diu
tino bello armis: equis: viris exhauſtū oc-
cupari omnia a venetis ſoceri morte intelli
gens: magnis itineribꝫ cremonam profici-
ſcens: a mediolanenſibꝫ ſtatim ſummo om-
nium conſenſu exercitus ac copiarum dux
contra venetos deligitur: qui Pado amne
coniuncto caſtelliſqȝ ac machinis firmato:
quominus veneti placentiam claſſe conten-
derent: abduam amnem ad picigitonū tra
iiciens: non longe ab hoſtibꝫ ad camuragū
conſidentibus caſtra ponit: vbi parua que-
dam certamina ad tentādam credo hoſtiū
patientiam ſunt commiſſa. Cum vō papiē-
ſes ſumptis ob aduentum franciſci paulu-
lum animis: cum ab imperio mediolanenſi
um propter vetus inter eos odium abhorre-
rent: cunqȝ item extrema queqȝ pati mallēt
q̄ venetis obtemperare: qui eorum ſocieta-
tem aſpernati eſſent: vrbem franciſco dedūt
prefecto arcis non abnuente: quo additam̄
to ſfortias inſubrie dominatum ſtatim men
te concepit. Agebātur hec in ciſalpina gal-
lia: cum alphonſus eodem tempore Nico-
lao pontifice fruſtra reclamante cum exer-
citu in ſenenſium maritima deſcendens: eo
rum libertatem ſubuertiſſet: ni florentinus
populus cognita regis calliditate legatum
ſenas miſiſſet: qui ciuitatem admoneret al-
phonſum regnandi cupidū ſenenſes bello
non minus q̄ florentinos petere. Cum vō
ſenenſes cognito periculo: ⁊ ſi regi commea
tus non negabant: non tamen quempiā ex
regiis militibꝫ ingredi ſua menia deinceps
ſunt paſſi. Rex itaqȝ cognita ſenenſium di-
ligentia in Volaterranum ⁊ piſanum agrū
deſcendens: multa caſtella partim deditio-
ne: partim vi cepit: maxime vō caſtilionum
piſcarie que oppida florentini haud ita mul

topoſt recepere preter caſtilionum: Sigiſ
mundo malateſta duce: quem antea al phō
ſi ſtipendio cōductū ab eo ad ſe deficere pe-
cuniis compulerant. Non deſiſtebat interī
nicolaus pontifex nunc regem: nunc vene-
tos adhortari: vt pacem q̄ bellum mallent:
ſed hi ferotia exultantes bene monenti ne-
quaq̄ obtemperabant. Hanc ob rem Fran
ciſcus comparato ingenti exercitu: in quo
robur italicorum militum inerat brachia-
nis ⁊ ſfortianis militibus ſimul iūctis: ad
placentiam firmo venetorum preſidio mu-
nitam medio autumno caſtra locat: parteȝ
qȝ murorū bombardis demolitus: creſcēte
pado adeo: vt galeones (ita enim naues flu
uiales ad bellum aptas vocant) menibꝫ ap-
pellerentur: terreſtri ac nauali oppugnatio-
ne vrbem capit ac diripit. Magna hec frā
ciſci laus eſt habita: q̄ hyeme tāta hymbri
um inundatione: vt egre in tabernacul' mi-
les retentus ſit: tantam vrbem vi ceperit.
Non deſtitit tamen Nicolaus pontifex de
pace tum quidem mentionem facere: inſtan
tibꝫ etiam apd̄ venetos ſocios florētinis: q̄
regis potētiā vererent': q tū cū exercitu in
hetruria erat. Verū ea d̄ re nil actū ē: q̄ lau
dā veneti mediolanēſibꝫ id marie petētibꝫ
reddere guarent. Nicolaus aūt pōtifex omiſſa
re toties fruſtra tentata ad rē diuinā aīmum
applicās: ingētes ſupplicatōnes decernit ad
placādā irā dei: ꝓcādūqȝ vt pacē xpiano po
pulo pſtaret: his letaniis pōtifex ipe cū omī
clero a ſcto petro vſqȝ ad ſctm marcū ꝓfect'
ē multā religionē ⁊ ſingl'arē pietatē p̄ ſe fe-
rens. Verū neqȝ ita qdē exigētibꝫ id fortaſ-
ſe hominū meritis dī ira placata eſt. Nā ſe
quenti biēnio adeo vbiqȝ fere peſte laboratū
ē: vt pauci d̄ mltis ſupfuerit: qd̄ qdē malū ⁊
freqns terremot' ⁊ eclipſis ſol' indicare vi-
debāt. Minabāt hi q̄s p̄dicatores vl'go ap-
pellāt futurā calamitatē. marie vō robert'
ordis ſcti frāciſci ꝓfeſſ' p̄dicator inſignis:
q ꝯcionibꝫ ſuis adeo ꝑplm romanū mouit:
vt pueri paſſim feieqȝ p vrbē icederēt miſedi-
am a dō expoſcētes. Et ne qd mali in italia
deeſſet: bellaqȝ aū inchoata dixim' adeo in-
ualeſcebāt vt ſedari nullo mō poſſe vidēnt'.
Nā frāciſc' ſfortia ſeqnti eſtate expugtis q-
buſdā venetoꝝ caſtell': i eoꝝ claſſeȝ q̄ cremo
nēſes vexabāt cū ēreſtri naualiqȝ exercitu ꝓ
fect' eā cedē ītro ad caſale mai' coegit: q̄ et
hoſteȝ iſecut': cū eius claſſem i naualia ſb-
ductum bombardis diſiecerit: ad tantam
deſperationem prefectum venetum redegit
vt incenſa claſſe: quam tueri non poterat

effuſa fuga in oppidum ſeſe recepęrit. Inde
vō Franciſcus abiens nō amplius de Cre-
mona ſolicitus ſublata hoſtium claſſe: in
Gerram abdue movens: ad Carrauagiū
firmo hoſtium preſidio munitū caſtra lo-
cat. Mouent et eo veneti ꝺ exiſtimatōe ſua
actum putantes ſi oppidum a mediolanen
ſibꝫ occuparetur: qui poſitis e regione ho-
ſtium circiter mille paſſus caſtris ſuis tem
perari ſe affuturos ſi oppugnatōe vexaren-
tur oſtendunt. Crebra quottidie committe
bātur prelia: vtpote ex tampropinquis ca-
ſtris. Uerum cum ad ſummā dimicationē
ventū eſt in via paludibus vndiqꝫ coarta-
ta: ad quam prīe venetorum acies retruſe:
neqꝫ cedere (vt in pugna facere plerūqꝫ ne-
ceſſe eſt) propter ſubſequētes: neqꝫ pugnare
in tamanguſto loco propter inſtantes ho-
ſtes poterant oppreſſe penitꝰ et obtrite ceci
diſſent: niſi a nouiſſimo agmine fugiēdi ini
tium ortum fuiſſet. Tum vō Franciſcus ce
dentem hoſtem inſecutus: et caſtris opulē-
tiſſimis eum exuit et equitum ac peditum
circiter quiqꝫ millia capit. Poſtea vō Frā-
ciſcus brachianis eo inuito ad expugnādā
Laudam mandato mediolanenſiū profici-
ſcentibꝫ: cū reliquo exercitu Brixiam mo
uens: vrbem obſidione cinxit. Hac vō cala
mitate pmoti veneti de ſe actū exiſtimabāt
niſi pacem cū Franciſco componerent: or-
ta iam inter Franciſcū et mediolanenſes
ſimultate: que his legibꝫ compoſita eſt: vt
ſumptis in mediolanenſes armis quicqd
vltra abduam padumue Franciſci: quicqd
vō citra abduam caperetur venetorum eſ-
ſet: collatis eidem a florentinis ac venetis
ſingulis menſibꝫ ſexdecim milibꝫ nummū
aureoꝝ: immiſſiſqꝫ aliquot turmis auxilio
donec Mediolano potiret̄. Inito itaqꝫ hoc
modo federe: allectiſqꝫ ad ſe quos potuit co
piaꝝ ducibꝫ pollicitatōibꝫ ⁊ premyꝭ: ī me-
diolanēſes conuerſus omnes fere eorum ci
uitates in deditionem recepit: quo quidem
ſucceſſu permoti veneti longe aliter euenire
Franciſco cernentes ꝙ arbitrati fuerant:
accepta ex federe Crema: reuocatiſqꝫ mili
tibus ſuis fedus cuꝫ mediolanenſibus in-
eunt Franciſci potentiam reformidantes
ſi mediolano potiretur. Franciſcus autem
ſimulata cum venetis beniuolentia: priua-
taqꝫ magis Coſmi medices ꝙ publica flo-
rentini populi pecunia adiutus: poſt mul-
tas acceptas illataſqꝫ clades poſt longam
et grauē oppugnatōꝫ: vtpote media hyeme
poſt defectionē et trāſitōeꝫ militū ad hoſtes

Aduerſante etiā Alphonſo q Mediolanū
iure hereditario deberi ſibi dicebat: ob eaꝫ
qꝫ rem Lodouicum gonzagā mercede cōdu
xerat et ī bononiēſes miſerat: ꝗ ſuis tutiꝰ ī
Ciſalpinā trāſire liceret: Mediolano tan-
dem potitur: anno. M. cccc. xlix. Iuua-
bant quidem mediolanenſes veneti: immiſ
ſo cū exercitu ſuo Sigiſmūdo malateſta: q
ſe picenino auſpicyꝭ mediolanēſiū militāti
cōiungeret: ꝭ pneglīgēter: vt enecti fame ci
uitatē venetis potiuſꝙ Franciſco cōmitte-
rent. Quare longe aliter euenire cernētes
ꝙ putarāt: cū Alphonſo agūt q Franciſcū
inimico ⁊ hoſtili aīmo pſequebat̄ inito pri
us federe: vt homo dominādi cupidus pri-
uſꝙ inualeſceret: ducatu mediolanenſi pel
leretur: inuitāt et florentinos ad eam rem.
Uerū cū hi nūꝙ ſe aduerſaturos Franciſco
dicerēt: eoꝝ mercatores ab vrbibꝫ ſuis ve-
neti pellunt: idemqꝫ vt Alphonſus faceret
tandē etiā impetrarūt. Nicolaus aūt pon-
tifex totam ytaliā ad arma cōcitari cernēs
auctoritatē ſuā ſepius interpoſuit quo pax
cōponeretur: vt ſequenti anno libere omni
bus ex tota europa ad iubileū venire lice-
ret. Inſtabat eñ quinquageſimus annus:
quo iubileꝰ de more indicebat̄. Cardiales
preterea ſex creauit: quoꝝ de numero fue-
re Latinus: Urſinus: et frater ipius pon-
tificis vterinꝰ tm̄ Philippꝰ tituli ſcī Lau-
rentij in Lucina pſ biter cardinalis: vir cer
te bonus ingenijqꝫ liberalis. Interim vō
Federicus impator inſtāte pontifice: Feli-
cem compulit vt ſe pontificatu abdicaret: ꝙ
cerneret tantā ſeditionē: et tam diuturnam
eccleſie romane pniciosam eſſe: vſus tamē
hac benignitate erga Amadeū Nicolaus
eſt. Ad hoīem nāqꝫ galerū cardinalatꝰ mi-
ſit: eūdemqꝫ legatū Germanie fecit: ne om-
nino ſine dignitate viueret. Uenere ⁊ in ar
bitriū pōtificis cardiales illi ꝗs Amadeꝰ
creauerat. Hac vō cōcordia adeo letatus ē
nō mō clerus oīs verūetiā ꝑplus romanꝰ
vt ī ſequēti nocte eius diei quo hec audita
ſunt. M.cccc.xlix.xxiij. aplis cuꝫ faculis
p vrbē ī equis icederet clamātes viuat Ni-
colaus. Pōtifex aūt ne igratꝰ erga deū tāti
beneficij videret̄: ſupplicatōes admodū cele
bres cū ꝑplo et clero vaticano habuit. Idē
fecē et reliq ytalie ꝑpli tā pniciosa ſeditōne
liberatā eccliaꝫ dei cernētes. Tāta ꝑterea
fuit pōtificis auctoritas et gratia: vt aīos
pricipū ad bellū iā cōcitatos aliquādiu re-
preſſerit. Inſtigabant nanqꝫ venetos ad id
belluꝫ et Iacobus picenninus: et Sigiſmū-

dus maleteſta: ⁊ Carolus gonzaga acerri-
mi ipſiꝰ Franciſci ſfortie hoſtes et inimici.
Pellexerant etiã in ſocietatẽ ſuã veneti ſa-
baudie ducem. Marchionẽ montiſferrati:
ac Corregij dños: bononienſeſqꝫ ⁊ Peruſi-
nos: reclamante põtifice ⁊ minãte ne id fa-
cerent: ꝯcitare ſed fruſtra conati ſunt. pacti
cũ Alphonſo: vt dũ ipſi Franciſcũ adorirẽ-
tur florẽtinos bello deſtineret. At franciſcꝰ
florẽtinoꝝ amicitia ac potẽtia fretꝰ: aſſum-
ptoqꝫ in ſocietatem belli lodouico gonzaga
ꝓncipe mãtuano: ad bellũ ſe conſtanti aĩo
parabat. Hinc orte ſũt inter Carolũ ⁊ Lo-
douicum graues inimicitie: ꝙ eiꝰ amicitiã
ſequeretur: quem ipſe hoſtem haberet: qđ-
qꝫ oppida ſua occupaſſet: que ei pater ex te-
ſtamento reliquerat. Naꝫ Lodouicus fra-
tris in carcerem coniecti vas factus: cum
ſpopondiſſet octoginta milia nummũ auri
quo frater liberaretᷣ vetiſſetqꝫ ſolũ Carolꝰ
cum Franciſcus aut nummos: aut oppida
peteret: maluit nũmos ꝑſoluẽ: ⁊ oppida re-
tinere: ꝙ̃ taꝫ vicina ⁊ ꝓpinq̃ loca dimittere.
Hãc itaqꝫ ob rẽ Carolꝰ fratrẽ calũniabatᷣ:
vt raptorem et alieni appetentiſſimum: non
modo apud venetos: quoruꝫ partes ſeque-
batur: verum etiam ab imꝑatore ius ſuum
repetere. Iam attigerat annꝰ iubileus: cuꝫ
ſubito tanta multitudo Romã venit quan-
ta nunq̃ antea. Unde cũ ſemel e Vaticano
viſa ſaluatoris imagine ad vrbem redirent
facta obuiã mula quedam Petri barbi car-
dinalis ſancti Marci: cui neqꝫ venientes: ne-
qꝫ redeuntes ob inſequentẽ multitudinẽ ce-
dere poſſent: cadente vno atqꝫ altero ſuper
mulam illã iam ã multitudine oppreſſam:
ad ducenta hominum corpa: et equos tres
obtrita ⁊ ſuffocata in ponte Hadriani con-
ſtat. Multi etiã a lateribꝫ pontis in flumẽ
cadentes: in vndis perire. Sepulta in ſan-
cto Celſo ad centũ et triginta ſex cõſtat: reli-
qua vͦ ad campuꝫ ſanctũ delata ſunt. Hãc
ob rem Nicolaus pontifex. viceſ eoruꝫ qui
mortui fuerant dolens: caſulas quaſdã an-
guſtioreꝫ viã ad pontẽ facientes oĩno ſuſtu-
lit: totumqꝫ fere annum illum in celebrita-
tibꝫ ꝯſumpſit: ſtationes ipſemet q̃tidie inui-
ſens cum cardinaliuꝫ cetu. Cauit etiaꝫ ꝙ̃-
diligentiſſime: ne abundante tanta multi-
tudine cõmeatus: ⁊ omnia ad victũ neceſſa-
ria in vrbe deeſſent. Curauit item execrati-
onibus et ſatellitibꝫ: ne craſſatores in pere-
grinos ad vrbem accedẽtes ſeuirent. Segn-
ti vͦ anno ꝙ venturum ad vrbem Federicũ
imperatorem intellexerat: tum vt coronam
imperij acciperet: tum vt Leonoram regis
Luſitanie filiam Alphonſi neptem in vxo-
rem duceret: portas vrbis: ac turres: Capi-
tolium: arcem ſancti angeli: muris firmiſſi-
mis munire cepit: veritus credo ne aduen-
tante imperatore noui aliquid ⁊ ab eo: ⁊ a
populo romano oriretur: erat enim natura
formidoloſus. Hanc ob reꝫ milites omnes
ſuos cũ collecticijs copijs Romaꝫ acciuit.
Ad deliniendos vͦ multitudinis animos:
treſdecim mareſcallos: qui treſdecim regi-
onibus vrbis ꝑeſſent delegit: eiſdemqꝫ treſ-
decim veſtes coccineas dono dedit. Impa-
tor itaqꝫ prodeuntibus obuiam treſdecim
cardinalibus: omniqꝫ vrbis magiſtratu: ac
honorato quoqꝫ: ꝑ portaꝫ caſtelli ingreſſus
et ad ſcalam ſancti Petri perueniens: ob-
uium habuit pontificem: a quo vna cũ Le-
onora vxore: quam Senis offenderat iã ex
Hiſpania auectam in templum Petri intro
ducitur: milleſimoquadringenteſimoquin-
quageſimoſecũdo: die. ix. marcij. Unñ facta
oratiõe digreſſi: in edibꝫ illis diuertere: que
ad ipſos ſancti Petri gradus adhuc viſun-
tur: meliorã formam ꝙ̃ antea habẽtes: Ro.
cardinalis conſtantienſis impenſa. Ponti-
fex autem ſequentibꝫ diebus in ſcto Petro
miſſaꝫ celebrauit: bñdixitqꝫ imperatori et
imperatrici: vt in nuptijs fieri cõſueuit: an-
teq̃ ſponſus cum noua nupta coeat: eoſqꝫ
deinceps eodem in loco. xviij. eiuſdeꝫ mẽſis
imperatoria corona donauit. Dum vͦ im-
perator (vt fit) ad ſanctum Iohannem coro-
natus ꝓficiſcitur: pleroſqꝫ auratos eqtes ĩ
ponte Hadriani creauit. Abiẽs deinde ne-
apolim cum vxore viſendi Alphonſi regis
cauſa: a q̃ ſumptuoſa ac magnifica ĩpenſa
cũ tanto comitatu ẽ habitꝰ: rurſum ad vrbẽ
mari rediens: iter in patriã ſtati arripuit:
ꝙ intellexerat quoſdã ꝓncipes res nouas ĩ
Germania ⁊ vngaria moliri ob regẽ ladiſ-
lauꝫ adoleſcentẽ egregiũ: quẽ imꝑator ſecũ
ducebat. Hominem autẽ abeuntẽ duo car-
dinales ad quinquaginta milia paſſuũ comi-
tati ſunt: bononienſis ipſius põtificis fra-
ter: et Caruagialla ſancti Angeli cardina-
lis. Abeunte autem imperatore: veneti cõ-
parato ingenti exercitu: cremonenſem agꝝ
ingreſſi: omnia prius longe ac late popula-
ti: Soncium atqꝫ oppida vicina oppugna-
re ſunt adhorti: que in poteſtatem eorum
haud ita mĩtopoſt venere: captis ibi aliq̃t
equitum turmis: ꝙ ſerius ꝙ̃ dicebat Fran-
ciſcus exercitum ꝯparauerat. Uerũ poſtea
ſuperueniente lodouico gõzega amico et bel-

li ſocio in agrum brixianū monens: eo vene
tos redegit: vt paludes egredi nūq̄ ſint au
ſi: et aperto marte collatis ſignis ſecuꝫ de-
cernere. Protrahi rem volebant: in mora
ſpem omnem victorie reponentes: q̄ exiſti-
mabant Franciſcū ꝓpter inopiam erarij: im
penſe bellice haud diu ſuffecturuꝫ. Simul
etiaꝫ ſperabāt mediolanenſes extorte quō-
dam libertatis memores. Franciſco tanto
bello implicito: aliq̄d noui ad excutienduꝫ
ſeruitutis iugum molituros. At Ferdinā-
dus patris Alphonſi iuſſu: cū equitū circi
ter octo: peditum q̄tuor milibꝫ: in Hetru-
riam ꝯtra florentinos mouēs: cum Corto-
nam ad defectionē temptaſſet. Foianū are-
tini agri oppidum quadragita dieꝝ oppu-
gnatione: multis vtrinq̄ deſideratis capit
Inde v̄o abiens: ac p̄ ſenenſem agrū iter fa
ciens: cum Caſtellinā fruſtra oppugnare tē
ptaſſet: i maritima ſenenſiū hyematū deſcē
dit: captis i itinere q̄buſdā volaterranoꝝ
caſtellis. Obſeruabat hoīem cōtinuo Si-
giſmūdus malateſta florentini exercit⁹ dux
occaſionē bene gerēde rei capturus. Flo
rentini aūt cū pollētes Alphonſi ac Vene-
toꝝ opes: terra: mariq̄ reformidarēt: ad ex
terna auxilia cōfugere inſtituūt. Frāciſco
id approbāte. Miſſus itaq̄ in Galliā ange
lus Acciaiolus equeſtris ordinis Florenti
nus orator ad regē Francie commemorata
Florentinoꝝ in regiam domum beniuolen
tia: hoīem eo ꝑtulit: vt et duci Sabaudie ⁊
Allobrogis imperaret: q̄ iam in Franciſcuꝫ
arma ſumpſerāt: ne Franciſcum florentini
populi ſociū et amicū dicto aut facto lede-
rent: affirmans ſe illi hoſtē futurū: q̄ ſecus
feciſſet. Et renatū ipulit pecunias ei ac mi
litē pollicit⁹: regnū Neapolitanū vnde fue
rat ab Alphonſo pulſus repetere: maxime
v̄o q̄ rex florentinoꝝ bello tū deſtinaretur.
Hac aūt legatōe florētinoꝝ ac Frāciſci res
adeo ſecūde ſunt facte: vt Veneti pacē dein
de haud quaq̄ ſint aſpernati: fuſis p̄ſertim
nō longe a godio coꝝ copijs: q̄s in Mātua
nū principē Carolo Gonzaga duce miſe-
rant: ne ipſe vna cū Tiberto Brandolino
ad Franciſcuꝫ Sfortiam: cui⁹ auſpicijs mi
litabant proficiſcerent̄: coniunctiſq̄ copijs
maiorem exercitum: quem Gentilis ducta
bat adorirentur et funderēt. Venerat nāq̄
ſuperiore anno ad exercitus Caruagialla
ſancti Angeli cardinalis Nicolai noīe pa-
cem inter cōcertātes cōpoſiturus: q̄ re inſe
cta abiēs deū hoīeſq̄ teſtatus ē: p̄ Nicola-
um pōtificē nō ſtare: q̄ minus pace int̄ yta
los cōpoſita: bellū cōmuni oīm chriſtiano-
rum cōſenſu in thurcos decernerēt: q̄s iam
parare arma cōtra Conſtantinopolitanos
ſenſerat: et ob eam rem cardinalē Rutenū
patria Conſtātinopolitanum eo miſerat:
qui imperatori et ciuibꝫ auxiliū pollicerēt
ſi ad catholicam fidē vt in florētino conci-
lio promiſerāt redire voluiſſent. Interim
v̄o Renatus recuperādi regni Neapolita
ni cupidus: ad quā rem Franciſc⁹ ac florē-
tini copias et opes pollicebantur: ſi alpes
trāſmittens contra Venetos exercitū mo-
uiſſet: fruſtra temptato cū duobꝫ milibus
equitum p̄ Allobrogos itinere: quos nunc
Sabaudienſes vocant: eſtateq̄ in ea re pe-
ne cōſumpta. Saonā alio itinere atq̄ in-
de ad Franciſcum ꝑuenit: qui acceſſu tanti
regis et non paruis copijs: atq̄ aīmo auct⁹
hoſtem pauidum: et certamen detractantē
mouere caſtra ad montana Brixie coegit
Inde v̄o exercitū circumferens ex Brixia-
nis et Bergomatibꝫ ad quadragita oppi
da: partim vi: partim deditione cepit. Su-
perueniente deinde hyeme: cum in hiber-
na vndiq̄ itum eſſet. Renatus relicto i yta
lia apud florentinos filio male ī eos et Frā
ciſcum animatus in Galliam redijt. Verū
frigeſcentibus vna cum hyeme iam omniū
animis: exhauſtiſq̄ item aſſidua bellorum
impenſa populorum ac principum erarijs:
de pace iam antea a Nicolao pontifice tem
ptata mentio fieri cepta ē: ad quam Vene-
ti et florentini militarem licentiam peroſi
ſummo ferebantur ſtudio. Sed Nicolaus
pontifex coniuratione Stephani Porca-
rij equitis Romani: tum deprehenſa re in-
choatam omittens ad ſedandum inteſtinū
bellum animum adiecit. Stephanus enim
maioris animi q̄ potentie: vir quideꝫ in di
cēdo materna lingua eloquētiſſimus: mul-
ta liberāde patrie indicia pre ſe ferens (vt
in principio diximus) Bononiam a ponti
fice relegatur hac conditione: vt ſingulis
quibuſq̄ diebus Niceno gubernatori vr-
bis ſeſe offerret: quem ſimulata egritudine
decipiens. Romam admonentibꝫ coniura
tis propere redijt: hac mente: vt cum vrbem
attigiſſet: ſumptis armis populum ad li-
bertatem conuocando: pontificem et cardi
nales caperet. Verum dum feſſus longitu-
dine itineris et diutina vigilia aliquantu-
lum quieſceret: aliquot enim noctes inſom
nes duxerat: detegende rei tempus et occa-
ſionem dat. Cognita hominis audacia pō-
tifex ſenatorem Jacobuꝫ Lauagnolū Ve-

roneſem ciuẽ: ⁊ vicecamerariũ cũ armato
milite domũ eius ſtatim mittit: vt captũ in
carcerem perduceret. Is aũt aduentare ar
matos intelligẽs ad ſororem confugit: reli-
cto domi Baptiſta ſarra: cũ aliquot ſeruis
homine quidem impigerrimo et audaciſſi-
mo: q domo cũ ſocijs erũpens incolumis au
fugit. Cognita deinde ſtephani per indices
fuga hominẽ apud ſororẽ in capſa deliteſcẽ
tem capiũt: ⁊ captum ac ſeriem coniuratio-
nis faſſuz ad muros arcis ſcti angeli ſuſpẽ
dunt. Eodem quoqz ſupplicio afficitur i ca-
pitolio angelus maſſa cum filio ac ſocio ſa-
uo: lecta prius audientibꝫ omnibus coniu-
rationis ſerie. M.cccc.liij. quinto idus ia-
nuarij: pſecutus deinde reliqs ꝯiuratos om
nes oppreſſit: maxie võ Franciſcũ cognomẽ
to Gabadeum: ⁊ petrũ Monterotunduz:
⁊ baptiſtã Sarram a venetis ad ſuppliciuz
deditum. Eo enim confugerat: poſt patefa
ctam coniurationem. Nicolaus autẽ qui
hactenus Romanos omĩ genere officij ⁊ li
beralitatis iuuerat: quiqz liberior q̃ nullꝰ
antea pontifex incedere per vrbem conſue-
uerat: ſibipſi deinceps cauens moroſior cũ
in omnes: tum vel maxime in romanos fa-
ctus eſt. Accedẽtes eñi alloquendi cauſa ñ
ita facile admittebat. Acceſſit ⁊ podagra:
q̃ tum maxime laborabat. Sz nihil fuit qđ
eque hominem cruciauerit: q̃ vbi audiuit
Conſtantinopolim ⁊ Peram eodẽ impetu
a Thurco captam: obtruncatũqz cum mlˀ
tis hominum milibꝫ conſtantinopolitanuz
imperatorem. Captum quoqz arbitrabat:
et necatũ cardinalem rutenuz: quem eo (vt
dixi) miſerat: ħ is mutata veſte incolumis
abijt. Ipſi tñ pontifici in animo fuit claſſe
et milite conſtãtinopolitanos iuuare: quẽ-
admodum eius littere ad imperatorez ſcri
pte indicant: quibus et eorum a catholica
fide defectionem ⁊ ſimulatum in gratiã cuz
latinis redituz in calamitatibus increpat.
Uerum adeo repente vrbs illa capta eſt: vt
vix de mittendo auxilio cogitare licuerit. ꝑ-
terea võ ne quid deeſſet quod hominẽ cruci
aret: Comes auerſus iniuſſu ſuo nurſinos
bello aggreditur a Spoletinis mercede cõ
ductus: hi eniz populi de finibus intẽ ſe cer
tabant. Hãc ob rem angelum cognomento
Ronconem cum militibꝫ eccleſiaſticis mit
tit: qui comiti iter intercluderet: quominus
ad oppida ſua reuerteretur. At võ cũ intel-
lexiſſet per angelum ſtetiſſe: quominus re-
deuntem comitem milites caperent: hoiem
ad ſe vocatũ: in arce hadriani capitali ſup-

Constantinopolis capta per Turcos Anno 1453

plicio afficit: tercia noctis hora. Sũt autẽ
qui ſcribant Nicolauz eius rei mirifice pe-
nituiſſe: q que ira percitus mandauerat:
adeo accurate prefectus arcis egiſſet. At
veneti fruſtra đ pace mẽtõez fieri cernẽtes
cũ eã rez ſepiꝰ tentaſſent: veriti ne tãta res
pſuaſu Lodouici gonzage a Franciſco in-
termitteretur: Jacobum piceninũ copiarũ
ſuarũ ducem cum magna equitatus parte
ad voltaz celerrime mittunt: qua capta re-
truſoqz in Godium angelo comitis nõ ſine
aliquo lodouici incõmodo: qui tũ ibi egro-
tabat: hominem in hyberna reuocãt: exiſti
mantes iam ſatis motũ ad petendã pacem
Lodouicũ eſſe. Interim võ Simonetus or
dinis heremitarum vltro citroqz cõmeãs:
cum nunc venetos: nũc Franciſcũ ad ꝯcor-
diam pluribꝫ verbis adhortatꝰ eſſet: eos tã-
dem perpulit: vt pacem initis federibus fir
marent: que omniuz conſenſu quinto idus
aprilis publice per precones enunciata eſt
M.cccc.liiij. His federibus vt que cuiuſqz
ante id bellum fuiſſent redderent̃: ꝑter ger-
ram Abdue: quam franciſcus de Venetis
⁊ Caſtilionũ piſcarie: quod Alphonſus de
florentinis ceperat. Hoc võ quo firmiꝰ ha-
beretur: vtue Alphonſus dignitatis regie
habitam fuiſſe rationez dignoſceret: ad ho
minem mittendos legatos principes ac ci-
uitates cenſuere: q̃ cũ vndiqz ꝯueniſſent: cũ-
qz Dñicus capranicꝰ cardialis ſcẽe crucis:
ac maior penitẽciariꝰ: vir magne prudẽtie
⁊ auctis: legatꝰ a pontifice miſſus: hortan-
do: mouẽdo: pacis ꝯcordie ſequeſtrum ſe fo
re oſtenderet: ita ad fedus poſt longas di-
ſceptatõnes tandem ventuz eſt: vt quaz ve-
net ac Franciſcus pacẽ ꝯpoſuiſſent: eadem
firma ⁊ ſtabilis ab omnibus haberet̃: vtqz
ſi que deinceps diſſenſio diſcordiaue int̃ eos
orta eſſet: eius tollende ius poteſtatemqz pon-
tifex haberet: vtqz q arma alteri intuliſſet:
cognita a pontifice cauſa is ſtatim ꝯmunis
omniũ hoſtis haberet̃. Data itaqz publica
ꝑ omẽs fide: iureiurandoqz adhibito: fedꝰ
deniqz Neapoli firmatur anno fere ptꝰ ſu-
periorem pacem: q̃ nulla memoria patrum
noſtrorꝫ maior aut firmior eſt habita. Om
nes enim preter genuẽſes in candẽ ſententi-
am venere: quibus cuz Alphonſo ex gente
cathelonica nequaq̃ ꝯueniebat ob tributũ
ꝓmiſſum nec redditũ: vt alphõſus dicebat.
Relicta eſt etiã legatorũ negligentia vel in
duſtria (vt quidã volunt) anſa quedam ad
bellũ: qua Alphõſus poſtea ſigiſmũdũ ma
laſtam bello pſecutus eſt: q receptis antea

a ſe mercedis nomine pecunijs tranſitione
facta cum florētinis hoſtib9 ſuis ꝯtra ſe mi
litaſſet. Nicolaus autē pontifex: ſine tedio
animi: quo maxime cruciabatur p9 captā
Conſtantinopolim: ſiue febri ⁊ podagra: q̄
pontiſſimum vexabatur: pontificat9 ſui an
no octauo moritur. M.cccc.lv. ſepeliturq̄z
in baſilica Petri honorificentiſſima pompa
cuius in ſepulcro hoc epitaphiū merito in
ſcriptū eſt. Hic ſita ſunt quinti Nicolai an
tiſtitis oſſa: Aurea q dederat ſecula roma
tibi. Cōſilio illuſtris: vītute illuſtrior omni
Excoluit doctos doctior ipſe viros. Abſtulit
errorē: quo ſciſma infecerat orbez. Reſtitu-
it mores: menia: templa: domos. Tum ber
nardio ſtatuit ſua ſacra ſenēſi. Sācta iubi-
lei tpa dum celebrat. Cinxit honore caput
Federici ꝯiugis aureo. Res italas icto fe-
dere ꝯpoſuit. Attica romane ꝯplura volu-
mina lingue Prodidit: en tumulo fundite
thura ſacro. Laudat quidē ei9 liberalitas:
qua in oīs vſus ē: maxime erga litteratos
q̄s et pecuia: et officijs curialib9: ⁊ bn̄ficijs
mirifice iuuit. Eos em̄ premijs nunc ad le-
ctiones publicas: nūc ad ꝯponendū de inte
gro aliquid: nūc aduertendos grecos auto
res in latinum ita ꝓpulit: vt lr̄e grece et la-
tine: que ſexcentis iam antea annis in ſitu
⁊ tenebris iacuerat: tū demū ſplendorē ali-
quē adepte ſint. Miſit ⁊ litteratos viros ꝑ
oēm Europam: quoꝝ induſtria libri ꝯqui-
rerent: qui maiorū negligētia: ⁊ barbarorū
rapinis iam perierant. Nam et Poggius
Quintilianum tum inuenit: ⁊ enoch Aſcu-
lanus Marcum Celiū Appiciuz: ⁊ Pom-
poniū porphyrione in Horatij opa ſcripto-
rem egregiū. Edificauit p̄terea magnifice
⁊ ſplendide: tum i vrbe: tū in Vaticano. In
vrbe edes pontificias apud ſanctā Mariā
ad p̄ſepe. Reſtituit ⁊ templū ſcti Stephai
in Celiomonte: a fundamētis vō erexit ſcti
Theodori templū inter palatinū ⁊ capito
linum montē in plano ſitum. Pantheon q̄z
in medio vrbis poſitū templū vetuſtiſſimū
M. Agrippe opus plumbeo tecto reſtituit
In vaticano autez ⁊ pontificias edes ſum-
ptuoſis operis in hanc formaz: quam nunc
cernimus redegit: ⁊ muros vaticani preal-
tos ⁊ latos inchoauit: iactis inſanis fūda-
mentis ad turres ⁊ maiorē molem ſupedifi
candam: quibus coherceri hoſtes poſſent:
ne edes pontificis et beati Petri templuz:
vt antea ſepe factum eſt: diriperentur. In-
choauit preterea ad caput templi beati Pe
tri amplam teſtudinē: quā vulgo tribunam
vocāt: quo templū ipm̄ auguſti9 ⁊ hominū
magis capax eēt. Pontē q̄z miluiuz reſtitu
it: et edes egregias ad balnea vitbiana edi
ficauit. Iuuit ⁊ multos pecuia qui in vrbe
edificabāt. Ei9 etiā mandato vici vrbis fere
oēs ſtrati ſunt. Elemoſynas q̄z multas in
paupes erogauit: maxime vō i nobiles ad
inopiā ob varios rerū hūanaꝝ caſus reda
ctos. Virgines inopes ſua pecuia ⁊ munifi-
centia maritis collocauit. Legatos aliunde
veniētes munifice ſemꝑ ſuſcepit: nullo non
genē honoris et liberalitis adhibito. Facil'
ad irā fuit: ne mētiar quippe q bilioſus erat
facilis etiā reditu ad beniuolentiaz: h eſt ꝙ
anſam maliuolis dedit ad carpendum ho-
minē de deo et hoib9 optime meritum. Aua
ritie aūt adeo expers fuit: vt neq̄z officiuz vl-
lū vendiderit vnq̄: neq̄z bn̄ficium ſimonia-
ca prauitate duct9 vlli collocauerit. Grat9
erga de ſe ⁊ ecclia dei meritos: amator iuſti
cie: pacis auctor ⁊ ꝯſeruator: clemēs i delin
quētes: cerimoniaꝝ diligentiſſim9 obſerua
tor: nihil qd ad diuinū cultū ptineret omit
tens. Extāt adhuc vaſa aurea ⁊ argētea: ex
tant cruces gēmis ornate: extant ⁊ ſacdota
les veſtes auro ⁊ margaritis inſignite: extāt
peripetaſmata ⁊ aulea auro ⁊ argēto inter-
texta: extat et mitra pontificia: q̄ hominis
munificentiā nobis oſ̄dunt. Omitto tot li-
bros ſacros ſuo iuſſu dſcriptos: auro et ar-
gēto redimitos. Licet inſpicere bibliothecā
pontificiaz ſua induſtria ⁊ munificētia mi
rifice auctam. Religioſos: vt vernaculo vo
cabulo vtar: ita amauit: vt eos et mira be-
neficentia ⁊ eccleſiaſticis beneficijs iuuerit
Beatū quoq̄z bernardinum ſenēſez ordinis
minoꝝ in ſctos retulit: q p̄dicando: docen-
do: monēdo: caſtigādo etiā factōnes Italie
guelpham ſcilicet et gibellinam magna ex
parte extinxerit: ⁊ chriſtianis hominib9 be
ne beateq̄z viuendi viam oſtenderit. Cuius
corpus nunc etiam Aquile megna cum ve-
neratione inuiſitur.

Calixtus. iij.

Calixtus tercius Alphonſus co
gnomēto: Borgia antea vocatus
natōe hiſpan9: patria ſatiuēſis:
Valentine dyoceſis: patre Iohanne: matre
Franciſca generoſis parentibus natus: ac
libere educatus: cardinalium ſuffragijs pō
tifex creatur. ſexto idus aprilis. M.cccc.lv
Is em̄ quartūdecimū nactus annū p9 pma
lrārū erudimēta ad ilerdenſe gymnaſium

miſſus: tantū ſtudio ⁊ diligentia ꝑfecit: vt
breui doctor in vtroqꝫ iure fact⁹: acute ipſe
alijs ac ꝑdocte deinceps legerit. Hāc ob rē
Petrus luna (quē Bñdictuꝫ terciumdeci-
muꝫ appellarunt) proprio motu nemine ro-
gante: canonicatū ileridenſis eccleſie ei cō-
tulit. Verū cū iam eius doctrina oībꝫ nota
eſſet: ad Alphonſuꝫ aragonū regem ꝑfect⁹
eius cōſilio ⁊ ſecretis ſtatim adhibet̄. Cum
autem a Martino pontifice eccleſie maio-
ricenſis gubernator fact⁹ eſſet: ꝑſuaderētqꝫ
amici: vt eccleſiā ipſam in titulū acciperet:
facturū ſe id rēnuit: ꝙ dicēt ſe expectare epi-
ſcopatū Valentinū: quē haud ita multop⁹
ſuo merito ꝯſecutus eſt. Cū eñ mortuo be-
nedicto terciodecimo: duo illi anticardina-
les: de quibꝫ in Martino mentionem feci-
mus: Egidium quendā barchinonenſeꝫ ca-
nonicum in locum demortui paniſchole pō-
tificem creaſſent: quē Clementem octauuꝫ
appellabant: eo ſtatim miſſus ab alphonſo
rege: qui iam cum Martino pontifice in
gratiam redierat. Alphonſus boria eſt nō
ſine magno ſui ac comitū diſcrimine: adeo
locus ille paniſchole tyrānice custodiebat̄:
⁊ ab his potiſſimum: quoꝝ maxime intere-
rat diſcordias alere. Qui alphonſus adeo
rationibꝫ et auctoritate Egidiuꝫ ipſum ad
ſanitatē deduxit: vt poſtea ſupueniente Pe-
tro Fuſo martini legato: pontificio nomie
ſe abdicauerit; in poteſtatemqꝫ pontificis
deuenerit. Hanc ob reꝫ Martinus ⁊ Egi-
dium maioricenſem et Alphonſum boriaꝫ
valentinum epm̄ creauit. Orto deinde bel-
lo inter Alphonſum aragonie: et Johannē
caſtelle reges: ſolus Alphōſus boria dele-
ctus eſt: qui ad pacē et ꝯcordiam reges ad-
hortaretur: quā ſeptennio poſt incboatum
bellum tanta cum diligentia cōpoſuit: con-
tracta etiaꝫ inter eos affinitate: vt hodie ꝗ̄-
qꝫ aliquot illius federis pacta ſeruent̄. Ve-
rum cum poſtea inualeſcente baſilienſi con-
cilio: rex Alphonſus qui tum in regno ne-
apolitano bellum gerebat: vt aliqueꝫ ex ſu-
is eo mitteret: Alphonſo borie id negociuꝫ
demandauit: q egreferens rem tam perni-
cioſi exempli ſibi committi: cuꝫ regina egit
Alphonſi vxore: vt in Italiam ad regem ꝓ-
ficiſceretur cū Ferdināado r̄gis filio: eumqꝫ
adhortaretur: vt tandeꝫ poſt multos labo-
res: ⁊ tot pericula addita in quibꝫ tum etiā
frequenter verſabatur in patriam rediret.
Rex autem ſe id facturuꝫ abnuens: homi-
nem ad Eugenium miſit: qui tum florentie
erat: quo cū de pace ageret. Vitelleſcus eñ
Eugenij nomine regnum neapolitanuꝫ ar-
mato milite ingreſſus: longe ac late oīa po-
pulabatur: ꝓhibiturus quo minus rex ne-
apoli: quam cum oppugnabat potiretur.
Cum autem in lōgum res ꝓtraheretur: eu-
genioqꝫ in mentē veniſſet viginti cardinales
creare: valentinum epiſcopū horum in nu-
merum retulerat. Quā quideꝫ dignitatem
ꝯſtantiſſime rēnuit: ꝙ diceret id ſibi nequa-
ꝗ̄ integrū eſſe: re p̄ſertim ob quam venerat
infecta. Redeūte deinde romam Eugenio:
cū patriarcha aqleienſis Tarracinam ad
regem miſſus: pacem inter pontificeꝫ ⁊ re-
gem compoſuiſſet: federaqꝫ iniſſet: quibus
valentinus epiſcopus ſemper interfuit: au-
ctoritatemqꝫ ſuam interpoſuit ⁊ diligentiā
adeo a pontifice diligi ceptus eſt: vt eū bre-
ui cardinalem creauerit tituli ſanctorum
quatuor coronatoꝝ: Romamqꝫ ad ſe accer-
ſierit. Nō minore modeſtia in cardinalatu
vtens ꝗ̄ antea i epiſcopatu fecerat: ab omi
pompa et inani gloria alienus ſemper fuit.
In dicendis autem in ſenatu ſententijs ita
grauis habebat̄: vt nihil vnꝗ̄ per adulatō-
nem ⁊ gratiaꝫ locutus ſit. Mortuo deinde
Eugenio: eiuſqꝫ ſucceſſore nicolao pōtifice
Alphonſus boria (vt dixi) in edibus ſancti
Petri pontifex creatus: Caliſti nomen de
more ſuſcipiens: bellum thurcis ſtatim in-
dixit. Id ſe ante pontificatū nouiſſe oñdēs
ſuo chirographo his verbis ſcripto: quod
in libro quodā: ſuo extabat. Ego Caliſtus
pontifex deo oīpotenti voueo et ſancte indi-
uidue trinitati me bello: maledictis: inter-
dictis: execratōibꝫ: ⁊ demuꝫ qbuſcunqꝫ re-
bus potero thurcos chriſtiani nominis ho-
ſtes ſeuiſſimos perſecuturū. Admirati ſūt
oēs q aderāt: ꝙ pontificat⁹ nomē ſibi deſū-
pſiſſet ante adeptā dignitatē: ꝙqꝫ hō ſenex:
ac fere decrepit⁹ tantum animi haberet. Vt
aūt quod ꝓmiſerat re ipſa preſtare poſſet: p̄-
dicatores per totam Europam ſtatim mi-
ſit: qui omnes chriſtianos in thurcos ani-
marent: quiqꝫ facultatum aliquid et opum
ſuarum ad tantam expeditionem conferrēt
Ex hjs autē facultatibus ad ſexdecim tri-
remes Rome edificatas in hoſteꝫ miſit pa-
triarcha aquileienſi prefecto: qui triennio
maritima hoſtiū aſſianorū vexauit: inſulas
quaſdā cepit: ac magnas calamitates hoſti-
bus intulit. Alphōſus aūt rex ⁊ burgūdie
dux crucis ſignum ſuſcipientes: ituros ſe
quoqꝫ in hoſtē profitebant̄: vel armatos mi-
lites eo miſſuros. Verum cum res vno im-
petu mota eſt: ita etiā facile reſedit: p̄ncipi

bus ipſis ob voluptatē rem tantā et magnā
gloriam parituram omittentibus. At vō
dum pontifex ipſe de more in Baſilica late-
ranenſi coronaret̄: duo milites: quorum al
ter ſub comite Auerſo. alter ſb neapolione
vrſino diuerſarum partium ducibus mili-
tabat: de adoleſcente armigero contēdētes
ita ſe mutuis vulneribꝫ confecere: vt vterqꝫ
ſtatim perierit. Hanc ob rem Neapolio fa
ctionē vrſinam ad arma cōuocās: edes vbi
comes Auerſus diuertē ꝯſueuēat diripuit:
aberat tum comes. Ad lateranū itaqꝫ itu-
rum Neapolio: vt comitē adoriretur. egre
a Latino fratre: et a camerario pontifi-
cis retentus eſt. Non poterat certe ſine ma
gna vrbis calamitate eo ꝓficiſci Neapolio
cum tota columnenſium factio: q̄ comiti fa
uebat: iā in armis eſſet. Miſerat ⁊ ad vtrū
qꝫ pōtifex Johānem barūcellū: et Lelium
valle aduocatos conciſtoriales: qui pacem
inter eos componerēt: atꝫ hoc modo aucto
ritate pontificis ſedata ſunt omnia: non tn̄
vetus ſimultas inter eos ſublata ē. Bello
enim ſepius inter ſe concertarunt cum ma-
gno ſuorum incommodo. Pontifex autem
ad tranſigenda negocia pontificia animuꝫ
adijciens: beati Vincentij hiſpani ordinis
predicatorum et beati Edmūdi anglici me
mor: eos in ſanctos retulit: ob eam re ſup-
plicatōnibꝫ deo gratias egit: ab eccl̄ia Mi
nerue vſqꝫ ad ſanctum Petrum cōtinuato
magno cleri ac populi romani apparatu.
Veruꝫ ne quid ad diſturbandā eccl̄ie quie
tē deeſſet: ruſtici q̄dā palūbare oppidi: qꝺ ī
ſabinis eſt. extorres antea a Jacobo ſabel-
lo loci domino facti: domum redeuntes: duo
bus Jacobi filijs obtruncatis: eccleſie oppi
dum ipſum ſe dedituros polliciti ſunt: qꝺ
non modo Caliſtus renuit: verumetiam eo
cardinalem columnenſem miſit: qui ī gra-
tiam Jacobi eos redigeret. Cum vō Nea
polio veritus: ne cardialis Palūbarā ſuo
nomine occuparet: eo cū militibꝫ ſuis pro-
fectus. locum ipſum aliq̄t dies obſedit. Ve
rum ſuperueniente Matheo poiano ⁊ frā
ciſco ſabello. ac pleriſqꝫ alijs militū ducto-
ribus pontificis ac cardinalis columnen-
ſis mādato ſoluta obſidione Palumbarā
ingreſſi ad vigiti ruſticos ex his potiſſimū
qui tumultū cōcitauerant. laq̄o intemptos
mēbrati diuiſere ceteris exēplū daturi. ne ī
dn̄os ſuos tamgrāde facinꝰ molirent̄. Ap
parente deinde ꝑ aliquot dies cometa cri-
nito et rubeo. cū mathematici ingētē peſteꝫ
caritatē ānone. magnā aliquā cladē futām
dicerent. Ad auertandā iram dei Caliſtus
aliquot dieꝝ ſupplicatōes decreuit. vt ſiq̄d
hominibus immineret. totum id in thur-
cos chriſtiani nominis hoſtes conuerteret.
Mādauit preterea. vt aſſiduo rogatu deꝰ
flecteretur. ī meridie campanis ſignū dari
fidelibꝫ oībꝫ. vt orōībꝫ eos iuuarēt. q cō-
tra thurcos cōtinuo dimicabant. Credide-
rim tum ego precibus omnium chriſtianos
ad Bellogradum contra thurcos dimican
tes duce Johāne vaiouoda viro clariſſimo
aſtante etiaꝫ Johanne capiſtrano ordinis
minorū. crucemqꝫ ꝓ vexillo hoſtibꝫ inferē-
te. eos Bellogradū oppugnātes ingēti cla-
de ſuperaſſe. Ad ſex enim hominum milia
ex hoſtibus iterfecta ſunt. cū parua noſtro
rum manu. vt Caruagialla ſancti Angeli
cardinalis ad pontificē et ad Dominicum
capranicū ſancte crucis cardinaleꝫ ſcripſit
hoſtiū quoqꝫ cōmeatus oēs ad centum ⁊
ſexaginta bombarde capte ſunt. qua clade
perterritus Thurcus Cōſtātinopoli ꝓpere
ſe recepit. Actū de crudeliſſimo genē tunc
certe fuiſſet. ſi chriſtiani principes omiſſis
inteſtinis bellis ⁊ odijs terra ac mari tan-
tam victoriā ꝓſecuti fuiſſent. queādmoduꝫ
Caliſtus predicabat et monebat. Verum
his reſumptis viribus. et Trapezon priꝰ
imꝑatore interempto. et Boſſinā deinceps
rege ipſo capto atꝫ iterfecto. poſtea cepit ad
monentibꝫ chriſtianos oēs his. qui rerū
experientia. et locoꝝ cognitione tantā cla-
dem a longe tanq̄ e ſpecula quadam preui
debant. Nō ceſſabat Caliſtus lr̄is ⁊ nūcijs
pricipes chriſtianos adhortari. vt in tanto
malo oculos aliquando aperirent. fruſtra
r̄media deinceps q̄ſituros. vbi iā hoſtis in-
ualuiſſet. Ecce aūt dū vir bonus hec medi
tatur et predicat. Jacobus picenninꝰ a ve-
netis diſcedēs. cū magno equitatu ac pedi-
tatu in agrum Senenſem hoſtili animo de
ſcendit. repetens a ſenenſibus aliquot mi-
lia nummum aureorū. que: vt dicebat. pa-
tri Nicolao. qui eoruꝫ auſpicijs quondam
militauerat ipſi merito debebant. Senēſes
aūt ſue reipublice cōſulturi. omnes ytalie
principes ex federe in auxilium vocāt. ma-
xime vō pontificem. qui eos primo admo-
nuit. vt ne quadrantē quidē Jacobo daret.
deinceps vō ⁊ milites ſuos cōtra Picenni-
num miſit. ac principes ytalie adhortatus
eſt. vt idē ipſi facerēt. ne aliqꝺ b̄ue icēdiū in
ytalia excitaret̄. quod nō ita facile extingui
poſſet. Veriti omnes ne id certe eueniret.
quod pōtifex ꝑdicabat. auxilia ꝓpere ſenē-

ſibus miſere. Solus aũt Alphonſus q Ia
cobo fauebat: hoiemq; ad ſe vocauerat: eiꝰ
beniuolentie memor: quã antea cũ p̃re Ni
colao Picẽnino cõtraxerat. Seneſibꝫ ex ſe
de re auxilio nõ fuit: immo ṽo et comitẽ Pe
tilianũ in ſenẽſes ita ꝯcitauerat: vt tãti ma
li prima cauſa inde exorta ita videat̃. Uex
ſupuenientibꝫ auxiliaribꝫ copijs: tũ a Frãci
ſco Sfortia: tũ a venetis eo redactus ẽ Pi
cẽninus aliquot plijs: ſi nõ fuſus at mutila
tus ⁊ debilitatus: maxime ṽo ad Orbatel
lũ: vt ꝯſcenſis Alphonſi triremibꝫ: que ad
boiem miſſe ſunt: rex oĩm inopia laborã
tem in regnũ tãta re fruſtra tẽptata ꝓfectꝰ
ſit. Quare et Caliſti ⁊ ſocioꝝ opa atq; auxi
lio ſenẽſes magno piculo liberati ſũt: q cer
te nõ minꝰ inteſtino ꝙ externo bello tum la
borabant: cũ nõ deeſſent ciues qdaz: q ſpre
ta libertate factionẽ Alphonſi ſequerẽt: ꝗ
rũ etiã opa tãtũ bellũ cõcitatum crediderĩ.
Sed ciues bene ſentiẽtes: aut pulſis aut ce
ſis male de patria merẽtibꝫ libertatẽ quaz
tum magno labore et ſũptu pepercre: nunc
etiã et quidẽ diligẽter tuent̃. Animaduer
tere et tum acerrime in militarẽ licentiã et
trãſfugas: īterfecto Giberto Corrigia: eiꝰ
q; milite in predã dato: paulũlum ꝙ affuit
qn ide n etiã Sigiſmundo Malateſte acci
derit: q tum eoꝝ ſtipẽdio militabat: quiq;
et bellũ in longũ ducebat: et predã ex agris
eoꝝ nõ aliter abigebat ac ſi hoſtis eẽt. Eo
dem ꝙ anno tãtus in regno Neapolitano
terremotus exortus eſt nonis decembꝛibꝫ.
vt et multa templa et plures edes cũ ma
gno hoĩm ac pecoꝝ interitu corruerint: ma
xime ṽo Neapoli. Capue. Caiete. Auerſe
ceteriſq; veteris campanie vrbibꝫ: quarum
ruinas ego cũ maria admiratõne deinceps
inſpexi: dum cernẽde vetuſtatis ſtudioſus
eo me cõtuli. Repetebat tũ votum Alphõ
ſus tercio ꝙ verbo: qḋ in Thurcos fecerat
et ſe qḋ vouerat breui facturũ dicebat: rex
nec ſic ꝙ impelli ad ſanctã militiã potuit:
adeo erat illecebris neapolitani regni irre
titus. Caliſtus aũt ſedatis ytalie rebꝫ no
uem cardinales creat: quoꝝ duo ex ſoro
ribus fuere eius nepotes. Rhodoricus Bo
ria: et. L. Iohannes cognomento miliano
ex ſorore nepos. Eneam quoq; ſenenſem
epm̃ cardinalẽ creauit: cuiꝰ opa in cõponẽ
da ytalie pace. dũ ſenẽſes bello vexarẽt vſꝰ
fuerat. Uerũ mortuo comite Tagliacocij:
quem ſupiore ãno põtifex vrbis p̃fectũ cre
auerat: ſtatim int̃ Auerſe comitem et Nea
polionẽ Urſinũ orta diſſenſio eſt. cũ Auer
ſe comes Monticellũ nõ longe a Tybure
poſitũ occupaſſet: ꝗ diceret eã hereditarẽ
ad nurum ſuã ptinere comitis filiã: contra
inſtaret Neapolio id ſuũ eſſe debere iure
hereditario. quippe cũ comes ipẽ ex gente
Urſina haberetur. Ex altercatõe aũt duo
rũ de hereditate int̃ ſe: armis etiã cõcertan
tiũ: maxima damna ꝑplus romanus tum
certe ꝑpeſſus eſt. Uex cõpoſita hac etiã cõ
trouerſia. iuſſo vtroq; ab armis diſcedere.
Caliſtus Boriã nepotẽ ſuũ ⁊ vrbis p̃fectũ
creauit in locũ demortui comitis. et eundẽ
militibus eccliaſticis p̃fecit. quo faciliꝰ Ba
rones vrbis Rome in officio contineret.
Mortuo ṽo nõ ita multopoſt Alphõſo he
rede legittimo carente. tanti animi Caliſtꝰ
fuit. vt regnũ illud repetere ſit auſus. dicti
tans id ad ſedem aplicam Alphonſi morte
iure feudatario deuolutũ eſſe. Parabãtur
iam vtrinq; arma. nec Ferdinãdꝰ Alphõ
ſi heres aĩmos hoĩs cõtemnebat. Norat
eñ hoĩs ingenium et animi eius ampli
tudinem. Uerum etiã eius morte diſturba
ta ſunt oĩa: et tãto metu Ferdinãdus li
beratus eſt. Moritur aũt Caliſtus ponti
ficatꝰ ſui anno tercio: menſe tercio. die deci
moſexto ſepeliturq; in vaticano ad ſiniſtrã
Baſilice ſancti Petri in templo rotundo
quod ſancte Marie in febribus dedicatũ
eſt Nicolai impenſa antea reſtitutũ. Mo
ritur etiam non multopoſt Borias nepos
qui ciuitatem veterem confugerat: vrſine fa
milie odia declinans: que ipẽ contraxerat
dum alteri factioni magis fauet. Caliſtus
autem in omni vita vir integerrimus ẽ ha
bitus: ſed hec eius precipua laus eſt: ꝙ dũ
epiſcopus eſſet aut cardinalis: beneficium
aliquod in commendatione nunꝙ voluit di
cens ſe vna ſponſa: et quidem virgine con
tentum eſſe: hoc eſt eccleſia valẽtina: vt ius
pontificium mãdat. Elemoſinas preterea
pauperibus chriſti et ſeruis dei frequentes
dabat: tum publice: tum priuatim. Uirgi
nes pauperes collata dote maritis colloca
bat. Nobiles ad inopiam redactos ſua im
penſa in vita retinebat. Utebatur et muni
ficentia erga principes quando opus erat.
maxime ṽo erga eos qui nomen chriſtianũ
auctoritate ⁊ opibus ſuis iuuare poterant
Ad Uſumcaſſanum perſarum ⁊ armenie
principem: ad regem tartarorum Lodoui
cum bononienſem ordinis ſancti Franci
ſci fratrem miſit cũ multis et magnis mu
neribus: eos in Thurcũ excitans: qui per
ſuaſu hominis magnas thurcis calamita

tes intulere: et oratores ſuos quos ad Ca-
liſtum deſtinauerant ad Pium pontificem
demum miſit: quos certe cum admiratõne
tum ob interualla locorũ vnde venerant: tū
vel ꝓpter habitũ noſtris oculis inſuetũ in-
ſperimus. Ferũt Vſuncaſſanũ ſuperatis ꝑ
ſepe hoſtibus ad pontificem ſcripſiſſe: ſe q-
dem victoriam ex hoſte reportaſſe ob p̃ces
ab eo ad deum habitas: eiuſq; beneficij di-
uini potiuſq̃ humani ſe aliquãdo memorẽ
futurum. Inchoata hec amicitia a Caliſto
eſt: quã nũc cõſtanter chriſtiani cū ipo pri
cipe retinent: qui thurcum cõtinuis prelijs
verat. In edificijs aũt paruos ſũptus fecit
q̃ ei parũ viuere licuit: q̃q; pecunias in vſũ
tanti ⁊ tam periculoſi belli colligebat. Re
ſtituit ſolū ſancte Priſce in auentino tem-
plum: et menia vrbis dirupta ac fere ſolo
equata. Aulea tñ quedam auro intexta
ab eo empta cernũtur. In victu ſuo parcꝰ
eſt habitus: in ſermone modeſtiſſimus. Fa-
cilis aditu quãtum ei ꝑ etatem licebat: iā
eñ octogeſimum attigerat annum: nec ta-
men de ſtudijs ſuis quicq̃ remiſerat. Lege-
bat ipſe: aut legentes audiebat. ſi quid in
tanto rerum faſtigio ei temporis ſupererat
Officium transfiguratõis dñi noſtri iheſu
chriſti ipſe compoſuit: iuſſitq; eo modo atq;
cum his indulgentijs celebrari: quibꝰ cele-
britas corporis chriſti in precio habetur.
Oratores ad ſe venientes mira beniuolen-
tia complectabatur: quorum precibus aut
poſtulatis ab honeſto diſcedere nunq̃ vo-
luit. Hanc ob rem cum Alphonſo ſimulta
tes exercuit: q̃ is peteret epiſcopatus inter
dum his dari: quibus: vel propter etatem:
vel ignoratõem: tum litterarũ: tum rerum
humanarũ ꝯmitti nequaq̃ debebant. Mo
riẽs aũt Caliſtus centũ et quĩdecim milia
nummũ aureoꝝ reliquit: quos ĩ vſus belli-
cos contra thurcos comparauerat. Dũ at.
Caliſti funus celebraretur: moritur et Do
minicus ſancte crucis cardinalis et ſumꝰ
penitentiarius: vir quidẽ grauis ac ſapien
tiſſimus: ſepeliturq; ĩ templo Minerue bo
nis oĩbꝰ pre dolore lacrimantibꝰ.

Pius. ij.

Pius ſecũdus: Eneas ꝯgnomẽto
picolhomineꝰ antea vocatꝰ: na-
natõe ytalus. Senis oriũdus:
Corſiniani ortꝰ: p̃re Siluio: m̃re Victoria
patrũ oĩm cõſenſu põtifex creat̃ terciodecio
kalẽdas ſeptẽbris. M.cccc.lviij. Nam pa-
ter eius a plebe ſenenſi cum reliqua nobili-
tate e republica deiectus: vt ad fundum gẽ-
tilicium Corſinianum vallis Vrcie oppidũ
ſe conferens: infantē eo loci ex vxore ſuſce-
pit. Nato puero: Eneas ſiluiꝰ nomẽ pater
ĩdidit. Puerpera at̃ ꝑ quietẽ viſa ẽ ſibi infã
tem cum mitra parere que (vt prone ſemꝑ
in peius mentes hominum ſunt) verita eſt
ne ſomnium illud puero et familie ignomi-
niam protenderet: neq; antea huiuſcemodi
ſuſpitione leuari potuit: q̃ poſtea intelle-
xerit filium tergeſtinũ epiſcopum deſigna-
tum fuiſſe: quo nuncio omni prorſus metu
liberata immortali deo gratias egit: quod
defunctum meliore fato: quam ipſa conie-
ctauerat filiũ ſibi videre contigiſſet. Prius
tamen cum iam per etatem diſcere aliquid
potuiſſet: Corſiniani ſingulari memoria: et
ſumma docilitate grammaticam didicit:
parce adeo ac duriter vitam ducens: vt oĩa
ruris officia ob inopiã adire ſit coactꝰ. An
num v̊o decimum et octauũ agens Senas
ꝓficiſcit̃: vbi a neceſſarijs et cognatis adiu
tus: poetas primo: mox oratores audiuit:
quibus facultatibꝰ tãtũ ingenio et diligen-
tia valuit: vt breui preclara poemata latina
et hetruſca lingua ediderit: ludens credo ĩ
amorem: quo etas illa maxime cõflictatur.
Inde v̊o ad ius ciuile ſe contulit: quod pro
fecto non ita multopoſt deſerere coactus eſt
Orto nanq; inter ſenẽſes et florentinos bel
lo: caritatem annone veritus: ⁊ nobilitatē
plebi ſenenſi ſuſpectam cernens: voluntari
um ſibi velut exilium adſciuit: ſecutus am-
pliſſimum virum dominicum capranicũ: q
tum Senis iter faciens ad baſilienſe conci
lium ꝓficiſcebatur: queſtũ iniurias ab Eu-
genio põtifice ſibi illatas ꝗp̃ denegatũ ga
lerum cardinalatus inſigne: q̃ etiam abſen
tem Martinus ob eius virtutẽ et integrita
tem merito donauerat. Huius igitur contu
bernio vſus poſt longos itineris labores ſu
peratis alpibus: celo vicinis: ⁊ congelatis
niuibꝰ opertis ꝑ iferni pontẽ: lucerne lacũ
heluetiorum campos Baſileam tandẽ ꝑ-
uenit. Quo in cõuentu et ſi multa negocia
Enee Dominici ſecretario obuenerint: ſem
per tamẽ eſt aliquid ocij ſuffuratus: quod
litteras traderet. Dominicũ deinceps pau-
pertate et inopia circũuentum: quippe cui
beneficioꝝ ⁊ paterne hẽditatis ꝓuẽtũ om-
nem Eugenius denegabat: relinq̃re ñ ſine
lacrimis cogit̃ Bartholomeũ Nouariẽſē
epm ſecutꝰ: q̃ cũ florẽtiã vbi Eugeniꝰ pon-

tifex erat ꝑuenit. Sed hunc quoqꝫ in iudici
um ob crimen leſe maieſtatis ab Eugenio
accerſitum Eneas relinquere impellitur.
Nicolaum ſancte crucis cardinalē ſecutus
patrem certe optimū: ac oīm opinione ſan-
ctiſſimū: qui Attrebatū ꝓfectus Eugenij
iuſſu vbi conuētus galloꝝ principum habe
batur: pacē inter ducem Burgundie (q cū
anglis ſentiebat) et regē francie cōpoſuit.
Redeunte aūt ī ytaliā Nicolao: quem ve-
neti ac Philipꝰ Mediolani dux auctorē
ꝯponende pacis requirebāt. Eneas nō ad-
modum Eugenio gratus Baſileam ꝓfici
ſcens: magno ſemꝑ in honore apud omnes
eſt habitus. Fuit em̄ ſcriba in ſynodo illa
celeberrima: et litteraꝝ apoſtolicaꝝ abbre
uiator. Duodecimuir: qui magiſtratus in
tanto cōuentu cenſorius habebat̄. Nihil ei
publice ꝑ quēpiā agi poterat: niſi hoꝝ gra
uiſſima auctoritas interueniſſet: etſi q ad-
miſſi ad conſultandū de rebus conciliaribꝰ
minime idonei habiti ſunt: hoꝝ iuſſu ſena
tu mouebantur. Erant in eo concilio qua-
tuor cōuentus: qui deputatōes more aulico
vocabātur: apud quos de fide: de pace: ꝺ re
formatōe: de cōmunibꝰ agebat̄. His magi
ſtratibꝰ ſinguli preſidētes ſingulis menſibꝰ
ꝑficiebant̄. In deputatōe fidei: cui Eneas
erat aſcriptus ſepe ꝑſedit. Inter collatores
beneficioꝝ bis quoqꝫ electus. In eo aūt cō-
uentu ꝑſepe orauit: ſed illa eius oratō egre
gia et elegans eſt habita: qua ī eligenda cō-
cilij ſede idonea: Auenioni: Utine: Floren-
tie Papiam anteferendā oſtendit: rerum
oportunitate: ſitu loci: ediū priuatarū ma-
gnificentia: celi benignitate et clementia:
cōmoditate rerum omnium: que vrbi poſ-
ſunt importari: liberalitate Philippi du-
cis. Cum vō aliquid ꝑ natōes agendū erat
vnus ſemꝑ ex ytalica deligebat̄: q rebꝰ agē
dis ꝑeſſet: tāta erat in hoie moꝝ facilitas:
et ingenij dexteritas. Legatōes vō plures
cōcilij cauſa obiuit. Argentinā tercio: Tri
dentū ſemel: Conſtantiā ſecundo: Franco-
fordiā ſemel: in Sabaudiā iterū mittitur.
Deſignato aūt poſt lōgas cōſultatōes cōci
lij in pōtifice Felice: Eugenioqꝫ excluſo: cū
octo viri ex vnaquaqꝫ natōe deligerēt: qbꝰ
ſumma ꝑtās ī rebꝰ cōciliaribꝰ ꝑmitteretur
Eneas pōtificis ſecretariꝰ magiſtratū illū
vltro oblatū renuit. Orator deinde ad Fe-
dericū impatorē a Felice miſſus: tantū de-
xteritate ingenij apud hoiem valuit: vt eum
corona poetica donatū in amicos et ꝓtho-
notariū ſceperit: ita eos germani appellāt:

quos princeps ſecretis adhiberet. Relatꝰ
deinde in ſenatorium ordinem: quem prin-
ceps in rebus grauibꝰ cōſulit Tātū valuit
doctrina ⁊ auctoritate: vt facilis in quauis
re ad ingeniū ꝑtinente primꝰ haberet̄: licꝫ
emulos ⁊ obtrectatores multos habuerit.
Interim vō cū de abolendo ſciſmate inter
Eugeniū et impatorē agi ceptum eſſet: eiꝰ-
qꝫ rei cauſa ad pontificem Eneas profici-
ſceretur Senis aliquādiu moratus: a ſuis
vehementer rogatur: ne ad Eugeniū pro-
ficiſceretur. veriti em̄ ſunt ne in eū pontifex
grauiter aīaduerteret: ꝙ eius auctoritas ī
baſilienſi cōcilio ab Enea epiſtolis et orati
onibꝰ ꝑſepe impugnata diceret̄. At homo
conſtans ſua innocētia fretus ſpretis ꝯgna
torū precibꝰ Romā ꝓficiſcēs. ſe primū apd
Eugeniū elegāti orōne purgat. ꝙ coꝝ au-
ctoritatē ſecutus eſſet: quoꝝ ſentētia baſili
enſe cōciliū fuerat approbatuꝫ. Deinde vō
his de rebꝰ cū eo agere cepit. quaꝝ gratia
ab impatore venerat. Miſſus deinde ī ger-
maniā duobꝰ ab Eugenio oratoribꝰ: quoꝝ
alter Thomas ſarzanus fuit. alter vō Io
hānes caruagialla: tandem hoꝝ virtute et
Enee induſtria: vt ī Nicolao dixīmꝰ: neu-
tralitas ſublata ē. Ut vō id etiaꝫ rebꝰ non
verbis tātū appareret: impator Eneā ipm
Romā mittit. q Eugenio publice diceret ſe
ac germanos oēs ī hūanis diuiniſqꝫ ei de-
inceps obtēpaturos. Mortuo aūt eo tem-
pore Eugenio. dū alter pontifex ī locum de
mortui ſuffragijs patrū deligitur. Eneas
conclaui prefuit: nullus em̄ orator tū in vr-
be erat tāto munē dignior. Creato aūt Ni-
colao pōtifice accepta abeūdi venia. dū ab
Eugenio ſbdyaconꝰ creatus iter ī Germa-
niā facit: epūs Tergeſtinꝰ morit̄. in cuius
locū Eneas ſe quidē inſcio a pōtifice et im
ꝑatore ſuffectus ē. Philippo ꝑterea viceco-
mite ſine herede mortuo a Ceſare ad medi
olanēſes orator mittit̄. apud q̄s orōem ha-
buit de impio vrbis hereditario deqꝫ fide
ſeruāda. cui qdē ſi ꝑplus ille obtemꝑaſſet.
adhuc fortaſſe libtate vtet̄. Secūdo vō ad
eos rediēs. extrema q̄qꝫ ob libertatē patiē-
tes obſidēte Mediolanū Franciſco Sfor-
tia vrbē ipāꝫ cū maximo diſcrimīe igreditur.
relictis ad Nouicomiū collegis. q̄s timor
ab officio deterruerat. Inde aūt re infecta
abiens impatoris mādato ad Alphonſuꝫ
Aragonie regē proficiſcens. epūs ſenenſis
: vō originē ducebat: a Nicolao creat̄. Cō-
poſita deinde int̄ Alphonſū ⁊ impatorē af
finitate. ad hoiem ī Germaniā rediēs: euꝫ

ſemper adhortatus ē: vt primo quoqꝫ tem-
pore i ytaliā ad accipiēdā impij coronā ꝓ-
ficiſceret. Vñ Federicꝰ iter in ytaliā igreſſꝰ
Eneam p̄miſit: vt leonore vxori e Luſitania
vel Portugalia (vt nunc dicitur) ad hetru-
ſcum littus ꝑuēture honoris gratia obuiaꝫ
fieret. Qui vbi Senas ꝑuenit: nō diu in vr-
be moratus: populo ſuſpectus eſſe cepit: ne
aduentante imperatore pulſis popularibꝫ
optimates reipu. gubernāde ꝑficeret. Ene-
as igitur vt populū ſuſpitōe leuaret. Tha-
lamonem quo Leonoram ꝑuenturaꝫ puta-
bat ꝓficiſcit: nō tñ ob eiꝰ diſceſſū quieuere
populariū aī. Relegata nanqꝫ ꝑ agros ad
tp̄us ois nobilitas ē. cui paulopoſt vt muta-
biles ſunt populariū mētes: redeūdi i vrbē
poteſtas facta eſt: cognita impatoris inte-
gritate: et Enee modeſtia. His vō Piſas
contēdens: quo luſitanos applicuiſſe intelle-
xerat: puellā vni ſibi creditā ad imperato-
rem: qui tum Senis erat perduxit. Romā
deinde tum ꝓficiſcēs: et priuatim ⁊ p̄blice
(dum Ceſar corona imperij donaret) egit
omnia. Imperator preterea ad Alphonſuꝫ
ſalutandi hominis cauſa iturꝰ: Ladiſlaum
regium adoleſcentem: quē pānonij. ⁊ bohe-
mij furtim ab eo abducere ſepe tēptauerāt:
Rome ſub tutela ⁊ cuſtodia Enee: cui plu-
rimam fidem preſtabat reliquit. Impator
autem Romam iterum rediēs: cū gratias
pontifici egiſſet: Ferrariā ꝓficiſcitur. Bor-
ſioqꝫ Eſtēſi Mutine duce creato: vbi Ger-
maniam attigiſſet: Eneā ſtatim ex mādato
pontificis cum ſumma poteſtate oratorē in
Bohemiaꝫ et omnes auſtrie ciuitates mit-
tit. Orta nanqꝫ erat inē eos ⁊ impatorē con-
trouerſia pro Ladiſlao rege: queꝫ illi ad ſe
mitti poſtulabant. Sublata aūt tāta ꝯtro-
uerſia: ac pace inē vtroſqꝫ ꝯpoſita. Eneas
haud ita multopoſt ad ꝯuentum. Ratiſpo-
nenſem mittitur: vbi impatorias vices ge-
rens preſente Philippo Burgūdie duce: et
Lodouico Baioarie ď immanitate Thur-
corum: et de calamitate reipu. chriſtiane tā-
ta contentōe dixit: vt omnibꝫ gemituꝫ et la-
crimas excuſſerit: precipue aūt Philippum
burgūdum ad rem expeditōem adeo aīma-
re viſus eſt: vt bellum ſtatim omnium cōſen-
ſu decerneretur: quod poſtea omiſſum ē eo-
rum ambitione ⁊ ſtulticia: qui cuncta ſibi
deberi putabant. Eneas vō ingrauaſcente
iam etate tedio laborum: ac diutina inē ex-
teras gētes ꝑegrinatōe feſſus: ſ͛dire Senas
ad lares patrios iſtituēat: quē tñ facile ipa-
tore ſnia mouit: cū dicēt ſibi i aīo eē: thur-
cis ipſis bellū inferre. Miſſus itaqꝫ ob eam
rem ad Francofordienſem conuentum ger-
manos principes: qui ex tota ꝓuīcia eo cō-
uenerant: grauiſſima et longa orōe ad bel-
lum ꝑiculoſum et neceſſarium multis ratō-
nibus adhortatur. Viſus eſt quidē omnes
vehemēter cōmouere. Uerum hoc nacā cō-
pertum eſt eoꝝ animos cito reſidere: quo-
rum affectus ꝑfacile mouentur. Tercius
item eadem de re in noua ciuitate cōuentꝰ
habetur: in quo Eneas mirifice ānixus pe-
dibꝫ et manibꝫ eſt: vt aiunt. rem ex ſentētia
ꝑficere: priuatim et publice vnūquēqꝫ ad id
bellum cohortando: q̄ ſalus Europe prin-
cipum ac populoꝝ libertas. digtas chriſti-
ani nois ꝯtiebat. Nec aberat a ſpe ꝑficiēde
rei: cū ſubito nūciatū ē Nicolaū pōtificeꝫ e
vita migraſſe: cꝰ i morte diſturbata ſūt oia:
nā et cōuentꝰ ſoluit: ⁊ germani reꝝ nouaꝝ
cupidi perſuadere ipatori ānixi ſunt: ne pō-
tificibus amplius obtemparet: niſi quedaꝫ
ad pragmaticam tendentia ab ipſis prius:
impetraſſent ꝙ dicerēt germais lōge peiorē
cōditōem eſſe q̄ vel gallis vel ytalis: quoꝝ
ſerui: ytalorum in primis. ni res imutaren-
tur merito eſſe dicebantur. Nec certe ꝓcul
abfuit quin impator tumultuantibus obſe-
queretur: quominus aūt id fieret grauiſſi-
ma Enee auctoritas interceſſit: cuius hec
fuit apud Ceſarem ſententia. Inter princi-
pes etiam de magnis rebus inter ſe diſſidē-
tes: pacem aliquando et amiciciam cōponi
poſſe. At inter principem et populum im-
mortale odium ſemꝑ interueniſſe: qua re di-
cebat ſatius ſibi videri cum pontifice ſenti-
re: q̄ eorum cupiditatibꝫ obtempare: quo-
rum mentes non rōne: ſed appetitu ⁊ cupi-
ditate ducuntur. Motus hac rōe impator
ſpreta populorum poſtulatione: Eneā ora-
torem deligit: qui ad Caliſtum mitteretur:
His aūt Romā ꝓfectus: dum Federici iu-
ramentum pontifici de more exhibet: col-
laudato quātum ſatis erat vtroqꝫ: tota eiꝰ
oratio fuit de bello thurcis inferendo: adeo
erat ad eaꝫ rem animatꝰ. Videbat ei vir ſa-
pientiſſimꝰ id qď poſtea vſu accidit: Bar-
baros victoria elatos occupata grecia non
quieturos. Inde vō ad pacem ytalie cōuer-
ſus: qua ꝑfecta bellū Thurco inferri poſſe
exiſtimabat pontificē ad eam rē vehemēter
adhortat. Premebantur tum Senēſes co-
mitis Petiliani ⁊ Jacobi picēnin armis:
q Alphōſi ponꝰ q̄ ꝓprijs auſpicijs bellū illď
gerebāt. Ut igr̄ ois belli vis extiguet. Ene-
as iuſſu pontificis et ciuium ſuorū rogatu.

Neapolim ad Alphonſum proficiſcit᷑:quo
etiam totius ferme ytalie legati de pace a-
cturi cōuenerant:quibus cū certe vſq̄ ad
eam diem ea de re nil adhuc actum erat.
Verū ſuꝑueniente Enea:tum demum ſibi
de pace cōuenturū dixit:qm̄ his quidē:quē
vnice diligebat ad ſe ob eam rem acceſſiſſ3
Impetrata itaq̄ pace:ac liberata ab hoſte
patria:apud alphonſum:cuiꝰ familiarita-
te plurimū delectabatur aliquot menſes fu
it:quo tēpore ſeruata oportunitate homiē3
eleganti et copioſiſſima orōne ꝗd bellū ma
ritimū orientalibus inferendum perpulit
Inde vō Roma abiens:iter in patriā fa-
cturus:a Caliſto pontifice retentus ē:a q̄
etiam nō multopoſt patrum omniū conſen
ſu in numerum cardinaliū refertur. Apud
Caliſtum vō tante auctoritatis et gratie fu
it:vt homiem impulerit oratores ad ſenen
ſes mittere:qui tum ciuili diſcordia labora
bant:vt populum tumultuantē ad pacem
et concordiam adhortarent᷑. At vō dum in
balneis viterbianis valitudinis cauſa eſſ3
hiſtoriamq̄ boemicam incohaſſet:mortuo
Caliſto Romā ſtati rediȷt:cꝰ expectatō tā
ta fuit:vt magna ꝑs populi romani officiȷ
cauſa obuiam ꝓgreſſa hoiem (quaſi diuia
rent) vt pontificem ſalutant. Ad hunc eṁ
conſenſu omnium pontificatus deferebat᷑.
Ingreſſus itaq̄ conclaue patrum omniu3
ſuffragiȷs:pontifex maximus (vt dixi) cre-
atur. Accepta deinde pontificia corona:q̄
tercio nonas ſeptembris pontificali appa-
ratu Baſilicā Petri ingreſſus ē:cū deo im
mortali gratias egiſſet:ſe totum confirma
ta prius eccleſie ditione:ad curam reipu.
chriſtiane cōuertit. Nam et bellum an̄ eiꝰ
pontificatum in vmbria exortum. Iacobo
picenino duce rerum nouarum cupido ſta
tim eo pontifice ſublatum eſt: Aſſiſium et
Nuceria ab hoſte recepta. Inter Ferdi-
nandum regem et Sigiſmundum mala-
teſtam:quod difficilimum factu videbatur
cōpoſite inducie:quo Mantuam omibus
vbi cōmunem chriſtianorum conuentum in
dixerat tuto ꝓficiſci liceret. Creato aūt pri
cipe columnenſi vrbis ꝓfecto i locū demor-
tui Horie:relictoq̄ Rome legato Nico-
lao cuſa ſancti Petri ad vincula cardina
li media hyeme ab vrbe diſcedit:ꝑ eas ciui
tates iter facit:que ciuili diſcordia ad bel-
lum potiuſq̄ ad pacem ſpectare videbant᷑
populos ad cōcordiam et quietem adhorta
tur. Mantuam poſtremo vndequaq̄ ven-
tum eſt. Magnꝰ aderat principum nume-
rus:magna legatoꝝ vis. Ex tota eṁ Euro
pa nulla natio:gens nulla fuit:que nō aut
pricipes aut legatos eo miſerit. Actū deni
q̄ eſt in illo celeberrimo cōuentu Pio ipo
dicente:vt bellū ꝯmuni oīm decreto Tour
cis indiceret᷑. Dicte ſententie:qua id ratio
ne geri poſſet. Propoſitū piculū qđ ceruī-
cib⁹ chriſtianoꝝ imminēt. Mote ſunt oib⁹
lacrime:cū coꝝ calamitates exponerentur
q̄ barbaris in grauiſſimam ſeruitutē q̄tti
die abducebant᷑. Incenſi animi:cū oſtende
ret thurcos occupata Grecia ⁊ yllirico in-
teriorem Europam penetraturos. Nil eſt
certe ab eo ꝑtermiſſum:quod ad mouēdos
chriſtianoꝝ animos ptineret. Magna qdē
in dicēdo Piȷ laus fuit:ꝙ cū ſepius iȷſdem
de reb⁹ loqueret᷑:diuerſa ſemꝑ viſus eſt di-
cere:tanta erat in homine elegātia ⁊ copia
Galloꝝ querimonias et calumnias. Rena
ti regis:ꝙ Ferdinādū Alphonſi filiū in re-
gno neapolitano cōfirmaſſet:ꝙ eunde3 co-
rona regia donaſſet trib⁹ actionib⁹ acerri-
me cōfutauit. Agebantur hec in mantua-
no cōuentu:cum tota fere Europa relicto
externo bello:ad iteſtinū aīmos at3 arma
cōuertit. Surgunt germani ptim in ſeipos
ptim in Pānonios:quoꝝ opera tātū tāq̄
neceſſarium bellum magna ex parte confi-
ci potuiſſet. Excitatur Brittānia duplici
factione:quarum altera veterem in inſula
regē:altera nouū fugato vetere retinere co
natur. Surgunt preterea hiſpani Barchi
nonēſib⁹ auxilio futuri:q̄s Aragōie rex gal
loꝝ armis adiutus bello ꝑmebat. Et neq̄d
ad diſturbāda oīa deeſſet:ytalie Europe
caput relicto externo bello: ad inteſtinum
animos at3 arma cōuertit. Gerebat᷑ tū bel-
lū in Apulia:q̄ Iohānes Renati regis fili
us Ferdinādū regno pellere conabat᷑. Hic
duplex factio i tota ꝓuīcia exorta ē:cū hiȷ
Ferdinādo:illi Renato fauerēt. Pius itaq̄
omiſſo mātuano cōuentu ad ſedādos motꝰ
in Hetruriā rediēs. Viterbiū ab aduerſa
factōne ꝑ fraudē occupatū haud magno ne
gocio recipit. Picētes ob fines domeſticos
acerrimis bellis exagitati:ptim ratione:ꝑ
tim metu ad pacē redigūt᷑. Vmbros ſimili
ꝯtētōe diſtractos:ac magnis cedib⁹ oblitoſ
et fedatos auctōtate ſua tādē ſedauit. Senē
ſiū rempu. ſublatis ſeditōib⁹ oib⁹: q̄b⁹ triē
nio an̄ laborauerāt ꝯſtituit. Exules q̄ſda3
viros certe ꝑclaros i patriā reſtituit. No-
bilib⁹ reipu. adminiſtratō3 reddidit:i ſabino
rū vō ꝑfidiā aīaduerſū ē:ꝙ hoſtem publi-
cum cōmeatu et tranſitu iuuiſſent. Rome

grauiſſimoſ tumultus ſiccarioꝝ repreſſit
capto cum aliquot ſocijs Tyburtio Ange-
li Maſſiani filio: quē diximus a Nicolao
ob cōiuratōem interemptū: et laqueo ad fe-
neſtras capitolij ſuſpenſo: ꝙ auſi fuiſſent tē
plum Pantheon occupare: atqꝫ inde tāq̄
ex arce i optimū quēqꝫ craſſari. Tyrannos
quoſdam ad res nouas ſpectantes e finibꝰ
eccleſie bello ſbmouit neminē vnq̄ bello at-
tigit: ad quē legatos non prius miſerit: ſi q̄
modo ad ſanitatem rōnibus adduci poſſet.
Federicum vrbinatē copiaꝝ ſuarum ducē:
cum Alexandro Sfortia in marſos miſit:
qui Jacobū picenninū remoraretur a Re-
nato mercede conductum: ne in Apuliā ad
gallos Ferdinandum bello vexante tranſi-
ret. Ferdinando autē ad Sardinuȝ fugato
auxilio fuit: quo minue regno ſpoliaret̄: ve-
ritus ne ſi galli regnum occupaſſent: victo-
ria elati libertatē Jtalie ſubuerterēt. Lega-
toꝝ a gallis venientiū minas ⁊ pollicitatō-
nes: quibꝰ ſe a Ferdināclo ad Renatū tra-
ducere conabant̄: facile contempſit Sigiſ-
mundi Malateſte eccleſie romane vectiga-
lis furores ac rabiem cenſuris ⁊ armis cō-
preſſit. Js eñ ſpreto federe. quod inter ſe ⁊
Ferdinandū fuerat: a pontifice ictuȝ caſtel
la omnia obſeruādaȝ fidem data: cōtra ius
faſqꝫ vi cepit. Legatū eccie romane ad Ni-
daſtorem fugauit: Picentibꝰ bella intulit.
Huius vͦo rabies ſequenti anno ad Seno-
galliam Federico vrbinate et Neapolione
vrſino ducibꝰ graui prelio compreſſa et ca-
ſtigata eſt: recuperata Senogallia. Expu-
gnatū fortune fanum Nicolao piſtorienſi
cardinali ſancte Cecilie legato: ac magna
ꝑs Ariminēſis agri ei adempta eſt: ne poſ
ſet aliquādo ad rebellionem ſpectare. Pu-
gnatū eſt p̄terea non ita multopoſt a Ferdi-
nādo pari felicitate ad Troyam apulie op
pidum: q̄ prelio princeps tarentinus ac ple-
riqꝫ alij: qui nouaꝝ rex cupidi gallica ſeq̄-
bantur arma: adeo ſunt p̄territi: vt ſuppli-
ces a rege pacē petētes in eius amiciciā re-
dierint fere oīs p̄ter paucos: quos poſtea
rex bello inſecutus: aut regno expulit: aut
ad ſanitatem redegit. Pius aūt duobꝰ ma-
ximis ac grauiſſimis bellis liberatus: expe
ditōem aſiaticam que in mantuano cōuen-
tu regū ac principū ambitiōe ⁊ auaritia fu
erat omiſſa repetit. Socios belli Vngarie
regē: Philippū burgundie ducem ac Vene
tos: ꝙ hi ꝓmptiores ad eam rē eſſe videren
tur ſibi adiūgit. Oratores ⁊ nūcios cū lit-
teris apoſtolicis ad gentes et natōnes chri

ſtianas mittit: qui principes oēs: qui po-
pulos ad tantū bellum tanqꝫ neceſſariū ad
hortarent̄. Jpe interim ſenas ꝓficiſcit̄: itu
rus vbi ei per anni tempus liceret ad bal-
nea Petriolana: que potiſſimū eius egritu
dinem lenire videbant̄. Jbi autē cognoſcit
philippum burgundum: qui ſemet venturū
cum milite ⁊ claſſe vouerat: a tanta pollici
tatione deſtitiſſe. Jntelligit p̄terea multos
eſſe principes ac populos nō exteros modo
ſed italos quoqꝫ qui ambitione ⁊ liuore rē
tantā diſturbare conarent̄: qꝛ eos viderent
nobiliſſima premia reportaturos: qui tātā
belli molem ſubirent. Hos aūt (vt pontifi-
cem decuit) admonitionibꝰ ad ſanitateȝ re-
ducere conatus eſt. Relictis vͦo balneis ad
vrbem ꝓficiſcitur: vbi vehementi dolore pe
dum et graui febre dies aliquot laborauit:
qua ex re factū eſt vt nonis Junij: quemad-
modum publico decreto enunciauerat: An
cone eſſe nequiuerit. Delinita aūt aliqua ex
ꝑte egritudine. Oratores a rege galloruȝ et
burgundie duce veniētes: eiuſqꝫ moram ex-
cuſantes audit. Vocatis deinde ad ſe patri
bus cardīalibꝰ: regi Boemie de fide catho
lica male ſentienti dieȝ dicit. Jnde ab vrbe
diſcedens: ꝑ Sabinos: vmbros: picētes: an
cona lectica iacens defert̄. Jn itinere auteȝ
magnā vim hominū ex germania: Gallia:
Hiſpania venientiū ad bellū thurcis indi-
ctum offendit: quoꝝ magnam partem abſo
lutam peccatis (germanoꝝ potiſſimum) in
patriam remiſit: quod minus idonei bello
gerendo eſſent q̄dqꝫ etiam belli impēſaȝ: vt
in litteris apoſtolicis cōtinebat̄ ſecū nō de-
tuliſſent. Dum claſſeȝ que paſſim in portis
ſuperi inferiqꝫ maris ad tantū bellū fuerat
edificata: dumqꝫ venetoꝝ ducem belli ſociū
ancone expectat: diutina ⁊ lenta febri affli-
ctatus moritur anno ſexageſimoquarto ſu
pra quadringētos et mille. xvij. kalēdas ſe-
ptembris horā circiter terciaȝ noctis: anno
vͦo pōtificatus ſexto diebꝰ ſex minus. Tan
te aūt cōſtantie et fortitudinis fuit: vt tota
egritudine graui quidem et longa occupati
ones intelligēdi cauſas diuerſarum gētiuȝ
audiendi: inhibendi: decernēdi: iudicādi: ſi
gnādi admonēdi: caſtigādi intermiſerit nū-
q̄. Eo aūt die quo e vita migrauit duas ho
ras ante extremū vite ſpaciū p̄res cardina
les ad ſe vocatos ꝯſtāti aīo ⁊ voce nō incon
cinna ad ꝯcordiā in eligēdo nouo pontifice
adhortatus eſt: qbꝰ iteȝ honorē ſummi dei:
dignitatē eccie romane: bellum a ſe in thur
cos ſuſceptū: ſalutē aīe ſue: familiaȝ oēm:

nepotes vͦo maxime ſi ꝯmendatõne dignos
ſe preſtiterint: ꝯſtanti ac graui oratione cõ-
mendauit. Petijt ſponte ſacramẽta om̄ia:
⁊ ſigna integerrimi xp̄iani omnibꝫ in rebꝫ
ꝑ ſe tulit. Preterea vͦo acerrime tū quidem
diſputauit cū laurentio Rouerella epiſco-
po ferrarieñ theologo doctiſſimo: liceret ne
extremā vnctõem iterare: qua ſemel inun-
ctus fuerat: dum baſilee peſtilẽtia grauiſſi
me egrotaret. Orationes canonicas: vt in-
termitteret in tanta animi anxietate: neqꝫ
domeſticoꝝ quidem precibꝫ exorari potuit.
Symbolū athanaſij ꝯſtanter ꝓnunciauit.
⁊ ꝓnūciatū veriſſimū ac ſanctiſſimū eſſe di
xit. Nõ mortẽ exhorruit: nõ ꝑturbatõnis:
aut incõſtãtie: dum ſupremū ſpūm efflaret:
ſignum aliqͦd edidit. Extinctus ꝓfectꝰ ma
gis ꝙ̄ mortuus dici põt: adeo longis egri-
tudinibꝫ maceratus erat: vt corpus ſuū ro
mam deferretur ſuis mãdauit. Affirmant
Polinctores viuaciſſimū cor in homĩe in-
uentū. Funus ancona Romā defert̄: comi-
tãte familia lugubri veſte induta: ac lachri
mis ſqualida. Peractis aūt de more exegiis
in baſilica ſancti petri condit̄ ad altare ſan
cti Andree: ſepulchro franciſci cardinalis
ſenenſis impenſa condito cū hoc epitaphio
Pius ſcd̄s pont. Max. natione tuſcus: pa
tria ſenenſis: gente picolhominea: ſedit an-
nos. vj. Breuis pontificatꝰ ingẽs fuit glo-
ria Conuentū chriſtianoꝝ Mantue ꝓ fide
habuit. Oppugnatoribꝫ Ro. ſedis intra at
qꝫ extra italiā reſtitit: katherinā ſenenſem
inter ſanctas xp̄i retulit: pragmaticā in gal
lia abrogauit. Ferdinãdū aragonenſem in
regnū ſicilie eis fretū reſtituit: rem eccleſie
auxit. Fodinas inuẽti tū vͦo aluminis apͦd
Tolfam inſtituit cultor iuſticie ⁊ religiõis.
Admirabilis eloquio: vadens in belluꝫ qͦd
Thurcis indixerat Ancone deceſſit: ibi et
claſſem paratā: et ducẽ venetoꝝ cū ſuo ſena
tu ꝯmilitones xp̄i habuit. Relatus in vrbẽ
eſt patrū decreto: et hic conditus vbi caput
andree apoſtoli ad ſe ex Pelponneſo adue-
ctum collocari iuſſerat. Uix. an. lviij. men.
.ix. dies. xxvij. Collegio at̄ cardinaliū qnqꝫ
et quadraginta milia nūmū aureoꝝ a vecti
galibꝫ eccleſie penſum ob indictuꝫ thurcis
bellū reliquit. Has aūt pecunias cardina-
les et triremes: que tū in portu anconitano
erãt chriſtophero mauro venetoꝝ duci: qui
biduo ante Pij morteꝫ cū triremibꝫ vnde-
cim applicuerat: ꝯmittunt his ꝯditionibꝫ vt
nauigijs ꝓ eoꝝ arbitrio bello nauali vtẽnt̄
pecunias vͦo ſtipendij nomine ad mathiaꝫ

Ungaroꝝ regẽ mitterẽt bellū aſſiduo cum
thurcis gerẽtẽ. Mortuus eſt vir fortitudis
certe: ac prudẽtie ſingularis: et qui non ad
ociū: ad ſegniciẽ: ſed ad res agẽdas ⁊ maxi
mas quidẽ natus videbatur. Augere maie
ſtatem pontificis conatus eſt ſemꝑ. Nõ re-
ges: nõ duces: nõ populos: nõ tyrãnos in ſe
aut eccleſiaſticū quẽpiaꝫ delinquẽtes bello
cenſuris interdictis: execratõnibꝫ perſequi
prius deſtitit: ꝙ̄ eos ad ſanitatem rediſſe co
gnouerit. Lodouico aūt regi gallorū aduer
ſatus eſt: ꝙ libertatẽ eccleſie minuere cona
retur: cū ab eo antea pragmaticam eccleſie
romane ꝑniciosiſſimā peſtẽ extorſiſſet. Bor
ſio duci mutinenſi minatus eſt: ꝙ ipſe roma
ne eccleſie cenſuarius: et Sygiſmūdo mala
teſte hoſti eccleſie: ⁊ rebus gallicis faueret
Sigiſmūdū vͦo auſtrie ducẽ grauiſſimis cẽ-
ſuris ꝓſecutus. ꝙ Nicolaum cuſanum car
dinalem ad vincula Petri cepiſſet: ac com-
prehenſum aliq̄ꝺiu in carcere detinuiſſet.
Dieterū hyſemburgenſeꝫ Maguntinū an
tiſtitem male de eccleſia romana ſentienteꝫ
ſede depulit: inqꝫ eiꝰ locū alteꝝ ſuffecit. Be
neuentanū archiep̄m contra eius volunta-
tem res nouas molientem: beneuentumqꝫ
gallis prodere conantẽ: archiep̄atu mouit.
Franciſcū copinū plus auctoritatis cū ma
gna ꝑnicie ⁊ clade hoīm in legatõe britãni-
ca ſibi vindicantẽ: ꝙ̄ ei a ſede ap̄lica cõceſ-
ſum fuerat: ep̄atu Interamnenſi priuauit.
Taracinū beneuentū: Soram: Arpinū: ac
magnā ꝑtem Hernicorum (que nunc Cam-
pia vocatur) in deditõnem eccleſie redegit.
Nil regibꝫ: nil ducibꝫ: nil populis timore ⁊
auaricia conceſſit vnq̄. Quoſdam vͦo ſeue-
riſſime arguit: ꝙ ea peterent que ſine eccle-
ſie detrimẽto et eius ignominia fieri nullo
modo poſſent. Tantum terroris dominis
quibuſdam italicis preſertim iniecit. vt of-
ficio et fide nil antiquius ducerent. Ut ho-
ſtes publicos ꝯſtãter ꝓſecutꝰ eſt: ſic amicos
hūaniſſime: ac officioſiſſime fouit. Federi-
cū romanoꝝ imꝑatorẽ. Mathiā vngaroꝝ
regẽ: Ferdinãdū alphonſi filiū: Philippum
burgundū: franciſcū Sforciā: lodouicū gõ
zagā vehementer dilexit. Duodecim cardi
nales ſuo põtificatu veteribꝫ addidit: Rea-
tinū Spoletinū: Tranẽſem alexandrū: ſa-
xoferratẽſem: bartholomeū rouorellā: iaco
bū lucẽſem: franciſcū laodomie ſororis ſue
filiū. frãciſcū Gonzagā lodouici pͥcipis fi
liū. Hi oẽs italici ſūt habiti. Ex trãſalpi-
nis ſalſeburgẽſeꝫ. lodouicū librettū. atreba-
tẽſem. vxgelẽſem. Uiuẽdi aūt rõnem ita pa-

tiebatur: vt ocij et deſidie accuſari nullo mo-
do poſſet. ſurgebat mane aurora illuceſcente
et habita ratōe valitudinis: ac re diuina ca-
ſte ⁊ pie facta ad negocia pͤblica ſtatim egre
diebatur. Functus officio ac ꝑ ortos recreā-
di aī gratia delatus prādebat. Medіocri ci-
bo vtebatur: nō exquiſito et lauto. Cibos ra
ro ſibi apparari iuſſit: qđ apponebat̄ hoc ede-
bat. Uini parciſſimus: dilutiqꝫ ac lenis ma-
giſq̄ auſteri amator. Sumpto cibo dimidiū
hore cū domeſticis: aut fabulabat̄ aut diſpu
tabat. Cubiculum deinde ingreſſus cuꝫ pau
lulū geniſſet horis canonicis de more repeti-
tis tādiu legebat: aut ſcribebat. donec ei per
munera publica licuiſſet. Idē faciebat noctu
qđ die pt⁹ cenā: nā et legebat ⁊ dictabat vſqꝫ
ad multā noctē i lecto iacēs: nec ampli⁹ q̄ ho
ris qnqꝫ aut ſex qeſcebat. Hō fuit ſtature bre
uis: caput habuit ante annos canū: faciē an
te dies ſenectam pre ſe ferentem. Aſpectu ſe
ueritatem facilitate conditā oſtendebat. Cir
ca cultum corporis neqꝫ moroſus neqꝫ negli
gens: laboris patiens habebatur. Sitim eq̄
animo et famem tolerauit. Robuſtuꝫ ei cor-
pus natura dederat: quod tamen longe pere
grinatōnes: et crebri labores: frequentes vi-
gilie attriuerant. Accedebāt morbi eius fa-
miliariſſimi: tuſſis calculus ⁊ podagra: qui-
bus ita perſepe cruciabat̄: vt preter vnicā vo
cem nil ei quare viuus dici poſſet relictuꝫ vi
deretur. Aditu etiam dum egrotaret facilis
erat: verborum parcus: inuitus petita nega-
uit. Pecuniarum quantum collegit tantum
erogauit: quarum neqꝫ ſtudioſus neqꝫ aſꝑ-
nator fuit. Dum numerarent̄: dum repone-
rentur intereſſe nunq̄ voluit. Fouere ingenia
ſuoꝝ temporum nō eſt viſus: q̄ tria grauiſſi-
ma bella ab eo ſuſcepta erarium pontificiuꝫ
ita continuo exhauſerāt. vt ere alieno: ac ma
gno quidem ſepe premeret̄. Multos tamen
muneribus aulicis ⁊ beneficijs eccleſiaſticis
iuuit: litteratos dico. Orantes aut poemata
recitantes libenter audiuit: eorūqꝫ iudicio q
aliquid ſapere viderentur: ſua ſcripta cōmi-
ſit. Mendaces et delatores odio habuit: irā
facile collegit: collectam faciliime repreſſit:
Laceſſentibꝫ eum conuicijs ⁊ dictis petulan
tioribꝫ conſtanter ignouit: niſi ſedi apoſtoli-
ce facta eſſet iniuria. cuius dignitatem adeo
acriter tutatus eſt ſemꝑ: vt ei⁹ cauſa magno
rum regum ac principū graues inimicitias
freq̄nter ſuſcepit. Erga domeſticos mera co-
mitate et facilitate vtebatur. Nam quos vel
inſcicia: vel ignauia deliquiſſe deprehēdiſſet
paterna caritate admōebat. Male de ſe opi-
nantes vel loquentes cohercuit nunq̄: libere
eñ in libera ciuitate loqui omnes volebat.
Querenti neſcio cui apud eum: q̄ male audi
ret: reſpōdit de me quoqꝫ qui male ſentiant:
ſi in campum flore ꝓficiſceris multos audi-
es. Siquando celum romanum tanq̄ natu-
re ſue cōtrariū ⁊ inſalubre mutare ꝯſtituiſſꝫ
eſtate precipue: aut Thybur: aut Senas in
patriam ꝓficiſcebatur. Seceſſu aūt abbatie
mire delectabatur: que in agro ſenenſi: tum
amenitate loci: tum opacitate ſiluarum mi-
ra refrigeratō eſtate habet̄. Frequētauit ma
ceratana ⁊ petriolana balnea valitudis cā.
Rara veſte vtebat̄: et argento frugali magiſ
q̄ regio. Eius eñ voluptas omnis quādo a
munere publico vacabat in lectōne et ſcripti
one frequenti repoſita erat. Libros pluſq̄
zaphiros ⁊ ſmaragdos caros habuit: quibꝫ
chriſolitaꝝ magnā copiā ineſſe dicebat. Mē-
ſam aūt artificioſam ita ꝯtempſit: vt ad fon-
tes: ad nemora: ad loca agreſtia delatus: que
ſepe frequētabat animi cā: nō apparato pon-
tificio: ſed humili ac ꝑpe ruſticano ſit vſus.
Hāc eius crebram locoꝝ mutationē nō defu
ere: qui caperent ex aulicis maxime: q̄ id nū
q̄ ab alijs pontificibꝫ factū eſſet: niſi aut bel-
lo aut peſte vrgente. Horuꝫ aūt querelas cō
tempſit ſemꝑ: q̄ diceret: nil ob eā rem a ſe ꝑ-
termitti: qđ ad dignitatem pontificatus ad
vtilitatem aulicorum pertineret. Signabat
oībꝫ in locis: audiebat: cenſebat: rn̄debat:
affirmabat: refellebat: quibꝫ ex rebꝫ q̄uis eti
am in loco abunde oībꝫ ſatiſfieri poterat.
Non libenter ſolus ꝯmedebat. Hanc ob rē:
vel ſpoletinū cardinalē vel tranenſem vł pa-
pienſem in ꝯuiuiū adhibebat: inter cenandū
de ſtudijs bonaꝝ artiū loquebat̄: memoriaꝫ
veterū repetebat: et quid quiſqꝫ laudis: vł di
cēdo vel ſcribendo cōſecutus eſſet: exquiſito
iudicio oſtendebat. Ad virtutē ſuos frequen
ter adhortabat̄ a vicijs deterrebat: cū eoruꝫ
res geſtas ꝯmemoraret: q in vita recte aut ꝑ-
perā egiſſent. Auguſtio patricō lectore vſus
eſt: a q̄ etiā (dū ipi dictabat) deſcribebantur
oīa: ſales interdū libēter audiebat: negocijs
preſertim vacuus. Florentinum quendam
interdū adhibebat (cui greco nomen eſt) ho-
minem certe cuiuſuis mores: naturā: linguā
cū maximo oīm q audiebāt riſu facile expri-
mentē. Hō fuit verus: integer: aptus: nil ha-
buit ficti: nil ſimulati. Chriſtianā aūt religi-

onē ita coluit ⁊ obſuauit vt oēm ꝓrſus ypo
criſis ſuſpicionē a ſe remoueret. frequēter cō
fitebatꝛ ⁊ commūicabat. Rē diuinaꝫ aut ipe
faciebat. aut dū fieret obſeruatis de more ce
remonijs oibꝫ aſtabat. Sōnia: portēta ꝓdi
gia ꝯtēpſit ſp. Fulgura ꝓcurauit nunꝗ̄. Ge
omātibꝫ ⁊ ceteris id genus nullā fideꝫ adhi
buit. Timiditatis ⁊ incōſtātie ſignū nulluꝫ
in hoīe cognitū. extolli ſecūdis rebꝫ: ⁊ ꝑtur
bari aduerſis nunꝗ̄ viſus ē. Suos plerūqꝫ
vt timidos ⁊ formidoloſos rephendit: q̄ ac
ceptas clades (vt in bello ꝯtingitꝛ) apte ei de
nunciare vererentꝛ. Incōmodis em̄ cōſilio et
manu mederi poſſe dicebat: ſi id ad tp̄us q̄d
accidiſſet ſcitū foret. Socios belli: vł magni
tudine impēſe: vel hoſtiū potētia ꝑterrit⁹ de
ſeruit nunꝗ̄. Bella ſuſcepit inuitus: tm̄ ⁊ mł
tis ac maximis iniurijs laceſſitus ꝓ tutela ec
cleſie ꝓ defenſione religionis. Edificādi ſtu
dio vehemēter delectatus eſt. Impēſa enim
ſua ſcale templi ad vaticanū vetuſtate colla
pſe inſtaurate. Veſtibulū ediū ad dignitatē
et tutelā loci munitū. Areā ꝓ templi foribus
ruderibꝫ purgatā ſternē parabat. Porticuꝫ
vnde pōtifex populo benediceret inchoaue
rat. Tybure arcē ꝑfeciſſe pulcꝗ̄ inchoaſſe vi
ſus eſt. Senis quadrato ſaxo gentilibꝫ ſuis
porticū faſtigiatā ⁊ ornatiſſimam extruxit.
Corſiniani q̄d pientiā a pio noīe in pontifi
catu accepto appellauit: ciuitatēqꝫ: fecit tem
plū teſtudineū celebre: id quideꝫ ⁊ ornatiſſi
mas edes extruxit. Sepulchrū marmoreum
patnis matniſqꝫ oſſibꝫ ſenis in tēplo beati
franciſci ſuo iuſſu ꝯdituꝫ h̄ diſticho notauit.
Syluius hic iaceo ꝯiunx: victoria mecū eſt:
Filius h̄ clauſit marmore papa pius. Qua
tuor habuit ex ſorore nepotes: ex his duo mi
nores natu eius grā et auctoritate a rege hiſ
pano eq̄ſtri ordini ſunt additi. p̄mus cui fer
dinand⁹ rex filiā i mr̄imoniū locauerat. dux
Amalphitan⁹ creatꝛ. Scd̄s: quē (vt antea di
xi) Pius in numeꝝ cardinaliū retulit: tanta
cū integritate ⁊ virtute adhuc viuit: vt in eo
nil ſit regrendū: q̄d ad ampliſſimū viruꝫ ꝑti
neat: ingenio. moribꝫ. ſolertia. religione. mo
deſtia. grauitate. Ad piū redeo: q in tāto re
rū faſtigio collocat⁹. iraꝝ ſtudiū intmiſit nū
ꝗ̄. Adoleſcēs: et nōdū ſacris initiat⁹ poema
ta edidit. laſciuie magis ⁊ feſtiuitati accōmo
data. q̄ preſſa et grauia. Surgit tn̄ nō vnꝗ̄:
et dū iocatꝛ mordacitate nō caret. Extāt eius
epigrāmata referta ſalibꝫ. Ad tria milia va
rioꝝ v̄ſuū ſcripſiſſe dꝛ q̄ꝝ ps magna baſilee
perijt. Orōni ſolute reliq̄ vita ſe totū dedit:
magnitudine reꝝ inuitat⁹. Delectatus ē etiā
mixto ſcribēdi genē: et ad philoſophādū ap
tiore. libros in dyalogo edidit: de ptāte ꝯcilij
baſilienſis. de ortu nili: de ſtudio venandi. de
fato: de p̄ſciētia dei: de hereſi bohemoꝝ. Reli
qt dyalogū impfectū ꝯtra thurcos inchoatū
ꝓ defenſione fidei catholice. Epłas digeſſit i
tpa: et q̄s ꝓphan⁹: q̄s ſacris initiat⁹. q̄s an
tiſtes. quas pontifex maximus ſcripſerit. vo
luminibꝫ ſepat. His reges. natōes. ciuitates.
principes atqꝫ oīe genus hoīm ad religiōis
arma incēdit. Extat ei⁹ epła ad thurcū. q̄ ho
minē adhortatꝛ: vt p⁹ habita mahometana ꝑ
fidia vaꝫ xp̄i ih̄u religionē ſeq̄tꝛ. Libellū edi
dit de miſeria aulicoꝝ. Scripſit etiā de inſti
tutōe artis grāmatice ad Ladiſlaū adoleſcē
tē vngaroꝝ regē. Orōes circiter duas ⁊ xxx.
habuit ad pacē regū. ad ꝯcordiā pricipū. ad
tranqllitatē natōnū. ad defenſionē religiōis
ad quietē totius orbis terraꝝ ſpectātes. bo
hemicā hiſtoriā ꝑfecit. auſtralē impfectā reli
qt. Aggreſſus ē hiſtoriā reꝝ vbiqꝫ locoꝝ ſua
etate geſtaꝝ. quā negocioꝝ multitudie opp̄ſ
ſus impfectā reliqt. Cōmētarioꝝ de rebꝫ a ſe
geſtis libros duodeci ſcripſit. terciūdecimuꝫ
inchoauit. Scribēdi genus lene ē ac tpatū.
Cōtiones hꝫ ſplēdidas ⁊ rei accōmodatas.
Mouet affect⁹. ac eos deniqꝫ ſedat. Cādorē
⁊ ornatū orōis nūꝗ̄ intmittit. Deſcribit ap
poſite ſit⁹ ⁊ flumina. Varios ꝓ tpe ſumit elo
quētie vult⁹. Cognitōeꝫ reꝝ antiqꝝ nō omit
tit. Nulli⁹ oppidi occurrit mentō. cuius ori
ginē nō repetat. ſitū non notet. Qui duces q̄
etate claruerint diligētiſſime ꝑſcribit. Mi
mos etiā ad voluptatē notauit. Snīas in ꝓ
uerbij modū reliqt mł̄tas. q̄ꝝ ptē aliquaꝫ q̄
ad inſtitutōem hūane vite ꝑtinere viſe ſūt. ſb
iungē inſtitui. Diuinā naturā credēdo meli⁹
q̄ diſputādo intelligi ac ꝯphendi poſſe dice
bat. Omnem ſectā auctoritate firmatā huma
na ratōne carere. Chriſtianā fidē etiā ſi mira
culis nō eſſet approbata honeſtate ſua recipi
debuiſſe. Vnius diuinitatis tris eſſe pſonas
nō q̄ ratōne ꝓbetꝛ: h̄ a q̄ dicatꝛ aīaduertenduꝫ
Mortales mēſores celi ⁊ terre audaces ma
gis videri q̄ veros. Sideruꝫ inueſtigare cur
ſus: pulchrius eſſe q̄ vtile. Amicos dei ⁊ hac
futura perfrui vita ſine virtute nulli ſoliduꝫ
eſſe gaudium. Neqꝫ auarum pecunia. neqꝫ
doctum cognitione rerum vnꝗ̄ repleri. cui
plura noſſe datum eſt cum maiora ſequi du
bia. Plebeis argenti. nobilibus auri. princi
pibus gemmaꝝ loco litteras eſſe debere. Bo
nos medicos nō pecuniā. h̄ bonā valitudinē

egroti querere. Artificioſam orationem ſtultos nō ſapiētes flectere. Sanctas eſſe leges q̄ vagāti frena licentie imponūt. In plebem vim hr̄e leges: in potētes mutas. Res grauiores armis: nō legibus diffiniri. Urbanus ſuā domū ciuitati: ciuitatē regioni: regionē mūdo: mūdū deo ſubijcit. lubricū eſſe primum apud reges locū. Ut in mare flumia oia: ſic vicia i magnas aulas fluē. Aſſentatores maxime q̄ volūt reges ducere. Nulli magis prīcipes aures: q̄ delatori p̄ſtare. Peſſimā regibꝫ peſtē adulatoris linguā. Regē q nulli fidit inutilē eſſe: nec meliorē: qui omibꝫ credit Qui mltos regit: a mltis regat̄ oportet. Nō eſſe regio noīe dignū: q ſuis cōmodis publica metit̄: neqꝫ q ſacra negligit eccleſie ꝓuentū: neqꝫ regē qui iuridicūdo nō aſſidet: vectigalia digna petere. Litigatores aues forū: areā: iudicē: rethe: patronos: aucupes dicebat. Dignitatibꝫ viros dandos: nō dignitates hoibꝫ. Magiſtratus alios mereri ꝛ non habere: alios habē et nō mereri. Graue pōtificis onus: ſꝫ beatū ei qui bene fert. Indoctū ep̄m aſino ꝯpandū. Corpa malos medicos: aīas impitos ſacerdotes occidere. Uagū monachū dyaboli mancipiū eſſe. Uirtutē clerū ditaſſe: vicia pauperē facere. Sacdotibꝫ magna ratōne ſublatas nuptias maiori reſtituēdas videri. Fideli amico nullū theſaurū anteferendū. Uitā amico inuidiā morti ꝯpandā. Hoſtē in ſe nutrire: q nimis filio ignoſcit. Nulla in re auarū placere hoibus: niſi in morte. Uicia hominū liberalitate obtegi: nudari auaricia. Mēntiri ſeruile vicium eſſe: Uini vſum et labores et morbos auxiſſe mortalibꝫ. Uinū qđ mentē excitet: non qđ obruat ſumendū. Libidinē etatē om̄ē ſedare: ſenectutē extinguere. Quietā vitā non aurum ipm nō gēmas prebere. Dulce bonis durū iniqs mori. Generoſā mortē turpi vite oim phoꝝ ſententia anferendā. Hec ſunt fere: q̄ de vita pij pontificis ſcribi pn̄t. ad cuius laudes hoc etiā addo: q̄ et beatā katherinā ſenenſē in ſanctas retulit: caput ſancti Andree e pelopōneſo a principe loci Romā auectū ſancto petro cū maxima veneratōne. cunqꝫ ſupplicatōnibꝫ cleri populiqꝫ romani in ſacello ad id fabricato collocauit: repurgato templo eo loci potiſſimū: dimotiſqꝫ quorūdam pontificū et cardinaliū ſepulchris: que baſilicā ipam temere occupabant.

Paulus. ij.

PAulus ſecundus: Petrus barbo antea vocatus: p̄ria venetus: p̄re Nicolao: m̄re polixena: ſcti marci p̄ſbr cardinalis: pridie kal. ſeptembris pōtifex creat̄. M.cccc.lxiiij. Is em̄ eugenij pontificis ex ſorore nepos: adoleſcēs adhuc iturus in mercaturā erat: que apud venetos in p̄cio eſt. et a ſolone nō improbat̄: ꝛ iā ſcriniū et arma in triremes detulerat: cū ei nunciatū eſt Gabrielē cōdelmeriū auunculū ſuū pōtificē creatū eſſe. Subſtitit itaqꝫ adhortantibus amicis ꝛ frē Paulo barbo maiore natu ac litteris: licꝫ iā adultus eſſet: opam dedit: p̄ceptore vſus iacobo ricionio: q diligētiā homis ea in re laudare cōſueuerat. Habuit et alios preceptores nec tñ ob etatē admodū ꝓfecit: quos oīs preter ricionē: dū pontifex eſſet. dignitate et facultatibꝫ honeſtiores reddidit: oſtēdens p eos nō ſtetiſſe: quo minus doctior euaderet. Paulus aūt barbo magni aī ac prudentie vir: cognita fratris natura: que potius quietē q̄ negocia appetebat: Eugenium rogat (nam florentiā vidēdi hoīs cauſa venerat) vt petrum ad ſe vocet initiatūqꝫ ſacris in aliquo dignitatis gradu collocet. Uocatus itaqꝫ petrus archidyaconatū bononiēſem. ac nō ita multo poſt ep̄atum Ceruie cōmēdatōe adeptꝰ: ꝓthonotarius ab auūculo creat̄: ex his potiſſimū q emolumentoꝝ ꝑticipes ſunt. His aūt facultatibꝫ aliq̄t annis vitam ducens: tandē vna cū alouiſio patauino medico: quē poſtea patriarcham ꝛ camerarium appellarūt: cardinalis ab Eugenio creat̄ inſtantibꝫ quibuſdā eugenij familiaribus: vt hr̄ent quē alouiſij potētie interdū obijcerent: inter quos poſtea tāta ſimultas fuit: vt nuſq̄ maiore odio certatū ſit: his etiā diſcordias alentibꝫ: qui ſeditionibꝫ ali ꝛ augeri ꝯſueuerāt. Dolebat em̄ petrus primū locū apud eugeniū ſibi ſubripi: cū nepos eſſet: cūqꝫ etiam patricius venetꝰ. Hāc ob rē inimicicias nō vulgares exercuit cū franciſco condelmerio vicecancellario ex amita Eugenij nato: q̄ deinceps mortuo totū ſe in p̄riarchā vertit licet ſepius intercedētibꝫ amicis in grām redijſſent ſimulato aīo. Hāc ob rē ſub diuerſis pontificibus ita inter ſe mutuis odijs certarūt. vt alter alteri ñ pepcerit: ſiue facultates ſiue dignitatē inſpicias. Jactata ꝛ inter eos varia ꝓbra ſunt: q̄ ꝯſulto p̄tereo: ne maledicis fidē p̄ſtitiſſe videar. Mortuo aūt eugēio cū in eius locū Nicolaꝰ qntus ſuffectus eſſet: tantū apud hoiem grā et blanditijs valuit: vt ꝛ primū ipe locū e natōne ſua apud eū tenuerit: fratre nicolai hoiem adiuuāte: et ita

Nicolaũ animauerit: vt camerarij dignitatẽ
Alouiſio diminueret. Erat eñ petrꝰ barbo
natura blandus: arte humanus vbi opus
erat. Preterea vero eo indignitatis plerũqꝫ
deueniebat: cũ precãdo: rogãdo: obteſtãdo:
qđ vellet ꝯſeq̄ nõ poſſet: vt ad faciendã fideʒ
precibꝫ lacrimas adderet. Hanc ob rem Pi
us pontifex hominẽ mariam pientiſſimã ap-
pellare interdum ꝑ iocum ſolebat. His quo
qꝫ artibꝫ apud Caliſtuʒ vſus eo perpulit ho
minem: vt Alouiſium cum triremibꝫ in thu-
cos mitteret: oſtendens hõis amplitudinẽ
huic tante rei maxime conuenire: cum al's et
exercitus ductaſſet: et ditioneʒ eccleſie ab ho
ſtibus conſtanter tutatus fuiſſet. Hac demũ
moleſtia liberatus petrus: Caliſtũ deinceps
ita in ſententiã ſuam ſemꝑ traxit: vt donec vi
xerit nullius magis q̃ huius cõſilio ſit vſus
Facile preterea quicquid volebat a pontifi-
ce impetrabat: ſua vel amicoꝝ cauſa. Erat
enim propenſior in amicos: ⁊ quos in clien-
telam ſuſceperat quibuſcunqꝫ rebus poterat
iuuabat ac conſtantiſſime tuebatur. cum a-
pud vnumquenqꝫ magiſtratum: tum vel ma
xime apud pontificem. Tante preterea hũa-
nitatis fuit: vt in egritudinibꝫ curiales ipſos
qui aliquo in precõ erant inuiſeret: ⁊ quibuſ
dam remedijs adhibitis eos ad valitudineʒ
adhortaretur. Semper enim domi habebat
vnguẽta Venetijs auecta oleum tyriacam et
cetera id genus: que ad curandam valitudi-
nem faciunt. Ex his aliquid ad egrotos mit-
tebat. Curabat item vt vni ſibi magiſq̃ alte-
ri egrotantium teſtamenta committerentur
que poſtea ex arbitrio ſuo partiebatur: et ſi
quid inerat quod ad rem ſuam pertineret. fa
cto tamen ſub haſta precio id ſibi pecunia vi-
dicabat. Romanorum vero quorundam ami-
cicia delectatus eſt: quos ſepe in conuiuium
adhibebat: tum ad iocum: tum ad riſum: quẽ
et Priabiſius ſuus ⁊ franciſcus Malacaro
ſalibus: mimis: dicterijs: ſcõmatibus frequẽ
ter nõ ſine vrbanitate excitabant. His quidẽ
artibus effecerat: vt tum ciuibus romanis:
tum aulicis ipſis carus eſſe putaretur. Prete
rea aũt ne domi tantum poſſe videretur: fo-
ris etiam auctoritatem ſibi comparare anni
xus eſt. Nam et in Hernicos (quam nũc cã-
paniam romanam vocant) profectus eſt ad
populos quoſdam ſedandos: qui de finibus
contendebant: et litem componere inter co-
mitem Auerſe ⁊ Neapolionẽ vrſinum cona-
tus paulum abfuit quin turpiter captus: in
vincula conijceretur: adeo in eũ comes auer-
ſus ob quandam verborum licentiam: male
animatus erat. Re itaqꝫ infecta abiens ho-
mini ſemper aduerſatus eſt. Mortuo deinde
caliſto i eiuſqꝫ locũ pio ſuffecto: cũ ꝑmutare
epatũ vincẽtinũ i patauinũ inſtãdo acerbe ni
miũ: rogãdoqꝫ anniteret: et Pij põtificis et
venetoꝝ irã adeo incurrit: vt et Paulũ frem
ſenatorio munere amouerint: ⁊ ei interdixe-
rint. q̊ minꝰ alioꝝ beneficioꝝ ꝓuentibꝫ poti
ret: niſi ſniaʒ mutaret. Hãc ob rẽ indignatꝰ
hõ vlciſcẽdi tp̄s obſeruãs: interim acerbe ni-
miũ in eos inuehebat. ꝑ q̊s ſtetiſſet quo minꝰ
voto potiretur. Mortuo aũt Pio in eius lo
cũ ip̄e ſuffectus: ſtati vbi magiſtratũ inijt: ſi-
ue q̄ ita pollicitus erat: ſiue q̄ Pij decreta et
acta oderat. Abbreuiatores oẽs q̊s pius in
ordinẽ redegerat tãq̃ inutiles ⁊ indoctos (vt
ip̄e dicebat) ex auctorauit. Eos eñ bonis et
dignitate indicta cã ſpoliauit. quos etiã ꝓ-
pter eruditõem ⁊ doctrinã ex toto orbe terra
rũ ꝯqſitos magnis pollicitationibꝫ ⁊ p̄mijs
vocare ad ſe debuerat. Erat q̄dẽ illud collegi
um refectũ bonis ac doctis viris. Inerãt di-
uini atqꝫ hũani iuris viri ꝑitiſſimi. Inerãt
poete et oratores pleriqꝫ: q̄ certe nõ minus or
namẽti ipi curie afferebãt: q̃ ab eadẽ accipe-
rẽt: q̊s oẽs paulus tanq̃ inqlinos ⁊ aduenas
poſſeſſione pepulit: licʒ emptoribꝫ cautũ eẽt
lr̄is ap̄licis. cautũ etiã fiſci põtificij auctori-
tate: ne q̄ bona fide emiſſent e poſſeſſione ho
neſta ac legittima deijcerent. Temptarũt tũ
hi ad q̊s res ip̄a ꝑtinebat hoiem e ſententia
dimouere. Atqꝫ ego certe q̄ hoꝝ de numero
erã rogãdo etiaʒ vt cã ip̄a iudicibꝫ publicis
(q̊s rote auditores vocãt) ꝯmitteret. Tũ ille
toruis oculis me aſpiciẽs: ita nos inq̄t ad iu
dices reuocas? Ac ſi neſcires oĩa iura i ſcri
nio pectoris nr̄i collocata eſſe? Sic ſtat ſentẽ
tia inq̄t: loco cedant om̄es: eant q̊ volunt: ni-
hil eos moror: pontifex ſum: mihiqꝫ licet pro
arbitrio animi alioꝝ acta ⁊ reſcindẽ ⁊ appro
bare. Hac vero tã inimici ſnia accepta: vt lapi
dẽ imobilẽ volueremꝰ obuerſabamur. ⁊ fru-
ſtra q̄dẽ die ac noctu in foribꝫ aule viliſſimuʒ
etiã quẽqꝫ ſeruũ rogãtes: vt nobis allog pon
tificẽ liceret. Reijciebamur nõ ſine ꝯtumelia
tanq̃ aqua ⁊ igni intẽdicti ac ꝓphani. Hac
aũt diligentia viginti ꝯtinuis noctibꝰ vſi ſu-
mus: nihil enim fere niſi noctu agebat. Ego vero
tãta ignominia excitus. qđ mihi ac ſocijs me
is coram non licebat. id agere ꝑ litteras in-
ſtitui. Scripſi itaqꝫ ep̄lam his ferme vbis:
ſi tibi licuit indicta cauſa ſpoliare nos empti
one nr̄a iuſta ac legittima. dʒ ⁊ nob̄ licere ꝯq̄
ri illatam iniuriam iniuſtamqꝫ ignominiaʒ.
Reiecti a te ac tam inſigni cõtumelia affecti
dilabemur paſſim ad reges. ad principes.
coſqꝫ adhortabimur. vt tibi ꝯcilium indicãt

ficiendã certos homines delectos et deſcri-
ptos: quorum opera vteretur? niſi forte vel-
lent Glaucum et Petreium fuge ſue comi-
tes: alteros gabinios ac Statilios eẽ. Tuz
Paulus ad vianeſium conuerſus: hic inqt
(me toruis oculis aſpiciens tormento cogẽ-
dus eſt verum fateri: nam coniurandi artẽ
optime nouit. Utinam cõſideratius mecum
egiſſet Paulus: non eñi me ſtatim tormento
ſubiecĩſſet. Nam cum verum cõiectura que-
ritur: nec de facto conſtat in cõiuratõne po-
tiſſimum: et que ante ſuſceptum negocium:
et poſt ſint geſta queritur. Conſideratur vi-
ta coniurantis: conſiderantur mores: ambi
tio: cupiditas tum facultatum tum honorũ
et ſi quid antea dictum: ſcriptum: aut factuz
ſit quod eo tendat. Horum nihil conſidera-
uit Paulus in carcerem nos conijcit. Uez
cuz admoneretur ab his qui bene ſentiebãt
quibuſqꝫ exploratum erat Lucaz totiũ nuſ-
q̃ pedem neapoli mouiſſe. ne tantum tumul
tum cum ſuo diſcrimine concitaret. reuocat
edictum tercio die quo prohemia illis ꝓpo-
nebat. qui lucam reum maieſtatis vel viuuz
vel mortuum in poteſtatem ſuaz redegiſſet
non tamen quadratios fratres. quos ob eã
ſuſpitionẽ ceperat et torſerat: dimiſit. Sub-
eſſe aliquam latentem cauſam videri vole-
bat. ne leuitatis argueretur. Liberatus hoc
metu Paulus. ad nos ſtatim animum adij-
cit. Mittit in arcem hadriani vianeſiuz cũ
Johanne franciſco clugienſi ſanga et ſatel-
lite qui nos quouis genere tormentorũ adi-
gat. ea etiam fateri que nuſq̃ ſciebamus.
Torquentur prima et ſequenti die multi: q̃
rum pars magna pre dolore in ipſis cruciati
bus concidit. Bouem phalaridis ſepulcrũ
hadriani tum putaſſes. adeo reſonabat for-
nix ille concauus vocibus miſerorum ado-
leſcentum. Torquebatur lucidus homo om
nium innocentiſſimus. Torquebatur mar-
ſus demetrius. auguſtinus campanus opti
mus adoleſcens. et vnicum ſeculi noſtri de-
cus. ſi ingenium et litteraturam inſpicias. q-
bus cruciatibus ⁊ dolore animi mortuũ po-
ſtea crediderim. Feſſi tortores nõ tamen ſa-
ciati. Nam ad viginti fere eo biduo queſtio
ni ſubiecerant. me quoqꝫ ad penam vocant.
Accingunt ſe operi carnifices. parãtur tor-
menta. ſpolior. laceror: trudor tãq̃ craſſator
et latro. Sedet vianeſius tãq̃ alter Minos
ſtratis tepetibus. ac ſi in nuptijs eẽt. vel po
tius in cena atrei ⁊ tantali. Homo inquã ſa
cris initiatus. et quem ſacri canones vetãt
de laicis queſtionem habere. ne ſi mors ſub-
ſequatur. quod in tormentis interdum acci
dere ſolet. irregularis (vt eorũ verbo vtar)
et impius habeat̃. Neqꝫ hoc quidem contẽ-
tus. dum penderẽ miſer ĩ ipſis cruciatibꝫ mo
nilia ſange clugienſis attrectans hominem
rogabat. a qua puella donũ amoris habuiſ-
ſet. De amoribus locutus. ad me conuerſus
inſtabat. vt ſeriem coniuratõis vl' fabule po
tius a calimacho confictę explicarem. dice-
rẽqꝫ quid cauſe eẽt. cur pomponius qui tum
venetijs erat. ad me ſcribens patrem ſanctiſ
ſimũ in ſuis litteris appellaret. te inquit põ-
tificem creauerant coniurati omnes? Flagi
tat item dederim ne litteras Pomponio ad
imperatorem. aut ad aliquem xpianum prĩ
cipem ſuſcitandi ſciſmatis. aut cõcilij cauſa
Reſpondeo me nũq̃ conſiliorum calimachi
participem fuiſſe. quippe cũ inter nos ſi mul
tas eẽt haud parua. Neſcire item cur pom-
ponius me patrem ſanctiſſimum appellaret
ſciturum ab eo nam paulopoſt vinctum af-
futurum dicebat. De pontificatu võ non eẽ
cur ſoliciti eẽnt q̃ vita priuata ſemper contẽ
tus fuiſſem. Ad imperatorem võ me nũq̃ lit
teras miſiſſe. nec Pomponij opera ea in re
vſum eſſe. id etiã ab eo ſciturum. Tandẽ võ
delinitus aliquãtulum tot meis cruciatibꝫ
non tamen ſatiatus. deponi me iubet veſpe-
ri maiores ſubiturum. Deferor in cubiculũ
ſemimortuus. nec ita mltopoſt reuocor a q̃-
ſtoribus bene potis et pranſis. aderat ⁊ lau
rentius archiepiſcopus ſpalatrenſis. petĩt
quid mihi colloquij fuerit cum Sigiſmun-
do Malateſta. qui tum in vrbe erat. De lit-
teris inquam. de armis. de preſtantibus in-
genijs. tum veterum tum noſtrorum hominũ
loquebamur. deqꝫ his rebus. que in homi-
nũ colloquia cadere pñt. Minari tuz viane
ſius ac maiores cruciatus ꝓponere niſi verꝫ
faterer. Rediturum ſe die ſequenti. medita-
rer interim vbi eẽm. et qbus cum mihi eſſet
agendum. Reducor iterum ad cubile. vbi tã
tus me repẽte dolor inuaſit. vt vitã cũ morte
cuperẽ ꝯmutare. recrudeſcẽtibꝫ doloribꝫ ob
refrigerata mẽbra quaſſa vehementer ac leſa
Recreabat me tñ ñ parꝫ angeli buſali roma
ni eqtis hũanitas. quẽ anno añ paul9 ĩ car-
cerẽ ꝯiecerat. ob interfectum a marcello filio
frãciſcũ cappociũ. Id ei factum angeli ſuaſu
Paulus dicebat. Angel9 itaqꝫ ac franciſcus
nepos quibus cũ ĩ eodẽ cubiculo diuertebã
quo min9 doloribꝫ ⁊ inedia morerer. ſuis ma
manibus et medelas et cibum mihi affere-

bant. Poſt biduum vͦo Criſtoferus veronen-
ſis Pauli medicus ad me veniens: bono in-
quit animo te eẽ iubet Paulus: ac de ſe bene
ſperare breuiqꝫ liberum futuruꝫ. Sciſcitoꝛ q̄n
id foꝛe ſperaret? Reſpondet homo liber audi
entibus omnibus qui tum aderant: nõ ita ci
to fieri poſſe: ne leuitatis et ſeuitie argueret̃
pontifex: ꝙ illos quos tanto tumulto cõcita-
to cepiſſet ac toꝛſiſſet: ſtatim veluti innoxios
dimitteret. Neqꝫ hoc quidem contentus pau-
lus: quos pauloante ꝯiuratõis et maieſtatis
accerſierat: eoſdem mutata ſentẽtia ob diuul
gatam fabulam hereſeos accuſat. Trahitur
ad vrbem Pomponius venetijs captus: ꝑ to
tam italiam tanq̄ꝫ alter Jugurtha ducit̃ in iu
dicium Pomponi⁹: vir ſimplicis ingenij: ne-
qꝫ cõiurationis neqꝫ alicuius ſceleris conſci-
us. Rogatus cur nomina adoleſcentibus im
mutaret. Ut homo liber erat: quid ad vos i-
quit et Paulum ſi mihi feniculi nomen indo
Modo id ſine dolo et fraude fiat. Amoꝛe nã-
qꝫ vetuſtatis antiquoꝛum pꝛeclara nomina re
petebat: quaſi quedam calcaria: que noſtram
iuuentutem emulatione ad virtutem incita-
ret. Trahitur et Lucillus ad vrbem tãq̄ꝫ re⁹
maieſtatis: qui in ſabinis tetricam illam vi-
tam ducebat: ꝙ ad Campanuꝫ ſcribens: que
littẽ poſtea depꝛehenſe ſunt: Heliogabali cu-
iuſdam amoꝛes repꝛehẽdebat ita occulte tam̃
vt niſi a cõſcio dignoſci res ipa nõ poſſet. Ui
aneſius autem diligens paſtoꝛ ad nos cũ toꝛ-
mentis ſepius rediens: toꝛto etiam petreio ca
limachi comite in fuga compꝛehenſo: ac nihil
confoſſo: ꝙ diceret ebrioſam illam calimachi
collocutõnem nullius momenti exiſtimandã
fuiſſe: omnia oculis colluſtrans: ne refractis
parietibus tanq̄ꝫ Dedali ex alta arce volare-
mus: carcerem ſubterraneũ meditatur: ac fa-
bris ſtatim locat: eoqꝫ conijcit franciſcum an
guillaram Gattaluſium: franciſcum aluianũ
Jacobum ptolomeum quadriennio ante mo-
leſtia carceris maceratos. De libertate nr̃a
interim nullum verbum fiebat. Erat tum im
peratoꝛ in vrbe: voti eñ gratia venerat cum
magno comitatu: quem Paulus magna cum
impenſa honoꝛificentiſſime ſuſcepit: expẽſis
decem et octo milibus nummum aureoꝛum.
Ambos ex mole hadriani ſub eodem pallio
a laterano redeuntes comitante honoꝛato q̃ꝫ
inſpexi. Subſtitit paulus in ponte: donec im-
peratoꝛ equites aliquot crearet. Abeunte de
inde imperatoꝛe: cum iam metu omni libera-
tus eẽt. Nam et equitum et peditum ſuoꝛum
magnam partem in vrbem vocauerat: verit⁹

nequid tumultus a populo romano excitare-
tur: pꝛeſente imperatoꝛe decimo mẽſe poſt ca
ptiuitatẽ noſtram in arcem veniens: ne tan-
tum tumultus fruſtra concitaſſe videret̃: mul
ta nobis obijcit: ſed illud potiſſimum: ꝙ ꝺ im
moꝛtalitate animoꝛuꝫ diſputaremus: tenere-
muſqꝫ opinionem platonis: quam diuus Au-
guſtinus xp̄iane religioni ſimilimam eſſe cen-
ſet: Merito inquit aurelius: cicero deum in-
ter philoſophos platonẽ vocat. qui certe cun-
ctos ingenio et ſapientia ſuperauit. hunc mi-
hi delegi quo cum diſputarem: qui et de vltĩo
hominis fine. et ꝺ diuina natura melius q̄ꝫ ce
teri philozophatur. In dubium inquit Pau
lus diſputando deum vocabatis. Quod qui-
dem omnib⁹ philoſophis et theologis noſtro-
rum tempoꝛum obijci poteſt. qui et animos et
deum et omnes intelligentias ſeparatas di-
ſputandi: ac veri inueniendi cauſa in dubiuꝫ
plerumqꝫ vocant. Preterea vͦo heretici ſunt:
vt ait auguſtinus: qui quod pꝛaue ſapiunt. ꝑ-
tinaciter defendunt. Sanam diſciplinam nũ
q̄ꝫ aſpernati ſumus. quod facere ꝯſueuerunt
(vt ait leo) erroꝛis magiſtri. qui ſeoꝛſum ab
eccleſia ſentiẽtes heretici merito: hieronimo
teſte: ſunt appellati. Ratõem vite mee poſtea
q̄ꝫ ſapere per etatem cepi vſqꝫ ad hec tempoꝛa
reddere vobis poſſum. Nullum mihi facinus
impingi poteſt. nõ furtum. nõ latrocinium. ñ
ſacrilegium. non depeculatus. non parricidi-
uꝫ: non rapina. non ſimonia. Uiri vt xp̄ianũ
decebat. cõfeſſionem et cõmunionem in anno
ſemel pꝛeſertiꝫ intermiſi nũq̄ꝫ. Nil ex oꝛe meo
excidit. quod contra ſymbolum eẽt. aut here-
ſim ſaperet. nõ ſuꝫ imitatus ſimoniacos. car
pocratianos. ophitas. ſeuerianos. alogios.
paulinos. manicheos. macedonios. aliamue
hereticoꝛum ſectam. Preterea vͦo paulus cri-
mini nobis dabat. ꝙ nimiũ gentilitatis ama-
toꝛes eẽmus. cum nemo eo huius rei ſtudioſi
oꝛ eſſet. quippe qui et ſtatuas veterum vndiqꝫ
ex tota vrbe conquiſitas i ſuas illas edes q̃s
ſub capitolio extruebat cogereret. auecto etiã
ex ſancta Agnete beate conſtantie ſepulchro.
fruſtra reclamantibus monachis loci. qui po-
ſtea moꝛtuo paulo ſepulchrum illud poꝛphi-
reticũm a Sixto pontifice repetiere. Pretẽa
vͦo nũmiſmata pꝛope infinita ex auro argẽto
ereue ſua imagine ſignata ſine vllo ſenatuſcõ
ſultu in fundamẽtis edificioꝛum ſuoꝛum mo-
re veterum collocabat: veteres potius hac in
re q̄ꝫ petrum anacletum et linum imitatus.
Cum vͦo noſtra de re inter palatinos epiſco-
pos et duos fratres eſſet aliquando diſcepta-

tum:quorum alter erat ordinis Franciſci
alter Dominici. venerunt fere omnes in
hanc ſententiam: nihil eſſe in nobis quod
hereſim ſaperet. Uerum] cum Paulus in
arcem veniſſet:excluderetur q̃ȝ de induſtria
Franciſcus patronus noſter veritatis aſ-
ſertor:quo liberius Leonardo loqui lice-
ret:eadem dicit que pridie. Rogati ſenten-
tiam qui tum aderant:et ſi ad nutum pon-
tificis aliqua ex parte loquebantur:noſtrā
tamen cauſam leuiorem faciebāt ac pon-
tificem mitiorem reddere conabantur. So
lus autem inter omnes Lelius valle Ro-
manus ciuis et aduocatus conciſtorialis
noſtram cauſam libere tutatus eſt. Confu-
tat omnia que a Leonardo dicta erāt:que-
q̃ȝ partim affirmauerat alter aduocatus
Andreas ſancte crucis. Fit autem interdi
cendum de Academia mentio. Inclamat
tum. M. Barbus ſancti Marci cardina
lis nos non academicos eſſe:ſed fedatores
Academie. Quid turpitudinis autē a no
bis in academiam prodierit certe non vi-
deo:cum nec fures:nec latrones:nec incen
diarij:nec decoctores eſſemus. Ueteres aca
demicos ſequebamur:nouos contemnen-
tes qui in rebus ipſis nil certi ponebant.
Paulus tamen hereticos eos pronuncia-
uit.qui nomen Academie vel ſerio:vel io-
co deinceps cōmemorarent. Juſta eſt hec
ignominia Platoni:ipſe ſe tueat̃. Uolebat
Paulus rebus in omnibus videri acutus
⁊ doctus: volebat item videri facetus:deri
debat fere omēs contemnebat. Interrogat
tum Pomponium hominē irridens.quod
ei a teneris annis nomen impoſuerant pa-
rentes. Reſpondet pomponius ſe binomiū
fuiſſe. Confuſus nouitate rei paulus ſub
ſtitit amplius d̾ nomine q̃rere. Ad me autē
conuerſus in omnem cōtumeliam prorupit
omitto ꝙ mihi cōiurationem:hereſim:ma
ieſtatis crimen obijceret.q̃ omnia iam pur
gata erant.obijtiebat etiaȝ ingratitudineȝ
ꝙ in me licet ingratum officioſus fuiſſet:ſi
ſpoliare homines emptione ſua incognita
cauſa.ſi carcere. ſi tormentis.ſi ignominia.
ſi calumnia afficere beneficiuȝ eſt. Certe er
ga me beneficus et liberalis dici pōt paulꝰ
et ego ingratus.qui tantorum maleficioꝝ
immemor ab vrbe non diſceſſerim.ſuis mā
datis obtemperans.ſuis pollicitatōibꝰ to-
tiens fruſtratus. Abijt inde minabundus:

et ob iram quā tuȝ conceperāt nos vſq̃ȝ ad
integrum annum retinuit. Ita eū credo ii
raſſe quando nos cepit ⁊ in carcerem ꝯiecit
noluit periurus videri. Dimiſſos tandē in
edibus ſuis viginti diebus ita nos retinet:
vt efferre pedem domo non liceret. Uagari
deinde per Uaticanum ſinit. Fatigatus
poſtremo cardinalium precibus liberos tā-
dem nos facit. Uocor nō ita multopoſt lit
teris a Lodouico gonzaga principe Man
tuano ad balnea Petriolana valitudinis
cauſa. quam in carcere dextero humero
debilitatus contraxeraȝ. Eo vt proficiſce-
rer primo vetuit Paulus. ꝙ diceret ſe bre
ui rei mee bene conſulturum. Eo tamen ac
redeo ſpondente reditum meuȝ beſſarione
cardinali niceno viro preſtantis ingenij et
ſingularis litterature. Fidem meam com-
mendat Paulus. ac crebro iactat opti-
mam eius erga me voluntatem. Poſt di-
ſceſſuȝ borſij Eſtenſis.quem ad vrbem cuȝ
magno equitatu venientem magnificentiſ
ſime et laute ſuſceperat. ducemq̃ȝ ferrarie
creauerat.me breui viſuruȝ quo in me ani
mo eſſet. Idq̃ȝ etiam oratoribus tum vene
torum tum ducis Mediolanenſis.qui me
ei commendauerant ſepe pollicitus fuerat
Biennio hac ſpe ductus vel fruſtratus:
potius ire Bononiam inſtitueram cum
cardinali Mantuano eiuſdem ciuitatis
legato.quo minus id facerem vetat Pau
lus. dicitq̃ȝ (ita erat vrbanus et facetus)
me ſatis ſapere et facultatibus potius q̃
litteratura indigere. Sed ecce dum expe-
cto:vt mei tandē tot calamitatibꝰ.tot mal̃
circumuenti miſereatur: pontifex ipſe apo-
plexia moritur ſecunda hora noctis. ſolus
in cubiculo nemine vidente:cum eo die le-
tus etiam conciſtorium habuiſſet pontifi-
catus ſui anno ſexto. menſe decimoquinto
kalendas Auguſti. M.cccclxxj. Fuit autē
in homine quantuȝ ad corpus pertinet ma
ieſtas pontifice digna.erat enim magni ac
vaſti corporis adeo. vt dum ad rem diui-
nam proficiſceretur ſolus emineret. Circa
cultum corporis et ſi moroſus non erat:
nequaq̃ tamen negligens habebatur. Fue-
re etiam qui dicerent eum dum in publicū
prodiret faciem ſibi fucis concinare. De
apparatu pontificio non eſt cur ambigas
maiores ab h̾ vno ſuperatos regno p̄ſerti. ſi-
ue mitrā velis appellar̄e. i quā m̄ltas opes

contulit: coemptis vndiq; ac magnis precijs
adamantibus: ſaphiris: ſmaragdis: chriſoli-
tis: hyaſpidibus: vnionibus: et quicquid gē-
marum in precio eſt: quibus ornatus tanq̄ al-
ter Aron in publicum forma humana augu-
ſtiore prodibat. Inſpici tum ab omnibus vo-
lebat et admirari. Hanc ob rē nonnunq̄ pe-
grinos in vrbe retinuit: intermiſſa oſtenden-
di ſudarij cōſuetudine: quo a pluribus eodē
tempore cerneretur. Preterea vō ne ſolus dif-
ferre a ceteris videretur: publico decreto mā-
dauit propoſita pena: ne quiſpiam bireta coc-
cinea (ita appellāt capitis tegmen) preter car-
dinales ferret: quibus etiā primo pontifica-
tus ſui anno pannum eiuſdē coloris dono de-
dit: quo equos vel mulas ſternerent dum eq̄-
tant. Voluit preterea in decretum referre: vt
Galeri cardinalium ex ſerico coccineo fierēt
ſed id quominus decerneretur vetuere illi q
bene ſentientes diminuendā eſſe eccleſie pom
pam non augendam cum detrimento xp̄iane
religionis predicabant. Ante pontificatū vō
predicare ſolebat: ſi ſors vnq̄ ei contigiſſet:
ſingulis cardinalibus ſingula caſtella ſe do-
naturum: quo vitandi eſtus vrbani cauſa ſece
dere percōmode poſſent. Sed pontificatum
adeptus: nil minus cogitauit: pontificat9 ta-
men maieſtatem tum auctoritate tum armis
augere conatus eſt. Nam Tricaricenſē epi
ſcopum in gallias miſit: qui cognita leodien
ſium et ducis burgundie cōtentōne eos ad cō
cordiam reuocaret: ſublato interdicto quo le
odienſes notati erant ob pulſum iniuria epi
ſcopum ſuum. Verum dum tricaricenſis hec
q̄ accurate agit: vt id ad ſolum pōtificem per
tinere oſtenderet: a leodienſibus cum eorum
epiſcopo capitur. Hanc ob rem dux Burgū-
die inita pace cum Lodouico francie rege (tū
eñ bellum inter ſe gerebant) adiuuāte ipo re-
ge Leodienſes grauiſſimis cedibus pſecut9:
eorum vrbem tandem euertit: et captos epi-
ſcopos liberauit. Preterea vō Paulus cogni
ta regis bohemie perfidia ī hominem Laurē
tio rouerella epō ferrarienſi legato ita vnga-
ros et germanos cōcitauit: vt breui et ſtirpē
Georgij funditus ſuſtulerit: et nomē heretico
rum fuerit deleturus: ni poloni id regnū ad
ſe pertinere dicentes mathiam vngarie regē
tenuiſſent bello laceſſitum: quo minus regno
Bohemie potiretur. Duo tamen bella & qui
dē parua in italia ſuſcepit: que nulla re pri9
repetita bello ſ; inſidijs primo inchoata: po-
ſtea deſeruit. Cū igitur Tolphe veteris do-
minos inſidijs primo: mox armis: cum id nō
ceſſiſſet duce Vianeſio aggreſſus eēt: obſidēt-
q; locum et oppugnaret: ſuperuenientibus re-
gijs copijs: que a bello qd̄ in flamminea ꝯtra
bartholomeum Bergomatem geſtum eē dixi
mus: quo in exercitu vrſini militabant repen
te effuſa fuga obſidionem deſerit: cum ampli-
us ſexaginta milibus paſſuum hoſtes abeſſet
Atq; ita Tolpham poſt longam cōtentionē
qua etiam vrſinos ſibi inimicos ac prope ho
ſtes fecerat: decem et ſeptem milibus nummū
auri emit: familie vrſine potentiam veritus:
que dominis loci affinitate cōiūcta erat. Hiſ-
dem quoq; artibus Robertum malateſtā ſi
giſmundi mortui filium aggreſſus: cum etiā
dolo ſuburbium ariminenſe cepiſſet vrbemq;
aliquādiu oppugnaſſet: Laurētio ſpalatrenſi
archiepō tantum negocij procurantem: ſuper
ueniente poſtea federico comite vrbinati cum
regio ac florentini populi exercitu et obſidio-
nem relinquere coactus eſt: et fuſo turpiter ac
fugato eius exercitu: pacem turpi etiam con-
ditione initam non renuit. Affirmat lauren-
tius potiundi Arimini: opportunitatem amiſ
ſam eſſe: dum auare nimium ſtipendia mili-
tibus perſoluit: dumq; ignoratione rerum et
tarditate ingenij rem ipam que momento tē-
poris colligitur in bello potiſſimum in longū
ducit. Natura eñ in rebus agendis ita ꝑpo-
ſterus Paulus erat: vt niſi fugatus rem quā
tumuis claram et apertam inchoaret: aut in-
choatam perficeret. Quanq̄ ipe iactare ſole-
bat: vt ſibi in multis vſui fuiſſe: cum in pluri-
bus ſi verum fateri volumus ſibi ac romane
eccleſie id admodum nocuiſſet. In colligēdis
aūt pecunijs ita diligens fuit: vt fere ſemper
beneficia et epatus his cōmitteret: qui offici-
um aliquod venale haberent: vnde elici mu-
nus poſſet. Omnia eñ officia ſuo tempore ve
nalia erant: quam ob rem factum eſt: vt q epi
ſcopatum aut beneficium vellet: officiū aliqd̄
emeret: quo lenocinio quod vellet conſequere
tur: ſuperatis cōpetitoribus omnibus doctri
na et probitate vite quouis magiſtratu et ho-
nore dignis. Preterea vō cū epatus vacaret
quo plures annate eodem tempore ſoluerent
digniores: vt ipe p̄dicabat ad vberiores epa-
tus mouens: magnam pecuniarū vim vndi
q; colligebat. Redimendarum quoq; penſio-
num vſum nō improbauit. His aūt pecunijs
interdum etiam ad liberalitatem vtebat. Nā
et cardinales paupes maxime et epos & pri-
cipes ac nobiles domo extores. virgines: vidu
as: egrotos frequenter iuuabat. Curauit itē
vt rome annona ceteraq; ad victū pertinētia

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Fd:125

viliuſq̄ antea venderentur. Edificauit etiam
ſplendide ac magnifice tum apud ſanctū mar
cum tum vo in vaticano: quod ad munificen-
tiam pertinet. Venatōnem quoq̄ miro appa-
ratu edidit duci ferrarienſi in campo merule
huic autem ꝓfuit eius ex ſorore nepos. S. Lu
cie cardinalis quem vna cum baptiſta Zeno
altero nepotes cardinales añ creauerat. Adi
re hominem die dormientem: ac noctu vigilā-
tem: attrectantem gemmas et margaritas dif
ficile erat: nec niſi poſt m̄ltas vigilias. ꝙ ſi ti-
bi patuiſſent fores: audire hominem non au-
diri ab homine neceſſe erat. adeo copioſus in
dicēdo habebat. Moroſus erat et difficil': tū
domeſticis tum externis: et ſepe quod promi-
ſerat mutata ſentētia inuertebat. Volebat vi-
deri aſtutus rebus in omnibus: hanc ob rem
perplexe nimium interduꝫ loquebatur. Qua
re amicicias principum ac populorum non
diu ſeruauit: ꝙ variarum partium haberetur.
Varia ciborum genera ſibi apponi volebat: ⁊
peiora queq̄ ſemꝑ degustabat. Cl⁻mabat in-
terdum niſi que expetebat ex ſententia ei ap-
poſita fuiſſent. Bibaciſſimus quidem erat. ſꝫ
vina admodum parua ⁊ diluta bibebat. Pe-
ponum eſu cancrorum paſtillorum: piſcium:
ſuccidie admodum delectabatur. quibus ex
rebus ortam crediderim apoplexiam illam q̄
e vita ſublatus eſt. Nam duos pepones ⁊ qui
dem ꝑgrandes comederat eo die: quo ſequen-
ti nocte mortuus eſt. Juſtus tamē ē habitus
et clemens. Pleroſq̄ aūt latrones pena carce
ris ad ſanitatem redigere conatus eſt fures:
parricidas: perfidos: periuros. Humanitatis
aūt ſtudia ita oderat ⁊ ꝯtemnebat: vt eius ſtu
dioſos vno nomīe hereticos appellaret. Hāc
ob rem romanos adhortabatur: ne filios diu
tius in ſtudijs litterarum verſari paterentur.
Satis eſſe ſi legere et ſcribere didiciſſent. Du
rus interdum ⁊ inexorabilis ſi quid ab eo pe
teres habebatur: neq̄ hoc cōtentus conuicia ⁊
probra in te conijciebat: plura tamen ꝓſtabat
q̄ vultu facturum pre ſe ferret. Vno tamē po-
ſtremo laudari poteſt: ꝙ domi menſtra nō alu
erit: qꝙ domeſticos ſuos ⁊ familiares in offi
cio continuerit. ne ob faſtum et inſolentiā po
pulo romano ⁊ aulicis ſtomachū facerent.

Excellentiſſimi hiſtorici Platine in vitas
ſummorum pontificum ad Sixtum. iiij. pon-
tificem maximum preclarū opus feliciter ex-
plicit: accurate caſtigatū ac impēſa Antonij
koburger Nurenberge impreſſuꝫ. iiij. idus au
guſti conſummatum. Anno ſalutis xpiane.
M. cccclxxxj.

Laus deo.